

INSTITUCIÓ PATXOT

LLIBRE DE LES SOLEMNITATS DE BARCELONA

EDICIÓ COMPLETA DEL MANUSCRIT DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT

PER

A. DURAN I SANPERE

I

JOSEP SANABRE, PVRE.

VOL. I

1424 - 1546



BARCELONA

1930

SOLEMNITATS DE BARCELONA

This One



HR4F-21F-JJGW

JUSTIFICACIÓ DEL TIRATGE:

3 EXEMPLARS, TIRATS A GRAN MARGE I NOMINATS,
EN «VIEUX JAPON À LA FORME».

5 EXEMPLARS N.^{OS} I A V, NOMINATS I TIRATS A GRAN
MARGE EN PAPER DE TINA, VERJURAT A MÀ.

50 EXEMPLARS N.^{OS} I A 50, TIRATS EN PAPER DE TINA.

500 EXEMPLARS EN PAPER DE FABRICACIÓ ESPECIAL.

LLEVAT DEL JAPÓ, TOTS ELS PAPERS DUEN LA MARCA
D'AIGUA DE LA INSTITUCIÓ.

INSTITUCIÓ PATXOT

LLIBRE DE LES SOLEMNITATS DE BARCELONA

EDICIÓ COMPLETA DEL MANUSCRIT DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT

PER

A. DURAN I SANPERE

I

JOSEP SANABRE, P^VRE.

VOL. I

1424 - 1546



BARCELONA

1930

LA INSTITUCIÓ PATXOT ÉS TRIBUT DE VENERACIÓ A UN NOM DE TRADICIÓ SECULAR, QUE JO VOLDRIA PODER ESCULPIR EN EL TEMPLE DE LA INTEL·LIGÈNCIA, PER ASSENYALAR-LO ALS QUI HAVENT CONEGUT LA DOLOR, SABEN D'ESTIMAR

R. PATXOT I JUBERT

A LA CIUTAT DE BARCELONA

*ACÍ RETROBARÀS IMATGES D'AQUELL PASSAT TEU,
QUE SUARA MALDAVEN PER A FER-TE OBLIDAR,
I QUE CAL TENIR EN HONRAMENT, PERQUÈ ELS
POBLES QUE ES DESARRELEN SÓN COM EL FULLAM
VENTURER: FÀCIL JOGUINA DE LA VENTADA.
PREN ESMENT I ACCEPTA LA PRESENTALLA D'AQUEST
CATALÀ, NO BARCELONÍ.*

R. PATXOT I JUBERT

INTRODUCCIÓ

Les relacions contingudes en el *Llibre de les Solemnitats de Barcelona*, que ara publiquem, no són desconegudes dels historiadors. És molt sovint que n'apareixen còpies o referències directes en els estudis dedicats al passat de Barcelona. Així mateix, una gran partida dels documents del segle XV i XVI, compresos en aquest *Llibre*, havien aconseguit una major divulgació gràcies al *Libre de algunes coses asanyalades* que Pere Joan Comes compilà en 1583, a base principalment del *Llibre de les Solemnitats*, i que Josep Puiggarí publicà en 1878¹. Però ni l'obra de Pere Joan Comes ni les referències i còpies fragmentàries escampades per gran diversitat de llibres i revistes no excusaven la publicació íntegra del *Llibre de les Solemnitats de Barcelona*, compost de relacions i cròniques de festes i altres actes de caràcter extraordinari, escrites contemporàniament per testimonis presencials dels fets que descriuen, redactades planerament sense prejudicis literaris, i que constitueixen una font clara per a l'estudi dels costums públics de Barcelona durant tres centúries.

D'altra part, l'edició del *Manual de Novells Ardits* que l'Ajuntament té empresa d'ençà de l'any 1892 i que compta ja 17 volums publicats, exigia també que li pogués anar aparellada la publicació del *Llibre de les Solemnitats*, fills tots dos d'una mateixa escrivania, i tan estretament lligats que bé poden considerar-se textos complementaris.

LLIBRES DE SOLEMNITATS Y DE CERIMONIES. — La formació del *Llibre de les Solemnitats* és fàcil de resseguir. L'antic Consell Municipal de la ciutat de Barcelona, ultra l'escrivania major, a càrrec de la qual anava principalment la redacció de les deliberacions i de les comunicacions exteriors, tenia una altra escrivania, dita *del racional de la ciutat*, destinada a regir la comptabilitat municipal i els registres que més directament hi eren afectats.

¹ Josep PUIGGARÍ, *Libre de algunes coses asanyalades succehides en Barcelona y en altres parts, format per Pere Johan Comes en 1583 y recòndit en lo Arxiu del Exce- lentíssim Ajuntament*. Barcelona, La Renaixensa, 1878.

L'Obreria, la Mostassafia, i algunes altres administracions particulars, tenien així mateix llurs escrivanies pròpies i exclusives.

L'escrivania del racional, per ço com li era degut de donar raó de les despeses, havia de pendre anotació fidel no solament de les ocurrencies ordinàries de cada dia que les provocaven, com eren salaris, pensions o reduccions de censals, etc., sinó també d'aquells fets excepcionals que donaven lloc a despeses desacostumades. Aquesta degué ésser la causa que motivà la redacció del *Dietari*, més comunament dit *Manual de Novells Ardits*, començat en 1380, en el qual eren registrats quotidianament els nomenaments d'oficials, les trameses de missatgers i correus, les eixides dels consellers o de la host, i en general totes aquelles notícies o ardits que podien ésser explicació d'una despesa. Naturalment que els escrivans del *Dietari* es trobaren decantats a afegir-hi totes aquelles altres notes que els podien ésser d'utilitat en l'exercici del càrrec, o un recordatori adient a llurs curiositats personals; però la traça inicial del llibre perdurà¹.

No tardà gaire a iniciar-se la formació d'un altre llibre que li fes costat i que continguéss la relació dels fets solemnes que exigien una extensió major que la que permetia la disposició del *Dietari*, i que obeïen a un cerimonial complicat que calia tenir a mà per a noves ocurrencies i que justificava despeses extraordinàries. Aquest fou el *Llibre de les Solemnitats*, començat, segons tot ho fa creure, en 1383 en la mateixa escrivania del racional.

D'altra part, a l'escrivania del Consell havien estat formats altres llibres relacionats així mateix amb els actes extraordinaris, per bé que no amb llurs despeses, sinó amb el cerimonial. Un d'aquests llibres era el que duia el nom de *Consueta*. Fou iniciat l'any 1356, i contenia la fórmula de les eleccions i juraments dels consellers i d'altres càrrecs municipals, les ordinacions de les processons de Corpus i les de pregàries, les ordinacions de la host, les dels testaments sacramentals, les del joc de la ballesta, i d'altres. No ens és pas conegut tot el contingut de la *Consueta*, per haver-se perdut el manuscrit, llevat de vuit fulles: el que en sabem és deduït de les brevíssimes notes d'índex que en dona la *Rubrica d'Ordinacions* de l'any 1477. Són aquestes notes les que diuen que constava en la dita *Consueta*, probablement entre altres solemnitats, la crida per l'entrada de la filla del comte d'Ar-

¹ *Les publicacions històriques de l'Ajuntament de Barcelona*. Recull de Documents i Estudis. Vol. I, fasc. I, (maig 1920), p. 9.

manyach, que venia a casar-se amb l'infant Joan, l'any 1373, i, més avant, una relació de les noces de la infanta Joana amb el comte de Foix, en 1392.

L'any 1385 havia estat fet un altre llibre de *Consueta*, a la qual, per oposició a la ja existent, fou donat el nom de *Consueta Nova*. S'hi feren constar les noves disposicions sobre l'elecció de consellers i altres càrrecs, les que taxaven els salaris dels oficials, i el text dels juraments de presa de possessió. L'original de la *Consueta Nova* és guardat a la Biblioteca Provincial de Barcelona per haver estat recollit, l'any 1835, del destruït convent de Frares Menors, on eren custodits, d'ençà de l'any 1369, molts documents i llibres del Consell de la Ciutat, que moltes vegades s'havia acordat retirar i el qual acord mai no s'havia dut a bon recapte ¹.

Limitada la *Consueta* al cerimonial intern dels consellers, calia encara un altre llibre en el qual els exemplars de les diverses solemnitats fossin reduïts a les fórmules protocolàries, posades en l'ordre del calendari. Els consellers maldaren molt de temps per a la formació d'aquest llibre, i cada any, a partir de 1437, anotaven aquest desig en el *Memorial* o *Testament* que solien fer en acabar llur conselleria :

«Item, sien membrants los dits consellers que facen fer 1. libre en lo qual sien reduhides en scrits e posades en memorie totes les serimonies que la ciutat ha acostumades de servir, axí en sollepnitats de novelles entrades de reys e de reynes, primogenits e infants, e per noces e coronacions de reys e reynes, e com entren en Barchinona, qui hi han exir e tro on hi han exir ; e en entrades de cardenals e primeres entrades archabisbe de Tarra-gona e bisbes de Barchinona. E com los van visitar al sendemà. E per sepulturas e aniversaris de reys e reynes e infants lurs. E de anar en les festes de Nadal e martiri de santa Eulalia e altres festes entre l'any a la Seu. E com han anar lo jorn de sanct Esteve al monestir dels Prehicadors. E al dia de sanct Johan als Frares Menors, e a Ninou a Sta. Maria de la Mar. E a la festa de Apparici a Sta. Maria del Pi. E com acompanyen missetgers a tots los regnes e senyories del senyor rey, e com tornen. E com van a coronacions de reys e com se'n tornen. Item, que declaren en quines sepultures de ciutedans deuen esser com a consellers e administrar, e en quals no. Item, com son en Consells e hi son veguer e sotsveguer e batlle de Barchi-nona en quin loch los deuen fer seure. Item, com lo senyor rey e infants e

¹ «Libre apellat *Consuetas* de l'antic Consell municipal de Barcelona. Edició del text primordial precedida d'un pròleg per Ferran VALLS-TABERNER i subseguida

d'unes notes d'Agustí DURAN i SANPERE. Barcelona, 1927. Extret de la *Revista Jurídica de Catalunya*.

lochtinent general e lo conceller que acostume esser prelat venen a Concell de Cent jurats on deuen seure. E com se deu ornar de draps, banchals e coxins lo front de la casa on seen, e tro on los acompanyen los consellers, axí al venir com al tornar. Item, com los senyors reys, primogenit e infants venen per mar, en quina manera los son fets ponts e com deuen ésser diferenciats axí en endrepar com en enramar solament de rama. Item, com la processó de la Seu acostume de exir ab creu levada als senyors reys com venen per mar. Item, hi sien continuats los convits que's acostumen de fer a Rey e a Reyna, e com la quantitat no deu star en cert nombre ans se deu variar. Item hi sie posat en memoria en lo dit libre els oficis que's donen, ço es quals oficis se han a donar en Concell de cent jurats e quals en Concell de trenta, e quals per los consellers. Item, com un ofici es donat a cert temps e vaga ans de complit lo temps com los consellers mateix comanen lo regiment de aquell »¹.

D'ençà de l'any 1437, aquest text consta en tots els *Testaments* dels consellers, amb una tan monòtona i ineficaç persistència que, un cop fet el llibre, encara el trobem copiat inadvertidament en alguns *Testaments* posteriors. Bernat Soler, a qui són deguts altres bons llibres de l'Arxiu Municipal, fou, finalment, l'escrivà que es decidí a la formació del *Llibre de Cerimonies* que duu la data de 1465. Se'n feren cinc exemplars i foren repartits entre els consellers. Cada any, en renovar-se els càrrecs, els *Llibres de Cerimonies* passaven dels consellers vells als nous, com un ritual de tradició material del càrrec, per tal que les formalitats de la vida municipal no sofrissin interrupció ni canvi.

EL LLIBRE DE LES SOLEMNITATS. — El *Llibre de les Solemnitats*, mutilat com el coneixem, comença l'any 1424, i segueix, sense interrupcions massa llargues, fins els primers anys del segle XVIII.⁶ Era principalment destinat a les festes reials, d'on deriva el nom de *Llibre de Solemnitats reials*, amb el qual era conegut d'antic i que el mateix Bruniquer encara li dóna alguna vegada. Al costat, però, de les festes celebrades per la naixença d'un príncep, o per la primera entrada d'un rei a Barcelona, o per la cerimònia funerària en la mort del rei o de la reina, s'hi descriuen les eixides de la host ciutadana, l'ordre de la festa del Corpus, les solemnitats relatives a bisbes, cardenals-legats, ambaixadors, i en general tots aquells actes extraordinaris que eren acomplerts o intervinguts pels consellers. Les relacions, com a oficials que són, prenen un as-

¹ *Testaments dels Consellers*, 1437 a 1468.

pecte en certa manera uniforme, adequat a les circumstàncies de joia o de dol, allunyat, però, de tota mena d'apreciacions personals. És sempre el notari qui parla, i ni per atzar no trenca mai la freda correcció del càrrec. Poden mudar les dinasties (la castellana, l'austriaca, la borbònica), poden passar els efímers regnats del Conestable, del rei René, de Lluís XIII o de l'Arxiduc : l'escrivà redacta el memorial sense passió favorable ni adversa, i fa constar molt sovint que no té altre propòsit que deixar testimoni fidel dels fets, per tal que no se'n perdi el record en la memòria dels homes. És el mateix criteri que apareix, l'any 1531, en una enumeració del que anava a càrrec de l'escrivà del racional, on és feta referència clara al *Llibre de les Solemnitats* i a l'obligació que tenia l'escrivà d'anotar-hi « les cerimònies fetes per la ciutat en les novelles entrades de reys, y dels aniversaris celebrats per mort de aquells, y açó no es en tant lo treball de scriure com es del enteniment en ben dictar y compondre lo fet, per memòria dels successors ».

La gran diversitat dels escrivans que se succeïren en la redacció del *Llibre*, en el decurs dels anys i les centúries, hi deixà marcada, ultra les diferències personals de capacitat i de lèxic, l'evolució del llenguatge, noble i robust en començar el llibre, i caigut i envilit en acabar-lo. El camí de la ràpida decadència de la llengua catalana en els segles XVI i XVII pot seguir-se pas a pas en les planes del *Llibre de les Solemnitats* a través de les descripcions de les festes, les fastuositats de les quals contrasten moltes vegades amb la pobresa d'un llenguatge que s'enrunava i es perdia.

El *Llibre de les Solemnitats*, comptant volums perduts i conservats, dóna el següent repartiment :

Volum	I,	anys 1383 a 1409?	perdut.				
»	II,	» 1409 a 1418?	»				
»	III,	» 1423 a 1457	conservat.	« A »	en nostra	edició.	
»	IV,	» 1457 a 1546	»	« B »	»	»	»
»	V,	» 1564 a 1643	»	« C »	»	»	»
»	VI,	» 1643	»	« D »	»	»	»
»	VII,	» 1663 a 1719	»	« E »	»	»	»

El volum primer (1383-1409?). El primer volum del *Llibre de les Solemnitats* sembla perdut o desplaçat d'antic. Els inventaris del segle XVI dels llibres de l'oficina del racional ja no l'anomenen, i Pere Joan Comes no el po-

gué buidar en son *Libre de algunes coses asanyalades*, format vers l'any 1583. Bruniquer, en canvi, sembla haver-lo vist en ple segle XVII, al temps que escrivia les seves *Rúbriques*, car el retreu algunes vegades. La data inicial d'aquest primer volum la dóna el mateix *Llibre de les Solemnitats*, en son vol. IV, f. 136, en fer una referència incidental a l'any 1518. És una declaració ben explícita del notari escrivà Joan Llorenç Calça, a qui havia estat donat comesa de cercar certs antecedents de cerimonial per la rebuda de cardenals legats, i, com només pogué trobar l'arribada d'un legat apostòlic l'any 1379, es plany que «los libres de dites cerimonies començan en l'any MCCCCLXXXIII, per tant no poguerem haver lum de les cerimonies fetes al dit cardenal qui passá lavors».

Per una referència de Bruniquer podem suposar que en aquest primer volum hi havia certa relació de processons per pluja i per pestilència fetes durant l'any 1383, així com algunes prevencions per a les Corts generals d'aquell mateix any. El *Manual de Novells Arçbis* dóna una altra notícia d'aquest primer volum perdut quan diu que el dia primer de juny de l'any 1392 «fo portada e sepultada la dita infanta dona Anthonia en lo monastir de madona Sancta Maria de Natzaret, de la solemnitat contenguda e largament escrita en 1. libre on son reportades les solemnitats e festes qui's fan per los senyors reys e regines, duchs e altres, així en vida com en mort».

Així mateix diu el *Manual de Novells Arçbis* que el dia 16 de juny d'aquell mateix any 1392 «ffo feta festa de les noccs qui lo dit die foren fetes de la infanta dona Johana, filla del senyor rey e de la senyora regina, companyona sua qui vench d'Amenyach, de la qual festa e sollempnitat es estat feta memoria en 1. libre o quern de paper, hon son escrites les sollempnitats qui son fetes així en vida com en mort als senyors reys e altres».

La mort de l'infant Pere Brigit Hilari, fill del rei Joan, també era continuada al primer volum del *Llibre de les Solemnitats*, segons la mateixa font anterior, que diu, amb referència al dia 24 d'abril de 1394: «ffo fet adniversari en la Seu per los honrats consellers en la forma que's conté en XXXII cartes del quern o libre hon son scrites totes les sollempnitats e festes qui son fetes per la ciutat als senyors reys e a lurs fills, axi en vida com en mort».

Cal creure que era en el mateix volum on constava la relació de l'entrada i coronació del rei Martí, el dia 27 de maig de l'any 1397; la qual festa, diu Bruniquer, «es escrita largament en *Libre de Solemnitats*».

La data final d'aquest primer volum l'hem de suposar pels volts de l'any 1409, car algunes notes d'aquest any constaven ja en el volum segon.

El volum segon (1409-1418?). Encara són més escasses les notícies que hem pogut recollir de la composició del volum segon del *Llibre de les Solemnitats*, perdut també d'antic. És la mateixa anotació del notari Joan Llorenç Calça que ens permeté fixar el començ del primer volum, la qual ens dóna així mateix una referència precisa del volum segon en parlar de l'entrada a Barcelona del papa Benet XIII l'any 1409, que estava anotada, segons aquell escrivà « *en lo segon libre de cerimonies*, en cartes LXI ».

Una altra referència fa el *Manual de Novells Ardits*, amb relació a 24 d'abril de 1416, quan diu : « En aquest dia fonch fet per part de la ciutat aniversari en la forma acostumada e pertanyent per la ànima del senyor rey en Ferrando, qui a II. del present mes era mort en la vila de Eguilada, la solemnitat del qual anniversari es continuada *en lo segon libre de Serimonies*, en carta LXXV ».

La redacció d'aquests dos primers volums degué anar principalment a càrrec de Francesc Morató i Bernat Çafont, notaris i escrivans que foren del racional de la ciutat durant els anys 1383 i 1423, dates extremes de les anotacions que figuren en aquests dos llibres.

Francesc Morató succeí l'escrivà Joan Agustí en el mes de març de l'any 1383, i abans havia estat sindic. Morí el mes de setembre de 1396. Els consellers nomenaren per a substituir-lo Jacmet Salvador, qui en vida de Morató ja havia servit a l'escrivania ; però el Consell no l'acceptà « atesa sa joventut » i elegí Bernat Çafont. A 6 de setembre del mateix any apareixen datats els capítols que s'ordenaren sobre el regiment de l'escrivania del racional, en virtut dels quals consta que tenia 75 lliures de salari, que devia pendre inventari dels efectes de l'Arxiu que se li encomanava, i que no podia apropiat-se altra cosa que el drap del tauler quan fos renovat. Morí a 6 de setembre de 1427.

El volum III (1423-1457). El tercer volum del *Llibre de les Solemnitats* és el més antic dels que han estat conservats, mancat, però, dels primers 23 folis, en els quals devien estar contingudes anotacions relatives als anys 1423 i 1424. Bruniquer, que pogué veure complet aquest volum, retreu algunes de les solemnitats dels fulls perduts, amb nota de la foliació ; la qual cosa ens permet de refer, en part si més no, l'índex inicial del llibre. Així, per

exemple, segons Bruniquer, al foli setè començava la relació de la vinguda del rei Alfons a Barcelona el dia 9 de desembre de l'any 1423, el text de la qual deu ésser el que copià Pere Joan Comes en son *Libre de algunes coses asanyalades*.

A continuació devia venir la cerimònia de posar estepes a dotze galeres el dia 31 de desembre del mateix any; perquè, si bé Bruniquer, que dóna la referència, no en diu la font, el text apareix en el *Libre* de Comes a continuació de l'anterior.

Al foli 15 situa Bruniquer la preparació que féu la ciutat de Barcelona per defensar-se de l'estol de genovesos que falsament s'havia dit que venia contra la ciutat.

Aquestes tres anotacions, per ço com sembla cert que havien format part del tercer volum del *Llibre de les Solemnitats* i que ens són conegudes mercès a la còpia de Pere Joan Comes, les hem incloses en la nostra edició transcrites del *Libre de algunes coses asanyalades*.

La relació dels arreus necessaris a la processó de Corpus que ara encapçala el llibre, començava, segons Bruniquer, al foli 17. Són perduts, doncs, set folis d'aquest text que Pere Joan Comes no inclogué sinó parcialment en son *Libre* i que ara posseïm trencat a partir del foli 24.

En l'actualitat, aquest volum consta de 175 folis numerats modernament, més altres tres de guarda que contenen l'índex del llibre, format per Josep Puiggarí. De la numeració primitiva, que arriba al foli 199, manquen els primers 23 folis i el 27; els folis 86 i 87 són desplaçats. Al foli 87 fou començada una nòmina dels clavaris de la ciutat des de l'any 1357, que els notaris de l'escrivania anaren continuant en els folis 88 i 198 fins l'any 1546.

Aquest tercer volum sembla haver estat començat per l'escrivà Gabriel Canyelles. La lletra pulcra i la bella disposició de l'escrit, que li eren familiars, són ben fàcils a reconèixer i contrasten amb la relativa descurança dels seus continuadors. Gabriel Canyelles havia estat creat notari reial públic de Barcelona en 1399 i entrà tot seguit a exercir el càrrec d'escrivà del Capítol de la Seu, en l'administració del qual introduí notables reformes i començà la redacció de nous llibres i registres.

El *Libre dels Capbreus dels Aniversaris*, de l'Arxiu de la Seu, compost per ell, ostenta una bella miniatura frontal amb representació de Santa Eulàlia. Sembla que fou ell l'organitzador dels llibres de *Capbreu*, *Comuns*, *Procures*

de vendes, Negocis extraordinaris, Àpoques, Testaments i Presentacions, i Lletres apostòliques.

Bé pot dir-se, doncs, que fou un veritable reorganitzador de l'Arxiu Capítular. El mateix esperit d'ordre dugué a les escriptories del Consell de la Ciutat que regentà: a la del racional primerament, durant els anys 1423-1435, i a la del Consell després, entre 1435 i 1444. En novembre de 1444, ja vell, tornà a l'escriptoria del racional, per ésser, segons ell mateix al·legava, de menys treball, en la qual només havia de perdurar dos anys. Efectivament, en 1446 hagué de resignar el càrrec « per que es avençat en dies, per repós de la sua persona », deien els consellers, i amb rebuda de part del salari « per qué be e notablement ha servit a la ciutat a les escriptories de Racional e del consell e els officis de aquelles ». Morí el dia 15 de maig de 1449.

Durant els anys 1435 a 1444, mentre Gabriel Canyelles exercí el càrrec d'escriuà del Consell, el substituïen l'escriptoria del racional i en la redacció del *Llibre de les Solemnitats* Pere Pellicer fins l'any 1435, i després Joan Franch.

Jubilat que fou Gabriel Canyelles, l'any 1446, el succeí Joan Oliver, fins l'any 1461, durant l'exercici del qual fou clos el tercer volum i començat el següent.

El volum IV (1457-1546). Consta de 194 ff. numerats d'antic. Al f. 2, la capçalera diu: « En nom de nostre senyor Deu e de la Verge sagrada sancta Maria, mare sua comence lo quart libre de solemnitats e altres actes dignes de memoria qui's fan en la ciutat de Barchinona, començat per mi Johan Oliver notari e scrivá del offici dels honorables racionals de la dita ciutat. » Havia de seguir la « Taula del present libre IIII », que fou deixada en blanc i la formà Josep Puiggarí.

Els escriptors que intervingueren en la redacció d'aquest volum foren Joan Oliver fins l'any 1461, Joan Mayans (1461-1492), Marc Busquets (1492-1515) i Joan Llorenç Calça fins a la fi.

El volum V (1564-1643). Aquest volum, que conté actualment 209 ff. més un de l'índex que hi posà Josep Puiggarí, comença amb la capçalera següent: « En nom de Deu e de la gloriosa Verge Maria mare sua, amen. Comence lo quint libre de solemnitat e altres actes dignes de memoria qui's fan en la ciutat de Barcelona, comensat per mi Thomás Vallers, notari e scrivá del offici del honorable racional de la dita ciutat de Barcelona »; i segueix un començament de rúbrica o índex, que restà interromput.

El volum sembla que acabava al f. 194 amb la solemnitat de la funerària del bisbe Joan Sentís, l'any 1632 : més tard, però, s'hi afegiren, sense guardar ordre cronològic, alguns plecs que contenen la descripció de l'entrada de Felip V l'any 1701, i el cerimonial de la funerària reial aplicables a la mort de Lluís XIII de França.

Correspongué la redacció d'aquest volum als escrivans Tomàs Sellers (1563-1579), Francesc Vilar (1579-1589), Montserrat Riera (1596-1599), Joan Esteve Mir (1599-1603), Esteve Gilabert Boniquer (1603-1608), Joan Soler Ferran (1608-1626) i Jeroni Sabata (1626-1641).

Els volums tercer, quart i quint tenen un relligatge uniforme, fet probablement al mateix temps. Tapes de fusta folrada de pell roja amb decoració de gofrats i tancadors de llautó. Un teixell de paper posat al llom diu en tots ells, amb una lletra uniforme : « Ceremonial de cosas Antiguas Memorables ».

El volum VI (1643). Comença amb 4 ff. blancs, en el segon dels quals apareix la capçalera : « Libre sisé dels cerimonials de entradas de reys y morts de aquells. 1643 », i els ff. 1-31 estan ocupats per la solemnitat funerària per la mort de Lluís XIII, rei de França i comte de Barcelona per declaració dels catalans durant la guerra dita *dels Segadors*. La fi de la guerra, adversa a la causa catalana, explica que la resta del llibre no fos utilitzada, per tal, probablement, de no ajuntar en un mateix volum les solemnitats reials de les dues dinasties rivals que representaven Lluís XIII i els Felips de la Casa d'Àustria.

El volum VII (1663-1719). La capçalera, continguda en un full de guardes, diu : « Llibre Cerimonial de entradas, juraments y morts de reys, prínceps, bisbes de Barcelona y altres, fet per mi, Josep Soldevila, notari públic de Barcelona y scrivá racional de Casa la Ciutat, comersant a 12 del mes de janer 1663 ».

Aquest volum acusa la decadència del *Llibre de les Solemnitats*. Per bé que les relacions hi consten seguides, s'intercalen alguns documents solters, relacionats amb el text del llibre. Algunes de les solemnitats no foren degudament continuades i cal recórrer als esborranys per a completar-les. Les cerimònies funeràries de la reina Maria Lluïsa de Borbó, muller de Carles II (1689), prenen una extensió considerable, i encara hi és afegit un fullet de mossèn Ramon de Solà, de 116 pp., curiosament remarginat per igualar el format amb el del llibre, estampat a la impremta de Cormelles : « Llanto fúnebre, con que la nobilissima ciudad de Barcelona, en demostracio-

nes obsequiosas de un leal afecto : lloró, la muerte de la serenísima señora, y Reyna nuestra, Doña María Luisa de Borbón (que esté en Gloria)...» El segueix un sermó del mateix autor, en vuit folis sense numerar, remarginats en la mateixa forma.

El volum acaba amb la relació de la funerària projectada en 1715 amb motiu de la mort de Lluís XIV de França, a la qual acompanya un croquis del funeral, que no arribà a celebrar-se.

Posteriorment, aprofitant uns fulls deixats en blanc a l'interior del llibre, hi fou anotat, amb la innovació de redacció castellana, el pla de festivar la projectada vinguda de Felip V l'any 1719. Fracassat el viatge, l'anotació restà interrompuda, i clos el *Llibre de les Solemnitats*.

PERE JOAN COMES I EL SEU LIBRE DE ALGUNES COSES ASANYALADES. — Vers l'any 1582 servia a l'escrivania del racional, regentada aleshores pel notari Francesc Vilar, un jove escrivent dit Pere Joan Comes, el qual, inclinat com era a les recerques d'història local, aprofità les hores de lleure de l'escrivania per a treure còpies dels documents que tenia a mà i fer-ne un llibre del qual esperava gaudir-ne privadament amb millor repòs del que la sort li reservava.

Dos anys després d'haver finit son llibre, un cop l'hagué repartit en capítols i en tingué decorades les capçaleres amb escuts i orles de millor intenció que discreció, el dugué a relligar. Mestre Mall, relligador, el cosí i li posà tapes de fusta, folrades de pell roja amb decoració de gofrats, tal com encara es conserva. Mentrestant, però, l'existència del llibre, fou revelada als consellers per persona zelosa del bé públic i de l'honor de la ciutat, i els consellers, més gelosos encara, ho tingueren com a delicte i en feren incoar procés a l'escrivà major de la Casa del Consell. Declarà Pere Joan Comes que el llibre l'havia fet no a precés d'altre ni per estrenes de ningú, sinó per a son goig, i al·legà inútilment que no sabia que fos cosa il·lícita fer còpies dels llibres de l'escrivania. Res no li valgué: el Consell aprecià que el fet revelava que son autor era poc tement de Déu i de la justícia per haver obrat amagadament i sense sabuda del seu mestre, prenent les claus així del racional com d'altres llocs on estaven recondides les escriptures i els llibres dels Consells, dietaris i determinacions fetes per la Ciutat, i en conseqüència manà el Consell que Pere Joan Comes fos posat a la presó del bisbe, que, per ésser coronat li corresponia, dins la qual calgué que passés alguns dies,

fins que per fermances en fou deslliurat. El llibre li fou confiscat i dut a l'escrivania del racional, manant-se que hi restés i que hi fos inventariat.

Deu anys després d'aquests fets, Pere Joan Comes era a Roma al servei d'Antoni Folch de Cardona, ambaixador del rei Felip II, i d'allí estant demanà i obtingué la canongia del capítol de Santa Anna de Barcelona, vacant per mort del canonge Antic Arimany. Noves contrarietats l'esperaven, perquè, abans, de poder pendre possessió del càrrec, Pere Joan Comes hagué d'entaular una lluita violenta amb el Capítol, que no cedí sinó a manaments molt enèrgics i després d'haver estat posada l'església en entredit la diada dels Reis de l'any 1595.

Un cop fou canonge, aviat es sabé guanyar la simpatia dels qui havien estat els seus enemics. Reflorien en ell les aficions de joventut, que tal vegada no havia vist mai marcides del tot, i, oblidat de les amargures que li havia proporcionat el malastruc *Libre de algunes coses asanyalades*, repregué la tasca de revisar documents i llibres, anotà, ordenà, copià i resumí els pergamins i papers de la casa de Santa Anna, de la qual fou alguns anys arxiver i en tot temps defensor, molt especialment en els plets jurisdiccionals que la situació especial de la vella col·legiata creava sovint.

Morí el canonge Pere Joan Comes a 6 de desembre de 1621, a 59 anys d'edat, probablement. Deixà a l'arxiu de Santa Anna ¹, entre altres fruits de la seva laboriositat, aquests llibres: *Institutiones seu Lucerna, Lucerna Fundationum, Libre del Nort de la present sglesia de Santa Anna, dit de la llanza, i Cerimonial*.

Per al seu *Libre de algunes coses asanyalades* Pere Joan Comes s'havia valgut gairebé exclusivament del *Llibre de les Solemnitats* i del *Manual de Novells Ardits*. Només per atzar hi són utilitzades altres fonts, com en el cas del capítol inicial dedicat a la història de Joan Fivaller, que havia copiat d'un plec solter que es trobava a la taula de l'escrivania i que ell, per a major facilitat de la còpia, segons confessà en el procés, se n'endugué a casa seva.

Aquest llibre, per bé que degué restar reservat a l'escrivania del racional, se'n feren algunes còpies, que foren les que primerament divulgaren les relacions del *Llibre de les Solemnitats* ².

¹ L'arxiu de l'antiga Col·legiata de Santa Anna és guardat avui dia al Museu Diocesà del Seminari.

² Tenim notícia de les següents: Arxiu Històric. Ms. n.º 77 procedent de la Biblioteca del Sr. Ferran de Saga-

rra. — Biblioteca de Catalunya. Ms. n.º 160. — Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès. — Biblioteca Mazarine, de París. N.º 4511. (Papers de J. Tastu).

L'arxiver municipal, que fou, de Barcelona, Josep Puiggarí, publicà, l'any 1878, una edició, fins ara l'única, del *Libre de algunes coses asanyalades*, precedida d'un pròleg en el qual retreu les desventures de son autor a través del procés promogut pels consellers. Puiggarí no trobà arguments suficients per a deixar identificats el jove escriptor del notari Francesc Vilar i el canonge de Santa Anna que duia el mateix nom, i es decantava a creure que eren dues persones. Ara, la millor coneixença de la documentació antiga de l'església de Santa Anna ens permet de fer la identificació damunt base segura.

Tal vegada podrà semblar una digressió excessiva aquesta relació biogràfica del canonge Pere Joan Comes, però ens ha semblat adient a la introducció del *Llibre de les Solemnitats*, que ara és publicat íntegrament per primera vegada, dedicar un espai a qui en ple segle XVI.⁶, i en l'edat més propícia a altra mena d'activitats, en copsà la valor històrica i sofrí persecució per la seva causa.

L'EDICIÓ. — La nostra edició és reproducció del manuscrit original, resoltes les abreviatures, puntuat el text, uniformat l'ús de majúscules, accentuats els mots que podien oferir dubte i separades les partícules pronominals. Ha estat respectada l'ortografia del manuscrit per incorrecta i bàrbara que ens hagi semblat : hem cregut que aquestes incorreccions podien representar moltes vegades variants dialectals i que calia mantenir-les, amb major raó per tractar-se de textos deguts a molt diverses mans i a molt diversos temps i que no hauria estat possible reduir a un sol sistema gràfic.

Les notes són generalment esclariments al text i còpia dels documents als quals les relacions del manuscrit fan alguna referència. Si en aquestes còpies no s'indica alguna font especial, cal entendre que són procedents del fons municipal de l'Arxiu Històric de la Ciutat.

A. D. i S.

COM LO SENYOR REY ALFONSO VINGUÉ DE NAPOLS, Y DE LES GRANS Y SO-
LEMPNES FESTES QUE LI FOREN FETES ASSÍ EN BARCELONA¹.

[3-10 desembre 1423]

- 5 Com dama Joanella, regina del regne de Napols, fos molt oppressa, en
extrema necessitat constituïda per lo rey Luys e per un capitá appellat
Esforça, lo qual, ab lo dit rey Luys y per ell, feya guerra a la dita dama Joa-
nella, ella, precehins serts tractes, emprá de socors al rey senyor nostre
contra lo dit rey Luys e lo dit capitá Esforça ; e per inclinar pus facilment
10 lo dit senyor al seu voler y proposit, promés affillar y heretar lo dit senyor
rey de tot lo dit regne après obit de ella dita reyna, però, que de present

¹ Aquesta anotació de la vinguda del rei Alfons a son retorn de Nàpols, manca actualment en el *Llibre de Solemnitats*, i degué estar compresa en les vintitres fulles inicials, perdudes. BRUNIQUEL, que escrivia en la primera meitat del segle xviii, i degué veure el llibre complet, la situa al foli vii i la senyala en ses *Rúbriques o Cerimonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona*, Cap. xiii, «Vengudes de reys o prínceps de Casa Real en Barcelona» (vol. I p. 237), amb errada evident del dia en que s'escaigué l'entrada, dient: «A 19 de desembre 1423, entrá en Barcelona dit Rey venint de Napols; esta venguda fou solemne y regozijada perque venia rey y senyor de Napols, com está escrit en títol de Guerra y Armadas. Aquesta entrada es continuada en libre 3 de Solemnitats, fol. 7; es digna de ser legida». El mateix BRUNIQUEL en el Cap. xxxi, «Guerras y Armadas y Armas y exercici de ellas y Cossaris, convocacions per virtut del Usatge Prínceps Namque y remçons de hosti», (vol. II p. 235) dona un resum de l'entrada del rei en la qual es ben visible que el text que veié és el mateix que publiquem: «A 25 de Novembre 1423 aná lo sindich per la Costa per saber hont era lo rey. La Dama Joanel·la, Reyna de Napols, no tenint poder per resistir a la guerra que li feya lo Rey Lluís, y lo Capitá Esforça, amprá ys afillá al Rey Alfonso de Aragó per a que la socorregués, oferintli après mort sua la Successió del Regne, lo qual aná, y ab sa presencia, y ab gran armada de naus, y galeras ab que aná cessaren las guerras, y la dama Joanella, ventse deslliura, y peneditse del fet, tractá casament ab lo Íltre. Dn. Joan, germá del dit Rey Alfonso, y procurava trauer, y expellir del Regne al dit Rey Alfonso, a qui la Reyna havia ja dat possessió de present de la Ciutat de Gayeta y del Castell Nou de Napols per son estar, y de fet li mogué guerra, emperó

lo dit Rey ab la armada de vuyt naus y deu galeras que lo Principat de Cathalunya li trameté alcançá victoria ys apoderá, de la ciutat, y dexant allí per son Capitá General al Infant Don Pedro son germá, sen vingué, y passant per Marcella la sacajá, y arribá a esta Ciutat a 9 de Desembre 1423, la cerimonia de la qual Entrada es escrita en llibre ters de solemnitats cartas 7, digna de ser legida, y es de molt gran gust.

La relació la publiquem tal com la dóna Pere Joan COMES en son *Libre de algunes coses asanyalades succeydes en Barcelona y en altres pars.* (ff. 1-7 v.º del ms. original de 1583 i pp. 33-42 de l'edició de 1878), que deu ésser, amb algunes variants de còpia fàcilment coneixedores, el mateix text contingut en els fulls perduts del Ms. municipal. Encara ve a confirmar aquesta suposició el fet de trobar en el Registre de Deliberacions dels anys 1433-1437 (f.º 190 v.º) un testimoni del text que es trobava en el *Llibre de les Solemnitats*, retret en un consell de prohoms elegits per raó de certa ambaixada, hagut a 30 d'octubre de 1437 per haver-se rebut nova de la vinguda que el rei volia fer a Barcelona: «Aprés exposaren aquí com consellaven fos procehit e provehit a la recepció del dit senyor rey com vengués, e fferen aquí legir per lo discret en Johan Franch, notari scrivá del officí dels racionals de la dita Ciutat, totes les cerimonies les quals foren fetes, tengudes e servades al dit senyor rey mateix com vench de Napols en l'any mccccxxiii, axí en lo pont que li fou fet e aparellat, endrapat e enramat, e en lo passament e carrera que tench exint del dit pont e aná a [la] Seu, e en la processó del clero de la dita Seu, e en lo pali que fou portat sobre dit senyor e en les gramalles de drap d'or de les quals los honorables consellers qui llavors eren e eren prohoms, en nombre de xx. se vestiren, e en los entremesosqui anaren denant lo dit senyor.

lo heretaria del ducat de Calabria ; la qual oferta lo dit senyor rey acceptá, e offerí y promés fer socors y valensa a la dita regina contra lo dit rey e capitá. E volent per effectu ab obra complir e attendre la sua oferta, passá ab son gran stolt de naus y de galeres personalment en lo dit regne de Napols ; en lo qual fo ab gran honor e gloria rebut per la regina sobredita, la qual après affillá lo dit senyor, l'heretá après obit de ella, segons havia promés, e llavós de present li lliurá lo castell Nou de la ciutat de Napols per sa habitació. E la dita regina apartá's en lo castell de Capua[na], lo qual es dins y al primer cap de la ciutat. E mes avant, la dita reyna mes en possessió lo dit senyor rey de la ciutat de Gayeta, los habitants de la qual prestaren sacrament y homenatge de fidelitat al dit senyor de voler y exprés manament de la reyna. En après, remeant y cessant les pressures y angusties en les quals la dita dama Joanella, regina desusdita, era constituïda, y açó per lo singular sufragi, socós e valensa del dit senyor rey, debellant y certant virilment contra los dits rey Luys e Esforça, la dita dama Joanella, a manera de la verinosa serpent, la qual, nodrida y ascalfada en lo sin del nodrint, mord y entuxeque aquell, continuant vers lo dit senyor les pràctiques damnades y de eximpli pernicios per ella tingudes especialment a son rey, marit e senyor lo rey Jaques, lo qual tench en presó, tractant-li la mort, la qual li agueren dada si no sobrevingués lo auxili divinal, migensant lo qual lo dit rey Jaques, com a fugitiu, ascapá de la presó en que era. E darrement, lo gran ascarn e menyspreu del ilustre don Joan, germá del dit senyor rey nostre, del qual la dita regina havia tractat matrimoni per a ssí mateixa, e lo qual, per rahó del dit matrimoni, volent passar en lo regne de Napols, fo en lo regne de Sicília, on sabé que la dita reyna revocá del tot son proposit, y per consegüent lo dit ilustre don Joan se'n hac a tornar ; e presa semblanment certa ocasió, concebé dins son verinós coratge iniquitat e odi contra lo dit senyor, e descobrint-ho de part de fora, li tractá palesament en diversos temps presó e mort, e specialment fent-lo venir cert dia al dit castell de Capuana, en lo qual dita regina fictament mes en fama esser detinguda de malaltia. E com lo dit senyor fench dins lo dit castell o al entrant d'aquell, fou coneguda e vista la trahició tractada al dit senyor, a la qual scapá endresant-ho lo sobiran rey nostre senyor Deu ; però fou grant dupte de la persona del dit senyor, la qual fo constituïda en gran perill al alçar del pont del dit castell ; e com la dita regina se veu frustrada de la sua depravada intenció, no mitigada gens la sua rabiosa furor, ans aquella encessa en excesiva ardor envers lo dit senyor, axí com a desesperada, y volent-se affarrar a la espasa nua, tractá e feu lliga ab lo dit Esforça, e qui ans eren enemichs capitals foren tots amichs, en tant que lo dit Esforça pres de continent la guerra contra lo dit senyor rey per la regina susdita ; la qual guerra continuá tro a tant que la batalla naval, ço es, lo estol de

viii. naus e x. galeras armades de homens de armes, pillards e ballesters, trameses al dit senyor per lo seu principat de Catalunya fo ab lo dit senyor ; los quals, com a naturals vassalls, no podens sofrir les minves e desonors fetes per la dita reyna y los seus damnats tractes, encontinent lo jorn que arribaren, exints en terra ivarçosament,¹ entraren la dita ciutat de Nàpols, e aquí, no contrastant gran resistència aquí atrobada, barrajaren y affogaren subitament gran part de la dita ciutat. E après pochs dies, la dita reyna, la qual era dins lo dit castell de Capuana, e la qual, precehint cert tracte, ere en acord de metre's en poder del dit senyor rey, amagadamnent fugí ab lo dit Esforça, e reculliren-se en lo lloch e castell de Versa. En après, com lo ilustre infant don Pedro, germá del dit senyor rey, fos passat ab certa gent de armes en lo dit regne de Nàpols, lo dit senyor rey desliverá de venir-se'n en las parts deçá de sos regnes y terres, les quals, ab subiran desig, per fidelitat innada, eren desijosos veure lo dit senyor y esperaven son adveniment. E volent lo dit senyor menar a deguda execució la sua deliberada vinguda, jaquit per capitá general lo dit infant don Pedro, partí de la dita ciutat de Nàpols ab les sues galeres, dient e manant als patrons de les naus, que navegasen vers illa d'Eres e si lo dit senyor no'y era stat que'l asperassen aquí; e si lo dit senyor hi era estat que tenguessen llur via. E partit lo dit senyor de Nàpols, seguí's que gran tempestat se mes en la mar. E per fortuna de temps las naus y las galeres se espergiren totes, en tant que, après la partida que'l dit senyor feu de Nàpols, passaren alguns dies que no si's sabé on ere lo dit senyor, tro a tant que hic vench nova, que'l dit senyor rey, navegant ab certes galeres davant la ciutat de Marsella, maná donar scala en terra, e per força de armes feu entrar la dita ciutat de Marsella e barrejar aquella, tallant e affogant y del tot donant-la a sacho mano.

E après pochs dies, lo dit senyor, navegant, fo y arribá en lo lloch de Palamós; e estant en lo dit lloch, tramés una letra als honorables consellers de la dita ciutat de Barcelona per lo honrat en Joan de Gualbes, fill del honorable en Luys de Gualbes, ciutadá de la dita ciutat ; la qual lletra, per lo dit senyor rey tramesa, reberen los dits honorables consellers divendres, a iiii. dies del mes de desembre, any mccccxxiii. per lo dit honrat en Joan de Gualbes; e com contengués en si creensa, en virtut d'aquella lo dit Joan de Gualbes notificá als dits honorables consellers, com lo dit senyor rey era arribat sa, per gracia divinal, en lo dit lloch de Palamós, e'ls tramatie sos saluts y dilecció ; y explicá-los com ere succehit al dit senyor de la jornada que partí de Nàpols tro que fo arribat en lo dit lloch de Palamós. E explicada la dita crehença als dits honorables consellers, e per ells ab molt gran exultació e alegria entesa, encontinent los dits honorables consellers pro-

¹ El text de Pere Joan COMES diu «jucosament», per errada manifesta.

vehiren e ordenaren, que per part de la dita Ciutat foren elegits e tramesos embaxadors al dit senyor rey los honorables en Galceran Dusay e en Guillem Oliver, ciutadans de la dita ciutat, donant-los carrech que, per part de la dita Ciutat, anasen visitar lo dit senyor rey, on que fos, e explicassen a la sua senyoria degudes recomendacions dels dits honorables consellers e de tota la ciutat, e li denunciassen la sobirana e molt gran alegria que havien haguda de la sua benaventurada venguda; los quals embaxadors pertiren encontinent lo dit divendres, a III. del dit mes de dezembre, e continuaren lur camí tro a la vila de Blanes, on lo dit senyor rey fo arribat. E con foren juncts a la dita vila de Blanes, lo dit senyor fo en mar dins la sua galera reyal, en la qual galera entraren los dits misatgés, e feren reverencia al dit senyor, de la venguda dels quals lo dit senyor demostrá en lo aculliment que ls feu haver gran plaer; e stants los dits misatgés en peus, de voler del dit senyor, explicaren a la sua senyoria ab paraules molt pertinents e degudes lur misatgeria.

Aprés, lo dit mateix divendres, a III. del dit mes de dezembre, celebrat en la Seu de Barcelona lo divinal offici de les vespres, los dits honorables consellers, acompanyats de mols honorables ciutadans, anaren a la dita Seu per lo gir de la qual se feu solempne professó per los honorables canonges, beneficiats y altres preveres de aquella, ab decantació de *Te Deum laudamus*, principiat ab son dels orguens, y aprés foren aquí retudes dignes e devotes lahors a nostre senyor Deu y a la sagrada Verge Mare sua y a la gloriosa verge santa Eularia y a tots los sants del paradís, de la dita benaventurada vinguda del dit senyor rey.

E aprés, en la nit propsegüent, per ordinació dels dits honorables consellers, foren fetes grans alimaries en lo cluquer de la dita Seu, e en diversos altres cluqués de les esglésies de la dita ciutat.¹

Item, fo aprés començat y aprés per sa continuació acabat un pont de fusta devant la Llotge, en lo qual lo dit senyor entrá's, exint de la sua galera.

Item, lo diumenge aprés següent intitulat a v. del dit mes de dezembre, per lo matí, lo dit senyor rey arribá a Badalona. E aprés mig dia los dits

¹ A l'Arxiu Municipal és conservada la següent crida dels consellers:

• Ara ojats tot hom generalment que us notifiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona. Que com los dits consellers, axí per letra que han reebuda del senyor rey com en altra manera, sien certament avisats que'l dit senyor, sa e alegra en la sua excellent persona reyal, lo primer dia del present mes es arribat, magníficament e victoriosa, ab son estol en lo loch de Palamós, los dits consellers, ab consell de prohomens, també per retre lahors e gracies a nostre senyor Deu, com per demostració de la gran alegria que la dita ciutat ha de la benaventurada venguda del dit senyor e de la gracia singular que nostre senyor Deu ha feta a tots sos regnes e terres deçà mar, com lus ha tornat en aquelles el dit lur rey e senyor, que tant desijaven, han deliberat que

lo dia present, a les lums enceses, sian fetas grans e solemnes alimares, axí per la Seu e esgleyas parroquials e ordens de homens e de dones com generalment per tots e singles habitants de la dita ciutat; per que los dits honorables consellers preguen e exorten los honorables vicaris del senyor bisbe e capitol de la dita Seu, rectors de las esgleyas parroquials, priors, guardians, abbadesses e prioresses dels ordens de la dita ciutat e tot hom generalment e en singular de qualsevol grau, estament o condició sien, que lo dit dia present a la nit facen les dites alimaras, segons per los dits consellers es estat deliberat.

Fou feta la present crida per en Bnt. de Cadireta dijous a II. del mes de deembre, any MCCCCXXIII. ab III. trompetes per los lochs acustumats e per molts altres. *Registre d'Ordinacions*, 1414-1427 f. 77.

honorables consellers, acompanyats de mols honorables ciutadans, anaren a Sagrera de Badalona y trobaren lo dit senyor en lo pla, vers lo puig de Montgat, lo qual venia cavalcant. E los dits honorables consellers, cavalcans, feren reverencia al dit senyor, per lo qual foren amb molt alegre cara benignantment rebuts. E après, acostans-se a la Sagrera de Badalona, entraren-se'n dins la casa del honorable en Pere de Sant Climent, on los dits honorables consellers a part parlaren e comunicaren molt familiarment ab lo dit senyor, axí del succehiment del dit senyor en lo regne de Napols, com del seu navegar, e après prengueren son comiat. E la nit següent, foren iterades e continuades les alimaries molt copiosament, no solament en la dita Seu y en les altres sglesies, mes encara per diverses torres e terrats de la dita ciutat.

Successive, dijous a VIII. de dezembre, assignat per lo dit senyor a entrar en la dita ciutat, los dits honorables consellers, ensemps ab molts ciutadans y mercaders, foren en nombre de xx. vestits de sengles gramalles de draps d'or recamats vermells, ajustats per lo matí dins la Casa del Consell de la dita Ciutat, ab grans trompetes, sonants totes, ab penons de la Ciutat, daurats e argentats, precehins, anaren ordenats de dos en dos al pont, lo qual havien fet per devant la Llotge, per lo qual lo dit senyor rey, exint de la sua galera, entrá's en la ciutat, lo qual pont era tot estat endrapat o empaliat de draps vermells de la terra, e enramat de diverses branches de llover. E lo camí per lo qual anaren a dit pont fo lo següent : ço es, que partits la dita matinada en la dita Casa de Consell anaren per la plasa de Sant Jaume, per lo carrer dels Speciés, e per les plases de les Cols, del Blat e de la Botheria o Boria tro a la capella d'en Mercús, e aquí giraren per lo carrer de Muntcada, e entrans en lo Born, giraren per lo fossar de la esglesia de madona Santa Maria de la Mar, tro als Cambis, e dels Cambis, dreta via, tro al dit pont, e aquí esperaren lo dit senyor rey, lo qual vench ab son estol de galeres, e arribá envers las v. hores après mig jorn, en lo comens de la nit. E per un pontet llavadís, endrapat de drap vermell, lo dit senyor exí de la sua galera, y entrá en lo dit pont. E aquí, lo dit senyor fo ab gran reverencia rebut per los dits honorables consellers e promens, vestits de las ditas gramalles d'or.

Aprés, fo aquí solempne professó dels honorables canonges, beneficiats e altres preveres de la Seu ; en la processó fou aportada la bandera de santa Eulalia, la qual la dita Ciutat havia feta fer de nou en la festa de Corpore Xpisti proppasada¹. E la gran e solemna creu nova de

¹ Les despeses per la confecció d'aquesta bandera són anotades en el *Llibre de Claveria*, f.º 118: *Tercer compte d'en Gabriel Ballester, clavari de la Ciutat de Barchinona qui començá lo primer die del mes de Ffebrer del any mccccxxiii e fini lo derrer die del mes de Juliol del*

dit any: «Item, done an P. d'Oscha, habitant en Barchinona, ab voluntat d'en Bn. Çafont, scrivá del offici dels honrats racionals de la dita Ciutat, qui de la quantitat deiús scrita ha pres carrech vers si mateix ab alhará dels honorables consellers. scrit a VIII. de juny del any

la Seu. E fou-hi portat un reliquiari, hon havia cert encast de la Vera Creu ;
 devant lo qual reliquiari anaren diversos sonadors sonants diversos instru-
 ments de música, vestits de camís y portans les cares e ales ab los quals se
 representen los angels de la dita festa de Corpore Xpisti. Item, hi foren por-
 tats los entremesos de la dita Ciutat representats Paradís e Infern ab la ba-
 talla de sant Miquel e dels Angels e de Lucifer e de sos sequesas ; e lo Vibre,
 lo Ffenix e la Àguila. E precehint la dita processó ab los dits entremesos,
 cascan en son orde, aná e seguí la dita processó lo dit senyor rey jus un
 pali de drap de or vermell emperial, fet de nou ; lo qual pali fou portat per
 los dits honorables consellers e altres prohombres ab x. bordons en lo orde
 acostumada. E lo camí o via de la dita proffessó fo la següent, ço es : que
 pertint del dit pont anaren per los dits Cambis e giraren per lo fosar de la
 dita sglesia de madona Santa Maria de la Mar, per lo cap del Born, e per lo
 dit carrer de Montcada e per la dita capella d'en Mercús e per les dites pla-
 ses de la Boheria o Boria, del Blat e de les Cols, per lo carrer dels Speciés,
 per la plasa de Sant Jaume, vers lo palau bisbal, e aquí girá per lo fossar
 de la dita Seu, per lo portal principal de aquella, la qual Seu fo molt nobla-
 ment empaliada y illuminada, ab cants de orguens, e dels dits honorables
 canonges, beneficiats e preveres, cantans solempnament *Te Deum lauda-*
mus ; après, fetes aquí commemoracions e oracions propies e acostumades,
 e retudes dignes gracies o lahors de la vinguda del dit senyor, lo dit senyor
 se entrá en son palau reyal. E tots los llochs o carrers per los quals passá lo
 dit senyor foren tots empaliats de diversos draps de ras d'or e de seda, e en-
 ramats de bova e de jonchs, e illuminats de luminaria de diversos brandons,
 als quals fo provehit, per ordinació dels dits honorables consellers. E no sola-
 ment en lo dit jorn, mes encara lo sendemá, fou feta festa generalment per
 tota la ciutat ; e ací pres fi la dita festa e solempnitat feta per la venguda
 del dit senyor rey.

Los prohombres devall scrits, vestits ab gramalles de drap d'or, anaren
 devant lo pali, deiús lo qual anave lo dit senyor rey.

A la part dreta :

A la part squerra :

Primo, lo honorable en P. Balles-
 ter.

Los honorables en Jaume Colom.

Joan Lull.

Primo, lo honorable en G. Çabadia,
 cónsol.

Los honorables en Pere Marquet.

Guillem Olivert.

mccccxxiii., convertidores per ell en les messions e des-
 peses qui's son fetes per rahó de la bandera de santa
 Eulalia, la qual novellament es estada feta per tal que
 pogués servir en la processó de la festa de Corpus Xpisti
 segons que en lo dit albará se conté, lo qual cobre ab ápo-

cha presa per en Bn. Spluges, notari de Barchinona, a
 viii. de Juny del any mccccxxiii., lxxxii lirs., v. s..
 Albará ab época. Son posades en Rabudes en lo segon
 compte dat per lo dit P. d'Oscha per rahó de la dita
 festa, en la primera carta.

[A la part dreta:]

[A la part squerra:]

Joan Buçot.

Guillem Romeu, cónsol, lo qual aná
inmediat devant lo pali.

Francesch de Camós.

Bn. de Marimon, immediat devant lo
pali.

- 5 Après, se segueix lo orde dels honorables consellers e promens, los quals portaren los bordons del pali, també ab gramalles de drap d'or.

Primo, Baltasar de Gualbes;

Après, Bn. Serra;

Al mig, Phelip de Farrera;

10 Après, Galceran Carbó;

Derrer, G. Dez Soler : consellers.

Primo, Thomás Gerona;

Après, Moss. G. P. Buçot;

Mig, Luys de Gualbes;

Après, Francesch de Conomines;

Derrer, Galceran Dusay.

- Après que fou feta la dita festa, per los dits honorables consellers fou provehit e ordenat que les dites xx. gramalles de drap d'or fossen distribuïdes e donades a les sglesies y persones devall scrites, les quals encontinent
15 los foren lliurades per los dits honorables consellers ; la qual distribució és del orde següent :

Primo, la gramalla del dit honorable en Phelip de Ferrera fou donada a n'Alfonço, ministrer del rey de Castella.

- La gramalla del honorable en Galceran Carbó fou donada a n'an Jordi
20 Juliá y Barthomeu Juliá, trompetés del senyor rey.

La gramalla del honorable en Bn. Serra fou donada al monestir de Jonqueres.

La gramalla del honorable en G. Dez Soler, a'n Rodrigo Diego y Perico de Vallseca, ministrés de corda del senyor rey.

- 25 La gramalla del honorable en Baltazar de Gualbes fou donada a mossén Borra.

La gramalla del honorable en Luys de Gualbes fou donada a la sglesia del monestir de Santa Clara.

- La gramalla del honorable en Francesch de Conomines fou donada a la
30 sagrastia e sglesia de Sant Pere.

La gramalla de mossén G. P. Buçot fou donada als dits trompetés del senyor rey ; e axí hagueren-ne dues.

La gramalla del honorable en Thomas Gerona fou donada als portés de la porta forana del senyor rey.

- 35 La gramalla del honorable en Galceran Dusay fou donada a Pedro Manuel e Luys Doç, portés de la cambra y de la sala del senyor rey.

La gramalla del honorable en G. Romeu, cónsol, fou donada a la esglesia de madona Santa Maria de la Mar.

La gramalla del honorable en Joan Buçot fou donada al spital de Santa Creu.

5 La gramalla del honorable en Bnt. de Marimon fou donada a'n Joan de Çaragossa per los de la scuderia del senyor rey.

La gramalla del honorable en Francesch de Camós fou donada a'n Joan Andreu e Martí d'Aragó, alias Borra, trompetés del comte de Luna.

10 La gramalla del honorable en Joan Lull fou donada a la sglesia de Sant Jaume.

La gramalla del honorable en G. Oliver fou donada a la sagrastia de Vall-donzella.

La gramalla del honorable en Jaume Colom fou donada als dits portés
15 de cambra y de sala del senyor rey, e axí hagueren dues.

La gramalla d'en P. Marquet fou donada a la sglesia de Sant Just y Sant Pastor.

La gramalla del honorable en P. Ballester fou donada als vergués dels honorables consellers.

20 E la gramalla del honorable en Pere Çabadia, cónsol, fou donada a la sglesia del monestir de Montalegre.

Lo pali d'or, jus lo qual aná lo dit senyor rey, encontinent que'l dit senyor rey se'n fou entrat en son palau, fou pres e ocupat per []¹ al qual se pertanye, segons costum antich e en tals festes e solemnitats practicat.

25 Los deu bordons, ab los quals fou portat lo dit pali, foren axí mateix presos y ocupats per los de la scuderia del dit senyor rey, als quals se pertanyen, segons lo costum e prátiga dessus dits. E foren remuts e cobrats dels dessus dits o d'en Joan de Çaragoça de la dita scuderia, per sexanta sis sous, los quals foren donats al dit Joan de Ceragoça.

30 Les messions fetes per part de la Ciutat, per rahó de tota la susdita festa, foren DCLX. ll., XIII. s., VIII.²

¹ En blanc en el text.

² Els llibres de Claveria corresponents a l'any 1423 manquen a l'Arxiu Municipal.

II

EN LO QUAL SE CONTÉ COM LO SENYOR REY Y LOS CONSELLERS POSAREN
STEPES A XII. GALERES Y COM NE BENEYREN DUES¹.

[21 desembre 1423 — 13 agost 1424]

- 5 Divendres, a XXI. de dezembre, any MCCCCXXIII. lo molt alt senyor rey
n'Alfonso e los honorables en Phelip de Ferrera, Galceran Carbó, Bernat
Serra, Guillem de Soler e Baltazar de Gualbes, consellers l'any present de
la ciutat de Barchinona posaren e ficaren dins la Darasana de la mar ste-
pes per XII. galeres, ço es, lo senyor rey per sis galeres e los dits honorables
10 consellers per altres VI., però no fou procehit a persecució e perfectió de les
dites galeres, sino de dues de aquelles, les quals los dits honorables conse-
llers ficaren les estepes, la una de les quals es appellada Santa Maria e l'altra
Santa Creu, de la hobra de les quals foren administradors assignats per los dits
honorables consellers los honrats en Francesch Çatria e Pere de Muntrós,
15 menor de dies, mercaders, ciutadans de la dita ciutat. E fo lo mestre major
d'aixa de la dita galera appellada Santa Maria n'Arnau Romeu, e lo mestre
calafat de aquella mateixa galera en Bernat Muy ; e de la dita altra galera
foren lo mestre major de axa en Bernat Loberes, e lo mestre calafat en Pere
Massanet. Item, sobre los dits mestres de axa fou en Pere Blanch. E diumenge,
20 a XIII. del mes de agost, any MCCCCXXIII. acabades les dites dues galeres fo-
ren benehides. E a la benedicció de aquelles fou present lo senyor rey e los
honorables consellers e molts honorables ciutadans ; fou-hi encara present
lo reverent bisbe de Girona, lo qual dix la missa, e feu lo offici de la bene-
dictió de les dites galeres. E en Pere Parri, mariner, dix la bona paraula.
25 E fet lo offici de la dita benedicció, segons forma acostumada, lo honorable
en Galceran Carbó, conseller segon e n'Arnau Romeu, mestre major d'aixa
e en Bernat Muner, mestre major calafat, benehiren la una galera appe-

¹ Aquesta anotació manca en el Ms. i degué estar con-
tinguda en els fulls preliminars, ara perduts. El text que
publiquem és el que dona Pere Joan COMES en son *Llibre*
de algunes coses asanyalades (ff. 7 v.º-9 del ms. i pp. 42-44

de la edició de J. PUIGGARÍ.) BRUNIQUEL retreu el fet
(*Rubriques*, II, 235) sens indicar la font documental,
si be posant a continuació la nota de la vinguda del
rei Alfons, que treia del *Llibre de les Solemnitats*.

llada Santa Maria. E lo dit honorable en Galceran Carbó doná una copa daurada al dit Arnau Romeu, lo qual doná al dit honorable en Galceran Carbó una axa. E altra copa doná al dit Bernat Muner, mestre calafat lo qual doná al dit honorable en Galceran Carbó un march. E per lo honorable en Bernat Serra foren donades sengles copes daurades als dits mestres de axa e calafat, e lo mestre de axa donali una axa, e lo calafat donali un march. Item, fou mestre major e sobre tots los altres en Pere Blanch, mestre de axa, al qual foren fetes certes aventatjes a ell promeses y entre els altres li foren dades per los dits honorables consellers dues copes semblans de les susdites. E lo dit Pere Blanch doná als dits honorables consellers dues axes, axí que les dites axes foren *iiii.* e los marches *ii.*, los quals ells s'o partiren.

III

EN QUI'S CONTÉ LA PREPARACIÓ QUE LA CIUTAT FEU DE DEFENSAR-SE PER
TENIR NOVA DEL STOL DE GENOVESOS, NOSTROS ENEMICHS¹.

[22-24 desembre 1424]

5 Dimecres a XXII. del mes de dezembre, any MCCCCXXIII., los honorables
consellers de la ciutat de Barchinona reberen una letra dels honorables ju-
rats de la ciutat de Girona, ab la qual eren avisats com en les mars de les
Medes eren estades vistes de XXIII. en XXIII. galeres, les quals presumien
10 que fos lo estol de genovesos ; la qual letra rebuda, encontinent fou notificat
al senyor rey, lo qual novellament era entrat en Barchinona, vinent de la
conquesta de Napols, per los dits honorables consellers, lo qual senyor, en-
semps ab los dits honorables consellers, foren en la Lotge de la dita Ciutat.
E foren fetes per los dits honorables consellers las provisions següents : ço
es, que trameteren per la costa deçá e dellá II. correus certificant e avisant
15 los lochs maritims de la dita nova. Item, trameteren encontinent un llaut
a la ciutat de Mallorquas, avisant los jurats de la dita ciutat de la dita nova,
e pregant-los, que'u volguessen certificar a les isles adiecents. Item, feren
escampar en la nit certs lahuts per la mar, per ensercar e spiari si haurien
alguna nova del dit estol. Item, los dits honorables consellers feren venir
20 tots los officis de la dita ciutat ab totes llurs armes, e en la nit depertiren
-los per tota la ribera, e per les places de aquella, del esperó de Sant Daniel
tro al speró de la Drasana ; e aquí vellaren ab grans fochs per tota la nit.
E lo sendemá semblantment foren los dits officis per tota la dita ribera en
gran multitud de gent armada. E tota la nit e lo sendemá certs dels dits
25 honorables consellers ab altres honorables ciutadans visitans e cercans los
officis sobredits. Però après fou sabut de cert, que la dita nova no ere es-
tada vera.

¹ BRUNIQUEL (*Rúbriques*, II, 236) ho anota així: «A 22 de Desembre 1424 vingué avis de Gerona de armada de Génova, y que serían 24 galeras, y lo Rey y Consellers acudiren a Lonja, y los Consellers feren las diligencias que

en lo llibre de Solemnitats Reysals tercer, cartas 15, está continuat, emperó fou sabut que no era ver.» El text que publiquem és el de Pere Joan COMES, *Libre de algunes coses asanyalades*, (f. 9 del Ms. i p. 44 de l'edició.)

IV

[NOTA DELS ARREUS LLIURATS TOTS ELS ANYS PER LA FESTA DEL CORPUS,
I ORDINACIONS DE LA PROCESSÓ¹.]

[Any 1424]

- 5 * Los arreus subsegüents son liurats cascuns anys al monestir de Sancta Maria de la Mercé o al frare lo qual hi es deputat. A. xxiii

- Primo i. os o onssó ab tot son compliment, e es de pells de anyins negres.
Item, una diadema de sancta Eufemia.
Item, un rotlo de sancta Caterina, e una diadema.
10 Item, lo ecúleo e diadema de sancta Eulalia².
Item, i. tellador ab dues mamelles e diadema de sancta Ágata.
Item, i. tellador ab dos uylls de sancta Lucia, e diadema.
Item, una rocha ab i. braç ab diadema per sancta Tecla.
Item, una paella ab una ymatge e diadema de sancta Ffaustina.
15 Item, una ymage e diadema per sancta Anthonina.
Item, dues diademes e i. cap per sancta Quiteria e sancta Apollonia³.
Item, una diadema per sancta Bárbara⁴.
Item, una diadema per sancta Úrsola.

¹ BRUNIQUEL, *Rúbricas*, en Cap. xv, «Profesons de gracias o festivitats extraordinarias o per necessitats y graduacions en los bordons del Talem» (v. I, p. 297), es refereix al text del *Llibre de les Solemnitats*: «Los Entremesos de la Professó de Corpus que solian anar antigament, son designats y specificats en lo tercer libre de Solemnitats, carta 17 fins en 27, y orde de dita Professó en dit libre carta 28 fins en 34; es cosa digna de ser legida y de molta grandesa y cost.» En l'estat actual del Ms. només la part referent a l'ordenació de la processó és completa, i ocupa, efectivament, els ff. 28-34 de l'antiga numeració. El text relatiu als entremesos, en canvi, està mancat dels folis 17-23, en els quals devien estar anotats els arreus i entremesos confiats a las esglésies de la Seu i de Santa Maria de la Mar, i probablement els que administrava la Ciutat. Pere Joan COMES, en son *Libre de algunes coses asanyalades* no dona sinó el text de la ordinació entre els ff. 162 i 163 del Ms. i en les pp. 200-206 de la

edició.) El fet que en l'any 1424 el rei era present a Barcelona i assistís a la processó podia ésser el motiu de voler els consellers que fos anotada en el *Llibre de les Solemnitats* la manera com era celebrada segons costum la processó del Corpus. Justament aquesta presència del rei a la processó i el cerimonial que es seguí fou retret en cert incident ocorregut en la de l'any 1555 (*Registre de Deliberacions*, 1555 f. 30.) Com el text del *Llibre de Solemnitats* serví molts anys com exemplar i guia en la celebració de la festa de Corpus, degué sofrir sovint esmenes i afegidures. En la transcripció hem procurat refer la redacció primitiva i donar les variacions per nota.

² Posteriorment el text fou modificat així: «Item, la diadema de santa Candia ab xii. pedres e i. flor de lir».

³ Després fou afegit: «e unes tenalles ab i. caxal».

⁴ El text està així esmenat: «Item, una diadema e una torra per sancta Bárbara».

Item, i. tallador ab i. anyel e diadema de sancta Agnès¹.

* Item, i. tallador ab fochs e diadema per sancta Cecilia.

A. xxiii v.º

Item, una spasa de fust ab i. cor e diadema per sancta Brígida.

Item, i. bastó vert ab diadema per sancta Patronilla.

5 Item, una lansa e diadema de sancta Digna.

Item, lo drach ab la creu e diadema de sancta Margarida, ab les calces del dit drach.

Item, diadema, barba e caballera de Josep.

Item, unes tanalles ab una orella de sancta Veneranda².

10 Item, i tallador ab dues sponges³.

Item, dues cotes, la una de sancta Maria e l'altra de sancta Margarida, e es la una blancha ab coronas, e l'altra blava⁴.

Item, una dalmáticha de bordat blanch, brodada d'or, e diadema del Infant Jhs.

15 Item, una diadema de sancta Marina⁵.

Item, altra diadema de sancta Eulalia Emerita⁶.

Item, altra diadema de sancta Engracia⁷.

Item, altra diadema de sor Maria Saccó⁸.

* Los arreus devall scrits son liurats cascuns anys al monestir de Sancta Anna, o al frare lo qual hi es assignat per lo dit monestir.

A. xxv

Primo, barba, caballera e diadema de Johachim.

Item, la capsana⁹ de juhia ab los fiblays per sancta Anna.

Item, la diadema de sancta Elisabet.

Item, la capsa de fust daurada de sancta Maria Magdalena.

25 Item, una corona ab una creu verda ab iii. claus verts de sancta Helena, e ab sa diadema.

Item, lo vestiment palós e diadema de sancta Maria Egipciacha.

Item, lo leó ab dues vestes de homens salvatges ab barbes e caballeres.

¹ Hi ha afegit per una ma posterior: « Item, la albarda de la Maria, ab cuberta morada e una altra negra, e ab capçanes, pitral e un cordó de filadiç ».

² Esmenat: « Item, unes tanalles ab una orella e diadema de sancta Veneranda ».

³ Afegit: « e diadema de santa Justina ».

⁴ Després, altra ratlla interpolada que diu: « Item, la manta de la somera de sancta Maria, e son ii. peces ».

⁵ Afegit: « e la capulla ».

⁶ Afegit: « ab un ecúleo ».

⁷ Afegit: « ab un clau ».

⁸ Després, en altra ratlla: « Item, una diadema ab una mola per santa Oliva ». Mes avall, omplint el peu de la plana hi ha el text següent: « A ii. de abril any mcccxl. Los honorables consellers, per ço com apenes se trobaven

arreus per arresar les dites Verges per tant com se perdian moltes perles, deliberaren que fos fet entramés en que anassen o fossen portades les dites Verges, e tractans los honorables obrers, fou concordat ab en Thomàs Alamany, pintor, que ell pren a son càrrech de fer lo dit entramés e que li sien donats xx. florins, e que ell a ses despeses les haie a fer menar per la professó aquest primer any, e que li sien donats xii. sols. E los altres anys següents, que sia càrrech del dit Thomàs de tenir en condret e reparar lo dit entramés, de fer-lo anar per la dita processó E per aquesta rahó, sien donats quescun any al dit Thomàs tres florins. E axí ho acceptá e ho promés de fer lo dit Thomàs Alamany ».

⁹ Esmenat: « la diadema e capsana ».

Item, dues diademes, una de sancta Paula e altra de sancta Perpetua.

Item, una diadema de fust entretellada e daurada, e una cota de drap de Constança brodada d'or, folrada de tela blava per aquell qui represente sancta Maria.

5 Item, una diadema per sancta Samforiana.

Item, III. parells de ales vermelles.

Item, una diadema gran, barba e caballera, e una verga ab penó blanch, e I. mantell de drap de Costança, brodat d'or, per Jhs. com resucite o ix del sepulcre.

10 * Item, I. vestit de aluda complit, e I. parell de guants per lo dit Jhs. A. xxv v.^o

Item, I. sudari de drap de bordat.

Item, II.^{os} parells de ales argentades per los dos angels del monument.

Item, VI. diademes de VI. apostols ; ço es, una de sanct P. ab testa, barba e caballera rulla ; altra de sanct Johan ; altra de sanct Jacme major ;
15 e altra de sanct Jacme manor ; e altra de sanct Simon ; e altra de sanct Tadeu, ab barbes e caballeres.

Item, I. sceptre e I. pom de fust daurat e I.^a corona per l'emparador Contestí¹.

20 Item, una testa de sanct Zozimas monjo, ab una diadema e I. abit de tela negra.

Item, una cota de bocaram vermell brodada d'or e folrada de Costança verda per la Magdalena.

Item, una custodia de fust ab son peu, daurada d'or fi.

25 * Los arreus següents son liurats cascuns anys al dit monestir de Sancta Anna, succeint al monestir dels frares dels Sachs al qual solien esser liurats². A. xxvi

Primo, VII. croces e tres mitres.

Item, lo saraphff de sanct Ffrancesch ab una verga de ferra, dos guants d'albadina e I. abit burell de bordat, una pensera e I. parell de soles o sabates e I. cinyell de fil.

30 Item, III. poms de fust daurats per sanct Nicholau.

Item, lo vestiment de cuyr ab calces, diadema, barba, caballera, I. parell de guants de Jhs., qui en forma de pobre, aparech a sanct Martí.

Item VI. abits de monjos, de canamaç negre, e VI. almuces.

Item, XI. diademes e VIII. testerres ab aquelles de sanct Ffrancesch e
35 de sanct Bn.

Item, una verga de ferra daurada, la qual porte aquell qui represente

¹ Afegit : « e barba rulla. »

² Els Frares dels Sacs, que residien a l'antiga casa

de Santa Eulalia del Camp, s'uniren en 1423 amb els canonges del monestir de Santa Anna.

sanct Bn. E una pensera. E la Ara Celi. E i. abit blanch e i. parell de guants.

Item, lo sol de sanct Benet.

*Item, dues vestes ab calces de canamaç e dues testes per a dos diables. A. xxvi v.º

5 Item, i. mantell de tela blava en lo qual ha diverses fullatges d'or per sanct Martí, folrat de vays.

Item, iii. caballeres grogues curtes, ço es, una de sanct Martí, altra de sanct Julià e una altra de sanct Alzeas, e una ploma daurada¹.

Item, una thiara ab tres corones, de sanct Gregori.

10 Item, dues mitres de paper per sanct Agustí e sanct Ambrós.

Item, i. capell de cuyr vermell per sanct Jeronim.

Item, la esglea de sanct Agustí.

Item, lo forn ab sa pala per sanct Guillem.

Item, i. parell de ales verdes e una spasa per l'angel de sanct Julià².

15 *La forma e ordinació de la dita festa e de la processó de Corpore Xpisti e les precedencies de aquelles son segons que's segueix : A. xxviii

Ço es, que cascuns anys lo dimecres precedent al dijous en lo qual se celebre la dita festa, après mig jorn, los honorables consellers de Barchinona se ajusten en la lotge, la qual es denant la esglea de Sanct Jacme, la qual lotge es molt notablement enramada de fulles e de flors. E aquí mateix convenen molts honorables ciutadans e los honrats cónsols de la mar ab molts honrats mercaders. E com se esdevé que a la dita jornada se troben dins Barchinona ambaxadors o missatgers de algunes comunes o universitats, axí fora la senyoria del senyor rey com dins aquella, son convidats per part dels dits honorables consellers de venir a la dita congregació e per anar ab ells a la Seu al offici de les vespres, e al sendemà al offici de la missa e a la processó. E ajustats tots en la dita lotge, los dits honorables consellers, missatgers, ciutadans, cónsols e mercaders, graduats e constituïts en degut orde per los honrats obrers de la dita Ciutat, precehints
25 diverses juglars sonants ab diverses trompes, van a la dita Seu e aquí hoen lo divinal offici de les vespres. E acabat lo dit offici, se'n tornen en lo dit orde a la dita lotge, e après, cascun pren e te sa via.
30

¹ Posteriorment aquest apartat fou modificat així: «Item, iii. caballeres grogues curtes e iii. barbes rülles, ço és, una de sanct Martí, altra de sanct Julià e un altra de sanct Alzeas, e una ploma daurada, e diadema per sanct Ivo».

² Afegit posteriorment: «Lo braçol de sancta Anna.» Més avall, omplint el peu de la plana, hi ha el text següent: «Per lo entramés de santa Eulalia, però no'n ha carrech en Pons Colomer. Primo, una cota de tela

violada [sembla esmenat: mº blanca], brodada d'or, una diadema entretellada daurada d'or fi per a santa Eulalia. Item, una cabellera e barba rulla per Decià. Item, ii. barbes rülles e dos caballeres per ii. doctors. Item, per la donzella de sent Jordi una cota de tela blava, brocada d'or. Item, una barba e cabellera rülles, pom e ceptre per lo pare de la donzella de sent Jordi, e una corona per la mare de la dita donzella. Item, iii. cabelleres per los iii. pages dels iii. Reys de Orient.

E après, lo sendemà, ço es dijous per lo matí que's fa e's celebre* la dita festa del preciós Cors de Jhesu Xpist en semblant forma e manera que dessús, los dits honorables consellers ab los altres dessús nomenats se tornen ajustar en la dita lotge de Sanct Jacme. E aquí ajusts, precehints los dits juglars sonants ab les dites trompes, se'n van graduats e ordonats segons que dessús a la dita Seu on hoen lo sermó e lo offici de la missa major, lo qual se fa aquí molt solemnement. E fet lo dit offici, sens altre mijá es procehit a la processó en la forma, manera e orde següents. E la ordinació de la dita processó es feta per certs honorables canonges e per los honrats obrers e III. ciutedans elegits per los honorables consellers.

A. xxviii v..

Primerament, totes les trompes.
 Après, la bandera de sancta Eulalia.
 Los ganfanons de la Seu.
 15 Los ganfanons de la esglea de Sancta Maria de la Mar.
 Los ganfanons de la esglea de madona Sancta Maria del Pi.
 Los ganfanons de la esglea de Sanct Just.
 Los ganfanons de la esglea de Sanct Pere.
 Los ganfanons de la esglea de Sanct Miquel.
 20 Los ganfanons de la esglea de Sanct Jacme.
 Los ganfanons de la esglea de Sanct Cugat.
 Los ganfanons de la esglea de Sancta Anna.

*Los brandons :

A. xxviii v..

Primo, los brandons de la Seu, a la part dreta.
 25 Los brandons de la Ciutat, qui son XL., a la part esquerra.
 Los brandons dels orbs, contrets e spunyats¹.
 Los brandons dels molers.
 Los brandons dels forners.
 Los brandons dels flaquers.
 30 Los brandons dels peschadors.
 Los brandons dels texidors de lin.
 Los brandons de la confraria de Sanct Juliá.
 Los brandons dels blanquers.
 Los brandons dels fusters.
 35 Los brandons dels pellicers.

Afegit: «Los brandons dels bastays».

Les creus :

Primo, la creu de la Seu.

La creu de la esglea de Sancta Maria de la Mar.

*Aprés, la creu de madona Sancta Maria del Pi.

A. XXXIX v.º

5 La creu de Sanct Just.

La creu de la esglea de Sanct Pere.

La creu de la esglea de Sanct Miquel.

La creu de la esglea de Sanct Jacme.

La creu de la esglea de Sanct Cugat.

10 La creu de la esglea de Sancta Anna.

La creu de la esglea de la Mercé.

Les creus del Carme e dels Agustins.

Les creus dels Preycadors e dels Frares Menors.

[El clero].

15 Certa part del clero, ço es, après, los scolans e preveres de les esgleses parroquials ab los sobrepeliços¹.

Los frares del Carme a la part dreta, e los Agustins a la part squerra.

Los frares Preycadors a la part dreta e Frares Menors a la part esquerra.

Los canonges ab tot lo clero de la Seu.

20 *Les representacions :

A. XXX

Primo, la Creació del mon ab XII. angels qui canten: *Senyor, ver Deu*.

Infern ab Lucifer dessús, ab IIII. diables ab ell².

Lo majoral ab la maça ab XXIII. diables, los quals fan la batalla a
peu ab los angels.

25 Sanct Miquel ab XX. angels de spasa qui fan la batalla ab los diables.

Paradís ab tot son arreu.

L'angel de Adam tot sol³.

Adam e Eva.

Cahim e Abel.

30 La Archa de Nohé ab son arreu.

Melchisedech⁴.

Abraam e Ysach ab l'ase.

Les dues filles de Lot.

Lot e sa muller.

¹ Afegit : « Los frares de la Mercé de dos en dos ».

² Afegit : « Lo drach de sent Miquel ».

³ Esmenat, diu : « L'angel xerubin de Adam, tot sol ».

⁴ Afegit : « ab los jovers ».

*Jacob ab son angel.
 Lo rey David ab lo giguant.
 Los XII. tribs de Israel, de dos en dos.
 Los XII. angels qui canten: *Victoriós*.

A. XXX v. 60

5 De les representacions les quals administre la Seu :

Primo, Moysés e Aaron.
 Ezechies e Jeremies.
 Helies e Heliseu.
 Ezechiel e Jonás.
 10 Abacuch e Zacharies.
 Daniel e Ysaies.
 Sanct Johan babtiste, tot sol.
 Los jutges de sancta Susanna.
 Sancta Susanna ab l'angel e Daniel.
 15 Judit ab la serventa.
 Sanct Raphael ab Tobies.
 La Anunciació de la Verge Maria ab los angels cantants: *A Deu magnífich*¹.
 * Lo entremés de Betlem o la Nativitat de Jhesu Xpist.
 20 Lo primer rey de Orient cavalcant, tot sol.
 Lo segon rey cavalcant, tot sol.
 Lo terç rey cavalcant, tot sol.
 VI. juheus ab capes e gramalles².
 Lo entramés dels ignocents ab Rachel dessús.
 25 Los homens d'armes.
 Lo rey Herodes ab dos doctors.
 Los Alamanys³.
 Los XII. angels qui canten: *Loem la ostia sagrada*.

A. XXXI

30 De sancta Anna :

Joachim e lo pastor.
 Sancta Anna e sancta Elisabet.
 Sancta Helena ab Contestí, emperador, ab sos doctors e cavallers.
 Sancta Maria Egipciacha e Zozimas ab lo leó.
 35 Sancta Paula e sancta Perpetua.

¹ Afegit: « *vel, o Maria* ».

² Afegit: « ab IIII. juyes ».

³ Aquests Alemanys podrien ésser els pintors d'aquest nom que més avant trobem encarregats de certs entremesos de la processó.

Sanct Elm.

Sancta Heutrix.

*Les representacions de que han carrech los frares de la Mercé van après, A. ~~xxx~~ v.º
ço es :

- 5 Sancta Úrsola, sola.
Sancta Tecla e sancta Candia.
Sancta Caterina e sancta Bárbara.
Sancta Agnès e sancta Cecília.
Sancta Agata e sancta Lucia.
10 Sancta Clara e sancta Eufrosina.
Sancta Appollonia e sancta Quiteria.
Sancta Margarita, sola ab lo drach.
Los angels qui sonen.
Sancta Maria e Jhs. e Joseph.
15 Aprés, lo Resucitat, tot sol ab la creu.
Sanct Dimas ab son angel.
Gestas ab lo seu diable.
Longí tot sol ab la seda.
Joseph ab Arimathia e Nichodemus.
20 Los XII. angels ab les plagues, cantans.
Lo moniment ab tot son arreu, e la Magdalena dessús.
Sanct Anthoni e sanct Honoffre.
Sanct Paul hermite e sanct Aleix.

*Les representacions de Sancta Eulalia dez Camp van après: A. ~~xxx~~

- 25 Primo, Sanct Ffrancesch e sanct Nicholau.
Sanct Domingo e sanct Thomas de Aquí.
Sanct Bernat e sanct Yvo.
Sanct Benet ab lo diable.
Sanct Honorat e sanct Paciá.
30 Sanct Basili e sanct Maur.
Sanct Machari ab lo diable.
Sanct Gem ab son companyó e ab lo ase.
Sanct Martí ab Jhs. en forma de pobre.
L'angel de sanct Juliá ab la cirvia.
35 Sanct Juliá e sanct Alzeas.
Sanct Gregori e sanct Jeronim.
Sanct Ambrós e sanct Agustí.
Los XII. angels qui canten : *Ay vos bona gent honrada.*

*Aprés van les representacions de les quals ha carrech lo majordom de la esglea de madona Sancta Maria de la Mar : A. XXXII v

Sanct Climent e sanct Dionís.
 Sanct Lorenç e sanct Vicenç.
 5 Sanct Blay e sanct P. martir.
 Sanct Steve, sanct Pons e sanct Baudili.
 Sanct Sever e sanct Ffabiá.
 Sanct Ypolit e sanct Cugat.
 Sanct Abdon e sanct Sennen.
 10 Sanct Cosme e sanct Damiá.
 Sanct Xpistoffol ab l'infant Jhs. al coll.
 Lo martiri de sanct Sabestiá, ab los cavalls cotoners e ab los turchs.
 Lo ffenix tot sol¹.
 Sanct Jordi a cavall.
 15 Lo vibre².

*Aprés van aquells qui representen los apostols :

A. XXXIII

Sanct Pere e sanct Paul.
 Sanct Andreu e sanct Jacme major.
 Sanct Phelip e sanct Jacme menor.
 20 Sanct Maciá e sanct Thomas.
 Sanct Barthomeu e lo diable.
 Sanct Barnabé.
 Sanct Simon e sanct Thadeu.
 La águila tota sola. Aprés, los angels qui toquen sturmens. Aprés, los
 25 ciris blanchs. Aprés, los qui canten denant la custodia.

Sanct Luch.	La custodia ab	Sanct March.
Sanct Johan	lo sagrat Cors	Sanct Matheu.
Evangelista.	de Jhesuxpist.	

Lo senyor bisbe ab sos ministres.
 30 Ciris blanchs, si n'hi ha.
 Los angels percucients ab los diables percucients. Aprés, dos homens
 salvatges qui porten una barra per retenir la gent.
 Aprés, tot lo poble.

*Deo gracias et eius
 Purissime Genitrici.*

35

¹ De lletra posterior està afegit : « Item, santa Eulalia ab ses companyones. Item, los homens d'armes ab la companya de Dacià. Item, lo entramés de santa Eulalia ab Decià e doctors dessús.

² La mateixa lletra de l'afegidura anterior ha escrit a peu de plana : « Item, la rocha ab la donzella de sent Jordi. Item, lo rey e reyna, pare e mare de la dita donzella ab llur companya ».

*Los lochs per on passe la dita processó :

A. XXXIII v.º

Exint per lo portal major de la Seu passa denant lo palau major del senyor rey. E per la Freneria, per les plaçes de les Cols, del Blat, de la Boria a la capella d'en Marchús, per lo carrer de Munchada e girant per lo Born
5 entre en la esglea de Madona Sancta Maria de la Mar. E après, exint de la dita esglea passe per la plaça dels Cambis e per lo carrer Ample tro al cantó del Regomir. E per lo Regomir. E per la plaça de Sanct Jacme. E per lo carrer qui va tro al palau bisbal. E aquí girant, se'n entre per lo dit portal major dins la dita Seu.

10 E per los lochs dessús dits son ordonats per ministrar en la dita processó XXVII. honrats ciutedans.

Ço es, de la Seu tro al cantó d'en Senós	II.ºs	
E del dit cantó d'en Senós tro a la plaça del Blat.....	II.ºs	
E de la carniceria de la plaça del Blat tro a la volta d'en Cirer ..	II.ºs	
15 E de la volta d'en Cirer tro a la casa d'en Jacme de Margens..	II.ºs	
*De la casa d'en Jacme de Margens tro al cantó del Born.....	III.ºe	A. XXXIIIJ
Del cantó del Born tro al carrer Ample	II.ºs	
De la carniceria del carrer Ample tro al cantó del Regomir. ...	III.ºe	
Del cantó del Regomir tro a la volta de Sanct Xpistoffol.	II.ºs	
20 De la volta de Sanct Xpistoffol tro a la plaça de Sanct Jacme..	II.ºs	
De la plaça de Sanct Jacme tro a la Seu	III.ºe	

Item, son ordonats cascuns anys per los dits honorables consellers certs honorables ciutedans per portar los ciris blanchs denant lo preciós Cors de Jhesu Xpist, però, a vegades se varie lo nombre, car alguns anys
25 ni elegeixen xx. e altres anys xvi. segons es vist faedor als dits honorables consellers. E los pus antichs en officis e altres honors van pus derrers denant lo dit preciós Cors de Jhesu Xpist.

Item, cascuns anys lo senyor rey, si present es en Barchinona, e los honorables consellers, e altres notables persones per los dits honorables
30 consellers elegidores, porten los bordons del pali, lo qual va sobre lo sagrat Cors de Jhesu Xpist. E si hic ha missatgers son-hi posats segons lur grau.

V

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[22 juny 1424]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesuxpist la qual se celebrá a XXII. A. XXXIIIJ v.
 5 de juny any MCCCCXXIII. foren elegits per los honorables consellers los ordenadors devall scrits :

E primo, al exint de la processó, a la Seu: ço es, los honorables Johan Ferriol, Bn. de Gualbes, Bn. Ferrer, P. Boschá, ensemps ab los honorables obrers, ço es, en P. Ça Calm e en Jacme de Sos.

10 Per los lochs on passe la processó :

Johan Roure, Pericó de Muntrós; de la Seu tro al cantó d'en Senós.
 Johan Ros, Pericó Dusay; del cantó d'en Senós tro a [la] plaça del Blat.
 Bn. Ca Triya, Ferruix de Gualbes; de la carniceria de la plaça del Blat tro a la volta d'en Cirer.

15 * Pericó Serra, Thomás Gerona, lo jove; de la volta d'en Cirer tro a la casa d'en Jacme de Margens. A. XXXV

Bertran Dez Vall, Johan de Marimon, Pericó Serra, Ffrançoy Lobet; de la casa d'En Jacme de Margens tro al cantó del Born.

20 Jacme de Gualbes, Berenguer Lull; del cantó del Born tro a la carniceria del carrer Ample.

Johan Luis de Gualbes, Johan de Camós, Bn. de Gualbes, fill de misser Bn., Johanet Lull; de la carniceria del carrer Ample tro al cantó del Regumir.

25 G. de Busquets, Johan de Gualbes, fill del honorable en Fferrer; del cantó del Ragomir tro a la volta de Sanct Xpistoffol.

Esteve Ça Torra, Johan Sanxo; de la volta de Sanct Xpistoffol tro a la plaça de Sanct Jacme.

* Ramon de Malla, P. Marquet Roig, Françoy Ça Plana, Johan Dez A. XXXV v.
 Puig; de la plaça de Sanct Jacme tro a la Seu.

Les persones ordonades lo dit any per portar e portaren los brandons:

Part esquerra :

Part dreta :

	Johan Fiveller.	Lo Batle.
	Thomás Gerona.	Missatgèr de Valencia.
5	Missatger de Tortosa.	Johan Buçot.
	P. de Malla, cónsol.	Ffrancesch de Camós.
	Miquel Dez Bosch.	Johan Lull.
	P. Marquet.	G. Romeu.
	G. de Vallsecca.	P. Ballaster.
10	Ffrancesch Dez Pla.	Gaspar Buçot.
	Misser Bonanat Pere.	Andreu d'Olivella, cónsol.
	Andreu Dez Vall.	Ffrancesch de Conomines, moste- çaff.

* Los deiús nomenats portaren lo jorn de la dita festa los bordons del pali. A. xxxvi

Part esquerra :

Part dreta :

15	Guillem Dez Soler, conseller quart.	Bn. Serra, conseller terç.
	Missatger de Valencia.	Missatger de Venecia.
	Phelipp de Ferrera, conseller primer.	Lo senyor rey.
	Missatger de Mallorques.	Galçeran Carbó, conseller segon.
20	Luis de Gualbes.	Baltasar de Gualbes, conseller derrer.

*Et hic finis Deo gracias et sue
purissime Genitrici.*

VI

* COMPRA E ENDERROCAMENT DEL ALBERCH D'EN JOHAN BALLARÓ, SITUAT AL CAP DE LA PLAÇA DEL BORN. A. XXXVII

[8 juliol 1424]

5 Dissabte a VIII. de juliol any MCCCCXXIII. fo celebrat Concell de cent jurats en lo qual fou conclós e delliberat, que per la dita Ciutat fos comprat l'alberch lo qual en Johan Ballaró, mercader, ha e posseex en la dita ciutat en lo cap de la plaça del Born. E les senyories mijana e alodial e lo cens que'l dit alberch fa. E après fos enderrocacat per exemplar e enbellir la dita
10 plaça. E de fet per los honorables consellers foren assignats per regonexadors e extimadors del dit alberch e del cens que fa lo dit alberch e les dites senyories mijana e alodial los honrats mossen G. Cortina, canonge de la Seu, Ffrancesch de Camós, Ffrancesch Dez Pla, ciutedans, Ffrancesch Loral, prevere, beneficiat en la dita Seu, P. Andreu, Gabriel Canyelles,
15 notaris, Bn. Cadireta, Salvador Roviradech, corredors, Barthomeu Gual, mestre de la obra de la Seu, e P. Miquel, mestre del mur de la dita Ciutat, los quals, presents e entrevinents los honrats en P. Ça Calm e Jacme de Sos, obrers lo dit any de la dita Ciutat, hauda informació plenaria de les valors del dit alberch e del cens e senyories sobredites, e appellats e hoyts
20 lo honorable misser P. Pujades, pabordre del mes * de ffebrer en la Seu de Barchinona, senyor alodial per rahó de la dita pebordria, e la dona muller d'en Ramon Degá, cirurgich, de la qual es la senyoria mijana, e en Johan Ballaró, senyor util del dit alberch, extimaren lo cens de i. morbatí que'l
25 dit senyor del alou reeb ab tota la senyoria, que per rahó del dit morbatí ha sobre lo dit alberch, romanent-li salva la senyoria que per rahó del dit cens ha sobre certs alberchs aquí contiguus valer LXXXX. lls. E extimaren XX. diners, los quals la dita dona, muller del dit Ramón Degá, reeb en senyoria mijana ab la dita senyoria mijana a LV. lls. E lo dit alberch fo extimat valer DCCC. lls. quities al dit Johan Ballaró de luisme e altres qualsevol
30 messions; les quals extimes fetes, e notificat a cascuns dels dessús dits que portassen les cartes an Bn. Splugues, scrivá del Consell, e que en son

A. XXXVII

poder fermassen les vendes dels dits alberchs, censos e senyories a la dita Ciutat, encontinent fou procehit a enderrochar lo dit alberch.

Après de les dites coses, per ordinació dels honorables consellers, dimarts a xxii. del mes de agost any dessus dit mccccxxiiii., los honorables en
 5 G. Dez Soler, conseller quart, Ffrancesch de Camós, Ffrançoy Dez Pla, P. Ça Calm, Jacme de Sos e en P. Andreu e Gabriel Canyelles, notaris per los dits honorables * consellers en açó elegits fferen les taxacions devall scrites, per ço com fou ordonat que lo veynat del dit alberch e les persones devall contengudes contribuïssen o pagassen les quantitats a les quals
 10 foren tatxats en ajuda del preu dessus dit, lo qual preu de totes les dites coses venudes munte a quantitat de dccccxlv. llrs.

A. xxxviii

Les dites taxacions son les següents :

	Primo, taxaren que lo honrat en Johan Roig pagás.	xxxxviii. llrs.	
	Item, la muller d'en P. Matheu, quondam, specier.	xii. llrs.	
15	Item, lo hereu d'en G. de Cabanyelles	xx. llrs.	
	Item, lo hereu d'en Andreu de Merlés	xx. llrs.	
	Item, en P. Ça Calm.	vi. llrs.	
	Item, lo hereu d'en Torró	xv. llrs.	
	Item, en Rovira, matalaffer.	iiii. llrs.	
20	Item, Miró, matalaffer	iii. llrs. x. s.	
	Item, en Perell, barber.	iii. llrs.	
	* Item, en Jacme Cardona	v. llrs.	A. xxxviii v.º
	Item, l'ardiacha de la Mar	iii. llrs.	
25	Item, en Berenguer Gibert, per i. alberch que ha en lo carrer dels Flaçaders	i. ll.	
	Item, en P. d'Altalló	ii. llrs.	
	Item, lo hereu d'en Ffrancesch de Casasaia	ii. llrs.	
	Item, en Johan Lull	xxxv. llrs.	
	Item, en Genís Solsona	xii. llrs.	
30	Item, en Nicholau Sala, specier	xvi. llrs.	
	Item, mossen Guerau de Palou	xiii. llrs.	
	Item, en Pujol.	iiii. llrs.	
	Item, en Johan de Marimon	v. llrs.	
	Item, en Ceragossa, specier	iii. llrs. x. s.	
35	Item, en Janer, fuster	iii. llrs. x. s.	
	* Item, en Sabater, specier	iii. llrs.	A. xxxix
	Item, n'Asbert.	iiii. llrs.	
	Item, en Sanct Johan	ii. llrs. x. s.	

Item, en P. Janer, notari.	II. lls. x. s.
Item, en Rossell, specier	II lls. x. s.
Item, la muller d'en G. Mulet, per II. ^{os} alberchs. . .	III. lls.
Suma major de les dites stimes	CCLIII. lls.
5 Es lo preu de la partida que fou venuda a la muller d'en Ramon Degá. . .	CCCCI. lls.
Hac-se net de messions de la manobra.	XXI. lls. v. s. XI.
Ha hi pagat la Ciutat.....	CCLXVIII. lls. XIII. s. I.

VII

* RENCH DE JUNYR TENGUT PER LO SENYOR REY DON ALFONSO.

A. XXXIX v.º

[6 agost 1424]

5 Digmenge a VI. del mes de agost del any MCCCCXXIII. lo dit senyor
rey tench i. rench de junyir en la plaça del Born de la ciutat de Barchinona
ensemps ab lo noble mossén Bn. de Sentelles e mossen Ramón de Mur,
e fo la sollemnitat del dit rench en la forma següent :

La disposició de la dita plaça del Born :

10 Primerament, la dita plaça fou en alt cuberta de draps de lana blanchs
e vermells, e tots los postiços de alsguns obradors de la dita plaça foren
desfets. Aprés, fou la dita plaça tota en cascuna part empeliada de diver-
ses draps de raç. E aprés hi foren fets cadaffalchs per tota la dita plaça
al entorn, tots entapitats e empeliats de banchals. E a cascun cap del rench
15 fou fet i. cadafal ab sengles banderes grans, divisades de taffatans blanchs
e vermells. E de loch en loch del dit rench foren posats penonets, sem-
blantment divisats. E en lo cap de la dita plaça del Born, en lo pati hon-
ere stat enderrochat lo alberch d'en Johan Ballaró, foren fets dos cadafals
tots entapitats e empeliats de draps de raç. E en les spatles fou posat i.
dosser de drap d'aur e una cadira cuberta de drap brocat d'aur en la qual
20 reposave lo dit senyor rey com havie delliurats alguns aventurers.

* En quina forma lo dit senyor e los dits altres taulagers vengueren al dit
rench: A. XL

Aprés lo dessus dit digmenge a les dues hores aprés mig jorn, lo dit
senyor e los dits altres taulagers armats de lurs cuyraces, ab sengles cassots
25 o sobrevestes de drap de seda divisat de blanch e vermell per lonch, ço
es, lo blanch a la part dreita e lo vermell a la part sinistra, cavalcants en

- lurs cavalls, ab paraments de seda divisats de semblant divisa que dessús, partiren del palau major del dit senyor acompanyats de molts barons e cavallers, gentils homens e honrats ciutadans e d'altra molta notabla gent d'estat ab xxx. lançes o astes de junyir pintades de blanch e vermell, les
- 5 quals foren portades de dues en dues per xxx. dels dessús nomenats, e passaren per la plaça del Blat e per la plaça de la Boheria e per lo carrer de Munchada e après entraren en la dita plaça del Born en lo següent orde : car en lo primer loch venie lo dit mossén Ramón de Mur, e denant ell ere portat lo seu elm per mossén Corella, e lo seu scut per mossén Ffranci d'Arill.
- 10 Aprés, sens altre mijá, vench lo dit mossén Bn. de Centelles al qual portave al denant lo seu elm mossén Bn. de Brocha, e l'escut lo honrat en Dalmau de Sent Just. E après venie lo dit senyor rey, lo elm del qual li portave al denant lo comte de Cardona, e lo scut lo vescomte de Rochaberti. E esser entrats en la dita plaça del Born cascú correch son cavall pres del rench.
- 15 E après lo dit senyor se mes a punct per junyr e deliurar alsquns aventurers devall nomenats, los quals eren ja venguts al dit rench.

* Los aventurers següents foren deliurats per lo senyor rey entre certes vegades, ço es : A. XI, v.º

- Mossén Berenguer de Font Cuberta ; Ffrare Gilabert de Monsoriu ;
- 20 P. Dusay ; mossén Francí Dez Vall ; P. Nunyo ; mossén Yuany de Vilamarí ; Bn. de Gualbes ; mossén Coharasa ; Jacme Ça Pila ; Bn. de Marimon.

- Ab los mes dels quals aventurers lo dit senyor feu encontra e rompé alsqunes lançes. E feu molt belles carreres ; donave-li la lança com junyie lo dit comte de Cardona e molts cavallers de la sua cort qui'l servien axí
- 25 a peu com a cavall. E lo scut del dit senyor ere cubert de setí blau ab una banda d'aur a través qui resemblave les armes de Tristany de Lehonís.

* Los aventurers deiús scrits foren deliurats per los dits taulagers mossén Ramon de Mur e mossén Bn. de Centelles : A. XII

- Mossén Berenguer Mercader ; Johan de Gualbes ; G. Dez Torrent ;
- 30 mossén Barthomeu de Palou ; G. de Sent Climent ; Bn. de Jonquer ; Ffrare[...] Barutell ; Bn. de Requesens ; lo dit mossén Berenguer de Font Cuberta ; lo dit frare Gilabert de Monsoriu ; lo dit mossén Ffranci Dez Vall ; lo dit mossén Yuany ; Bn. Ça Pila ; Johan de Gualbes ; mossén Luis de Falçes ; en Busquets, lo roig ; lo fill del marqués d'Oristany ; mossén Bn. Miquel ;
- 35 lo nabot del vicanceller ; mossén Johan Lor ; Bn. Turell ; Johan de Marimon.

* E en lo deliurar dels dits aventurers foren rompudes moltes lançes e fets molts encontres, axí per los dits taulagers com per los dits aventurers, e lo dit mossén Ramón de Mur, lo qual junyhí ans que'l dit mossén Bn. de Centelles, portave lo escut cubert de setí negre, on eren pintades les dues
5 spases, ço es, les armes de Palomides. E en lo junyr ere servit lo dit mossén Ramón de Mur per lo dit mossén Corella e per mossén Francí d'Arill. Aprés junyí lo dit mossén Bn. de Centelles e lo seu scut ere cubert de drap domesquí blanch e vert, partit per lo mig en lo lonch del dit escut, e ere servit en lo junyr per mossén Johan Dez Lor e per mossén Bn. de Broca.
10 E delliurats los dessús dits aventurers per los dits taulagers, com fos ja hora baxa, fou trenchat lo dit rench. E lo dit senyor se'n torná al palau per desarmar, en la forma que'n ere partit. E baix en la sala gran, fou apparellat sollemnament a sopar, e foren convidats de part del senyor rey e soparen en la dita sala tots los dits aventurers. E en la taula del senyor
15 rey foren-se situats lo comte de Cardona, lo Conestable e lo Adalantado de Castella, lo vescomte de Rochabertí, mossén Bn. de Centelles, mossén Ramon de Mur. E en les altres taules foren collocats los aventurers ensemps ab molts altres cavallers e gentils homens e ciutedans. E aprés del dit sopar, se seguí solemna collació e moltes danças e altres solaços en la cambra
20 de parament del dit senyor rey.

VIII

* LA NOVA DE LA SENYORA REGINA, RELICTA DEL SENYOR REY EN A. XLII
FFERRANDO, LA QUAL SE DIX ESSER PASSADA DE AQUESTA VIDA, E NO
FOU VER. E LO PREPARATORI, LO QUAL SE FEU PER LA SOLLENNITAT,
5 LA QUAL SE DEVIE FER, SI LA DITA NOVA FOS VERA.

[21 octubre 1424]

Dissabte a XXI. de octubre del any MCCCCXXIII. la senyora reyna, stant
en lo palau major del senyor rey, on semblantment ere lo dit senyor rey,
tramés per los honorables consellers de la Ciutat. E con fossen ab la dita
10 senyora, ella los denunciá e ls dix com ella sabia certament que la senyora
reyna, sogra sua, havia finats sos dies. E axí que provehissen que la dita
nova fos denunciada al dit senyor rey, lo qual de la dita nova no sabia res.
E encontinent, lo senyor patriarcha de Jherusalem e los dits honorables
consellers notificaren la nova dessus dita al dit senyor rey, lo qual maná
15 vestir tots los de sa casa de drap negre. E feu bastir dins la Seu lo tuguri
o capell ardent ab preparatori de fer i. solemne aniversari per ánima de
la dita senyora mara sua.

E après, com los dits honorables consellers foren * tornats a la Casa del A. XLII 1.º
Concell, applegaren e tengueren Concell ab prohoms de cascun stament,
20 en lo qual Concell, hauda primerament informació d'altres consemblants
casos, fou deliberat e conclós en la forma e manera següents :

Primo, que per part de la dita Ciutat fos fet i. solemne aniversari ab re-
presentació de cors present dins la Seu de Barchinona, e que fos donat a la
dita Seu e per ornament de aquella i. bell drap d'aur vermell imperial, en-
25 casat, ab les orles de terçanell negre, en les quals orles fossen pintat[s]
e acabats de or fi ab oli los senyals de la dita Ciutat acompanyats de
diverses fullatges. E que fos folrat de tela negra e posat sobre la tomba
lo jorn del dit aniversari.

Item, que sobre la dita tomba o cors present fos posat lo tuguri o capell-
30 ardent acostumat posar en semblants aniversaris ab i. sobre cel e tovallons
al entorn ab senyals de la dita Ciutat; e que sobre lo dit tuguri cremassen

ccxxx. brandonets de VIII. onzes cascun. E d'altra part haguessen cc. brandons negres, cascú de pes de v. lls.

Item, que los dits honorables consellers e xv. prohomens e los obrers, lo clavari, lo scrivá del Concell e lo scrivá del offici del racional e los ver-
 5 guers ffossen vestits de sengles gramalles e caperons de drap de bruneta de bon tinct, a cascuns dels quals fossen dades sis canes. E encare haguessen sengles gramalles e caperons en Bertran, correu; en Bn. Cadireta, crida; en Jacme Palou, servint en lo offici del racional; en P. de Vilarasa, porter servint al clavari; e n'Andreu d'Olivella, scrivá de les obres dels murs e dels
 10 valls dels trossos qui sobraven * de les peces dels draps, donant-ne a cascun IIII^e. canes en trossos; per les quals gramalles e caperons foren comprades, migençant lo dit Bn. Cadireta, corredor, XIII. peçes de drap de bruneta de bon tinch, les quals foren encontinent mesurades, tallades e distribuïdes entre los honorables consellers, xv. prohomens e les persones dessús nome-
 15 nades.

Es ver emperó, que ans que'l senyor rey procehís a fer lo seu aniversari, tramés per los honorables consellers, e com foren ab ell dix-lus, que ell no volie procehir ne volia que ells procehixen a fer les sollemnitats dels anni-
 20 versaris acordats, car ell no creye ne havie alguna nova certa, que la senyora sa mara fos morta. E axí cessá, que no hi fou procehit pus avant.

Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari e per les rahons sobre dites son continuades en lo segon libre del honrat en Ffrancesch Buçot, quondam, clavari, en cartes CVII., CVIII., CXI., CXII., CXVI., CXXIII. e CXXIX. E encare en lo primer compte del honrat en Berenguer
 25 de Vilatorta, regent la clavaria per mort del honrat en Ffrancesch Buçot, en cartes CXIII.¹.

Les persones les quals foren vestides o a les quals foren dades sengles gramalles e caperons son les següents :

Primo, los honorables consellers, los quals eren los següents en la página
 30 propsegüent scrits, ço es :

* Los honorables en Phelip de Ferrera ; Galcerán Carbó ; Bn. Serra ; A. XLIII v.^o
 G. Dez Soler ; Baltasar de Gualbes.

Item, los honorables en Luis de Gualbes ; misser G. P. Buçot ; Gal-
 40 cerán Dusay ; Thomas Gerona ; Johan Buçot ; Ffrancesch de Camós ; Johan Lull ; P. de Malla, cónsol ; Andreu d'Olivella, cónsol ; Bn. de Marimon, Jacme de Vallsecca ; G. Oliver ; G. Romeu ; Jacme Colom ; misser

¹ Aquests llibres de Clavaria manquen a l'Arxiu.

Bonanat Pere, advocat ; Pere Ça Calm, Jacme de Sos, obrers ; Ffrancesch Buçot, clavari ; Bn. Splugues, scrivá del Concell ; Gabriel Canyelles, scrivá del offici del rational ; Miquel Pere, G. Maçot, verguers ; Bn. Cadireta, crida ; Bertran de Tamarit, correu ; P. de Vilarasa, porter sevint lo claviari ; Andreu d'Olivella, scrivá de les obres dels murs e dels valls ; Jacme Palou, servint lo ofici del racional.

IX

* SOLLEMNITAT FETA PER LA TRANSLACIÓ DEL CORS DE LA SENYORA A. XLIII
INFANTA YSABEL, FILLA DEL SENYOR REY EN PERE E MULLER DE DON
JAYME D'URGELL.

5

[7 novembre 1424]

Dimarts a vii. del mes de noembre any MCCCCXXIII., com la senyora
infanta dona Ysabel, filla del senyor rey en Pere, de bona memoria, e muller
qui fou de don Jayme de Urgell, fos passada de aquesta vida en lo loch de
Alcolege del comtat de Urgell, e fos portat lo seu cors a la ciutat de Barchi-
10 nona, lo jorn dessus dit, lo dit cors fou transladat en lo monestir dels Ffrares
Menors de la dita ciutat e en la esglea del dit monestir fou posada desca-
rada jus i. cimbori o capellardent, lo qual aquí fou fet de sos bens.

E la sollemnitat feta per part de la dita Ciutat fo la seguent : ço es, que
hi foren fets cinquante brandons de pes cascú de v. lls. ab dos senyals de
15 la Ciutat en cascú e no foren ennegrits los dits brandons. E drap d'or
algú no hi fou donat, com fos axí delliberat per Concell de prohomens de cas-
cun stament, però los honorables consellers, aemprats per part de mossén
Bn. de Fortiá, oncle, e de mossén Berenguer Barutell, ardiacha de la Mar,
cosí germá de la dita senyora infanta, ensemps ab diverses honorables ciute-
20 dans, vestits cascuns ab lurs gramalles propries negres, foren presents al
offici de la missa de la dita translació.

X

[ORDINACIONS PER LA FESTA DE CORPUS]

[7 juny 1425]

- * En la festa del sagrat Cors de Jhesuxpist la qual se celebrá a vii. de juny,
5 any mccccxxv. foren elegits per los honorables consellers los ordonadors
devall scrits per rahó de la processó. A. LXXXI

Et primo, ordonaren la dita processó, ensemps ab certs senyors canonges,
al exint de la Seu :

- Los honorables en Jacme de Sos ; P. Ça Calm ; P. Boschá ; Bn. de
10 Gualbes, fill del honorable en Ffrancesch, ensemps ab los dits canonges e
ab los obrers, ço es, los honrats en Bn. Ça Tria e P. Serra.

Per los lochs on passe la processó ordonaren lo[s] següents :

P. Serra ; Matheu Dez Vall : de la Seu tro al cantó d'en Senós.

Johan Sanxo. Steve Çatorra : del cantó d'en Senós tro a la plaça del Blat.

- 15 * Johan Romeu ; Thomás Gerona : de la carniceria de la plaça del Blat
tro a la volta d'en Çirer. A. LXV

Ramon de Malla ; G. de Ciges : de la volta d'en Çirer tro a la casa d'en
Jacme de Margens.

- Jacme Ros ; Johan de Gualbes, fill del honorable en Fferrer ; Bng. Lull ;
20 Johan Roure : de la casa d'en Jacme de Margens tro al cantó del Born.

P. Oliver ; P. Merquet, lo Roig : del cantó del Born tro a la carniceria del
carrer Ample.

- Ffrancesch Merquet Dez Cros ; Jacme Ça Pila ; Johan de Gualbes, fill
d'en Jacme ; Galceran Burgués : de la carniceria del carrer Ample tro al
25 cantó del Ragomir.

Pericó de Muntrós ; Johan Des Puig : del cantó del Ragomir tro a la
volta de Sanct Xpistoffol.

- * Johan Merquet ; Miguel Dez Pla : de la volta de Sanct Xpistoffol tro
a la plaça de Sanct Jacme. A. XLV v.º

Miquel Sayol ; Ffranci Foix ; en Vilatorta ; en Girgós : de la plaça de Sanct Jacme tro a la dita Seu.

Los deiús scrits portaren los brandons denant lo sagrat Cors de Jhesu-
xpist, e los primer scrits anaren detrás, ço es, pus pres del sagrat Cors de
5 Jhesuxpist.

Part esquerra :

Part dreta :

Johan Fivaller.
Galceran Carbó.
P. Merquet, cónsol.
10 Miquel Dez Bosch.
G. Dez Soler.
Gaspar Buçot.
Anthoni Pujades.
Jacme Steve, cónsol.

Lo batle.
Thomás Gerona.
Ffrancesch de Camós.
Bn. Serra.
Jacme Colom.
P. Ballaster.
P. de Malla.
Baltasar de Gualbes.

15 * Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents :

A. LXVI

Part esquerra :

Part dreta :

G. Romeu, conseller terç.
Luis de Gualbes, conseller primer.
Miquel de Muntjuhic, conseller derrer.

G. Oliver, conseller segon.
Lo regent la vegueria.
Ffrancesch Dez Pla, conseller quart.

XI

[ORDINACIONS PER LA FESTA DE CORPUS]

[30 maig 1426]

En la festa del sagrat Cors de Jhesuxpist, la qual se celebrá a xxx. de maig
5 any mccccxxvi., foren elegits per los honorables consellers los ordenadors
devall scrits per ordonar per los trasts devall scrits :

E primerament, ordonaren al exint de la Seu, ensemps ab certs honora-
bles canonges, los honorables Bn. Marquet Ça Tria, P. Serra, Jacme de
Sos, P. Boschá. E los obrers.

10 * Lo[s] devall scrits ordonaren per los carrers on passa la processó:
Thomas Gerona, lo jove ; P. Oliver : de la Seu tro al cantó d'en Mas,
barber.

A. XLVI v.

Johan Sanxo ; Steve Ça Torra : del cantó d'en Mas, barber, tro a la plaça
del Blat.

15 P. Serra, fill del batle general ; Jacme de Gualbes, fill d'en Galceran ;
Johan Oliver : de la carniceria de la plaça del Blat tro a la volta denant
lo monestir dels Preycadors.

P. de Connomines ; Matheu Dez Vall : de la dita volta tro a la casa
la qual ere d'en Jacme de Margens.

20 Berenguer Lull ; P. de Relat ; G. Gerona ; Jacme Ça Pila ; Ramon
Merlés : de la dita casa d'en Jacme de Margens tro al cantó del Born.

* Ffrancí Bosquet ; Ffrancí Foix : del cantó del Born tro a la carniceria
del carrer Ample.

A. XLVII

25 Ffrancesch Marquet de Palou ; Johan Marquet ; Ffrancí Tries ; Johan
de Gualbes, fill d'en Jacme de Gualbes ; Johan de Gualbes, fill d'en Fferrer :
de la dita carniceria tro al cantó del Regomir.

Miquel Dez Pla ; en Vilatorta : del dit cantó del Regomir tro a la volta
de Sanct Cristoffol.

30 Ffrancesch Ça Plana ; Galceran Narbonés : de la dita volta de Sanct
Cristoffol tro a la plaça de Sanct Jacme.

En Girgós ; Miquel Sayol ; P. Romeu, fill d'en G. ; P. Dez Vall :
de la plaça de Sanct Jacme tro a la Seu.

* Los deiús scrits portaren en la dita festa los brandons denant lo Cors A. XI.VII v.º
preciós de Jhesuxpist, e los primer scrits anaren derrers, ço es, denant
5 lo dit preciós Cors de Jhesuxpist :

Part esquerra :

Part dreita :

Johan Ros.
Galceran Carbó.
G. Dez Soler, cónsol.
10 Miquel Dez Bosch.
P. Marquet.
P. de Malla.
G. Dez Torrent, mosteçaff.
Misser P. Gerona.

Lo batle.
Thomás Gerona.
G. Oliver.
Bn. Serra.
Jacme Colom.
Ffrancesch Dez Pla.
Miquel de Muntjuhic.
Ffrancesch Pujada, cónsol.

15 Los devall scrits portaren los bordons del pali sobre lo Cors de Jehsu-
xpist :

Part esquerra :

Part dreita :

Anthoni Pujada.
Galceran Dusay.
20 Johan Fivaller.

P. Ballaster.
Lo veguer.
Ffrancesch de Conomines.

XII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[3 juny 1428]

- 5 * Lo jorn de la feste del sagrat Cors de Jhesuxpist, any MCCCCXXVIII., fforen elegits per los honorables consellers los dejús scrits per ordonar en tota la processó, e tots ensemps, e no per trasts. A. XLVIII

Los honorables :

10 Miquel de Muntjuhic ; Ramon Ça Vall ; Bn. Ça Pila ; P. Arnau Pol ; P. Romeu ; Bn. Turell ; Berenguer de Vilatorta ; P. Torrent ; Fferrer de Gualbes ; Bn. Ferrer ; Johan de Marimon ; G. de Busquets ; Bn. de Gualbes, fill de misser Bn. ; P. Ribalta ; Jacme Ros ; Bn. Fivaller ; Johanet Lull.

- 15 * Los dejús scrits en lo dit any de MCCCCXXVIII. per ordinació dels dits honorables consellers [portaren] los brandons denant lo sagrat Cors de Jhesuxpist : A. XLVIII

Los honorables :

Lo Batle ; Johan Ros ; Galçeran Dusay ; Thomás Gerona ; Galceran Carbó ; G. Oliver ; Johan Buçot ; Ffrancesch de Camós ; Bn. Serra ; P. Ballaster ; Jacme Colom ; Miquel Dez Bosch ; Ffrancesch de Conomines, 20 cónsol ; P. Marquet ; G. Dez Soler ; Johan de Lobera, cónsol.

Portaren lo pali los honorables consellers e lo veguer.

XIII

* LO TERRATREMOL QUI COMENÇA EN BARCHINONA E EN ALTRES PARTS
DEL PRINCIPAT DE CATHALUNYA DIGMENGE EN LA NIT A [II.] DE MARÇ
ANY MCCCCXXVII. A. XLIX

5 [2 març 1427 — 2 febrer 1429]

Sapien tuyt e sie manifest com exigents nostres peccats provocants la
ira e indignació del subiran jutge, Deu e senyor nostre, punint nos, no se-
gons nostres demerits mas punint se recordás de la sua infinida misericordia
per continuada suplicació de la Regina celestial, mara sua e endesemps
10 Verge Mara semblantment de misericordia e dels peccadors piadosa advo-
cada, nostra dona sancta Maria, e per intercessió de la verge martir, pa-
trona e cors sanct de aquesta ciutat, madona sancta Eulalia, se seguí que
digmenge a [II.] de març en la nit següent vers les VIII.^o hores, any de la
Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXXVII., començá en la ciutat de Barchi-
15 nona¹, e encare en diverses lochs del principat de Cathalunya, terratremol
lo qual continuá per entrevalls de temps no solament en lo dit mes ans
encare per tot lo dit any e encare en l'any aprés següent e mes avant en ve-
gades forts e speventables, en tant que tota la gent de la dite ciutat romás
molt espentada e plena de glay. E jaquints molts lurs propries habitacions,
20 faeren barraques per orts e camps e altres lochs desabitats en los quals
habitaven de dies e de nits. Molts encara monestirs e esgleyes de monjos
negres e lochs lurs, situats en e vers lo bisbat de Gerona, se enderrocaren e
caygueren e molts dels habitants de aquells hi moriren. Per la qual rahó
foren en la dita ciutat instituides e fetes moltes devotes processons, clamants
25 mercé * e misericordia a nostre senyor Deu. E per inducció de I. religiós
del orde de Frares Menors appellat frare Matheu, italiá, al qual tot lo poble
feye gran sequela, molts foren induhits a fer grans penitencies e especialment
en dues processons se bateren e's disciplinaren cascuna vegada mes de tres
milie persones, entre homens, dones e infans, en tant que tro a la feste de Na-

¹ En *Manual de Novells Arxíls*, són notats terratre- de 1427, i 2 de febrer de 1428. Vol. I. pp. 249-251
mols els dies 2, 13, 14, 21 i 22 de març i 21 d'abril i 258.

dal après següent, any MCCCCXXVIII., les vegades en les quals se continuave lo dit terratremol eren pus lentes e suaues, pensant la gent que Nostre Senyor nos hagués perdonat.

Mas, crexent la malicia de les gents, se seguí que lo beneyt jorn de la
 5 Nativitat del Fill de Deu, appellat Nadal, començant l'any MCCCCXXVIII.,
 estant lo poble ço es cascú en sa esglea parroquial, com lo divinal offici
 de la missa maior se celebrave, fou feta una molt gran e espeventable
 percutida de terratremol la qual spahordí molt la gent, però no s'en
 seguí en après tro a la jornada o feste de la Purificació de nostra dona
 10 sancta Maria del mes de ffebrer, en la qual jornada, vers les VIII. hores
 de matí, feu una gran percutida de terratremol. E qualche mige hora
 après la propdita percutida, stant la major part del poble dins lurs esgleyes
 parroquials per lo offici de la benedicció dels ciris e de les candeles, e com
 la dita benedicció se feye, se seguí una molt fort e desastrada e molt terribla
 15 percutida de terratremol, semblant de la qual no ere stada sentida en lo
 passat, la qual durá per gran spay, en tant que tot hom se cuydave que los
 alberchs de la dita ciutat se enderrochassen, però no hi hac alberch en tota
 la dita ciutat que no's consentís e's fenés axí en parets foranes com dintre;
 en caygueren alguns e n'hagueren apuntelar, e hagueren enderroquar
 20 molts merlets de torres. E moltes torres e cases altes hagueren abexar.
 E mes, se seguí cas molt desastrat dins la esglea de madona Sancta Maria
 de la Mar, la qual com lo propdit terratremol se seguí * ere plena de poble
 molts dels quals volgueren exir per cascuns dels portals de la dita esglea.
 E al exir del portal major, plach a Nostre Senyor que la O. la qual ere sobre
 25 lo dit portal se desviá per lo dit terratremol e caygueren-ne diverses pedres
 e moriren-hi be XXV. persones entre homens, dones e infans, los quals al
 exint del dit portal foren ferits per les dites pedres, ultra los quals n'hi
 moriren alguns offegats e premuts, com per cuyta de exir se lançassen o
 cayguessen los uns sobre los altres. E après la dita jornada hic hac nova
 30 certa com en diverses parts del principat de Cathalunya se eren enderrocats
 diverses castells, moltes esgleyes e lochs, e mortes infinides persones. Beneyt
 e loat ne sie de tot nostre senyor Deu e la sua molt puríssima Mara per tots
 temps. Amen.

A. I.

XIV

[ORDINACIÓ PER LA FESTA DE CORPUS]

[26 maig 1429]

- * Les persones devall scrites foren per los honorables consellers ordonats a A. L. v.^o
5 portar e de fet portaren brandons blanchs denant lo sagrat Cors de
Jhesuxpist lo jorn de la sua feste any mccccxxix.^o

Part dreta :

- Lo batle.
Johan Ros.
10 G. Oliver.
Huguet Fivaller, cónsol.
P. Ballaster.
Ffrancesch Dez Pla.
G. Dez Soler.
15 Baltasar de Gualbes.

Part esquerra :

- Johan Fiveller.
Galceran Carbó.
Johan Buçot.
Bn. Serra.
Jacme Colom.
P. Marquet.
Bn. de Gualbes, cónsol.
Ffrancesch Lobet, mosteçaff.

Portaren lo pali :

Part dreta :

- Johan Lull, conseller segon.
Lo Governador.
20 Fferrer de Gualbes, conseller quart.

Part esquerra :

- Ffrancesch de Ciges, conseller terç.
Galçeran Dusay, conseller primer
Johan de Marimon, conseller quint.

XV

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[15 juny 1430]

- * Les persones devall scrites elegides per los honorables consellers portaren A. 11
5 los brandons blanchs denant lo sagrat Cors de Jhesuxpist lo jorn de la
sua feste del any mccccxxx.

Part dreta :

- Lo batle.
Galceran Carbó.
10 G. Romeu.
P. Marquet, cónsol.
Huguet Fivaller.
P. de Malla.
Fferrer Nicholau de Gualbes.
15 Misser Bonanat Pere, advocat.

Part esquerra :

- Johan Fiveller.
Johan Lull.
Bn. Serra.
G. Dez Soler.
Luis Ros.
Ramon Dez Pla.
P. de Gualbes, cónsol.
Misser P. Gerona, advocat.

Portaren lo pali :

Part dreta :

- Ffrancesch de Camós, conseller segon.
Lo governador.
20 P. Romeu, conseller quart.

Part esquerra :

- Baltasar de Gualbes, conseller terç.
Johan Ros, conseller primer.
Bn. Fivaller, conseller quint.

XVI

* LA SOLEMNITAT QUE LA CIUTAT DE BARCHINONA FEU EN LA SEPUL-
TURA DEL MOLT REVERENT MOSSÉN FFRANCESCH, QUONDAM PATRIAR-
CHA DE JHERUSALEM E ADMINISTRADOR DE LA ESGLEYA DE BARCHI-
NONA.

A. LII

5

[18 desembre 1430]

Diluns a XVIII. del mes de deembre del any de la Nativitat de Nostre
Senyor MCCCCXXX.^{te} entre IIII. e v. hores après mig jorn, lo dit molt reverent
mossén Ffrancesch, patriarcha de Jherusalem e administrador dessusdit,
10 detengut de malaltia, passá de aquesta vida, retent la sua ánima a nostre
senyor Deu. E per ço, com la dita Ciutat en les sepultures de altres prelats,
axí bisbes de Barchinona com del arcabisbe de Terragona mossén P. Ça-
garriga¹, com del cardenal de Tolosa², defuncts en la dita ciutat e soterrats
dins la Seu de aquella, ha acostumat fer certa solemnitat, ço es, que a les
15 sepultures dels bisbes donen cert drap d'or blanch encasat dins orles de ter-
çanells negres ab certs senyals, ço es, los mes de la Ciutat e los menys del
bisbe defunct, e L. ciris de pes ciascun de v. lls. sens ennegrir e ab tres senyals
en quescun, dels quals romanen a la sacristia v. e los restants XLV. cobre
lo candaler. E semblant fou fet a la sepultura de dit arcabisbe de Terra-
20 gona. E axí matex a la sepultura del dit senyor cardenal, anadint a les
propdites dues sepultures que ls cossors dels dits arcabisba e cardenal foren
portats alt al coll e los cossors dels bisbes eren portats a mans; e a la sepultura
del dit cardenal foren * donats LX. ciris de semblant pes que dessus e ab
semblants senyals. E en totes les dites sepultures e quescuna de aquelles
25 ere acostumat que als caps dels lits portaven dos canonges e dos mestres
en theologia e dos honrats ciutadans, e atrestants als peus, e per los costats
portaven solament ciutadans. E los honorables consellers de la dita Ciutat
administraven en les dites sepultures e anaven denant, los caperons

A. LII v.º

¹ Morí a Barcelona a 31 de desembre de 1418. (VILLA-
NUEVA. *Viaje...* XX, 9).

² Pere Rabat, cardenal de St. Esteve, morí a Barce-
lona a 22 de març de 1417. Fou soterrat a la Seu i deixà

hereu universal l'Hospital de la Santa Creu (PUIG I PUIG,
Episcopologio Barcinonense: Pedro de Luna, Barcelona,
1920, p. 315).

vestits. E per ço, axí matex, com la persona del dit reverend patriarcha era estada dotada de moltes virtuts e specialment de gran karitat e compassió als pobres e molt gran honestat e molt pacífich e molt agradable per sos merits a la dita ciutat e a tots los ciutadans e habitants d'aquella, e lo qual
 5 havie ab gran esforç prosseguida e consumada de sos propis diners la obra de la dita Seu. Per ço per tots los esguards dessús dits los honorables en Galceran Carbó, Huguet Fivaller, Bnt. Turell e P. Dusay, consellers lo dit any de la dita Ciutat, ensemps ab lo honorable en Ffrancesch Dez Pla, absent de la dita ciutat, ab Consell de notables prohomens, honrats
 10 ciutadans, delliberaren esser procehit e procehiren a la solemnitat de la dita sepultura en la forma e manera següents :

E primerament, ordonaren e delliberaren que los honrats en Berenguer Lull e Johan Merquet, obrers lo dit any de la dita Ciutat, de part dels dits honorables consellers convidassen a la dita sepultura la senyora reyna
 15 dona Yolant, relictà del molt alt senyor en Johan de bona memoria, rey de Aragó, lavors present en la ciutat de Barchinona. E que per los lurs verguers de part dels dits honorables consellers * fossen convidats tots barons, nobles homens e cavallers qui's trobassen en la dita ciutat e tots los honorables ciutadans e mercaders de aquella e lurs mullers. E que los parents e
 20 amichs del dit senyor patriarcha e lo capitol de la dita Seu fessen convidar a lur de part e per si mateys.

Item, offeriren donar per la dita sepultura 1. drap d'or acostumat donar en semblants sepultures encasat dins orles de terçanells negres ab senyals de la dita Ciutat. Mas per ço com en lo temps de la dita sepultura no's
 25 trobaren semblants draps d'or en la dita ciutat, sino fort sutils e poch, fou prestat a la dita Ciutat per la sacristia de la Seu lo drap d'or blanch, lo qual per la dita ciutat fou donat per la sepultura del dit arcabisbe de Terragona, ornat de senyals de la dita Ciutat ; e lo dit drap d'or fou posat sobre lo lit e cors del dit senyor patriarcha en la manera següent: ço es, que lo dit drap d'or
 30 fou posat per lonch sobre lo dit cors de mig lit vers lo cap, axí que lo dit drap se estés e cobrí les barres del dit lit, e precehints aquell. E los altres draps d'or de la dita sepultura foren posats de larch, e esteses de mig lit avall, vers los peus.

Aprés, foren elegits e ordonats per los dits honorables consellers per portar lo dit cors, les persones següents, ço es, al cap del lit :

A la part dreta :

Part esquerra :

Mossén P. Malet, degà de la Seu.
 Jacme Colom.
 1. mestre en theologia, Preycador.

Ffelip de Ferrera.
 Mossén Pons de Busquets, canonge.
 1. mestre en theologia, Frare Menor.

* Als peus del lit :

A. LIII v.º

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén P. de Palou, cabiscol.

Johan Lull.

Baltasar de Gualbes.

Misser Ffrancesch Dez Pla.

5 I. mestre en theologia, del Carma.

I. mestre en theologia, dels Agostins.

Als costats del lit :

Part dreta :

Part esquerra :

Gaspar Buçot.

Miquel de Muntjuhich.

Johan Boschá.

P. Arnau Pol.

10 G. de Busquets.

Bnt. Ça Tria.

G. Dez Torrent.

Ramon Çavall.

G. Pujada.

Joahn Lull, fill d'en Romeu.

Johan de Gualbes.

P. Serra, del carrer de Muntcada.

15 Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó dels ciris qui han servit a la dita sepultura son continuades en lo segon compte del honorable en Berenguer de Vilatorta, clavari de la Ciutat, en cartes cxx.

Item, en lo primer compte d'en Pere Buçot, clavari, en cartes cvi., cviii., cviii, ço es per II. draps imperials e forniments d'aquells, la I. per la sepultura del dit senyor patriarcha, e l'altra per la sepultura del cors de la senyora,
20 reyna dona Yolant¹.

¹ Aquests llibres de comptes de Claveria manquen actualment a l'Arxiu Municipal.

XVII

[ORDINACIONS PER LA FESTA DEL CORPUS]

[31 maig 1431]

- * Les persones devall scrites, elegides per los honorables consellers, portaren
 5 los brandons blanchs denant lo preciós Cors de Jhesuxpist, lo jorn de la
 sua festa del any MCCCCXXXI. A. 1431

Part esquerra :

- Lo batle.
 Mossén Ramon Ça Fortesa, missatger
 10 de Malorques.
 Misser Ffrancisco de Ginaro, missat-
 ger del rey de Xipre.
 Johan Ros.
 Johan Lull.
 15 P. Net.
 Guillem Romeu.
 Jacme Colom.
 P. Merquet.
 Loys Ros.
 20 P. Grau, cónsol.
 Misser Bonanat Pere.

Part dreita :

- Mossén Steva Pinyol, missatger del
 rey de Xipre.
 Misser P. Feliu, missatger de Valencia.
 Johan Fivaller.
 P. Castelló, missatger de Perpenyá.
 Huguet de Pachs, missatger de Ma-
 llorques.
 Johan Buçot.
 Geronimo Nicholau, missatger de
 Mallorques.
 Johan de Marimon, cónsol.
 Baltasar de Gualbes.
 G. Dez Soler.
 P. Romeu.
 Gaspar Buçot.

Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents :

Part esquerra :

- 25 Misser Gabriel Palomar, missatger
 de Valencia.
 Galceran Carbó, conseller primer.
 Lo rey de Navarra.
 Misser Geronimo de Linardo, missat-
 30 ger de Venecia.
 Bnt. Turell, conseller quart.
 MossénPalays, missatger de Mallorques

Part dreita :

- Huguet Fivaller, conseller terç.
 Lo Comte Dore de Portugal.
 Lo senyor rey.
 Misser Jacobo Crafa, missatger del
 rey de Xipre.
 Casano Spindola, missatger de Jé-
 nova.
 P. Dusay, conseller quint.

XVIII

* ORDINACIÓ DE LA SEPULTURA DE LA SENYORA REYNA DONA YOLAND. A. LIIIJ v.^o

[4-9 juliol 1431]

Per ço que en los successors pas la memoria de les coses deiús scrites,
5 les quals legints lo present acte les haien com a presents e no sien meses en oblit, los molt honorables senyors en Galceran Carbó, Ffrancesch Dez Pla, Huguet Fivaller, Bnt. Turell e P. Dusay, consellers l'any present de la ciutat de Barchinona, manaren a mi Gabriel Canyelles, scrivá del offici dels honrats racionals de la dita Ciutat, que la solemnitat de la sepultura
10 de la senyora reyna dona Yolant e tots los actes precehints e seguits aquella continuás sots degut orde de scriptura. Per tant, jo, dit Gabriel Canyelles, he procehit en continuar les dites coses en la forma seguent :

Ço es, que dimecres a IIII.^e del mes de juliol any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXXXI. en la nit prop precedent, dues hores après mige nit,
15 passá de aquesta vida la senyora dona Yolant, reyna relictá del molt alt senyor rey en Johan, de loabla memoria, rey de Aragó, ço es, dins la casa o torra de Bellsguard, del territori de Barchinona. E lo dijous après següent a v. del dit mes de juliol lo seu cors fou tret de la dita casa de Bellsguard e portat dins la dita ciutat e posat en la sala gran del palau menor reyal,
20 sobre un lit alt ab son dosser e sobrecel de drap de seda negre, vestit lo dit cors de una cota de lera folrada de erminis ab i. pom d'or en la una ma e lo sceptre en l'altra, ab corona en lo cap, sobreposada una dalmática tota reyal, ço es, de vetafrés ampla e de carmesí, stant lo dit die de dijous es-
querada ab gran luminaria * de brandons negres al entorn. E la dita sala
25 fou a cascuna part ornada de diverses draps de ras molt richosos, e foren-hi construïts x. altars, dos a quescun cap e tres a quescun costat; en quescun dels quals, per tants dies com lo dit cors se trigá a soterrar, foren celebrades e's continuaren de celebrar moltes misses per ánima de la dita senyora. Sem-
blantment, per quescun jorn, stant lo dit cors en la dita sala, lo clero, axí de
30 la Seu com de les esgles parroquials e dels monestirs de la dita ciutat, axí homens com dones, processionalment, ab creus levades, continuaren dues

vegades quescun die fer absolucions denant lo dit cors per refrigeri de la sua ánima. E axí estech e romás lo dit cors en la dita sala sots les dites solemnitats del dit jorn de dijous tro al dilluns après següent en lo qual fou liurat en via de comanda a ecclesiástica sepultura dins la dita Seu, segons se mostre en la seria subsegüent.

Es ver, emperó, que ls dits honorables consellers lo dit dimecres a *iiii.* del dit mes de juliol, sabuda la mort de la dita senyora reyna, convengueren dins la Casa del Consell de la dita Ciutat, e per ço que per part de la dita Ciutat fos retut lo deute rahonable e pertinent a la sollemnitat de la sepultura del cors de la dita senyora, faheren apellar per los lurs verguers Consell de prohomens de quescuns staments en nombre assats copiós, e ajustat lo Consell dessús dit dins la casa del Consell de *xxx.*^{te} fou aquí exposat per los dits honorables consellers lo cas sobredit de la mort de la dita senyora e demanaren lur consell e acort sobre la serimonia per los dits honorables consellers en nom de la dita Ciutat servadora en la solemnitat de la sepultura e per rahó d'aquella. E feta aquí la proposició per los dits honorables consellers de les dites coses, foren * hauts diverses colloquis entre los dits honorables consellers e Consell de promens aquí ajustats e altercaren en alguna manera sobre la solemnitat de la dita sepultura. E vistes, regonagudes e ben enteses moltes delliberacions e conclusions en los temps passats fetes sobre solemnitats de sepultures e aniversaris de reynes d'Aragó, axí regnants com relictos, segons se troba continuat en scrits en lo archiu o casa del racional de la dita Ciutat, ffinalment fou delliberat per los dits honorables consellers e Consell que la sollemnitat de la dita sepultura fos feta per part de la dita Ciutat en la forma següent :

Ço es, que ls dits honorables consellers e los promens següents, ço es, los honorables en Johan Fivaller, Johan Ros, Johan Lull, Johan Buçot, G. Romeu, Ffrancesch de Camós, Baltasar de Gualbes, P. Grau, cónsol l'any present en absencia del honorable en Johan de Marimon, cónsol, lo qual ere absent de la dita ciutat, Berenguer Lull e Johan Merquet, obrers l'any present de la dita Ciutat en absencia de dos honorables ciutadans en açó nomenats, los quals foren absents de la dita ciutat en aquest acte; e semblantment lo honorable en Berenguer de Vilatorta, clavari, Bnt. Splugues, scrivá del honorable Consell, e Gabriel Canyelles, scrivá del offici dels honrats racionals, als quals clavari e escrivans pertanyie per dret de lurs officis segons fou trobat en lo dit archiu o casa del racional; e axí mateix en G. Maçot e P. Farrer, verguers dels dits honorables consellers, fossen vestits de sengles gramalles e caperons de drap de bruneta de bon tint. E que les dites gramalles fossen a quescun tallades dins l'ort de la Casa de la Ciutat, metent quescú en la sua gramalla tant drap com hi hagués mester. E cessassen esser donades a quescú *vi.* canes de drap segons en altres temps ere

A. LV v.º

acustumat. E que d'aquí avant fos axí servat en los casos en lo sdevenidor occorrens.

* Ffou encara delliberat per los dits honorables consellers e prohoms, que a la dita sepultura fossen fets, per part de la dita Ciutat, LXXX. brandons de cera, de pes de v. lls. per quescú, no ennegrits sino de lur color mateixa, ab II. senyals de la Ciutat en quescun brandó, los quals enceses fossen portats denant lo dit cors ensemps ab l'altre luminaria, en son degut orda, com portarien lo dit cors a la sepultura; però que fos feta certa avinença ab lo regent la sagristia de la Seu a cert nombre dels dits brandons, los quals romanguessen a la dita sacristia, e los restants fossen cobrats per lo candaler quil's faria. E axi's seguí que per composició feta foren liurats a la dita sacristia XII. brandons. E los restants LXVIII. foren cobrats per en Ffrancesch Vilardell, candaler, qui havie fets los dits ciris. A. LVI

Item, fou delliberat e conclós per los dits honorables consellers e prohoms, que a la dita sepultura fos donat I. bell drap d'or blanch imperial, en lo qual fossen fets XVI. senyals, ço es, VIII. ab les armes de la dita senyora reyna e altres VIII. senyals de la Ciutat en les orles de terçanell negre, en les quals fos encasat lo dit drap, lo qual fos tot folrat de tela negra, e axí acabat, fos en deguda orde posat sobre lo cors dessus dit. Mas, per ço com en lo dit temps no's trobaren en negunes botigues de la dita ciutat draps d'or covenients sino fort poch e sotils e en gran for, fou acordat que per lo regent la dita sacristia fos¹ prestat a la dita Ciutat I. bell drap d'or blanch, ja en altres casos donat a la dita sacristia per la dita * Ciutat, en lo qual havia XVI. senyals tots de la dita Ciutat, ab condició que en l'esdevenidor, com les botigues de la dita ciutat ne fossen pus copioses, ne fos comprat I. bell, lo qual, encasat e folrat e ab los XVI. senyals primer dits, fos donat a la dita sacristia. E lo qual drap prestat per la dita sacristia lo jorn de la dita sepultura fou posat sobre lo dit cors, e lo qual se mostrá de mig cors avall vers los peus. E deíus los altres draps qui aquí foren donats, los quals foren solament tres, ço es: del senyor rey, qui fou posat de mig cors amunt vers lo cap, e altre del cors, lo qual fou posat sobre los altres, pero no vedá que'l drap del senyor rey al cap e de la Ciutat als peus no's mostrassen. A. LVI v.º

Aprés les dites coses, dissapta, que's comptava a VII. del dit mes de juliol, per ço com lo senyor rey era en la dita ciutat, los dits honorables consellers, volents consultar lo dit senyor e comunicar ab la sua senyoria de e sobre la ordinació fahedora de la sepultura de la dita senyora, e de totes les serimonias a aquella pertanyents, foren personalment ab lo dit senyor, e present lo molt reverent mossén Dalmau, arcabisbe de Ceragoça e canseller del dit senyor e cap de son consell, explicant-li si li playria assignar certes per-

¹ El text : « fou ».

sones, les quals per part sua entrevinguessen, ensemps ab ells dits consellers, en les dites coses. E feta la explicació dessús dita al dit senyor rey, plagué a ell, e dix als dits honorables consellers, que ells ordonassen les dites coses, * car ell volia que en la forma e manera per ells ordonadora prenguessen fi e fossen a exequió deduhides. A. LVII

E per ço, com los primers actes necessaris a la dita sepultura son elegir certes persones, les quals de part del dit senyor convidassen prelats, barons, nobles, cavallers, honorables ciutadans e mercaders de la dita ciutat, que fossen a la dita sepultura; per ço, lo dit die de dissabta, a VII. del dit mes, après mig die, los dits honorables consellers, constituïts dins la sala dels cavals del dit palau menor en presència del dit senyor archabisbe, nomenaren e elegiren les XII. persones devall contengudes per exequir lo dit acte de convidar los prelats, barons e altres dessús dits per interessar a la dita sepultura lo diluns prop següent, a VIII. del dit mes, ordonat a fer la dita sepultura; los quals elegits e nomenats al dit acte foren VI. cavallers e VI. honorables ciutadans, los quals cavalchant, ab caperons vestits, fahessen lo convit dessús dit; les quals XII. persones, lo digmenja après següent, a VIII. del dit mes de juliol, a dues tandes, ço es, tres cavallers e tres ciutadans de part del dit senyor rey, empraren e convidaren per esser a la dita sepultura lo sendemà, ço es, lo dit dilluns, a VIII. del mes de juliol, tots prelats, barons, nobles, cavallers, honorables ciutadans e mercaders com se trobaren en la dita ciutat, discorrent tota la dita ciutat per carrers.

E los nomenats e elegits a convidar son los següents :

* Cavallers : mossén Jacme Alamany, de Bellpuig; mossén Loys Aguiló; mossén Pujades; mossén Berthomeu de Palou; mossén Matheu Cardona; mossén Ffranci Dez Vall. A. LVII v.º

Ciutadans : G. Romeu; Ffrancesch de Camós; Baltasar de Gualbes; P. Merquet; G. Dez Soler; Loys Ros.

E seguit lo dit jorn de dilluns, assignat a fer la dita sepultura, com los dits honorables consellers sabessen que a la solemnitat de la dita sepultura eren estades appellades les abbadesses e covents dels monastirs de Sanct Pere [e] de Valldonzella, e les prioresses e covents dels monastirs de Jonqueres e de Muntalegre, les quals per la dita rahó eren aiustades dins la dita sala del dit palau, on ere lo cors de la dita senyora reyna; recordants-se los dits honorables consellers de la qüestió la qual es entre les dites abbadessa e covent del dit monastir de Valldonzella e la prioressa e covent del dit monastir de Jonqueres, pretenents quescunes deure anar e obtenir lo loch pus honorable en processons e altres solemnitats; recordants-se encara dels debats e inconvenients entre la abbadessa e covent del dit monastir de Vall-

donzella de una part, e la prioressa e covent del dit monastir de Jonqueres de la part altre, en temps passat ja seguits, e specialment en l'acte de la sepultura de la senyora reyna Sibilia¹, relicte del senyor rey en Pere; volents a semblants inconvenients provehir, per lo molt reverent senyor mossén
 5 Dalmau, elet de Seragoça, canceller del senyor rey, e per los dits honorables consellers * ab entreveniment de molts honorables ciutadans en la dita sala presents, fou delliberat, provehit e ordonat que jassia les dessus nomenades abbadesses, prioresses e covents de Sent Pere, de Valldonzella, de Jonqueres [e] de Muntalegre fossen estades appellades a la dita solemnitat de la se-
 10 pultura de la dita senyora reyna Yolant, ara ne d'aquí avant no fossen ne anassen en alguna manera a la solemnitat dessus dita ne a qualsevol altres solemnitats de sepultures occorents de reys, reginas, primogenits e fills lurs, e de qualsevol prelats, e totes altres sepultures en les quals en lo temps passat sia estat acostumat esser appellades, inhibints perpetualment tal
 15 lur entreveniment en les dites sepultures; però en aquestes ordinació e inhibició los dits reverents senyor archabisbe e honorables consellers no volgueren esser enteses les absolucions les quals per lo clero de la Seu e de les esgleyas parroquials e per los covents dels monastirs, axí de homens com de dones, processionalment se acostumen de fer quescun die sobre lo cors com
 20 es posat e present en la sala o loch d'on lo trahen per portar-lo a ecclesiástica sepultura, ans semblants absolucions, segons es be acostumat, se haien a fer processionalment per quescunes de les dites abbadesses, prioresses e covents, la dita inhibició en res no contrestant; la qual inhibició fou notificada a les dites abbadesses e prioresses e monges, les quals eren aquí presents.
 25 E notificada a elles la dita inhibició, acceptaren aquella molt pacientment; e de continent cessaren e s'abstingueren de anar en la sepultura dessusdita.

A. LVIII

A. LVIII v.º

* E provehit a les dites coses, los dits honorables consellers, no divertint a altres actes, vehents que en la sala dessus dita, on lo dit cors ere apparellat per portar-lo a ecclesiástica sepultura, eren presents lo senyor rey e lo rey
 30 de Navarra, lo archabisbe olim de Terragona, elet de Ceragoça, lo bisbe de Vich, lo prebost de París, lo castellá de Emposta, lo prior de Cathalunya e molts prelats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans e mercaders e moltes nobles e honorables dones, mullers de molts honorables ciutadans en la dita sala congregats per esser a la dita sepultura, volents
 35 donar degut orde a la execució de la dita sepultura, elegiren primerament les xxxvi. persones devall nomenades per portar lo lit on ere lo cors dessus dit, axí en la part dreta com en la part esquerra, començant a cascunes parts als peus e prosseguint vers lo cap, e anants primers los qui primers son scrits, ço es :

¹ La reina Sibilia de Fortià, quarta esposa del rei Pere III, morí a Barcelona el dia 25 de novembre de 1406

i fou sepultada en l'església de Framenors el dia 12 de desembre.

Als peus de la part dreta :

Als peus de la part esquerra :

	Huguet Fivaller, conseller terç.	Mossén Bnt. Centelles.
	Mossén P. Pardo.	En Pachs, missatger de Mallorques.
	G. Romeu.	Mossén Ffranci d'Arill.
5	Mossén Antich Almugaver.	Mossén Guerau de Palou.
	G. Dez Soler.	Loys Ros.
	Mossén Ivany de Vilamarí.	Mossén Jacme Alamany, de Bellpuig.
	Mossén Ffarrer de Lanuça.	Mossén Berthomeu Castelló.
	Gaspar Buçot.	Ffarrer de Gualbes.
10	Mossén Vallgornera.	Loys Dez Bosch.
	Mossén Matheu Cardona.	Mossén Jacme March.
	Mossén Johan de Barbará.	G. de Vallsecca.
	P. de Malla.	Andreu Dez Vall.
	Mossén Jacme de Tagamanent.	Mossén Barthomeu de Palou.
15	Arnau de Biure, hoydor de comptes de la Diputació.	Bnt. Pinyol, hoydor dels comptes de la Diputació..
	Ffrancesch de Camós.	Miquel Dez Bosch.
	Mossén Guerau de Cervelló.	Mossén Johan Roger d'Arill.
	Lo mestre racional.	Mossén Palay Unis, missatger de
20	Ffrancesch Dez Pla, conseller segon.	Valencia.

* E après, la prop dita ordinació feta de les dites xxxvi. persones e aquelles col·locades en lur trast e orde prop lo dit cors, estants prests de portar lo dit cors, exint la processó de la dita sala, los dits honorables consellers col·locaren en lurs graus lo dit senyor rey e lo rey de Navarra e totes les altres persones les quals eren en la dita sala per acompanyar lo dit cors, e detrás aquell, sots l'orde següent : Ço es, que anassen primerament tots aquells qui fossen domesticchs e familiars de la dita quondam senyora dona Yolant, vestits de saques.

Aprés, anassen los verguers dels dits honorables consellers ab les vergues dreçades.

Aprés, los porters del senyor rey.

Aprés, los honorables en P. Dusay, conseller quint, e en Baltasar de Gualbes.

Aprés, los honorables en Bnt. Turell, conseller quart, e mossén Ramon Boyl, camerlench.

Aprés, lo honorable en Galceran Carbó, conseller primer, e mossén G. Ramon de Muntcada, camerlench.

Aprés, aquell qui porta l'espasa denant lo senyor rey.

Aprés, lo senyor rey e lo rey de Navarra.

Aprés, los uxers del dit senyor rey.

Aprés, anaren en i. trast : Lo molt reverent archabisbe de Ceragoça, olim de Terragona; lo comte de Portegal; lo prebost de París; lo comte de Castro; comte de Pallars; primer missatger del Rey de Xipre; missatger de Venecia; missatger de Génova; deputat de Cathalunya; Pach, missatger de Mallorca; Johan Fivaller.

* Segon trast : Castellá d'Emposta; bisbe de Vich; prior de Cathalunya; abbat de Muntserrat; comte de Módicha; lo president; missatger de Xipra; mossén Pinyol; comte de Calatanoxeta; Johan Ros. A. LIX v.º

Terç trast : Prior de Huclés; abbat de Sent Cugat; don Hugo de Cardona; governador de Valencia; vicicanceller; mossén Ffrancesc Gilabert de Centelles; mossén Galceran de Cruylles; l'altre missatger de Xipre; Johan Lull.

* Quart trast : Abbat de Sent Ffeliu; lo vaguer; tresorer; mossén Dalmau de Rochabartí; mossén Jofre de Vilarig; scrivá de ració; mossén Ramon Dez Puyol, hoydor de comptes; Johan Buçot; lo secretari. A. LX

Quint trast : Abbat de Amer; mossén Ramon de Pinós; batle de Barchinona; mossén Arnau de Vilademany; mossén Ramon de Cabrera; mossén Bnt. Albert; mossén Bng. de Muntbuy; P. Merquet; misser Bonanat Pere.

* VI. trast : Prior de Sancta Anna; mossén Johan Pardo; mossén Lorach; mossén Luís de Falces; mossén Berenguer de Erill; mossén Huch de Vilafrancha; mossén Loys Aguiló; G. de Sent Climent. A. LX v.º

VII. trast : Abbat de Sanct Benet de Bages; mossén Carroç de Vilargut; misser Jacme Palagré; Manuel de Muntagut; Ffontcuberta, comenador del Mas Deu; mossén Anthoni Bertran; mossén Ramon de Calders; Miquel de Muntjuhich; Misser P. Gerona.

* VIII. trast : Abbat del Estany; mossén Galceran de la Serra; fra Monsoriu; mossén Luís de Raquesens; mossén P. Barutell; P. Grau, cónsol, misser Jofre d'Ortigues. A. LXI

IX. trast : Prior de Sanct Paul; mossén Bnt. Johan; mossén Andreu Barutell; mossén Bnt. de Raquesens; Bnt. Ça Pila; mossén G. Ermangol; mossén Martí Benet de Torrelles.

X. trast : Dalmau de Castellbisbal; mossén Luís Pardo; G. Ramon de Montoliu; mossén Johan Rocha; G. Dez Torrent.

XI. trast : Mossén Ribes; Bnt. Sirvent; mossén G. Almugaver; Bnt. Fivaller, Ffrancesch Ça Tria.

XII. trast : Mossén Martí Pardo; G. de Busquets; Johan de Gualbes, procurador; Rafael Ferrer; Andreu de Sos.

5 XIII. trast : Jacme de Sos; mossén Sarçola; Johan Porta; P. Arnau Pol; Johan de Gualbes.

XIII. trast : P. Torrent; mossén Jacme Calliç; G. Pujada; Galceran Burgués.

* Dones

A. LXII

10 Après, anaren les dones en l'orde seguent :

Primer trast: Dona Sicília; dona Johana d'Urgell; comtessa de Prades.

II. trast : Comtessa de Pallars; comtessa de Tonarra; dona Sança Ximeniç; dona Aldonça de Cervelló.

15 III. trast : Dona Beatriu de Cervelló; madona de mossen Berenguer de Vilaragut.

Après, foren ordonades moltes altres nobles dones e mullers de cavallers e honorables ciutadans, quescuns segons lur grau.

* E com la ordinació de totes les dites coses fon feta per los dits honorables consellers, ans que'l dit cors partís de la dita sala, lo honorable mossén Galceran de Sentmanat, cavaller, lo qual ere camerlench de la dita senyora
20 dona Yoland, levant-se en peus en presencia del dit senyor rey e del dit rey de Navarra, arcabisbe, bisbes, prelats, barons, nobles, cavallers e honorables ciutadans dessús ordonats e altres aquí ajustats en multitud copiosa, mostrá a uyll en publich los segells d'argent de la dita senyora ab los quals se sege-
25 llaven les gracias e provisions que la dita senyora feye. E après, premeses algunes paraules molt pertinents e provocants a plors, trencá los dits segells e aquells esclafá ab multiplicats colps de martell, los quals colps durants, foren aquí scampats grans crits, plors, lamentacions e senglots per la nobla dona Alienor de Cervelló e per los domestichs e servidors de la dita senyora
30 reyna.

A. LXII v.º

Ffetes donchs e acabades totes les dites coses, començá e continuá de exir la processó de la dita sepultura en la manera següent :

Ço es, que per ordinació dels dits honorables consellers anà la luminaria dels ciris següents :

Primo, los brandons de mossén Galceran de Sentmanat.

Aprés, los brandons del castellá d'Emposta.

5 Aprés, los brandons de dona Alienor de Cervelló.

Los brandons de Valencia.

Los brandons de Barchinona.

Los brandons del arcabisbe.

* Los brandons de la infanta de Castella.

A. LXIII

10 Los brandons del rey de Navarra.

Los brandons de la senyora reyna.

Los brandons del senyor rey.

Los brandons del cors.

Les creus

15 Primo, la creu de la Seu.

La creu de la esgleya de Sancta Maria de la Mar.

La creu de la esgleya de Sancta Maria del Pi.

La creu de la esgleya de Sent Just.

La creu de la esgleya de Sent Pere.

20 La creu de la esgleya de Sanct Jacme.

La creu de la esgleya de Sanct Cugat.

La creu de la esgleya de Sancta Anna.

La creu de la esgleya de la Mercé.

Les creus del Carme e dels Agostins.

25 Les creus dels Preycardors e dels Frares Menors.

Aprés, los preveres de les esgleyes parroquials de la dita ciutat.

Aprés, los frares de la Mercé.

Aprés, los frares del Carme, ensemps ab los frares dels Agostins.

Aprés, los frares Preycardors, ensemps ab los Frares Menors.

30 Aprés, los beneficiats e canonges de la Seu.

Aprés, lo bisbe de Barchinona qui celebrá les exequias de la dita sepultura.

Aprés, lo cors.

E aprés, tots los dessús nomenats en l'orde dessús largament declarada.

* Los lochs per on passí la dita processó :

A. LXIII v.º

35 Exint la dita processó del dit palau on ere lo dit cors, passá per lo Regomir e aprés per lo carrer Ampla. Aprés, per los Cambis Vells. E denant la esgleya de Sancta Maria de la Mar fins al cap del Born; e per lo carrer

de Muntcada e a la capella d'en Marchús e per la Boria e per la plaça del Blat e per la plaça de les Cols. E per la Freneria. E finalment, entrá dins la Seu. E posaren lo dit cors en i. bastiment de fusta que havien fet sobre los grasers de la capella de sancta Eulalia, jus un tuguri o cimbori lo qual
 5 havien fet de draps d'or axí dintra com defora. E fet aquí solemne offici e preych, lo qual feu mestre Ffelip de Malla, fo liurat lo dit cors a ecclesiástica sepultura en via de comanda en la dita Seu. E romás lo dit cors dessús les dites grasses per alguns jorns, en los quals foren fets en la dita Seu alguns anniversaris per ánima de la dita senyora. E après, fou posat lo dit cors al
 10 costat dret del altar major de la dita Seu. E en la dita forma pres fi la solemnitat de la dita sepultura.

Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó de la dita sepultura feta per lo cors de la dita senyora reyna dona Yolant son continuades en los comptes terç e quart d'En Berenguer de Vilatorta, clavari de la dita Ciutat,
 15 ço es en lo dit terç compte en cartas CXIII., CXV¹.

E en lo dit quart en cartas xcii².

E en lo primer compte d'en P. Buçot, clavari, en cartas cvi., cviii., cviii. ço es per ii. draps imperials e forniments d'aquells, la i. per la sepultura de la dita senyora e l'altre per la sepultura del cors del senyor patriarcha de Jherusalem, per que'n venen la meytat en aquestes sepultura³.
 20

E totes les dites messions son en summa CLXXXVIII. lls., x. s., i. [d.]

¹ Només el compte tercer és conservat fragmentariament. Les anotacions de les cartes indicades al text fan referencia a les vint gramalles amb llurs capirons de drap de bruneta que foren encomanades al mestre sastre Girard d'Aymunde, i en cobrá 11 lliures, 2 sous.

Les cinc peces de drap costaren 70 lliures, 14 sous, 2 diners. Els 80 brandons foren llogats a Francisc Vilardell, candeler de cera, qui cobrá 17 lliures, 12 sous, 2 diners.

^{2, 3} Aquests llibres de comptes de Claveria manquen a l'Arxiu Municipal.

XIX

* LA SOLLEMNITAT FETA PER LO SENYOR REY QUANT FEU METRE LO A. LXIIIJ
ESTANDART, A VI. DE SETEMBRE, ANY MCCCCXXI. EN LA QUAL ARMADA
MUNTÁ LO DIT SENYOR. E MOSSÉN RAMON DE PERELLÓS HI ENTRE-
5 VENCH COM A CAPITÁ GENERAL DE LES MARS.

[6 setembre 1431]

Primo, anaven los trompetes.

Item, la bandera de sancta Eulalia ab los ganfanons e ab la creu.

Item, tot lo clero ab lurs capes d'or e de seda.

10 Item, lo senyor bisba de Barchinona ab lo senyor rey ensemps.

Item, los ministrés del dit senyor rey.

Item, dos araus ab sobrevestes d'armes reyal.

Item, en Bnt. Miquel, qui apportava en los braços lo estandart del
visalmirall.

15 Item, mossén Gispert de Tragurá, cavaller de Rosselló, qui apportava
lo estandart de mossén Ramon de Perellós, capitá major de la armada.

Item, mossén Huc de Copons, cavaller de Segarra, qui apportava lo
estandart del comte de Cardona, almiral.

Item, lo comte Johan de Vintimilla, qui apportava lo estandart de
20 Sicilia.

Item, mossén Ramon de Perellós, capitá dessus dit, qui apportava lo
estandart reyal. E axí, partint de la Seu, anaren per la plaça del Rey a la
Cort del vaguer, per lo carrer de la Mar fins a la plaça de la Lotja, hon era
lo gran cadafal ab dos * estandarts grans e III. poch. E d'aquí partí lo
25 dit clero, e torna-sse'n a la Seu. E tots aquells dessus dits qui aportaven
los estandarts, muntaren al dit cadafal e meteren quescú en lur loch.

Item, muntá lo dit senyor rey al dit cadafal, hon era son sitial apparellat
aprés del estandart major, e ab grans crits salomaven, e ab grans sons de les
trompetes alsaren tots los dits standarts.

30 Item, lo comit en Masons cridá per III. vegades les laus, axí com es acus-
tumat.

A. LXIIIJ v.º

Item, lo dit capitá, tenint en la ma una bacina d'argent hon havia gran colp de diners, lansá'ls per *iiii.* parts del dit cadafal entre la gent.

Item, lo dit capitá partí del dit cadafal, ab tots los trompetes e ministrés, e feu la via de la taula de acordar; e aquí ell romás per acordar gent d'armes
5 e ballesters, hon havien posats *xv^m.* florins.

Item, lo dit senyor rey se'n torná al seu palau, hon ere entre *xi.* e *xii.* horas.

XX

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[19 juny 1432]

- * Les persones devall scrites, elegides per los honorables consellers, portaren
5 los brandons blanchs denant lo sagrat Cors de Jhesuxpist lo jorn de la
sua festa del any MCCCCXXXII. A. LXV

Part dreta :

Part esquerra :

Lo missatger de França.
Galceran Carbó.
10 Síndich de Gerona.
Johan Buçot.
G. Romeu.
Bnt. Fivaller, cónsol.
Luís Ros.
15 Misser Bonanat Pere.
Bnt. Turell.
Luís Dez Bosch.
G. Dez Torrent.
Johan Boschá.

Lo batle.
Misser Sunyer, síndich de Leyda.
L'altre missatger de Ffrança.
Síndich de Tortosa.
Ffrancesch de Camós.
Huguet Fivaller.
P. Romeu.
Misser Vicens Padriça.
Gaspar Buçot.
Miquel de Muntjuhich.
Johan de Muntrós, cónsol.
Ffrancesch Ça Tria.

20 Portaren lo pali.

Part dreta :

Part esquerra :

P. Marquet.
Missatger de Ffrança.
Lo regent la Vagueria.
25 G. Dez Soler.
G. Pujada.

Bnt. Ça Pila.
Missatger de Venecia.
Johan Lull.
Síndich de Leyda.
Johan Fivaller.

XXI

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DEL CORPUS]

[11 juny 1433]

- * Les persones devall scrites foren elegides per los honorables consellers per
5 portar los brandons blancs denant lo sagrat Cors de Jhesuxpist lo jorn
de la sua festa del any MCCCCXXXIII. A. LXV v.º

Part dreta :

- Lo batle de Barchinona.
Johan Lull, major de dies.
10 Ffrancesch de Camós.
P. Dusay, cónsol.
Huguët Fivaller.
Luys Ros.
P. Romeu.
15 Bnt. Ça Pila.
Luís Dez Bosch.
G. Dez Torrent.
Bnt. Fivaller.

Part esquerra :

- Galceran Carbó.
G. Romeu.
G. Dez Soler.
Jacme Colom.
P. Marquet.
Ffarrer de Gualbes.
Bnt. Turell.
Gaspar Buçot.
Micer Bonanat Pere.
Miquel Ros, cónsol.
Jacme Ros, mostaçaf.

Portaren lo pali.

- 20 Part dreta :

Baltasar de Gualbes, conseller segon.
Lo regent la Vagueria.
Miquel de Muntjuhic, conseller quart.

Part esquerra :

G. de Vallsecca, conseller terç.
Johan Buçot, conseller primer.
Ffrancesch Lobet, conseller quint.

XXII

* LA SOLLEMNITAT QUE LA CIUTAT DE BARCHINONA FEU EN LA SEPUL- A. LXVI
TURA DEL REVERENT MOSSÉN ANDREU, QUONDAM, BISBE DE BAR-
CHINONA.

[15-18 juliol 1433]

5

Dimecres, a xv. del mes de juliol del any de la Nativitat de Nostre Senyor
mccccxxx. tres, entorn dotze hores del dit jorn, lo reverent mossén Andreu¹,
per la gracia de Deu, bisbe de Barchinona, detengut de malaltia finí sos
dies en lo palau bisbal de Barchinona.

10 Los honorables consellers, haut acord ab alguns promens ciutadans e
altres, delliberaren comprar un drap d'or imperial, lo qual, guarnit o encasat
de terçanell e forrat de tela negra, fos posat sobre lo cors del dit reverend
bisbe. E fou delliberat que fossen fets xii. senyals en les orles del dit
drap, viii. senyals de la Ciutat e quatra del dit bisbe. Aprés, lo dit drap
15 d'or fou comprat per ordinació dels dits honorables consellers per en P. Pe-
llicer, scrivá del racional de la Casa de la Ciutat, d'en Carman, per preu
de xxx. lls.²

Aprés, los dits honorables consellers ordonaren que fossen comprats l.
brandons, de pes cascú de v. lls., ab iii. senyals de la Ciutat en quescú, los
20 quals fossen portats per pobres acompanyant lo dit cors, e * que dels dits l.
brandons ne fossen donats a la sacristia v., e los restants xxxv. brandons
fossen restituïts al candaler³. A. LXVI v.º

Dissapta, a xviii. del mes demundit de juliol, los honorables en Johan
Buçot, G. de Vallsecca, Michael de Muntjuhich e Ffrancesch Lobet, con-
25 sellers ensemps ab lo honorable en Baltasar de Gualbes, absent de la
ciutat de Barchinona, acompanyats de certs honorables ciutadans, anaren
al palau bisbal, en lo qual, ço es, en la sala major del dit palau, lo cors del dit
reverend bisbe jahia, e fou posat sobre lo dit cors o aprés sobre un drap

¹ Andreu Bertran.

² El drap imperial, de camp blau amb senyal vermell,
fou comprat a Gabriel Carmani, mercader florentí, al
preu de 30 lls. Per la decoració de les orles foren pa-
gades 21 lls., 8 sous, 6 diners, a Joan Ballester, pintor
per sis senyals de la Ciutat i altres quatre del bisbe, i
per cinquanta panys d'or i trescents d'argent que s'hi

empraren. (*Clavaria*, 1433-1434, Quart compte de Jaume
de Sos, ff. 110-111.)

³ El compte del candeler Rafel Puig, sumades les
despeses de cera cremada, brandons i decoració, 10 lls.,
8 sous, 9 diners. (*Clavaria*, 1433-1434, Quart compte de
Jaume de Sos, f. 111.)

d'or ab senyals del dit bisbe, lo qual ere posat sobre lo dit cors, un drap d'or emperial ab camper vert e flors vermelles, e fou orlat de terçanell negre ab VIII. senyals de la Ciutat e ab III. senyals del dit reverend bisbe.

Après, los dits honorables consellers, ordonants la sepultura del dit
 5 reverend bisbe, ordonaren en la forma següent : ço es, que elegiren en la forma següent dotze notables persones, ço es, quatre canonges, quatre honorables ciutadans e quatre mestres en theologia, los quals portassen lo cors del dit bisbe.

Ço es, a la part dreta del cap :

Part esquerra del cap :

10 Mossén Ffnolet.

G. Romeu.

P. Ballester.

Misser Ffrancesch Dez Pla.

Mestre Torres, de Preycadors.

Mestre Johan Ros, de Frares Menors.

* Als peus. Part dreta :

Als peus. Part esquerra :

A. LXVII

G. Dez Soler.

Misser Ffrancesch Bertran.

15 Misser Baltasar Buçot.

P. Marquet.

Mestre Nadal Garriga.

Mestre Anthoni Serra, dels Agostins.

Costat dret :

Costat esquerre :

Bnt. Çà Pila.

Gaspar Buçot.

Bnt. de Jonqueres.

G. de Busquets.

20 Bnt. Farrer.

P. Serra.

Bnt. Çà Tria.

P. Dez Torrent.

Luys Dez Bosch.

Johan Boschá.

E après, per los honorables en Jacme de Gualbes, obrer, e per en Johan Marquet, lo qual fou adjunt al dit obrer, foren ordonats los brandons qui
 25 foren portats a la sepultura en la forma següent :

Primers, los brandons del dit bisbe.

Après, aquells de Barchinona.

Après, del arcabisbe de Ceragoça.

Après, aquells del arcabisbe de Terragona.

30 Après, de la senyora reyna.

E après, lo diluns següent, los dits honorables con*sellers, ab certs pro-
 mens vestits de negra, anaren al dit palau bisbal ab dos verguers ab les
 vergues denant ells, segons es acostumat, per anar a les misses qui's cele-
 braren per lo dit bisbe.

A. LXVII v

35 Les mesions que foren fetes per la sepultura del dit reverent bisbe per part de la Ciutat son en suma LXXI. lls., III. s., i. [d.]

XXIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DEL CORPUS] ¹

[16 juny 1435]

- 5 * Les persones devall scrites, elegides per los honorables consellers, portaren
los brandons blanchs denant lo sacrat Cors de Jhesuxpist lo jorn de la
sua festa del any MCCCCXXXV. A. LXVIII

Part dreta :

Lo batle.
Jacme Colom.
10 G. de Vallsecha.
Ramon Çavall.
P. Romeu.
Bnt. Çapila.
Bertran Dez Valls.
15 G. Dez Torrent.
Bnt. Fivaller.
P. Dez Torrents.
Misser Bonanat Pere.

Part esquerra :

G. Dez Soler.
Ffrancesch Lobet, cónsol.
Andreu Dez Vall.
Ffarrer Nicholau de Gualbes.
Bnt. Turell.
Michael de Muntjuhich.
Gaspar Buçot.
Johan de Marimon.
P. Dusay.
Luys Sirvent, cónsol.
Johan Boschá.

Los deiús nomenats portaren los bordons del pali.

20 Part dreta :

Mossén Huc Fivaller, conseller segon.
Mossén G. de Sentcliment, vaguer.
Mossén Jacme de Sos, conseller quart.

Part esquerra :

Mossén P. de Malla, conseller terç.
Mossén Ffrancesch Dez Pla, conse-
ller primer.
Mossén Johan Lull, fill d'en Romeu.
conseller quint.

25

¹ Al marge una nota diu : « La jornada del any MCCCCXXXIII. no es continuada en aquest libre per ço

com no's trobe continuada per en P. Pallicer en cédula ni en altre part ».

XXIV

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI DE LA SENYORA REYNA DONA ALIENOR, RELICTA DEL SENYOR REY EN FFERRANDO DE BONA MEMORIA.

A. LXVIII

[20-25 gener 1436]

5 Divendres, a xx. de janer de l'any mccccxxxvi, hora tarda, lo reverent
pare en Xpist lo senyor mossén Dalmau de Mur, arcabisbe de Seragoça,
canceller del senyor rey e cap de son consell, tramés a dir als honorables
consellers com hic havia nova certa que la senyora reyna dona Alienor,
10 relictà del senyor rey en Fferrando, de bona memoria, havia finits sos darrers
dies en lo monastir appellat de Sancta Maria de les dones del orde de Prey-
cadors, lo qual es assats prop de la vila de Madina del Campo, del regne de
Castella, a III. o IIII. dies del dit mes de janer e del dit any mccccxxxvi.
E per ço, lo dit senyor arcabisbe pregava los dits consellers, que lo sendemà
15 de matí fossen ensemps per denunciar la dita nova al senyor rey de Navarra,
qui era present en Barchinona, fill de la dita senyora e frare del senyor rey.
E de fet lo sendemà, que era dissapta, per lo matí, que s comptava XXI.
del dit mes de janer e any demunt dit, los dits senyor arcabisbe e honorables
consellers foren ab lo dit rey de Navarra en la sua posada, ço es, a la casa
del honorable en Johan Loys de Gualbes, la qual es al carrer Ampla, e ab de-
20 gudes paraules e pertinents denunciaren al dit senyor la dita nova. E après,
los dits honorables consellers partiren d'aquí e anaren-se'n a la Casa del
Consell,* e aplegaren e tengueran Consell ab prohoms de quescun estament
en nombre assats copiós; e ajustat lo Consell dessus dit dins la Casa del Con-
sell de xxx^{te}, fou aquí esposat per los dits honorables consellers la nova
25 sobredita de la mort de la dita senyora. En lo qual Consell, hauda primera-
ment informació de altres consemblants cases, fou delliberat e conclós en la
forma e manera següents ¹:

A. LXIX

¹ L'acord consta en *Registre de Deliberacions*, 1433-1437, f. 121 :

*Dissabte, a XXI. del mes de janer del any mccccxxxvi, appellat e ajustat lo Consell ordinari de xxx^{te} de la dita Ciutat dins la casa on semblant Consell es acostumat

de ajustar, los dits honorables consellers, o lo honorable mossen Johan Lull en nom e veu de tots, exposà en lo dit Consell com hic havie venguda nova certa que la senyora reyna dona Elionor, del senyor rey en Fferrando de loable memoria, rey d'Aragó, relictà, e mare del senyor

Primo, que per part de la dita Ciutat fos fet un solemne aniversari, ab representació de cors present, dins la Seu de Barchinona, e que fos donat a la dita Seu, e per ornament de aquella, un bell drap d'aur vermell imperial qui tira xxii. palms, lo qual fou comprat d'en Anthoni Torra, valer, per
 5 preu de xxvii. lls., x. s., lo qual drap fou folrat de tela blava, e fou encasat ab les orles de terçanell negra, en les quals orles fossen pintats e acabats d'or fi xiiii. senyals, ço es, vii. de la dita senyora e altres vii. de la dita Ciutat, acompanyats de diverses fullatges. E que fos posat sobra la tomba lo jorn del dit aniversari.

10 Item, fou deliberat que fossen fets cclxx. brandonets quescú de pes de vi. onzes, e viii. brandons quescú de pes de iii. lls., tots negres, dels quals lo die del dit aniversari fossen posats e cremassen, ço es, los cclxx. brandonets e los v. dels viii. sobre lo tuguri o capellardent que lo senyor rey de Navarra devia fer bastir en la dita Seu sobre les graus de sancta Eulalia, e
 15 los restants iii. dels dits viii. brandons, en los canalobres qui son denant l'altar major.

Item, que fossen fets c. brandons, tots grochs, quescú de pes de v. lls., qui cremassen baix entorn la * tomba o cors present de la dita senyora lo die del dit aniversari, e que de tots los dits brandons ne fos donat lo deé a la
 20 sacristia de la dita Seu. E la resta cobrás lo candaler qui ls havia fets. E axí's seguí per composició feta ab lo regent la dita sacristia. Item, que deiús lo dit tuguri fos posat un sobrecel de bocaram negre al mig, ab i. gran senyal de la dita senyora e i. senyal de la Ciutat a quescun cantó; e a l'entorn del dit cembori o tuguri fossen fets tovallons de terçanell negra
 25 ab xl. senyals, ço es, xx. de la dita senyora e xx. de la Ciutat.

Item, fou deliberat que los dits honorables consellers ab xi. promens, e dels quals fossen los cónsols, e ultra aquells, los obrers, lo clavari, l'escrivá

A. LXX

rey ara regnant, ere passada d'aquesta vida, e covenie, segons costum de aquesta ciutat, li fos fet i. solemne aniversari en la Seu de la dita ciutat, segons en semblants cases es fer acostumat. Per ço ells posaven les dites coses en lo dit Concell a fi de que deliberassen, quare ells ne seguirien ço per ells ne fos deliberat.

E de continent, tots los del dit Concell, regonegut primerament en lo archiu de la dita Ciutat consemblants casos, e entre ls altres lo aniversari lo qual fou fet a la senyora reyna dona Maria, muller del senyor rey en Martí, la qual morí a Vilareyal, e feu-li fet aniversari; e la solemnitat de la sepultura de la senyora reyna dona Yoland, muller del senyor rey en Johan, de bona memoria, tots concordades, deliberaren en aquesta manera, ço es: que'l dit aniversari sie fet en la dita Seu, e que sobre la dita tomba sie fet o posat tuguri o capell ardent, en lo qual tuguri sien posats tants brandonets poch cremants com ni haie ops, acolorits de tinta negra, e viii. brandons de terna liura, negres, dels quals sien posats quatre, ço es, i. en cascun angle del dit tuguri e i. en la sumitat, e los restants quatre en los quatre candalobres entorn la tomba. Item, que sien fets cent bran-

dons, de pes cascú de cinch lls., qui no sien negres, ab senyals de la Ciutat, los quals cremen durant la celebració de la missa. E que'l dit tuguri, al deiús e per les vores, fos ornat de sendat negre ab senyals de la dita senyora reyna e de la Ciutat. E que per la dita Ciutat sie comprat e posat sobre la tomba, e après donat e jaquit a la sacristia de la dita Seu, i. drap d'or imperial ab lo camper vermell encasat en terçanell negra, folrat de tela negra, e per les vores sien pintats los senyals de la Ciutat e ab diverses fullatges. Item, provehiren e deliberaren, que ls honorables consellers e les persones deiús nomenades sien vestides, per honor del dit aniversari, de sengles gramalles e caperons de brunetes de bon tint.

E foren los següents: primerament, los dits honorables consellers; Johan Piveller; Ffrancesch de Camós; Jacme Colom; Ffrancesch Lobet, cónsol; G. de Vallsecca; Ramon Savall; P. de Malla; Fferrer Nicholau de Gualbes; P. Dez Vall, Steve Çatorra, obrers; P. Busot, clavari; Gabriel Canyelles, notari scrivá del Concell; Johan Franch, scrivá del offici del racional; G. Maçot; P. Ferrer, verguers dels honorables consellers.

del consell e l'escrivá de l'offici dels honrats racionals, als quals clavari e scrivans pertanyie per dret de lurs officis, segons fou trobat en lo archiu o casa del racional, e axí mateix los verguers dels dits honorables consellers fossen vestits de sengles gramalles e caperons de drap de bruneta de bon tint. E que les dites gramalles fossen tallades dins l'ort de la Casa de la Ciutat, metent quesquí en la sua gramalla tant drap com hi hagués mester. E cessassen esser donades a cascú vi. canes de drap, segons en altres temps era acostumat. E que d'aquí avant fos axí servat en los casos en l'esdevenidor occorrents.

Los honorables consellers e promens e los altres als quals foren fetes les dites gramalles, son los següents :

* Mossén Johan Lull, major de dies ; mossén G. Dez Soler ; mossén G. Dez Torrent ; mossén P. Dusay ; mossén Johan de Gualbes : consellers.

Los honorables en Johan Fivaller ; en Ffrancesch de Camós ; en Jacme Colom ; en Ffrancesch Lobet, cónsol ; G. de Vallsecca ; Ramon Çavall ; P. de Malla ; Ffarrer Nicholau de Gualbes ; P. Romeu ; Bnt. Turell ; Luís Sirvent, cónsol ; P. Dez Vall, Steva Ça Torra, obrers ; P. Buçot, clavari ; Gabriel Canyelles, scrivá del consell ; Johan Franch, scrivá del offici del racional ; G. Maçot, P. Farrer, verguers.

* E après les dites coses, los dits honorables consellers donaren carrech als honrats obrers que pregassen lo vicari del senyor bisbe de Barchinona, lo qual bisbe era absent, e era en la vila de Muntsó per la celebració de les Corts generals qui de present se celebren en la dita vila, que fahés sonar les campanes de la Seu e de les esgleyas parroquials ; e los dits obrers axí mateix preguassen los monastirs de homens e de dones que quant hoyrien tocar les campanes de la Seu fahessen tocar les lurs campanes, segons en semblants coses es acostumat ; e en la dita Seu foren tocadés les campanes de vespre e de matí trossús los aniversaris foren fets. E axí mateix fou donat cárrech als dits honrats obrers, que lo die abans del dit aniversari, al d'après dinar, ensemps ab los honrats en Johan Merquet e Johan Boschá, menor de dies, ab gramalles negres e caperons vestits, anassen supplicar lo senyor rey de Navarra de part dels dits honorables consellers, que li plagués, lo die del dit aniversari, esser en la dita Seu. E preguassen lo senyor arcabisbe de Ceragoça e l'arcabisbe de Lisbona ¹ e lo bisbe de Vich ² que fossen a la Casa de la Ciutat per anar, ensemps ab los consellers e promens, a la dita Seu per fer honor a la solemnitat del dit aniversari. E que pregassen lo dit bisbe de Vich que fahés l'offici, ço es, que digués la missa.

Item, que los dits obrers, de part dels dits honorables consellers, pregassen la comtessa de Luna que fos a la dita Seu per rahó del dit aniversari.

¹ Pere de Noronha.

² Jordi de Ornós.

Item, que los dits obrers anassen pregar lo dit vicari del senyor bisbe, que fahés tocar en les esgleyas parroquials per lo matí, lo die del dit aniversari, les campanes la hora que hoyrien sonar aquelles * de la Seu, e que processionalment vinguessen a la Seu per absoldre sobre lo cors present de la dita senyora reyna.

A. LXXI

Item, que los dits obrers anassen pregar los monastirs de homens e de dones de la dita ciutat, e encara aquell de Valldonzella, que aquella hora mateixa, com hoyrien tocar a la Seu, tocassen lurs campanes, e vinguessen a la dita Seu per absoldre sobre lo dit cors present.

Item, que los dits obrers tinguessen aprop lo pintor que fornís lo drap d'or e lo sobrecel e orles del tuguri o capellardent.

Item, donaren carrech al clavari, que donás recapta als draps de lana dels quals se havien a fer les gramalles, qui de fet comprá certs draps a rahó de XII. lls. la peça mercantivolment. E axí mateix, dona's recapta que lo candaler fahés los brandons e XXXXVI. ciriets de cera blanca qui fossen offerts, ço es I. de una liura qui fos liurat al senyor rey de Navarra, e I. altre de VIII. onzes qui fos liurat al senyor arcabisbe de Ceragoça, e I. altre de altres VIII. onzes qui fos liurat al arcabisbe de Lisbona, e los XXXXIII. fossen liurats als dits honorables consellers, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans e homens de paratge, mentre bastassen. E que fossen comprades XXXXII. lls. de candeles grogues, quescuna candela valent II. diners, e que a totes les altres gents fossen donades, ço es, a quescú una de les dites candeles. * E que en lo ciri del dit rey de Navarra fos posat un florí; en aquells dels arcabisbes, en quescú mig florí; e en quescú dels altres ciriets blanchs, mig croat; e en quescuna de les candeles grogues, I. diner menut. E d'aquesta oferta hagueren carrech mossén Johan Quintá e mossén Thomas Valentí, preveres, als quals foren occorreguts XVI. lls., x. sol., axí per la dita oferta com per XI. lls. qui foren donades al manner de la dita Seu per distribuir-les entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del dit aniversari; e per donar-ne als monges per tocar los senys II. lls., III. s. E foren donats als dits Johan Quintá e Thomas Valentí, ço es, a quescú d'ells per lurs treballs, XI. sol.

A. LXXI v.º

Item, los dits honorables consellers donaren carrech als verguers que, de part lur, sens vestir los caperons, convidassen los diputats, hoydors de comptes del General de Cathalunya, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo die del dit aniversari per lo matí fossen a Casa de la Ciutat per anar, ensemps ab los dits honorables consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari. E axí mateix, que emprassen la senyora de Mur, mara del senyor arcabisbe de Ceragoça, la muller de mossén G. Ramon de Muntcada, la senyora de Nuales e les altres dones mullers de barons, nobles, cavallers, honorables

ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo die del dit anniversari fossen a la dita Seu per rahó del dit aniversari. E axí mateix fou ordonat en lo dit Consell, que los dits honorables consellers, * ensemps ab los promens demunt dits qui han haver gramalles, lo daprés dinar anassen
 5 visitar lo dit rey de Navarra, e per dir-li algunes bones paraules consolatories. E de fet axí's seguí, que lo d'aprés dinar, los dits honorables consellers, ensemps ab los dits promens, foren a la posada del dit rey de Navarra, e quant foren al menjador aquí's vestiren los caperons, e tots ensemps entraren en la cambra on era lo dit rey de Navarra. E lo honorable en Johan
 10 Lull, conseller primer, en nom de tots li dix algunes paraules pertinents, degudes e consolatives.

E aprés, dimarts a xxiiii. del dit mes de janer any mcccc.xxxvi., lo dit senyor rey de Navarra feu posar grans bigues sobre les graus de sancta Eulalia, e desobre aquelles, postam; e aquí fou posat un bell tuguri o capellardent de fusta qui era de la dita Seu, car era estat fet per la sepultura del
 15 senyor patriarcha de Jherusalem, administrador de la dita Seu¹, e deiús aquell fou posat un sobreçel de brocaram negre, ab un gran senyal al mig de la dita senyora, e a quescon cantó un senyal del dit senyor rey de Navarra; e a l'entorn del dit tuguri foren posats tovallons de terçanell negre, ab xl. senyals, xx. de la dita senyora e xx. del dit senyor rey. E deiús lo dit
 20 tuguri fou posat un lit de posts ab dos matalafs cuberts d'un drap de ras; e sobre aquell, una tomba qui representava cors present; e sobre aquella tomba fou posada una tela de drap de li; e sobre aquella, un bell drap d'or blanch encasat ab * les orles de terçanell negre, ab senyals de la dita senyora e del
 25 dit rey de Navarra; e sobre aquell fou posada una dalmática tota reyal, ço es, de vetafrés ampla e de carmesí, la qual fou feta a obs del senyor rey en Martí, de bona memoria, quant se coroná; e al cap de la caxa fou posada una corona d'aur e un pom e un ceptre d'or e un maniple; e lo cap de l'altar major, a l'entorn, fou empaliat de draps de ras del senyor rey d'Aragó, molt
 30 bells, e en los quals eren los vii. goigs de la Verge Maria; e baix, entorn la tomba, sobre les posts, draps de peus. E aquell jorn mateix, anans de dinar, iiii. cavallers e iiii. honorables ciutadans ab gramalles negres e ab los caperons vestits, a cavall, de part del dit senyor rey de Navarra, anaren emprar los dits honorables consellers, diputats e hoydors de comptes del
 35 General de Cathalunya, barons, nobles, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e honrats mercaders e lurs mullers, que lo dit jorn fossen a la Seu per hoyr les matines de morts, les quals, lo daprés dinar, aprés dites vespres, se celebrarien en la dita Seu per ánima de la dita senyora. E lo sendemá, que los homens fossen al palau reyal major per acompanyar lo

¹ Cfr. p. 43.

dit rey de Navarra per anar a la dita Seu per la celebració del dit aniversari. E de fet, lo daprés dinar, lo senyor arcabisbe de Ceragoça e molta altre gent foren a les dites matines. E los honorables consellers, ab los promens qui havien haudes gramalles, se aplegaren a la Casa de la Ciutat, e d'aquí anaren a la dita Seu; e quant foren allà vestiren-se los caperons, car los altres qui aquí * eren los tenien vestits. E aquella hora, mentre les dites matines se celebraven, foren posats v. brandons cremants sobre lo tuguri e IIII. en los canalobres de l'altar major, los quals prop dits VIII. brandons eren negres, de pes, ço es, cascú de v. lls.; e baix, entorn la tomba, cent brandons negres qui cremaven, e les esgleyas parroquials e los monastirs de homens e de dones qui aquella hora absolien sobre lo dit cors present.

A. LXXIII

E lo cendemá, que's comptava xxv. del dit mes de janer e del dit any MCCCCXXXVI., se celebrá lo dit anniversari, lo qual fehia celebrar lo dit senyor rey de Navarra, en la forma següent: ço es, que lo dit senyor, aquell die mateix per lo matí abans de jorn, partí de la sua posada e vench-se'n al palau major del senyor rey, qui es prop la Seu, en lo qual vengueren los dits honorables consellers ensemps ab los promens qui havien haudes gramalles. Item, hi foren los dits arcabisbes de Ceragoça e de Lisbona, los diputats, hoydors de comptes del General de Cathalunya e diverses barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans e homens de paratge e molts d'altres. E lo dit senyor rey de Navarra doná carrech d'administrar e metre en orde los demunt dits als dits honorables consellers, segons en semblants coses es acostumat, per la qual rahó los dits honorables consellers, ensemps ab los dits promens qui'ls havien acompanyats, se apartaren en la capella dalt qui es en la esgleya del dit palau, e aquí materen en scrits la dita ordinació. E la hora que devien partir per anar a la Seu, los dits hono*rables consellers foren informats que los dits diputats del General de Cathalunya havien fets venir tres porters lurs, que tenen per exequitar los deutes del General, per anar ab maçes alçades denant, ensemps ab los verguers dels dits honorables consellers. E ells, sabents certament que tals coses no son acostumades ni may foren fetes, trameteren a dir als dits diputats que'ls plagués que los dits lurs porters no'y anassen; e ells, hauda deliberació entre ells, respongueren que anar-hi devien, e que hi hirien. E aquesta altercació durá entre ells mes de una hora, entant que los dits honorables consellers, ab los promens, acordaren que si los dits porters hi anaven, ells no farian la dita ordinació ni hirien al dit aniversari. E lo dit rey de Navarra, informat que en semblants solemnitats e sepultures on los dits honorables consellers acostumen d'administrar, porters dels dits diputats ni d'altres sino del senyor rey no'y acutusmen d'anar, trameté a dir als dits diputats que donassen loch en lo dit negoci, per que ladonchs los dits diputats, vehents que los dits honorables consellers no volien supportar que los

A. LXXIII v.º

dots porters hi anassen, partiren primers del dit palau e se'n anaren a la Seu.

E après, los dits honorables consellers collocaren en lurs graus lo dit senyor rey de Navarra, qui era en lo retret de la cambra de paraments, e totes les altres persones, les quals eren en lo dit loch e en la dita cambra de paraments del dit palau reyal, sots la orde següent, ço es, * Que anaren primerament los verguers dels dits honorables consellers ab les vergues dreçades.

A. LXXIII

Après, los porters del dit senyor rey de Navarra.

Après, los honorables en P. Dusay, conseller quart, e en Johan de Gualbes, conseller quint.

Après, los honorables en G. Dez Torrent e lo manaxaut de Navarra e camerlench del dit rey de Navarra.

Après, los honorables en Guillem Dez Soler, conseller segon e Roiç Dieç de Mandoça, camerlench del dit rey de Navarra.

Après, anava aquell qui aporta l'espasa del dit rey de Navarra.

Après, lo dit senyor rey de Navarra, al mig del dit senyor arcabisbe de Ceragoça, qui anava a la part dreta, e del honorable en Johan Llull, conseller primer, qui anava a la part esquerra.

Après, anaven II. uxés del dit senyor rey de Navarra.

Après, anaren tots los següents per diverses trasts segons devall se conté :

Primer trast : L'arcabisbe de Lisbona ; mossén G. de Sentcliment, vaguer de Barchinona ; misser Marcolino de Milá ; lo vescomte d'Illa e de Canet ; don Fferrando de Castro ; Johan Fivaller.

* II. trast : Vescomte d'Evol ; Pere de Sentcliment, mestre racional de la cort del senyor rey ; mossén G. de Vich ; Ffrancesch de Camós.

A. LXXIII

III. trast : Mossén Gilabert Centelles ; mossén Galceran de Cruylles ; mossén Galceran de Raquesens, batle general de Cathalunya ; misser P. Ram, prothonotari del senyor rey ; Roys Garcia de Vilalpando ; Jacme Colom.

III. trast : Lo batle de Barchinona ; mossén Ffranci de Perellós ; lo fill del vescomte d'Illa ; lo fill de mossén Bng. Arnau de Cervelló ; Ffrancesch Lobet, cónsol.

v. trast : Mossén Ffelip Boyll ; mossén Diego Fayardo ; lo fill del vescomte d'Evol ; lo fill de don Ffelip de Castra ; mossén Jacme de Tagamanent ; mossén Guerau de Palou ; Guillem de Vallsecca.

* VI. trast : Mossén Rabolledo ; mossén Baltasar de Queralt ; don Anriques, nebot del arcabisbe de Lisbona ; mossén Comes, de Leyda ; misser Anthoni Torres, qui regeix la justícia per lo dit rey de Navarra com a governador general ; mossén Antich Almugaver ; mossén Barthomeu de Palou ; mossén Ffranci Ribera ; Ramon Çavall ; mossén Ponç Dez Callar.

A. LXXV

vii. trast : Mossén Loys March ; lo tresorer del rey de Navarra ; mossén Loys Costo ; mossén Cola ; Dalmau de Castellbisbal ; en Johan Fayena, de Perpenyá ; P. de Malla ; Ffarrer Nicholau de Gualbes ; Andreu Ballester.

[viii.] trast : Dalmau de Masdovelles ; mossén G. Almugaver ; lo secretari del rey de Navarra ; Pero Vacca ; P. Romeu ; Bnt. Turell ; mossén Ffranci Ermangol ; Johan Diello.

* ix. trast : Bnt. Çapila ; mossén Terré ; Bertran Dez Vall ; mossén Pedro de Caxana ; mossén Vilagaya ; l'escrivá de ració del rey de Navarra ; Lorens de Casanova. A. LXXV v.º

x. trast : Jacme de Sos ; Gispert de Guimerá ; mossén March Lor ; Johan de Marimon ; Loys Sirvent ; mossén Marza.

xi. trast : Mossén P. Astello ; Johan Llull ; Johan Boschá, major de dies ; mossén Jacme Vicens ; mossén Ffranci Dez Pla ; Jacme Ça Pila, mostaçaf ; Johan Loys de Gualbes.

xii. trast : Mossén Jacme March, fill de mossén Loys ; P. Arnau Pol ; mossén Ffarrer de Gualbes ; Ffra Sanxo, del orde de Sent Johan ; Jacme Ros ; Bnt. Farrer ; mossén Roger de Pinós ; mossén Ladernosa.

E après, tots los altres qui restaven, per si mateys se materen en orde.

* E quant lo dit rey de Navarra, ensemps ab los altres demunt nomenats, foren a la dita Seu, havien enceses tots los ciris qui eren posats sobre lo dit cimbori o tuguri e cc. ciris negres, quescú de pes de v. lls., qui, ensemps ab lx. ciris de aquells c. qui havien cremat lo die passat foren posats, als costats e denant la dita tomba. E axí mateix en candaleres de fusta qui eren baix, lla on estan les dones, cremaven c. brandons del senyor arcabisbe de Ceragoça, ab sos senyals ; l. ciris del vescomte d'Illa, ab sos senyals ; l. ciris del bisbe de Vich, ab sos senyals ; l. ciris de madama de Nualles, ab sos senyals. E dix la missa lo dit bisbe de Vich ; e feu lo sermó mestre Nicholau Quilis, del orde de Frares Menors. E lo dit rey de Navarra offerí un brandó blanch d'una lliura ab i. florí, e los dits arcabisbes de Ceragoça e de Lisbona, ço es, quescú un brandó de mige lliura de cera groga, ab mig florí. E los honorables consellers, diputats, barons, nobles homens, cavallers e honorables ciutadans e homens de paratge, quescú i. brandonet de cera groga d'una quarta ab un croat ; e tot lo clero e tots los altres, axí homens com dones, offeriren sengles candeles de cera groga, ab iii. diners en quescuna ; e tota la dita oferta pagá lo dit senyor rey de Navarra. E lo dit senyor doná a la sacristia de la Seu tots los dits brandons del dit senyor, axí del dit cimbori com dels costats de la dita tomba ; e los dits arcabisbes, bisbe, vescomte d'Illa e madama de Nualles, de la lur luminaria donaren a la dita sacristia, per avinença, lo vii.º E mentre deyan la missa, e abans, les esgleyas parroquials e los monastirs de homens e de dones absolien sobre la dita

tomba. E après, dita la missa, tot lo clero de la Seu faheren * solemna absolució.

A. LXXXVI v.

E après, dijous a xxvi. del dit mes de janer del dit any mccccxxxvi., los dits honorables consellers, en nom de la dita Ciutat, faheren la solemnitat de l'aniversari qui era estat deliberat de fer, segons demunt appar, per la dita Ciutat per ànima de la dita senyora, lo qual anniversari fou fet en la forma seguent :

Ço es, que lo dit senyor rey de Navarra fou soplicat per los dits consellers que aquell die del dit aniversari los dits draps de ras, qui eren entorn l'altar major de la dita Seu, romanguessen en lur loch, e lo tuguri o capellardent e lo lit de posts ab la tomba que romanguessen en lur loch trossús lo aniversari fahedor per la dita Ciutat fos celebrat. E lo dit senyor ho atorgá graciosament, per que fou posat per part de la dita Ciutat deús lo dit cimbori o capellardent un sobrecel de bocaram negre, ab un senyal gran de la dita senyora al mig e iiii. senyals de la Ciutat, ço es, i. a quescun cantó; e quescú dels dits v. senyals estava al mig d'un bell texell obrat de fulla d'or de Luca. Item, foren posats en lo dit tuguri iiii. tovallons de treçanell negre ab xi. senyals, ço es, xx. de la dita senyora e xx. de la dita Ciutat; e sobre lo dit capellardent foren posats cclxx. ciris negres, quescú de pes de vi. onzes, e v. ciris negres, quescú de pes de iii. lls., ço es, i. alt al mig e i. en quescun cantó, e iiii. ciris, quescú de pes de iii. lliuras, qui foren posats en los canals de l'altar major. Item, cent brandons de cera groga, de pes quescú de v. lliuras, ab ii. senyals de la Ciutat, ço es, i. alt e i. baix, foren posats a les bandes e denant la dita tomba. E sobre la * dita tomba fou posada una tela de drap de li, la qual prestá lo regent la sacristia; e sobre aquella fou posat un bell drap d'or vermell imperial ab orles de terçanell negra, ab xiiii. senyals, vii. de la dita senyora, e vii. de la Ciutat, lo qual per la dita Ciutat fou donat a la dita Seu per rahó del dit aniversari; e sobre lo dit drap fou posada la dacmática e lo pom e lo ceptre e manipla qui serviren a l'anniversari fet per part del dit rey de Navarra, los quals dacmática, pom e ceptre lo dit regent la dita sacristia prestá per lo dit aniversari. Item, hi fou posada una corona d'aur, la qual fou logada d'en Truyars, argenter, per ii. florins. E dix la missa lo bisbe de Vich; e feu lo sermó mestre Johan de Vilalonga, de l'orde del Carma, al qual foren donats per caritat tres florins. E al dit anniversari foren convidats, per part dels dits honorables consellers, lo dit senyor rey de Navarra, qui fou soplicat que y fos, e los dits arcabisbes de Ceragoça e de Lisbona e los altres devall nomenats, qui foren pregats que y fossen; als quals fou donat per part de la Ciutat, per offerir a la missa, ço es, al dit rey de Navarra, un brandó de cera blanca d'una lliura ab un florí; e als dits arcabisbes, a quescú un brandó de cera blanca, quescú de pes de

A. LXXXVII

VIII. onzes, ab mig florí a quesquí; e als dits honorables consellers e a alguns notables homens e a IIII. canonges qui apportaven bordons ab capes, tots en nombre de XXXXIII., fou donat a quesquí un ciri de cera blanca, de pes de mige liura, ensemps ab mig croat. E a tots los altres qui per rahó del

A. LXXVII v.º

5 dit aniversari eren venguts a la dita Seu, axí homens com dones, * a quesquí una candella de cera grogua, de valor de II. diners, ab I. diner menut. E axí abans de la missa com durant la celebració de aquella, les esgleyas parroquials e los monastirs, axí de homens com de dones, uns après d'altres, absolien sobre la dita tomba.

10 E es ver que los VIII. brandons negres, los quals quesquí ere de pes de III. lls. romangueren a la sacristia, e de tots los altres, axí del cimbori o tuguri com de aquells de cera groga, fou donat a la sacristia lo deé, car axí es acostumat en semblants anniversaris que fa la dita Ciutat, e la resta fou tornada al candaler.

15 Item, foren donats al manner de la Seu per distribuir-les entre lo clero de la dita Seu lo die del dit aniversari, XI. lls.

Item, foren donats als monjos per tocar los senys per rahó del dit anniversari, II. lls., IIII. s.

Item, levá la oferta dels diners, IIII. lls., XII. s.

20 Item, foren les candeles qui foren offertes, ultra los ciris blanchs demunt dits, XXXXII. lls. de candeles de II. ds. la peça.

E es cert, que lo senyor rey de Navarra e los dits arcabisbes de Ceragoça e de Lisbona, lo die del dit aniversari, vingueren ensemps a cavall a la dita Seu sens vestir los caperons.

25 E los devall nomenats vingueren a la Casa de la Ciutat per anar, * ensemps ab los dits consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari; e partint d'aquí ab los caperons vestits, foren ordonats per los honorables obrers en la forma següent :

A. LXXVIII

I. Los honorables mossén G. de Sentcliment, vaguer de Barchinona ; mossén Johan Lull, conseller primer ; misser Marcolino de Milá.

30 II. Mossén G. Dez Soler, conseller segon ; mossén Galceran de Cruylles ; mossén Johan Fivaller.

III. Mossén G. Dez Torrent, conseller terç ; lo batle ; mossén Antich Almugaver ; mossén Ffrancesch de Camós.

35 IIII. Mossén P. Dusay, conseller quart ; mossén Loys march ; Dalmau de Castellbisbal ; mossén Jacme Colom.

* v. Mossén Johan de Gualbes, conseller quint ; mossén Ffrancesch Lobet, cónsol ; mossén G. de Vallsecca.

A. LXXVIII v.º

40 VI. Mossén P. de Malla ; mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes ; mossén Bnt. Terré ; mossén P. Romeu.

VII. Mossén Bnt. Turell; Gispert de Guimerá; mossén March Lor.

VIII. Mossén Jacme de Sos; mossén Ffarrer de Gualbes; mossén Bnt. Fivaller; Loys Sirvent, cónsol.

IX. Mossén Johan Lull; mossén Ffrancí Dez Pla; Anthoni de Vilatorta;
5 Johan de Lobera; mossén Roger de Pinós.

* X. Jacme de Gualbes; Bng. Lull; Bnt. de Jonqueres; P. Serra.

A. I,XXIX

[XI]. P. de Relat; Miquel Dez Pla; Gabriel Ça Plana; Bnt. Vidal.

E alguns altres qui aquí eren, se ordonaren per si mateys e anaren ab los demunt dits al dit aniversari.

10 E celebrada la missa, fou feta una solemna absolució; e los dits honorables consellers se acostaren al dit rey de Navarra, e faheren -li moltes gracias de la honor que havia feta al dit aniversari. E après, lo dit rey de Navarra se'n aná a cavall a la sua posada ensemps ab los dits dos arcabisbes; e los honorables consellers, ensemps ab los altres qui eren anats ab ells a la Seu
15 ab los caperons vestits, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat; e de aquí quesquí se'n aná dinar a casa sua. E en la vesprada lo cimbori o tuguri e totes * les altres coses, a despeses de la Ciutat foren desfetes, qui eren estades fetes per la dita senyora reyna, *cuius anima requiescat in pace. Amen.*

A. I,XXIX :

20 Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari son continuades, per alguna part, en lo quart compte del honrat en Pere Buçot, clavari de la dita Ciutat, en cartas CXVIII., CXVIII.

E per l'altra part, en lo primer compte del honrat en Johan Boschá, menor de dies, clavari de la dita Ciutat, en cartas CXX., CXXI., CXXIII., CXXIII¹.

Les quals messions pugen en suma CCLXXI. lls., v. s., v.

¹ Aquests llibres de *Claveria* manquen a l'Arxiu Municipal. Del quart compte de Pere Buçot només és conservada una part de rebudes.

* LA SOLEMNITAT, LA QUAL SE FEU DE LA BENEDICCIÓ DE LES BANDERAS DEVAL·L DESIGNADES, PER RAÓ DE LA ARMADA QUE DEUEN FER CONTRA GENOVESES. A. LXXX

5

[23 abril 1436]

Les VIII. persones deputades per los tres Braços del principat de Catalunya en les Corts generals, les quals la senyora reyna, com a loctinent del senyor rey, poch's dies ha passats, ha celebrades en la vila de Munt'só:

Ço es, que com los reverent, noble e molt honorables lo senyor bisbe de
 10 Barchinona; mossén l'abat d'Arles; mossén Francesch Dez Pla, canonge, per lo Braç de l'Església. Lo noble mossén Johan Roger d'Arill; mossén Bng. de Muntbuy e en Bertran de Vilafrancha, per lo Braç militar; mossén Johan Lull, major de dies, conseller primer aquest any de Barchinona; Narcís Miquel, de Gerona e en P. Castelló, de Perpenyá, per lo
 15 Braç reyal;

Deputats a fer armada contra genoveses, per los dits tres Braços del principat de Catalunya, de x. galees e vi. naus armades de homens d'armes, bal·lesters, mariners, e galiotes, de la qual armada fou elegit capitá lo noble baró don Bnt. Johan de Cabrera, comte de Móдика; per ço, * per dar exequió
 20 a la dita armada, diluns, festa del benaventurat mossén sanct Jordi, que es comptava xxiii. del mes d'abril, any mccccxxxvi., se feu solemne offici en la Seu de Barchinona, lo qual offici fet, lo dit reverent senyor bisbe de Barchinona fou preparat dins la capella de sancta Eulalia a fer lo offici de la benedicció de les banderes e estandarts qui devien esser posades en
 25 la plaja de la mar, per acordar gents a ops de les dites x. galees e vi. naus armadas. Lo dit compte de Móдика, capitá, certificat que les dites VIII. persones, per raó de certs actes que'n havien trobats, havien delliberat que lo estandart del comte de Cardona, almiral, anás e fos posat primer que no aquell del dit comte de Móдика, capitá, acordá que's partís de la dita Seu
 30 e se'n fahés portar lo dit seu estandart, e que no fos en lo dit acte; e axí ho feu de fet. E per aquella raó, lo dit senyor bisbe, instant's e requerint's los altres dels dits VIII., prosehí a beneyr les banderes e estandarts següents:

A. LXXX v.º

ço es, la bandera de sanct Jordi e la bandera reyal, e los estandarts del almiral e visalmiral; la qual benedicció feta, encontinent les dites banderas e estandarts devall scrits foren portades e portats a la dita playa de la mar, en la forma e manera següents, ço es: Que partints de la dita Seu anaren primerament x. trompetas.

Aprés, aná la bandera de sancta Eulalia, e los guanfanons nous, e la creu de la dita Seu.

* Aprés, anaren tots los canonges, beneficiats e preveres de la dita Seu ab lurs capes solemnes. A. LXXXI

E a la darrería, anava l'abat de Sent Cugat de Vallés en manera pontifical. Aprés, tres xeremies e una trompeta.

Aprés, dos araus ab sobrevestes d'armes.

E après, aná lo senyor bisbe de Barchinona, no en manera pontifical, lo qual apportava la bandera de sant Jordi, e era acompanyat de mossén Johan Roger d'Arill a la part dreta, e d'en Narcís Miquel a la part esquerra. per ço com lo dit mossén Johan Lull, conseller aquesta jornada, no aná ab los dits viii. ans aná devall ab sos companyons consellers, segons fou deliberat per los altres consellers.

Aprés, aná mossén Johan de Corbera, governador de Cathalunya, lo qual portave la bandera reyal, acompanyat del abbat d'Arles, e d'en P. Castelló a la part dreta, e de mossén Bng. de Muntbuy a la part esquerra.

Aprés, anava don Hugo de Cardona, fill del compte de Cardona, qui apportava lo estandart del dit compte, pare seu, almiral, acompanyat de misser Ffrancesch Dez Pla a la part dreta, e d'en Bertran de Vilafrancha a la part esquerra.

* Aprés, anava en Jacme Bertran, lo qual portave lo estandart de mossén Anthoni Bertran, visalmiral, acompanyat del noble mossén Guerau de Cervelló a la part dreta, e de mossén Ffranci Ermengol a la part esquerra. A. LXXXI v.

Aprés, anaven los honorables mossén lo vaguer a la part dreta en lo primer grau, e lo dit mossén Johan Lull a la part esquerra en lo segon grau, e mossén P. de Palou, deputat, al mig en lo terç grau.

E après, anaven tots los altres consellers e altra notable gent per trasts, un après altre immediament.

E axí, partints de la Seu, anaren per la plaça del Rey a la Cort del vaguer; per lo carrer de la Mar fins a la plaça de la Lotga, hon havia dos grans cadafalcs, en la un dels quals havia dues entenes grans e tres astes. E d'aquí partí lo dit clero, e torna-sse'n a la Seu. E los demunt dits, qui aportaven les banderes e estandarts, ensemps ab aquells qui ls acompanyaven, o al mig dels quals anaven, muntaren al dit cadafal.

E los honorables mossén Johan Lull e altres consellers, deputats del General e altre notable gent, pujaren en l'altre cadafal. E los qui havien portades les banderes e estandarts meteren-los en lur loch, ço es, que la bandera de sent Jordi fou mese primera e en la primera entena. Aprés, fou mesa la bandera reyal en la altre entena qui era daprés la prop dita. Aprés, fou mes lo estandart del * almiral en la asta qui ere daprés. E en la asta qui ere daprop, hon devia estar lo estandart del comte de Módica, capitá, no-y fou mesa alguna cosa, per ço com lo dit seu estandart no-y ere, segons demunt es dit ¹. E aprés, lo estandart del visalmiral fou mes en la darrera asta, e ab grans crits salomaven, e ab sons de les trompetes e xeremias alsaren ensempls les dites banderas e estandarts. Item, aprés en Jacme Johan, comit de galea, cridá les laus, axí com es acostumat. E aprés, lo dit mossén lo governador, tenint en la ma una bacina de argent on havia gran colp de diners menuts, los quals eren en summa xv. lls., lançá aquells per iiii. parts del dit cadafal entre la gent. E aprés, los dits honorables consellers, deputats e altra notable gent qui-y eren, se'n anaren. Item, aprés los dits senyor bisbe, governador, mossén Johan Roger d'Arill, Narcís Miquel, abbat d'Arles, mossén Bng. de Muntbuy, P. Castelló, misser Francesch Dez Pla e Bertran de Vilafrancha devallaren del dit cadafal, e ab les trompetas e xeremias faeren lur via un poch avall del dit cadafal, e en nom del General de Cathalunya posaren stepes per viii. galees; e foren posades una per lo dit senyor bisba de Barchinona, altre per lo dit mossén lo governador, altre per mossén Johan Roger d'Arill, altre per Narcís Miquel, altre per l'abat d'Arles, altre per mossén Bng. de Muntbuy, altre per en P. Castelló, altre per misser Francesch Dez Pla.

* E aprés, los demunt dits ab les dites trompetas e ministrers faheren la via de la taula de acordar, e aquí alguns d'ells romaseren per acordar gents d'armes, ballesters, mariners e galiots, hon havien posats xv.^m florins, ço es x.^m en florins e v.^m en croats. E aprés, quesquí se'n aná dinar a sa casa; e ere entre una e dues hores daprés dinar.

A. LXXXII

A. LXXXII v.º

¹ Una nota al marge diu : « Però es feta ací memoria, que aprés alguns dies, en la asta on ere posat lo estandart del almiral fou posat lo estandart del dit comte de Mó-

dica; e despuys, durant la dita armada, no-y fou posat lo dit estandart del dit almiral ».

XXVI

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER LA SENYORA REYNA PER A. LXXXIII
 ÀNIMA DEL COMPTE DE FFOIX.

[25 maig 1436]

5 Divendres, a xxv. del mes de maig del any MCCCCXXXVI., la senyora
 reyna dona Maria, benaventuradament regnant, fou celebrar un anniver-
 sari en la esgleya del monastir dels Frares Menors de aquesta ciutat per
 ànima del comte de Ffoix, marit de la nobla dona Johana, qui fou filla del
 comte d'Urgell, del qual, poch dies ha passats, vengué nova que era mort;
 10 e fou posada al cap del cor de la dita esgleya de Frares Menors una tomba
 sobre posts no molt altes; e sobre aquelles, matalafs; e al mig la tomba, e deçà
 e dellà, sobre les dites posts, draps d'or; e sobre la dita tomba, un drap d'or,
 ab orles de terçanell negre, ab xv. senyals, v. del senyor rey, v. de la dita
 senyora e v. ab les armes del dit comte; e dalt era posat un sobrecel de draps
 15 d'or, tot pla, ab manera de sobrecel de cortines, lo qual sobrecel estava
 penjat en una corda qui estava alt en la volta de la esgleya, e al entorn del
 dit sobrecel eren posats tovallons de terçanell negre, ab senyals dels dits
 senyor e senyora e del dit comte; e al mig del sobrecel, un gran senyal del dit
 comte cosit en aquell; e dalt a les orles del cor foren posats l. brandons de
 20 cera groga, ab senyals del senyor rey e de la dita senyora, e après hi foren
 posats xxx. brandons, tots negres, de la senyora dona Sicília * de Cabrera,
 tia de la dita dona Johana, muller del dit comte; e foren negres per ço com
 ella, dita dona Cicília, en lo dit anniversari representava la dita dona Johana.
 E axí mateix hi foren posats xxv. brandons no ennegrits de dona Maria
 25 Sanxez de Nualles. E al dit anniversari foren appellats lo dia passat
 per ii. cavallers e iii. homens de paratge, anant a cavall ab gramalles e
 caperons negres, sens vestir los caperons, de part de la senyora reyna, los
 honorables consellers, diputats, bisbes, abbats, barons, nobles, cavallers,
 honorables ciutadants e homens de paratge que fossen a la dita esgleya de
 30 Frares Menors, per fer honor al dit anniversari; e de fet hi foren ensemps

A. LXXXIII v.

ab la dita senyora reyna, e axí mateix hi foren alguns frares dels altres monastirs, sens venir processionalment, per fer lo offici ab los altres, e moltes monjas per fer-hi honor, ensemps ab les altres dones notables de la ciutat qui y foren presents; e a la missa fou lo sermó mestre Nicholau
5 Quilis, del orde de Ffrares Menors.

XXVII

[ORDINACIÓ PER LA FESTA DE CORPUS]

[7 juny 1436]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesuxpist, la qual se celebrá a VII. del
5 mes de juny del any mcccc.xxxvi., foren elegits per los honorables consellers
los ordonadors devall scrits. A. LXXXIIIJ

Et primo, al exint de la processó a la Seu: Ço es, los honorables en
Thomás de Rajadell; G. Buçot; Ffrancesch Busquet; Jacme de Bonet,
ensemps ab los honorables obrers, ço es, en P. Dez Vall e n'Esteva Ça Torra.

10 Per los lochs on passe la processó :

P. de Conomines; Johan Ffrancesch Foix: de la Seu tro al cantó
d'en P. Andreu.

Miquel de Vilagaya; Jacme de Gualbes, fill d'en Loys: del cantó d'en
P. Andreu tro a la carniceria dels cabrits.

15 Galceran de Prat Narbonés; Johan Aguilar; P. Johan Girgós: de la
carniceria dels cabrits tro a la volta d'en Cirer, alias de Preycadors.

* Nicholau Serra; Jacme Dez Quer: de la volta d'en Cirer, alias de
Preycadors, tro a la casa qui solia esser d'en Jacme de Margens. A. LXXXIIIJ

20 P. Serra; Matheu Dez Soler; Bng. Lull; Miquel Dez Pla; Anthoni
de Vilatorta; G. Romeu: de la casa qui solia esser d'en Jacme de Margens
tro al cantó del Born.

† Bertran Torró; G. Mulet; G. Xatantí; Galceran de Gualbes; P. Ces-
trada: del cantó del Born tro a la carniceria del carrer Ampla.

25 † Johan Merquet; P. de Relat; Johan Boschá, clavari; Gabriel Ça
Plana; P. de Ciges: de la carniceria del carrer Ampla tro al cantó del
Regomir.

P. Dez Bosch; Thomás Pujada; Johan Çes Avaces: del cantó del
Regomir tro a la volta de Sent Xpistofol.

* Miquel Ça Torra ; Miquel Seyol : de la volta de Sent Xpistofol tro a la plaça de Sent Jacme. A. LXXXV

Ffranci Çes Avasses ; Miquel de Conomines ; Leonard de Sos : de la plaça de Sent Jacme tro a la Seu.

5 Les persones elegides lo dit any per portar e portaren los brandons.

Part esquerra :

Part dreta :

Ffrancesch de Camós.	Lo batle.
Huguet Fivaller.	Jacme Colom.
Ramon Çavall.	P. Romeu, cónsol.
10 Ffarrer de Gualbes.	P. de Malla.
Bnt. Ça Pila.	Bnt. Turell.
Bertran Dez Vall.	Miquel de Muntjuhich.
Bnt. Fivaller.	Jacme de Sos.
Ffrancesch Lobet.	P. de Muntrós, cónsol.
15 Jacme Ça Pila, mostaçaf.	P. Dez Torrent.

* Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents.

A. LXXXV v.º

Part esquerra :

Part dreta :

Mossén P. Dusay, conseller quart.	Mossén G. Dez Soler, conseller segon.
Mossén Johan Lull, conseller primer.	Mossén lo governador.
20 Mossén Ffrancesch Dez Pla ¹ .	Mossén Johan de Gualbes, conseller quint.

¹ Una nota marginal diu : « Mossén G. Dez Torrent, conseller terç, ere malalt, per que no-y fou ».

XXVIII

* DE LA VENGUDA QUE LA SENYORA REYNA FEU AL CONSELL DE LA CIUTAT A. LXXXVII

[15 març 1437]

Divendres, a xv. de març, any MCCCCXXXVII., fou celebrat Consell de
5 cent jurats, en lo qual fou present la illustra senyora dona Maria, muller
del magnífich e poderós senyor don Alfonso, per la gracia de Deu rey d'Ara-
gó, vuy benaventuradament regnant, la qual proposá en lo dit Consell
com lo dit senyor, qui es en lo regne de Napols, está en fort gran perill de
10 sa persona, per que pregava lo dit Consell, que axí com aquesta ciutat per
sa innada naturalesa ha acostumat de fer serveys al dit senyor, que ara
li'n vulle fer i., ço es, que si les Corts, les quals la dita senyora celebre vuy
als cathalans en aquesta ciutat, dilatava de fer donatiu o fer armada en
favor del dit senyor, que la dita Ciutat vulle soccorrer e donar a la dita se-
nyora xx.^m florins per fer socors de armada per deffensió de la persona
15 del dit senyor. E de continent li fou respost per lo honorable mossén
Johan Buçot, conseller primer aquest any, que lo dit Consell delliberaria
en les coses contengudes en la dita proposició, e après seria respost a la
sua senyoria per part de la dita Ciutat. E de continent la dita senyora se
partí del dit Consell, e se'n aná. E romás lo dit Consell, qui concordable-
20 ment, *nemine discrepante*, concordá, que no era espedient en alguna forma
que la dita Ciutat donás a la dita senyora los dits xx.^m florins per moltes
rahons, e entre les altres, car no es acostumat que lla on lo senyor rey
celebra Corts en Cathalunya, que per aquella rahó per la qual principalment
les dites Corts se celebren, que la dita Ciutat faça algun donatiu al dit se-
25 nyor, e vuy sia lo cas semblant ; e axí per aquesta rahó, com per altres, lo
dit Consell deliberá de no fer lo dit donatiu, e ordoná lo dit Consell, que los
honorables consellers, ab aquelles millors paraules que poran, donan resposta
a la dita senyora de la delliberació del dit Consell.

E es cert, que com la dita senyora lo dit dia vench al dit Consell, per ço
30 com era indisposta de sa persona, fou portada al dit Consell ab unes andes,
les quals portaven alguns cavallers e notables homens, e ab la dita senyora

5 eren lo senyor arcabisbe de Seragoça e molta altra notable gent qui a peu
 acompanyaren la dita senyora. E quant la dita senyora degué esser prop
 la Casa de la Ciutat, los honorables consellers, acompanyats de alguns notables
 ciutadans, li isqueren a camí un poch fora lo portal de la dita casa,* e fahe-
 10 ren-li reverencia; e après ensemps pujaren-se'n en la casa on se acostuma
 de celebrar lo Consell de cent jurats, en la qual lo dit Consell era aplegat.
 E la dita senyora fou treta de les andes, e asseguda en lo bancal qui es sobre
 aquell on acostumen de seure los consellers; e era estat posat a les espatles
 un drap d'or antich ab les orles de cetí blau ab senyals de la Ciutat, qui
 15 se acostume de posar com lo senyor rey ve al dit Consell; e sobre lo bancal
 on seya la dita senyora eren posats dos bancals de drap de ras, ab senyals
 de la Ciutat, e sobre aquells un drap de seda antich, qui en cascun cap ha dos
 senyals de la dita Ciutat; e de sobra, un coxí de drap de seda sobre lo qual
 seya la dita senyora; e a quescun costat, un coxí vert brocat d'or; e aquests
 20 dos coxins nos prestá mossén Huc Fivaller. E en l'altra bancal, deiús
 on seyen los dits honorables consellers, foren posats dos altres bancals de
 drap de ras semblants als demunt dits; e sobre aquells, un coxí de drap de
 seda ab un senyal al mig, de la Ciutat, en lo qual tenia los peus la dita se-
 nyora reyna. E en terra eren posats tres draps verts de ras, de peus, ab
 25 senyals de la Ciutat, e en mig de quescú havia un senyal reyal; los quals tres
 draps eren estats levats, ço es, la un de la taula de la casa del racional e l'altre
 de la taula de l'escrivania del Consell e l'altre de la taula qui es en la dita
 casa de cent jurats. E en lo dit banchal on seyen los dits honorables con-
 sellers, seyen a la part dreta lo dit senyor arcabisbe de Seragoça, canceller
 30 del senyor rey, e era-li estat posat un coxí de drap de seda, lo qual ell
 mateix appartá e no'y volgué seura; e après d'ell, lo honorable mossén
 G. de Vallsecca, conseller segon; mossén P. de Sent Climent, mestre
 racional de la Cort del senyor rey; mossén P. Arnau Pol, conseller quart;
 mossén lo tresorer; mossén Jacme Ros, conseller quint; mossén Ffran-
 35 cesch Dez Pla; mossén Jacme Colom, e per consegüent molts altres del
 Consell de la dita Ciutat. A la part esquerra del dit bancal seyen los hono-
 rables mossén Johan Buçot, conseller primer; don Johan d'Ixer; mossén
 Bnt. Ça Pila, conseller terç; mossén lo vaguer; mossén Johan Lull, major
 de dies; mossén Guillem * Dez Soler, e molts altres del dit Consell. E en
 40 terra, denant la dita senyora, seyen mossén Bng. d'Olms; mossén Biure, e
 altres. E a la part dreta, les donzelles. E quant la dita senyora reyna
 se'n aná de la dita Casa de la dita Ciutat, ella ab gran affany isqué a peu
 de la dita casa de cent jurats; e la tornaren en les andes après que fon fora
 de la dita casa de cent jurats, e despuys la aportaren al palau reyal. E
 los dits honorables consellers, ensemps ab aquells mateys ciutadans qui
 eren estats a la entrada, acompanyaren la dita senyora trossús fora la porta

A. LXXXVI v.º

A. LXXXVII

major de la dita Casa de la Ciutat. E aquí la dita senyora volgué que los dits consellers se'n tornassen al dit Consell; e preseren comiat ab reverencia de la dita senyora, e après se'n tornaren al dit Consell, ensemps ab aquells qui'ls havien acompanyats. E aquell die mateix lo daprés dinar, los dits honorables consellers tornaren resposta a la dita senyora segons la deliberació del dit Consell¹.

¹ En el corresponent *Registre de Deliberacions* de l'Arxiu Municipal es troba una relació del fet tal com segueix:

«Concell de cent jurats en lo qual ffou la senyora reyna.

Divendres a xv. del mes de març del any mccccxxvii., appellat a son de trompa per en Salvador Roviradech, crida publich de la dita Ciutat, lo Concell de cent jurats per los lochs acostumats de la ciutat de Barchinona, e aiustat dins la sala gran on semblant Concell es acostumat de ajustar; e stant aquí aiustats los honorables consellers e lo dit Concell, vench aquí la molt alta senyora reyna, e asseguda en lo sitial lo qual li fou aquí aparellat, acompanyada del molt reverent archabisbe de Ceragossa, mossén Johan d'Ixer, mossen P. de Sent Climent, mestre racional, lo seu tresorer e de molts d'altres, la dita senyora reyna exposà en lo dit Concell en acabament ço que's segueix, ço es: que ja sabien com lo senyor rey en les parts on ere constituït stave en molt gran perill de sa persona, mal acompanyat, sens naus e galees; e ere cert que'ls janoveses armaven. E com per lo General de Cathalunya no pogués al present esser occorregut a la gran necessitat e gran perill en los quals lo dit senyor es constituït; e açó's seguesque per ço com bonament e axí presta com serie mester no's pot provehir en la dació dels greuges e demanar reparació de aquells, e en arreglar la justícia, les quals coses, jassie rahonables, son però de congrua discussió; e entretant es constituït lo dit senyor en lo perill dessusdit. E la dita Ciutat en los temps passats haie molt loablement acostumat de subvenir a lur príncep, rey e senyor; per ço ella pregave molt affectuosament la dita Ciutat e los consellers e lo Concell dessusdit que li volguessen fer donatiu graciós de vint milie florins en alguna subvenció de trametre algunes galees armades al dit senyor, e entretant la Cort haurie presa bona conclusió.

E, exposades les dites coses en lo dit Concell, de continent se levà en peus lo honorable mossen Johan Bussot, conseller en cap, en nom e veu e per part del dit Concell recitá a la dita senyora en acabament la proposició per ella feta. E dix a la dita senyora que lo dit Concell deliberaria sobre la dita demanda; e que feta la deliberació, de continent la dita senyora ne serie certificada. E de continent la dita senyora se partí del dit Concell, e se'n torná, acompanyant-la los dits honorables consellers tro a la carrera denant lo portal major de la dita casa.

E après, tornats los dits honorables consellers al dit Concell, lo qual ere romàs applegat, e ffou aquí exposat per lo dit mossén Johan Bussot, en nom e veu de tots los dits consellers, com segons ja sabien la dita senyora havie feta la dita demanda dels dits vint milie florins, los quals li fossen donats per la dita rahó. E axí, que'l dit Concell ne deliberás en la manera que'ls fos plasant, quare ells dits consellers ne seguirien lur deliberació. E de continent, fets diverses rahonaments per los qui votaven en lo dit Concell, finalmente per tot lo dit Concell, sens discrepancia d'algu, fforen de acord que, attés que la Cort general se celebra gran temps ha en la dita ciutat, e tro ara no si haie tractat de benefici de la terra, sino de despesa feta en armament de naus e de galees; e tal benefici, concernent la honor del senyor rey e indempnitat de sa persona, se degués fer per tota la terra, la qual ere en la dita Cort aiustada, hoc e semblanment per tots los regnes e terres del dit senyor; axí, que la dita senyora reyna espetxás la dita Cort, e hi donás bona e breu conclusió, quar la salut del dit senyor havie a procehir de la bossa del General de Cathalunya e no particularment de les universitats del dit principat. E que tal resposta fos tornada a la dita senyora ab aquell tayll de paraules que ala dits honorables consellers fos vist faedor; quare lo dit Concell los ho remetie. E ací pres conclusió e fi lo dit Concell. » *Registre de Deliberacions* 1433-7, fol. 173.

XXIX

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[30 maig 1437]

- * En lo dia de la festa del sagrat Cors de Jhesús, la qual se celebrá a xxx. A. LXXXIX
5 del mes de maig de l'any mccccxxxvii., no's poch fer la processó ni portar lo Cors de Jhesuxpist per la ciutat, per ço com dos dies abans plogué molt e eren grans fangues. E per tant, la dita processó fou prorrogada al digmenja següent, que es comptá a ii. de juny del dit any. E los honorables consellers no anaren a la Seu a les vespres lo dimecres, segons era acostumat, ni al offici lo dijous, mas anaren a les vespres lo dissapta après següent,
10 ab trompas e acompanyats de prohomens, segons es acostumat ; e lo digmenja fou feta la processó e solemne offici en la forma acostumada. E la dita Seu romás tota empaliada del dijous tro al digmenja per tot lo jorn, e foren dites les matines del digmenja al dissapte après vespres.
15 E foren elegits per los honorables consellers per ordonar la dita processó los devall scrits. Et primo, al exint de la processó a la Seu, ço es: los honorables mossenyors mossén Bnt. Fivaller ; mossén Ffrancesch Lovet ; mossén Johan Lull, fill d'en Romeu; mossén Johan de Gualbes, fill d'en Jacme, ensemps ab los honorables mossén Jacme de Sos e en P. Ribalta,
20 obrers l'any present de la dita Ciutat.

Per los lochs on passe la processó :

Ffrancesch Busquet ; Steve Ça Torra : de la Seu tro a la plaça de les Cols.
P. de Conomines ; P. Dez Pla ; Ffranci Ça Sala : de la plaça de les Cols tro a la carniceria dels cabrits.

- 25 * Nicholau Serra ; Johan Bng. Ça Pila ; Galceran Oliver : de la carniceria dels cabrits tro a la volta d'en Cirer, alias de Preycadors A. LXXXIX v.º
G. Xatantí ; Bnt. Miquel : de la volta d'en Cirer, alias de Preycadors, tro a la capella d'en Mercús.
Johan de Camós ; Anthoni de Vilatorta ; Jacme de Gualbes ; Ffranci
30 Carbó ; Johan de Junyent : de la capella d'en Mercús tro al cantó del Born.

Johan Ces Avaces, menor ; Jacme de Bonet ; Gabriel Ortigues ; Jacme Maçana : del cantó del Born tro a la carniceria del carrer Ampla.

Ramon Dez Pla ; P. Cestrada ; Galceran Dusay ; Jacme Genís de Vallsecca : de la carniceria del carrer Ampla tro al cantó del Regomir.

5 G. Mulet ; Bertran Torró : del cantó del Regomir tro a la volta de Sent Xpistofol.

* Gabriel Ros ; Ffranci de Conomines : de la volta de Sent Xpistofol A. xc tro a la plaça de Sent Jacme.

Ffranci Ortal ; Loys Xatantí : de la plaça de Sent Jacme tro a la Seu.

10 Les persones devall scrites aportaren los brandons denant la custodia, però es ver que mossén Jacme de Sos era obrer e devia administrar la processó, e mossén Bnt. Turell qui devia portar, fou malalt, e per aquella rahó, a fi que fossen pars, hac apportar brandó lo dit mossén Jacme, però administrá, ab los altres en açó deputats, al exint de la Seu; e despuys pres lo
15 brandó.

Part esquerra :

Part dreta :

Mossén Ffrancesch Dez Pla.	Mossén lo batle.
Mossén Jacme Colom.	Mossén G. Dez Soler.
Mossén Bertran Dez Vall, cónsol.	Mossén Huguet Fivaller.
20 Mossén P. de Malla.	Mossén Ramon Çavall.
Mossén Ffarrer de Gualbes.	Mossén G. Dez Torrent.
Mossén Miquel de Muntjuhich.	Mossén P. Romeu.
Mossén P. Dusay.	Mossén Jacme Dez Sos.
Mossén Ffrancesch Lobet.	Mossén Bnt. Fivaller.
25 Mossén Johan Lull, fill d'en Romeu.	Mossén P. Torrent.
Mossén Johan de Gualbes, fill d'en Jacme.	Barthomeu de Lobera, cónsol.
Misser Ffrancesch Castelló, advocat	Matheu Dez Soler, mostaçaf

* Lo dit jorn portaren los bordons del pali, los següents.

A. xc v.º

30 Part esquerra :

Part dreta :

Mossén P. Arnau Pol, conseller quart.	Mossén Bnt. Ça Pila, conseller terç.
Mossén Johan Buçot, conseller primer.	Mossén lo vaguer.
Missatger de Leyda.	Mossén G. de Vallsecca, conseller segon.
35 Mossén Johan Lull, major de dies.	Mossén Jacme Ros, conseller quint.

XXX

[CAPÍTOLS CONCORDATS ENTRE ELS CONSELLERS DE LA CIUTAT I ELS CÒNSOLS I PROHOMES DELS COTONERS PER L'ENTREMÉS DE SANT SEBASTIÀ, I ESMENES POSTERIORIS]

5

[15 novembre 1437 — 17 abril 1439]

* DELS TURCHS. Divendres, a xv. de noembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXXXVII., foren fermats los capitols devall continguts entre los honorables mossén Johan Buçot; mossén G. de Vallsecca; mossén Bnt. Ça Pila; mossén P. Arnau Pol e mossén Jacme Ros, consellers aquest any de la Ciutat de Barchinona, de una part, e n'Anthoni Scuder, cònsol; Jacme Oriol; Barthomeu Vinyoles; Johan Cenrre; Lorens Pantaleu; Johan Mas; Anthoni Manescal; G. Solsona; Ffrancesch Armedans, promens del offici dels cotoners de la dita ciutat, de la part altra, presents per testimonis los honorables mossén Ffrancesch Dez Pla; misser Bonanat Pere e en Johan Boschá, menor de dies, ciutadans de la dita ciutat. A. xci

Capitols fets e concordats entre los honorables consellers de Barchinona, de una part, e los cònsols e promens del offici dels cotoners de la dita ciutat, de la part altra, sobre lo entramés de sant Sabestiá, alias appellat del gran Turch e dels cavalls cotoners, qui acostume de anar quescun any lo jorn de la festivitat del sagrat Cors de Jhesu Xpist en la processó qui's fa aquella jornada per la dita ciutat.

Primerament, es concordat e avengut que los dits honorables consellers facen liurar als dits cònsols e prohomens tot lo dit entramés e tots los cavalls cotoners que ha la Ciutat, qui son VIII., ab tots lurs arreus e arneses, e la diedema, barba e caballera e vestadura de aluda de aquell qui representa en la dita processó sant Sabastiá, e les barbes del gran Turch e dels dos jutges qui estant prop d'ell, e la cabellera del dit Turch, e lo gran tebal qui's toca entre los turchs qui van a peu. Emperó, si los dits cònsols e promens de cotoners volran que* los dits entramesos, la hora que hauran servit, en tot o en partida estiguen e romanguen en la casa qui es de la Ciutat on estan

A. xci v.º

los altres entramesos de la dita Ciutat, plau als dits honorables consellers que y estiguen e y romanguen.

Item, que lo dit offici dels dits cotoners haie a tenir en condret tot lo dit entramés, e a ses propies messions e despeses fer reparar e pintar lo castell on está lo dit gran Turch, e si mester será, tornar-lo de nou; e axí mateix la roqueta on está aquell qui representa sant Sabastiá e los dits cavalls ab tots lurs arneses e totes altres coses del dit entramés, e pagar bastays e totes altres despeses qui lo dit jorn quescun any se haien a fer per la dita rahó, e los qui serviran en lo dit entramés sien molts en nombre e vagen ben arreats, segons que fahien los payers qui n solien haver carrech, e encara millor si poran. E los dits honorables consellers, per les dites coses e per totes altres qui fossen acostumades de donar per rahó del dit entramés, los haien a fer donar quescun any xxv. florins d'or d'Aragó, qui valen xiii. lls., xv. s. de barcnins., e altres coses la dita Ciutat no haie a donar per la dita rahó. ans d'aquí avant tot lo dit entramés sia quescun any a carrech del dit offici de cotoners; car axí o accepten de bon grat los dits cónsols e promens, axí per reverencia de nostre senyor Deu e del dit sant Sabestiá com per fer-ne pleer e servey a la dita Ciutat e als dits honorables consellers.

Aprés ¹, divendres a xvii. d'abril del any mccccxxxix., los honorables consellers, attés que los dits xxv. florins qui foren assignats als dits cotoners quescun any per rahó del dit entramés appellat de sanct Sabastiá, no abastan a les despeses les quals per los dits cotoners se han a fer quescun any per lo dit entramés, e no sia rahonable que los dits cotoners, ultra diverses treballs que los dits cotoners han a sostenir per les dites coses, de proprias pecunias lurs hi hagen a bestraure, deliberaren que, ultra los dits xxv. florins, sien liurats als dits cotoners, de pecunies de la dita Ciutat, quescun any, x florins, axí que los dits cotoners haien per rahó de les dites coses quescun any xxxv. florins, qui son necessaris per les dites coses, ab condició emperó que d'aquí avant, los dits cotoners no demanan alguna altre esmena per les dites coses, ans lo dit entramés vage e sia quescun any per los dits xxxv. florins a carrech dels dits cotoners.

E totes les dites coses, en Jacme Oriol, un dels cónsols aquest any dels dits cotoners, en Bnt. Pons, n'Agustí Padrós e Johan Cenrre, cotoners, en nom, veu e per part de tot l'offici dels dits cotoners, acceptaren ab la dita condició. E prometeren, les dites coses en los preinserts capitols contengudes, complir ab efecte, tota excepció remoguda. E foren presents per testimonis quant a la deliberació dels dits consellers e ferme dels dits Agustí Padrós e Johan Cenre, lo honorable en G. Gerona, ciudadá, e G. Maçot,

¹ Aquests dos paràgrafs finals apareixen en el Ms. ocupant la part baixa de la plana, marges inclosos, amb lletra apretada, indicant haver estat afegits al text

quant el foli següent ja era escrit. És, doncs, una interpolació escrita probablement dos anys més tard, però de la mateixa ma que redactà aquesta part del llibre.

verguer dels dits honorables consellers, e quant a la ferme dels dits Jacme Oriol e Bnt. Pons, lo dit honorable en G. Gerona, Jacme Dez Quer e Jacme Tutxó, mercaders, ciutadans de Barchinona. És emperó cert, que los v. cavalls vedres dels dits cavalls cotoners quant se hauran a fer de nou, se han
5 a fer nous, una vegada ten solament, a carrech de la Ciutat, car axí fou promés als dits cotoners per los honorables consellers, quant los dits cotoners prengueren carrech del dit entramés, jatsia demunt no'n haie menció.

XXXI

* DE LA VENGUDA QUE LA SENYORA REYNA FEU AL CONSELL DE LA CIUTAT. A. xci

[4 juny 1438]

5 Dijous, a iiii. de juny del any mccccxxxviii., en la nit, vengué nova de Palamors, dels jurats de la dita vila, qui'n scriviren als honorables consellers, com lo die mateix en hora d'alba, en les mars de la dita vila, vers les Formigues, eren estades vistes iiii. grans naus de genoveses; e de continent, los dits honorables consellers se aplegaren a la Casa de la Ciutat, e aplegaren
10 Consell de algunes notables persones, e fou provehit que fou tramés de continent un leut per avisar les illes, e i. correu per terra per avisar la costa vers Tortosa; e per lo matí, que fou divendres a v. del dit mes de juny, los dits honorables consellers foren a la dita Casa de la Ciutat, e aplegaren Consell de notables persones sobre lo dit fet; e fou delliberat que aquell
15 die mateix lo après dinar, fos celebrat Consell de cent jurats; e de fet fou cridat que tots los cent jurats, a la una hora après mig jorn, fossen a Consell en la dita Casa de la Ciutat. E la senyora reyna enviá a dir als dits honorables consellers com ella volia venir al dit Consell, e per aquella rahó fou posat en lo loch acostumat, ço es, deíús les ymages de santa Maria, de sent Andreu
20 e de santa Eulalia, lo drap d'or antich, ab les orles de cetí blau ab senyals de la Ciutat, lo qual se acostume de posar com lo senyor rey ve al dit Consell; e al banchal pus prop, dos banchals verts ab senyals de la dita Ciutat; e sobre aquell, un drap antich de seda ab senyals de la Ciutat; e sobre aquell, un coxí de seda verda, on sigués la dita senyora; e en l'altre banchal on acostumen
25 de seure los dits honorables consellers foren posats dos altres banchals ab senyals de la dita Ciutat; e sobre aquells, un altre coxí ab * senyal de la Ciutat al mig, per ço que la dita senyora hi tingués los peus; e en aquell banchal mateix, a la part dreta, foren posats dos coxins de seda, i. vermell e i. altre vert, per ço que y siguessen l'arcabisbe de Ceragoça, canceller del senyor
30 rey, e lo bisbe de Leyda, qui devian acompanyar la dita senyora; e per terra, foren posats v. draps vermells ab senyals de la Ciutat, qui son appellats sobre atzembles.

A. xci v.º

E aplegat lo dit Consell, quant la dita senyora degué venir, los dits honorables consellers, acompanyats de alguns notables ciutadans, se'n devallaran baix en la casa de xxx.; e la dita senyora vench a cavall, acompanyada dels dits archabisbe e bisbe e de altra notabla gent. E
 5 los dits consellers, ab los dits notables ciutadans, isqueren-li a la porta de la dita Casa de la Ciutat, e faheren-li reverencia; e metent-se primers ab los altres, la dita senyora al mig dels dits arcabisbe e bisbe, se'n puyá a la dita casa de cent jurats, e un de sos servidors hac portats dos coxins de velut vermell, e foren levats los coxins de la Ciutat qui devien servir a la
 10 dita senyora, e foren-hi posats los dits dos de velut; e la dita senyora se assigué en lo dit loch acostumat; e a la part dreta seguieren los dits arcabisbe e bisbe; e après, lo compte de Prades; e après, mossén Farrer Nicholau de Gualbes, conseller segon; e après, mossén P. de Sent Climent, mestre racional; e après, mossén Ffrancesch Lovet, conseller quart; e après, mossén Jacme Colom; mossén Bnt. Fiveller, cónsol, e molts altres del dit Consell. A la part esquerra, seyen mossén Huc Fivaller, conseller primer; mossén G. Ramon de Muntcada, senyor de Mequinença; mossén Johan de Marimon, conseller terç; mossén G. Ramon de Muntcada, de Sicília; mossén Jacme Ça Pila, conseller quint; mossén Galceran de Requesens,
 20 batle general de Cathalunya; mossén Johan Lull; mossén Johan Buçot e altres del dit Consell; e per terra, denant la dita senyora, seyen mossén G. de Vich, e molts altres curials, e les doncelles seyen a la part dreta, per terra.

E la dita senyora proposá lo fet * de les dites IIII. naus, persuasint lo Consell que, attés que los genoveses eren enemichs del senyor rey e de tots sos
 25 vassalls per molts esguarts, los quals serien larchs d'escriture, e havian tanta de audacia que eren venguts ten prop de aquesta ciutat; e attés que ací havia tres naus quasi armades e dues galees grosses, que la dita Ciutat, per la inada naturalesa que havia al senyor rey, e que en semblants e majors fets ho havia mostrat, ella pregava e exortava lo dit Consell, que y fahés la provisió que's mereix; e après, lo dit senyor archabisbe, en nom de la dita
 30 senyora, feu aquella mateixa persuasió estenent-la a pus largues paraules. E après, levá's lo dit mossén Huc Fivaller, e inclinat primer la 1. genoll en terra, se levá de peus, e ab paraules pertinents respós a la dita senyora que sobre la proposició per la dita senyora feta, lo Consell hi deliberaria, e que,
 35 Deus migençant, hi faria tal provisió que seria a lahor de Deu, honor del senyor rey e profit de la cosa pública. E la dita senyora replicá que ella se'n devallaria en la casa de xxx., que esperaria la delliberació del dit Consell.

E de fet ella, ab tots aquells qui eren venguts ab ella, se'n devallaren
 40 baix en la dita casa de xxx., e los dits honorables consellers ab los dits notables ciutadans, la acompanyaren trossús fora la casa de cent jurats; e

A. XCIII

ella los maná que se'n tornassen al Consell; lo qual après fou celebrat, e fou
delliberat e conclós que lo dit fet fos reemés als dits honorables consellers ab
Consell de **xxiiii.** promens de tots estaments per ells elegidors de continent,
abans que lo dit Consell se desplagás; los quals après reportassen la lur deli-
5 beració al dit Consell. E de fet, los dits consellers se'n anaren a la taula,
qui es en la dita casa de cent jurats, e faheren elecció dels dits **xxiiii.**, la qual
fou publicada en lo dit Consell. E après, los honorables consellers, acom-
panyats dels dits notables ciutadans, * se'n devallaren a la dita senyora
reyna, e faheren-li relació de la deliberació del dit Consell; e despuys, tor-
10 naren-se'n dalt en la dita casa de cent jurats, e romanents ab ells aquí
los dits **xxiiii.**, tots los altres del dit Consell se'n anaren; e axí mateix la dita
senyora, ab los dits archabisbe e bisbe e altres qui l'havian acompanyada,
se'n anaren al palau reyal.

A. **xciii v.º**

XXXII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[12 juny 1438]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a XII. A. xciii
5 del mes de juny del any MCC~~C~~CXXXVIII., foren elegits per los honorables consellers los ordenadors devall scrits.

Et primo, al eixint de la processó a la Seu: Ço es, ensemps ab los honorables mossén P. Dusay e Johan Romeu, obrers l'any present de la dita Ciutat, los honorables mossén P. Torrent; mossén Johan de Gualbes,
10 fill d'en Jacme; mossén Jacme Ros.

Per los lochs on passe la processó :

De la Seu tro al cantó del alberch qui fo d'en P. Andreu, quondam, notari, qui es al capdemunt de la plaça de les Cols : Francesch de Casasage ; Ramon Dez Pla, fill d'en Ramon ; Loys Xatantí.

15 Del cantó del dit P. Andreu tro a la carniceria dels cabrits : G. Xatantí ; Bnt. Miquel ; Ffranci de Conomines.

De la carniceria dels cabrits tro a la volta d'en Cirer, alias de Preycadors: P. Dez Pla ; P. Cestrada ; Felip de Ferrera.

20 De la volta d'en Cirer, alias de Preycadors, tro a la capella d'en Mercús : P. de Conomines ; Johan Berenguer Ça Pila ; Ffranci Ça Sala ; P. Metge.

* De la capella d'en Mercús tro al cantó del Born : Johan de Camós ; A. xciii v.º
Matheu Dez Soler ; Ffrancesch Carbó ; Anthoni de Vilatorta ; Galceran Dusay.

25 Del cantó del Born tro a la carniceria del carrer Ampla : Jacme de Bonet ; Gabriel Ortigues ; Jacme Maçana ; Bertran Torró ; Gabriel Ros.

De la carniceria del carrer Ampla tro al cantó del Regomir : Johan Merquet ; Ffrancesch Merquet, alias Trias ; Jacme Genís de Vallsecca ; Jacme de Gualbes, fill d'en Loys ; Galceran de Prat Narbonés.

Del cantó del Regomir tro a la volta de Sent Xpistofol : Loys Caselles ; Miquel d'Alós ; Johan de Migevila.

De la volta de Sent Xpistofol tro a la plaça de Sent Jacme : Miquel Seyol ; Anthoni Pujades ; Ffranci Xatantí.

- 5 De la plaça de Sent Jacme tro a la Seu: Ffranci de Vallsecca; Ffrancesch Fonolleda.

* Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist. A. xcv

Part esquerra :

Part dreta :

10 Mossén Johan Lull, major.	Mossén lo batle.
Mossén G. Dez Soler.	Mossén Johan Buçot.
Mossén Bnt. Fivaller, cónsol.	Mossén Jacme Colom.
Mossén G. Dez Torrent.	Mossén Ramon Çavall.
Mossén P. Romeu.	Mossén Bnt. Çà Pila.
15 Mossén Bertran Dez Vall.	Mossén Miquel de Muntjuich.
Mossén P. Arnau Pol.	Mossén Jacme de Sos.
Mossén Johan de Gualbes, fill d'en Jacme.	Mossén P. Dez Torrent.
Mossén Jacme Ros.	Johan Aguilar, cónsol.
20 Misser Ffrancesch Castelló, advocat.	Gabriel Çà Plana, mostaçaf.

* Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents.

A. xcv v.º

Part esquerra :

Part dreta :

Mossén Johan de Marimon, conseller terç.	Mossén Ff. Nicholau de Gualbes, conseller segon.
25 Mossén Huc Fivaller, conseller primer.	Mossén lo regent la Vagueria.
Mossén Jacme Çà Pila, conseller quint.	Mossén Ffrancesch Lobet, conseller quart.

XXXIII

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI DEL SENYOR INFANT DON PEDRO, A. xcvi
FRARE DEL SENYOR REY VUY BENAVENTURADAMENT REGNANT, E FOU
FILL DEL SENYOR REY EN FFERRANDO, DE BONA MEMORIA.

5

[25 novembre — 15 desembre 1438]

Dimarts, a xxv. de noembre del any mccccxxxviii., hora tarda, arribaren dues galees de mercaderia de les parts de Levant, les quals patronejaven, ço es, la una en Nicholau Cantó, e l'altre en Ramon Amat, mercaders; e passants les dites galees per Caller, foren-los liurades letres, les quals hi
10 havia portades un rampí qui era vengut de Nàpols, a on es lo senyor rey, e entre les altres hi havia una letra dreçada als honorables consellers, la qual los trametian los honorables mossén Johan Lull, major de dies, e mossén Bnt. Çà Pila, qui son ab lo dit senyor per missatgers de aquesta Ciutat; ab la qual letra, entre les altres coses, informaven los dits honorables consellers,
15 com a xvii. del mes de octubre prop passat, lo illustre senyor infant don Pedro, frare del senyor rey e fill del senyor rey en Fferrando, de bona memoria, era mort per colp de bombarda en lo siti que lo dit senyor rey tenia demunt la ciutat de Nàpols, per pendra aquella per força d'armes¹.

¹ La lletra original és conservada a l'Arxiu Municipal (*Cartas Comunas Originales*, 1437-30, n.º 148.) i diu així:

«Molt honorables e molt savis senyors. Aprés vos haguém scrit per en Salvador Geroni, ab letra de xxii. de setembre prop passat, lo dissapte següent, que comptavem xxvii. del dit mes, partim de Gayeta ab la galera de Thomás Thomás, ensemps ab les altres galeres del senyor rey, en la una de les quals muntá dona Elionor d'Urgell, e arribam lo die següent a Castellamar d'Establa, vers lo migiorn, e en la hora baxa arribaren les quatre naus nostres e la de mossén Requesens, pensant trobar lo dit senyor, segons nos havie scrit, al dit loch assignat per parlar ab la sua senyoria. E venint lo dimarts següent, som avisats com lo dit senyor devia partir d'Estafat per posar lo seu camp reyal sobre la ciutat de Nàpols, manant als capitans e patrons de les fustes que, al pus prest que poguessen, fossen denant la dita ciutat; e seguí's que lo dit senyor posá lo seu camp, però les fustes no posqueren partir per contrari de temps fins lo dissapte següent, que haviem quatre del present mes d'octubre; e fom lo dit die a posta del sol, denant la dita ciutat de Nàpols, e per aquella nit nos aleviam al castell del Ou; e l'endemà arribaren les dites naus, que ere diumenge per lo matí, e nosaltres tiram lla hon lo dit senyor

tenie lo seu camp per fer-li reverencia e supplicar-lo que fos de sa mercé li plagués donar-nos jornada e hora per poder-li acabar explicar les coses, per part d'aquexa Ciutat e vostra nos son stades comeses. E lo dit senyor reebent-nos fort graciosament, dient, que lo deprés dinar ell iria al castell del Ou per veure la dita dona Elionor, e que allí porien parlar ab ell; e axí's seguí, que aprés lo dit senyor hac parlat ab la dita dona Elionor, la qual ere descresuada, exint de la cambre nos feu cridar, e metent-se en una altre cambre feu entrar a nosaltres, fahent apartar tots los altres, qui eren ab ell; e romanent ab ell a soles, tanchada la porta de la dita cambre, cehent denant la sua senyoria, nos doná plena audiencia tot ço que'ns restave dir a compliment de la crehença per vosaltres comesa, qui fou en dos caps principals: la un dels quals fou donant-li rahó de la tarda de la embaxada, narrant-li tots los fets que s'eren seguits, segons particularment son contenguts en les dites nostres instruccions. L'altre cap, fou sobre la supplicació de la visitació de sos regnes e terres, ab totes les induccions que li posquem metre al denant. E signantment li reduhim a memoria la promesa que lo dit senyor feu alguns dies ans que partís d'aquexa ciutat, estant a Sant Bertran, fet algun rahonament per lo dit senyor a alguns de la Cort, presents los

E legida la dita letra, de continent los dits honorables consellers aplegaren Consell de alguns notables ciutadans en la casa del honorable mossén Huc Fivaller, conseller primer l'any present; e legida aquí la dita letra, tentost faheren cercar en lo archiu de la Casa de la Ciutat com se acostu-

5 maven de regir los consellers com eren certs de mort de algun fill de rey d'Aragó. E legits aquí diverses actes, fou delliberat, que per ço com los dits consellers lexarien la conselleria a xxx. del dit mes de noembre, que será la festa de sent Andreu, que los dits consellers portassen les lurs gramalles de drap * negra, e axí mateix los altres ciutadans qui aquí eren; però, que

10 lo dit die de sent Andreu que's faria elecció de altres consellers, los dits consellers qui vuy son, stants en lo Consell en la Casa de la Ciutat, lo dit dia portassen les çamarres de la conselleria, mentre durás lo dit consell, e no pus. E axí's seguí de fet. E après, diluns, que's comptava primer die del mes de deembre del dit any, los honorables consellers novellament elets

15 applegaren Consell de algunes notables persones, e fou proposat aquí per los dits honorables consellers, com la senyora reyna devia fer fer aniversari per lo dit infant don Pedro, e havia fets vestir de negra tots los de sa casa. E axí mateix, los diputats de Catalunya s'en eren vestits per la dita rahó,

A. XCVI v.º

consellers d'aquexa Ciutat, qui lladonchs eren; e feta alguna resposta al dit senyor per aquells, lo dit senyor replicave, que tota vegada fos necessari, hon se vulla que ell fos, ere aparellat de venir en sos regnes e terres. A les quals coses, senyors molt honorables, lo dit senyor respós, mostrant esser informat de tot, metent-se en rahonament de recitar lo proposit que lo dit senyor havié, estant en Sicilia, de la anada d'aquestes parts, e los casos qui siguen, entre los altres, de les morts del duch d'Anjou, e après de madona Johana, ab la voluntat dels barons d'aquest reyalme, que mostraven voler-lo en tot cas, de que li covench venir en les parts d'acá. E après, nos respós a les rahons e induccions que li eren estades fetes en la visitació de sos regnes e terres, e signament si volie pendre la empresa de Jénova etc., dient, que havent ell la ciutat de Nàpols, la qual confiave en Deu haurie en breus dies, facilmente, porie haver Jénova; però atés que sos vassalls havien maior voluntat en la empresa de Jénova que d'aquest reyalme, que ere del parer mateix de nosaltres, mostrant voluntat fer la visitació de sos regnes e terres, atorgant-nos la promesa dessusdita, la qual haguera complida lla hon hagués vist fos estat necessari; remetent lo dit senyor a altre rahonament, per que ere vespre, e's matia mal temps en la mar, e ere congoxat que partís del dit castell per tornar-se'n en lo seu camp, e axí partim del dit senyor en aquella hora. E volent, senyors molt honorables e molt savis, continuar nostra supplicació, lo dimecres següent, a viii. del dit mes d'octubre, hagduda hora del dit senyor, nos ne anam per lo matí del castell del Ou, hon es nostra posada, al dit camp, ab una galera que lo dit senyor nos tramés; lo qual trobam en una capella que te per son aleviament, lo qual, après hac parlat ab frare Juliá, nos doná loch que parlassem a soles ab ell, supplicant-lo que fos de sa mercé nos volgués fer bona resposta. E lo dit senyor de present nos atorgá la anada, emperó que stave en dues coses, ço es, en lo modo e en lo temps, de que's seguien alguns rahonaments entre lo dit senyor e nosaltres, però a la darrera lo dit

senyor ho remés a altre rahonament, crehent nosaltres que'u dilatave, per que volie veure lo fet de Nàpols com exirie. E regraciant-li per part d'aquexa Ciutat com li havié plagut atorgar la anada, li'm bessam la ma, començant-nos en gran secret qui no'n donassem sentiment algú, per rahó dels ytalians qui 'l dubten perdre; per que us placia, senyors molt honorables, tenir-ho en sobiran secret, segons podets veure es necessari. Après, senyors molt honorables, es stat parlat ab lo dit senyor algunes vegades, e lo dit senyor mostrave que no entenie ne volie entendre en neguns affers sino en estrenyer lo combat de la ciutat de Nàpols, e sperant alguna bona disposició per poder obtenir del dit senyor la fi de nostra ambaxada, s'es seguint, senyors molt honorables, que divendres, que comptavem xvii. del dit mes d'octubre, en la matinada, anant lo senyor infant don Pedro per lo camp a cavall, fou desperada una bombarda de la dita ciutat de Nàpols, la pedre de la qual feri lo dit senyor infant al cap, de que morí tantost, sens que no peria. E nosaltres, de present haguem sabut lo leig cas e desestrat, muntam en un laut per anar al dit camp per visitar lo senyor rey; e com fom a mig camí, nos fou dit per mossén Ramón de Perellós e per mossén Ramon Boyl, que lo dit senyor fahie aportar lo cors del dit infant ací en lo castell del Ou ab la galera de mossén Ffrancesch Gilabert Sentelles, la qual nos passave lladonchs per lo costat, aconsellant-nos, que atés que no podiem parlar ab lo dit senyor, per ço com anave cavalcant per lo camp per confortar la gent qui estave en si esmeyada, li fariem maior servey que, tornant-nos-ne al dit castell, reebessen lo dit cors; e axí's feu de fet, que ensemps ab alguns nobles e cavallers e ab un missatger de la ciutat de Valencia, com l'altre fos malalt, nos ne muntam lo dit cors en la dita esglesia del dit castell, e allí haguem aturar tota la dita jornada per ço que ere necessari al dit cors. E l'endemá, que ere dissapte, per lo matí, festa de sent Lluç, fom en lo camp per visitar lo dit senyor, lo qual trobam en lo seu aleujament perliant ab los ytalians. E après hac perlat ab ells, ans que calvacás,

per que fou aquí deliberat e conclós en la forma següent, ço es, que attés que la dita senyora havia vestits los de casa sua, e los diputats axí mateix se'n eren vestits:

Primo, que los dits consellers, de continent, ensemps ab los verguers, fossen vestits de sengles gramalles e caperons de drap de bruneta, de bon tint; e que les dites gramalles fossen tallades dins l'ort de la Casa de la Ciutat, metent quescú en la sua gramalla tant drap com hi hagués mester.

Item, que quant la senyora reyna haurá fet lo seu aniversari, que per part de la dita Ciutat sia fet un altre aniversari per lo dit senyor infant, ab representació de cors present dins la Seu de Barchinona. E que fos donat a la dita Seu, e per ornament de aquella, un bell drap d'aur vermell imperial qui tira xxii. palms, lo qual fo comprat d'en Miquel de Roda, seder, per preu de xxx. lls., xvi. sous; lo qual drap fou folrat de tela blava, e fou encasat ab les orles de terçanell negra; en les quals orles ffossen pintats e acabats d'or fi xiiii. senyals, ço es, vii. de la dita senyora e altres vii. de la dita Ciutat, acompanyats de diverses fullatges. E que fos posat sobra la tomba lo jorn del dit aniversari.

nos hi acostam, dient-li algunes bones paraules, però breus, de consolació, supplicant-lo fos de sa mercé volgués guardar la sua persona en altre manera que fins aci no havie guardada. E lo dit senyor nos respós algunes bones e breus paraules, per ço com lo congoxaven de calcar, de que us avisam, senyors molt honorables, lo dit senyor mostra be en sa cara que ha haguda gran alteració de la mort del dit senyor infant. E que jatsie ell mostrás gran esforç, axí per confortar la gent del camp, com per no donar audacia als enemichs, ell, segons som stats informats, ha fet gran dol, e'll volch besar après que'l ha vist mort. D'ací avant, nosaltres, senyors molt honorables, entenem continuar nostre carrech tant com en lo mon porem e sabrem. Placie a Nostre Senyor, que'ns hi endreç, car duptosos estam que la mort d'aquest senyor no'ns tolgue algun remey per rahó de la disposició lo senyor rey havie leixat en aquest reyalme. Es ver, senyors molt honorables, que, segons som informats, lo senyor rey ha dit als dits ytalians que farà venir deçá l'infant don Enrich. E d'altra part som stats informats que en les parts de Castiella se moven algunes coses preparades a escandels, les quals, vosaltres senyors, devets millor sentir. E axí mateix estam aci en gran recell de la dilació que's dona aci, duptant-nos de alguns contraris axí per mar com per terre, com per mal temps; a Deus placie vulle guardar lo dit senyor de tot sinistre. Lo propdit die los capitols del comte de Nole e de dona Elionor son estats feermats; ere stat acordat que les sposalles se fahessen lo diumenge següent, e lo matrimoni se devie complir de continent, mas per rahó del cas seguit en persona del dit infant no ha hagut loch fins aci. Del rey Rayner hic ha nova que es a Bruça, e que no pot entrar per Terra de Lavor que no sie sentit, com los passos sien vuy en die en ma del dit senyor. Mes, senyors molt honorables e molt savis, vos certificam com lo diumenge següent aprés dinar, fom ab lo dit senyor al dit camp en lo seu aleujament ab lo qual perlam supplicat-lo de algunes coses necessaries e pertinents, segons disposició dels affers, e signantment

lo suplicam de dues coses, la una es que fos de sa mercé no's volgués obligar ne estrenyer a alguna cosa qui li empatxás son franch arbitre, e açó fahem per algun resell que haviem del dit rahonament que havie fet als ytalians. L'altre fou com sich digués, que jenovesos armaven vii. naus per venir aci en Napols, que fos de sa mercé volgués provehir prestament en strenyer sos affers, e axí mateix trametés qualche fusta de rems per sentir nove certa de la dita armada. E lo dit senyor, après que'ns hac respost a les altres, nos dix que lo rahonament que ell havie fet als dits ytalians solament havie fet per reposar e assegurar-los per rahó de la mort del dit infant, però que ell no s'ere obligat. ne s'estrenyeria que no hagués son franch arbitre de fer tot ço que li plagués, de que nosaltres romanguem be aconsolats. Axí mateix nos respós a la armada dels dits jenovesos com ell ne havie nove, e que dins dos o tres jorns huarie strets los fets de Napols, com ell no hic posqués molt aturar per moltes indisposicions que hic concorrien, dient-nos que provehirie de present en trametre alguna fusta per esser avisat de la dita armada de jenovesos. Placie-us, senyors molt honorables, de comunicar les noves contengudes en la present a la senyora reyna segons vos semblará, car nosaltres li scrivim assats curt tremetent-ho a vosaltres, per ço com la dita senyora nos ne encarregá, com, partini d'aquí que li scrivissem, com nos ne haie scrit per algunes lletres. E tengue-us, senyors molt honorables e molt savis, la santa Trinitat en sa guarda, manant-nos so que placent vos sia. Escrita en lo castell del Ou a xx. dies de octubre del any mccccxxviii.

A vostra ordinació prests los missatgers per vosaltres, senyors, tramesos al senyor rey ».

L'adreça diu: « Als molt honorables e molt savis senyors los consellers de la Ciutat de Barchinona. »

Al dors, hi ha afegida la següent nota: « Dels embaxadors los quals son ab lo senyor rey. Rebuda digmenge a xxiii de novembre, any mccccxxviii. »

Item, que fossen fets LXXXIII. brandons de cera groga, quescú * de pes dev. lls., qui cremen lo die que la dita Ciutat farà fer lo dit aniversari, e que de tots los dits brandons ne fos donat lo deé a la sagristia de la dita Seu, segons en semblants cases es acostumat. E la resta cobrás lo candaler.

5 E axí's seguí per composició feta ab lo regent la dita sagristia. Item, que deiús lo talem, que la senyora reyna fehia fer per altre semblant aniversari, fos posat un sobrecel de bocaram negre al mig, ab un gran senyal del dit senyor infant e i. senyal de la Ciutat a quescun cantó; e al entorn del dit talem fossen fets tovallons del dit bocaran, ab XL. senyals, ço es, XX. del dit senyor

10 infant e XX. de la Ciutat; e que fos feta la oferta e altres coses acostumades en semblants cases, segons devall es contengut.

E après, dijous a XI. del dit mes de deembre, a una hora pres mig jorn, la dita senyora reyna, per ço com lo cendemá devia fer solemnitzar lo dit aniversari, en la Seu de Barchinona foren sonades les campanes de la dita

15 Seu e de les altres esgleyas de Barchinona. E axí mateix en la vesprada del dit die de dijous, e al divendres en la matinada. E aquell die mateix, IIII. gentils homens, de part de la dita senyora, vestits de gramalles de drap negra, ab los caperons vestits, empraren molta notable gent qui era en la ciutat per rahó del Parlament que la senyora reyna tenia en la dita ciutat,

20 e los honorables consellers, diputats del General e altre notable gent, axí homens com dones, que lo die del dit aniversari fossen per lo matí a la Seu, per fer honor al dit aniversari. E de fet, lo dit aniversari fou fet per part de la dita senyora, divendres, que's comptave a XII. del dit mes de deembre, en la dita Seu, en la qual fou molta notable gent, axí homens com dones, en

25 aquesta forma, ço es: que per alguns dies abans foren posades grans bigues sobre les graus de la capella de santa Eulalia, e sobre aquelles, gran colp de postam; e foren-hi fets grahons per pujar; e sobre lo dit postam, draps de peus ben larchs; e après hi fou bastida una gran taula de posts, e sobre aquella, draps de ras; e dessús, una tomba; e sobre aquella, una tela de li;

30 e dessús, un drap d'or blanch imperial, ab les orles de terçanell blau e ab fullatges d'or fi, en los quals havia senyals * de la dita senyora e del dit don Pedro; e dessús fou posat un bell talem fet de draps d'or, lo qual era fet a forma de tomba, ab diverses senyals de la dita senyora e del dit senyor infant, que hi eren sobreposats; e deiús lo dit talem fou posat un sobrecel

35 de tela blava, ab un gran senyal del dit don Pedro al mig, ab un gran e bell taxell d'or partit, e als cantons, ço es a quescú, un senyal de la dita senyora sens algun texell; e al entorn de part deiús, tovallons de semblant tela, ço es, blava ab senyals de la dita senyora e del dit infant; e a part dessús retien tovallons les orles dels draps dels quals ere fet lo dit talem, e sobre aquelles,

40 diverses senyals de la dita senyora e del dit infant. E a les bandes, ço es, sobre les rexes, foren posats entorn CC. brandons de cera groga sens senyals,

A. xcvi

A. xcvi v.

quescú de pes de IIII. lls., o aquen entorn, los quals cremaren a tota la missa. E la offerta fou feta en aquesta forma : que foren donats al senyor arcabisbe de Çeragoça e al bisbe de Leyda sengles ciris de cera groga, quescun de pes de VIII. onzes, ab mig florí; e als altres notables homens, sengles ciriets de
 5 cera groga, quescú de pes de IIII. onzes, ab un croat; e a tota la altre gent foren donats [].

E dix la missa lo bisbe qui fa los ordens en Barchinona per absència del senyor bisbe de aquella, qui es al consili de Bala. E fou lo sermó mestre Johan de Vilalonga. E mentre dehian la missa, e abans, les esgleyas parro-
 10 quials e los monastirs de homens e de dones absolien sobre lo dit cors present. E après, dita la missa, tot lo clero de la Seu faheren solemna absolució. E après, feta la dita absolució, e abans, la senyora [reyna] fou suplicada de part de la Ciutat que fos de sa mercé, que lo talem, ab lo bastiment on estava la tomba, e les coses qui y eren, que romanguessen trossús lo anni-
 15 versari que devia fer la dita Ciutat fos fet. E axí fou atorgat per part de la dita senyora, però que d'aquí avant, lo loguer de la fusta corragués a la Ciutat, e fos a carrech de la dita Ciutat lo desfer e tornar la fusta als fusters de qui es.

Item, après, diluns, que's comptava xv. del dit mes de deembre, per los
 20 dits honorables consellers fou donat carrech als honorables en Johan de Gualbes, fill d'en Jacme, e an P. de Conomines, obrers l'any present de la Ciutat, que per part dels honorables consellers pregunen lo vicari del senyor bisbe de Barchinona que lo die del diluns, après vespres, e axí mateix en la vesprada, fassa * sonar les campanes de la Seu e de les esgleyas parro-
 25 quials; e que les dites parroquias vinguen lo die del dit aniversari processionalment a la dita Seu per absoldre sobre lo cors present. E axí mateix, que los dits obrers pregunen los monastirs de homens e dones, e encara aquell de Valldonzella, que quant hoyran sonar les campanes de la dita Seu, facen sonar les lurs campanas, segons en semblants coses es acostumat. E no-
 30 resmenys, que dimarts pel matí, quan oiran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les lurs, e que vinguen processionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present. Item, que los dits obrers, lo dit diluns al daprés dinar, ensemps ab los honorables en Jacme Ça Pila e en Johan Merquet, ab gramalles negres e ab caperons vestits, anassen soplicar, de part dels dits
 35 honorables consellers, la senyora reyna, que sia de sa mercé que lo die del dit aniversari, fahedor per part de la dita Ciutat, sia a la dita Seu. E si era cas que ella se escusás per indisposició de sa persona, que la sopliquen que y faça esser les sues dones. E axí mateix sopliquen lo senyor arcabisbe de Çeragoça, e pregunen lo bisbe de Leyda e lo comte de Módica, que lo dit
 40 dimarts, die del dit aniversari, sien a Casa de la Ciutat, per anar, ensemps ab los dits honorables consellers e altres, a la dita Seu per fer honor a la so-

lemnitat del dit aniversari. Item, que preguen lo bisbe qui serveix per lo bisbe de Barchinona, que digue la missa lo die del dit aniversari.

Item, que de part dels dits honorables consellers preguen dona Cicilia de Cabrera, que sia a la dita Seu per fer honor al dit aniversari.

5 Item, que los dits obrers, lo die del dit aniversari per lo matí, sien a la Casa de la Ciutat, per ordonar e acompanyar los dits honorables consellers e altres qui aquí seran per rahó del dit aniversari.

10 Item, los dits honorables [consellers] donaren carrech als verguers que, sens vestir los caperons, conviden los diputats, hoydors de comptes del General de Cathalunya, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo die del dit aniversari, ço es, dimarts primer vinent per lo matí, sien a la Casa de la Ciutat, per anar, ensemps ab los honorables consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari.

15 * E axí mateix, que los dits verguers emprassen la senyora de Mur, mare del senyor arcabisbe de Ceragoça, la muller de mossén G. Ramon de Muntcada, la senyora de Nualles, dona Aldonça de Cervelló, dona Ffrancesquina Cardona, dona Anthonia de Cervelló e les altres dones, mullers de barons, nobles, cavallers, honorables ciutadans, de homens de paratge e de mercaders honrats, que lo die del dit aniversari sien a la dita Seu per rahó del dit aniversari. A. CXVIII r.º

20 Item, los dits honorables consellers donaren carrech al honorable en G. Gerona, clavari, que tengue aprop lo pintor que fornescha lo drap d'or e lo sobrecel e les orles del talem ; e que diluns primer vinent en la nit sia tot a punt.

25 Item, que lo candaler faça LXXXIII. brandons de cera groga, quescú de pes de v. lls., ab dos senyals de la Ciutat en quescú, e lo die del dit aniversari los LXXX. sien posats en les orles als costats del cors present, ço es, la meytat a una part, e l'altra meytat a l'altra part ; e los restants III. ciris sien posats en los canalobres denant l'altar major.

30 Item, que sien fets entorn cent ciriets de cera blanca per la oferta. E que n sia fet un de una liura per obs de la senyora reyna, si hi es. Item, III. ciriets, quescú de pes de VIII. onzes, qui sien donats, ço es, la un al senyor arcabisbe de Ceragoça, l'altre al bisbe de Leyda e l'altre a dona Cicilia de Cabrera ; e los altres sien quescú de VI. onzes, qui sien liurats als dits honorables consellers, diputats, hoydors de comptes, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, e als III. canonges qui portaran bordons, per donar i. a quescú, mentre basten.

35 Item, que sien fetes XXVIII. lls. de candeles grogues, quescuna candela valent II. diners, per ço que sien donades a totes les altres gents, axí homens com dones, ço es, a quescú i. candela.

40

Item, los dits honorables consellers donaren carrech a mossén Johan Quintá e mossén Narcís Reig, preveres, per la oferta qui's ha a fer per rahó del dit aniversari.

* Primerament, que'ls sia feta una cautela de xvi. lls., x. sous, de les 5 quals ne donaran al manner de la Seu, xi. lls. per distribuirles entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del dit aniversari.

Item, ne donaran als monjos per tocar los senys, ii. lls., iii. sous.

Item, si la senyora reyna hi es, que li donen, per offerir, lo ciri blanch de una liura ab i. florí.

10 Item, al senyor arcabisbe de Ceragoça, e al bisbe de Leyda e a dona Cicília de Cabrera, a quescún i. brandó de viii. onzes ab mig florí.

Item, al comte de Módica, als honorables consellers, diputats del General, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, los altres ciriets blanchs, mentre basteran, 15 ab mig croat en quescú.

Item, que donen als iii. canonges qui portaran los bordons, a quescú i. cirié blanch ab mig croat per offerir.

Item, les candeles grogues distribuiran donant a quescú dels altres axí homens com dones, per offerir, una candela e i. diner menut.

20 Item, après lo dit die de diluns, que's comptave xv. del dit mes de deembre, per part de la dita Ciutat, deíus lo dit talem fet per rahó del dit aniversari, fou posat un sobrecel de bocaram negre, ab un senyal gran del dit senyor infant al mig, e iii. senyals de la Ciutat, ço es, a quescun cantó, e quescú dels v. senyals estava al mig de un bell texell obrat de fulla d'or partit. 25 Item, foren posats al entorn, deíus lo dit talem, iii. tovallons del dit bocaram negre ab xl. senyals, ço es, xx. del dit senyor infant e xx. de la dita Ciutat. Item, foren posats sobre lo dit talem molts e diverses senyals, la meytat del dit senyor infant e l'altra meytat de la dita Ciutat.

* Item, foren posats lxxxiii. brandons de cera groga, de pes quescú 30 de v. lls., ab dos senyals de la Ciutat, i. alt e altre baix en quescún ciri, e los lxxx. foren posats a les bandes e denant la tomba o cors present, e los iii. foren posats en los iii. canalobres del altar major, ço es, en quescún canalobre i. ciri. E sobre la dita tomba fou posada una tela de drap de li, la qual prestá lo regent la sagristia; e sobre aquella fou posat un bell drap 35 d'or vermell imperial, ab orles de terçanell negre, ab xiiii. senyals, vii. del dit senyor infant e vii. de la Ciutat, lo qual drap imperial per la dita Ciutat fou donat a la dita Seu per rahó del dit aniversari. E dix la missa lo bisbe qui fa los ordens per lo senyor bisbe de Barchinona, qui es al concili de Bala. E fou lo sermó lo honorable misser Baltasar Buçot, doctor 40 en decrets e canonge de la Seu de Barchinona. E al dit aniversari foren convidats per part dels dits honorables consellers lo senyor arcabisbe de Cera-

goça e lo bisbe de Leyda e los altres devall nomenats, als quals foren donats per part de la Ciutat, ço es, als dits arcabisbe e bisbe e a la senyora dona Cicília de Cabrera, a quesquí i. brandó de cera blancha, de pes de VIII. onzes ab mig florí; e als dits honorables consellers, e a alguns notables homens, e a IIII. canonges qui aportaren bordons ab capes, tots en nombre de xcvi., fou donat a quesquí i. ciri de cera blancha de pes de vi. onzes, ensemps ab mig croat. E a tots los altres qui per rahó del dit aniversari eren venguts a la dita Seu, axí homens com dones, a quesquí una candela de cera de valor de II. diners, ab i. diner menut. E axí abans de la missa com durant la celebració de aquella, les esgleyas parroquials e los monastirs axí de homens com de dones, uns aprés altres, absolien sobre la dita tomba.

E es ver que dels dits LXXXIII. brandons que per part de la dita Ciutat havian cremat per rahó del dit aniversari, ne fou donat a la sacristia de la Seu lo deé, segons es acostumat en semblants casos, ço es, VIII. brandons, e la resta, que es LXXVI. * brandons, fou tornada al cadaler.

A. c

Item, foren donats al manner de la Seu per distribuir-les entre lo clero de la dita Seu, lo die del dit aniversari, xi. lls.

Item, foren les candelas qui foren offertes, ultra los ciris blanchs demunt dits, xxviii. lls. de candeles de II. ds. la peça.

E es cert, que los devall nomenats vingueren lo die del dit aniversari a la Casa de la Ciutat, per anar ensemps ab los honorables consellers a la Seu, per rahó del dit aniversari. E precehints los verguers dels dits honorables consellers e los porters dels diputats, los següents partint d'aquí ab los caperons vestits, foren ordonats per los honorables obrers en la forma següent:

Primer trast: Lo senyor arcabisbe de Ceragoça; lo governador de Cathalunya; lo comte de Móica; mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller primer; lo diputat del General per l'Esgleya.

II. trast: Lo senyor bisbe de Leyda; lo regent la Vagueria de Barchinona; mossén G. Dez Torrent, conseller segon; lo fill del comte de Móica; don Ramon de Cardona; mossén G. de Sent Climent, deputat per lo Braç militar; lo sindich de Leyda.

* III. trast: Mossén P. Dusay, conseller terç; lo prior de Cathalunya; lo mestre racional de la Cort del senyor rey; mossén G. Galceran de Cruyllles; n'Arnau Guillem de Cervelló; lo deputat per lo Braç reyal; lo sindich de Gerona.

A. c v.º

III. trast: Mossén P. Buçot, conseller quart; l'abat de Banyoles; lo batle general de Cathalunya; lo fill major de don Ramon de Cardona; mossén Johan Ramon de Josa; lo sindich de Perpenyá; mossén Galceran de Sentmanat; mossén Johan Buçot.

v. trast : Mossén Matheu Dez Soler, conseller quint ; l'abat de Sent Feliu ; lo batle de Barchinona ; mossén Johan de Boxadors ; l'altre fill de don Ramon de Cardona ; lo hoydor de comptes del General per l'Esgleya ; mossén Huc Fivaller ; lo sindich de Tortosa.

5 * VI. trast : L'abat de Roses ; mossén Jacme de Tagamanent ; mossén G. Dez Soler ; lo hoydor de comptes del General per los militars ; mossén Bng. de Muntbuy ; mossén Josa ; lo sindich de Cervera. A. CI

VII. trast : L'abat de Bellpuig ; mossén Jacme Colom ; mossén Loys March ; lo hoydor de comptes del General del Braç reyal ; en G. de Masdovelles ; l'altre sindich de Perpenyá. 10

VIII. trast : Lo prior de Sant Lorens del Munt ; mossén Ffarrer de Gualbes ; mossén Yvany de Vilamarí ; mossén Cortit ; en Bertran de Vilafrancha ; mossén Bnt. Fivaller ; lo sindich de Vich.

* VIII. trast : Mossén Ramon Çavall ; mossén Ffranci Dez Valls ; 15 n'Andreu Balester ; Gispert de Guimerá. A. CI v.º

E molts d'altres qui aquí eren se ordonaren per si mateys e anaren ab los demunt dits al dit aniversari.

E celebrada la missa, fou feta una solemna absolució, e los dits honorables consellers, ensemps ab tots los altres qui eren anats ab ells a la Seu 20 ab los caperons vestits, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat, e d'aquí quesqué se'n aná dinar a casa sua. E en la vesprada, a despesa de la dita Ciutat, foren desfets lo talem e totes les altres coses qui eren estades fetes per rahó del dit aniversari fet per lo dit senyor infant don Pedro, *cuius anima requiescat in pace. Amen.*

25 Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari, son continuades en lo segon compte del honorable en G. Gerona, clavari de la dita Ciutat en cartas xcviij., ciij., cvi. bis, cvij., cvijij., cx., cxij.¹.

Les quals messions son en summa CLXXXVIII. lls., VIII. s. i. [dr.]

¹ El segon compte de G. Gerona, conservat entre els llibres de Claveria de l'Arxiu Municipal, fa referència, en les planes anotades, a les despeses següents :

A Joan Quintà, prevere, en diverses partides, 19 lliures, 14 sous, 10 diners per a la oferta dels canonges i preveres. A Miquel de Roda, botiguer, 30 lliures, 16 sous per un drap imperial amb el camper vermell. A Miquel Bruguera, escrivà de les obres, 6 lliures, 10 sous que havia bestret, per raó del talem, en tatxes, agulles i altres coses necessàries. Al candeler G. Buçot, diverses quantitats per la cera que li fou presa, i pel que bestregué al pintor Ponç Colomer qui posà els senyals de la Ciutat als brandons que serviren. Jaume Vergós, el

pintor banderer, cobrà 33 lliures, 13 sous, 5 diners pels seus treballs en la decoració heràldica de les orles del drap imperial, i pels panys d'or fi i d'argent que hi emprà. El sobrecel de tela de bocaram negre amb cinc teixells d'or partit, que fou posat sobre la tomba, valgué 8 lliures, 5 sous a P. Blanch, prevere, regent la sagristia de la Seu. El botiguer Simó de Puigmal cobrà 52 lliures, 15 sous per tres brunetes que li foren comprades per a fer set gramalles, i pel que tenia bestret als sastres que les feren, a raó de deu sous la gramalla i caperó, i encara per altres despeses. Francesc Rejola, altre botiguer de la ciutat, cobrà 13 lliures, 16 sous, 5 diners per diverses teles i terçanells negres i de colors.

XXXIV

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[4 juny 1439]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a IIII. del
5 mes de juny del any MCCCCXXXIX, foren elegits per los honorables conse- A. cii
llers los ordonadors devall scrits.

Et primo, al exint de la processó, a la Seu: Ço es, ab los honorables mossén
Johan de Gualbes e P. Conomines, obrers l'any present de la dita Ciutat,
los honorables mossén P. Arnau Pol, mossén Francesch Lobet, mossén
10 Jacme Ça Pila e mossén Bng. Lull.

Per los lochs on passe la processó :

De la Seu tro al cantó del alberch, qui fo d'en P. Andreu, quondam,
notari, qui es al capdemunt de la plaça de les Cols : G. Mulet ; Jacme de Bo-
net.

15 Del cantó del dit P. Andreu tro a la carniceria dels Cabrits : Nicholau
Serra ; Ffranci de Conomines ; Miquel de Gualbes.

De la carniceria dels Cabrits tro a la volta d'en Cirer, alies de Preycad-
dors : Anthoni Pujada ; P. Cestrada ; Bnt. Miquel.

* De la volta d'en Cirer, alias de Preycadors, tro a la Capella d'en A. cii v.º
20 Mercús : P. Metge ; Johan Bng. Ça Pila ; P. Johan Girgós.

De la Capella d'en Mercús tro al cantó del Born : Ramon Dez Pla ; Gal-
ceran Dusay ; P. de Ciges ; Galceran Oliver ; Jacme Genís de Vallseca.

Del cantó del Born tro a la carniceria del carrer Ampla : Ffranci Çes
Avasses ; P. Johan Conesa ; Ffranci Fonolleda ; Valentí Gibert ; Jacme
25 Maçana.

De la carniceria del carrer Ampla tro al cantó del Rogomir : Johan Mer-
quet ; Ffrancesch Merquet Trias ; Thomás de Rajadell ; Ffrancesch Bosquet ;
Gilabert Queralt.

* Del cantó del Regomir tro a la volta de Sent Xpistofol : Loys Colom ; A. ciii
30 Barthomeu Tárrega.

De la volta de Sent Xpistofol tro a la plaça de Sent Jacme : Ffranci Xatantí ; Thomás Dez Puig ; Jacme Dez Quer.

De la plaça de Sent Jacme tro a la Seu : Miquel Ça Torra ; Jacme Ces Avaçes.

- 5 * Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist. A. ciii v.º

Part esquerra :

Part dreta :

	Mossén Johan Lull major.	Mossén lo batle.
	Mossén Huc Fivaller.	Mossén Johan Buçot.
10	Mossén G. de Vallseca.	Mossén Jacme Colom.
	Mossén Jacme Ros, cónsol.	Mossén Ff. Nicholau de Gualbes.
	Mossén Bnt. Ça Pila.	Mossén Ramon Çavall.
	Mossén Miquel de Muntjuhich.	Mossén Johan de Marimon.
	Mossén Jacme de Sos.	Mossén Bertran Dez Valls.
15	Mossén Ffrancesch Lobet.	Mossén P. Arnau Poll.
	Mossén P. Torrent.	Mossén Bnt. Fivaller.
	Mossén Jacme Ça Pila.	G. de Gualbes, cónsol

- * Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents. A. ciiiij

Part esquerra :

Part dreta :

20	Mossén P. Dusay, conseller terç.	Mossén G. Dez Torrent, conseller
	Mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller primer.	segon.
	Mossén Matheu Dez Soler, conseller quint.	Mossén lo vaguer.
		Mossén P. Buçot, conseller quart.

XXXV

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER PART DE LA CIUTAT PER A. ciii v.º
 ÀNIMA DE LA SENYORA INFANTA, MULLER DEL SENYOR INFANT DON
 ENRICH, FRARE DEL SENTOR REY VUY BENAVENTURADAMENT REG-
 5 NANT.

[24 octubre — 13 novembre 1439]

Dissapta, a XXIII. de octubre del any MCCCCXXXVIII, los honorables
 consellers reeberan letra del discret en Berthomeu Sellent, scrivá del senyor
 rey, ab la qual los certifica com a xx. del dit mes la ínclita infanta dona
 10 Caterina, muller del senyor infant don Enrich, frare del senyor rey vuy
 benaventuradament regnant, e la qual era germana de la senyora reyna,
 ere morta en Ceragoça d'Aragó, de part, parint un fill mort. E après, di-
 luns a xxvi. del dit mes, los dits honorables consellers aplegaren Consell
 15 llers per vendre les imposicions. E hauda primerament informació per los
 actes continuats en lo archiu de la Casa de la Ciutat, com no y ha continuada
 sepultura de muller de fill de rey, sino una de la muller del infant en Johan,
 estant duch, qui era primogenit, fou aquí delliberat e conclós, que si la se-
 nyora reyna scrivia de la mort de la dita senyora infanta als dits honorables
 20 consellers, que li fos fet un aniversari per part de la dita Ciutat, semblant
 d'aquell que la Ciutat fou per lo senyor infant don Pedro, fill del senyor
 rey en Fferrando, de bona memoria, e germá del senyor rey vuy benaventu-
 radament regnant ; lo qual es continuat atrás en lo present libre, * atrás, A. cv
 en cartes xcvi. Emperó, fou delliberat, que jatsia ladonchs los honorables
 25 consellers e lurs verguers se vestissen de gramalles e caperons de drap negre
 de bon tint, que ara no's vestissen.

E après, dimarts a xxvii. del dit mes de octubre, los dits honorables
 consellers reeberen una letra de la dita senyora reyna, la qual es de la tenor
 següent, ço es, lo sobrescrit :
 30 Als amats e feels nostres los consellers e prohomens de la ciutat de
 Barchinona.

E de part de dins la dita letra es de la tenor següent :

La Reyna. Prohomens: Per tal com a la bona affeció e voler que havets al senyor rey e a nos, pertany que tots los casos e successos, axí de adversitat com de prosperitat, vos sien manifestats, per ço, ab dolor de cor e abundancia de làgremes, vos notificam com la ínclita e magnífica infanta dona
5 Caterina, de gloriosa memoria, nostra molt cara sor, reebuts ab molt gran devoció e humilitat los sancts sacraments de sancta mare Ecclesia en lo die de ir, en hora de vespres, après que hagué parit un fill mort, passá d'esta vida en l'altra, com a cathólica e verdadera xpistiana. Aquest tan dolorós
10 e trist cas vos denunciám, per tal que, segons vostra bona e loable costum, axí en devotes oracions per la ánima de la dita deffuncta, com en nostres tribulacions per piadosa compassió, vullats participar. Data en Ceragoça a xx. dies d'octubre del any MCCCXXXVIII. La reyna.

E reebuda la dita letra, fou aplegat Consell d'alguns notables ciutadans
15 en la dita Lotja. E legida primerament la dita letra, fou delliberat e conclós, que fos fet en la Seu de Barchinona un aniversari per part de la Ciutat per ánima de la dita senyora infanta, segons que fou fet per lo senyor infant don Pedro. E atesa la tenor de la dita letra de la dita senyora reyna, que los dits honorables consellers e lurs verguers se vestissen de gramalles e caperons de drap negre de bon tint, segons que fou fet per lo dit
20 senyor infant don Pedro. E per aquesta rahó, los dits honorables consellers acordaven * que per lo dit aniversari de la dita senyora infanta fos fet talem de draps d'or de la Seu, segons que fou fet per lo dit senyor infant don Pedro; però foren pregats per part del Capítol de la Seu, que no volguessen
25 fer talem, car los draps se'n guasten fortment. E per ço, fou deliberat que en loch del dit talem hi fos posat lo tuguri o capellardent.

A. cv v.º

E per donar compliment al dit aniversari fou liurat al honorable en G. Gerona, clavari de la dita Ciutat, un memorial de la tenor següent :

Memorial del honorable mossén lo clavari, per rahó del aniversari
30 fahedor per part de la Ciutat per la senyora infanta dona Caterina, muller del senyor infant don Enrich.

Primerament, que per via de loguer haie algunes grans bigues per fer-les posar sobre les graus de la capella de santa Eulalia, e sobre aquelles, postam; e que'y sien fets grahons per pujar. E dalt, a forme de lit, que'y
35 sien posades posts, e sobre lo postam que'y faça posar draps de peus o taps, e sobre la taula o alló qui será fet a forma de lit, que'y sien posats draps de ras, a fi que la tomba puxe estar dessus; e que lo sagristá que prest la tela qui stará sobre la tomba; e sobre aquella será posat lo drap d'or imperial.

Item, que compra un bell drap d'or imperial, per ço que sie posat sobre la tomba, e que romangue a la Seu per ornament de aquella; e que lo sagristá que y sie present.

Item, que les orles del dit drap sien fetes per en Jacme Vergós, bandarer de la Ciutat, de terçanell blau escur, o d'altra, a coneguda del sagristá de la dita Seu, e ab fullatges d'or fi en los quals haie XIII. senyals, ço es, VII. de la dita senyora infanta e * altres VII. de la Ciutat; mas per ço com en lo temps del dit aniversari no's trobaven bons draps d'or en la dita ciutat sinó fort sotils, fou prestat a la dita Ciutat per la sagristia de la Seu lo drap d'or vermell, lo qual per la dita Ciutat fou donat per lo aniversari fet per lo senyor infant don Pedro, frare del senyor rey. E après, per avant, quant haurá loch, ne será comprat I. altre drap imperial en loch de aquest, qui per aquest aniversari será donat a la dita Seu per ornament de aquella.

A. cvi

Item, que sobre lo dit bastiment sia posat lo tuguri o capellardent de la dita Seu, e que sia adobat e ennegrit de nou.

Item, que deíus lo dit capellardent sia fet e posat un sobrecel de bocaram negre, ab un senyal gran al mig, de la dita senyora infanta, e III. senyals de la Ciutat, ço es, I. a quescun cantó; e en quescun dels V. senyals haie un texell obrat de fulla d'or partit.

Item, sien posats al entorn deíus lo dit capellardent III. tovallons del dit bocaram negre, ab XL. senyals, ço es, XX. de la dita senyora infanta e XX. de la dita Ciutat.

Item, que lo dit en Jacme Vergós, pintor, sie tengut aprop que don recapta a fornir los dits tuguri e drap d'or.

Item, que lo dit mossén lo clavari, faça fer al candaler CCLXX. ciris negres, quescú de pes de VI. onzes, qui sien posats sobre lo dit tuguri. Item, VIII. ciris negres, quescú de pes de III. lls., ço es, I. alt al mig e I en quescun cantó del dit tuguri, e los III. que estiguen en los canalobres dins l'altar major. Item, que d'altra part faça fer al dit candaler LXXIII. * brandons de cera groga, quescú de pes de V. lls., ab dos senyals de la Ciutat en quescú, la I. alt e l'altre baix; e que sien posats en les orles als costats del cors present, ço es la meytat a una part e l'altra meytat a la altra part. E fet lo dit aniversari, de tots los dits ciris ne deu romandre lo delme a la Seu, e la resta que sia tornada al candaler.

A. cvi v.º

Item, que sien fets LX. ciriets de cera blanca per la oferta, quescú de pes de VI. onzes, qui seran liurats als honorables consellers e altres persones notables qui seran emprades per fer honor al dit aniversari, e als III. canonges qui portaran los bordons, e en quescun sia posat mig croat.

Item, que sien fetes XXV. lls. de candelas grogues, quescuna valent II. diners, per ço que sien donades a totes les altres gents, axí homens com dones, ço es, a quescú una e I. diner menut.

Item, que compre brunetas de drap negra, de bon tint, per fer gramalles e caperons a obs dels honorables consellers e de lurs verguers.

E axí mateix, per rahó del dit aniversari, fou fet memorial als honorables en Johan de Gualbes, fill d'en Jacme, e an P. de Conomines, obrers
5 l'any persent, de la tenor següent :

Memorial de les coses que los honorables obrers han a fer per lo aniversari fahedor per part de la Ciutat, per ánima de la senyora infanta dona Caterina, muller del senyor infant don Enrich.

Primerament, que los dits obrers, acompanyats dels honorables en
10 P. Torrent e en Joahn Merquet, ab los caperons vestits, per part dels honorables consellers pregunen la senyora * dona Sicília de Cabrera, que sia a la Seu lo die del dit aniversari per fer-hi honor. Item, que los dits obrers
sols, sens vestir los caperons, pregunen lo vicari del senyor bisbe de Barchinona, per ço com no ych ere en Barchinona lo dit senyor bisbe, que dijous
15 après dinar, que's comptará XII. del mes d'octubre, any MCCCCXXXVIII., après vespres, e axí mateix en la vesprada, e lo divendres per lo matí, faça sonar les campanes de la Seu e de les esgleyas parroquials ; e que les dites esgleyas parroquials vinguen lo die del dit aniversari, ço es, divendres a XIII. del dit mes, processionalment, a la dita Seu per absoldre sobre lo cors present.

A. CVII

20 Item, los dits obrers pregunen los monastirs de homens e de dones, e encara aquell de Valldonzella, que quant hoyran sonar les campanes de la dita Seu, facen sonar les lurs campanes, segons en semblants coses es acustumat. E axí mateix, que lo dit divendres per lo matí, quant hoyran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les lurs. E que vinguen processionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present.

Item, que pregunen lo dit senyor bisbe, si será en Barchinona, que celebre la missa lo die del dit aniversari.

Item, que lo die del dit aniversari, los dits obrers, per lo matí sien a la Casa de la Ciutat per ordonar e acompanyar los dits honorables consellers,
30 e altres que aquí seran per rahó del dit aniversari.

E mes avant, per rahó del dit aniversari fou fet memorial als verguers de la tenor següent :

Memorial dels verguers, per rahó del aniversari fahedor per la senyora infanta dona Caterina, muller del senyor infant don Enrich.

35 * Los dits verguers, de part dels honorables consellers, sens vestir los caperons, convidaran mossén lo governador de Cathalunya, los honorables

A. CVII v.º

vaguer e batle, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo dit die del dit aniversari, ço es, divendres primer vinent per lo matí, sien a Casa de la Ciutat per anar, ensemps ab los honorables consellers, a la Seu per rahó del dit
5 aniversari.

E axí mateix, que empren la senyora comtessa de Luna; la senyora de Mur, mara del senyor archabisbe de Ceragoça; la muller de mossén G. Ramon de Muntcada; la senyora de Nualles, e les altres dones mullers de barons, nobles, cavallers, honorables ciutadans, de homens de paratge e de merca-
10 dars honrats, que lo die del dit aniversari sien a la dita Seu per rahó del dit aniversari.

E ultra les dites coses, per rahó del dit aniversari fou fet memorial als preveres qui han carrech de la oferta lo die del dit aniversari, de la tenor següent :

15 Memorial de mossén Johan Quintá e de mossén Narcís Reig, preveres, per la oferta de que han carrech lo die del dit aniversari, fahedor per part de la Ciutat per la senyora infanta dona Caterina, muller del senyor infant don Enrich.

Primerament, que ls ne sia feta una cautela de xvi. lls., x. sous, de les
20 quals ne donaran al manner de la Seu xi. lls. per distribuir-les entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del dit aniversari.

* Item, ne donaran als monjos per tocar les senys, ii. lls., iiii. sous.

A. cviii

Item, als honorables oficials, consellers, abbats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats,
25 los ciris blanchs, mentre bastaran, ab mig croat en quesquí.

Item, ne donaran als iiii. canonges qui portaran los bordons a quesquí i. ciriet blanch, ab mig croat per offerir.

Item, les candeles grogues distribuiran donant a quesquí dels altres, axí homens com dones, per offerir, una candela e i. diner menut.

30 Item, lo dit die de divendres, que's comptava xiii. del dit mes de noembre, per part de la dita Ciutat fou fet lo dit aniversari en la dita Seu, ço es, que sobre les dites graus de la capella de santa Eulalia ere estat posat lo tuguri o capellardent en la forma contenguda demunt en lo memorial del clavari, e baix sobre lo postam, e en los grahons qui eren fets per pujar,
35 foren posats draps de peus, verts, ab senyals de la Ciutat, los quals eren aquell de la taula de la casa del racional, e aquell de la scrivania del consell, e aquell del archiu on estan los libres de la Taula del Cambi de la Ciutat, e i.

qui es de la taula de la casa de cent jurats, e un antich qui es en la dita casa del racional; e alguns banchals de la dita casa del racional.

E deiús lo capellardent, fou posat un sobrecel de bocaram negre, ab un gran senyal de la dita senyora infanta Caterina al mig, e IIII. senyals de la Ciutat, ço es, I. a quescun cantó. E en quescú del dits v. senyals estava, al mig, un bell taxell obrat de fulla d'or partit. Item, foren posats en lo dit tuguri IIII. tovallons de dit bocaram negre ab XL. senyals, ço es, XX. de la dita senyora infanta e XX. de la dita Ciutat; e sobre lo dit capellardent foren posats CCLXX. ciris ne * gres, quescú de pes de VI. onzes, e V. ciris negres, quescú de pes de III. lls., e ab II. senyals de la Ciutat en quescú, los quals foren posats, [ço es, I. al mig] e los IIII. en los canalobres del altar major. Item, LXXIII. brandons de cera groga, de pes quescú de V. lls., ab II. senyals de la Ciutat, ço es I. alt e I. baix, foren posats a les bandes e denant la tomba e deiús lo dit capell; e sobre lo postam foren posades posts a forma de lit; e sobre aquelles fou posat un bell drap de ras que y prestá lo honorable en Ramon de Merlés. Item, foren posats al entorn, a les dues parts, dos banchals que y prestá lo honorable en Maciá Cathalá. E sobre lo dit drap de ras fou posada una tomba, sobre la qual fou posada una tela de drap de li, la qual hi prestá lo regent la sagristia de la Seu; e sobre aquella fou posat un bell drap d'or vermell imperial, lo qual la Ciutat havia donat a la dita Seu per lo anniversari fet per part sua, per ánima del senyor infant don Pedro, quondam, frare del senyor rey, en lo qual foren sobreposats VII. senyals de la dita senyora infanta, com los altres VII. ja fossen de la Ciutat. E açó per tant com en la present ciutat en aquest temps no's trovaben de bells draps imperials sino fort sotils, que la dita Ciutat se servís del dit drap. E que après, com se'n hic trobassen de bells, que'n fos comprat I., lo qual fos encasat ab les orles de terçanell, en les quals fossen pintats e acabats d'or fi XIII. senyals, ço es, VII. de la dita senyora infanta, e altres VII. de la dita Ciutat.

A. CVIII v.º

Item, per ço com no s'ich trobá lo senyor bisbe ni altre prelat, dix la missa del dit anniversari lo honorable mossén P. de Palou, canonge e cabiscol de la Seu. E fou lo sermó lo honorable mossén Baltasar Buçot, doctor en decrets e canonge de la Seu de Barchinona.

* E al dit anniversari, per part dels dits honorables consellers, la senyora dona Sicília de Cabrera fou convidada per los honorables en Johan de Gualbes, fill d'en Jacme, e en P. de Conomines, obrers, en P. Torrent e en Johan Merquet, ab gramalles negres e ab caperons vestits, anants hi a cavall; a la qual dona Sicília fou donat per offerir un brandó blanch de VIII. onzes, ab mig florí.

A. CIX

Item, als dits honorables consellers, e a alguns notables homens, e a IIII. canonges qui apportaren bordons ab capes, e a la nobla muller del noble

mossén G. Ramon de Muntcada, e la nobla na Boyl, tots en nombre de LV., fou donat a quescú i. ciri de cera blanca, de pes de VI. onzes, ensemps ab mig croat. Item, foren donats III. dels dits ciris blanchs, ab mig croat en quescú, al dit mossén P. de Palou, qui, segons es dit, dix la misa, e al diacha e sotsdiacha. Item, a tot lo clero e altres gents, així homens com
5 dones, qui per rahó del dit aniversari eren venguts a la dita Seu, e a altres qui eren en aquella, axí homens com dones, fou donada a quescú una candela de cera de valor de II. diners, ab un diner menut. E axí abans de la missa com durant la celebració de aquella, les esgleyas parroquials e los
10 monastirs, axí de homens com de dones, uns aprés altres, absolien sobre la dita tomba.

E es ver, que dels dits LXXIII. brandons de cera groga e dels CCLXX. brandonets qui serviren al tuguri, ne fou donat a la sagristia de la Seu lo deé ; e los VIII. brandons, ço es, los V. qui estaven al tuguri i. en quescún cantó e alt al mig, e IIII. dels canalobres del altar romangueren a la Seu ;
15 e la resta fou tornada al candaler.

* Item, foren donats al manner de la Seu per distribuirles entre lo clero de la dita Seu lo die del dit aniversari, XI. lls. A. CIX v.º

Item, als monjos de la Seu per tocar les campanes, II. lls., IIII. s.

20 Item, foren distribuïts en diners per la oferta, [].

Item, foren donats a mossén Johan Quintá, e a mossén Narcís Reig, preveres, per treballs de distribuyr la oferta, i. ll., II. s., ço es, a quescú XI. s.

E foren les candeles qui foren offertes, ultra los ciris blanchs demunt
25 dits, XXVIII. lls. de candeles de II. diners la peça.

E es cert, que los devall nomenats vingueren lo die del dit aniversari a la Casa de la Ciutat per anar, ensemps ab los honorables consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari. E precehints los verguers dels dits honorables consellers e i. porter de mossén lo governador, los següents, partints
30 d'aquí ab los caperons vestits, foren ordonats per los honorables obrers en la forma següent :

Mossén lo governador ; mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller primer ; mossén P. de Palou, canonge e cabiscol de la Seu.

35 Mossén lo regent la Vagueria ; mossén G. Dez Torrent, conseller segon ; mossén P. de Sent Climent, mestre racional de la Cort del senyor rey ; mossén Galceran de Sentmenat, cavaller.

* Mossén P. Dusay, conseller terç ; mossén lo Visalmiral ; mossén Johan Buçot. A. CX

40 Mossén P. Buçot, conseller quart ; mossén G. Ermengol ; mossén G. Dez Soler.

Mossén Matheu Dez Soler, conseller quint ; mossén Johan de Marimon ; misser Jofre d'Ortignes ; n'Arnau Ballester.

Mossén Bertran Dez Valls ; mossén Jacme Dez Sos ; Gispert de Guimerá ; misser Bonanat Pere.

5 Mossén Oliver ; mossén Gaspar Buçot ; mossén P. Dez Torrent.

* Mossén Johan Lull, menor de dies ; mossén Lor ; mossén Johan Boschá. A. cx v.º

Mossén Jacme Ça Pila ; mossén Ffarrer de Gualbes ; G. de Gualbes, cónsol ; misser Ffrancesch Castelló.

10 Lo clavari ; mossén Janer ; Bnt. Farrer ; en Ffrancí Carbó.

Mossén Ffrancí Torrent ; en Miquel Ros ; misser A. Dez Mas.

Misser Bonanat de Puigmarí ; Galceran Oliver ; Bnt. Vidal.

* E molts d'altres qui aquí eren se ordonaren per si mateiys, e anaren ab los demunt dits al dit aniversari. A. cxi

15 E celebrada la missa, fou feta solemna absolució, e los dits honorables consellers, ensemps ab tots los altres qui eren anats ab ells a la Seu ab los caperons vestits, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat. E d'aquí quesquí se'n ana dinar a casa sua. E en la vesprada e lo cendemá per lo matí, foren desfets lo tuguri e totes les altres coses qui eren estades fetes per rahó del
20 dit aniversari fet per la dita senyora infanta dona Caterina, *cuius anima requiescat in pace. Amen.*

Les messions fetes per part de la Ciutat, per rahó del dit aniversari, son continuades en lo quart compte del honorable en G. Gerona, clavari de la dita Ciutat, en cartas xci., xciii., xciii., xcv., xcvi.

25 Item, la resta de les dites messions son continuades en lo primer compte del honorable en Thomás de Rajadell, clavari de la dita Ciutat, en cartas Lxxxvi., ci., cxii.

Son totes les dites messions en summa ccxi. lls., xii. s., iiii. diners.¹

¹ Actualment, manca a l'Arxiu Històric de la Ciutat el *Quart compte* del clavari Girona ; és conservat, en canvi, el *Primer compte* de Tomàs de Rajadell. En son f. 86 v.º és anotada la despesa de 41 lliures, 18 sous pel preu d'un drap imperial de camper vert que fou comprat al veler Antoni Torres per a ésser donat a la Seu, tal com havia estat promés pels consellers amb motiu de la funerària feta a l'infanta Caterina. El pintor Jaume Vergós, banderer de la Ciutat, cobra fins a 22 lliures,

1 sou, 9 diners, per sos treballs en la decoració del drap imperial ; entraren en les orles, cent panys d'or fi ; en els senyals i en els fullatges, cent cinquanta panys d'argent. Els senyals, en l'obra dels quals entraren dues canes de terçanell vermell, eren vorejats de veta verda, cosida amb fil d'argent. El botiguer Francesc Rajola vené les vintiset canes de tela negra per al tàlem del tuguri i la tela « fogada » dels senyals dels tovallons (ff. 101 i 117 v.º).

XXXVI

* DE LA ENTRADA DEL EGREGI DON JOHAN DE CLEVAS, GERMÀ DE LA SENYORA PRINCESSA DE NAVARRA E FILL DEL DUCH DE CLEVAS, QUE FEU EN BARCHINONA, E DEL ACOLLIMENT E COLLACIÓ QUE LOS HONORABLES CONSELLERS LI FAHEREN A. CXI v.º

5

[10-14 gener 1440]

Digmenja, a les XI. hores, que's comptava x. del mes de janer del any MCCCCXL., vench als honorables consellers un heraut de part de la senyora reyna de Navarra, e ab una letra que'ls portá de la dita senyora e ab son segell segellada ; lo sobrescrit de la qual era de la tenor següent :¹

10

« A los bien amados e devotos nuestros los consellers de la Ciutat de Barcelona ».

E de la part de dins la dita letra era de la tenor següent :

« La reyna de Navarra. Honorables e bien amados nuestros: Por que es vuestra loable costumbre de fazer honor e buen acullimiento a estrangeros, specialmente a personas insignes, vos notificamos como el egregio e muy amado cosino nuestro don Johan de Clevas, hermano de nuestra muy cara e muy amada fija la princessa, el qual es venido en este nuestro regno por acompañar a la dita princessa su hermana, quando agora vino por solemnizar las bodas con el princep su marido, nuestro muy caro e muy amado fijo primogénito e heredero, se torna en su tierra, e passa por essa ciutat por veer la dita ciutat e sus noblezas, por la grant fama que d'ella ha oydo. Si vos rogamos affectuosament que por honor e consideracion nuestra el dito nuestro cosino sea* por vosotros bien recibido, e trobe en essa ciutat aquell buen acullimiento e honor que de vosotros confiamos, e somos cierta que vosotros sabeys ordenar e fazer en manera que conozca que por honor nuestra li es fecha buena fiesta en estas partidas, e será cosa que mucho vos agradeceremos. Et si cosas algunas por honor de essa ciutat e vuestra

20

25

A. CXII

¹ L'original d'aquesta lletra és conservat en la col·lecció de *Cartas Reals Originals* (vol. de 1400-1441) de

l'Arxiu Històric de la Ciutat al qual adaptem directament la present transcripció.

cumple que nos fagamos, de buena voluntad seran cumplidas. Et sea el Sant Spirito vuestra protecció continua. Dada en nuestros palacios de Taffalla a dos dias de jenero l'anyo del Nacimiento de nuestro senyor Jesuxpristo MCCCCXL. Blanca».

5 E legida la dita letra per los dits honorables consellers, tentost aquell die mateix, al daprés dinar, aplegaren Consell de algunes notables persones, poques en nombre, ja com se regirien en los dits affers ; e fou deliberat, que
10 attés que lo dit don Johan de Clevas no es rey ni fill de rey, los dits consellers no isquen per reebre'l, com no haien acostumat de eixir sino per rey o fill de rey ; però, que atessa la letra de la dita senyora reyna de Navarra, e attés encara lo acostament qui es de la casa de Navarra ab la casa de Aragó, e lo acostament que lo dit don Johan de Clevas ha ab la dita casa de Navarra, fou delliberat, que de part dels dits honorables consellers sien pregats tots
15 los ciutadans e mercaders, que lo jorn que lo dit don Johan entrará en la ciutat lo isquen a reebre ; e que lo cendemá que será entrat, los honorables consellers, acompanyats de promens, lo vagen visitar a la sua posada. E aprés, que IIII. notables ciutadans lo acompanyen per la ciutat e per mostrar-li aquella. E axí mateix, que lo jorn que será en la Casa de la Ciutat, li fos feta una bela collació de beure ab diverses confits, axí nostrats com
20 alaxandrins.

E successivament, diluns aprés dinar, a XI. del dit mes de janer del any MCCCCXL, lo dit don Johan de Clevas entrá en aquesta ciutat, al qual isqueren moltes e * diverses persones a reebre'l e fer-li honor. E entrá per lo
portal de Sent Anthoni, e dret camí, se'n vench a la plaça de Sent Jacme ;
25 e aprés girá per lo carrer de la Deputació, tenint son camí a la Cocorella, trossús a la casa de mossén Ffrancí Dez Pla, en la casa del qual posá lo dit don Johan de Cleves.

A. CXII v.º

E lo sendemá, que era dimarts, a XII. del dit mes de janer, los honorables consellers acompanyats dels honorables mossén Johan Buçot ; mossén
30 Ffrancesch Dez Pla ; mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes ; mossén Ramon Çavall ; mossén Johan de Marimon ; mossén P. Dusay ; mossén Bnt. Turell, anaren visitar lo dit senyor don Johan, mencionant-li com havien haut gran pleer de la sua venguda, la qual lus era estada notificada per la senyora reyna de Navarra, e que la Ciutat, axí per rahó del dit don Johan, com per lo acostament que havia ab la casa de Navarra, qui es molt acostada
35 a la casa de Aragó, era presta e apparellada de fer-li aquells pleers e serveys que posqués e a ell fossen plasents, e ell los regraciá molt. E de continent, li foren assignats los honorables : mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes ; mossén Johan de Marimon ; mossén P. Dusay ; mossén Bnt. Turell, per
40 acompanyar-lo per la ciutat, e mostrar-li aquella.

* E après, fou delliberat que, dijous primer vinent, fos feta [collació] al dit don Johan en la Casa de la Ciutat. E per aquestes coses fou fet i. memorial als honorables mossén Arnau Pol e a n Bnt. Farrer, obrers; e un altre memorial al honorable en G. Gerona, clavari, los quals son de la tenor següent. A. cxiii

5 Memorial dels honorables obrers :

Primerament, que facen adobar e metre apunt lo tinell, e que haïen tovalles per cobrir-lo.

Item, que facen traure los escons e banchs de la casa del Consell de cent jurats, e que ls facen metre a casa d'en P. Ribalta, qui fou d'en Ffrancesch Foix. 10

Item, que facen parar tota la ciutat mentre lo dit don Johan hic sie, ço es, drapers, botiguers, argenters e altres menestrals.

Item, que haïen bancals, e draps de peus, e metre a punt la dita casa de cent jurats, e que haïen los homens del mur per ajudar e posar los dits draps e bancals. 15

Item, que facen metre a punt la águila e donar carrech a n Tárrega, frenar, per portar-la.

Item, que haïen carrech de argent e tovalloles.

Item, pues e culleres d'argent per meniar gíngebre vert.

Item, secretaris per tenir les entorxes. 20

Item, dos coxins.

Item, que haïen lo canalobre de la Seu o d'en Ffrancesch Formós per posar-lo en la casa de cent jurats, com ja en la dita casa, ne haïe un altre.

25 * Memorial del argent del qual han carrech los dits honorables obrers. A. cxiii v.

Primerament, xxxx. bacines.

Item, copa cubertrada e pitxer per lo dit senyor don Johan de Cleves.

Item, xxxx. copes.

Item, xxxx. cetres.

Item, ii. conchas grans per lo tinell e una per lo rabost. 30

Item, canters per tenir aygua.

Item, que diguen a n'Anthoni Gras, trompeta de la Ciutat, que ell ab v. altres trompetas, ab panons e sobrevestes de la Ciutat sien prests la jornada de la collació.

Item, que diguen a n March Farrer, spaser, qui está fora lo portal de la Bocaria, que ell ab sa deesme, ab esturments de corda, vestits de camís, e ab las caras e ales dels angells, sien prests la dita jornada. 35

Item, que haien una liura de benjuhi per perfumar la casa de cent jurats, e les bacines, e tovalloles, e que'y haie peets.

Item, que empren los monastirs de Pedralbes, de Sent Pere, de Valldonzella, de Jonqueres e de Santa Clara, que facen entre tots cc. rams de barbarí e de violes boscanes, que sien perfumats; e que'n sie fet i. pus avantatjós per donar-lo al dit don Johan de Cleves, del qual fou donat carrech al dit monastir de Pedralbes.

Item, que haien dels dits monastirs, ço es, de quesquí, i. brocal de aygarós, e que'ls offiren paga de tot si l'en volran.

10 * Item, que haien xx. almorratxes domesquines, e que sien omplides d'aygarós; e après, que sien donades als pus avançats de la companya del dit senyor don Johan, e que de la aygarós, mesclada ab aiga de la font, sia donada aygamans a la fi de la collació. A. cxliij

Memorial del honorable en G. Gerona, clavari :

15 Primerament, que faça fer i. quintar de citronat.

Item, confits daurats, mig quintar.

Item, *manus Cristi*, mig quintar.

Item, pinyonada mig daurada, mig quintar.

Item, gingebrons e canyellons, mig quintar.

20 Item, amelles e pinyons, mig quintar.

Item, batafalua, mig quintar.

Confits alaxandrins dels quals ha carrech lo dit clavari :

Primerament, gingebre vert, iii. roves.

Item, pomes confites, i.^a rova.

25 Item, peres, cindriat, i.^a rova.

Item, carabaçat, codonys, i.^a rova.

* Cera de que ha carrech lo dit clavari per ço que n'hi hage, si lo vespre sobrevenia : A. cxliij v.º

Primerament, x. parells d'entorxes, quescuna de pes de vi. lls.

30 Item, xv. lls. d'entorxetes per los canalobres e per servir.

Vins de que ha carrech lo dit clavari :

Primo, una somada de malvesia.

Item, ii. somades de vin moscat.

Item, v. quarters de vin merva.

Item, que lo dit clavari digue als taulers de la Taula de la Ciutat, que quescun jorn mentre lo dit don Johan de Cleves sia en Barchinona posen en la dita Taula molts florins e molts croats.

5 Memorial dels verguers, ço es, que appellen los següents, per ço que sien emprats per los honorables consellers :

Mossén Bnt. Turell sia emprat per maiordom.

Mossén Jacme Ça Pila, per servir de copa lo dit senyor don Johan.

Lo honorable en Johan Lull, fill d'en Johan, per servir de botaller.

10 Los honorables mossén Matheu Dez Soler, e en Ffranci Carbó, per portar les bacines dels confits per lo dit senyor don Johan.

Los honorables mossén P. Dez Torrent e en Ramon de Merlés, adjunts als honorables obrers.

* Los honorables en G. Gerona, clavari, Jacme Dez Quer, Nicholau A. cxv Farrer, racionals de la Ciutat, e en Ramon Amat, guardes del rabost.

15 G. Martina, Johan Bach, guardes del tinell.

Guarda de la primera porta, Bng. Sabater, farrer e finador per la Ciutat, e que li ajuden aquells que ell se elegirá.

Guarda del cap de l'escala, Pere Teraschó, fuster de la Ciutat, ensemps ab aquells que ell se elegirá.

20 Servidors per portar les bacines.

Part dreta :

Part esquerra :

Ffranci Trilles.

Antich Pujades.

Johan Bng. Ça Pila.

Johan de Mijavila.

P. Metge.

Bnt. Miquel.

25 Nicholau Serra.

P. Johan Conesa.

Miquel de Gualbes.

Bertran Torró.

P. de Malla.

Miquel de Conomines.

Bng. Seyol.

Ffranci Xatantí.

Ffranci Queralt.

Galceran Carbó.

30 Jacme Carbó.

Thomás Puig.

Ffranci Ces Avaces.

* Servidors per donar a beure.

A. cxv v.º

Part dreta :

Part esquerra :

Bnt. Farrer.

Jacme de Palou.

35 Johan Farrer, alias Ces Avaces.

Lo fill de misser Puigmarí.

[Part dreta :]

- Lo fill d'en Jacme de Sós.
 Lo fill d'en Johan de Marimon.
 Lo fill d'en G. Martina.
 5 En Gener.
 Lo fill de misser Ramon Dez Papiol.
 Ramon Lull.
 Andreu Malla.
 Lo fill de misser Bng. Dez Valls
 10 P. Johan Farrer.
 Lo fill d'en Thomás de Rajadell.
 Lo cunyat d'en Relat.
 Lo fill de misser Jofre d'Ortigues.
 Lo fill de misser Johan Farrer.
 15 Lo net d'en Anthoni Cases.
 Lo fill d'en Moles.
 Jacme Dez Torrent.
 Lo fill d'en Buguera.
 Lo fill de mossén Bn. Turell.
 20 En Romeu de Marimon.
 Lo fill d'en P. Torayes.
 Lo fill d'en Ffrancesch Torayes.
 Lo fill de misser Pau Aroles.
 Lo fill d'en Theserach.

[Part esquerra :]

- Bnt. de Marimon.
 Luis Lull.
 Johanet Bertran.
 Lo fill d'en P. Oliver.
 Anthoni Pol.
 Lo fill de misser Morot.
 Ramon Merquet.
 Lo fill de misser Ortals.
 Lo fill de misser P. Ces Deus.
 Lo fill d'en Gabriel Ballester.
 Lo fill d'en Ffrancesch Pujada.
 Lo fill d'en Merquet Ça Tria.
 Johan Diona.
 Lo net d'en Seyol.
 Lo fill d'en P. Dez Puig.
 Lo fill d'en Spigoler.
 Lo fill de misser Oló.
 Lo fill de mossén Bng. Miquel.
 Lo fill de misser G. Jordá.
 Lo fill de misser Anthoni Torres.
 Lo fill d'en Ffrancesch Pujades.

- 25 * E successivament, dijous, a XIII. del dit mes de janer del dit any A. cxvi
 mccccxl, fou feta la dita collació en aquesta forma, ço es, que lo dit senyor
 don Johan de Clevas, lo da prés dinar a les III. hores, ab sa companya, ab
 los dits honorables ciutadans qui han carrech de acompanyar-lo per la
 ciutat, se'n vench a la Casa de la Ciutat per veure aquella. E quant fou
 30 descalvalcat, fora lo portal, decontinent vi. trompetas, qui eren dalt en
 lo primer claustro, començaren de trompar, e los honorables consellers,
 acompanyats dels honorables ciutadans, qui seran anomenats devall, al
 seure de la collació isqueren de la casa del Consell de xxx^{te} e faheren-se al dit
 senyor don Johan trossús a mig pati e quia (?) com mes, e fahentli reveren-
 35 cia, inclinant la testa, [e] li mostraran la dita Casa de la Ciutat, ço es, que'l
 faheren entrar en la dita casa del Consell de xxx^{te}, e en lo verger; e après,
 precehints los dits trompetas, qui ja eren dalt segons es dit, lo faheren
 pujar en la casa del Consell de cent jurats, la qual era empaliada de draps
 de peus, vermells, de la Ciutat, e ab senyals de aquella, e los sitials plens de
 40 bells bancals, qui eren estats manlevats de diverses gents, e axí mateix, de-

fora la dita casa de cent jurats, en la claustra, eren posats diverses banchs ab banchals sobre aquells ; e en lo claustro, qui es sobre lo portal major, al mig de les dues finestres, fou posat un tinell de molt argent, e molt bell, lo qual hi havia prestat en Bnt. Blascho, argenter; e après de aquell, vers lo
 5 claustro pus ençà, fou posada una gran taula on estava lo argent qui havia a servir. E en la dita casa de Consell de cent jurats, en lo banch on sehen los honorables consellers, vers lo mig jorn, era estat posat un coxí cubert de drap d'or on segué lo dit senyor don Johan, e en l'altre banchal dessús, detrás lo dit senyor, ere estat posat un altre semblant coxí, los quals dos co-
 10 xins foren manlevats del honorable mossén Huch Fivaller, e als peus del dit don Johan fou posat un coxí cubert de drap de seda, ab senyal de la Ciutat, qui es en la casa del racional. E assegut lo dit senyor don Johan, de continent, los honorables obrers, ensemps ab los dits lurs adjunts, faheren seure deçà e dellà del dit senyor don * Johan los honorables consellers, absent
 15 emperó lo honorable mossén Bnt. Fivaller, qui era malalt. E axí mateix ordonaren e faheren seure los honorables ciutadans e cavallers e gentils homens del dit senyor don Johan, mesclant-los segons se segueix.

A. CXVI v. 00

Part dreta :

Part esquerra :

	Mossén G. Dez Soler, conseller primer.	Mossén P. de Malla, conseller segon.
20	Mossén Guilleumes de Lalay.	Mossén de Hostreylla.
	Mossén Johan de Gualbes, conseller quart.	Mossén Johan Merquet, conseller quint.
	Mossén de Hobeus.	Luys de Santa Merla.
	Mossén Johan Buçot.	Mossén Ffrancesch Dez Pla.
25	Mossén de Laudas.	Jaqua de Lalay.
	Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes.	Mossén Ramon Çavall.
	Mossén de Hostambur.	Arnaut Dalnissa.
	Mossén Johan de Marimon.	Mossén P. Dusay.
	Luys de Luyvila.	Anthoni de Vandrí.
30	Mossén P. Romeu.	Mossén Miquel de Muntjuhich.
	Ffelip de Luyvila.	G. de Vandrier.
	Mossén Jacme de Sos.	Mossén P. Buçot.
	Atie de la Luyzossa.	Johan de Coxi.
	Mossén Gaspar Buçot.	Mossén Johan Lull.
35	Johan de Salm.	Johan Durnes.
	G. de Gualbes, cónsol.	Misser Bonanat Pere.
	Milia de Huch.	Johan de Guasses.
	Bng. Lull, mostaçaf.	Johan Boschá, major.
	Rotlan de Vadines.	Jacques de Bellforrier.
40	Misser Ffrancesch Castelló.	

- * E après que los demunt dits foren asseguts, lo honorable mossén Bnt. Turell, qui era maiordom, fou portar los confits alaxandrins, ço es, que mossén Matheu Dez Soler portá primer una bacina per obs del dit senyor don Johan, e per ço cessá del carrech que havia lo honorable en Ffranci Carbó. A. CXVII
- 5 E après, vengueren los altres baciners, segons lur orde, e precehints lo entrames de la águila e x. sonadors d'esturments de corda, vestits ab camís e ab cares, diademes e ales dels angells, e precehints après lo dit maiordom, e los honorables obrers e lurs adjunts, qui faheren posar les tovalloles, començant a la una part al dit honorable mossén G. Dez Soler, e a la
- 10 altra part, al dit honorable mossén P. de Malla. E fet lo tast per lo dit maiordom en la bacina qui apportava lo dit mossén Matheu Dez Soler, la qual ere per lo dit senyor don Johan, lo dit senyor començá de menjar dels confits, e per consegüent tots los altres. E lo dit maiordom pres en la ma una tovallola de seda, que apportava al muscle esquerra lo dit mossén
- 51 Matheu Dez Soler, e aquella acostá al dit senyor don Johan, e torca-ss'i la ma e la bocha. E après, lo dit majordom la torná, al dit mossén Matheu Dez Soler. E los dits sonadors sonaven, e la dita águila anava una amunt e altre avall per la dita casa de cent jurats. E com hagueren menjats dels dits confits, precehints los dits maiordom, obrers e adjunts, les dites bacines
- 20 foren tornades a la casa del archiu, on son conservats los llibres de la Taula, qui es sobre lo pati, a la un cap del claustre, denant lla on eren posats los tinells, de la qual casa fou fet reebost per aquesta rahó. E axí mateix se'n isqueren los dits águila e x. sonadors. E après, lo dit maiordom fou portar a beure, ço es, que mossén Jacme Ça Pila portá una copa cubertrada per
- 25 obs del dit senyor don Johan, e en Francesch Trilles pres lo pitxer per servir de botaller, per ço com lo honorable en Johan Lull, qui'n devia servir, no s'i trobá. E successivament, vingueren tots los altres qui eren assignats per donar a beure, quescú ab una copa, ab vi e pitxer ab aygua. E preceheints los dits águila e x. sonadors, e après precehints los dits * majordom, obrers
- 30 e adjunts, per orde entraren en la dita casa de cent jurats. E fet lo tast per los dits coper e botaller donaren a beure de vi de malvesia al dit senyor don Johan e per consegüent a tots los altres. E per la forma demunt dita foren donats e distribuïts los confits de sucre nostrats, demunt en lo memorial del clavari mencionats. E après, fou donat a beure del vi moscat en
- 35 semblant manera que fou donat de la malvesia. E per la finestra de la casa on ere lo reebost foren lançats diverses confits als muços e a altres gents, qui eren en lo pati denant la Casa de la Ciutat. E après, foren portades v. bacines, molt notablement enramades ab diverses rams, que havien fets los monastirs demunt dits, los quals rams foren distribuïts, donant-ne un qui
- 40 era plus bell al dit senyor don Johan, e als altres qui aquí eren. E après d'açó, diverses ciutadans e cavallers e altres de la companya del dit senyor
- A. CXVII v.º

don Johan, a so dels esturments que sonaven los dits angells, dençaren denant lo dit senyor. E ell mateix se levá dues veguades a dançar. E fetes les dites dançes, lo dit senyor don Johan se'n volch anar. E de fet se levaren tots en peus. E precehints les trompetes, ell se'n devallá, ensemps ab los
 5 honorables consellers e los altres honorables ciutadans, cavallers, e altres de la companya del dit don Johan. E los dits honorables consellers e altres ciutadans lo acompanyaren fins prop la porta forana. E lo dit don Johan prés lur comiat e ana-sse'n a sa posada, acompanyat dels honorables IIII. ciutadans qui han carrech d'acompanyarlo per la ciutat.

10 E munten les messions qui foren fetes per la dita collació: CCIII. lls., XIII. s., IIII. diners, segons appar en lo compte per aço donat en la casa del racional per en Ffrancesch Padró, qui ha haut carrech de pagar les dites despesses. E ací ha fi la dita collació. *Deo gracias.*¹

¹ Al marge, una nota diu: «Aquest compte es en lo armari on estan los comptes de la festa del sagrat Cors de Jhu. Xst.».

XXXVII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[26 maig 1440]

* En la festa del sagrat Cors de Jesu Xpist, la qual se celebrá a xxvi. A. cxviii
5 de maig del any mccccxl., no's poch fer la processó ni portar lo Cors de Jesu
Xpist per la ciutat, per ço com lo dimecres abans de la dita festa, la hora
que los honorables consellers ab altres eren aplegats en la plaça de Sent
Jacme per anar a les vespres en la forma acostumada, plogué molt. E per
ço, la dita processó fou prorogada al digmenja següent, que's comptava
10 xxviii. del dit mes de maig. E los dits honorables consellers no anaren
a la Seu a les vespres lo dit die de dimecres, ni al offici lo dijous, mas anaren
a les vespres lo dissapta après següent, ab trompas, e acompanyats de pro-
mens, segons es acostumat, e en la vesprada del dit dissapta foren dites ma-
tines; e lo digmenja fou feta la processó e solemne offici ab sermó, en la
15 forma acostumada. E la dita Seu romás tota empaliada del dijous fins al
digmenja per tot lo jorn.

E foren elegits per los honorables consellers per ordonar en la dita pro-
cessó los devall scrits.

Et primo, al exint de la Seu, e encara per tota la processó, ultra aquells
20 qui son ordonats per los trasts. E fou delliberat per los honorables conse-
llers que axí's seguescha per avant quescún any.

Ço es, ab los honorables mossén	Mossén P. Buçot ;
P. Arnau Pol e Bnt. Farrer, obrers	Mossén Matheu Dez Soler ;
l'any present de la dita Ciutat, los	P. Serra, fill del batle general ;
25 honorables:	Johan Nicholau Dirga, a. de Gualbes;
	Ramon de Merlés,
	e P. de Conomines.

Los dits honorables obrers, ensemps ab los vi. defora nomenats, admi-
nistraren al exint de la Seu, e après, mossén P. Buçot e mossén Matheu
30 Dez Soler portaren brandons, e los dits obrers, ab los restants iii, ordo-
naren per tota la processó, ultra aquells qui son ordonats per los trasts.

* Per los lochs on passe la processó :

A. CXVIII v.º

De la Seu tro a la Cort del vaguer : Jacme de Gualbes ; P. Johan Girgós.

De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : Nicholau Serra ;
5 Miquel de Gualbes.

De la carniceria dels cabrits fins a la capella d'en Mercús : P. Metge ;
Bnt. Miquel ; Luis Xatantí ; Johan Ces Avaces ; Luis Colom ; Ffranci Ces
Avaces ; Baltasar Romeu.

De la capella d'en Mercús, fins al cantó del Born : P. de Ciges ; G. Romeu ;
10 P. Cestrada ; Galceran Dusay ; P. Dez Pla.

* Del cantó del Born fins a la carniceria del carrer Ampla : Jacme de Bonet ; G. Mulet ; Gilabert Queralt ; Nicholau Farrer. A. CXIX

De la carniceria del carrer Ampla, fins al cantó del Rogomir : Galceran Oliver ; Johan de Mijavila ; G. Xatantí ; Galceran Ocelló ; Gabriel Ros ;
15 P. Torrent, menor de dies ; Johan Colom.

Del cantó del Rogomir fins a la volta de Sent Xpistofol : Ffranci Xatantí ;
Ramon Dez Pla, germá del batle ; Ffranci Ortal.

De la volta de Sent Xpistofol fins a la plaça de Sent Jacme : Thomás Dez Puig ; Bnt. Ça Bastida ; Galceran Carbó ; Andreu Merqués.

De la plaça de Sent Jacme fins a la Seu : P. de Malla ; Bng. Seyol ;
20 Ffranci Queralt.

* Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jesu Xpist. A. CXIX v.º

Part esquerra :

Part dreta :

25 Mossén Johan Lull, maior de dies.
Mossén G. de Vallsecca.
Mossén G. Dez Torrent.
Mossén Johan de Marimon.
Mossén Miquel de Muntjuich.
30 Mossén Ffrancesch Lobet.
Misser Bonanat Pere.
Mossén Jacme Ros.
Bnt. Vidal, cónsol.
Bng. Lull, mostaçaf.

Mossén lo batle.
Mossén Johan Buçot.
Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes.
Mossén Ramon Çavall.
Mossén P. Dusay.
Mossén Jacme Dez Sos.
Mossén P. Buçot.
Mossén P. Torrent.
Mossén Jacme Ça Pila.
Mossén Matheu Dez Soler.

Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents.

Part esquerra :

Part dreta :

Mossén Bnt. Fivaller, conseller terç.

Mossén P. de Malla, conseller segon.

Mossén G. Dez Soler, conseller

Mossén lo vaguer.

5 primer.

Mossén Johan Merquet, conseller

Mossén Johan de Gualbes, conseller

quint.

quart.

XXXVIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[15 juny 1441]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a xv. A. cxx
5 del mes de juny del any mccccxli., foren elegits per los honorables consellers
los ordonadors devall scrits.

Et primo, al exint de la Seu e encara per tota la processó, ultra aquells
qui son ordonats per los trasts.

Ço es, ab los honorables mossén Mossén Johan de Gualbes, fill d'en
10 Jacme Ça Pila e Ramon Dez Pla, Jacme ;
obrrers l'any present en la dita ciutat, Mossén Johan Merquet ;
los honorables: P. de Conomines ;
P. de Relat,
e P. Dez Valls.

15 Los dits honorables obrers, ensemps ab los v. defora nomenats, admi-
ministraren al exint de la Seu. E après, mossén Johan de Gualbes, e
mossén Johan Merquet portaren brandons, e los dits obrers ab los res-
tants iii. ordonaren per tota la processó, ultra aquells qui son ordonats
per los trasts.

20 Per los lochs on passe la processó :

De la Seu tro a la Cort del vaguer : acme de Gualbes ; P. Johan
Girgós.

De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : Miquel Ça
Bastida, alias, Font ; Ramon Ros.

25 De la carniceria dels cabrits fins a la capella d'en Mercús : Andreu Mer-
qués ; Baltasar Romeu ; Ramon Dez Pla, fill d'en Ramon ; Jacme Ces
Avaces.

* De la capella d'en Mercús fins al cantó del Born: Loys Colom ; Ffranci de Vallseca ; Nicholau Serra ; Miquel de Gualbes ; Gabriel Ros. A. cxx v.º

Del cantó del Born fins a la carniceria del carrer Ampla : Jacme de Bonet, G. Mulet, e Nicholau Ffarrer.

5 De la carniceria del carrer Ampla fins al cantó del Rogomir : Galceran Ocelló ; Johan de Mitjavila ; Gilabert Queralt ; Loys Caselles ; Johan Colom ; Bnt. Miquel ; P. de Malla.

Del cantó del Rogomir fins a la volta de Sent Xpistofol : Bng. Seyol ; Thomás Dez Puig.

10 De la volta de Sant Xpistofol fins a la plaça de Sent Jacme : Ffranci Ortal ; Miquel Ça Torra.

De la plaça de Sent Jacme fins a la Seu : Ffranci Queralt ; Bnt. Farrer, menor de dies.

15 * Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist. A. cxxi

Part esquerra :

Part dreta :

Mossén Johan Buçot.
Mossén G. de Vallsecca.
Mossén G. Dez Torrent.
20 Mossén Bnt. Fivaller.
Mossén Jacme de Sos.
Mossén Ffrancesch Lobet.
Misser Bonanat Pere.
Mossén P. Dez Torrent.
25 Mossén Johan Merquet.

Mossén Johan Lull, maior de dies.
Mossén G. Dez Soler.
Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes.
Mossén Matheu Dez Soler, cónsol.
Mossén Miquel de Muntjuhich.
Mossén P. Arnau Pol.
Mossén P. Buçot.
Mossén Johan de Gualbes.
Jacme de Casasage, cónsol.

Al mig d'aquests dos darrers, Johan de Gualbes, mostaçaf.

Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents.

Part esquerra :

Part dreta :

30 Mossén Jacme Ros, conseller terç.
Mossén Huch Fivaller, conseller primer.
Mossén Ffrancesch Carbó, conseller quint.

Mossén Johan de Marimon, conseller segon.
Mossén lo regent la vagueria.
Mossén Miquel Dez Pla, conseller quart.

XXXIX

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[21 maig 1442]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a XXXI. A. CXXII
5 del mes de maig del any MCCCCXLII., foren elegits per los honorables consellers los ordonadors devall scrists.

Et primo, al exint de la Seu, e encara per tota la processó, ultra aquells qui son ordonats per los trasts :

Ço es, ab los honorables mossén P. Buçot e Bertran Torró, obrers
10 l'any present de la dita Ciutat, los honorables mossén Miquel Dez Pla ; mossén Ffrancesch Carbó ; P. de Conomines.

Los dits honorables obrers, ensemps ab lo dit en P. de Conomines e altres, administraren al exint de la Seu, e après, los dits mossén Miquel Dez Pla, e mossén Ffrancesch Carbó, portaren los brandons ; e los dits
15 obrers, ab lo dit P. de Conomines, ordonaren per tota la processó, ultra aquells qui son ordonats per los trasts.

Per los lochs on passe la processó :

De la Seu tro a la Cort del vaguer : P. de Relat ; Jacme de Gualbes ; Jacme de Bonet ; Gilabert Queralt.

20 De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : Baltasar Romeu, e Ramon Ros.

* De la carniceria dels cabrits fins a la capella d'en Mercús : Ffranci de Vallseca ; Miquel de Gualbes ; Nicholau Serra ; Loys Colom ; Bnt. Miquel. A. CXXII v.º

De la capella d'en Mercús trossús a la plaça del Born : Arnau Ça Bastida ; Galceran Dusay ; Galceran Oliver ; Ffelip de Ferrera ; Gabriel Ros ;
25 Ffranci de Conomines.

De la plaça del Born trossús a la carniceria del carrer Ampla : G. Mulet ; Galceran Ocelló ; Johan Colom ; Luís Caselles ; Bng. de Junyent.

De la carniceria del carrer Ampla trossús al cantó del Rogomir : Johan
30 Bng. Ça Pila ; Ffranci Trilles ; P. Torrent, menor ; Johan de Mitjavila ; Loys Xatantí ; Antich Farrer ; Ffranci Xatantí.

* Del cantó del Regomir fins a la volta de Sant Xpistofol : Bnt. Farrer, A. CXXIII menor ; Ffranci Queralt.

De la volta de Sant Xpistofol fins a la plaça de Sant Jacme : Miquel Ça Torra ; Ffranci Ces Avaçees.

5 De la plaça de Sant Jacme, fins a la Seu : Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel ; Leonard de Sos.

* Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist lo die de la sua festa del any MCCCCXLII. A. CXXIII v.º

Part esquerra :

Part dreta :

10	Mossén Anthoni Pinya, missatger de Perpinyá.	Mossén Johan Lull, major de dies.	Mossén lo batle.
	Mossén Ffrancesch Dez Pla.		Mossén Johan Buçot.
	Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes.		Mossén G. Dez Soler.
15	Mossén Johan de Marimon.		Mossén P. de Malla.
	Mossén Bnt. Fivaller.		Mossén Johan Merquet, cónsol.
	Mossén Miquel de Muntjuich.		Mossén Jacme Ros.
20	Mossén Ffrancesch Lobet.		Mossén P. Arnau Pol.
	Mossén Matheu Dez Soler.		Mossén Miquel Dez Pla.
25	Mossén Ffrancesch Carbó.		Bng. Gibert, cónsol.
	Mossén Ffrancesch Castelló.		Thomas Pujada, mostaçaf.

Lo dit jorn portaren los bordons del pali los següents.

30 Part esquerra :

Part dreta :

	Mossén Johan Lull, conseller terç.	Mossén P. Dusay, conseller segon.
	Mossén G. Dez Torrent, conseller primer.	Mossén lo governador de Cathalunya.
	Mossén P. Johan de Sentcliment	Mossén Jacme Ça Pila, conseller quart.
35	conseller quint.	

* En lo dit any MCCCCXLII., e per rahó de la dita festa del sagrat Cors · A. ~~CXXXII~~
 de Jhesu Xpist., en P. Deuna, pintor, ciutadá de Barchinona, vené a la
 Ciutat per preu de XLV. florins lo entramés appellat de Sant Ffrancesch,
 ensemps ab IIII. testes d'angells, ab ales e diedemas daurades, qui sonen
 5 sturments en lo dit entramés, e VI. parells de ales daurades e argentades per
 VI. angells qui canten en lo dit entramés. Item, una ara celi ab lo saraf
 e un arbre enfullat, ab poms daurats en lo dit arbre. E lo dit P. Deune ha
 promés de tenir en condret lo dit entramés, e donar-hi tot ço que y sia mester,
 axí de fusta e mans de fuster e de ferra e de totes altres coses necessaries
 10 al dit entramés, e quant sia mester que l'haie a tornar de nou; e per aquest
 cárrech ha haver quescun any III. lls., VI. sous, segons totes aquestes coses
 apparen en la época que fermá dels dits XLV. florins en poder d'en Ffrancesch
 Moles, notari de Barchinona, a XIII. de juny del dit any MCCCCXLII.

XL

* DE LA BONA NOVA QUE HAGUEREN LOS HONORABLES CONSELLERS DE LA ENTRADA QUE LO SENYOR REY FOU PER FORÇA D'ARMES, EN LA CIUTAT DE NAPOLS. A. cxxxij v.º

5

[26-28 juny 1442]

Dimarts, a xxvi. de juny del any mccccxxxii., los honorables consellers hagueren bona nova per letres certas¹, que lo senyor rey, per gracia del Actor increat qui es donador de tots bens e principal vencedor de les batalles, a ii. del present mes, a punta del sol exit, entrá victoriosament per força d'armes en la ciutat de Napols, la qual, per molt de temps havia tenguda assetjada. E de continent, los honorables consellers, sabuda la dita nova, ne scriviren a la senyora reyna qui era a Ceragoça d'Aragó, e per aquesta rahó li trameteren correu qui entrá dins xxxviii. hores ; e aquell dia mateix, en la hora baxa, per ordinació dels dits honorables consellers, per mijá dels honorables obrers, pregaren lo senyor bisbe qui ho maná a la Seu e a les esgleyes parroquials, e los dits obrers ne pregaren los monastirs. La dita Seu e les altres esgleyes, demostrant alegria de la dita nova, sonaren a clas los

¹ En la col·lecció de *Cartas comunas originals*, 1442, n.º 61, és conservada la següent lletra :

« Molt honorables e de gran saviesa senyors: Per la letra del senyor rey, de la qual es trasllat dins la present, veureu la nova gloriosa que nostre Senyor Deu, per sa gracia e mercé, ha permesa per la victoria que'l dit senyor ha obtenguda de la ciutat de Napols, bellicosament e per gran força d'armes, que es stat un gran fet e victoriós. Nostre Senyor Deu sia glorificat de tot, al qual placia, per sa mercé, açó sia causa de donar fi en aquesta empresa en manera que lo dit senyor rey, axí com desiga, puxa anar visitar sos regnes e terres de part dellà. E si algunes coses vos seran plasents que yo faça en les parts deçà scriuiu-me'n ab bona confiança. Scrita en Gayeta a iii. de juny mccccxxxii.

Prest a vostra honor e voler. M. Pujades, tresorer ».

L'adreça apareix així redactada : « [Als molt ho]norable senyors [e de gran] saviesa los [consellers] de la ciutat [de Ba]rchinona ».

Una nota del dors diu : « De mossén Matheu Pujada, tresorer. Per la bona nova del senyor rei. Rebuda a 26 de juny, any 1442 ».

El trasllat de la lletra reial adreçada al tresorer és conservada en *Cartas reals originals*, 1442-1454, n.º 18, i diu:

« Lo rey. Tresorer: A laor de nostre senyor Deu que es vencedor de les batalles, e honor nostra e consolació vostra vos notificam com vuy, dissapte, a punta de sol exit, donam molt fort batalla a la ciutat de Napols, la qual

havem vençuda e tenim a mans nostres. De açó vos pregam façau laors e gracies a nostre senyor Deu, e festa com se mereix. Dada en la nostra ciutat de Napols a ii. dies de juny, any mccccxxxii. Rey Alfonsus ».

Més tard, a 5 de juliol del mateix any, fou rebuda a Barcelona altra lletra del rei adreçada als veguer, consellers i prohoms de la ciutat amb notificació del mateix fet d'armes. La copiem de *Cartas Reals Originals*, 1442-1454, n.º 17 :

« Lo rey. Amats nostres: Creents fermament que de nostres prosperitats vos alegrarets, vos notificam com huy disapte, que's compta dos de juny, exint lo sol, trobants-nos ab nostres gents de cavall e de peu a les portes e muralla de la ciutat de Napols, e meses aquelles en degut orde, li donam axí fort batalla per diverses parts que la havem entrada, vençuda e totalment sotsmesa a nostra senyoria e obediencia. Speram en nostre senyor Deus prestament fer-vos oyr altres noves de nostres affers en aquesta empresa grantment. Dada en la ciutat de Napols a dos dies de juny del any Mil cccccxxii. (signal). Rex Alfonsus.

Olzina ».

L'adreça diu : « [Als amats e fe]jels nostres los veguer, [consellers e] prohoms de la ciutat [de Barchinona] ».

Al dors de la lletra, una anotació de rebuda : « Del senyor rey denunciant la nova de la entrada e presa de Napols. Rebuda a v. de juliol mccccxlii ».

senys e esquesles. E en aquell mateix die, los dits honorables consellers faheren emprar lo senyor bisbe, mossén lo governador, mossén lo vagué e batle, los honorables diputats del general, abbats, ciutadans e mercaders que fossen lo cendemá per lo matí a la Casa de la Ciutat, per ço que ab ells ensemps
 5 anassen a la Seu per fer gracias a Deu de la dita bona nova. E aquell die mateix, en la nit, les gents de la dita ciutat, mostrants haver alegria e consolació de la dita bona nova, faheren grans alimares, tocants bacins, e fahents altres coses de alegria. E de fet, lo dit cendemá per lo matí, los dits honorables consellers, ensemps ab los altres, anaren a la Seu, qui fou ampa-
 10 liada en lo cap de draps d'aur, e fou-s-i solemna offici de Santa Trinitat ab los orguens majors. E per prechs dels dits honorables consellers dix la missa lo dit senyor bisbe. E celebrada la missa, cantaren *Te Deum laudamus*, e digueren oracions al cap de la Seu, e a la capella de Santa Eulalia. E après, los demunt dits tornaren a la Casa de la Ciutat, e, com-
 15 plides les dites coses, quescú se'n aná dinar a casa sua

E los demunt dits anaren e tornaren ordonats en la forma següent :

* Primer trast : Lo senyor bisbe ; mossén lo governador ; mossén A. cxxv
 G. Dez Torrent, conseller ; mossén Andreu de Buire, diputat.

II. trast : Mossén lo vaguer ; mossén P. Dusay, conseller ; mossén
 20 Bnt. Ça Pila, diputat ; mossén l'abat de Ripoll ; mossén Johan Lull, major.

III. trast : Mossén Johan Lull, menor, conseller ; mossén Johan Buçot ; mossén G. de Sent Climent ; fra Loys Dez Puig.

III. trast : Mossén Jacme Ça Pila, conseller ; mossén Ffrancesch Dez Pla ; en Bertran de Villafrancha, ohydor de comptes del General ; mossén
 25 G. Dez Soler.

v. trast : Mossén P. Johan de Sant Climent, conseller ; mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes ; mossén P. de Malla ; mossén Johan Cavallaria, ohydor del General.

* VI. trast : Mossen Johan de Marimon ; mossén Johan Merquet, cónsol ; A. cxxv v.
 30 mossén Ramon Çavall ; misser Jofre d'Ortignes.

VII. trast : Mossén Bnt. Fivaller ; mossén Jacme Ros ; mossén P. Arnau Pol ; misser Ramon Dez Papiol.

VIII. trast : Mossén Ffrancesch Lobet ; mossén Miquel Dez Pla ; Johan Ça Pila ; mossén Ffranci Carbó ; Bng. Gibert, cónsol.

VIII. trast : Lo mostaçaf ; misser Ffrancesch Castelló ; P. de Conomin-
 35 nes ; Ffrancesch Pujada ; P. Grau.

Item, après, dimecres a xxvii. e dijous a xxviii. del dit mes de juny, en les nits, per la dita bona nova foren fetes grans alimares ab bacins e en altra forma, e per la Seu e altres esgleyas, en les Casas de la Ciutat e del General
 40 e a la Loja e altres cases de la dita ciutat, ab grans lums, segons en lo passat en semblants coses es acostumat.

XLI

* DE LA VENGUDA QUE LO MOLT REVEREND PARE EN XPIST E SENYOR, A. CXXVI
LO SENYOR EN DALMAU, PER LA GRACIA DE DEU, ARCABISBE DE CERA-
GOÇA FEU A LA CASA DE LA CIUTAT DE BARCHINONA PER LA RAHÓ
5 DEVALL DESIGNADA.

[29 gener 1443]

Dimarts, hora de tercia, que es comptave XXVIII. de janer del any
MCCCCXLIII., lo molt reverend pare en Xpist e senyor lo senyor en Dalmau,
per la gracia de Deu arcabisbe de Ceragoça, vench a la Casa de la Ciutat,
10 a cavall, acompanyat de molta gent, e descavalcaren a la porta de la dita
casa; e quant lo dit senyor arcabisbe fou dins lo pati de la dita casa, quaix
en dret de la escala qui puge a la casa de cent jurats, los honorables conse-
llers, qui eren dins la casa del Consell de xxx. ab los del Consell de XXIII.,
qui eren elegits per virtut del Consell de cent jurats, per rahó de la convoca-
15 ció de la Cort feta per la senyora reyna als cathalans en la villa de Uldecona,
isqueren, ço es, los dits honorables consellers, en lo dit pati per reebre lo dit
senyor arcabisbe, e entraren-se'n ensemps en la dita casa del Consell de xxx.,
en la qual eren estats posats los II. bancals bells en que ha angells, los quals
son de la dita Ciutat, ço es, en los dos sitials on acostumen de seure los dits
20 honorables consellers; e en los altres dos sitials qui estan al denant foren po-
sats II. altres bancals en que ha homens salvatges; e aquí romangueren ten-
solament lo dit senyor arcabisbe, los dits honorables consellers e los dits
XXIII. del dit Consell, ensemps ab lo discret en Gabriel Canyelles, notari
e scrivá del honorable Consell de la dita Ciutat, e assigueren-se en la forma
25 següent : ço es, que en lo loch on acostumen de seure los dits honorables
consellers, ço es, en lo mig, sigué lo dit senyor arcabisbe, * al qual ere estat
posat per seure un coxí de seda escacat, qui es un de aquells qui estan en la
casa del racional, lo qual ell apartá e no·y volgué seure. E après, a la
part dreta, seyen mossén Johan Lull, mossén Ffrancesch Lobet e mossén
30 Johan de Junyent, consellers; e a la part esquerra, mossén Ramon Çavall
e mossén Anthoni de Vilatorta, axí mateix consellers. E après, a la dita
part esquerra, prop los dits consellers, seyen mossén Ffrancesch Dez Pla,

mossén G. Dez Soler e altres del dit Consell de xxiiii. E a la dita part dreta, seyen prop los dits honorables consellers mossén n'Huch Fivaller, e altres del dit Consell de xxiiii. E proposat cert rahonament per lo dit senyor arcabisbe, per tal com ja havia liurada als dits consellers certa letra de creença de la senyora reyna, explicá la dita creença al dit Consell; la qual
 5 era per rahó dels actes fets après la dita convocació de la Cort, feta per la dita senyora reyna.

E feta la dita proposició, e haut cert rahonament entre ells, se levaren de peus, e lo dit senyor arcabisbe isqué fora la dita casa del Consell de xxx., ensemps ab los dits consellers, qui'l volien acompanyar. E quant foren
 10 fora la dita casa del Consell de xxx., lo dit senyor arcabisbe retench los dits consellers e no volgué que anassen pus avant. E aquí prengueren son comiat, e lo dit senyor arcabisbe ab aquells qui l'havien acompanyat al venir se isqueren de la Casa de la Ciutat, e cavalcaren, e anaren a la posada del dit senyor arcabisbe. E los dits honorables consellers, ensemps ab los dits
 15 xxiiii., se'n tornaren dins la dita casa del Consell de xxx. per tenir Consell.¹

¹ En *Registre de Deliberacions*, 1442-1446, f. 19, consta per extens la comissió reial de l'arquebisbe Dalmau de Mur:

«Dimarts a xxviii. de janer, any mccccxliii., ajustat lo Concell dels xxiiii. als actes de la Cort, ensemps ab los honorables consellers, dins la casa del Concell de xxx., vench aquí lo molt reverent senyor archabisbe de Cera-gossa, e explicá a ells la creença per la senyora reyna a ell comesa explicadora als dits honorables consellers, la qual demane pogués explicar a ells e al dit Concell de xxiiii. E la explicació de la dita creença contench tres caps principals.

Lo primer fou: Que ja sabien la convocació feta per la senyora reyna de Cort celebradora al principat de Cathalunya, a la qual la universitat de la ciutat de Barchinona havie constituïts sos sindichs, los quals eren anats a Tortosa, hon la dita Cort, assignada a celebrar en la vila de Uyldecona, ere stada mudada; havien sabut semblantment les grans contradiccions seguides en la dita Cort per los sindichs dessusdits de la dita ciutat, pretenents que la convocació feta per la senyora reyna, ere stada feta per i. sol acte, contra forma acustumada; e que la dita senyora no havie puguda fer la mutació del loch de Uyldecona a Tortosa, com no fos stada a Uyldecona dins los xl. dies per la constitució presigits, ne en tot lo principat; e misser Joffre d'Ortignes, regent la cancelleria, de manament de la senyora reyna, la havie mudada sens intimacions fetes. E allegants los dits sindichs que tot aço eren contra constitucions e leys de la terra e per ço havien contradit e dissentit per totes vegades, e havien detenguda la Cort en gran dilació fins ara, no contrestant ne fossen stats amonestats e exortats per part de la senyora reyna qui havie trameses lletres de creença dues vegades als dits consellers. E per tot aço no havien volgut desistir dels dissentiments e contradiccions lurs den [] que tots los altres convocats e a lur supplicació havien procehit als actes de la Cort e a formar aquella ensemps ab la senyora reyna. E de tot aço la dita senyora havie reportat e reportave molt gran anuig, com no esperás que la dita Ciutat, la qual, per totes vegades havie endreçats los affers del

senyor rey, ara hagués contradit e donat tant gran lagui e destorb a aquells.

Lo segon cap de la explicació de la dita creença ffo: que la dita senyora los exortave e'ls pregave que, pus la dita Cort era ja formada, precehides certes salvetats fetes per la senyora reyna, ells se volguessen adherir a la formació de la dita Cort e a tots los actes de aquella, quant no ere dubte que ara no fes Cort e que ab deguda concordia si procehís e's finás.

Lo terç cap fo: que faent e complint la voluntat de la senyora reyna, ella hi trobarie gran consolació. E per lo contrari que hi trobarie gran anuig, reduhint-los a memoria que contendre lo senyor ab los vassaylls, e los vassaylls ab lo senyor, no se'n poden seguir sino inconvenients e escandels, los quals, lo dit senyor archabisbe reportave ab gran desconort e ho planyie molt e se'n delie. E axí que plagués als dits consellers e Concell que volguessen declinar a la bona part. E que fessen compte que ell, com a i. ciutedá que's reputave de aquesta ciutat, hi farie e's offerie fer-hi tot lo be que pogués. E donada ffi per lo dit senyor archabisbe a la explicació de la dita creença, e per los dits honorables consellers e lo dit Concell dels dits xxiiii. prohomens, ben concebuda e entesa, de continent los dits honorables consellers o en nom de ells e de tot lo dit Concell, lo honorable mossen Johan Lull, conseller primer, en molt bona e compendiosa e artificiosa composició de paraules, satisfieu a cascun cap de la explicació de la creença dessusdita mantenint la dita Ciutat haver hauda e haver santa e justa intenció en no haver consentit, ans expressament per sos sindichs dissentit, en la convocació e congregació de la asserta Cort mantenint e deffensant les greuges e periudicis fets per la dita senyora reyna ab humil e subiecta reverencia de la sua senyoria parlant e de tota los de son concell parlants en la convocació feta per i. sol acte e en la mutació del loch de la vila de Uyldecona feta a la ciutat de Tortosa, no essent ella stada dins los xl. dies per la constitució presigits dins la dita vila de Uyldecona ne encare en tot lo principat de Cathalunya e sens intimacions fetes per les quals rahons e per constitucions generals de Cathalunya la convocada

Cort es stada *re ipsa subducta*. E per aquestes rahons tots los convocats e axí braços ecclesiastich com militar e totes les universitats, tots concordés, e sens discrepància de algú una vegada e moltes han supplicat a la senyora reyna, axí en scrits com de paraula, que volgués provehir als greuges dessusdits per novella convocació de Cort fahedora, com no hi hagués altre remey. E après, sens alguna causa precedents, se son reslits de la santa, justa intenció de aquesta Ciutat fundada e rebuda per constitucions, leys de la terra e per pràctiques antigues e acostumades. E han consentit a formar Cort feta per la senyora reyna que la Cort es stada legitimament formada a esser Cort. E no creen esser loch a consentir als actes per los inconstants fer ne trobar-hi remeys alsquins sinó sola convocació de nou faedora. Com de no res, ne de cosa qui no es res sino Deu pugue fer res, però que ells, e tot lo dit Concell, qui era aquí acorderien e deliberarien, e de la deliberació lur farien relació al dit senyor archabisbe. E axí lo dit senyor archabisbe se partí de la dita casa del Concell e se'n anà.

Aprés, lo dit die mateix de dimarts al depús dinar, ajustat tot lo dit Concell dels xxxiii., ensemps ab los dits honorables consellers; e aquí iterant les coses dessusdites, los dits honorables consellers pregaren tot lo dit Concell volguessen en les dites coses delliurar en manera que resposta pogués esser feta de lur deliberació al dit senyor archabisbe.

E de continent, tot lo dit Concell, sens alguna discrepància, deliberà e conclugué de star e que staven e perseveraven en la oppinió sancta, ferma justa e cathò-

lica en la qual havien stat e perseverat e que no havien res vist ne hoyt per lo qual deguessen desviar de lur proposit, e que semblant resposta fos tornada e feta al dit senyor archabisbe, la qual li fos feta per los dits honorables consellers acompanyats de v. notables prohombres del Concell a fi que fos denotat que be e concordadament procehiren de tot lo dit Concell.

E mes avant, com los dits honorables consellers haguessen exposat e proposat en lo dit Concell que per rahó dels protests e requestes fetes als honorables deputats del General de Cathalunya. E per rahó de una sollempne collació, per los dits diputats tenguda, ab sollempnes homens de sciencia fos stat deliberat e atorgat per los dits diputats de trametre a la senyora reyna e a la asserta Cort una persona discreta per rahonar e requerir esser provehit a la indempnitat del General de Cathalunya perjudicat granment per la formació de la Cort e declaració feta per la senyora reyna, que la Cort ere legitimament formada e per la deliberació feta que fossen manlevats ccc.m florins, pera que'ls diputats no podien [ne] havien potestat de despendre en alguna manera. E haguessen deliberat, que si la Ciutat volie pagar la [despesa] de la persona trametadora que ells la y trametrien; per ço ells, dits consellers, ho posaven en lo dit Consell, per ço que haver-ho fet ab sabuda e consell de tots lo Concell de cent jurats ho prengué en compte e axí que hi deliberassen. E tot lo dit Concell, havent la cosa per sancta e bona, consellà que la dita Ciutat pagás la dita despesa. E ací pres conclusió lo dit Concell. »

XLII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[20 juny 1443]

* En la festa del Sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a xx. A. cxxxvii
5 del mes de juny del any mccccxliiii., foren elegits per los honorables consellers los ordenadors devall scrits.

Et primo, al exint de la Seu, e encara per tota la processó, ultra aquells qui son ordenats per los trasts :

Ço es, ab los honorables mossén Mossén Jacme Ça Pila ;
10 P. Torrent e Johan Dez Puig, obrers Mossén Johan Merquet ;
l'any present de la dita Ciutat, los P. Dez Valls ;
honorables : Jacme de Gualbes.

Los dits honorables obrers, ensemps ab los iiii. defora nomenats, administraren al eixint de la Seu. E après mossén Jacme Ça Pila e mossén
15 Johan Merquet portaren brandons ; e los dits obrers, ab los restants ii., ordonaren per tota la processó, ultra aquells qui son ordenats per los trasts.

Per los lochs on passe la processó :

De la Seu tro a la Cort del vaguer: los honorables Jacme de Bonet ;
G. Mulet ; Gilabert Queralt.

20 De la Cort del vaguer trossús a la carniceria dels cabrits: los honorables Ffranci Ces Avaçes ; Bnt. Ça Bastida.

* De la carniceria dels cabrits trossús a la capella d'en Mercús: los honorables Miquel de Gualbes ; Bnt. Miquel ; Nicholau Serra ; Gabriel Ros, e
Johan Colom. A. cxxxvii v.

25 De la capella d'en Mercús trossús a la plaça del Born: los honorables Arnau Ça Bastida ; P. Dez Pla ; Galceran Oliver ; Phelip de Ferrera ; Ffranci de Conomines.

De la plaça del Born trossús a la carniceria del carrer Ampla: los honorables Galceran Ocelló ; Ffranci Ça Rovira ; Thomas Dez Puig ; Ffranci Ramis.

De la carniceria del carrer Ampla trossús al cantó del Rogomir: los honorables Ffranci Pallarés ; Loys Xatantí ; Ffranci Ortal ; Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel ; Ramon Ros.

Del cantó del Rogomir fins a la volta de Sant Xpistofol: los honorables Johan de Marimon, menor de dies ; Bertran Ramon Çavall ; Anthoni de Vilatorta, menor de dies.

* De la volta de Sant Xpistofol fins a la plaça de Sant Jacme: los honorables Ffranci Bosquet ; Phelip de Puigmarí. A. CXXVIII

Nullus, de la plaça de Sent Jacme fins a la Seu.

Los que apportaren los bordons del pali.

Part esquerra :

Part dreta :

15	Mossén Ffrancesch Lobet, conseller terç. Mossén Johan Lull, conseller primer. Mossén Johan de Junyent.	Mossén Ramon Çavall, conseller se- gon. Mossén lo governador de Cathalunya. Mossén Anthoni de Vilatorta, con- seller quart.

* Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist lo die de la dita festa del any MCCCCXLIII. A. CXXVIII v.º

Part esquerra :

Part dreta :

25	Mossén Huc Fivaller. Mossén Guillem Dez Torrent. Mossén Johan de Marimon. Mossén Ffrancesch Carbó, cónsol. Mossén Jacme Ros. Mossén Miquel de Muntjuhich. Mossén Jacme Ça Pila.	Mossén lo batle. Mossén G. Dez Soler. Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes. Mossén P. Dusay. Mossén Bnt. Fivaller. Mossén Johan Lull, menor de dies. Mossén Miquel Dez Pla.
30	Mossén Johan Merquet. Mossén P. Johan de Sent Climent. Mossén Ramon Grau.	Mossén Matheu Dez Soler. Anthoni Pujada, cónsol. P. Serra, mostaçaf.

E es cert, que lo die de la dita festa o d'aquell que es fou la processó, la hora que devia partir la dita processó, era fet dupte entre los honorables

consellers sobre los lochs on devien esser collocats lo cónsol mercader e lo mostaçaf en lo portar dels dits brandons devant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist. E jatsia que per aquesta rahó fossen aplegats alguns honorables promens, pochs en nombre, attés que lo temps era curt e breu,
 5 fou delliberat que per aquesta vegada anassen en la forma darrerament acostumada, e segons demunt es contengut. E lo dit dupte, ço es, si es deu fer en altre forma, fou remes a major deliberació.

* Mes avant, es cert, que lo die de la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, hoyda missa, segons es acostumat en l'esgleya de Sant Jacme, per
 10 los honorables governador de Cathalunya, consellers e promens de Barchinona, e fet lo beure de matí en la Casa de la Ciutat, e estants en la Seu en la missa, vench gran pluja, en tant que la processó se hac a prorrogar al digmenja après següent; e los entramesos, que ja havian aportats al fossar de la Seu, hagueren esser tornats a la casa on solen estar. E lo dissapte après
 15 del dit dijous, los demunt dits, ab la serimonia acostumada, anaren a les vespres a la Seu, e lo clero celebrá les matines a la vesprada, segons acostumen lo dimecres. E après de les vespres, fou menat lo cavall, ensemps ab les trompes, per los lochs de la processó; e lo digmenja per lo matí los dits honorables governador, consellers e promens hoyren missa a la dita esgleya
 20 de Sant Jacme, e après, en la forma acostumada, vengueran a la Casa de la Ciutat per beure de matí, e après, anaren a la Seu, e fou procehit en la processó segons es acostumat.

En lo dit any mccccxliii., e per rahó de la dita festa del sagrat Cors de Jhesuxpist, en Johan Ça Era, pintor, ciudadá de Barchinona, feu de nou lo
 25 entramés dels iii. doctors de la santa mare Esgléya, appellat de Sant Agostí; e fou concordat entre los honorables consellers, migençant los honorables obrers d'una part, e lo dit Johan Ça Era de la part altra, que ell fahés de nou lo dit entramés en la forma que es, e per aquesta rahó li foren donats xxx. florins; e lo dit Johan Ça Era promés de tenir en condret lo dit entramés,
 30 e donar-hi tot ço que y sia mester, axí de fusta e mans de fuster e de ferra com de totas altres coses necessaries al dit entramés; e quant sia mester que l'haie a tornar de nou; e per aquest carrech ha ha haver quescún any ii lls., xv. sous.

A. cxxxix

XLIII

* DE LA BENAVENTURADA CONCORDIA FETA E SEGUIDA ENTRE NOSTRE SANT PARE PAPA EUGENI E LO SENYOR REY. A. CXXXIX v.º

[20-25 juliol 1443]

5 En nom de Deu sia, e de la humil verge madona santa Maria, mara sua, e de tota la cort celestial. Amen. Dissapta, a les VI. hores après mig jorn, que's comptave XX. del mes de juliol del any MCCCCXLIII., vench un correu del senyor rey e apportá una letra closa del dit senyor, e ab son segell sege-
llada, e aquella liurá als honorables consellers que atrobá a la plaça de Sant
10 Jacme, la qual es de la tenor seguent ; ço es, lo sobrescrit :

Als amats e feels nostres los vaguer, consellers e prohomens de la Ciutat de Barchinona.

E dins era segons se segueix :

Lo Rey. Prohomens: Perque som certs de açó haurets plaer, vos avisam
15 que per dar manera en aquest nostre realme en nostra absencia se puxe mils conservar e perpetuar en continua obediencia e fidelitat nostra, e per que puscam haver millor oportunitat de anar prestament visitar aqueix principat, havem fermada perpetua e inviolable pau e bona concordia ab nostre Sant Pare Papa Eugeni, per medi e intercessió del molt reverent
20 pare en Xpist e car amich nostre lo senyor cardenal de Aquileya, legat apostolical, de que speram se seguirá servey accepte a nostre Senyor Deu, e gran benefici, no solament a nos mes encara al estat universal de santa mare Esgleya, e ocasió a nos pus facil e mes presta de poder-vos personalment anar visitar segons dit es, com sia un dels pus principals desigs que nos
25 haïam, lo qual esperam en nostre Senyor Deus haurá pus prest effecte forse que no pensariets. Dada en la ciutat de Gayeta a XXI. de juny, any MCCCCXLIII. Rex Alfonsus.

E lesta la dita letra, decontinent los dits honorables consellers aquí mateix appellaren alguns honorables ciutadants, e ab ells ensemps * se'n
30 anaren a la Seu, e trameteren al molt honorable mossén Galceran de Raquesens, governador de Cathalunya, e als honorables en Bng. Seyol, sots-vaguer e ara regent la vagueria, e a'n P. Torrent, menor de dies, batle A. CXXX

de Barchinona ; e esser venguts a la dita Seu, lo senyor bisbe, ab tot lo clero, cantaren en lo cor *Te Deum laudamus*, ensemps ab los orguens majors. E après, seguints los demuntdits, se'n anaren al altar major e digueren algunes oracions. E d'aquí se'n devallaren a la capella de santa Eulalia en la qual digueren certes oracions, e despuys se'n tornaren al cor, e aquí digueren oracions, e no fou pus procehit.

En après, dimarts a XXIII. del dit mes de juliol del any demuntdit, los dits honorables consellers foren ab lo senyor bisbe, e ab alguns canonges de la Seu, e deliberaren que per contemplació de la dita concordia feta e seguida entre nostre Sant Pare e lo senyor rey, sia feta una notabla processó general e alimares ; e per aquesta rahó, dimecres a XXIII. del dit mes de juliol, fou feta e publicada per la ciutat e per los lochs acostumats crida de la tenor següent :

Ara hoiats, que us fa hom a saber, com per honor e reverencia de nostre senyor Deu Jhesu Xpist, e per esguart e contemplació de la benaventurada concordia feta e seguida entre nostre Sant Pare Papa Eugeni e lo molt alt e poderós princep e senyor, lo senyor rey n'Alfonso, per la gracia de Deu vuy benaventuradament regnant, la qual lo dit senyor ab sa letra ha notificada als honorables consellers e prohomens d'aquesta ciutat sia estat ordonat que divendres primer vinent, per lo matí, tuyt sien a la Seu e que sia feta processó general ; e que ans de la dita processó sia fet sermó, e celebrada missa alta en la dita Seu, e puys, finida la dita missa, pertint la dita processó de la dita Seu, pas per la plaça del Palau del senyor rey, e per la plaça del Blat e per lo carrer de la Mar, e entra en l'esgleya de madona Santa Maria de la Mar, e feta allí reverencia a nostre senyor Deus e a la *gloriosa verge madona Santa Maria, mare sua, la dita processó, pertint de la dita esgleya e tornant a la dita Seu, pas per lo carrer dels Cambis e per lo carrer Ampla fins al cantó del Regomir, e passant per lo dit carrer del Regomir, vaya drete via, passant per la plaça de Sant Jacme, al palau del senyor bisbe, e entra en la dita Seu. Per ço, los honorables consellers e prohomens de la dita ciutat pregunten tuyt generalment, ço es, que los homens e les dones de la dita ciutat, per honor e reverencia de nostre senyor Deus, e per esguart de la dita benaventurada concordia, lo dit die de divendres bon matí, sien a la dita Seu, e tot humilment, e ab gran reverencia e honor, acompanyen la dita processó per los lochs demuntdits, per los quals passarà entró que sia tornada a la dita Seu, e que tuyt, lo dit die de divendres, bon matí, haïen escombrades e denejades les carreres e lochs per los quals passarà la dita processó, ço es, quescú aytant com la sua possessió s'esten. E encara, pregunten los dits honorables consellers e prohomens tuyt generalment, que per mostrar maior alegria, per rahó de la dita ben-

aventurada concordia, demá primer vinent, que será dijous, en la nit facen alimaries, segons es acostumat en semblants coses, e encara millor si poran.

E consegüentment, dijous a xxv. de juliol l'any demunt dit mccccxliii, en lo qual se celebrava la festa dels glorioses sant Jacme e sant Cugat, los verguers dels honorables consellers de part lur empraren los devall nomenats e altres, que divendres primer vinent per lo matí, fossen a la Casa de la Ciutat per anar a la Seu e oir lo sermó e la missa, e après per anar a la processó fahedora per aquesta rahó. E en la nit del dit dijous, les gentes axí ecclesiastichs com seglars, mostrant sobirana alegria de la dita benaventurada concordia, faheren grans e belles alimares*. En après, divendres festa de madona santa Anna, que's comptava xxvi. del dit mes de juliol, los honorables consellers, ensemps ab los devall pus prop nomenats, foren a la Casa de la Ciutat, e d'aquí partiren ordonats per anar a la Seu e hoir la missa e lo sermó, e per anar a la processó fahedora per aquesta rahó, los quals foren graduats en la forma següent :

A. cxxxii

Primer trast : Lo senyor bisba de Barchinona ; mossén lo governador ; mossén Johan Llull, conseller primer ; mossén l'abbat de Muntserrat, deputat del General de Cathalunya per lo Braç eclesiástich.

Segon trast : Lo regent la Vagueria ; mossén Ramon Çavall, conseller segon ; mossén Bnt. Ça Pila, deputat del dit General per lo Braç reial ; don Jayme de Cardona ; mossén l'abat d'Ager.

III. trast : Mossén Ffrancesch Lobet, conseller terç ; mossén lo batle ; mossén Ffrancesch Dez Pla, cabiscol de la Seu ; mossén G. de Sant Climent ; mossén Ffelip Sen Celoni, de Gerona.

III. trast : Mossén Anthoni de Vilatorta, conseller quart ; lo noble Ballester ; mossén Bertran de Vilafrancha, ohydor dels comptes del General per lo Braç militar ; mossén Fferrer Nicholau de Gualbes.

* v. trast : Mossén Johan de Junyent, conseller quint ; mossén Ribes ; mossén Johan de Marimon ; mossén Ffrancesch Carbó, cónsol ; mossén Johan Cavalleria, hoydor de comptes del General per lo Braç reyal.

A. cxxxii v.º

vi. trast : Mossén Muntravá ; mossén Bnt. Fivaller ; mossén Johan Llull, menor de dies.

vii. trast : Mossén P. Johan de Sant Climent ; Anthoni Pujada, cónsol mercader ; P. Serra, mostaçaff ; lo sindich de Mallorques ; misser Ffrancesch Castelló.

viii. trast : Ffrancesch Pujada ; Johan de Lobera ; misser Ramon Grau.

viii. trast : P. Grau ; Bng. Gibert.

E après, molts d'altres qui ells mateys se materen en orde.

* E quant foren a la Seu, ja havia començat lo sermó mestre Johan de Vilalonga, del orde del Carme, e aquí era ja lo molt reverent senyor, lo senyor en Dalmau, per la gracia de Deu arcabisbe de Ceragoça, lo qual los honorables obrers, de part dels dits honorables consellers, havien emprat
 5 que y fos, e ell e los demunt dits e gran nombre de poble, axí homens com dones, hoyren complidament lo dit sermó. E après, lo senyor bisbe se revestí per celebrar la missa de Santa Trinitat, la qual fou cantada per lo clero, ensemps ab los orguens majors, e lo cap del altar era estat empaliat de draps d'aur de aquells qui son ja en la sacristia.

10 E celebrada la missa, fou procehit a la processó, la qual ordonaren los honorables obrers, e anaren en la forma següent :

Primo, la bandera de Santa Eulalia.
 Los gamfanons de la Seu.
 Los gamfanons de Santa Maria de la Mar.
 15 Los gamfanons del Pi.
 Los gamfanons de Sant Just.
 Los gamfanons de Sant Pere.
 Los gamfanons de Sant Miquel.
 Los gamfanons de Sant Jacme.
 20 Los gamfanons de Sant Cugat.
 Los gamfanons de Santa Anna no y foren per ço com aquest die fou la festa de Santa Anna, e no pogeran lezar la esgleya.

Les Creus :

Primo, la Creu de la Seu.
 25 La Creu de Santa Maria de la Mar.
 La Creu de Santa Maria del Pi.
 La Creu de Sant Just.
 * La Creu de Sant Pere.
 La Creu de Sant Miquel.
 30 La Creu de Sant Jacme.
 La Creu de Sant Cugat.
 La Creu de la Mercé.
 Les Creus del Carme e dels Agostins.
 Les Creus dels Preycadors e dels frares Menors.
 35 La Creu de Santa Anna no y fou, per ço com aquest die fou festa de Santa Anna, e no pogueren lezar la esgleya.
 Los escolans e preveres de les esgleyes parroquials ab sobrepelliços.
 Item, los frares de la Mercé, de dos en dos.

A. CXXXII

A. CXXXII v.

Item, los frares del Carme e dels Agostins, tots ensemps.

Los Preycadors, a la part dreta.

Los frares Menors, a la part esquerra.

Los canonges, ab tot lo clero de la Seu.

5 Lo senyor bisbe, ab sos ministres.

A. CXXXIII

* Aprés, tot lo poble, ço es :

Primer trast : Mossén lo governador; mossén Johan Lull, conseller primer ; mossén l'abat de Muntserrat, deputat del General, per lo Braç eclesiàstich ; mossén G. Ramon de Muncada, menor de dies.

10 II. trast : Mossén lo regent la Vagueria ; mossén Ramon Çavall, conseller segon ; mossén Bnt. Çà Pila, deputat del General per lo Braç reial ; mossén l'abat d'Ager ; mossén Guerau de Queralt ; mossén G. Dez Soler.

III. trast : Mossén Ffrancesch Lobet, conseller terç ; mossén lo batle ; mossén Ffelip Sent Celoni, de Gerona ; mossén G. de Sant Climent ; mossén 15 Ffarrer Nicholau de Gualbes ; Mossén Bertran de Vilafrancha, ohydor dels comptes del General per lo Braç militar.

III. trast : Mossén Anthoni de Vilatorta, conseller quart ; mossén Ballester ; mossén Johan de Marimon ; mossén Johan Cavalleria, ohydor dels comptes del General per lo Braç reial.

20 * v. trast : Mossén Johan de Junyent, conseller quint; mossén P. Dusay; mossén Ribes.

A. CXXXIII v.º

VI. trast : Mossén Ffrancesch Carbó, cónsol ; mossén Bnt. Fivaller ; mossén Jacme Ros.

VII. trast : Mossén Johan Lull, menor de dies ; mossén Miquel de 25 Muntjuhich ; mossén Miquel Dez Pla.

VIII. trast : Mossén Jacme Çà Pila ; mossén lo Sindich de Mallorques ; mossén Matheu Dez Soler ; mossén Johan Merquet.

VIII. trast : Mossén P. Johan de Sant Climent ; Anthoni Pujada, cónsol ; lo mostaçaf ; misser Ffrancesch Castelló.

30 X. trast : P. de Conomines ; misser Ramon Grau.

E aprés, molta gent, axí homens com dones, en gran nombre. * E quant la dita processó, ensemps ab tots los demunttdits, fou tornada a la Seu, los dits honorables consellers, ensemps ab mossén lo governador e ab alguns altres dels demunttdits, pertint de la dita Seu se'n vingueren a la plaça de 35 Sant Jacme, e d'aquí quescú se'n aná dinar a sa casa.

A. CXXXIIIJ

XLIV

* DEL ANNIVERSARI O CORS PRESENT QUI FOU FET PER LO NOBLE A CXXXIIII
MOSSÉN BNT. GALCERAN DE PINÓS, VESCOMTE D'ILLA E DE CANET.

[4 març 1444]

5 Dimecres, a IIII. de març del any MCCCCXLIIII. fou fet aniversari o
cors present en la esgleya del monastir de Frares Menors de Barchinona
per lo dit mossén lo vescomte d'Illa e de Canet, lo qual, dies ha passats,
havia finits sos darrers dies en la present ciutat, e fou soterrat de nit en
la esgleya del dit monastir ; lo qual aniversari o cors present fou fet en
10 aquesta forma ; ço es, que fou fet un gran lit de posts denant l'altar major
de la dita esgleya de Frares Menors, e cubert de draps; fou posada demunt,
una tomba, e sobre aquella, un drap de vellut de carmesí vermell ; e al en-
torn, orles ab senyals del dit vescomte ; e dessús, un abit de Frare Menor,
e sobre aquell una estola blanca ; e dalt, estava un tuguri que era estat fet
15 de palis o draps d'or antichs, ab orles al entorn, ab senyals del dit ves-
comte ; e ans de la missa, vengueren a la dita esgleya los ordens de la ciutat,
axí d'omens com de dones, sens que no portaven creu ni venien proces-
sionalment ni justats, majorment los homens, e quescuns faheren absolució
alta, sobre lo dit cors present. E lo fill major del dit vescomte, lo qual ara
20 es vescomte d'Illa e de Canet, havia fets emprar molts homens e dones de
la ciutat, ço es, lo senyor bisbe, lo fill del comte d'Armenyach, qui es troba
en Barchinona, mossén lo governador, los honorables consellers e deputats
e molta altra notabla gent, los quals se eren aplegats al carrer Ampla, dins
la casa del honorable en Johan Loys de Gualbes ; e d'aquí partiren ; e après,
25 los caperons vestits e les dones, segons es acostumat, e alguns portaven al
denant una bandera del dit vescomte, e lo estandart e les sues armes e so-
brevestes e cubertas de cavall, e anaren-se'n dret camí a la esgleya del dit
monastir de Frares Menors en la qual era posada molta luminaria de ciris
qui cremaven, e fou-hi celebrada missa alta, e fet bell ofici, e y preycá mestre
30 Johan Bnt. ; e après, faheren una bella absolució, e la bandera, estandart e
altres coses demunt dites foren posades dalt, no molt luny del altar major ;

e fetes les dites coses, los demunt dits se'n tornaren dellá on eren exits. E es cert, que al dit aniversari o cors present eren * estades emprades la Seu e les parroquies e los monastirs de homens e de dones, que vinguessen fer la absolució ab creu levada. E per ço com tals absolucions se pertanyen
5 a persones de casa reyal, fou deliberat que solament hi vinguessen los monastirs de homens e de dones sens creu, e no processionalment. E axí fou fet.

A. CXXXV

XLV

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[II juny 1444]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual se celebrá a XI. del
5 mes de juny del any MCCCCXLIII., foren elegits per los honorables conse-
llers los ordonadors devall scrits. Et primo al exint de la Seu, e encara per
tota la processó, ultra aquells qui son ordenats per los trasts. A. CXXXVI

Ço es, ab los honorables mossén Mossén Anthoni de Vilatorta ;
Matheu Dez Soler e Johan de Mitja Mossén Johan de Junyent ;
10 vila, obrers l'any present de la dita G. Romeu,
Ciutat, los honorables ; e P. Dez Valls.

Los dits honorables obrers, ensemps ab los IIII. defora nomenats, admi-
nistraren al exint de la Seu. E après, mossén Anthoni de Vilatorta e mossén
Johan de Junyent portaren brandons. E los dits obrers ab los restants II.
15 ordonaren per tota la processó, ultra aquells qui son ordenats per los trasts.

Per los lochs on passa la processó :

De la Seu fins a la Cort del vaguer : los honorables G. Mulet ; Jacme de
Bonet ; Luís Caselles ; Gilabert Queralt.

De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : los honorables
20 Ffranci Ces Avaçes ; Bnt. Ça Bastida.

De la carniceria dels cabrits fins a la capella d'en Mercús : los honora-
bles Leonard de Sos ; Ffranci Pallarés ; Anthoni Vidal ; G. Oliver, e Johan
Ros.

* De la capella d'en Mercús fins a la plaça del Born : los honorables
25 A. Ça Bastida ; P. Dez Pla ; Galceran Oliver ; Ffranci de Conomines ;
Baltasar Romeu ; Bnt. de Marimon. A. CXXXVI

De la plaça del Born fins a la carniceria del carrer Ampla: los honorables Ffranci Ça Rovira; Ffranci Ramis; Thomás Dez Puig; Johan Baldich.

De la carniceria del carrer Ampla fins al cantó del Rogomir: los honorables Miquel de Gualbes; Miquel Cardona; Johan Ça Rovira; Antich Farrer; Ffranci Ortal; Galceran Carbó; Jacme Fivaller.

Del cantó del Rogomir fins a la volta de Sant Xpistofol: los honorables Johan Ces Avaçes; Anthoni de Vilatorta; Ramon Guerau.

De la volta de Sant Xpistofol fins a la plaça de Sant Jacme: los honorables Bnt. Farrer, menor de dies; Johan Oliba.

* De la plaça de Sant Jacme fins a la Seu: *nullus*.

A. CXXXVII

Los qui apportaren los bordons del pali.

Part esquerra:

Part dreta:

Mossén Miquel de Muntjuich, conseller terç.

Mossén G. de Busquets, conseller segon.

Mossén Johan de Marimon, conseller primer.

Mossén lo regent la vagueria.

Mossén Thomás Pujada, conseller quint.

Mossén G. P. Oliver, conseller quart.

* Les persones devall scrites apportaren los brandons denant la custodia del sagrat Cors de Jhesu Xpist, lo dia de la dita festa del any MCCCCXLIII.

A. CXXXVII^o

Part esquerra:

Part dreta:

Mossén Huc Fivaller.

Mossén lo batle.

Mossén Ffarrer Nicholau de Gualbes.

Mossén G. Dez Soler.

Mossén Ramon Çavall.

Mossén P. de Malla.

Mossén Bnt. Ça Pila.

Mossén Jacme Ça Pila, cónsol.

Mossén Jacme Ros.

Mossén Bnt. Fivaller.

Mossén Ffrancesch Lobet.

Mossén Johan Lull, menor de dies.

Mossén P. Buçot.

Mossén P. Arnau Pol.

Mossén P. Dez Torrent.

Mossén Anthoni de Vilatorta.

Mossén Ffrancesch Carbó.

Mossén Johan Merquet.

Mossén Johan de Junyent.

Miquel de Manresa, cónsol.

Johan Bng. Ça Pila, mostaçaf.

Misser Ffrancesch Castelló, advocat.

XLVI

* MEMORIAL DE LA SEPULTURA QUI'S FOU AL CORS DE LA NOBLA DONA BEATRIU, QUE FOU MULLER DEL NOBLE MOSSÉN LOYS DE MUR, SENYOR DEL ALBI, E FILLA DEL NOBLE MOSSÉN RAMON ALAMANY DE CERVELLÓ, QUONDAM, LO QUAL MEMORIAL ES ESTAT FET PER TANT COM FOREN FETS EN LA DITA SEPULTURA ALGUNS ABUSOS, DELS QUALS DEVAL·L SE FARÁ MENCIO, A FI QUE NO PUXEN ESSER TRETS A CONSEQUENCIA, ANS EN AQUELL CAS LOS HONORABLES QUI LADONCHS SERAN CONSELLERS HI PROVEESQUEN, SEGONS DEURAN PER RAHÓ.

10

[26-27 juny 1444]

Divendres, a XXVI. del mes de juny del any MCCCCXLIIII., fou feta sepultura al cors de la dita nobla dona Beatriu en la esgleya del monastir de Preycadors, e ans de la sepultura, alguns dels amichs de la dita deffuncta acordaren que en la casa de la habitació sua, qui es a la plaça de Santa Anna, ans que fos soterrat lo cors, ço es, en la sala on estava, fossen fets altars per celebrar-hi misses, e que los preveres de les esgleyes parroquials e los frares dels monastirs, processionalment e ab creu alçada, venguessen absoldre sobre lo dit cors ; però los honorables consellers comportaren que fossen fets los dits altars e celebrades misses, mas faheren cessar les absolucions processionalment e ab creu alçada ; es emperó ver, que los frares dels dits monestirs, sens creu, e no processionalment, vengueran fer les dites absolucions. E lo die de la sepultura, los dits honorables consellers administraren segons es acostumat ; però abans de la sepultura no y faheren alguna visitació, e jatsia que alguns dels amichs de la dita deffuncta volguessen que IIII. notables homens anassen, ço es, dos denant e dos detrás lo cors, los dits honorables consellers ho faheren cessar, attés que no es acostumat a dones, si no son comtessas o abbadessas. E la sepultura fou feta en aquesta forma, ço es, que a la dita casa de la habitació de la dita deffuncta, qui es, segons es dit, en la plaça de Santa Anna, vengueren aquí les processons de les esgleyas parroquials, ab creus alçades. E axí mateix la processó dels frares Preycadors, per ço com la dita deffuncta havia pres l'abit de lur orde. E les dites processons de les esgleyas parroquials e de Preycadors, quescuna

15

20

25

30

A. CXXXVIIII

en son loch, acompanyaren lo dit cors, precehints aquell, fins al dit monastir de Preycadors, on fou soterrat lo dit cors. E tentost que foren les processons de les parroquies a la dita esgleya de * Preycadors, se'n anaren, e lo dit cors portaren a la sepultura frares del dit monestir ; e XII. frares, VI. al denant e VI. detrás, portaven XII brandons. E après, venien alguns caperons vestits, domestichs. E succesivament alguns notables homens, per trasts. E après, los honorables consellers acompanyants los caperons vestits, e succesivament vengueren les dones. E jatsia lo dit cors fos portat per los dits frares a braços fins al palau del senyor bisbe, però aquí los dits frares qui'l portaven, per ço com no'l podien portar, car era molt fexuch, per tant com ella era dona grossa e havien mes lo dit cors dins tres caxes, d'aquí avant lo apportaren al coll, la qual cosa no vench a sabuda dels honorables consellers, qui anaven ab los caperons vestits, segons es dit, car si a lur sabuda fos pervengut, sens dupte, ells hagueren feta dar obra que'l hagueren portat a braços segons devien. E après, portaren lo dit cors a la dita esgleya del dit monestir de Preycadors, e posaren-lo denant l'altar major, en lo qual loch no devia estar, ans lo devian haver posat baix en lo cor ; e si los dits honorables consellers ho haguessen sabut ans que'y fos posat, ells ho hagueren fet cessar ; e quant foren a la dita esgleya, e lo offici era ja començat, per no escandalitzar no'y faheren altre enantament. Però, per ço que no sia tret a consecuencia, se fa ací lo present memorial de tot, e si tal cas s'esdevenia, que'y fos provehit degudament. E es cert, que en la dita esgleya havia molta luminaria, que alguns parents e amichs de la dita deffuncta hi fahian cremar. E celebrada la missa, en que hac sermó, lo dit cors fou soterrat en un vas, que li havien fet sobre les graus a la part esquerra, on se diu la espístola. E aquells qui havien acompanyat lo cors, ço es, homens e dones, tornaren a la casa de la dita deffuncta. E après, cascú se'n aná dinar a sa casa. E lo sendemá, foren dites les misses, e foren-hi los dits honorables consellers, però no'y anaren ab verguers.

A. CXXXVIII v.º

XLVII

* LA SOLLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER LA CIUTAT DE BARCHI-
NONA EN LA SEU DE AQUELLA PER ÀNIMA DE LA SENYORA REYNA DE
PORTUGAL, GERMANA DEL MOLT ALT SENYOR REY, LO QUAL ANNIVER-
SARI FOU CELEBRAT DISSABTE, A X. DIES DE ABRIL, ANY MCCCCXLV. A. cxxxx

[31 març — 10 abril 1445]

Dimecres, a xxxi. del mes de març, any mccccxlv. de part de la molt alta senyora reyna ffou presentada e liurada una sua letra als honorables consellers, la qual es de la tenor següent :

10 « Als amats e feels nostres los consellers e prohomens de la Ciutat de Barchinona.

La reyna. Prohomens : Per tal com a la bona affecció e voler que havets al senyor rey e a nos se pertany que tots los casos e successos, axí de adversitat com prosperitat, vos sien manifestats, ab dolor de cor e abundancia
15 de lágrimes vos notificam com la molt alta dona Elienor, de gloriosa memoria, reyna de Portugal, germana del dit senyor rey e de nos, es passada d'esta present vida en l'altra axí com a cathólica e verdadera xpistiana. Aquest cas dolorós vos denunciám per la dita rahó. E per tal, que segons vostra bona e loable costum, axí en devotes oracions per ánima de la dita
20 deffuncta, com en les altres tribulacions per piadosa compassió, vullats participar. Dada en Valencia a x. dies de març de lany mccccxxxv. [signat] La reyna¹ ».

* E reebuda la dita letra per los dits honorables consellers, e aquella legida, de continent ffou appellat cert consell de notables prohomens, hono-
25 rables ciutadans, ço es, los honorables mossén G. Dez Soler, mossén Johan de Marimon, mossén P. de Malla, mossén Fferrer Ni. de Gualbes, mossén Ramon Ça Vall, mossén P. Dusay, mossén G. de Busquets, mossén Jacme A. cxxxix v.

¹ Hem transcrit aquesta lletra de l'original conservat en *Cartas Reals Originals*, 1442-1454, n.º 88. Una nota del revers diu : « Rebuda de la senyora reyna a xxxi. de

març any mccccxlv. sobre la mort de la dona Alianor, germana del senyor rey ».

Ros, mossén Johan Lull, mossén Miquel Dez Pla, e mossén Thomás Pujada, e los dits honorables consellers, ab los dits prohomens, ajustats dins la casa del Concell de xxx^{ra}. de la dita Ciutat, e legida aquí e publicada la tenor de la dita letra, après molts rahonaments entre ells hauts, ffou conclós e deli-
 5 berat, que per ánima de la dita senyora reyna de Portugal, per ço com ere germana del molt alt senyor rey, ffos fet e celebrat i. aniversari en la Seu de Barchinona, en la manera e forma e sollempnitat següents :

Ço es, que ls honorables consellers e los verguers lurs se vestissen de sengles gramalles e caperons de drap negre de bon tinct. E lo preparatori
 10 e aparell del dit aniversari e sa deguda fi e perfecció fossen aquests, e que n fossen fets los memorials devall scrits, ço es, i. al clavari de la dita Ciutat, e altre als obrers, e altre als verguers, e altre a dos preveres de la dita Seu, los quals memorials descobren tota la seria del dit anniversari. E primerament lo memorial del clavari es lo següent.

15 Memorial del clavari.

Ço es, que per via de loguer procur de haver algunes bigues graus per posar-les sobre les graus de la capella de nostra dona santa Maria e de santa Eulalia.

E que sobre les dites bigues face clavar o posar postam.

20 E empostat tot, que hi sien fets grahons per pujar-hi. E lo postat sie cubert tot de tapits verts, ço es, lo tapit de la casa del Concell de cent jurats e lo tapit de la casa del racional e lo tapit de l'escrivania del Concell e de la casa de les eleccions. E si mester será, lo tapit de la Taula de Cambi de la dita Ciutat.

25 * Après, sie en lo mig posat o bastit, en forma de lit, cert bastiment, lo qual sie cobert de draps de ras. E sobre tal bastiment sie posada la tomba, la qual representarà lo cors present. A. CXL

E que sobre la tomba dessusdite sie posada una bella tela de aquelles que son ja en la sacristia, la qual hi sie prestada.

30 Item, que sie comprat i. bell drap d'or emperial, e que a la compra sie present lo qui regeix la sacristia, per ço que haien tal drap com sabran esser pus abil e pus propri al hornament del cap de la dita Seu. E que aquest drap sie encastat dins orles de terçanells negres o tals com elegirá lo dit regent la sacristia, en les quals orles sien fets d'or fi XIII. senyals, ço es, VII.
 35 de la dita senyora reyna e altres VII. de la dita Ciutat. E los quals XIII. senyals sien acompanyats de diverses fullatges de or fi. E que après sie folrat de tela blava, e lo die de la celebració del dit anniversari sie posat sobre la tomba desusdita, e après que romanga e sie de la dita Seu. E lo dit drap sie

fet e acabat en la dita forma per en Jacme Vergós, banderer de la dita Ciutat. Mas com al present no's tropien en la dita Ciutat draps d'or emperials, qui sien axí bells com se pertany a la honor axí de la dita Ciutat com de la dita senyora, per ço, fou acordat que'n sie manlevat algú axí sumptuós com
 5 fer se puga, qui sie ja de la dita sacristia, on sien ja los senyals de la dita Ciutat. E en los restants senyals sien sobreposats los senyals de la dita senyora reyna de Portugal. E après, com n'ich haie tals com se pertany, que'n sie comprat i. segons dit es, encasat e acabat en la manera dessusdita, e sie donat e liurat a la dita sacristia.

10 * Item, que sobre la dita tomba sie bastit e posat lo tuguri o capellardent, lo qual es ja en la dita Seu. E que en la faç del dit tuguri sie fet sobrecel de bocharam negre o blau, tal com elegirá lo regent la dita sacristia, e en lo mig sie pintat, d'or partit, i. bell texell, e en lo mig sien les armes de la dita senyora. E d'altre part hi sien pintats iiii. senyals de la dita Ciutat, ço es, i.
 15 en cascú corn del dit sobrecel. E que al entorn del dit capellardent sien fets e posats quatre tovellons de semblant drap de boqueram en los quals sien pintats xl. senyals, ço es, d'or partit, ço es, xx. de la dita senyora e altres xx. de la dita Ciutat.

E mes avant lo dit clavari face fer per lo candaler de son bienni cclxx. brandonets negres, cascú de pes de sis onzes, los quals sien posats sobre lo
 20 dit tuguri, encenadors lo jorn del dit aniversari. E d'altra part, nou ciris negres, de pes cascú de tres lls., dels quals sien posats v., ço es, i. al cap del dit capell ardent e los iiii. i. a cascun cap o bans del dit capell. E los restants iiii., a compliment dels dits viii. ciris, cremem en los iiii. candelobres
 25 qui son dins denant l'altar major.

Item, face lo dit candaler lxxx. brandons grochs, cascú de pes de v. lls., en cascú dels quals sien pintats ii. senyals de la Ciutat, i. alt e altre baix. E encesos, sien posats lo jorn del dit aniversari als costats del dit tuguri,
 30 tans deçá com dellá. E de tots los dits ciris, axí grochs com negres, deu romandre a la dita sacristia lo delme. E tot lo sobrepús que torn al dit candaler.

E d'altra part, face fer lx. ciriets de cera blanca, de pes cascú de vi. onzes, per la oferta del dit aniversari, los quals sien liurats e distribuïts entre los honorables consellers e los convidats al dit aniversari, mentre
 35 basteran, ab mig reyal en cascú per la oferta. E iiii. semblants e ab mig reyal en cascú als iiii. honorables canonges qui entonen en lo ofici. E mes * avant hi haie alguns brandonets blanchs, de pes de viii. onzes, los quals,
 40 ab iiii. reyal en cascun, ne sien liurats sengles a la senyora dona Sicília e a les comteses que hi seran. E après, sien fetes xxv. lls., de candeles grogues, encare mes, quare si'n hi sobren cobrar-les ha lo candaler, e que'n sien distribuïdes entre lo clero e les dones, les quals seran en lo dit aniversari dis-

A. cxi. v.º

A. cxli

tribuïnt-ne a cascú e a cascuna una candela e i. diner per rahó de la dita oferta.

E semblantment, que compre lo dit clavari brunetes de bon tinct, per que'n sien fetes gramalles als honorables consellers e a lurs verguers.

5 Memorial dels honorables obrers.

Ço es, que ls dits honorables obrers, acompanyats dels honorables mossén Johan Merquet e P. de Conomines, a açó deputats per los honorables consellers, ab los caperons vestits e cavalcants, de part del dits honorables consellers convidaran la senyora dona Cicilia de Cabrera e les senyores
10 comtesses, pregant-les de part dels dits honorables consellers vullen esser a la dita Seu dissabte, a x. del present mes de abril, que es celebrará lo dit aniversari, per fer honor a la celebració de aquell. Aprés, los dits obrers, sols, sense los caperons vestits, seran ab los honorables mossén lo vicari de la Seu, per ço com lo bisbat vague, pregant-lo de part dels dits honorables
15 consellers, que per noticia e sollemnitat del dit aniversari, divendres primer vinent, precedent lo die del aniversari, aprés dites vespres, e en la vesprada aprés següent, e lo dit disabte per lo matí, man esser fets los tochs acostumats per semblants anniversaris de les * campanes de la dita Seu. A. CXLI v.º
E semblantment, proveesque lo dit mossén lo vicari que los curats de les
20 esgles parroquials, e per los presidents dels monestirs de homens e de dones de la dita ciutat, e per lo monestir de Valldonzella, com hoyran fer los dits tochs de la Seu, semblantment facen, cascuns en lurs esgles, fer semblants tochs de lurs campanes, e cascuns e cascunes sien processionalment e ab creu levada a la dita Seu e facen aquí sobre lo cors present lurs absolu-
25 cions, segons en semblant cas es fer acostumat.

Item, los dits obrers, lo dit disabte que's celebra lo dit aniversari, foren de matí a Casa del Concell de la dita Ciutat, e aquí, ensemps ab mossén Johan de Gualbes, quart, e mossén P. de Ciges, quint, consellers, en companyia de mossén P. Dusay e de alguns altres honorables ciutadans, ordonaren
30 per deguts trasts, dejús continuats, tots los qui aquí foren presents dels aemprats a fer honor al dit aniversari. E semblantment, provehiren que la missa major e alta del dit aniversari fos celebrada per lo senyor bisbe de Puçol, del orde de frares Heremites de Sant Agustí, lo qual se trobá present lavors en la present ciutat.

35 Memorial dels verguers dels honorables consellers.

Ço es, que de part dels honorables consellers, sens vestir-se los caperons, convidaren los molt honorables mossén Galceran de Requesens, veusportant

de Cathalunya, mossén lo regent la Vegueria, los deputats e ohydors de comptes del General, lo batle general de Cathalunya, lo batle de Barchinona, abats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e honrats mercaders, que lo dit disabte, die del dit aniversari, de matí, sien a Casa de la Ciutat per anar a la Seu per fer honor al dit aniversari.

* Memorial dels discrets mossén Johan Quintá e mossén P. Nes, preveres de la Seu, que hi fou mes per mossén Narcís Roig, principalment elegit, lo qual fou malalt, los quals han haut carrech de la oferta del dit aniversari.

A. cxlii

Ço es, que ls ffou feta una cautela de xvi. lls., x. s., de les que daran al manner de la Seu xi. lls., per distribució faedora entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del aniversari. E als monjos de la dita Seu per los tochs de les campanes, ii. lls., iiii. s. E daran als honorables officials, consellers, abats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, los ciris blanchs, mentre basteran, ab mig crohat en cascú. E a cascú dels iiii. canonges qui entoneran, i. semblant ciri blanch, ab sengles mig croats, per la dita oferta. Emperó, a dona Cecília e a les comtesses que hi seran, sengles ciris blanchs, de pes de viii. onzes, ab iiii. reials en cascú.

Les candelas grogues distribuiren entre les altres dones convidades a la solemnitat del dit aniversari, les quals offeriren ab i. diner en cascuna candela.

E es cert, que lo dit disabte, a x. del dit mes de abril, lo dit aniversari fou celebrat e hac son degut acabament en la Seu dessusdita, servades e complides totes e sengles coses dessus ordonades e contengudes, res no jaquit. E la missa del dit aniversari dix lo bisbe de Puçol. E feu lo sermó mestre Blay, del orde dels frares Preycadors.

* Es semblantment cert, que los dejús nomenats e molts d'altres, aemprats e convidats de part dels dits honorables consellers, foren lo dit disabte per lo matí a la dita Casa de la Ciutat, en nombre assats copiós, assitiats en lo ort cascú en son orde en los padriços qui aquí son. E aquí foren agraduats per los honorables mossén Johan de Gualbes, quart, e per mossén Pere de Ciges, quint, consellers, e per los honorables mossén Miquel Dez Pla e P. Cestrada, obrers de la dita Ciutat. E per mossén P. Dusay e altres honorables ciutadans.

A. cxliii

E foren fets los trasts següents :

Primer trast : Mossén Bn. Esplugues, regent la Vegueria ; mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller primer ; don Jacme de Cardona, diputat del General per la Esgleya ; don Johan d'Ixer ; l'abat de Sanct Cugat.

II. : Mossén Bn. Ça Pila, conseller segon ; mossén Bn. Çalba, deputat per los militars ; lo justícia d'Aragó ; lo governador de Mallorques ; lo mestre racional ; l'abat de Vila Bertran ; mossén Huc Fiveller.

* III. : Mossén P. Dez Torrent, conseller terç ; lo deputat per lo Braç reyal ; lo fill de mossén Johan d'Ixer ; lo batle general ; lo fill del Comte de Móдика ; lo viç-almirall ; mossén G. Dez Soler.

A. CXLIII

III. : Mossén Johan de Gualbes, conseller quart ; lo batle de Barchinona ; mossén Blascho de Castellet ; mossén G. Dez Torrent ; mossén Vallterra.

10 v. : Mossén P. de Ciges, conseller quint ; mossen Cruhilles ; mossén G. Ermengol ; mossén Johan de Marimon ; mossén Johan de Pau ; mossén Sa Masó ; lo Comanador de Tortosa.

* VI. : Mossén Fferrer Nicholau de Gualbes ; mossén G. de Sanct Climent ; mossén Barthomeu Castelló ; mossén P. de Malla ; mossén P. Johan de Sent Climent, ohydor de comptes del General ; mossén Ffranci Dez Vall ; lo procurador del comtat d'Empuries.

A. CXLIII v.º

VII. : Mossén Ramon Ça Vall ; mossén Ribes ; mossén P. Dusay ; mossén Gispert de Guimerá.

20 VIII. : Mossén G. de Busquets ; mossén Bn. Terré ; mossén Jacme Ça Pila, cónsol ; Bng. de Palou.

VIII. : Lo cónsol de Palerm ; mossén Bn. Fivaller ; mossén March Lor ; mossén Jacme Ros.

* x. : Mossén Johan Lull ; Galceran de Sanctmanat ; mossén Fferrer de Gualbes ; Bn. de Muntbuy.

A. CXLIII

25 XI. : Mossén Ffrancesch Lobet ; mossén Biure ; mossén Anthoni de Vilatorta.

XII. : Mossén P. Oliver ; mossén Jacme Gener ; mossén Ffrancesch Carbó ; P. Serra.

30 XIII. : Mossén Thomás Pujada ; misser Ffrancesch Castelló ; Miquel Manresa, cónsol ; Johan de Camós ; lo mostaçaff.

XIII. : G. Colom ; misser Ramon Grau ; Galceran Dusay.

* xv. : Johan de Torralba ; mossén Jacme Vicenç ; Ffelip de Ferrera. E après, alguns altres, los quals ells mateys se ordonaren.

A. CXLIII v.º

35 Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari son continuades en lo terç compte del honorable en G. de Gualbes¹, clavari, en cartes LXXXIX., LXXXXIII., CI., CIII.

E son en summa CLXXI. lls., VII. s., XI.

¹ Només és conservat el *primer compte* de G. de Gualbes.

XLVIII

* SOLLEMPNITAT FETA EN LO ANNIVERSARI DE LA SENYORA REYNA DE CASTELLA, GERMANA DEL MOLT ALT SENYOR REY. A. CXLV

[10-16 abril 1446]

5 Dilluns, a XII. del mes de abril del any MCCCCXLV., los honorables mossén Ffrancesch Dez Pla, mossén Bn. Ça Pila, mossén P. Dez Torrent, mossén Johan de Gualbes e mossén P. de Ciges, consellers l'any present de la Ciutat de Barchinona, apellats per ells los honorables mossén Huc Fiveller, mossén G. Dez Soler, mossén Johan de Marimon, mossén P. de
10 Malla, e mossén P. Dusay, ciutadans de la dita ciutat, e ajustats tots dins i. retret, lo qual es en lo ort de la Lotge de la Mar de la dita Ciutat, on los dits honorables consellers en lo present mes convenen per vendre les imposicions de la dita Ciutat, e ffou aquí exposat per los honorables consellers com la senyora reyna de Castella, germana del senyor rey, havie finats
15 sos derrers dies. E lo seu obit ere a ells stat notificat per la senyora reyna ab una sua letra de la tenor següent :

« Als amats e feels nostres los consellers e prohomens de la Ciutat de Barchinona.

La reyna. Prohomens: Per tal com a la bona affectió e voler que havets
20 al senyor rey e a nos, se pertany que tots los cassos e successos axí de adversitat com de prosperitat vos sien manifestats, vos notificam com nos es refrescada e augmentada la dolor de la mort de la molt alta dona Maria de gloriosa memoria, reyna de Castella, sobre la dolor e les lágrimes de la reyna de Portugal, * abdues germanes del senyor rey e de nos; son finades abdues
25 com a cathóliques xpistianes.

Aquest cas tant dolorós, poch après del primer, vos denunciem per la dita rahó, e per tal que segons vostre bo e loable costum, axí en devotes oracions per ánima de la dita defuncta com en les altres tribulacions per piadosa compassió vullats participar. Data en Valencia, a XXXI. dies de març
30 del any mil cccc. quaranta cinch. (*signat*) La reyna ».¹

¹ L'original de la present lletra és en la sèrie de *Cartas Reals Originals*, 1442-1454, n.º 94, de l'Arxiu Municipal Històric, de on l'hem transcrita. Al dors, diu : « Rebuda

de la senyora reyna a VI. de abril, any MCCCCXLV. sobre la mort de la senyora reyna de Castella ».

E presentada e legida en lo dit Concell la letra dessusdita, los dits honorables consellers explicaren al Concell dessusdit lurs intencions, demenant-los de concell que ls ere vist fahedor de e sobre lo dit aniversari. E si acordaven que's degués fer, havien pensat que ells consellers no's vestissen de nou de gramalles ne caperons negres, ne aximateix los verguers, quare tant s'eran stats propinques los dits aniversaris, lo i. del altre, que les gramalles fetes per lo aniversari de la senyora reyna de Portugal seran axí be noves com lo primer dia que les se vestiren. E per aquesta rahó cessarie la despesa de les dites gramalles.

10 E exposades les dites coses, lo dit Concell, tots concordes, attés que la dita senyora reyna de Castella ere axí be germana del senyor rey com la senyora reyna de Portugal ; e attesa la letra de la senyora reyna dessus inserta, delli-beraren, que [fos fet] semblant aniversari de aquell celebrat per ánima de la senyora reyna de Portugal, exceptades solament les gramalles noves fahedores
15 als honorables consellers e als verguers, seguints la oppinió dels honorables consellers, la qual loaren e bendigueren per les rahons dessusdites. E exceptat semblanment que no cal fer de nou sobre cel ne tovallons al tuguri o capell ardent, com aquell ja fet per lo anniversari de la senyora reyna de Portugal es axí fresch que no hi cal sino mudar los senyals de Portugal.
20 En totes les altres coses e sollempnitats fetes en lo dit anniversari de la senyora reyna de Portugal sia procehit, fet e servat * en lo dit anniversari faedor per la dita senyora reyna de Castella, no detreent-ne res. E en la dita manera pres conclusió lo dit Concell. E ffou assignat die a fer lo dit aniversari a divendres, que's comptará a xvi. del dit mes de abril, any
25 MCCCCXLV.

A. CXLVI

* Lo primer trast dels convidats al prop dit anniversari, e los altres per lur orde son los següents :

A. CXLVI v.º

Lo bisbe de Puçol ; mossén lo regent la vegueria ; mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller primer ; don Jacme de Cardona, deputat del General per la Esglea ; don Johan d'Ixer.

30 II. : Mossén Bn. Ça Pila, conseller segon ; mossén Bn. Çalba, deputat per los militars ; l'abat de Sanct Cugat ; lo governador de Mallorques ; lo batle general ; lo Justicia d'Aragó ; mossén G. Dez Soler.

III. : * Mossén P. Dez Torrent, conseller terç ; lo deputat per lo Braç reyal ; lo batle de Barchinona ; mossén Cruhilles ; mossén G. Dez
35 Torrent ; mossén Vallterra.

A. CXLVII

III. : Mossén Johan de Gualbes, conseller quart ; mossén G. Ermen- gol ; mossén Johan de Marimon ; lo comanador de Tortosa.

40 v. : Mossén P. de Ciges, conseller quint ; mossén G. de Sent Climent ; lo hoydor militar dels comptes de la Deputació ; mossén P. Dusay.

VI. : Lo sotsveguer ; mossén Ramon Ça Vall ; mossén Francí Dez Vall ; lo hoidor per lo Braç reyal dels comptes de la Deputació ; lo procurador del comtat de Ampuries.

5 VII. : * Mossén G. de Busquets ; lo enfermer de Terragona ; mossén A. CXLVII v.º
Gispert de Guimerá ; lo cónsol de Palerm.

VIII. : Mossén Jacme Ça Pila, cónsol ; mossén March Lor ; mossén Bn. Fiveller.

VIII. : Mossén Johan Lull ; mossén Fferrer de Gualbes ; mossén Ffrancesch Lobet ; mossén Gaspar Bussot.

10 X. : Mossén P. Oliver ; mossén Jacme Vicenç ; Miquel de Manresa, cónsol ; P. Serra de la Capella.

XI. : Misser Ffrancesch Castelló ; P. Serra ; lo Mostaçaff.

XII. : * P. Dez Bosch ; G. Colom ; Ffrancesch Pujades. A. CXLVIII

15 Les messions fetes per rahó del dit aniversari son continuades en lo terç compte del honorable en G. de Gualbes¹, en cartes LXXXXIII., CI., CIII.

Son en summa : LXXXXV. lls., x. sol. VIII.

¹ Del clavari G. de Gualbes, només és conservat a l'Arxiu Municipal el *primer compte*.

XLIX

* ANNIVERSARI FET PER LOS PARENTS, DOMESTICHS E FAMILIARS DEL
REVERENT MOSSÉN SIMON, QUONDAM, BISBE DE BARCHINONA, EN LA
SEU DE BARCHINONA PER ÀNIMA DEL DIT REVERENT BISBE, LO QUAL
FINÍ SOS DERRERS DIES EN LA CIUTAT E CORT DE ROMA.

A. CXLVIII v.º

[13 abril 1443]

Los honorables consellers, precehint delliberació de alsguns honorables
ciutadans, delliberaren que no fos fet per part de la Ciutat algún anniver-
sari per lo dit senyor bisbe, quare, jassie ab diligencia encerquat, no's troba
que de algún prelat o bisbe de la dita ciutat qui morís en parts remotes e
fora son bisbat, se faés solempnitat alguna, exceptat solament que'ls ho-
norable consellers se vestiren de lurs gramalles negres per alsguns dies, fort
pochs. E per ço, los dits parents e amichs procehiren a ferlo dit lur anni-
versari en la forma següent.

Dimarts, a XIII. del mes de abril, any mil ccccxliv., ffou parat e bastit
en lo cor de la Seu i. lit alt de posts, cubert de draps de ras e de banchals.
E sobre lo dit lit ffou posada una tomba representant cors present, cuberta
primerament de solempna tela prima. E foren posats de sobre dos draps
d'or blanchs emperials, encasats dins orles de terçanells negres, ab certs
senyals e diverses fullatges d'or fí. E sobre los dits draps d'or ffou estesa
una casulla de drap d'or vert ab lo camper vermell. E al i. cap de la tomba,
i. ricós mitre, e de larch, una bella croça de argent o bastó pastoral. E sobre
totes les dites coses ffou bastit i. tuguri appellat capellardent ab brandonets
ennegríts encesos. E en la faç del dit tuguri fou fet i. sobrecel de bocharam
negre, ab i. gran senyal d'or e diversos fullatges, e a cascun corn i. senyal,
tots del dit senyor bisbe. E al entorn, tovallons de semblant drap e ab di-
verses senyals semblants dels propdits. Item, cremaren diverses brandons
* negres en les rexes, les quals son als costats de les graus de la capella de santa
Eulalia, tant com durá lo offici de la missa major del dit anniversari, la qual
missa celebrá lo reverent bisbe de Puçol, lo qual en lo dit temps se trobá
en Barchinona. E feu la collació o sermó del dit anniversari mestre Blay,
del orde dels ffreres Preycadors.

A. CXLIX

E jassie totes les esgles parroquials, e los monestirs de homens de Bar-
chinona, e lo monestir de les monges de Muntalegre, venguesen processio-
nalment a fer lurs absolucions ab creu levada, però lo monestir de Sanct Pere
e lo monestir de Jonqueres, e lo monestir de Valldonzella o los presidents
5 e convents dels prop dit monestirs venguessen e absolguessen processional-
ment, pero no vengueren ab creu levada.

E ací pres conclusió lo dit aniversari.

Los honorables consellers, jassie convidats per parts dels dits parents,
attinents e amichs del dit reverent bisbe, però no anaren al palau bisbal,
10 ans drete via se'n anaren a la Seu. E partints d'aquí, se'n anaren a lurs cases.

L

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[27 maig 1445]

- 5 * En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada dijous, a xxvii. del mes de maig, any mccccxlv., fforen elegits per los honorables consellers los dejús nomenats per ordonar en la processó qui's feu lo dit dia, al exint de la Seu, e après per tota la processó, no contrestan los trasts dejús scrits. A. CXLIX v.º
- 10 E primerament, al exint de la Seu, ab los honorables obrers : los honorables mossén P. Oliver ; mossén Johan Marquet ; Bng. Lull ; P. de Conomines.
- De la Seu fins a la Cort del veguer : Jacme de Bonet ; Ramon Dez Pla ; Gilabert Queralt.
- 15 De la Cort del veguer fins a la carniceria dels cabrits : Ffranci Ces Avaces ; Bn. Ça Bastida.
- * De la dita carniceria fins a la capella d'en Marcús : Galceran Oliver ; Antich Ferrer ; Ffranci Ortal ; Galceran Carbó. A. cl.
- De la Capella d'en Marcús fins per tot lo carrer de Munchada : Balthasar Romeu ; Miquel de Gualbes ; Johan Colom ; Ffelip de Ferrera ; Johan Torrent ; Ramon Ros.
- 20 De la plaça del Born fins a la carniceria del carrer Ample : Andreu Bosquet ; Ramon Ça Vall ; Ffranci Ramis ; Anthoni Vidal.
- * De la carniceria del carrer Ample fins al cantó del Ragomir : Miquel Cardona ; Johan Ça Rovira ; Ffranci Xatantí ; Francí de Vallseca ; Johan Dez Vall. A. cl. v.º
- 25 Del cantó del Ragomir fins a la volta de Sanct Cristoffol : Bn. de Marimon ; Jacme Fiveller ; Johan Luis de Vallsecca.
- De la volta de Sanct Cristoffol fins a la plaça de Sanct Jacme : Ffranci Bussot ; G. Oliver ; Johan Ros.
- 30 De la plaça de Sanct Jacme fins a la Seu : *nemo*.
- * Los prohomens dejús scrits portaren en la dita processó los brandons blanchs denant lo sagrat Cors de Jesu Xpist. A. cl. i

Part dreta, los honorables.

Part esquerra, los honorables.

	Mossén lo batle.	Mossén Huc Fiveller.
	Mossén G. Dez Soler.	Mossén Johan de Marimon.
	Mossén P. de Malla.	Mossén G. Dez Torrent.
5	Mossén Anthoni de Vilatorta, cónsol.	Mossén Fferrer Nicholau de Gualbes.
	Mossén Bn. Fiveller.	Mossén Ramon Ça Vall.
	Mossén Johan Lull.	Mossén G. de Busquets.
	Mossén P. Arnau Pol.	Mossén Jacme Ros.
	Mossén Jacme Ça Pila.	Mossén Ffrancesc Lobet.
10	Mossén Johan Marquet.	Mossén Miquel de Montjuich.
	P. de Prexana, cónsol.	Mossén P. Bussot.
	Misser Ffrancesch Castelló.	Jacme Genís de Vallseca, mostaçaff.

* Los qui ab sengles bordons portaren lo jorn de la dita festa lo pali A. CLI v.º
jus lo qual fou portat per la dita processó lo sagrat Cors de Jesu Xpit.

15 Part dreta :

Part esquerra :

	Mossén Bn. Ça Pila, conseller segon.	Mossén P. Dez Torrent, conseller
	Mossén Bn. Esplugues, regent la Ve-	terç.
	guerria.	Mossén Ffrancesch Dez Pla, conse-
	Mossén Johan de Gualbes, conseller	ller en cap.
20	quart.	Mossén P. de Ciges, conseller quint.

* ANIVERSARI FET PER ÀNIMA DEL SENYOR INFANT DON HENRIC, MESTRE DE SANCT JHAGO, GERMÀ DEL MOLT ALT SENYOR REY. A. clxii

[28 juny — 14 juliol 1445]

5 En nom de nostre senyor Deu e de la sagrada verge Maria, mara sua.
Com los honorables consellers haguessen reebuda una letra del senyor rey
de Navarra, dada en la Almunia de Dona Godina,¹ a xxi. del mes de juny pre-
sent e dejús scrit, ab la qual los notificave com a xv. del dit mes de juny,
10 lo senyor infant don Henric, mestre de Sant Jhago, frare seu, sobrevinent
ffebres, finá sos derrers dies; perque·ls pregave volguessen fer, per ànima del
dit senyor infant, aquella memoria que la dita ciutat acostumave de fer en
semblants casos, segon pus largament e distincta es en la dita letra con-
tengut². E per tant, los honorables mossén Ffrancesch Dez Pla, mossén Bn.
Ça Pila, mossén P. Dez Torrent, mossén Johan de Gualbes e mossén P. de
15 Ciges, consellers l'any present de la dita Ciutat, dilluns a xxviii.
del dit mes de juny, any mccccxlv., appellats e ab ells aiustats los hono-
rables mossén Johan Lull, mossén Huc Fiveller, mossén G. Dez Soler,

¹ El text diu « Vilagodina ».

² La letra original, conservada en la sèrie de *Cartas Reals Originals*, 1442-1454, n.º 100, de l'Arxiu Municipal Històric, diu així:

« Lo rey de Navarra e governador general de Aragó e de Sicilia, etc.

Prohomens amats e devots nostres: Certificam-vos com aprés alguns dies que'l infant, nostre ffrare, e nos arribam a Calatayut sobrevingueren al dit infant, nostre frare, algunes febres, les quals continuaren fins que, permetent-ho la divinal Providencia, lo dimarts, que comptavem quinze dies del present mes, lo dit infant, nostre frare, spirá, de que nos havem sentit e reportat gran e inextimable dolor per perdre un princep tan virtuos qui per natura e caritat nos era frare, e per amor, fill, e per comunicació e intelligencia, molt singular amic. E podem-vos certificar mills que tota altra persona, que la illustríssima Casa de Aragó ha perdut en ell bo e util e virtuos fill; emperó aconsola·ns, e a tots los que toca deu esser consolació singular, que aprés de moltes e singulars exercitacions sues, que, vivint, ha virtuosament e animosa obrades, resistint a assats e grans adversitats de fortuna animosament, e tollerant

ab ánimo equal les prosperitats de aquella, ha tots los temps de la sua vida usat católica e religiosament, e finit com a bon e verdader cristiá, reebent abants de la sua fi tots los sagraments, e demostrant tots los senyals de que's pot compendre per actes exteriors bona speranza de la salut de la sua ànima. Les quals coses vos havem volgut notificar per fer de aqueixa insigne ciutat la menció que es rahó, e per que vosaltres, sabent-ho, puscats satisfer a la ànima e a la honor del dit infant, nostre frare, ab les cirimonies e solemnitats degudes e acostumades; e mills informats de la vida e fi sua, vos dolgats e consolets ab nos per aquelles, axí com a bons e verda-ders subdits e naturals dels senyors reys, pare e frare del dit infant, la ànima del qual Nostre Senyor, per sa infinida clemencia, vulla en la sua gloria collocar. Dada en la Almunia de Dona Godina a xxi. de juny del any de mil cccccxlv. (*signat*) Rey Juan. »

L'adreça diu: « Als amats e devots nostres los conse-llés e prohoms de la ciutat de Barchinona ». En una nota del revers: « Rebuda del senyor rey de Navarra a xxvi. de juny any mccccxlv sobre la mort del senyor infant don Enrich ».

mossén G. Dez Torrent, mossén Johan de Marimon, mossén Fferrer Ni-
 cholau de Gualbes, mossén Pere Dusay, mossén Ramon Ça Vall e mossén
 G. de Busquets, exposades a ells les dites coses per los dits honorables con-
 sellers, e comunicat molt entre ells de e sobre lo aniversari faedor per
 5 ànima del dit senyor infant don Henrich, e sobre la sollempnitat de aquell,
 concordablement delliberaren e conclougueren lo dit aniversari esser raho-
 nablement e deguda esser fet, attés lo dit infant esser germá del dit molt
 alt senyor rey, e attesa la prosapia reyal de on devellave, e atteses les *virtuts
 de les quals nostre senyor Deu havie dotada la persona del dit senyor infant.
 10 E que'l dit aniversari fos fet semblant del aniversari fet per part de la
 dita Ciutat per ànima del senyor infant don Pedro, germá semblantment
 del dit molt alt senyor rey, axí en drap d'or bell imperial posador sobre
 la tomba on se representaria lo cors present, lo qual drap fos donat e roman-
 gués a la sacristia de la dita Seu, e per ornament de aquella. E fer-hi bastir
 15 capellardent ab la luminaria de brandonets negres acostumada. E jus lo
 dit capellardent fos fet i. sobrecel de bocharam negre, ab tovallons entorn.
 E lo dit drap d'or fos encasat dins orles de terçanells negres ab XIII. senyals
 de or fi, ço es, VII. del dit senyor infant don Henrich, e altres VII. de la Ciutat.
 E entre senyal e senyal fossen pintats de or fi diverses fullatges. E en lo mig
 20 del sobrecel fos pintat i. gran senyal del dit senyor infant, de or partit. E a
 cascun cap del dit sobrecel fossen pintats sengles senyals de la Ciutat; e en
 los tovallons fossen pintats XL. senyals, ço es, XX. del dit senyor infant, e
 altres XX. senyals de la dita Ciutat. E que hi fossen fets LXXX. brandons
 de cera los quals no fossen ennegrits, e que cascú fos de pes de v. lls., ab dos
 25 senyals de la Ciutat en cascún brandó, los quals cremassen en les rexes de
 ferre deçá e dellá lo cors present. E que fossen fets los tochs acostumats de
 les campanes de la Seu lo jorn precedent e lo jorn del dit aniversari. E sem-
 blants tochs fossen fets per les esgleyes parroquials e per les esgleyes dels
 monastirs de la dita ciutat. E que'l jorn del dit aniversari tot lo clero de
 30 les dites esgleyes axí parroquials com de monestirs, e axí de homens com de
 dones, processionalment, ab creu levada, fessen lurs absolucions sobre lo
 dit cors present. Volgueren emperó los dits honorables consellers e Concell
 que no fos procehit a la celebració del dit aniversari ne fos die prefigit a
 la celebració d'aquell, fins fos hauda clara noticia e certitut, per los hono-
 35 rables consellers, del aniversari faedor per la senyora reyna en la ciutat
 de Valencia, per no premetre's e per no detraura a la honor de la dita
 senyora.

A. CLII v.º

E après, los dits honorables consellers reeberen una letra * del discret
 en Johan Oliver, notari e sindich de la dita Ciutat, lo qual ere en la ciutat
 40 de Valencia, escrita a [tres] del mes de juliol, MCCCCXLV., ab la qual entre les

A. CLIII

altres coses certificave los dits honorables consellers com la senyora reyna devie fer de cert aniversari per lo dit infant don Henrich, dimarts a vi. del dit mes de juliol, en la esglea de la Trinitat.

E hauda la certificació propdita del dit en Johan Oliver, de continent
5 assignaren jornada a fer lo dit aniversari en la Seu de la dita ciutat, ço es, dimecres a xiiii. del dit mes de juliol.

En lo qual die de dimecres, a xiiii. del dit mes de juliol, ffou fet e celebrat lo aniversari dessusdit en la dita Seu. E foren fetes e complides totes les coses preparatories e faents al dit aniversari, segons es dessús estesa-
10 ment designat en la deliberació dessusdita. E la missa major del dit aniversari fou celebrada per lo honorable misser Ffrancesch Dez Pla, canonge e cabiscol de la dita Seu, en defelliment de bisbe e de abat qui hagués insignes episcopals, dels quals no's trobá algú en la dita ciutat. E ffou-hi fet sollemne sermó per lo religiós ffrare conventual e biblich del monestir dels
15 Freres Menors de Barchinona.

E per part dels honorables consellers foren convidats a fer honor a la celebració del dit aniversari mossén lo governador de Cathalunya, mossén lo regent la Vagueria, los deputats del General, batlle general de Cathalunya, lo batlle de Barchinona, abats, barons, nobles homens, cavellers, honora-
20 bles ciutadans, homes de paratge e honrats mercaders. E semblant hi foren convidats dona Sicilia de Cabrera, la comtesa de Luna e altres nobles e honorables dones qui's trobaven en la dita ciutat.

E lo dit dimecres per lo matí, los convidats al dit * aniversari se ajustaren per lo matí dins lo hort de la Casa de la Ciutat, e aquí fforen ordonats
25 per los trasts e orde devall scrits per los honorables mossén Miquel Dez Pla e P. Cestrada, obrers l'any present de la dita Ciutat, assistents a ells los honorables mossen Johan de Gualbes, conseller quart, e mossén P. Dusay. E feta la ordinació dessusdita, partiren de la dita casa, ab los caperons vestits, en la ordinació e graduació fetes, les quals son les següents¹.

30 I. : Lo senyor Don Jayme de Cardona, bisbe de Vich ; mossén Bn. Esplugues, regent la Vagueria ; mossén Ffrancesch Dez Pla, conceller primer ; don Pedro de Quixones ; lo prior de Portegal ; don Johan de Cardona.

II. : Mossén Bn. Ça Pila, conseller segon ; mossén Bn. Çalba, diputat ; don Ramon de Cardona ; lo batlle general ; don Johan de Mur ; mossén G. Dez
35 Soler.

III. : * Mossén P. Dez Torrent, conseller terç ; Diago de Quinyones ; lo prior de Santa Anna ; lo batlle de Barchinona ; don Hugo de Cardona ; mossén G. Dez Torrent.

A. CLIII v.º

A. CLIIIJ

¹ A continuació segueix, intercal·lada posteriorment en el text, aquesta aclaració :

• Per rahó del dit aniversari, segons es acostumat, fou deliberat per los dits honorables concellers e pro-

homens que fos donat i. drap d'aur emparial, devall designat en cartes clx. hon es continuada la jornada, que lo dit drap ffou lliurat a la sacristia de la Seu.

IV. : Mossén Johan de Gualbes, conseller quart ; mossén Sancta Pau ; mossén Bn. Johan ; mossén Cruhilles ; mossén Johan de Marimón ; misser Jordá d'Avinyó, hoidor de comptes del General.

V. : Mossén P. de Ciges, conseller quint ; mossén Anthoni Bertrán ;
5 mossén Fferrer de Gualbes ; mossén Ça Masó, hoydor de comptes ; ffrare Vallgornera.

* VI. : Mossén G. Ermengol ; mossén G. de Sent Climent ; mossén
P. Dusay ; mossén P. Johan de Sent Climent, hoidor de comptes ; mossén
Ramon Sa Vall.

A. CLIIIJ v.º

10 VII. : Mossén Roger Alamany de Bellpuig ; mossén G. de Busquets ;
mossén Ffranci Dez Valls ; mossén Anthoni de Vilatorta, cónsol.

VIII. : Mossén Bn. Fiveller ; mossén Johan Costa ; mossén Ffrancesch
de Gualbes, cónsol de Palerm ; mossén Ffranci de Mur.

15 VIII. : Mossén Jacme Ros ; mossén March Lor ; mossén Johan Lull ;
mossén Galceran de Santmenat.

X. : * Mossén Ffrancesch Lobet ; mossén Galceran Çes Comes ; mossén
Johan de Mur ; mossén Jacme Janer.

A. CLV

XI. : Mossén Jacme Ça Pila ; P. de Prexana, cónsol ; Jacme Genís
de Vallseca, mostaçaff ; G. Colom ; mossén Muntbuy ; mossén Ladernosa.

20 XII. : Misser Johan Ferrer ; Ffelip de Ferrera ; en Calders ; Ffranci de
Sentmenat.

Les despeses fetes per rahó del dit aniversari son continuades en lo terç
compte del honorable en G. de Gualbes, clavari, en cartes CXVII., CXVIII.,
CXX. bis, CXII. E en lo quart compte en cartes [].¹

25 Son en summa CLXIII., lls., VIII., s. VI.

¹ A l'Arxiu Històric de la Ciutat, només és conservat el *Primer Llibre de Comptes* de G. de Gualbes.

LII

[CAPITULACIÓ AMB EL PINTOR TOMÁS ALEMANY PER L'ENTREMÉS DE SANT SEBASTIÀ I ELS CAVALLS COTONERS].

[Any 1446]

5 * En nom de nostro Senyor Deu ¹:

A. CLV v.º

Capítols concordats entra los honorables consellers de la Ciutat de Bar-
chinona de una part, he en Thomás Alemany, pintor, de la altra part, sobra
los antremesos del martiri de sent Sabestià e los cavals guodoners de la ba-
talla dels turchs qui han a servir a la festa de Jhesu Xpist, segons evant se
10 seguex :

Primo, que lo dit Thomás Alamany aga e sia tangut ha tot son carrech
de mentenir lo antremés del gran turch axí de pintar, recorer e adobar he
tornar de nou com necesari sará, abseptada la fusta e mans de fuster he
ferro.

15 Item, lo dosser e yidola e banderes e bastatxos per portar lo demunt dit
antremés, e totes altres coses nesesaries al dit antremés ho castel, segons los
cotoners lo solian menar ho portar en lur temps.

Item, la rocha e l'abra e los bastatxos per portar águila ab lurs vesti-
ments he barbes, segons solien anar ab los dits cotoners.

20 Item, VIII. cavalls guodonés ab lurs frens o brides he retrangues he man-
tes e casots e elmetes guorgerins e lances e spases e dargues, e totes coses
nesesaries els dits cavals e cavalés, septat los caschevels e fusta.

Item, XXIII. schangels e XXIII. filems he XXIII. barbes e tres rodeles ab
lunes d'argent, una per lo pannoner e dues per les escoltes e totes altres coses
25 nesesaries a tots aquels qui farán de la batala contra los dits cavals qui sian
de son art, ço es del dit Thomás Alamany, septat fusta.

Item, lo rey ab sa corona e barba he cabelera he lo gran schangel he lo
bastó del alguotzir, he barba e cabelera de haquel, he lo panó del gran turch,
e asta per lo dit panó, he barba he cabalera de aquel qui aporta la gran massa,
30 e sobravesta de aquel he la dita massa.

¹ Aquest text està interpolat en el ms. per una ma que no és la de l'escrivà que el tenia a son càrrec; aixó explica l'ortografia bàrbara que el distingeix.

Item, les quatre barbes he cabeleres de tots aquels qui van ab lo gran turch sobra l'entremés.

Item, la barba he cabalera e septra del anperador, he la bandera grogua ab lunes d'argent, e barba e cabalera per aquel qui aportarà la dita
5 bandera.

Item, la bandera de sent Jordi e lances per totes les dites banderes.

Item, xvi. barbes he fletxes per tots aquels qui fletxarán contra sent Sebestiá.

10 Item, dos tebals grans ab lurs batons per sonar dits tebals.

Item, un tenboret ab son forniment de chaschevels he morenes.

Item, la sobravesta de sent Sebestiá, he calses, he suari, he lo reselis, he la diadema ab lo Jhs., he iii. parels d'ales per los angels e iii. parels de guafes per les dites ales.

15 * Item, es convengut e concordat entra los honorables consellers e lo dit Thomás Alamany que per cetefecchio de mentenir he tanir en condret les atrás dites coses haga caschun any xxv. florins d'or de Aragó ho le valua d'aquels ; so es, xii. florins e mig, com comensará de adobar, rechorer e re-
senar les atrás dites coses del dit antremés, e los restants xii. florins e mig
20 aver donat bon compliment en totes les dites coses necesaries als dits antremesos.

A. CLVI

Item mes, per que los dits viii. cavals son vuy tots stresats e guastats, que lo dit Thomás Alamany haga libertat de mudar los dits viii. cavals, so es, dos cavals caschun any, e no pus, so es, antés fins a la cantitat dels
25 dits viii. cavals ; es ver anperó, que es stat hacordat entra les dites parts, per tant com lo dit Thomás Alamany vuy no hauria temps de fer los dits ii. cavals de nou qui pertochan per aquest any, que l'any vinent, que comptarem MCCCXLVII., lo dit Thomás Alamany aga libertat de fer de nou quatre cavals, e no pus, e los altres restans iii. cavals qui restaran ha compliment
30 dels viii. cavals, ii. per caschun any, e no pus, he que per caschun caval que farà de nou fins a la cantitat dels viii. cavals, que la Ciutat li sia tanguda de donar al dit Thomás Alamany v. florins per caschun caval, he los cavals veys sien del dit Thomás Alamany ; es antés anperó que d'aquí avant esser tornats los dits viii. cavals de nou, que d'aquí avant stiguen a tot carrech
35 del dit Thomás Alamany, so es, de mudar de nou si nessesari sará, sens aver algun sechós de la Ciutat, ceptat ffusta.

Item mes, es acordat entra la Ciutat e lo dit Thomás Alamany, que per caschun caval que farà de nou, la dita Ciutat lo hi haga a fornir de nou, ço es, de manta e de casot fins a la cantitat dels viii. cavals, e no pus, e d'aquí
40 anant sian a carrech del dit Thomás Alamany, amperó que les mantes veyes sien del dit Thomás Alamany.

Item mes, es stat avengut entra la Ciutat e lo dit Thomás Alamany que chascun any la dita Ciutat sia tanguda de loguar pitrals e retrangues de caschevels ha servitut dels dits viii. cavals.

5 Item mes, es stat avengut entra la Ciutat he mossén Barthomeu Pons, prevere, lo qual deu aver carrech de fer fer los jochs demunt dits, que aga caschun any, per fer donar a mengar he a beura, axí de matí com el dinar megor, ha tots aquells qui faran los dits jochs, och anchara per remuneració e setisfechsió de sos trebals, per caschun any, xv. florins.

LIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[16 juny 1446]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada digous
5 a XVI. del mes de juny, any MCCCCXLVI., fforen elegits per los honorables
consellers [los] dejús nomenats, per ordonar en la processó qui's feu en lo
dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó, no contrestant los
trasts dejús scrits. A. CLVI v.º

E primerament, al exint de la Seu, ab los honorables obrers : los hono-
10 rables obrers mossén Johan de Gualbes ; mossén P. de Citges ; P. Cestrada ;
Galcerán Oliver.

De la Seu fins a la Cort del vaguer : Jacme de Bonet ; Ramon Dez Pla ;
Gilabert Queralt.

De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : Guillem Oliver,
15 fill d'en P. ; Ponç de Gualbes.

De la dita carniceria fins a la capella d'en Mercús : Luís Lull ; Johan
de Marimon, fill d'en Johan ; Bertran Ramon Ça Vall ; Jacme Carbó.

* De la capella d'en Mercús fins per tot lo carrer de Muncada : Balthasar
Romeu ; Miquel de Gualbes ; Johan Colom ; Arnau Ça Bestida ; Antich
20 Ferrer ; Bnt. de Marimon. A. CLVII

De la plaça del Born fins a la carniceria del carrer Ample : Arnau Bos-
quet ; Ffranci Queralt ; Ffranci Ramis ; Anthoni Vidal.

De la dita carniceria, per lo carrer Ample, fins al cantó de Ragomir :
Romeu Lull ; Galceran Carbó ; Ffranci Xetantí ; Ffranci de Vallseca ;
25 Johan Dez Vall ; Luís Colom.

Del cantó del Regomir fins a la volta de Sanct Xpistoffol : Johan Bng.
de Vallseca ; Johan Oliba ; Agustí Maçanet.

* De la volta de Sant Xpistoffol fins a Sant Jacme : Galceran Dusay,
fill d'en P. ; Johan Ros ; Ramon Merquet ; en Baldrich. A. CLVII v.º

30 De la plaça de Sant Jacme fins a la Seu : *nemo*.

Los prohomens dejús scrits portaren en la dita processó los brandons
blanchs denant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist.

Part dreta, los honorables :

Part esquerra, los honorables :

	Lo balle.		Mossén Guillem Dez Torrent.
	Missatger de Mellorques.		Mossén Johan de Marimon.
	Mossén Fferrer Nicholau de Gualbes.		Mossén P. Dusay.
5	Mossén Ramon Ça Vall.		Mossén Guillem de Busquets.
	Mossén P. Oliver, cónsol.		Mossén Jacme Ros.
	Mossén Francesch Lobet.		Mossén P. Dez Torrent.
	Mossén Miquel Dez Pla.		Mossén Anthoni de Vilatorta.
	Mossén Johan de Gualbes.		Mossén Johan Marquet.
10	Valentí Gibert, cónsol.		Mossén Thomás Pujada.
	P. Metge, mostaçaff.		Mossén Ramon Grau.

* Los devall nomenats portaren los bordons del pali deiús lo qual fou A. CLVIII
portat lo sagrat Cors de Jhesu Xpist.

Part dreta :

Part esquerra :

15	Mossén Ffrancesch Carbó, conseller terç.	Mossén Guillem Colom, conseller quart.
	Mossén lo veguer.	Mossén Johan Lull, conseller pri- mer.
	Mossén Bernat Fiveller, conseller segon.	Missatger de Mellorques.
20	Mossén Anthoni Pujada, conseller quint.	Mossén Guillem Dez Soler.

LIV

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[8 juny 1447]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada digous, A. CLVIII v.
5 a VIII. del mes de juny, del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXLVII., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar en la processó qui's feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats.

E primerament en la Seu, ab los honorables mossén Johan de Gualbes
10 e mossén P. de Malle, pus jove, obrers l'any present de la dita Ciutat, foren elegits e assignats los honorables mossén Guillem Colom e en Ffranci Tries.

Los dits honorables obrers, ensemps ab los dits honorables mossén Guillem Colom e en Ffranci Tries, e ab los honorables mossén Johan Marquet, en P. de Conomines, en Guilem de Gualbes e Johan de Migevila, adminis-
15 traren al exint de la Seu. E après, los dits mossén Johan Marquet e Guillem Colom portaren brandons en la dita processó. E los dits honorables obrers, ab altres deiús designats, ordonaren per tota la dita processó. E del exint de la Seu fins a la Cort del vaguer han administrat los dessús nomenats.

De la Cort [del] vaguer fins al cantó de Sant Xpistoffol, al entrant de la
20 Boria : en Bng. Sayol ; en Busquets, lo ros ; en Lorenç Martina ; en Ffranci Ramis.

* Del cantó de Sant Xpistoffol fins a la capella d'en Marcús : en Guilem Oliver, fill d'en P. ; en Luís Lull ; en Jacme Carbó ; en Johan Ros. A. CLIX

De la capella d'en Mercús, per lo carrer de Muncada, fins a casa de Galceran Dusay : en Balthasar Romeu ; en Ramon Dez Pla ; en Leonard de
25 Sos ; en Johan Dez Valls ; en Johan de Marimon ; en Lluís Xetantí ; en Johan Colom.

De la dita casa d'en Galceran Dusay, la plaça del Born, fins a la carniceria del carrer Ample : en Pons de Gualbes ; en Galceran Dusay, fill d'en P. ; en
30 P. Johan Serra, fill d'en P.

De la dita carniceria fins al cantó d'en Buçot: en Galceran Carbó; n'Anthoni Vidal; Ffranci Xetanti; Bertran Ramon Ça Vall; n'Asquerit; Antich Pujada.

* Del cantó den Buçot fins a la Casa de la Ciutat: en Johan Berenguer de Vallseca; en Johan Oliba; n'Ortal; en Johan Carreres; en Johan Ferrer, alias Çes Avasses; en Busquets, lo negre; en Thomás Puig. A. CLIX v.º

De la dita [Casa de la] Ciutat trossús a la Seu: nengú.

Los devall scrits portaren los bordons del pali deiús lo qual fonch portat lo sagrat Cors de Jhesu Xpist.

10 Part dreta:

Part esquerra:

Missatger de Ffrance.

Lo governador.

Mossén P. Johan de Sant Climent,
conseller quart.

15 Mossén P. de Relat, conseller quint.

Mossén Jacme Ros, conseller segon.

Mossén P. Dusay, conseller pri-
mer.

Sindich de Leyda.

Mossén Ffrancesch Dez Pla.

* Les persones e prohomens dejús scrits portaren los brandons denant la custodia hon era reservat lo sagrat Cors de Jhesu Xpist, en lo dit any MCCCCXLVII. A. CLX

Part dreta:

Part esquerra:

20 Missatger de France.

Missatger de France.

Mossén Guillem Dez Torrents.

Mossén Fferrer de Gualbes.

Mossén Guillem de Busquets.

25 Mossén P. de Citges, cónsol.

Mossén Miquel de Monjuhic.

Mossén Miquel Dez Pla.

Mossén Guillem Colom.

Mossén Johan Merquet.

Lo balle.

Sindich de Perpinyá.

Mossén Johan de Marimon.

Mossén Ramon Ça Vall.

Mossén Bnt. Ça Pila.

Mossén Ffrancesch Lobet.

Mossén Ffrancesch Carbó.

Mossén P. Oliver.

Lo cónsol mercader.

Lo mostaçaff.

30 Ordonaren los dits honorables consellers que les representacions e jochs, la dita feste, se faessen per lochs següents, e no en altres:

Primo, denant la senyora reyna, qui vahé los entrameses e representacions en la plaça del Rey, 1.ª veu tan solament.

Item, de la Cort del vaguer fins al cantó de Sant Xpistoffol del entrant de la Boria, 1.ª una veu tantum. 35

Item, del proppit cantó fins a la cappella d'en Marcús, 1.^a veu tantum.

Item, de la dita cappelle per lo carrer de Muncada fins a casa de mossén Galceran Dusay, 11. veus tantum.

Item, de la proppita casa fins a la carniceria del carrer Ample, 1.^a veu
5 tantum als Cambis.

Item, de la dita carniceria fins al cantó d'en P. Buçot al carrer Ample, dues vegades tantum.

E d'aquí avant, fossen fetes a conaguda e voluntat dels administradors.

[ORDINACIONS PELS DRAPS IMPERIALS DE LES CERIMONIES FUNERARIES
DE LA SEU.]

[30 octubre — 14 desembre 1447]

5 * Com, per loable e antiquada consuetut de aquesta insigne ciutat de Barchinona, sia usitat que en cascuna sepultura e solemne aniversari que la dita Ciutat fasse celebració o celebre per reys o reynes e altres de llur consaguinitat o sanch en la dita ciutat, los honorables consellers ladonchs presidents delliberen ab consell de alguns prohomens fer i. solemne drap
10 d'aur emparial, qui deservex a la dita sepultura o aniversari; e fos delliberat en lo aniversari celebrat per la dita Ciutat en reffrigeri de la ánima del senyor infant don Enrich, mestre de Sant Hyago, germá del molt alt senyor rey Alfonso, benaventuradament regnant, seguons es dessús continuat en cartes CLII., que fos fet e lliurat en servey de la dita sepultura i.
15 bell drap d'aur vert emparial, en lo qual fossen fets XIII. senyals, ço es, VII. en que fossen figurades les armes del dit senyor infant, e altres VII. de la Ciutat en orles de terçanell blau, en mig dels quals, lo dit drap fos mes e ornat, e fos folrat de tela blava, qui axí acabat, fos en deguda orde posat sobre lo cors o monument dessús dit. E per tant com en lo temps de la dita
20 solemnitat no's trobaren en botigues o cases de la dita ciutat draps d'or covinents e acceptables als honorables consellers, per exequitar la dita delliberació, fou concordat que per lo regent la dita sacristia fos prestat, lo dit jorn del dit aniversari, a la dita Ciutat i. bell drap d'or, ja en altres semblants solemnitats donat a la dita sacristia per la dita Ciutat; lo qual de fet
25 fou prestat e posat sobre la tomba, representant lo cors del dit don Enrich, ab condició que quant draps covinents se trobassen per vendre en la dita ciutat, fos fet lo dit drap, seguons era stat delliberat, e aquell fos donat a la dita Seu, e lliurat a la dita sacristia. E per lo dit esguart lo die present, qui's compte xxx. del mes d'octubre del any MCCCCXXXVII., lo dessús dit
30 drap, delliberat esser donat, fou lliurat en nom de la Ciutat per en Jacme Verguós, pintor de la dita Ciutat, al discret en Bnt. Guamir, prevere, un dels regents la dita sacristia.

A. CLX v.º

* Item, a XIII, del mes de deembre del any MCCCCXLVII. dessus dit, ffonch A. cl,xi
lliurat per lo dit Jacme Verguós, pintor, al dit en Bnt. Guamir, prevere
regent la dita sacristia de la Seu, de voluntat dels honorables consellers, i.
altre drap ja per passat delliberat donar a la dita Seu per lo anniversari
5 per la dita Ciutat celebrat o fet celebrar en la dita Seu, per ánima de la
senyora dona Elionor, reyna de Portugal, continuat dessus en cartes
CXXXVIII. ; lo qual drap fonch d'aur vermell emparial, orlat de terçanell
blau, ab XIII. senyals, ço es, VII. de la dita senyora reyna de Portugal, e VII.
de la Ciutat, acompanyats de moltes fulles e flors de diverses maneres, e
10 ab alguns carxoffos d'aur, e ab una faxes de sermentona al entorn, folrat de
tela blava de Alamanya.

LVI

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[23 maig 1448]

* En la festa del segrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada digous, a 5 xxiii. del mes de maig del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXLVIII., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar en la processó qui's feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats :

A. CLXI v.º

10 E primerament en la Seu, [ab] los honorables en P. de Conomines, lochtinent de mossén Anthoni de Vilatorta, obrer, e en Johan Ça Rovira, ciutadans, obrers l'any present de la dita Ciutat, foren elegits e assignats los honorables en P. Johan de Sant Climent ; n'Anthoni Pujade ; P. Cestrada ; Balthasar Romen ; Galceran de Pratnarbonés ; Jacme Genís de Vallseca ; Johan Boschá ; P. Dez Valls.

15 Los dits honorables obrers, ensemps ab los altres dessús anomenats, administraren al exint de la Seu. E après, los dits honorables en P. Johan de Sant Climent e n'Anthoni Pujade portaren brandons en la dita processó. E los dits honorables obrers, ab los restants dels dessús nomenats, ordenaren per tota la dita processó, ensemps ab los devall anomenats, cascuns en son 20 trast o loch a qui per los dits honorables consellers ne fou donat cárrech.

De la bandera, luminaria, clero e ordens fins a la creació del mon : en Jacme Bonet ; n'Andreu Marqués ; Johan Dez Puig ; Jacme Ces Avasses, qui conferian ab los deius scrits.

25 De la creació del mon fins a la archa de Nohé : Bng. Sayol ; Ffranci Ramis ; Bnt. de Marimon, qui conferien ab los propsegüents.

De la archa de Nohé fins a la Nativitat : Bertran Ramon Ça Vall : n'Asquerit ; Jacme Fiveller ; aquests conferien ab los propsegüents.

De la Nativitat fins a la Resurrecció : P. de Malle ; Ffranci de Vallseca ; Johan Colom, qui conferien ab los propsegüents.

* De la Resurrecció fins a la batalla dels xpistians e moros : P. Metge ; A. CLXII
Johan de Migevila ; Johan Dez Valls, qui conferien ab los següents.

De la batalla fins a santa Eulalia : Ffranci Pallarés ; Ffranci Busquets,
lo ros ; Bnt. Johan de Casaldàguila, qui conferien ab los següents.

- 5 De sancta Eulalia fins al Cors de Jhesu Xpist, inclusive : Johan Bng. Ça
Pila ; Ramon Ros ; Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel, aquests conferien
ab los prop dessús nomenats.

Los prohomens deiús scrits portaren los brandons blanchs denant lo
sagrat Cors de Jhesu Xpist en la dita processó :

10 Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Anthoni Pujada.	Misser Ffrancesch Castelló.
Mossén Thomás Pujada.	Luis Xetantí, mostaçaff.
Mossén Johan Marquet.	Ramon Amat, cónsol.
Mossén P. Johan de Sent Climent.	Guillem Colom.
15 Mossén Johan De Gualbes.	Mossén P. Oliver.
Mossén Jacme Ça Pila.	Mossén Ffranci Carbó.
Mossén P. Torrent.	Mossén Miquel de Munjuhic.
Mossén Ffrancesch Lobet.	Mossén Miquel Dez Pla, cónsol.
Mossén Jacme Ros.	Mossén Bnt. Fiveller.
20 Mossén Guilem de Busquets.	Mossén Ramon Çavall.
Mossén Fferrer de Gualbes.	Mossén P. Dusay.
Mossén Johan Lull.	Mossén Guillem Dez Torrent.
Mossén Huc Fiveller.	Mossén Johan de Marimon.
Mossén lo Balle.	Mossén Ffrancesch Dez Pla.

- 25 * Los devall scrits portaren los bordons del pali deiús lo qual fonch por-
tat lo segrat Cors de Jhesu Xpist. A. CLXII v

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén P. Romeu, conseller segon.	Mossén P. Serra, conseller terç.
30 Mossén lo vaguer.	Mossén Bnt. Ça Pila, conseller pri- mer.
Mossén Berenguer Lull, conseller quart.	Mossén Ffelip de Ferrera, conse- ller quint.

- E mes, ordenaren los dits honorables consellers que les representacions
e jochs se faessen per los lochs e per les vegades següents. E no en altres
35 ne mes avant :

Primo, en la plaça del Rey e fins a la Cort del vaguer : i.^a vegade.

De la Cort del vaguer fins al cantó de Sant Xpistoffol, al entrant de la Boria : ii. vegades.

Del prop dit cantó fins a la capella d'en Mercús : ii. vegades.

5 De la dita capella, per lo carrer de Muncada, fins a casa de mossén Galcerán Dusay : ii. vegades.

De la propdita casa fins a la carniceria del carrer Ample : ii. vegades.

De la propdita carniceria fins al cantó de mossén P. Buçot, al carrer Ample : ii. vegades.

10 E d'aquí avant, *ad libitum* dels ordonadors.

LVII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[12 juny 1449]

* En la feste del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade dijous
5 a XII. de juny del any MCCCCXLVIII., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordenar en la processó qui es feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó, en los trasts devall designats : A. CLXIII

E primerament en la Seu, [ab] los honorables mossén P. Johan de Sant
10 Climent, e P. de Conomines, obrers l'any present de la dita Ciutat, foren elegits e assignats los honorables mossén Matheu Dez Soler ; Mossén Anthoni Pujada ; en Johan Ça Rovira ; en Ffrancesch Fonolleda.

Los dits honorables obrers, ensemps ab los honorables deiús designats, ordenaren per tota la processó. E los dessusdits mossén Matheu Dez Soler
15 e mossén Anthoni Pujada portaren brandons per tota la processó :

De la Seu fins a la Cort del vaguer : Jacme de Bonet ; Anthoni de Gualbes ; Ffranci Ces Avasses.

De la Cort del vaguer fins a la carniceria dels cabrits : Ponç de Gualbes ; P. de Conomines ; Bnt. Pol.

20 De la carniceria dels cabrits fins a la capella d'en Mercús : Johan de Marimon ; Luís Lull ; Jacme Carbó ; Ffranci Buçot.

* De la capella d'en Mercús, e per tot lo carrer de Muncada, fins al Born : A. CLXIII w
Galceran Dusay ; Ffranci de Coromines ; Bnt. de Marimon ; Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel ; Johan Dez Vall ; Bertran Ramon Ça Vall.

25 De la plaça del Born fins a la carniceria del carrer Ample : Ffrancesch Bosquet ; Ffranci Queralt ; Miquel Ça Torra ; Arnau Esquerit.

Tot lo carrer Ample : Ffranci de Vallseca ; Ffranci Xetantí ; Ramon Merquet ; Jacme Fiveller ; Andreu Marqués ; Bnt. Ça Pila.

Del cantó de Regomir fins a la volta de Sant Xpistoffol ; Ffrancesch Sunyer ; Barthomeu Sant Just.

* De la volta de Sant Xpistoffol fins a la Seu : Guillem Pere Buçot ; A. CI,XIIIJ Bnt. Ferrer, fill d'en Barthomeu Ferrer.

- 5 Los prohomens deiús scrits portaren los brandons blanchs cremants denant lo sagrat e preciós Cors de Jhesu Xpist.

Part dreta :

Part esquerra :

	Mossén Thomas Pujada.	Johan Dez Puig, cónsol.
	Mossén Anthoni Pujada.	Mossén Johan Marquet.
10	Mossén Matheu Dez Soler.	Mossén P. Johan de Sant Climent.
	Mossén Guillem Colom.	Mossén Miquel Dez Pla.
	Mossén P. Serra.	Mossén Jacme Ça Pila.
	Mossén P. Dez Torrent.	Mossén Ffrancesch Lobet.
	Mossén P. Arnau Pol.	Mossén Jacme Ros.
15	Mossén Bnt. Fiveller.	Mossén Bnt. Ça Pila.
	Mossén Guillem Dez Torrents	Mossén Guillem Dez Soler.
	Mossén lo batlle.	

Los devall scrits portaren los bordons del pali sots lo qual fonch portat lo sagrat Cors de Jhesu Xpist.

20 Part dreta :

Part esquerra :

	Mossén Ffrancesch Carbó, conseller seguon.	Mossén P. de Coromines, conseller terç.
	Mossén lo regent la Vagueria.	Mossén Ramon Çavall, conseller en cap.
25	Mossén P. de Citges, conseller quart.	Mossén P. Cestrada, conseller quint.

LVIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[4 juny 1450]

* En la festa del preciós e sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada
5 a IIII. dies del mes de juny del any MCCCCL., foren elegits per los honorables
consellers los ordonadors devall scrits per ordenar en la processó, qui es
devia fer lo dit die. E perquè plogué fou differit al diumenge après següent,
que es comptá VII. dels dits mes e any.

A. CLXXXV.

10 Primo, al exint de la Seu, los honorables mossén P. Serra de la Cappe-
lla, e Balthasar Romeu, obrers l'any present de la dita Ciutat, ensemps
ab los honorables mossén Bng. Lull ; mossén Ffelip de Ferrera ; Ramon
Ros e Johan Ça Rovira, administraren al exint de la Seu. E après, los dits
honorables mossén P. Serra, mossén Bng. Lull e mossén Ffelip de Ferrera
15 portaren brandons blanchs denant lo Cors preciós de Jhesu Xpist. E lo dit
honorable en Balthasar Romeu ab los altres ordenaren per tota la processó,
ultra aquells qui son devall ordenats per los trasts.

De la Seu fins a la Cort del vaguer : Ramon Dez Pla, germá de mossén
Miquel ; Ffranci de Vallseca ; Antich Ferrer.

20 De la Cort del vaguer fins a la cantonada de Sant Xpistoffol, al entrant
de la Boria : Bng. Sayol ; Ffranci Ces Avasses ; Nicholau Serra ; Bnt. Pol ;
Lorenç Martina ; P. de Coromines.

* Del cantó de Sant Xpistoffol de la Boria fins a la capella d'en Marcús :
P. Johan Serra de la Cappella ; Ponç de Gualbes ; Johan Aguilar ; Bartho-
meu Sant Just, jove.

A. CLXV

25 De la capella d'en Mercús, tot lo carrer de Muncade, fins al Born : Galceran
Dusay ; Ffranci de Coromines ; Ffranci Pallarés ; Bnt. de Marimon ; Johan
Dez Vall ; Leonard de Sos ; Jacme Fiveller ; Johan Boschá, menor.

30 Del cap del carrer de Muncade, lo Born, fins a la carniceria del carrer
Ample : Anthoni de Gualbes ; Ffranci Ramis ; Miquel Ça Torre ; Ffranci
Queralt ; Bnt. Barthomeu Ferrer.

De la carniceria del carrer Ample fins al cantó de Ragomir : Johan de Marimon ; Ffranci Bosquets ; Bnt. Johan de Casaldàguila ; * Arnau Esquerit ; Leonard de Sos ; Ramon Marquet ; Ffranci Buçot ; Bnt. Ça Pila, menor. A. CLXV v.º

5 Del cantó de Regomir a la volta de Sant Xpistoffol de Regomir : Ffranci Guerau ; Andreu de Malle ; Johan de Lobera, fill d'en Barthomeu.

De la dita volta de Sant Xpistoffol fins a la Seu : Francí Dez Vall ; P. Girguós.

10 Los qui aportaren los bordons del pali denant lo Cors preciós de Jhesu Xpist.

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Miquel Dez Pla, conseller terç.	Mossén Matheu Dez Soler, conseller quart.
Mossén Jacme Ros, conseller en cap.	Mossén Bertran Dez Vall, conseller segon.
15 Mossén Johan Bng. Ça Pila, conseller quint.	Mossén G. Dez Soler.

* Los prohomens deiús scrits portaren los brandons blanchs denant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist, en la dita processó : A. CLXVI

20 Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Ffelip de Ferrera.	Misser P. Vicent.	Lo mostaçaff.
Guillem Alegre, cónsol.		Mossén Anthoni Pujada.
Mossén Bng. Lull.		Mossén Johan Marquet.
Mossén Anthoni de Vilatorta.		Mossén P. Johan de Sent Climent.
25 Mossén Jacme Ça Pila.		Mossén P. Serra de la Cappella.
Mossén Miquel de Monjuhic.		Mossén P. Dez Torrent.
Mossén P. Buçot.		Mossén Ffrancesch Lobet.
30 Mossén Bnt. Ça Pila.		Mossén Bnt. Fiveller.
Mossén Guillem Dez Torrent.		Mossén Johan de Marimon.

35 Es ver, que lo dit die de la feste del preciós Cors de Jhesu Xpist, hoyda missa en la esgleya de Sant Jacme, seguons ab antich es acostumat, per los

honorables consellers, balle e prohomens de Barchinona, e fet lo beure de
matí en l'ort de la Casa de la dita Ciutat, e estants en la Seu en la missa,
sobrevench pluge en tanta habundancia que la processó no's poch fer, e
hagueren aquella prorrogar al digmenge après següent, comptant vii. del
5 mes de juny e any dessus dits. E alguns entrameses que ja havien aportats
vers la Seu, foren tornats a la casa hon acostumen esser reservats. E lo
disapte, après lo dit die de dijous, que's comptave sis del dit mes e any,
los demunt dits, ab la cerimonia acostumada, anaren a les vespres a la Seu,
e lo clero celebrá les matines a la vesprada, seguons es acostumat lo dime-
10 cres ans de la dita feste. E après, fou manat lo cavall ensemps ab les trompes
per los lochs de la processó. E lo dessus dit die de digmenge per lo matí, los
dits honorables * consellers e prohomens hoyren missa en la dita esgleya
de Sant Jacme, la qual hoyda, vingueren a la Casa de la Ciutat e begueren
de matí. E partint d'aquí anaren a la Seu, e fou procehit en la dita processó
15 seguons bon e antiquat costum.

A. CLXVI v.

LIX

* MEMORIAL DE LA BANDERA DE LA CIUTAT QUANT FOU, DEL PORTAL DE
SANT ANTHONI, ON ERE STADA POSADA PER LA OST CONVOCADA CONTRA
ENGLESOLA, RETORNADA A LA PLAÇA DE SANT JACME E A LA CASA DE
5 LA CIUTAT.¹ A. CLXVII

[26 novembre 1450]

Dijous, a XXVI. del mes de novembre del any MCCCC. sinquanta, los ho-
norable mossén Jacme Ros, mossén Bertran Dez Valls, mossén Miquel
Dez Pla e mossén Matheu Dez Soler, consellers l'an present ensemps ab
10 lo honorable mossén Johan Berenguer Ça Pila, del present acte absent, se
aplegaren a la plaça de Sant Jacme ab alguns notables prohombres e altres
persones en lur companyia, en nombre assats habundós, en lo qual aplec
entrevench lo honorable batle de Barchinona, per anar al portal de Sant
Anthoni per retornar la senyera o bandera major de la dita Ciutat, la qual
15 hi era stada posada per sguart del procés fet en la Cort del dit honorable
batle per la ost convocada contra la villa d'Anglesola, lo senyor e los habi-
tants en aquella, per rahó del so emés per alguns dels carnicers de la dita
ciutat, per causa de cert nombre de moltons, qui, ab voluntat del dit senyor
de la dita vila, los eren stats penyorats e violentment presos, sots color de
20 leudar aquells, volent-los compellir de fer-los pagar la dita leuda, no obstant
los ciutadans e habitants de la dita ciutat sien immunes de pagar aquella,
e axí es stat sentenciat e declarat arbitrariament per los honorables mossén
P. de Sitges, Johan de Camós, ciutadans, e misser Pere Vicens, doctor en
leys, árbitres e arbitradós, ensemps ab micer Anthoni Torres, comunament
25 elets, segons de la dita sentencia appar, per carta rebuda en poder d'en Johan
Franch, notari e scrivá del honorable Consell, en la dita Ciutat, a []
del mes de [] del dit any mil cccc. sinquanta. E pertint de la dita
plaça, per anar al desús dit portal, Ferrando de Palencia, saig, repicant lo
seny del sometent, segons es acostumat, tingueren lo orde següent : ço es.

¹ Una nota al marge, de mà més moderna diu : « La bandera que per aquest efecte ere exida se veu en *Diari* a 5 y 8 de mars 1448 ».

que anaren los honorables mossén Johan * Dirga, alias, de Gualbes, batle de Barchinona, jutge, patró e senyor del procés del dit sometent, a part dreta ; mossén Jacme Ros, conseller en cap, a part squerra, e al mig, mossén Guillem Dez Soler ; mossén Bertran Dez Valls, conseller segon, e mossén
 5 Guillem Dez Torrent ; mossén Miquel Dez Pla, conseller terç, e mossén Ramon Çavall ; mossén Matheu Dez Soler, conseller quart, e mossén Fferrer de Gualbes ; mossén Ffranci Carbó e mossén P. Torrent ; mossén P. de Conomina, mossén Phelip de Farrera e en Johan de Camós ; en Pere Metge, Johan Aguilar e Baltasar Romeu ; Johan Dez Valls, Bertran Ramón
 10 Çavall, Micer Ergullós, P. Dez Pla. E successivament, moltes altres persones.

E esser junts al dit portal, stants apart dins, vers la ciutat, per reintegrar la regalia del senyor rey e lo interés de la dita Ciutat, e regular lo procés del dit sometent, foren meses en poder dels dits honorables batle e consellers en Bnt. Rull e Bnt. Pelat, habitants de la dita vila, qui havien
 15 feta la dita violencia, e pres lo dit bestiar, d'on s'es emés e continuat lo dit so, los quals foren de continent liurats a IIII. saigs per guardar e menar aquells a la presó comuna. E en après, lo dit batle feu devallar e calar la dita bandera o senyera, la qual pres lo dit honorable batle, qui, sens mitga
 20 de temps, liurá aquella al honorable en Balthasar Romeu, ciutadá de la dita ciutat, stant a cavall en un cosser, qui la pres, portant-la stesa alt en una lança larga. E fet aço, pertint del dit portal, retornant la dita senyera o bandera a la plaça de Sant Jacme, d'on * eren pertits. Lo orde del retornament es aquest : ço es, que prechien a cavall IIII. trompetes sonant, ab
 25 panons de les armes o insignies de la dita Ciutat ; e après, immediate, venien, a peu, XIII. saigs, IIII. dels quals menaven preses los dits malfectors, ço es, dos la hu e dos l'altre ; e après, subseguien los honorables batle, a ma dreta, e Balthasar Romeu, portant la dita senyera o bandera alta e estesa, a part esquerra ; e après, venien los dits honorables consellers e prohomens, ço es,
 30 los dits honorables mossén Jacme Ros, conseller en cap, e mossén Guillem Dez Soler, e après tots los altres, segons demunt son specificats e continuats. E axí anaren, dret camí, a la plaça de Sant Jacme, e repicant los senys, e continuant lo sometent, se'n anaren fins a la Cort del vaguer, e aquí feren metre los dits malfectors a la presó comuna. E prenent per la plaça del senyor rey e per lo fossar de la Seu, isqueren al carrer de la casa de la Depu-
 35 tació, e retornaren a la dita plaça de Sant Jacme. E aquí, lo dit honorable en Balthasar Romeu liurá la dita bandera a un jova, qui, plagada aquella en l'asta, la aportá a la Casa de la Ciutat, hon fou reservada.

A. CLXVII v.

A. CLXVIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[24 juny 1451]

- * En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade a XXIIII. A. CLXVIII v.º
 5 del mes de juny, jorn de sant Johan babtista, l'any de la Nativitat de Nostro Senyor mil CCCCLI., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar en la processó qui es feu en lo dit die, al axint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats.
- E primerament, en la Seu, ab los honorables mossén Pere de Citges
 10 e Bertran Ramón Çavall, ciutadans, obrers l'any present de la dita Ciutat, els quals foren elegits e assignats en lur companyia, los honorables mossén Matheu Dez Soler ; mossén P. Cestrada ; Baltasar Romeu ; Ramon Ros ; Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel ; Bnt. Miquel ; Johan Ça Rovira.
- E los dits honorables mossén P. de Citges e Bertran Ramon Çavall,
 15 obrers, ensemps ab los altres dessús anomenats, administraren al exint de la Seu fins a la Cort del vaguer. E après, lo dit honorable mossén P. de Citges portá brandó en la dita processó. E los restants ordenaren per la dita processó en son trast e loch, seguons es stat ordenat per los dits honorables consellers.
- 20 De la Cort del vaguer fins a la Boria: Ffranci Ces Avasses; Bnt. Pol; Johan Ferrer; Guillem Oliver; Romeu Lull; Johan Ros.
- De la Boria fins a la capella d'en Mercús: P. Johan Serra dela Cappella; Barthomeu Sant Just, jove; Johan Aguilar; Arnau Bosquet; P. Buçot; Johan Torrent; Ffranci Ramis.
- 25 * De la cappella d'en Mercús, per tot lo carrer de Muntcade, fins al Born: Ffranci de Vallseca; Ffranci de Coromines; Johan Dez Vall; Ffranci Pallarés; Bnt. de Marimon; Leonard de Sos; Jacme Fivaller; P. Lull; Ffranci Setantí; Galceran Carbó; Anthoni Cases. A. CLXIX
- Del Born fins a la carniceria del carrer Ample: Thomás Dez Puig;
 30 Bnt. Barthomeu Ferrer.
- De la dita carniceria fins al cantó de Ragomir, per tot lo carrer Ample: Ramon Marquet; Luís Lull; Johan Boschá, menor; Bnt. Ça Pila, jova;

Bnt. Fiveller ; Arnau Esquerit ; Anthoni de Gualbes ; Bnt. Turell ; Francí Buçot ; P. Bellester.

Del cantó de Regomir fins a la volta de Sant Xpistoffol : Francí Dez Vall ; Andreu de Malle ; P. Guirguós.

- 5 * De la dita volta fins a la Seu : Ffrancí Guerau ; Johan de Lobera, fill d'en Barthomeu ; Galceran Ortigues. A. CLXIX v.º

Los prohomens devall scrits portaren los brandons blanchs cremants denant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist, en la processó.

Part dreta :

Part esquerra :

10 Mossén lo balle.	Mossén Guillem Dez Torrent.
Mossén Johan Lull.	Mossén Bnt. Ça Pila.
Mossén Ramon Çavall.	Mossén Guillem Dez Busquets.
Mossén Bnt. Fivaller.	Mossén Francesch Carbó.
Mossén Bertran Dez Vall.	Mossén Ffrancesch Lobet.
15 Mossén Miquel de Munjuhic.	Mossén P. Dez Torrent.
Mossén Jacme Ça Pila.	Mossén P. Serra.
Mossén P. de Conomines.	Mossén Miquel Dez Pla,
Mossén Guillem Colom.	Mossén P. de Citges.
Mossén Matheu Dez Soler.	Mossén lo cónsol de la Mar.
20 Mossén Thomás Pujada.	Mossén Anthoni Pujada.
Mossén Ffelip de Ferrera.	Mossén P. Cestrada.
Mossén lo mostaçaff.	Mossén Johan de Bellafilla.

Los qui portaren los bordons del pali dessus lo Cors preciós de Jhesu Xpist.

25 Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Bng. Lull, conseller terç.	Mossén Johan Marquet, conseller
Mossén lo vaguer.	quart.
Mossén Bnt. Ferrer, conseller segon.	Mossén Fferrer de Gualbes, con-
Mossén P. Metge, conseller quint.	seller en cap.
30	Missatger de Mellorques
	Mossén Guillem Dez Soler.

LXI

* DE LA VENGUDA QUE LA SENYORA REYNA FEU A LA CASA DEL CONSELL DE LA CIUTAT DE BARCHINONA. A. cl,xx

[20 juliol 1451]

5 Dimarts, a xx. del mes de juliol de l'any mcccc cinquanta hun, entre vii. e viii. horas del matí, la molt alta senyora reyna dona Maria, [muller] del molt alt senyor rey Don Alfons benaventuradament vuy regnant, senyor e marit seu, vench a la Casa de la Ciutat de Barchinona acompanyada de mossén Corella, comte de Consentayna, mossén Andreu de Biura, mossén Ramon
10 Gilabert e de molts altres cavallers e gentils homens e de moltes donzellas. E quant fou a la plaça de Sant Jacme, los honorables consellers, certifficats de la sua venguda, acompanyats de alguns notables prohomenys, isqueren fora lo portal de la dita Casa de la Ciutat per reebra e acompanyar la dita senyora reyna, qui, passant per lo pati de la entrada de la dita casa, intrá
15 en la casa appellada de consell de xxx., hon es construida la cappella de la dita casa, la qual cappella fonch parada e ornade de argent, segons se acostuma parar en les festes de sant Andreu e sant March. E aquí, la dita senyora, en lo lindar de la dita cappella agenollada, feu oració. E après, intrá en lo verger de la dita casa qui fou apparellat e ornat de dos bancals bells
20 de drap de ras, anomenats dels angels, clavats de front del dit verger, a la part qui afronta al alberch d'en Sayol; e per los padrisos de costats, de iiii. bancals de drap de ras, vulgarment dits dels salvatges; e baix en lo payment, de molts draps de ras o sobrezembles vermells, ab senyal de la Ciutat, e de una cadira de fust deurada, posada sobre un cobertor de pells vermelles,
25 ab senyals de la dita senyora reyna posats sobre los dits draps, en que segué la dita senyora, e i. parell de coxins de vellut vermell, qui foren posats als costats de la dita cadira, sobre los bancals dels dits padrisos, los quals coxins, cadira e cuyro la dita senyora reyna hi havia fets portar. E asseguda la dita senyora reyna en la dita cadira, e stants agenollats al costat dret de
30 la dita senyora los dits comte de Consentayna, mossén Andreu de Biura, mossén Bnt. Ferrer, conseller segon, e mossén Johan Merquet, conseller quart, e al costat esquerra mossén Ferrer Nicolau de Gualbes, conseller

en cap, mossén Bng. Lull, conseller terç, e mossén P. Metge, conseller
 quint, e al denant e a l'entorn los honorables sindichs e consell de xxiiii.,
 creats per Consell de c. jurats en consellar * los dits honorables consellers en
 los actes de la Cort general indita per la dita senyora en Cathalunya; stants
 5 agenollats, les dites donzelles, remogudas en certa part del dit verger. In-
 dubitadament, la dita senyora personalment exposá en substancia aquí,
 com lo senyor rey, attés que havia xx. anys ho entorn que era stat absent
 d'aquestes parts, havia voluntat gran de venir per visitar sos regnes e terras
 dessá, d'on mesa la voluntat en acte, operant la divinal providencia, poria
 10 sortir fruyt entre lo dit senyor e la dita senyora, del qual seria dada lahor
 a nostre senyor Deu, e seguir benefici e repós a ses regnes e terras. E per
 aquesta rahó, significaria lo dit senyor rey que hauria mester cccc.^m florins
 qui servissen axí per quitar e recobrar son patrimoni, del qual es per la
 major part buydat, com per alguns altres actes a ell necessaris e expedients,
 15 per que pregave los dits consellers, sindichs e Consell, que ls fos placent, tant
 quant en ells seria, que donassen orda ab la dita Cort general que lo dit se-
 nyor hagués los dits cccc.^m florins, los quals no reebria fins ell personalment
 fos assí, a ffi que es despenguessen assí, ensemps ab altres peccunias que ell
 portaria e se'n spera haver. E per lo dit mossén Ferrer Nicholau de Gualbes,
 20 conseller en cap, li fou respost en substancia, en nom e veu de tots, que ells
 tindrien consell e delliberarien sobre les dites coses. E levada la dita senyora
 del dit loch, se'n pujá alt a la casa appellada de c. jurats, ab tots aquells
 qui la havien, com vench, acompanyada, ffaent-sa aquí venir los sindichs de
 les altres ciutats, viles e lochs qui intervenien en les dites Corts, los dits ho-
 25 norables consellers e Consell cloent-sa en la dessús dita casa de xxx. per tenir
 Consell sobre les coses exposades. E per que la materia era ardua, e la hora
 del dia alta, tres dels dits honorables consellers montaren a la dita senyora
 reyna, suplicant-la que fos de sa mercé que's anás a dinar, car lo Consell
 continuaria fins a deguda conclusió. E a poch stat, la dita senyora isqué de la
 30 dita Casa e s'en aná ¹.

¹ Una relació semblant, complementària de l'anterior, pot veure's en *Régistre de Deliberacions*, 1450-1451, f.º 73 v.º

LXII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[8 juny 1452]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada a VIII. A. CLXXI
5 del mes de juny del any de la Nativitat de Jhesu Xpist mccccclii., foren elegits per los honorables consellers los deíus anomenats per ordonar la processó qui es feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats.

Primerament, en la Seu ab los honorables mossén P. Cestrada, ciudadá
10 e en Johan Carreres, mercader, obrers l'any present de la dita Ciutat, els quals foren elegits e assignats en llur companyia, los honorables mossén Matheu Dez Soler ; en Ramon Dez Pla, germá den Miquel ; P. Torrent, menor ; Johan Dez Valls ; Guillem Oliver ; Johan Ça Rovira.

De la Cort del vaguer fins a la Boria : Ffranci Çes Avasses ; Bnt. Pol ;
15 Johan Ferrer ; Romeu Lull ; Johan Ros ; Johan Oliba.

De la Boria fins a la cappella [d'en Marcús] : P. Johan Serra, de la Cappella ; Barthomeu Sant Just, jove ; Johan d'Aguilar, menor ; P. Buçot, menor, Johan Torrent ; Ffranci Ramis ; Bnt. Ça Bestida.

* De la cappella [d'en Marcús], per tot el carrer de Muncade, fins al Born : A. CLXXI v.º
20 Balthasar Romeu ; Bnt. Miquel ; Ffranci de Vallseca ; Ffranci Pallarés ; Bnt. de Marimon ; P. Lull ; Ffranci Xetantí ; Galceran Carbó ; Anthoni Cases ; Johan Pereç ; Galceran Ortigues ; Ponç de Gualbes.

Del Born fins a la carniceria del carrer Ample : Barthomeu Ferrer ; Johan Estela ; P. dez Pla ; P. Font, fill de Johan Font ; Galceran Dusay.

25 De la carniceria, per tot lo carrer Ample, fins al Regomir : Bertran Ramon Çavall ; Ramon Marquet ; Luís Lull ; Johan Boschá, menor ; Bnt. Ça Pila, jove ; * Bnt. Fiveller, menor ; Arnau Esquerit ; Anthoni de Gualbes ; Bnt. Turell ; Ffranci Buçot ; Jacme Bellester ; Gaspar Carreres ; Bnt. Casal-
dàguila ; Johan Ça Pila ; Ffrancesch Sunyer. A. CLXXII

30 Del carrer de Regomir fins a la volta de Sant Xpistoffol : Andreu de Malle ; Johan de Lobera, menor ; Balthasar Puig ; P. Serra, fill d'en P. Serra, del carrer de Muncada.

De la volta de Regomir fins a la Seu : Ffranci Ortal, lo fill menor de misser Johan de Bellafilla.

Los prohomens qui porten los brandons blanchs cremants denant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist :

5	Lo balle.	Bnt. Ça Pila.
	Guillem Dez Soler.	Ramon Çavall.
	Guillem Dez Torrent.	Jacme Ros.
	Johan de Marimon.	Fferrer Nicholau de Gualbes.
	Johan Lull.	Guillem de Busquets.
10	* Bnt. Fiveller.	Johan de Gualbes.
	Ffranci Carbó.	Matheu Dez Soler.
	Bertran Dez Vall.	Johan Marquet.
	Bnt. Ferrer.	Gaspar Buçot.
	P. Dez Torrent, cónsol.	Thomas Pujada.
15	Ffrancesch Lobet.	P. Johan de Sant Climent.
	P. de Coromines.	Ffelip de Ferrera.
	P. Serra.	P. Cestrada.
	Miquel Dez Pla.	Johan Bng. Ça Pila.
	Bng. Lull.	P. Metge.
20	P. Arnau Pol.	Thomas Pujada, cónsol mercader.
	P. Buçot.	Misser P. Vicens, advocat ordi-
	Guillem Colom.	nari.
	P. de Citges.	Lo mostaçaff.

A. CLXXII W

Los qui porten los bordons del pali qui es portat sus lo Cors preciós de Jhesu Xpist.

Part dreta :

Part esquerra :

	Mossén Anthoni de Vilatorta, conseller terç.	Mossén Joffre Sirvent, conseller quart.
	Mossén lo regent la Vagueria.	Mossén Jacme Sa Pila, conseller segon.
30	Mossén Johan Aguilar, conseller quint.	Mossén Guillem Dez Torrent.

Mossén Ffrancesch Dez Pla, conseller en cap, per indisposició de sa persona no hi pusqué entrevenir.

LXIII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[31 maig 1453]

* En la feste del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade a XXXI. A. CLXXIII
5 del mes de maig del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil CCCCLIII., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar la processó qui's feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall de signats :

Primerament en la Seu e fins a la Cort del vaguer: mossén P. Metge,
10 n'Agustí Maçanet, obrers ; mossén Joffre Sirvent ; mossén Johan Aguilar ; Ramon Dez Pla, germá d'en Miquel ; Johan Ça Rovira ; P. Lull ; Miquel Dalés.

De la Cort del vaguer fins a la Boria : Bnt. Pol ; Johan Ferrer ; Ffranci Ramis ; Anthoni de Gualbes ; Romeu Lull ; Galceran Carbó.

15 De la Boria fins a la cappella d'en Mercús: P. Johan Serra ; Barthomeu Sant Just ; P. Buçot, jove ; Galcerán Ortigues ; Johan Aguilar, alias Torallós ; Bernat Barthomeu Ferrer ; Luís Lull.

De la cappella d'en Mercús, tot lo carrer de Muncade, fins a la carniceria del carrer Ample : Ffranci de Coromines ; Johan Dez Valls ; G. Oliver ;

20 * Ffranci Xetantí ; Galceran Dusay, menor ; Arnau Esquerit ; Bnt. de Marimon ; Johan Bernat de Junyent ; Johan de Marimon ; Ffranci Busquets. A. CLXXIII v.º

De la carniceria del carrer Ample fins al cantó de Regomir : Ramon Marquet ; Johan Boschá, menor ; Bnt. Ça Pila, jove ; Ponç de Gualbes ; Anthoni Cases ; Ffranci Buçot ; Bnt. de Casaldáguila ; P. de Coromines ;
25 Bng. Sayol ; Johan Bng. de Vallseca ; Ffranci Sunyer.

Del cap o cantó de Regomir fins a la Seu : Johan Ça Pila ; Johan de Gualbes, fill d'en Jacme ; Andreu de Malle ; P. Serra, menor, del carrer de Muncade ; Johan Bosch ; Luís Ros ; P. Conesa ; P. Dez Coll ; P. de Gualbes ; Johan Ros, menor.

* Los prohomens qui porten los brandons blanchs cremants denant lo segrat Cors de Jhesu Xpist. A. CLXXIIIJ

Part dreta :

- Mossén Johan Aguilar.
 5 Mossén P. Cestrade.
 Mossén Matheu Dez Soler.
 Mossén Guillem Colom.
 Mossén P. Serra.
 Mossén P. Torrent, cónsol.
 10 Mossén Bnt. Ferrer.
 Mossén Ferrer de Gualbes.
 Mossén Ramon Çavall.
 Mossén P. Dusay.
 Mossén Johan de Marimon.
 15 Mossén lo balle.

Part esquerra :

- Misser P. Vicent.
 Mossén Johan Bng. Çà Pila.
 Mossén P. de Relat.
 Mossén Joffre Sirvent.
 Mossén P. de Coromines.
 Mossén Ffrancesch Lobet.
 Mossén Jacme Çà Pila.
 Mossén Bertran Dez Vall.
 Mossén Jacme Ros.
 Mossén Bnt. Çà Pila.
 Mossén Johan Lull.
 Mossén Guillem Dez Soler.

Los qui porten los bordons del pali qui es portat sus lo Cors preciós de Jhesu Xpist.

Part dreta :

- Mossén Miquel Dez Pla.
 20 Mossén lo governador.
 Mossén Ffelip de Ferrera.

Part esquerra :

- Mossén Johan de Gualbes.
 Mossén Ffrancesch Carbó.
 Mossén Jacme Çes Avaces.

* Lo orde del anar a les vespres lo vespre precedent la festa dessus dita del Cors de Jhesu Xpist : A. CLXXIIIJ

- Mossén lo governador ; mossén Ffrancesch Carbó ; sindich de Gerona ;
 25 mossén Guillem Dez Soler.

Mossén lo vaguer ; mossén Miquel Dez Pla ; mossén Johan de Marimon ; sindich de Tortosa.

- Mossén Johan de Gualbes ; mossén lo balle ; mossén Johan Lull.
 Mossén Ffelip de Ferrera ; mossén P. Dusay.
 30 Mossén Jacme Çes Avaces ; mossén Bnt. Çà Pila.
 Mossén Ramon Çavall ; mossén Jacme Ros.
 Mossén Fferrer de Gualbes ; mossén Bertran Dez Valls ; mossén Bnt. Ferrer.

- Mossén Jacme Çà Pila ; mossén P. Dez Torrent ; mossén Ffrancesch
 35 Lobet.

Mossén P. Serra ; mossén P. de Coromines.

Mossén Guillem Colom ; mossén Matheu Dez Soler.

Mossén Joffre Sirvent ; mossén P. de Relat.

Mossén P. Cestrade ; mossén Johan Bng. Ça Pila ; P. Grau.

5 Mossén P. Metge ; mossén Johan d'Aguilar ; misser P. Vicens.

Mossén Arnau Dez Mas ; P. de Prexana.

Valentí Gibert ; Gabriel Ortigues.

Ramón Amat ; Johan Dez Puig.

10 Guillem Alegre ; Agustí Maçanet ; Barthomeu Anthoni ; Lorenç Mar-
tina.

LXIV

* LO ORDE DEL CAVALCAR QUE FEREN LOS HONORABLES CONSELLERS A. CLXXV
LO JORN DE SANT JOHAN DEL MES DE JUNY DEL DESSUSDIT ANY
MCCCCLIII :

- 5 Mossén lo vaguer ; mossén Ffrancesch Carbó ; mossén Bng. de Munt-
palau, deputat ; mossén Guillem Dez Soler.
Mossén Miquel Dez Pla ; mossén Ffrancesch Burgués, deputat ; mossén
lo balle ; mossén Johan de Marimon.
Mossén Johan de Gualbes ; mossén Johan Lull ; fra Ramon Jou ; mossén
10 Johan Ros.
Mossén Ffelip de Fferrera ; mossén P. Dusay.
Mossén Jacme Çes Avasses ; mossén Bnt. Çà Pila ; mossén Jacme Ros ;
mossén Fferrer de Gualbes ; mossén Bertran Dez Valls.
Mossén Bnt. Ferrer ; mossén P. Torrent ; mossén Ffrancesch Lobet.
15 Mossén P. Serra ; mossén P. de Coromines.
Mossén Matheu Dez Soler ; mossén Johan Bng. Çà Pila ; mossén
P. Metge.
Mossén Johan d'Aguilar ; lo mostaçaff ; Johan Ces Avaces.
P. de Prexana ; Valentí Gibert ; misser P. Dez Vall ; Ffranci Ferrer.
20 Johan de Torralba ; Ramon Amat.
Johan Dez Puig ; Guillem Alegre.
Lo jutge de appells ; lo administrador ; Anthoni de Mura.
Bnt. de Junyent ; P. Massana ; Bnt. Oliver ; Miquel Vives.
Johan Bach ; Johan Oliba.
25 Johan Stela ; Anthoni Albó ; Luis d'Olibes.
Bnt. de Barqueres ; Guillem Ponçgern.
Antoni Sala ; P. Jacme Pol.

LXV

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[20 juny 1454]

* En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrada a xx.
5 del mes de juny del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLIII., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordenar la processó qui's feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats :

A. CLXXV v.º

Primerament a la Seu : Johan Ça Rovira, obrer ; Ramon Garau, obrer ;
10 Jacme Dez Quer ; Jacme Dez Bonet ; Agustí de Massanet ; Johan Oliba.
De la Seu a la Cort del vaguer : Pons de Gualbes ; Barthomeu Sent Just ; P. Dez Pla ; Lorenç Martina ; n'Artal.

De la Cort del vaguer fins a la capella d'en Marchús : Ffrancesch de
P. Arnau ; Johan Aguilar ; P. Oliba ; Jacme Dez Valls ; Johan Toralles ;
15 Maciá Cathalá.

* Carrer de Muncada fins a Santa Maria de la Mar : n'Arnau Johan Busquets ; Bernat de Vilaplana ; Johan Aguilar, alias Toralles ; P. Johan Fabra ; Johan Guixar ; Rafael Dez Puig ; lo fill d'en Ffrancesch Merquet de Palou.

A. CLXXVI

20 De Santa Maria de la Mar fins a l'entrada del carrer Ampla : en Daniel Manresa ; P. Johan Manresa ; P. Canals.

Del carrer Ample fins al Regomir : en Gabriel Omedas ; Johan d'Olivella ; Andreu Amat ; Gaspar Carreras ; Bret.

Ragomir fins a Sant Jacme : en Loys Aguilar ; Johan Ça Coma.

25 * En loch dels prohomens qui acostumen portar los brandons blancs denant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist son stats posats XXIII. preveres, vestits de sengles camís e sengles dacmáticas, ab barbas e cabelleres de canem blanc, rullades, ab sengles corones al cap, representants aquells XXIII. vells, que sant Johan Evangeliste recite stants denant la cadira de
30 Deu cantants : « *Sanctus, Sanctus, Sanctus* » ; e axí ho salmonaven, e se-

A. CLXXVI v.º

guint la professó, portaven los brandons cremants en lurs mans denant la custodia.

Los qui portaven los bordons del pali deiús lo qual es portat lo Cors preciós de Jhesu Xpist.

5	Part dreta :	Part esquerra :
	Mossén Joffre Sirvent, conseller segon.	Mossén Pere Torrent, conseller terç.
	Lo magnífich mossén Galceran de Requesens, lochtinent del senyor rey.	Mossén Fferrer Nicholau de Gualbes, conseller en cap.
10	Mossén Valentí Gibert, conseller quart.	Mossén Thomás Pujade, conseller quint.

* L'orde de anar a les vespres lo vespre precedent de la feste dessusdita del Cors de Jhesu Xpist, any MCCCCLIII : A. CLXXVII

- 15 Mossén lo vicicanciller ; mossén Fferrer de Gualbes, conseller primer ; mossén Blasco de Castellet ; mossén Ffonollet ; mossén lo balle general d'Araguó.

Mossén lo veguer ; mossén Joffre Sirvent, conseller segon ; mossén Martí Guerau de Cruylles ; mossén Bnt. Ferrer.

- 20 Mossén P. Dez Torrent, conseller terç ; mossén Luís March ; mossén Miquel Dez Pla.

Mossén Valentí Gibert, conseller quart ; mossén Luis Dez Valls ; mossén P. Dez Torrent, cónsol.

Mossén Thomas Pujade, conseller quint ; mossén Ermengol ; mossén Jacme March ; mossén Johan d'Aguilar.

- 25 Mossén Sant Martí ; mossén Luís de Castellví ; Ramon Dez Pla, major ; Bertran Torró.

Lo mostaçaff ; misser P. Vicent ; Johan de Mijevila ; Bnt. Miquel ; P. de Prexana.

Misser Bonanat de Puigmarí ; Ramon Amat.

- 30 Johan Dez Puig ; misser Francesch Marquilles ; mossén Johan Vila, secretari.

Misser Johan Dalmau ; lo jutge de appels ; Bng. Dez Lor.

Barthomeu Agustí de Messanet ; lo administrador ; Johan Bach.

Micer Ramon Soler ; micer Vilana ; Lorens Martina ; Johan Oliba.

- 35 Jacme de Vich ; Johan Gavarró ; Luís de Olibes ; Bnt. Corcó ; Martí Calzina.¹

¹ En el Ms. segueix aquest encapçalament : « Lo orde del cavalcar que feren los honorables consellers ab proho-

mens lo jorn de sant Johan del mes de juny del dussús dit any MCCCCLIII » que no te continuació.

LXVI

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER PART DE LA CIUTAT PER A. CLXXVIII v.^o
ÁNIMA DEL SENYOR REY DE CASTELLA, COSIN GERMÁ E CUNYAT DEL
SENYOR REY ÁLFFONÇO, VUY BENAVENTURADAMENT REGNANT.

5

[30 juliol - 4 setembre 1454]

Dimarts, a xxx. de juliol del any MCCCCLIII., los honorables consellers reeberen una letra de la senyora reyna, la qual es del tenor següent, ço es, lo sobre scrit :

« Als amats nostres los consellers de la ciutat de Barchinona. »

10 Lo tenor de la dita letra a part dins es lo qui's segueix :

« La reyna. Amats nostres : A set del present mes, lo illustrissimo rey de Castilla, nostro molt car e molt amat frare, en lo monestir del Abroio, dos legües de assí, li vench gran accident e tal que'l portá en punt de morir, e fou portat en la pressent vila, en la qual, sab Déu, de continent essent-ne
15 certificada, ab quant treball, de Oterdessilles hon erem, venguem. E continuant-lo lo dit accident de bo en millor, o per lo contrari, ara en aquesta hora a nostre senyor Deus ha plagut appellar-lo a la sua sancta gloria. Podeu pensar ab quanta congoxa e tribulació romaním, majorment essent fora de nostros regnes, per molts respectes, no sabent lo temps en que dará. Per
20 que havem deslberat certificar-vos-ne e fer la present. Dat. en Valladolid, a xxii. dies de juliol, a x. hores de la nit del any mcccc. sinquanta quatre. (signat) La reyna ». ¹

E reebude la dita letra, dimecres, a xxxi. dels dits mes e any, los dits honorables consellers, essent en la Lotge de la Mar per vendre les imposicions, ajustats a Concell per les coses devall scrites en lo verger de la dita
25 Lotge, ensemps ab los honorables mossén Bnt. Ferrer ; mossén Miquel Dez Pla ; mossén P. Dez Torrent, cónsol ; Ramon Dez Pla, major de dies ; misser P. Vicens ; Anthoni Sala ; P. de Prexana ; Johan Dez Puig ; misser Ffranceshe Marquilles, e misser Johan Dalmau, aquí fou exposat

¹ Transcrivim aquesta lletra de son original, conservat en la sèrie *Cartas Reals Originals*, de l'Arxiu Municipal. Al dors, una nota diu : « Rebuda de la se-

nyora reyna a xxx. de juliol del any MCCCCLIII sobre la mort del rey de Castella ».

per l'honorable mossén Valentí Gibert, * i. dels dits consellers, en nom de tots, com la senyora reyna ab sa letra havia scrit a ells, dits consellers, que lo illustrissimo rey de Castella, frare seu, era passat d'esta vida, e que a xxii. del present mes de juliol morí en la vila de Valladolid, del regne de Castella.

A. CLXXIX

5 E per ço com era stat mogut entre ells, consellers, si per part d'aquesta Ciutat seria fet aniversari per ánima del dit rey de Castella; e per ço foren fetes moltes rahons pro e contra, e finalment, per lo dit Consell fou delliberat, que attés que lo dit rey de Castella era besnet del senyor rey en Pere terç rey de Araguó, e nabot e gendre del rey en Fferrando, e cosin germá e cunyat
10 del senyor rey, vui benaventuradament regnant, e germá de la dita senyora reyna, e hasats altres respectes, que per part de la dita Ciutat sia fet aniversari en la Seu, solemnement, per ánima del dit rey de Castella, semblant que per part de la dita Ciutat fou fet per ánima de la senyora infanta, muller del senyor infant don Enrich, frare del senyor rey, benaventuradament
15 vuy regnant. E que los dits honorables consellers e llurs verguers se vesten de gramalles e caperons de drap negre de bon tint. E que totes les dites coses sien pagades de las peccunies de la dita Ciutat. E per aqueste rahó los dits honorables consellers acordaren que en la dita Seu sia fet e posat
20 i. capellardent o tuguri sobre les graus de la cappella de sancta Eulalia.

E per donar forma al dit aniversari, delliberaren fossen fets los memorials devall continuats, dels quals la i. fos lliurat al honorable en Johan Dez Puig, mercader, qui per absencia del honorable en P. Dez Pla, clavari, qui era ultramar, precedents prechs dels honorables consellers, pres carrech dar compliment a les coses de que li será dat carrech; l'altre als obrers;
25 l'altre als verguers, e l'altre a ii. preveres de la dita Seu.

* Memorial del honorable en Johan Dez Puig, prenent cárrech a prechs dels honorables consellers, per absencia d'en P. Dez Pla, clavari, de les coses prop següents, per rahó del aniversari faedor per part de la Ciutat per ánima del rey de Castella.

A. CLXXIX

30 Primerament, que per via de loguer, hagen algunes grans bigues per fer-les posar sobre les graus de la capella de sancta Eulalia, e sobre aquelles, postam, de que sia fet i. gran bestiment a forma de cadefalch, en que sien fets graons per poder-hi pujar, sobre lo qual bestiment sien posats draps de peus o tapits. E dalt, sobre lo dit cadeffalch, sien posades posts o fet cert bastiment
35 a forme de lit, sobre lo qual sie posat i. bell drap de ras e bancals de ras al entorn, sobre los quals la tomba puxe star; e que lo sacristá hi prest la tela qui stava sobre la tomba, qui representarà lo cors present, dessus la qual será posat lo drap d'or imperial.

Item, que compre i. bell drap d'or imperial, per tant que sia posat sobre
40 la dita tomba, e après romangue a la Seu per ornament d'aquella, e perquè

sia pus acceptable, e la dita Seu ne sia pus ornade, sia consultat lo sacristá de la dita Seu en quin camper jaurá lo dit drap.

Item, que les orles del dit drap sien fetes per en Jacme Verguós, bandarar de la Ciutat, de terçanell blau o escur o d'altre color, tal com elegirá lo dit
 5 sacristá o regent la sacrestia, en les quals orles sien fets XIII. senyals, acompanyats de fullatges d'or fi, ço es, VII. del dit rey de Castella e altres VII. de la Ciutat, e que sia folrat de tela blava, qui lo die de la celebració del dit aniversari sia posat sobre la tomba dessus dita. E per ço com en lo
 10 temps del dit aniversari no's trobaven draps d'or bons principals en la dita ciutat, fou delliberat que per lo sacristá de la dita Seu fos prestat a la dita Ciutat i. bell drap d'or imperial, qui per la dita Ciutat fos stat donat a la dita Seu per algún aniversari general, per la dita Ciutat fet per ánima o de don Enrich o de la reyna de Portugal. E après, per avant, quant loch
 15 haurá, sia comprat i. altre drap imperial en loch d'aquest, qui per aquest aniversari sia donat a la dita Seu, per ornament d'aquella. * Item, sobre lo dit bastiment sia posat lo tuguri o cappellardent de la dita Seu, e que sia adobat e ennegrit de nou. E que deús lo dit cappell, en la fas, sia fet i. sobrecel de bocaram negre o blau scur. E en lo mig sia pintat i. senyal gran del dit rey de Castella ab i. gran taxell e III. senyals de la Ciutat, ço es, a
 20 cascun cantó i.; e a cascun dels dits senyals hage i. taxell obrat d'or partit. E mes, al entorn del dit cappell sien fets e posats III. tovellons de semblant drap, en los quals sien pintats XXX. senyals d'or partit, ço es, XX. del dit rey e altres XX. de la Ciutat.

A. CLXXX

Item, que lo dit en Jacme Verguós, pintor, sia tengut aprop, que don bon
 25 recapte a fornir los dits tuguri e drap d'or.

E mes avant, lo dit Johan Dez Puig fasse fer al candaler CCLXX. ciris negres, de pes de VI. onzes, qui sien posats sobre lo dit tuguri. Item, VIII. ciris negres, cascun de pes de III. lls., ço es i. alt al mig e i. a cascun cantó del dit tuguri e los III. que stiguen en los canalobres dins l'altar major. E
 30 d'altre part, face fer al dit candaler LXXX. brandons de cere groga, cascun pes de v. lls., ab II. senyals de la Ciutat en cascun, la i. alt, l'altre baix, qui enceses lo jorn del aniversari sien posats als costats del dit tuguri, egualment tant deçá, tants dellá. E fet lo dit aniversari, de tots los dits ciris axí grochs com negres, deu romandre lo delme a la Seu. E la reste, que sia
 35 tornade al candaler. E d'altre part, sien fets LX. ciriets de cere blancha, cascun de pes de VI. onzes, per la oferta del dit aniversari, los quals sien lliurats e distribuïts entre los honorables consellers e altres notables personas, convidades al dit aniversari, aquí presents, e als III. canonges qui portaran los bordons, mentre bastaran, ab mig reyal en cascun per la dita
 40 oferta. Item, i. ciri de cere blancha, de pes de VIII. onzes, ab mig florí, qui fos donat a dona Sicília per la dita oferta.

Item, que sien fetes xxv. lls., de candeles de cere groga, e mes si mester hi seran, cascuna de valor de ii. diners, qui sien distribuïdes entre totes les altres persones, axí mascles com fembres, qui aquí seran presents al dit aniversari, donant una candela e i. diner menut a cascú per offerir.

- 5 * E per semblant, compre lo dit honorable en Johan Dez Puig brunetes de drap negre de bon tint per fer gramalles e caperons a ops dels dits honorables consellers e de llurs verguers.

A. CLXXX

Memorial fet per rahó del dit aniversari als honorables en Johan Ça Rovira, ciutadá, e Ramón Grau, mercader, obrers l'any present.

- 10 Primerament, que los dits honorables obrers acompanyats dels honorables en P. de Prexana e Andreu de Busquets, vagen ab llurs gramalles e caperons a la posada de dona Sicília, e com seran a la porta, se vestiran tots los caperons e convidaran la dita senyora per lo dimarts de matí, que sia a la Seu per lo dit aniversari.

- 15 Item, vagen tots sols, sens vestir-se los caperons, e pregunen lo vicari del senyor bisbe, com lo senyor bisbe no s'ich tropia, que dilluns prop vinent, dites vespres, que's comptará xii. del present mes d'aguost, e per semblant en la vesprade, e lo dimarts per lo matí que's celebrará lo dit aniversari, fasse sonar les campanes de la Seu e de les esgleyes parroquials.
- 20 E que les dites esgleyas parroquials vinguen lo dit die de dimarts de matí, que's farà lo dit aniversari a la dita Seu, processionalment, per absoldre sobre lo dit cors present.

- Item, los dits obrers pregunen los monestirs de homens e dones, e encara aquell de Valldoncella, que, quant oiran sonar les campanes de la dita Seu,
- 25 fassen sonar les llurs campanes, seguons en semblants coses es acostumat. E axí matex, que lo dimarts per lo matí quant hoyran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les lurs. E que vinguen processionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present.

- Item, que pregunen lo bisbe de gracia, attés que lo senyor bisbe es absent
- 30 de Barchinona e de la terra, que celebra la missa e fasse l'offici, lo die del dit aniversari.

Item, que hagen sitis de banchs per posar sobre los padrissos del hort de la Casa de la Ciutat, sobre los quals seguen los convidats al dit aniversari, e que dilluns propvinent sien posats en la dita casa.

- 35 Item, que haien un bell drap de ras d'en Ffranci de Perearnau, qui sia posat sobre lo cadeffalch petit, ensemps ab los bancals dels angels, de la Ciutat.

* Item, que lo dit die de dimarts, que's farà lo dit aniversari, per lo matí, sien a la Casa de la Ciutat, per ordonar e acompanyar los dits honorables consellers e altres qui aquí seran per rahó del dit aniversari.

A. CLXXX

Memorial per rahó del dit aniversari fet als verguers, del tenor següent.

Los dits verguers, de part dels honorables consellers, sens vestir los caperons, convidaran mossén lo governador, los deputats de Cathalunya, vaguer, balle, abbats, barons, nobles homens, cavellers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo die del dit aniversari, ço es, dimarts prop vinent, que's comptará XIII. del present mes de juliol, per lo matí, sien a Casa de la dita Ciutat, per anar ensemps ab los honorables consellers a la Seu per rahó del dit aniversari.

E per semblant, empren la senyora comptessa de Luna, la senyora de Nualles, e altres dones, mullers de barons, nobles, cavellers, honorables ciutadans, de homens de paratge e de mercaders honrats, que lo die del dit aniversari sien a la Seu per rahó de la solemnitat del dit cors present.

Memorial de mossén Johan Sabater e Anthoni Giró, preveres, per la oferta e altres coses de que'ls han donat cárrech los dits honorables consellers per lo dit aniversari.

Primerament, que'ls sia feta una cautela de XVIII. lls., x. s., dels quals deran al manner de la Seu XI. lls., per distribuir-les entre los canonges e preveres de la dita Seu, lo die del dit aniversari.

Item, als monjos per sonar los senys, II. lls., III. s.

Item, als honorables oficials, conselleres, abbats, barons, nobles homens, cavellers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, los ciris blanchs, mentre bastará, ab mig croat en cascú.

* Item, ne daran a cascun dels III. canonges qui portaran los bordons e antonaran, I. semblant ciri blanch, ab sengles mig croats per la dita oferta. Emperó a dona Sicilia, I. ciri blanch de pes de VIII. onzes ab mig florí, per la oferta.

A. CLXXXI v.º

Les altres candeles grogues distribuiran, donant a cascun dels altres, axí homens com dones, I. candela e I. diner menut.

E es cert, que lo dit die de dimarts, comptant XIII. del mes de juliol del dit any MCCCCLIII., per part de la dita Ciutat fou fet lo dit aniversari en la dita Seu, sobre les graus de la dita cappella de sancta Eulalia, on era stat fet lo cadeffalch e posat lo cappellardent o tuguri, en la forma dessús en lo memorial del dit honorable en Johan Dez Puig contenguda; e baix sobre lo postam e en los grahons qui eren fets per pujar, foren posats draps de peus verts ab senyals de la Ciutat, qui eren aquells de la taula de la casa dels racionals, aquell de la scrivania del consell, aquell del archiu hon stan los llibres de la Taula de Cambi de la dita Ciutat, e I. qui es de la taula de C. jurats, e alguns bancals vells de la casa del racional. E deíus lo dit cappell ardent fou posat un sobrecel de bocaram negre ab I. gran senyal del dit rey

de Castella al mig, e IIII. senyals de la Ciutat, ço es, a cascun cantó I. ; e cascun dels dits v. senyals stava en mig de I. bell taxell obrat de fulla d'or partit. Item, foren posats en lo dit tuguri IIII. tovellons del dit bocaram negre ab XXXX. senyals, ço es, XX. del dit rey de Castella e XX. de la dita Ciutat. E sobre lo dit cappell ardent foren posats CCLXX. ciris negres, cascun de pes de VI. onzes, e v. ciris negres, cascun pes de III. lls., ab II. senyals de la Ciutat en cascun, los quals foren posats en los canalobres del altar major. Item, LXXX. brandons de cere groga, de pes cascun de v. lls., ab II. senyals de la Ciutat, ço es, I. alt e I. baix, foren posats a les bandes denant la tomba, pus baix del dit cappellardent. E sobre lo postam foren posades posts, a forma de lit, e sobre aquelles fou posat I. bell drap de ras qui per via de prechs, per honor de la Ciutat, fou haut d'en Ffranci de P. Arnau. E mes, hi foren posats al entorn, a les duas parts, dos bancals appellats dels angels, de Casa de la Ciutat, e ab senyal de la Ciutat. E sobre lo dit drap de ras fou posade una tomba qui representava lo cors present, sobre lo qual fou posade una * tela de drap de li, la qual hi prestá lo regent la sacristia de la Seu. E sobre aquella fou posat I. bell drap d'or vermell emperial, encasat o fornit al entorn ab orles de terçanell blau, en lo qual foren sobreposats VII. senyals del rey de Castella, com ja n'i hagués altres VII. de la Ciutat, tots d'or fi, pintats e ben acabats; lo qual drap, per temps passat, en e per altres anniversaris, la dita Ciutat havia donat a la Seu. E sobre aquell fou posade una dagmática, e al cap de la tomba qui representava lo dit cors present foren posats I. corona deurada, I. pom, I. septre e una spasa, deurats. E per tant, en la present ciutat en aquest temps no es trovaben bells draps imperials, sino de fort sotils e no habils a la Seu, fou delliberat que la dita Ciutat se servís del dit drap. E après, com se'n hic trobaran de bells, que'n sia comprat un qui sia encasat en les orles de terçanell, en les quals sien pintats e acabats d'or fi XIII. senyals, ço es, VII. del dit rey de Castella e altres VII. de la dita Ciutat.

E per ço com no s'ic trobá lo senyor bisbe, qui era en cort romana, dix la missa del dit anniversari lo bisbe de gracia, appellat Fra Lorenç, bisbe de Terranova¹. E feu lo sermó mestre Berga, del monestir de Fra Menors.

E al dit anniversari fou convidada la senyora dona Sicilia de Cabrera per los honorables en Johan Ça Rovira, Ramon Guerau, P. de Prexana e Andreu de Busquets, ab gramalles negres e ab caperons vestits, anants-hi a cavall, a la qual dona Sicilia fou donat per oferir I. brandó de VIII. onzes, ab mig florí.

Item, als dits honorables consellers e a alguns notables homens e a IIII. canonges qui entonaven e portaven bordons ab capas, e altres, en nombre

A. CLXXXII

¹ Una nota al marge diu : « *Titulus frater Laurentius, episcopus civitatensis de Terranova vulgariter nominatus* ».

I.V., fou donat a cascú I. ciri de cere blancha, de pes de VI. onzes, ensemps ab mig croat. Item, foren donats III. ciris blanchs, I. al dit bisbe, qui dix la missa, e II. als diacha e sots diacha, ab mig croat en cascun. Item, a tot lo clero e altres gents, axí homens com dones, qui per rahó del dit aniversari eren venguts a la dita Seu, e altres qui eren en aquella, axí homens com dones, fou donade a cascú una candela de cere doblenca ab I. diner menut per offerir. E axí abans de la missa com durant la celebració d'aquella, lo clero de las sglesias parroquials, ço es, de Santa Maria de la Mar, de Santa Maria del Pi, de Sant Just, de Sant Jacme, de Sant Miquel, de Sant Cugat
 10 *tantum*, com seguons * se dix, de Sant Pere, que hi feu absencia, no y fou emprat. Dels monestirs, lo Carme, Agustins, Fra Menors, Preicadors, e la Mercé, uns après altres, absolien sobre la dita tomba o cors present.

A. CLXXXII v.º

Es ver, que dels dits LXXX. brandons de cere groga e dels CCLXX. brandonets qui serviren al tuguri o cappellardent, fou donat a la sacristia de
 15 la Seu, lo deé; e los VIII. brandons, ço es, v. qui staven al tuguri e III. als canalobres del altar, seguons es ja dessús mencionat, romangueran a la Seu. La reste fou tornade al candaler.

Item, foren donats al manner de la Seu per distribuir entre lo clero de la Seu lo die del dit aniversari, XI. lls.

20 Item, als monjos de la Seu per sonar les campanes, II., lls., XIII. s.

Item, foren distribuïts per oferta, III. lls., XIII. s.

Item, foren donats a mossén Johan Sabater e mossén Giró, preveres, per treballs de distribuir l'offerta, II. lls., II. s., ço es, a cascú XI. s.

25 E foren les candeles, qui foren ultra los ciris blanchs dessús dits, XX. lls., de II. diners la peça.

Es cert, que los devall anomenats vingueren lo die del dit aniversari a la Casa de la Ciutat, per anar, ensemps ab los honorables consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari. E precehints los verguers dels dits honorables consellers, dos porters del honorable governador e III porters dels
 30 diputats, los devall scrits, partints de la dita Casa de la Ciutat, ab los caperons vestits, foren ordonats per los dits honorables obrers en la forma següent.

Mossén lo governador ; Fferrer Nicholau de Gualbes, conseller primer ; mossén l'Abat d'Ager, deputat ; lo noble mossén Blasco de Castellet.

35 Mossén lo vaguer ; mossén Joffre Sirvent, conseller seguon ; mossén Bng. de Montpalau, deputat ; mossén l'Abat de Sant Cugat ; lo noble mossén Arill.

40 Mossén P. Dez Torrent, conseller terç ; mossén Ffrancesch Burgués, deputat ; lo general de la Mercé ; mossén Vilademaný ; mossén Janer, regent la Ballia general.

Mossén Valentí Gibert, conseller quart ; l'ardiacha major de la Seu ; mossén Bnt. Fferrer ; mossén Jacme March ; mossén Castellet.

* Mossén Thomás Puiade, conseller quint ; mossén P. Dez Torrent, cónsol ; mossén Bastida ; en Coloma, donzell ; en Manuel de Corbera ; lo paborda major.

Mossén Lluís Romeu ; Johan de Barbará ; mossén Johan de Palou ; Ramon Dez Pla.

Ffranci de Santmenat, donzell ; P. March ; misser P. Vicens ; mossén Carreres, caveller ; Johan de Migevila ; Johan de Torralba, P. de Prexana, mercaders.

Misser Ffalcó ; Bnt. Miquel ; Anthoni Sala, mostaçaff ; misser Anthoni Damesa ; n'Asplugues ; misser Ffrancesch Marquilles ; Johan Dez Puig, mercader.

Pons de Gualbes ; P. Johan Ferrer ; misser Boquet ; misser P. Ledó.

Francí de P. Arnau, botiguer administrador ; Johan Bach ; Anthoni Cases ; misser Johan Dalmau ; misser Vila ; lo fill de mossén Valls.

Misser Solá ; misser Moix ; Gabriel Omedes ; Agustí Alba ; misser Soler ; Miquel Vives.

En Johan Sarovira ; en Ramon Guerau, obrers.

Les despeses fetes per rahó del dit anniversari son continuades en lo [] comte del honorable en [] clavari, en cartes [].

* En après, dimecres, comptant quatre del mes de setembredeld it any mil CCCCLIII., los dits honorables consellers reeberen de la senyora reyna una letra del tenor propsegüent, ab que ls regraciava la bona voluntat, legalitat, amor e fidelitat que han mostrat en lo anniversari dessus dit que han fet per ánima del dit illustrissimo rey de Castella. Lo sobrescrit de la qual letra es aquest :

« Als amats nostres los consellers de la Ciutat de Barchinona. Registrata.

La reyna ¹. Amats nostres : Vostra letra havem reebuda de dos del presen, a la qual vos responem que us regraciam vostra bona voluntat e lo gran amor e fidelitat que ns mostrau en lo adniversari que haveu delliberat fer per la ánima del illustrissimo rey de Castella, nostre molt car e molt amat frare, qui gloria haia, e lo confort que ns donau de la mort de aquell. E no resta que no conegam que rahonablement axí s deia fer ; però nostra fragilitat no y basta, ans pensau que n restam ab molta congoxa, e en part no sens rahó, attesos molts respectes ; pregant nostre Senyor que per sa clemencia, jatsia no hu siam merexedora, nos hi do bona pasciencia, ens endrés en los fets per que y som, axí com es obs sempre al servei seu, del se-

¹ La transcripció d'aquesta lletra l'hem feta d'acord amb son original de la sèrie *Cartes Reals Originals*, 1442-1454, n.º 321, de l'Arxiu Municipal.

nyor rey e descarrech nostre, e repós dels regnes. Data en Tudela de Duero, aldea de Valladolid, a XXIII. de agost del any mil CCCCLIII. (*signat*) La reyna.

In registro XIII. »¹

* La letra següent es precedent a la dessús propinserta resposte feta per la senyora reyna. E devie's continuar ans de la dessús dite resposte. E sotssegueix-se per tant com ans no era delliberat si's inserterie en lo present libre.

A. CLXXXIIIJ

« A la molt alta e molt excelent senyora : la senyora reyna.²

Molt alta e molt excelent senyora : De vostra gran excelencia, humilment e
 10 ab gran reverencia, havem rebuda una letra de XXII. del proppessat mes de juliol, per la qual, ab gran turbació, nos notificats la mort del illustrissimo rey de Castella, frare vostre, de loable recordació. E jatsia, senyora molt alta, no dubtem vos esser molt desolada per la privació e separació de la sua presencia corporal, però nosaltres no poch dins nostres penses ne som molt
 15 detenguts de gran turbació. Com fos cert lo dit illustrissimo rey esser virtuós, animós, de gran e dret consell, conservador d'obres d'equitat, amador de honestat, fael, util, savi e havent dret zel a Deu e al mon, e per sos grans merits e intelligencia molt comendable. Car la sua benaventurada natura noble no nobilitave la sua intelligencia solament per la sanch e pro-
 20 sapia reyal d'on devallave, mas ella ara nobilitade per la sua innada e virtuosa qualitat. E donchs, ¿qui haurá ten poch sentiment que no's dolgue de tal separació? ; però, deu-se e's pot mitigar tota lamentació e efusió de lágrimas, les quals may suppliren en cessar la mort, e deu-sa resumir spirit de consolació, com presés primer los sacraments ecclesiastichs, ço es, d'armadura celestial,
 25 per ço que sobrás sos enemichs invisibles. Cové donchs, senyora molt excellent, recorrer a la paciencia del sant hom Job, e attendre que nostre Senyor Deus no perdoná a son Fill que no morís per la salut de les ánimes, e attendre encara que als amats per Deus, axí com lo dit illustrissimo rey era, la celestial heretat sempre migençant, tal dormició es donada, de que tots havem a
 30 fer aquella via. E no es algú qui pusca resistir a la voluntat divinal, mas deu-se recorrer a oracions e suffragis a les ánimes saludables. E per ço, senyora molt alta, havem delliberat nosaltres fer un sollemne aniversari en la Seu d'aquesta ciutat per ánima del dit sereníssimo rey, segons es pertinent e degut. E la divinal magestat vulla tenir vostra reyal persona en sa protec-
 35 ció benaventuradament e votiva. Scrita en Barchinona, a dos d'agost del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLIII. Senyora: vostres humils servidors e vessalls qui besants vostres mans humilment se recomanen en vostra gracia e mercé, los consellers de Barchinona. »

¹ Una nota del revers, diu: « rebuda de la senyora reyna a v. de setembre del any MCCCCLIII. sobre lo aniversari fet por los consellers per ánima del rey de Castella. »

² Hem transcrit la present letra d'acord amb la còpia continguda en el registre de l'Arxiu Municipal dit *Lletres Closes*, vol. dels anys 1453-1455, f. 138.

LXVII

* DE LA ENTRADA DEL INCLIT SENYOR DON JOHAN, REY DE NAVARRA, GERMÁ DEL MOLT ALT SENYOR REY ALFFONÇO, VUI BENAVENTURADAMENT REGNANT, COM A LOCTINENT DEL DIT SENYOR, FETA EN BARCHINONA VINENT DE LES PARTS DEL REGNE D'ARAGUÓ. A. CLXXXIII

5

[4 octubre 1454]

Divendres, que's celebrave feste de sant Ffrancesch, comptant IIII. del mes d'octubre del any MCCCCLIII., lo senyor don Johan, rey de Navarra, germá del molt alt senyor rey don Alffonço, vuy benaventuradament regnant, e lochtinent del dit senyor rey, vers les VI. horas après mig jorn, vinent de las parts de regne d'Araguó, partint lo dit jorn de Molin de Reig, seguint son camí per venir en Barchinona, per rahó de la Cort general de Cathalunya, per ell, com a lochtinent dessusdit, als cathalans en la present ciutat convocada, quant fou dessá Proençana, un poch pus ençá dels primers albers, loch ab entich acostumat eixir los consellers al senyor rey o a la senyora reyna intrants en la present ciutat, los honorables consellers, ensemps ab lo regent la Vegueria e ab prohomens, e consols de la Mar ab mercaders, isqueren a camí al dit senyor en lo propdit loch per rebre'l e fer-li reverencia e acompanyar-lo. E de fet, basade la ma, lo acompanyaren.

La forma e orde del venir fou aquest : que lo dit senyor venia en mig del archabisbe de Terragona e del comte de Prades e, denant ells, lo governador de Cathalunya e lo conseller en cap ; e après, lo vaguer e conseller seguon e lo deputat ecclesiastich, abbat, e lo conseller terç, lo deputat militar e lo conseller quart e lo deputat de les universitats ; e après, lo conseller quint ab I. ciudadá avençat, nobles homens, cavallers, ciutadans e mercaders en gran nombre. E passant per la Creu Cuberta, appellada de Sant Anthoni, intrá per lo portal de Sant Anthoni, tinent dret camí fins a la Ramble. E essent denant lo portal de la Boqueria, girá a ma dreta, e Ramble avall, intrá per lo portal vulgarment dit de Framenors, hon los dits honorables consellers hagueren fetes apperellar entorn xxx. entorxes enceses per precehir e illuminar lo camí al dit senyor rey e als acompanyants. E proseguint la sua entrada, dret tirá per lo carrer Ample, e per los Cambis

10

15

20

25

30

Vells, anant al Born; e per lo carrer de Muncade, per * la Boria, plaça del Blat e per lo carrer appellat dels Especiers fins a la plaça de Sant Jacme; e axí dret camí, passant denant la Deputació, aná a la posada a ell aparellada, que fonch lo palau del bisbe, denant la cappella de les Vergens, pres
 5 la Seu. E intrat dins lo dit palau, lo dit senyor descavalcá e puja-sse'n al dit palau, ensemps ab lo dit governador e comte de Prades. E los dits consellers no descavalcaren, e, fahent reverencia al dit senyor, se'n tornaren.

E lo disapte après següent, comptant v. dels dits mes e any, la senyora reyna muller del dit senyor rey de Navarra, ab i. fill comú als dits senyor
 10 rey e reyna, de edat de ii anys e mig, ho entorn, qui cavalcava en una acanea blancha denant la dita reyna, ab dos cavellers a peu qui'l destraven, intrá vers les iii. horas après lo mig jorn, acompanyade de moltes dones e donzelles, a la qual isqueren los dessusdits honorables consellers, qui no obstant fossen ab proposit de exir-li al loch hon isqueren al dit senyor rey, es-
 15 perant a la plaça de Sant Jacme los cónsols de la Mar, qui ab ells ensemps devien anar, e tardaven, entretant la dita senyora se avançá en lo venir, la qual cosa sentint los dits consellers, partiren de la dita plaça, acompanyants de alguns prohomens, e aconseguiren-la e li feren reverencia a la dessusdita Creu Cuberta, appellada de Sant Anthoni, a la qual besaren la ma e la acom-
 20 panyaren ab los dessús mencionats qui havien acompanyat lo dit senyor rey e major nombre. E intrant per lo dit portal de Sant Anthoni, passá per los lochs sobre dits, hon lo dit senyor rey, marit seu, ere passat fins a la sobre dita posada del dit senyor. Es ver, que fou delliberat, que attés que lo dit infant era en tant tendre edat, e no era fill de rey regnant, no li fos per ells besada
 25 la ma. E axí's seguí, com fou delliberat. E d'aqueste intenció foren los reverents e honorables deputats de Cathalunya, e la servaren.

LXVIII

[CRIDA PER LA LLIGA DEL REI CONTRA ELS TURCHS]

[20 març 1455]

* Per la ligua, unió, intelligencia e confederació, seguides entre lo excellent senyor, lo senyor don Alfonso, rey de Arago, vuy beneventuradamen regnant, la illustrissima senyoria de Venecia e lo illustrissim duch de Milá, e puy retifficada per la excelsa comunitat de Fflorencia, en la qual confederarió es intrada la sanctadat de nostre senyor lo Papa, fou feta, digous, a xx. del mes de març del any MCCCCLV., publicament per la ciutat de Barchinona, la crida següent :

Ara oiats que us fan a saber de part del illustrissimo senyor rey de Navarra, infant e governador general d'Aragó e de Sicilia, duch de Nemos e de Monblanch, comte de Ribagorça e senyor de la ciutat de Balaguer, lochtinent general del serenissimo senyor rey, frare seu molt honrat, a totes e qualsevol persones de qualsevol estament e condició sien. Com lo dit senyor rey, lochtinent general, per lletres de la prefata magestat del dit serenissimo senyor rey, son frare, e certificada que la sua senyoria per que unida ensemps la potencia de la provincia de Italia pus facilment se puga per aquella entendre a la oportuna deffensió e offensió del gran Turch, lo qual per sa puxança entén en la destrucció de la religió e fee crestiana, a lahor de nostre senyor Deu omnipotent e de la sua gloriosa Mare beneyta verge Maria, a xxvi. dies del mes de janer de la terça indiccion del any corrent de mil CCCCLV., en la ciutat de Napols, per si e sos hereus e successors, subdits, vassals, recomenats, adherents, e confederats, ha ratifficat la pau contractada e feta en Lodi entre la illustrissima senyoria de Venecia e lo illustre duch de Milá, e après ratificada per la excelsa comunitat de Fflorencia. E encara ha entrat en la confederació e unió, intelligencia e liga entre les dites potencies feta en Venecia a trenta del mes d'agost prop passat en la qual liga, * unió, intelligencia e confederació per semblant ha entrat la sanctitat de nostre senyor Sanct Pare lo Papa, entenent per modo que la dita magestat e altres parts damunt nomenades, lurs subdits e sos colligats, adherents,

A. CLXXXV

A. CLXXXV

recomanats inclusos, e qui's includiran en la damunt dita e present pau e liga deian e puguan practicar, mercadeiar e commersar los uns ab los altres en les senyories e territoris de cascuna de aquelles, e viure e vicinar ensemps amigablement, com se solie e acostumave fer e s'es fet en lo passat en lo
 5 temps de la bona e tranquila pau ; revocant totes e sengles novitats, bandeigs e prohibicions fets e fetes en lo any mil cccc. quaranta nou, e d'allí ençá. Per que lo dit senyor rey lochtinent, exsequint e effectualment complint la voluntat e manament per la prefata magestat del dit senyor rey ab les dites
 10 sues letres e provisions a ell sobre açó fetes de part de la sua senyoria, ab la present pública crida intime e mane a tots e qualsevol seus oficials, subdits, vassalls, recomanats, adherents e confederats que la dita pau e liga tingan inviolablement e observen, no obstant qualsevol novitats, bandeigs, prohibicions, edictes, pracmátiques e ordinacions per la prefata magestat del dit senyor rey en contrari fets e fetes. Los quals e les quals, a major
 15 cautela e certitut, ab la present pública crida revoca, casse e anulle e athorga plena e llibra licencia a tots, universes e sengles subdits, vassalls, adherents, recomandats e confederats del dit duch de Milá e excelsa comunitat de Fflorencia, e encara a tots e qualsevol subdits vassalls, adherents e recomanats de la dita magestat que, llibrament e sens incorriment de pena al-
 20 guna, pusan ensemps practichar, comerciar, trafegar e negociar, axí e segons solien ans de les dites prohibicions, bandeigs, edictes, pracmátiques e ordinacions. E perquè les damunt dites coses son de grandíssima alegria e consolació, lo dit senyor rey, lochtinent general, vol e mana, de part de la prefata magestat del dit senyor rey, son frare, que per tots los seus regnes e terres
 25 deçá mar, illes e altres de la sua lochtinencia sia feta luminaria solemne e altres actes aquesta alegria representants.

* E publicada lo dessus dit die la dita crida, los honorables consellers feren fer en la vesprada solemne luminaria sobre la teulada de la Casa de la Ciutat e entorn de las spigues o pilars qui estan denant la plaça del portal principal de la dita Casa, en que hagué cxxx. lanternes enceses, fetes segons lo compte devall insert, e foren-hi desparats certs buçons e fochs grechs, e feta assats gran solemnitat. E per semblant, per les sglesies parroquials, monestirs de frares e monges e per los singulars de la dita ciutat.

A. CLXXXVI v.º

35 Les despeses de les dites alimaries fetes en la Casa de la Ciutat son les següents :

Primo, per vi. mans de paper per ffer lanternes, a rahó	
de viii. diners la ma	lls., iii. s.
Item, mes per v. ffulles de Solsona per ffer soles a les	
40 dites lanternes, a rahó de i. s., la peça	lls., v. s.

	Item, per dos ffaxos de canyes, a rahó de IIII. diners lo fex, per fer dolles a les llanternes	lls.,	s., VIII.
	Item mes, per VI. capdells de fil de cloure letres, a rahó de II. diners lo capdell, per penjar les dites lanternes	lls.,	I. s.
5	Item mes, per XI. lls., de candeles de seu per la llumena- ria, a rahó de VI. diners la liura	lls.,	V. s., VI.
	Item mes, per IIII. cerquols de bota per fer la llumena- ria sobre la teulada de la casa de cent jurats, a rahó de III. diners la peça, e una manada de vimens per		
10	fer vores a les llanternes III. diners, es per tot	lls.,	I. s., IV.
	*Item, en Deuna, pintor, per engrut per fer les lan- ternes	lls.,	I. s., III.
	Item mes, per V. lls. de polvora per desparar los bu- çons, a rahó de II. s., la liura.....	lls.,	X. s.
	Suma general	I. lls.,	VIII. s., VIII.

A. CI,XXXVII

LXIX

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[5 juny 1455]

* En la feste del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade a v. del mes de juny de l'any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLV., foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar la processó qui's feu en lo dit die, al exint de la Seu, e après per tota la processó en los trasts devall designats. A. CLXXXVII v.º

Primerament, a la Seu: los honorables en Jacme de Gualbes; en Bnt. d'Alguas; en Jacme Dez Quer; en Daniel de Manresa; en P. Figuerola, notari; en Johan Oliba.

De la Seu a la Cort del vaguer: P. Agustí Alba; Luis Gilabert; Dalmau Ça Carrera; Ffranci Çes Corts; Anthoni Puigvert, fuster.

De la Cort del vaguer fins a la cappella d'en Mercús: Ffranci de Pere Arnau; Bnt. Johan de Vilaplana; Lorenç Ros; Nicholau Bret; Berthomeu Quintana.

De la cappella d'en Marcús fins al Born: Johan de Junyent; * Johan Sa Rovira; P. Vicent Fabra; Ramon Guerau; Johan Dalmau, barber. A. CLXXXVIII

Del Born fins a la carneria del carrer Ample: Ffranci Serra; Thomás del Mas, cambiador; n'Andorcha, moler.

De la carneria del carrer Ample fins al Reguomir: Bnt. Corquó; P. Serra, fill del cónsol; lo fill d'en Thomás de Regedell; Gaspar Monmany; Ramon Pujades; Pere Ponç, cambiador; Guillem Perpinyá, blanquer; Gabriel Avinent; Johan Bach, menor.

Del sol del Reguomir fins a Senct Jacme: Johan de Guixar; Johan de Vilagenís, mercader; Johan Sacoma, mercader; Pere Aster, specier; Gaspar Coromines, texidor de llana.

* En loch dels prohomens qui acostumen portar los brandons blanchs davant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist, son stats posats XXIII. preveres, vassalls de sengles camís e sengles dacmátiques, ab barbes e caballeres de canem blanch, rullades, ab sengles corones al cap, representants aquells XXIII. A. CLXXXVIII v.º

vells que sant Johan evangeliste recite stants davant la cadira de Deu, cantants «*Sanctus, Sanctus, Sanctus*». E axí ho salmonaven; e seguint la processó, portaven los brandons cremants en les mans denant la custodia.

Los qui portaren los bordons del pali deiús lo qual es portat lo Cors
5 preciós de Jhesu Xpist, e en la forma devall contengude, son los següents.

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén P. de Prexana, conseller terç. Mossén Ramon Dez Pla, conseller 10 primer. En aquest trast o loch se mes lo senyor rey de Navarre quant la custodia fonch denant ell al carrer de Muncade. E lo dit Mos- sén Ramon muda's a ma esquerra. 15 Mossén Matella, conseller quart.	Lo missatger d'Araguó. Lo vezcomte d'Illa. En aquest trast o loch se mudá lo dit Mossén Ra- mon Dez Pla quant la custodia fonch denant lo senyor rey de Navarra, e partí's d'aquí lo dit vezcomte. Mossén Jacme Bertran, conseller quint.

* Lo orde del anar a les vespres lo vespre precedent la feste dessus dite
del Cors preciós de Jhesu Xpist :

A. CLXXXIX.

Mossén lo governador ; mossén Ramon Dez Pla ; lo missatger d'Araguó ;
mossén Blasco de Castellet.

20 Mossén lo vaguer ; mossén P. de Prexana ; mossén Barthomeu Cas-
telltó ; mossén P. Serra, cónsol.

Mossén Ffrancesch Matella ; mossén Jacme Janer ; mossén Johan de
Migevila ; mossén Pastor ; misser Luís de Castellví.

25 Mossén Jacme Bertran ; mossén Coloma ; en Bertran Torró ; Bnt. Mi-
quel ; misser Anthoni Damesa.

Martí Olzina, cónsol ; misser P. Vicent ; P. Vicens Fabre ; Johan de
Torralba.

* Lo mostaçaff ; micer Johan Dalmau ; Ffrancesch Ça Rovira ; Johan
Dez Puig.

A. CLXXXIX.

30 Misser P. de Muntmany ; Ramon Guerau ; misser P. Dez Valls ; Luís
d'Olibes.

Misser Ffrancesch Marquilles ; misser Bnt. Dez Pont ; misser Ramon
Soler ; Dalmau Ça Carrera, jutge de appels ; Bnt. Corcó.

35 Misser Johan Ros ; Luís Gilabert, administrador ; Ffranci de Perarnau.
Ffranci Ses Corts ; Jacme de Vich ; Johan Paschual.

Nicholau Salvador ; Arnau de Pugesola ; Gaspar Muntmany.

* Nicholau Paschual ; Luís Dez Cortal ; P. Rovire.

A. cxc

Anthoni Ferrer ; Johan de Muntreyal ; Ramon Pujades.
E los honorables en Jacme de Gualbes e Bnt. Dalgas, obrers.

Artistes e menestrals :

Nicholau Ça Font, notari ; Genís Sabater.
5 Anthoni Ça Illa ; P. Suau ; Arnau Guitard.
Anthoni Runa ; P. Steva, argenter.
Gabriel Busquets ; Bnt. Canals.
P. Comes ; Ffrancesch Droch.
P. Serraclara ; P. Carbonell.
10 Johan Vivó ; Johan Guombert.
Anthoni Abelló ; Guillem Perpinyá.

[10-24 novembre 1455]

Dilluns, a x. del mes de noembre del any MCCCCLV., los egregis comte
 5 de Ffox e sa muller, filla del senyor rey de Navarra, après dinar, vinents de
 las parts de Ffoix intraren en Barchinona, als quals isqueren lo dit senyor
 rey de Navarra, los deputats de Cathalunya e en gran nombre de cavallers,
 ciutadans, mercaders e altres nobles persones trossús a la creu del portal de
 Sanct Anthoni, vulgarment appellada la Creu Cuberta. En que vinent lo
 10 dit comte, lo dit senyor rey de Navarra s'allargá algun tant, e no molt, del
 dit loch de la Creu, avançá's vers lo dit comte, e, ajustats abduy, besaren-se ;
 e après, lo dit comte besá la ma al dit senyor rey, e tirá avant lo dit comte ; e
 lo dit senyor rey sperant la comtessa filla sua, que de fort poca pausa fonch
 aquí, e abduy besaren-se, e la filla besa la ma al pare, e continuaren lur camí,
 15 vinent vers la present ciutat de Barchinona, anant la filla a part dreta,
 fort poch avançat lo senyor rey. E axí, preceyint lo dit comte, entrá per lo
 portal de Sanct Anthoni, tinent camí per la Ramble e per lo portal de
 Fframenors, per lo carrer Ample e per lo carrer de Muncade, passant per la
 Boria e per la plaça del Blat e per lo carrer dels Speciers e plaça de Sanct
 20 Jacme, girant vers la Deputació, intraren en lo palau episcopal, posada del
 dit senyor rey de Navarra, hon posaren los dits comte e comtessa.

Digous, a XIII. del dit mes de noembre, per festejar e dar delit e favor
 a la venguda del egregi comte de Ffoix, se tench rench de junyir a la plaça
 del Born de la dita ciutat, del qual foren taulegers los tres fills de mossén
 25 Bernat Ça Pila, ciudadá, qui anaren al dit rench molt be abillats e acompa-
 nyats del pare e molts altres ciutadans e homens de stat ; e armats ab lurs
 cavalls, feren la volta de Casa de la Ciutat, per la Cort, per la Boria e per lo
 carrer de Muncada.

Divendres, a XIII. del dit mes, qui fou lo cendemá, se continuá tenir
 30 rench de junyr en la dita plaça del Born, per dar entendre al dit comte que
 la ciutat trobave plaer en la sua venguda, e per ço lo festegaven; e foren tau-
 legers lo dit jorn en Bnt. Johan de Junyent.

Dimecres, a xx. del dit mes de noembre, se tench rench de junyir a la dita plaça del Born, en que junyiren lo dit comte de Ffoix ; comte de Prades ; lo fill bastart del senyor rey de Navarra; Phelip Albert; mossén Johan Denbun e lo germá del baró d'Eryll ; mossén Johan de Marimon, jove ; lo comanador
5 d'Alfambre ; lo noble Caróç ; mossén Johan de Palou. La divisió dels sobre-
dits fonch aquesta : de una part, lo dit egregi senyor comte de Ffoix ; lo fill
bestart del senyor rey de Navarra ; lo comanador d'Alfambre ; Pfelip Al-
bert e mossén Johan Dembun. D'altra part, lo dit comte de Prades ; lo
germá del baró d'Erill ; lo noble Carróç ; mossén Johan de Palou e mossén
10 Johan de Marimón, jove. E axí foren dues parts.

* Digmaenge, a xxiiii. del dit mes, lo dit comte de Ffoix tench taula de junyr. A. cxcii v.º

Item, lo dilluns après, tench un de casa del senyor rey de Navarra taula de junyir en la dita plaça del Born.

LXXI

SOLEMNITAT DE LA CANONITZACIÓ DE SANCT VICENS FERRER

[1 febrer 1456]

5 Diuenge, qui comptavem lo primer de ffabrer del any mil CCCCLVI., fou celebrada solemnitat gran de la canonització del sanct Vicens Ferrer, del orde dels Preycadors, la qual solemnitat fou feta en la forma següent : ço es, que lo dit dia, lo senyor rey de Navarra, loctinent del senyor rey, e los honorables consellers, ab diverses prohomens e homens de diverses staments, ajustats en multitud gran dins la Seu, hoiren aquí solemne offici e sermó,
10 los quals feu lo reverent bisbe de Vich. E acabat lo dit offici, partiren de la Seu ab tot lo clero, processionalment, precedent sis trompetes o trompodors trompants e un tabaler, ab sobrevestes de las insignies de la Ciutat, ab una ymatge d'argent representant la figura del mestre Vicent Ferrer, la qual portava lo dit reverent bisbe en les mans, sots i. pali, ab sis bordons, dels quals
15 portava lo del mig, a part dreta, lo dit senyor rey de Navarra, e a part squerra mossén Bertran Torró, conseller en cap ; e al denant, a part dreta, mossén Johan Ça Rovira, conseller seguon, e a la part squerra mossén Ffranci de Perearnau, conseller terç ; e als detrás, a part dreta, mossén Narcís Quintana, conseller quart, e a part squerra mossén Ffrancesch Gallart, conseller quint.
20 E proseguint la dita processó, isqueren per lo portal maior de la dita Seu, dreçant per lo palau episcopal, tirant dret a la plaça de Sanct Jacme, e prenent per lo carrer dels Speciers, per la plaça del Blat e per la plaça de la Boria, per la volta, dret camí, intrant en la sglesia dels Preycadors. E de aquí, exint per l'altre portal, dreçá al carrer dels Mercaders, e per lo carrer
25 d'en Avellá, tirá deiús lo palau ; e per la Corrubia, passant per la plaça Nova, retorná dins la Seu.¹

¹ En el *Registre d'Ordinacions* (Arxiu Municipal) vol. dels anys 1445-1458, f. 130 v.º, és continguda la següent crida : « Per la processó qui's feu de sant Vicens Ferrer quant fou canonitzat. Ara hoiats tothom generalment que us fan a saber los honorables consellers de Barchinona, com nostre Sant Pare, per grans merit e santedat del gloriós sant Vicens Ferrer, del orde de Preycadors e de nostra nació, novament l'[h]a cano-

nitzat. E per tant com es rehonable que aquells que nostre senyor Deu vol sien exalçats en los cels aiximateix deuen esser honrats en la terra. E per aquesta rehó es estat delliberat per lo molt alt lo senyor rey de Navarra, loctinent general del molt excellent senyor lo senyor rey, e per ells consellers e per lo honorable Capítol de la Seu, que digmenja primer vinent, per contemplació del dit benaventurat sanct Vicens, sia cantada solemnpial missa

en la dita Seu, e que en aquella se faça sermó aquella matinada, e no en altre part de la dita ciutat. E après, sia feta solempna processó per lo clero de la Seu e per los frares del monastir de Preycadors, la qual processó partirá de la Seu, e, passant per lo palau del senyor bisbe, irá a la plaça de Sanct Jacme, e d'aquí tirarà per lo carrer dels Speciers; e anant per la plaça del Blat e per la Boria, entrarà en la esglesia del dit monastir de Preycadors. E après, la dita processó se'n tornarà a la dita Seu, passant per los carrers appellats dels Mercaders e d'en Avellá, passant per la font de Sant Johan e anant a la Tepineria, e passant per la Corrubia e per la plaça Nova, e tornaran a la dita Seu.

E aquells qui seran als dits offici, sermó e processó guanyaran molts perdons qui hi son atorgats per diverses prelats, e son en summa vuytcents dies.

Per ço, los dits honorables consellers, pregunen e encarreguen, ab aquella maior instancia e affectió que poden que, per contemplació e reverencia del dit beneyt sanct Vicens Farrer, tots aquells qui han habitacions per los lochs on passarà la dita processó vullen empaliar les parets, e escombrar e denejar les carreres e lochs per hon passarà la dita processó. E d'aquestes coses guanyaran los dits perdons e hauran gran merit, e lo dit gloriós sanct preguerà per ells.

La dita crida fou feta a xxviii. de janer del any mccccxvi. per en Rafel Pujol.

LXXII

[ORDINACIÓ DE LA FESTA DE CORPUS]

[27 maig 1456]

- * En la festa del segrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade a
5 xxvii. del mes de maig del any de la Nativitat de Nostre Senyor mccccclvi.,
foren elegits per los honorables consellers los deiús anomenats per ordonar
la processó qui's feu en lo dit die al exint de la Seu, e après per tota la pro-
cessó en los trasts devall designats.
- Primerament, a la Seu e fins a la Cort del vaguer : misser Ramón Dez
10 Soler, Bng. Dez Lor, obrers ; Jacme de Gualbes ; Bnt. Dalgas ; Arnau
Esquerit ; misser Johan Dalmau ; Ramón Guerau ; Simeon Sala ; Ffran-
cesch Matella, notari ; Anthoni Bells, argenter.
- De la cort del vaguer a la cappella d'en Marcús : micer Johan Ros ; Ffran-
cesch Ça Rovira ; Johan de Monrreyal ; Pere Dez Pla ; Jacme Soler ; P. Bus-
15 quets, mercader ; Bnt. Casanoves, candeler de cera ; Anthoni Palagrí.
- De la cappella d'en Marcús, fins al Born : Baltesar de Margens ; micer
Gaspar Vilana ; Johan Bnt. de Junyent ; Ffranci Ramis ; * Luís d'Olibes ;
Luís Gilabert ; Bnt. de Vilaplana ; Agustí Alba ; Raffel Riudor, notari ;
20 Arnau Guitart, sartre.
- Del Born fins a la carniseria del carrer Ampla : Daniel de Manresa ;
Barthomeu Ram ; Bnt. Corcó ; Johan Oliba ; Johan Rossell, specier ; Jacme
Puig, pellisser.
- De la carnisseria del carrer Ample fins al Regomir : Anthoni Cases ;
Pere Vicens Fabre ; Bnt. de Granollachs ; Gabriel Holmedes ; Dalmau Ça
25 Carrera ; Barthomeu Quintana, sucrer ; Nadal Moge, barber ; Anthoni
Puigvert, fuster.
- Del sol del Regomir fins a Sanct Jacme o fins a la Seu : Johan Ça
Coma ; Galbert Antich ; Pere Ponç, cambiador ; Jacme Bertran ; Anthoni
Abelló, causidich ; Juliá Pelagrí, baster.
- * En loch dels prohomens qui acustumaven portar los brandons blancs
30 davant lo sagrat Cors de Jhesu Xpist son estat posats xxiii. preveres,

A. cxc v.º

A. cxc

A. cxc v.º

vestits de sengles camís e sengles dacmátiques, ab barbes e cabelleres de canem blanch, rullades, ab sengles corones al cap, representants aquells
 XXIII. vells, qui sant Johan Èvangeliste recite stants davant la cadira de
 Deu, cantants: «*Sanctus, Sanctus, Sanctus*». È axí ho salmonaven; e se-
 5 guint la processó, portaven los brandons cremants en les mans davant la
 custodia.

Los qui portaren los bordons del pali deiús lo qual es portat lo Cors pre-
 ciós de Jhesu Xpist, e en la forma davall contenguda, son los següents.

Part dreta :

Part esquerra :

10 Mossén Ffranci de Perearnau, con- seller terç. Lo senyor rey de Navarra. Aquest bordó portá lo regent la vagueria fins fou denant lo dit senyor rey, 15 qui era al carrer de Muncada, e aquí pres lo dit bordó. Mossén Ffrancesch Gallard, conse- ller quint.	Mossén Narcís Quintana, conse- ller quart. Mossén Johan Ça Rovira, conse- ller seguon. Mossén Fferrer Nicholau de Gual- bes.

LXXIII

[ESTRELLA]

[A. CXCI v. 00]

[juny 1456]

Divenres, a XVIII. de juny del any MCCCCLVI., fonch fama per la pre-
5 sent ciutat, que en lo principi del present mes, vers levant, fonch vista
en la matinada per molts, e per mi, entre una e dues hores passada
mige nit, una stela o cometa lançant alguna claror de lum fosquet, qui
se stenia al denant de ella a parer humanal be III. o IIII. canes. Aprés,
a XV. e XVI. del dit mes present, fonch vista la dita o altra stela o
10 cometa consemblant, entre VIII. e VIII. hores intrant la nit, entre po-
nent e tremuntana.

LXXIV

SOLEMNITAT DE LA CROADA

[5-18 setembre 1456]

Dicmenge, a v. del mes de setembre del any MCCCCLVI., se feu processó
5 general en la ciutat, la qual acompanyaren les creus e ganffanons, ab lo
clero de cascuna parroquia e dels ordens dels frares de la dita ciutat, en que
foren los honorables consellers ab prohomens e lo veguer e quasi tot lo poble
de Barchinona, axí de mascles com de fembres de cascun stament. E hi fou
fet solemne offici per lo senyor bisbe de Barchinona, ab grans perdons do-
10 nats per lo Sant Pare a aquells qui seguien la dita processó per la croada
dada contra lo gran e infel Turch. E isqué la dita processó de la Seu, prenent
per la plaça del palau del rey e per les places del Blat e de la Boria, per lo
carrer de Muncada e a Sancta Maria de la Mar, e aquí fou fet lo dit solemne
offici. E après, muntá per lo carrer de la Mar e per lo carrer dels Speciers e
15 per la Deputació, e torná a la dita Seu.

[A. CXCI v.º]

Dimecres, a xv. del mes de setembre del any MCCCCLVI., vench nova ab
correu qui portá letres, e signantment del nostre Sanct Pare dreçades al re-
verent bisbe de Barchinona, en virtut de les quals lo dit reverent bisbe, de
continent rebudes aquelles, qui fou al intrant de la nit, ab tot lo clero de la
20 Seu, processionalment, dins la dita Seu ab gran solemnitat cantaren lo «*Tc-
deum laudamus*», responnent ab los orguens de la dita Seu; e alguns, pochs
en nombre, per la Ciutat feren alimares. La qual nova fonch com lo rey
Blach qui era ab xxxx. mil de si matex, ab subvenció del emperador d'Ala-
manya qui li tramés lxxx. mil homens d'armes, e del rey d'Ungria qui li
25 tramés l.^m combatents, e del rey de Boemia ab gran multitud de gent;
e ordenades totes les hosts, de las quals fou capitá fra Johan de Capestrano,
qui aquí era ab vi.^m frares, a consell e instigació de un pelegrí qui sobrevench
e'ls animá e ordoná les dites hosts e gents, e liurá al dit fra Johan de Capes-
trano un scut, ab senyal d'un crucifix al denant; e lo dit fra Johan, ab lo
30 dit pelegrí al costat, començaren la batalla contra los cans de turchs, a v.
de juny, e durá continuament i. dia, d'hora de tercia e tota la nit e lo sen-
demá fins a mig jorn; e finalment, los xpistians venceren e desconfiren los

turchs, qsuí, seguons les letres, eren en nombre passats DCC.^m, e son hi morts, dels turcs, CCC.^m; e dels xpistians, VI.^m LXXXXV.; e molts nafrats, los quals, ab lo nom de Jhesus, lo dit fra Johan ha guarits. E a la per fi, desconfits los dits turchs, e barrejades lurs tendes, or, argent e joyells e artellaries foren preses
 5 per los dits xpistians, e bombardes cent trenta, de que la menor tirave pes de v. quintars; e lo dit pelagrí entre los vius ne los morts no s'es trobat.

Dissapte, a XVIII. del dit mes, en la nit, per la demunt dita gran e santíssima nova qui realment e ab veritat es venguda e confirmada en la present ciutat, de la dita victoria obtinguda per los xpistians contra los infels
 10 turchs, seguons dessús, a xv. del present, es contengut, foren fetes per lo clero de la Seu e per la Casa de la Ciutat, e generalment per totes les altres sglesies e per los singulars de la dita ciutat, grans e solemnes luminaries o alimares.

* Letra tramesa per lo rey Blach al nostre Sanct Pare sobre la gran
 15 desconfita del gran Turch. A. CXCIII v.

Sanctissim e Pare nostre: Vostra sanctíssima magestat certificant, com a quatre del mes de juny propessat, lo gran qua turc vench en nostra terra, a aquella per combatre, e açó ab molt gran multitud d'altres cans, de que nos, volent un pas guardar e tenir fort, lo qual lo dit qua volia passar
 20 per entrar en nostra terra, lo qual pas era un riu appellat lo riu de Danubii, e aquell lo dit qua no podia passar sens fustes o ponts fets dins lo dit riu. E per tant, nos volent lo dit pas gordar, e aquell contrastar que lo dit qua no'l passás ne sa gent. E nos, stant axí, aquí es vengut lo dit qua ab infinida multitud d'altres cans, ço es, en suma de mes de DCC.^m, de que nos, quant los
 25 veem, nos tinguem per perduts, e tot nostro stol; e açó per tant com nos no erem pus de XXXX.^m Per que, nos tinguem nostro consell ab tota nostra gent dient axí: « O amats e cars fills nostres, ¿e que farem, que nos no som per resestir an aquests cans? » E tots cridant responeren dient axí: « Senyor e pare nostre, muyram tots com a faels xpistians per la fe, e fiem de Deu, que
 30 ell nos dará victoria. » Per que nos acordam ab nostro hostol de fer-nos forts en una muntanya. Vehem los dits cans que faien grans preparatoris per passar lo dit riu, de que nos, stant axí, veem muntá per la muntanya una bandera ab senyal del rey de Boemia, ab gran gent; de que nos dubtam que ells e lo dit turc, no haguesen fet algún tracte per destruir-nos, e nos speram e que
 35 farien; e ells arribaren a nos dient axí: « Senyor, lo rey de Boemia nos tramet a tu, per que ha sabut que tu contrastes aquests pas al gran qua, e maná a tots nosaltres que siam sots tos manaments. » De que nos los fem la festa e acolliment com mils poguem; e no fiant d'ells massa, pensant no fos algun tracte, com tots temps ells sian estats traidors, e los cans tots temps exercitaven
 40 per passar. E vers hora de vespres, nos vehem per la dita muntanya altra

bandera muntar ab senyal del rey d'Ungria, ab L.^m combatents, de que, com
 los vehem venir, ne haguem molt gran plaer, e açó, per tant com sabiem
 ells son stats tots temps mal mortal ab lo dit qua, e pensam no farien trahi-
 ció. E quant foren davant nos digueren: « Senyor, la tua mercé: lo rey d'Un-
 5 gria nos tramet a tu, e fa'ns manament siam prests a tos manaments per
 resestir an aquest qua, qui axí vol destroyr tota ta terra ». Per que nos som
 fort contents, dient: « O fills meus! ¿e de tan som yo tengut a * mon frare lo
 rey d'Ungria? ». Es tiguem axí mirant los artificis que los cans fahien per pas-
 sar, e grans alimares? » E axí vench la nit; e per lo matí vinent, nos vehem
 10 muntar per la dita muntanya una altra bandera ab senyal del emperador
 d'Alamanya, ab LXXX.^m homens d'armes, de que, Sanctissim Pare, pensar
 podeu com fom fort alegres, e açó pensant com mon senyor lo emperador
 me trametia sucós e ajuda. E quant foren ab nos digueren: « Senyor, vet
 lo emperador nos tramet ací a tu, e diu que no hages por, que ell será tots
 15 temps ab tu contra aquest malvat de qua de Turch ». De que nos rebem la
 bandera de nostron senyor ab tota la gent com mils poguem, dient nos axí:
 « Be sia vingut monsenyor lo emperador », nos humilment abraçant lo capitá,
 lo qual ha nom frare Johan de Capestrano, en lo qual host havia VI.^m frares.
 E de continent, aquests arribats, los dits cans començaren de passar lo
 20 dit riu per los ponts que havien fets, e dix lo dit frare Johan, qui clarament
 nos hem vist fer miracles: « Senyor, aplech-se tota la gent »; e de continent
 nos fem tot hom aplegar; e quant tots fom aplegats, lo dit frare Johan feu
 un sermó dient axí: « O faels xpistians », ab gran ánimo cridant e dient:
 25 « tots vullam per la fe morir, e per res que vegau no us vullau spaordir, car Deu
 nos dará certament sobre aquests cans victoria ». E lo sermó durá sobre tres
 hores, tostamps animant los xpistians per la fe. E en aquest instant, foren
 ja passats tants dels dits cans, que nos tots nos smayam, e may no feyen
 sino passar, de que nos, vehent la gran multitud dels dits cans que ja passats
 30 eren, e passaven, e nos erem tant poch que no gosavem enpendre la batalla,
 an's tots staven mig glaçats; per que nos, stant axí mig torbats, vench un
 pelagri, molt mal vestit, e cridá a alta veu, dient axí: « O xpistians, e que
 feu ací, e com no devallats? car determinat es al cel que si feriu haureu vic-
 toria ». De que nos, hoyt lo dit pelagrí, cobram gran sforç; e dix lo dit pe-
 lagrí al dit frare Johan que's metes en oració, car Deu lo hoyria; e de con-
 35 tinent frare Johan se mes en oració; e en aquest endemig, lo dit pelegrí se
 mes per la gent, els arreglá e ordoná les batalles molt be, e quant frare Johan
 hach acabada la oració, lo dit pelagrí cridá molt a alta veu lo dit frare Johan,
 dient axí: « O capitá del emperador, vine ençá ». E de continent, lo dit capitá
 se atençá a ell, e lo dit pelegrí dona-li un scut ab senyal de un crucifix, dient-
 40 li: « Mit-te primer, e no hages por, que aquests no son sino diables, e ab aquest
 senyal tots fogiran ». De que lo dit frare Johan armat * d'aquell scut, e lo

A. cxciii

A. cxciii v.º

pelegrí al seu costat, som tots en lo pla devallats, e nostra batalla fonch fortment mesclada, en tal manera que dels dits cans son morts sobre ccc. milia, e de nostra gent vi.^ª lxxxxvii., e de naffrats molts, los quals lo dit frare Johan ha tots sanats o gorits, solament tocant-los ab lo nom de Jhesús. E nos, en calçant los cans qui fugien atrás, e passant los ponts que fets
5 havien, los hem barregades totes les tendes llurs que tenien dellá lo riu, de que los hem pres tot son or e argent e molt rich joyell, e bombardes per compte ccxxx., que la menor tirave pes de v. quintars. E lo dit qua major, vehent açó, es fogit molt aviladament, e se es retret atrás be xvi. jornades.
10 Per que, Deu volent, d'aquí anant no'l pressam res. E acabada nostra batalla, la qual durá d'aquell jorn que començam de matí, hora de tercia, durant tot lo dia e tota la nit, e lo centdemá fins hora de mig jorn, a numqua haver fi, ne gens reposar, havem cercat lo pelagrí, que ni entre los vius ne los morts may lo hem pogut veure ne trobar ; de que tots fiam fos angel de Deu a
15 nos tramés, e crehem que d'aquí avant Deu nos dará victoria e ajuda, que entrarem e conquistarem molt mes avant. Per sa mercé sia. Amén.

Les dites letres, que lo dit rey Blach ha trameses al nostre Sanct Pare, son dues, la una en son lenguatge, la altre en lo nostre ; la del nostre es aquesta ; de la altra no se'n pot traure sentencia; creem totes continguen un
20 effecte.

LXXV

ENTRADA DE LA INFANTA, MULLER DEL INFANT DON ÈNRICH, QUONDAM

[20 setembre 1456]

Dilluns, a xx. del mes de setembre de l'any MCCCCLVI., vers les v. hores
 5 après dinar, intraren en Barchinona la infanta muller del illustre infant don
 Enrich, quondam, germá del senyor rey benaventuradament regnant,
 appellada dona Beatriu, e i. infant de edat de [] anys, fill dels dits
 don Enrich e infanta [Beatriu], vinents de las parts de Valencia. E partí
 lo dit jorn de la [vila] * de Molin de Reig, a la qual los honorables consellers
 10 acompanyats de molts notables prohomens isqueren a camí als primers
 albers, seguons ab antich es acostumat, per recebre-la e acompanyant-la.

A. cxcv

L'orde e forma del venir fou aquest : que lo dit infant precehia davant la
 mare uns tres o quatre parells, e la dita infanta venia al costat del senyor rey
 de Navarra ; e al davant, sens migá, anaven lo senyor bisbe de Barchinona,
 15 en mig de mossén lo governador de Catalunya, a part dreta, e mossén Ber-
 tran Torró, conseller en cap, a part squerra ; e al davant precehien los altres
 consellers seguons lur graduació ; e davant tots aquests, cavallers, ciutadans,
 mercaders e altres de diverses staments en nombre copiós. E vinent, dret
 camí, intraren per lo portal de Sant Anthoni fins al portal de la Boqueria ;
 20 e girant a ma dreta, tiraren per la Rambla avall, e intraren per lo portal de
 Freres Menors. E proseguint la sua intrada, tirá tot dret per lo carrer Ample
 e per los Cambis Vells, anant al Born ; e per lo carrer de Muncada, per la
 Boria e plaça del Blat, per lo carrer appellat dels Speciers e per la plaça de
 Sant Jacme. E axí, tot dret camí, passant davant la Diputació, intrá a la
 25 posada a ell aparellada, qui fou la casa del arthiaca major, davant la ca-
 pella de les Verges, al costat del palau del bisbe.

LXXVI

TRANSLAT DE LA LETRA QUE MOSSÉN P. DUSANY HA TRAMESA ALS MOLT
HONORABLES DEPUTATS DE CATHALUNYA, DEL TERRATREMOL QUE ES
STAT EN LA CIUTAT E PER LO REYALME DE NAPOLS.

5

[9 desembre 1456]

Mossenyors molt honorables e molt savis: Per la molta tribulació en
que tot aquest reialme es posat, per lo gran terratremol qui es stat a v. del
present mes, IIII.^e hores passada mige nit, per les moltes noves que per lo
mon se porien dir, he deliberat fer lo present avantatge, per ço que si als
10 era dit, siau avisats. Com aquella hora lo senyor rey se trobá en Ffotge, a
hon, per que la terra es molt plana, e les cases baxes, per gracia de nostre
Senyor Deu, lo senyor rey ha stat be, son fill e tota la cort; car lo dit terratre-
mol no ha fet * mal ne dan a la dita terra. És veritat, ací en Napols ha fet tant
dan que no es de scriure: son caygudes moltes sglesies, e infinides cases;
15 de gent morta, fins vuy, se'n diu son c. persones; lo dan es tant gran, que
es irreparable, en tant, que fins vuy, de les x. parts de la gent les nou dor-
men tots vespres fora la ciutat, o dins orts; totes les [cases?] son consentides, les
demés ubertes; lo castell de Sanct Elm, qui sta sobre aquesta ciutat, s'es tot
ubert, les torres xapades dalt a baix; ha'y morta la mes part de la gent, e tots
20 los sostres per terra, en tant que hos desffará de tot o se ha obrar de peu.
Fora aquesta ciutat, per semblant, es stat grandissim dan; totes les terres
e castells en la muntanya ne han haut major sentiment: a Ariano, terra
de mes de mil fochs, s'es tota dirruida; ha'y morta tanta de gent que no es
de dir; Apixi, Troya e altres terres, totes grosses, han pres tant dan que
25 nunca tornaran. La Padula, terra de mes de cccc. fochs, n'es anat tot per
terra, e morta de les xx. parts de la gent les xviii.; e morts tots los fills del
senyor de la terra, lo qual es gentil hom de Capuana, lo qual s'es trobat
ací; Benavent, per semblant, ha pres gran dan: dien hi ha mortes mil per-
sones; fins vuy no sab hom la resta de les terres del reyalme com han stat,
30 be es creu tothom ne haurá hauda bona part; lo mes dan es la volta de Abrus-
so, provincia de grans muntanyes. De Macina hem ja nova lo'y han sentit,
peró poch après d'aquell gran se'n han sentit alguns, emperó son stats tan
petits, que uns o han sentit altres no. Lo castell Nou no ha pres altre dan sino
que la gran sala s'es un poch fesa, e l'esglesia. Feta en Napols, a viii. de de-
35 sembre any mil CCCCLVI.

A. cxcv v.

LXXVII

[ORDINACIO PER LA FESTA DE CORPUS]

[15 i 16 juny 1457]

- *Lo orde del anar a les vespres lo vespre precedent la feste del Cos preciós A. cxcvi
5 de Jhesu Xpist.
Dimecres, a xv. de juny any MCCCCLVII¹.
Mossén lo vaguer ; mossén Bnt. Miquel ; mossén lo deputat d'Aragó ;
mossén Fferrer Nicholau de Gualbes.
Mossén Antich Martí ; mossén lo batle ; mossén Bertran Torró.
10 Mossén Miquel de Manresa ; mossén Johan Bach ; mossén Luís de
Castellví.
Mossén Johan Vivó ; mossén Joahn Ça Rovira.
Mossén Anthoni Pelegrí ; mossén Ffranci de Perarnau.
Mossén Ramon Guerau ; mossén Thomás Pujada ; mossén P. Vicens.
15 Johan d'Aguilar, major ; misser Gaspar Vilana ; Johan de Torralba.
Misser Johan Dalmau ; misser P. Desvalls ; Pere de Monrós.
*Johan Despuig ; Martí Solzina ; Bnt. Corcó ; Bng. Dez Lor. A. cxcvi v.º
Gabriel Ces Oliveres ; Anthoni Sala ; misser Ramon Soler.
P. Desplá ; Luís d'Olibes ; Pere Johan [de Manresa].
20 Bnt. Delgás ; Luís Gilabert ; Jacme Dez Valls.
Anthoni Serradell ; Jacme Bertran ; Johan Fogaçot.
- *Artistes e menestrals : A. cxcvii
Ffrancesch Matella ; Ffrancesch [Gallart].
Johan Ginebret ; Pere Carbonell.
25 Barthomeu Sellent ; Andreu Malbech.
Johan Plana ; Jacme Perdiguó.
Anthoni Ces Illes ; Pons Serdanya.
Nicholau Ça Font ; Maciá Salamó.
Pere Devesa ; Aparici Querriol.

¹ Aquesta relació pot comparar-se amb la que dona el *Llibre d'Agraduacions*, 1456-1492, f. 18.

Pere Tallada ; Ffrancesch Fuster.
 Pere Balaguer ; Johan Grasset.
 Pere Ster ; Bnt. Roqueta.
 Nicholau Busquets ; March Verguós.
 5 Jordi Vives ; n'Albareda.
 Joan Sigar ; Pons Guerau.
 Johan Dalmau ; Ffrancesch Folgueres.
 Ffrancesch Mulet ; Jacme Gili.

10 *En la festa del sagrat Cors de Jhesu Xpist, la qual fou celebrade a XVI. A. CXCVII v.
 del mes de juny del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLVII,
 foren elegits per los honorables consellers los deíus nomenats.

Primerament a la Seu e fins a la Cort del vaguer : Daniel de Manresa,
 ciudadá, Barthomeu Belloch, obrers ; mossén Johan Dalmau ; mossén Ra-
 mon Dez Soler ; Luis d'Olibes ; Simon Sala ; Bnt. Dalguas ; Ffrancesch
 15 Matella, notari ; Anthoni Bells, argenter ; Johan Dalmau, barber.

De la Cort del vaguer fins a la cappella d'en Marcús : misser Johan
 Ros ; misser Anthoni Figueras ; misser Jaume Ubach ; Johan de Monreyal ;
 Jacme Soler ; Nadal Moge, barber ; P. Carbonell, sabater.

20 De la cappella d'en Marcús fins al Born : misser Gaspar Vilana ; P.
 Johan de Manresa ; Luís Ros ; misser Johan May ; Thomás Reig ; Jacme
 Dez Valls ; Bnt. de Vilaplana ; Luís Gilabert ; P. Tallade, notari ; Jacme
 Perdiguó, sabater ; Melxior Rotlan, barber.

25 Del Born fins a la carniceria del carrer Ample : Agustí Alba ; Batho-
 meu Miró ; Jacme Bruguera ; Barthomeu Ram ; Johan Rossell, specier ;
 Jacme Puig, pellicer.

De la carniceria del carrer Ample fins al cantó del Reguomir : Gabriel
 Homedes ; misser Andreu Çolzina ; Dalmau Ça Carrera ; P. Dez Pla ; P.
 Vicens Febré ; Jacme Bertran ; Barthomeu Quintana, sucrer ; P. Robió,
 mandrater.

30 *Del Reguomir fins a la Seu : Jacme Dez Quer ; Johan Ça Coma ; Gal-
 bert Antich ; P. Ponç ; Thomás Dez Mas ; Anthoni Abells, causidich ; March
 Verguós vanover. A. CXCVIII

En loch dels prohomens que acostumaven portar los brandons blanchs
 denant lo segrat Cors de Jhesu Xpist son stats posats xxiii. preveres,
 35 vestits de sengles camís e sengles dacmáticas, ab barbas e cabelleres de
 canem blanch, rullades, ab sengles coronas al cap, representants aquells
 xxiii. vells que sant Johan Evangeliste recita star denant la cadira de Deu

cantants : « *Sanctus, Sanctus, Sanctus* » ; e axí salmonant e seguint la processó portaren brandons cremants en les mans denant la custodia.

Los qui portaven los bordons del pali deiús lo qual es portat lo Cors preciós de Jhesu Xpist, e en la forma devall contengude, son los següents.

5

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Johan Vivó, conseller quart.
Mossén Arnau Guillem Pastor, regent
la Vagueria.

Mossén Antich Martí, conseller se-
guon.

Mossen Anthoni Palagré, conseller
quint.

Mossén Bnt. Miquel, conseller en cap.

Mossén Miquel de Manresa, conseller
terç.

10

LXXVIII

* DE LA ARMADA FETA PER LA CIUTAT, DE III. NAUS, I. BALENER E II. GALEAS. B. VIII

[7 agost 1457]

- 5 Digmenga, a VII. del mes de agost del any MCCCCI.VII., entre les VI. e VII. hores de matí, foren portades les banderes de la beneventurada armada que la insigna Ciutat de Barchinona fa de present contra genovesos e altres enamichs del senyor rey, de quatra naus, un balaner e dues galeas, a la Casa de la Ciutat ; de les quals fustes es capitá lo molt honorable mossén
- 10 Bernat Miquel, conseller en cap l'any present de la dita Ciutat, hon ere dit honorable capitá, qui, partint de la dita casa acompanyat dels honorables mossén Arnau Guillem Pastor, cavaller, regent la Vegueria de la dita ciutat ; mossén Barthomeu Castelló ; mossén Jacme Janer, regent la Batlia general de Cathalunya, cavallers ; en Guerau de Clasquerí e d'altres molt
- 15 notables ciutadans, mercaders, artistes e menestrals, tiraren drete via a la Seu de la dita ciutat, precehint als dessús dits VIII. parells de trompetes sonants ; e après sucessivament, II. homens portants les dites banderes pleguades en una post sobre llurs caps ; e après seguint-se III. ministrés sonants davant los dits capitá e altres a ell acompanyants, exint de la dita
- 20 Casa de la Ciutat, tirant per la plaça de Sent Jacme e davant lo portal de la Deputació, girant al cantó de la casa del honorable mossén Narcís de Sent Dionís, canonge de la dita Seu, intrant en la dita Seu per lo portal davant la font de la claustra, e devallaren en la capella de la verga sancta Eulalia, cors sant de aquesta ciutat ; e aquí, tots ensemps, ab gran davoció,
- 25 hoyren una misse baxa del Sanct Esperit, la qual celebrá lo honorable micer Aguostí de la Illa, doctor en decrets e canonge de la dita Seu, persona en dies, virtuosa e de notable vida, qui beney solempnament les dites banderes. E stant lo dit capitá agonollat davant lo altar de la dita capella, e lo dit canonga beneynt les dites banderes, possá lo standart del dit capitá en
- 30 los * seus braços, stant ell axí agonollat. En après, seguit tot lo dessús contengut, lo dit honorable capitá, ab tots los dessús a ell acompanyants, muntaren per les graus de la dita capella alt en lo pla davant lo cor de la dita

B. VIII v.º

Seu. E passant per lo mig del dit cor, precehint les dites trompes, e succehint los dits II. homens qui portaven les dites banderes, los quals regien I. artiste e I. menestral, venien mediate los ministrés, tots sonants, davant los dits honorable capitá e a ell accompanyants. E axí isqueren per lo portal major de la dita Seu, e vogint davant lo palau episcopal, tirant tot dret a la plaça de Sent Jacme, prenent per lo carrer vulgarment appellat dels Especiers, e per la plaça de les Cols a la plaça del Blat, e tirant per lo carrer de la Argenteria, alias, de la Mar, anaren tot dret per los Cambis a la Lotge de la Mar de la dita ciutat; e aquí entraren tots los dessús mencionats ab lo orde e forma dessús contenguda. E foren aquí liurades les banderes e standart als capitá e patrons de les dites fustes armades, tostemps trompant e sonant los dits trompetes e ministrés. E finalment, los dits honorable capitá e a ell accompanyants, exint de la dita Lotge, precehint los dits trompetes e ministrés, davant los quals anaven alguns qui portaven lo standart del capitá en una asta, alt desplagat, en que eran pintats los turments de la gloriosa verga sancta Eulalia, ab un Jhs. de letres franceses deurades, ab algunes altres letres guótiques d'aur,¹ e ab II. banderes de cortar ab les insignies de la Ciutat, e altres dues de les armes del capitá, totes alçades en sengles astes e desplaguades. E en aquesta orda, tirant devant lo porxo del Forment e per les Pinyoneres fins davant lo carrer vulgarment appellat del Reudor, e aquí giraren vers la Riba de la mar, hont staven apparallades III. barques de pavescam de les dites naus e fustes; e aquí lo dit honorable capitá, despullant-se la gramalla de la consellaria que portave, posant-se un collar d'aur, pres comiat dels honorable regent la Vegueria e altres a ell accompanyants. Axí emperó, que beçá e abraçá lo dit honorable regent e lo honorable mossén Ferrer Nicholau de Gualbes, sogre seu, e lo honorable mossén Antich Mertí e mossén Miquel de Manresa, consellers, e companyons * seus, e los altres abraçant tant solament. E axí se recollí en una de les barques de pevescam, e ab ell ensemps intraren en les dites barques los trompetes e ministrés e alguns dels ciutedans, mercaders, artistes e menestrals.

B. IX

Les sobredites banderes e standart foren liurades dins la dita Lotge al sobredit capitá e patrons de les dites naus, segons se segueix, per en Johan Oliver, scrivá del offici de racional de la Ciutat.

¹ Aquest deu ésser l'estandart que pintà Jaume Vergós, i al qual fa referència el consell tingut el dia 6 de setembre de 1457: «Item, fou posat en lo dit Concell com en Jacme Vergós, pintor de la Ciutat, havia dada una supplicació a ells dits consellers a fi que fos lesta en lo present Concell, contenent en efecte que com per ells consellers fos manat al dit Vergós que fahés un standart al capitá de les galeas de la dita Ciutat, jatsia fos acostumat

de fer-li panons de trompetes, però, per evitar despeses, fou delliberat li fos fet lo dit standart, e ara, al retre lo compte lo dit Jacme Vergós, per los honorables racionals fahent lo dit compte de la dita práticha, li tenen empatxat lo dit compte, e per ço supplicave que per lo dit present Concell hi fos provehit, segons en la dita supplicació era contengut, la qual fou legida en lo present Concell.»

(Reg. de Deliberacions, 1456-1458, fol. 119 v.º)

Primerament, fou liurat a en Jacme Gual, scrivá de la nau del dit capitá, lo sobredit gallart o standart de cetí o catuy blau, ab les armes o turments de sancta Eulalia, segons es dit.

5 Item, una bandere gran de saya, ab les armes rayals e la imatge o invocació de nostra dona, de sent Miquel, de sancta Eulalia, de sent Jordi, de sent Nicholau, appellada la bandere del indirinell.

Item, un gallart de proha, de tela blancha, ab la creu de saya vermella.

Item, dos panons de cortar, de saya, ab les insignies de la Ciutat.

Item, un panó de cortar, de saya, ab les armes del capitá.

10 Item, altre panó de cortar, de saya, ab les armes del patró en Ces Corts.

Item, foren liurats a en Pere Ça Torra, patró de la una de les dites *III*. naus, tres penons de cortar, de saya, ço es *II*. ab armes e insignies de la Ciutat, e *I*. de les armes del capitá.

Item, foren liurats an Melchior Mates, patró, *III*. panons de cortar, de saya, ço es, *II*. ab armes de la Ciutat, e la *I*. ab armes del capitá.

Item, an Thomás Pujades, patró, *III*. panons de cortar, de saya, ço es, *II*. ab armes de la Ciutat, e la *I*. ab armes del capitá. E mes un gallart de proha, de tela blancha, ab una creu de saya vermella.

20 * Item, a Vicenç Vilabella, patró del balaner, un panó de cortar, ab armes del capitá. Es ver, no li'n fou liurat nagú ab armes de la Ciutat, per tant com sa deya que les galeas ne havien de sobergues, e li'n darien una o duas.

B. IX v.º

LXXIX

* MEMORIAL, COM LA BANDERA ISQUÉ VERS LA VILA DE CAULES DE MUNT-
BUY, PER TANT COM EN CASTELLBELL, DONZELL, FORTÍVOLMENT SE'N
HAVIA MANADE DE LA DITA VILA DE CAULES LA DONA [NA ISABEL],
MULLER DEL HONORABLE EN JOHAN ROMEU, QUONDAM, CIUTEDÁ, QUI
FOU FILLA DEL HONORABLE EN BNT. SPLUGUES, QUONDAM, SCRIVÁ DEL
CONSELL DE LA DITA CIUTAT.

[14 octubre 1457]

Divendres, comptant XIII. del mes d'octubre del any mil cccclvii., vers
VIII. e deu hores ans de mig jorn, intrá en la present ciutat de Barchi-
nona¹

¹ El text restà interromput. Apareix, però, integra-
ment en el *Dietari*, en la diada corresponent:

«Divenderes XIII. Lo dit die, en la matinada, vers
VIII. e x horas, entrà per Barchinona i. hom cridant
altes veus viaffos, e continuá lo dit somatent a les Corts
del vaguer e balle e en la Casa de la Ciutat, denunciant
que i. gentil home de linatge, appellat Castellbell, ab
alguns cómplices, a cavall ab bons rossins, en nombre x.
o XII., e xxx. o xxxx. a peu, entre x. e XI. horas de la
nit passade, vengueren a Caules de Monbuy, on per les
morts se eren apertades algunes notables dones, e entre
les altres la honrada dona [na Isabel], muller del honrat
en Johan Romeu, quondam, ciutadà, jove vidua, filla
del honrat en Bernat Splugues, quondam, scrivá del ho-
norable Consell de la dita Ciutat, e ab maneres fictes, sots
color de donar-li una letra, seguons relació de aquell
qui continuá lo so dessús dit, fortívolment pres la dita
dona jova vidua, iniquament e mala.» (*Manual de No-
vells Ardiis*, vol. II, pàgs. 274 i 275).

La sortida de la host fou motivada pel manament del
regent la Vegueria de Barcelona, contingut en la lletra
següent:

«Arnau Guillem Pastor, cavaller, regent la Vagueria
de Barchinona, de Agualada e de Vallès, de Moyá e de
Moyanés. Als honorables los procurador, batle e ju-
rats de la vila e baronia de Martorell, salut e honor:
Com nos, per execució de procés de sometent e de
pau e treva fet contra en [Pere de] Castellbell, don-
zell, e altres cómplices seus, per rahó de la preda per
ell feta cohactament e fortívol de la dona na Ysa-
bel, qui fou muller del honorable en Johan Romeu,
quondam, ciutadà de Barchinona, haiam necessaria la

vostra host. Per ço, vos requerim he us manam que, vista
la present, sens dilació alguna, ab la dita vostra host ben
exercitada e avituallada, siats en la present vila per se-
guir-nos en aquella part en la qual per la dita execució
será necessari anar. En altra manera, siau certs que pro-
cehirem contra vosaltres e bens vostres a execució de
penes e en altra manera, segons per dret, constitucions
de Cathalunya e usatges de Barchinona trobarem esser
vist fahedor. Offerints-nos per vosaltres en semblants
cassos fer lo de que som requerints. Dada en la vila de
Caldes, sots lo segell de les nostres armes, per fretura del
comú de la nostra Cort, a XIII. dies del mes de octubre
en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil cccc.
cinquanta set.» (*Cartas Comunas originals*, 1457, nº 259).

La deliberació del Consell tingut el dia 15 d'octubre
dona algunes clarícies del fet:

«Aquí fou exposat per lo honorable mossén Antich
Martí, un dels dits consellers, en nom de tots, com dijous
prop passat, envers les XI. hores de nit, en Pere de Cas-
tellbell, donzell, ab companyia de molta gent armada,
ere entrat en una casa hon stava la dona na Isabel, mul-
ler que fonch del honorable en Johan Romeu, quondam,
ciutadà de aquesta ciutat, en la vila de Caldes, e violent-
ment aquella han presa e se'n han menada. E per terror
de la dita gent d'armes, lo batle de la dita vila no gosá
metre só, ne los de la dita vila no hagueren ánimo de
resistir-hi. E de continent, ells consellers, sabuda la dita
tant gran novitat, consellaren al honorable mossén lo
regent la Vagueria que anás a la dita vila de Caldes,
e continuant son procés donás orde, que lo dit Castellbell
e altres sequaces seus venguessen en son poder e fos
cobrada la dita Isabel.

E per quant ells dits consellers han rebudes letres del dit regent ab les quals demanave esforç de gent mes que no ha, crehent que los dits malfaytors se hauran. E encara lo dit regent, ab ses letres patents, requer los sotsvagner e batle de la dita ciutat que convoquen les hosts en la present ciutat, les quals los dits sotsvagner e batle han convocades per presentació que han feta a ells dits consellers de les dites letres e requesta en virtut de aquelles. E per ço, ells consellers, posaven les dites coses en lo present Concell, per tant que y fos degudament provehit.

E proposades les dites coses, e hauts diverses rahonaments entre los dits consellers, Concell e juristes, finalment fou delliberat e conclós, que per servey del senyor rey, benefici e honor de aquesta ciutat e castiguar tals malfaytors, fos obehit a les dites letres e requesta, e fos convocada la host en la dita ciutat en la forma acostumada; e que demà, que será digmenga, pertescha e vaie la via dels dits malfaytors per pendre aquells e cobrar la dita dona. E de continent, sens disgregar-se lo dit Concell, fou ordonade certa crida per la dita rehó, e aquella lesta e habilitada per lo dit Concell, per aquell fou delliberat que prestament fos publicada per los lochs acostumats de la dita ciutat. E mes, fou delliberat que lo panoner o portador de la bandera de aquesta ciutat fos lo honorable n'Arnau Squerit, ciutadà. E axí hac fi lo dit Concell. » (*Registre de Deliberacions*, 1456-1468, f. 129 v.º)

En el *Registre d'Ordinacions*, 1456 a 1462 f.º 51, poden veure's les següents crides:

« Per la presa de la dona Isabel, muller d'en Romeu, quondam.

Ara hoiats tothom generalment que us fan assaber los honorables en Bnt. Berthomeu Farrer, sotsvagner e regent la Vagueria de la ciutat de Barchinona, per absència del honorable mossen Arnau Guillem Pastor, cavaller, regent la Vagueria de Barchinona, de Agolada e de Vallés, de Moyá e de Moyanés, ara de la dita ciutat absent, e d'en Berthomeu Agustí de Maçanet, batle de Barchinona, e de quiscun d'ells tant com se pertany a sa jurisdicció. Que com lo dit sotsvagner e regent, haut concell e delliberació dels honorables consellers,

haie treta la bandera de la Casa del Concell e posada aquella en la plaça del Blat de la present ciutat, segons es acostumat; e en lo dit Concell sia stat delliberat que la dita bandera partesca de la dita ciutat lo dia present per continuar e exequitar lo somatent qui es stat emés e convocat per rehó de la capció, rapta e preda violentment de la persona de la dona na Isabel, muller del honorable en Johan Romeu, quondam, ciutadà de Barchinona, fetes per en Pere de Castellbell, donzell, en Magadins, de la vila o parroquia de Moyá, e en Castelló lo Coixo, de la vila de Sant Saloni, e altres cómplices e seguaces seus, los quals, a XIII. del present mes, foren publicats per gitats e separats de pau e treva per les causes e rehons en lo procés e altres actes per rehó del dit so fets e actuats. Em per amor d'açó, los dits sotsvagner e regent e batle, de concell dels dits consellers, manen a tothom generalment, de qualsevol stament, ley o condició sia, que de continent traguén lurs panons e seguesquen lo dit sotsvagner e regent e la dita bandera ab lurs armes, e de aquell no's partescuen sens licencia del dit sotsvagner e regent demenada e obtenguda. »

« Per la dita rahó de la bandera.

Ara hoiats que us fan assaber lo honorable mossén Berthomeu Agustí de Massanet, batle, de concell dels honorables consellers de Barchinona, manant a tots e sengles mestres de cases, molers e tranchadors de pedre de la dita ciutat que per servey del senyor rey e prosequió de alguns malfaytors gitats de pau e de treva, fautors, conselladors, sostenidors, receptors e ajudadors e en exequió fahedora contre ells e lurs bens; e açó per rahó del cas e rapta fet en e de la persona de la dona Isabel, muller d'en Johan Romeu, quondam, ciutadans de Barchinona, lo dit batle haie mester los dits mestres de cases, molers e trenchadors de pedre que ab lurs eynes e arreus de lur ofici necessaris haïen a seguir lo dit batle o qui ell manerá, e de ell o de aquell que ell manerá no's partesque sense sa licencia demanada e obtenguda. En altra manera, si contrafahien seria procehit contra ell axí com inhobedients als manaments del senyor rey e de sos officials. E quart-s-i qui guardar si ha. Vedit lo batle. »

LXXX

* VAXELLA D'ARGENT PRESENTADA PER PART DE LA CIUTAT AL ILLUSTRE DON KARLES, PRIMOGENIT D'ARAGÓ, ETC. FILL DEL SERENISSIM SENYOR LO SENYOR DON JOHAN, REI D'ARAGÓ, ETC.¹ B. XVII

5

[25 abril 1461]

Primo, una bacina d'argent deurada, qui pesa VIII. marches, v. onces, VI. argenç e mig, a rahó de VIII. lls., v. diners lo march. E mes, una altra bacina d'argent deurat, qui pesa VIII. marches, VII. onces, al dit for, qui per abdues les dites bacines pesaren XVIII. marches, III. onces, VI. argenç e mig, qui a la dita rahó prenen la suma de la quantitat fora posada, e feu les dites bacines n'Anthoni Dies, argenter CLIII. lls., s. VIII.

Item, d'en Barthomeu Serdá, argenter, una copa cobertorada d'argent deurada, qui pesa III. marches, III. onces, x. argenç e mig, a rahó de VIII. lls. x. s. lo march. E mes, un bací de barber, d'argent tot blanch, ab senyal de Ciutat; pesa VI. marches, VII. onces, XIII. argenç, a rahó de VI. lls. lo march. E mes, un escalfador, d'argent tot blanch, ab son cobertor, pesa III. marches, III. onces, XIII. argenç e mig, a rahó de VI. lls., x. s. lo march. E mes, una caldereta, de argent blanch, per tenir aygua beneyta, ab un salpasser, gornit d'argent; pesa III. marches, III. onces, XI. argenç, a rahó de VI. lls. lo march. Munta tot CXXXVI. lls., VII s. XI.

Item, d'en P. Nabot, argenter, quatre tasses d'argent, deurades, qui pesan VIII. marches, XIII. argenç, a rahó de VII. lls., xv. s.. E mes, un lot d'argent blanch; pesa VII. marches, VII. onces, xv. argenç, a rahó de VII. lls. lo march. E mes, quatre cetres d'argent blanch, pesan x. marches, VIII. argenç e mig, a rahó de VI. lls. lo march. Valen per tot CLXXVIII. lls., III, s. x.

* Item, d'en P. Pons, cambiador, una arqueta de argent, tota deurada; pesa v. marches, III. onces, III. argenç, a rahó de VIII. lls., x. s. lo march. E mes, un plat gran de tallar, d'argent blanch; pesa VIII. marches, onces, VIII.

B. XVII v.º

¹ L'acord del Consell de Cent jurats sobre el donatiu d'aquesta vaixela, fou pres el dia 25 d'abril de 1461 i està concebut en els següents termes:
* Que lo donatiu sia fet al illustre primogenit, fahent-li

aquell donatiu que es acostumat fer a altres primogenits, però que la factura de la vaxella sia feta a tota sa voluntat, pus lo cost no sia mes de lo acostumat. » (*Reg. de Deliberacions*, 1459-1461, f.º 186.)

argenç e mig, a rahó de v. lls., xv. s. E mes, altre plat gran de tallar, pesa
viii. marches, iiii. onces, viii. argenç a rahó de v. lls., xv. s. lo march. Val
per tot..... CXXXXVII. lls., v. s.

Item, d'en Ramon Costa, argenter, un confiter d'argent deurat, ab se-
5 nyal de la Ciutat, qui pesa xv. marches, v. onces, xiii. argenç, a rahó de
x. lls., lo march. CLVII. lls., vi. s. x.

Suma de tot lo demunt dit argent: ciii. marches, vii. onces, iii. quarts,
i. argenç.

Suma lo cost de tot lo dit argent: DCCLXXIII. lls., iiii. s. iii.

LXXXI

* CEPULTURE DEL ILLUSTRE DON KARLES, PRIMOGENIT D'ARAGÓ Y FILL DEL MOLT ALT E MOLT EXCELLENT SENYOR LO SENYOR REY EN JOHAN, BENAVENTURADAMENT REGNANT. B. XIX

5

[22 setembre - 5 octubre 1461]

Per ço que en los successors no pas la memoria de les coses deiús descrites, les quals los legints lo present acte les hagen com a presents, e no sian mesos en oblit, los honorables mossén P. Dez Torrent, maior de dies ; mossén Luís Setantí ; mossén Simeon Sala ; mossén Honorat Ça Conamina ; mossén Raphel Vilar, concellers l'any present de la ciutat de Barchinona, menaren a mi, Johan Mayans, scrivá del offici dels honrats racionals de la Casa de la present Ciutat, que la bona fi de la mort e solempnitat de la sepultura del illustra don Karles, primogenit d'Aragó e de Sicilia, princep de Viana, fill e loctinent general irrevocable en lo principat de Cathalunya del molt alt e molt excellent senyor lo senyor rey en Johan, 15 benaventuradament regnant, e tots los actes procehins e seguins aquella, continuás sos degut orde de scriptura. Per tant, jo, dit Johan Mayans, he procehit en continuar les dites coses en la forma següent :

Ço es, que com lo dia de dimarts, que comptavem XXII. del mes de setembre, del any de la Nativitat de Nostro Senyor MCCCCLXI., e altres dies precedents, lo dit illustre primogenit, de santa e immortal recordació, jagués detengut de gran malaltia, de la qual morí, en la cambre sobirana del palau reyal de la dita Ciutat, sobre un lit de repós, per los * honorables consellers e Consell ordinari de XXXII. foren eletes quatre persones, ço es, una de 20 cascun stament del dit Consell, a les quals fou dat special carrech, que anassen al dit palau, hon lo dit primogenit jaye detengut de la dita malaltia, e vahessen e haguessen cura de tenir aquell aprop en tot lo mester de la sua malaltia, axí en vallar aquell, com en tenir aprop los metges qui de dit primogenit tenian cura. E de fet, les dites quatre persones eletes, en- 25 continent, per executar les dites coses, foren al dit palau.

E acostant-se la matinada del dia après següent, que era dimecres, festa de la gloriosa verge santa Tecla, que's comptava XXIII. del dit mes de setem-

B. XIX v.º

bre, entre les XII. e una hora matí del prop dit dia, lo dit illustre primogenit, sentint que la sua hora se aproismave, dix tals paraules: «Mi processo se va a publicar». E axí, havent sentiment de la sua mort e dient lo terma de la sua fi, jatsessia los metges nos tinguessen predit la
 5 sua darrera hora li fos tant vehina, però ell, conaxent-se, dix ab paraules congoxoses que li liurassen lo Corpus, dient per tres vegades: «lo Corpus, lo Corpus, lo Corpus», e de fet li fou liurat lo Cors preciós de Jhesu Xpist vers les dues hores de matí del prop dit dia, e fou-li liurat per un prevera de la Seu, axint de la Seu; lo qual rebé ab grandissima devoció e contricció,
 10 e volch li levassen los anells que tenia en les mans, dient que ab vanitat del mon no se'n volia anar. E demená pardó a alguns dels consellers e deputats, e molts familiás seus qui allí eran presents, e foren aquí tan grans plors, crits e lamentacions, que era gran tristícia e congoxa de cor. E combregat lo dit primogenit, poch après li fou liurat lo sagrament de la Eucarestia, e liurat lo dit sagrament, lo dit illustra primogenit perdé la paraula,
 15 e vers les tres hores de matí del prop dit dia reté * la sua ánima a nostro senyor Deu, qui aquella se creu rebé e pujá en Paradís, segons obres d'ell se seguiren, de les quals avall será feta alguna mensió. E la dita cambre, hon lo dit primogenit morí, aquelles hores stava ampaliada de drabs de
 20 ras molt bells. E pus lo dit primogenit hac retud lo deute de natura, al qual axí grans homes com pochs son obligats, fou deliberat, que lo cors del dit primogenit fos embalsamat, e axí's feu, car encontinent lo obriren, e traqueran ço que se custuma, e embalsamaren-lo; e après, com fou embalsamat, fou vestit en la forma següent, ço es: que li vestiran una camisa prima,
 25 un gipó de domás carmesí, una barreta al cap, violada, e sabates negres, e tirat après, li vestiran una roba de vellut negre, folrada de cetí carmesí, restrant. E axí stech tot lo dit die de dimecres sobre lo lit de repós en que finá sos derrers dies, e fou-li feta certa luminaria qui allí cremá, e molts frases de la Mercé, continuament, lo dit dia fins lo die après següent stigu-
 30 guerán en la dita cambre dient offici de morts e altres oracions.

Aprés, lo dijous XXIII. del dit mes de setembre, los dits honorables consellers, tots sinch, qui per lo dit illustre primogenit, ensemps ab don Johan de Bemunt, don Johan d'Ixer, camerlench, don Johan de Cardona, maiordom del dit senyor, e mestre Queralt, del orde de Prehcadors, con-
 35 fessor del dit senyor, foren elets mermessors per lo dit senyor primogenit, volents metre en degut orde les coses necessaries a la solemnitat de la sepultura del cors del dit illustre primogenit, delliberaren que lo cors del dit primogenit fos * devallat en la sala reyal del dit palau, al mig de la qual hagueran fet fer un lit alt ab bancals al entorn, lo qual lit fou cubert de certs
 40 matalaff, sobre los quals fou posat un bell e molt ricós cobertor de cetí carmesí, ab coronas de fil d'or e de seda, ab altres obratges sembrat; e foren

B. xx

B. xx v.º

posats al cap del dit lit tres coxins cuberts de drap d'or, e dos semblants als peus ; e sobre los bancals del dit lit foren meses catiffes de diverses obratges, molt belles ; e sobre lo dit lit fou mes un pavalló gran, fet a quatre cayres, de cetí blanch, ab diverses obres d'or e de seda, molt costós e bell, qui retia simbori o capell sobre lo dit lit. E totes les dites coses sobre posades en lo dit lit eran propries del dit illustre primogenit. E la dita sala fou a cascuna part ornada de diverses draps de ras, molt bells e nous, obrats ab molta seda, en que eran los sinch actes istorials fets per Ercules. E foren-hi constituits XI. altás, ço es, III. a cascun costat, II. als peus e III. al cap, lo hu dels quals tres era alt en lo tribunal hon lo dit primogenit, mentre vivia, seya en sa cadira reyal quant se tenia audiencia. E ordonades les dites coses, los dits honorables consellers, ajustats en la casa del Consell de xxxii. de la dita Ciutat, ensemps ab lo honorable mossen Bnt. de Guimerá, vervessor, vaguer de la present ciutat, e ab alguns promens de cascun stament de la dita ciutat, anaren al dit palau, e muntaren en la cambre hon lo dit cors stave vestit e sobre lo dit lit ; en la qual cambre era ja lo reverent bisba d'Ozca, lo comte de Pallars, deputats de Cathalunya e molte altre notable gent ; e cascú se assech, no tenint orde, com la multitud de gent hi era gran.

* E poch après, muntá lo clero de la Seu processionalment ab la creu major de cossos levada, e allí lo reverent bisbe de Vich, qui en vida li era molt familiar, feu al dit cors absolució general ; e feta la dita absolució, lo cors del dit primogenit, qui lavors stava cubert ab un lansol prim, fou descubert e romás scarat, vestit en la forma demunt narrada ; e aquí, axí per sos familiás com per altres, vahereu plors e crits, que era gran dolor lo hoyr. E lo dit cors fou pres sobre un lansol per certs familiás del dit primogenit, e fou davallat ab la dita proffessó fins al derrer sostre del primer, e allí fou mes sobre un lit de morts, cubert de un drap carmesí, brocad d'or, ab plors, crits e grans lamentacions. E sobre lo dit lit, lo dit cors, descarat, fou portat per don Johan de Bemunt, don Johan d'Ixer, don Johan de Cardona e molts barons e altres familiars del dit senyor, tots vestits de saques o de entrellís, en la dita sala reyal ; e fou mes lo dit cors en lo dit lit, e fou posat lo cap vers la Seu e los peus vers lo portal de la dita sala ; e aquí havia gran moltitud de poble, que apenes s'i podia hom girar, e vahereu totem aquí generalment plorar, dolre, cridar, jamegar e plorar, fahent continença de gran dol, que era cosa de gran pietat e trencament de cor. E stant lo dit cors en la dita sala, tant com hi stech, en cascú dels dits altás foren dites misses ; e alguns jorns se'n hi digueran de altes ab xandres e orguens per ánima del dit illustra primogenit. Seblanment, per cascun jorn, stant lo dit cors * en la dita sala, lo clero, axí de la Seu com de les parroquies e monestirs de la dita ciutat, axí de homens com de dones, processionalment ab creus le-

B. XXI

B. XXI v.º

vades, continuaren dues vegades cascun dia fer absolucions denant lo dit cors en la dita sala, per reffrigeri de la ánima del dit illustra primogenit. E axí stech e romás lo dit cors en la dita sala, vestit e scarat, sots les dites solempnitats, del dit dia de dijous fins lo dimenge matí après següent. E axí
 5 stant en la dita sala scarat, dos uxers, qui en vida l'avian servit, ab ventalls de ploma lo ventaven, com si fos viu ; e lo dit dia de dimenge, que comtavem xxvii. del dit mes de setembre, vers dues hores de matí, lo dit cors fou despullat, sens que no fou enrejat, la qual cosa se hac a gran maravella, e fou mes dins dues caixes de fust, una dins altre, ab diverses polvores, e
 10 la sotirana fou cuberta de vellutat carmesí, molt bell ; e ab les dites caxes lo dit cors fou tornat en lo dit lit de la dita sala. E de les dites coses fou fet acte autentic per notari de la present ciutat, e encara de la casa de la Deputació. E com lo despullaren, per ço com la devoció de les gents era tanta per los miracles avidents que's seguiran stant lo dit cors en la dita sala, les
 15 robes que vestia foren trencades fins a calses e sebates. Es ver, que don Johan de Bemunt, qui era camerlench e gran familiar del dit senyor, e era comenador, e nat en lo regna de Navarra, demaná en gracia li fos dada la roba de seda que lo dit primogenit vestia, per fer portar aquella a Pampalona en commemoració del dit senyor, e fou-li dade.

20 * E per quant lo dit cors, per virtud de nostre senyor Deu, e per merits de la sua bona vida, lo dit dia de dijous, segons fou dit a mi' Johan Mayans, scrivá del present racional, per moltes e diverses persones dignes de fe, comensá fer diverses miracles, endressant contrets, qui era cosa de gran maravella ; e per causa de les dites la devoció de les gents era tanta, que sobre
 25 lo dit cors se abochá tante gent, que covench als dits honorables consellers fer fer al entorn del dit lit una tanca de fust ab dos portals, per ço que hagués orda, car per lo hu entraven e per altre exian. E axí mateix, per devoció que les gents tenien, la cuberta de la dita caxa fou squinsada, en tant que a trossets la se'n portaren ; e per la dita ocasió covench que lo dia ans que
 30 lo cors fos portat a la ecclesiástica sepultura, altre vegada fou cuberta del dit carmesí, e no tan solament se'n portaren a trossos la dita cuberta mas encara trosseiaren una part del cobertor del cetí carmesí demunt dit, que li fou posat en el dit lit ; e si no'l ne haguessan levat tot lo hagueren tallat ; e fon gran tala, com fos molt sumptuós.

35 E mes, lo dit dia de dijous, fou posada la creu major de la Seu, qui serveix lo jorn de la professó de Corpore Xpisti, al cap de la dita tanca, vers lo cap del dit cors, e aximatex hi foren posades iiii. banderes, una ab armes reials d'Aragó, altre ab armes de Sicília, altre ab armes de Navarra e França, e l'altre era gallard ab la divisa del dit senyor primogenit. E lo
 40 capitol de la Seu o lo clero de aquell, vahent los avidents miracles que lo dit cors fayha, delliberaren fer e elegir tres setsenes de preveres qui stiguessen

B. xxii

continuament ab lo dit cors fins fos a la * eclasiástica sepultura liurat ; les quals tres setzenes fossen depertides, ço es, que la una setzena stigués vuyt hores, e axí après les altres, de nit e de die; e axí's seguí.

B. XXII v.º

E les dites coses seguides, lo dit dia, dijous XXIII. del dit mes, los dits honorables conselers, vaent que lo dit illustre primogenit era passat de la present vide, en la fi del qual¹ fforen presents los honorables conselés, e encare les dites quatre persones per los dits concelers e Consell, segons demunt apar, aletes, e moltes altres, convengueren dins la casa del Consell de xxx. de la dita Ciutat, e per ço que per part de la dita Ciutat fos retud lo deute rahonable e pertinent e la solempnitat del cars del dit illustre primogenit, faheren appellar per los lurs vergués lo Consell ordinari de xxxii. de la dita Ciutat; e ajustat lo dit Consell en la dita casa, ffou aquí expossat per los dits honorables conselers lo cars sobre dit de la mort corporal del dit illustrissimo primogenit, e demenaren lur consell e acort sobre la serimonia per los dits honorables conselés en nom de la dita Ciutat servadora en la solempnitat de la dita sepultura, e per rahó * de aquella. E ffete aquí la proposició per los dits honorables conselés de les dites coses, hauts molts e diverses colloquis entre los dits honorables conselers e Consell, vistes he regunegudes algunes solemnitats de reys, regines, axí regnants com relictos, e del primogenit en Martí, rey de Sicilia e primogenit d'Aragó, segons se mostre continuat en scrits en lo archiu o casa del racional de la dita Ciutat, ffinalment ffou delliberat per los dits honorables conselers e Consell, que la solempnitat de la dita sepultura ffos ffete per part de la dita Ciutat de la fforma següent.

B. XXIII

Ço es, que los dits honorables conselers e los promens següents, ço es, los honorables en Jacme Ros e Ffrancesch Lobet, ciutadans; Johan de Lobera, Bnt. Pongem, mercadés; Barthomeu Agell, Johan Mateu, notaris; Johan Massanet e Steva Guitart, manestrals; e ultre aquells los honorables en Johan Ros e Guilem Pongem, cónsols de la Mar; Gaspar de Rajadell e Barthomeu Ferrer, obrés; e semblanment lo honorable en Barthomeu Quintana, clavari; Johan * Ginebret, scrivá del honorable Consel; e Johan Mayans, scrivá dels honorables racionals, als quals clavari e scrivans pertenyia per dret de lus officis, segons ffou trobat en lo dit archiu o casa del racional; e axí matex en Johan Vilanova e Johan Merqués, vergués dels honorables conselés, fossen vestits de sengles gramalles e caperons de bon tint, de drap de bruneta, e que les dites gramalles fossen a cascun tallades dins l'ort de la Casa de la dita Ciutat, metent cascú en la sua gramalla tant drap com hi agués mester. E sessassen esser donades a cascú vi. canes de drap, segons en altres temps era acostumat, e que d'aquí avant fos axí servat en los cassos en lo sdevenidor occorrents.

B. XXIII v.º

¹ El manuscrit diu «fi dels quals».

Ffou encara deslberat per los dits honorables conceles e Consell, que a la dita sepultura fossen ffets per part de la dita Ciutat cent l. brendons de cera, depes de v. lls. cascú, tots ennegrits, ab ii. senyals de la Ciutat en cascun brendó, dels quals fossen portats demunt lo dit cors c. ensesos, encemps ab
 5 l'altre luminaria ab son degut orde, com portarien lo dit cos a la sepultura, * e los restants servissen, sinquanta per lo aniversari fehedor per part de la Ciutat, encemps ab los que restarian dels cent; però que ffos ffete certa avinensa ab lo regent la sequestia de la Ceu a cert nombre dels dits brandons, los quals romanguessen a la dita sacrestia, e los restants fossen cobrats per
 10 lo candeler qui·l·ls faria; e axí's seguí, que per composició ffete fforen liurats a la dita sequestia de deu ciris hu, e los restants fforen cobrats per lo candeler qui ffets los havia.

Item, ffou deslberat e conclós per los dits honorables conselers e Con-
 cell, que a la dita sepultura ffos donat hun bell drap d'or imperial, en lo
 15 qual ffossen ffets xvi. senyals, ço es, viii. ab les armes del dit illustre primogenit, de sancta e immortal recordació, e altres viii. ab senyal de la Ciutat en les orles de tercenell negre, en les quals ffos encassat lo dit drap; lo qual ffos tot ffolrat de tele negre, e axí acabat ffos en degut orde posat sobre lo cors desús dit. Mas emperó, com en lo dit temps no's trobaren en negunes
 20 botigues de la dita ciutat draps d'or decents ne pertinent, ans eren sotils e en gran ffor, ffou acordat, que per lo regent la sequestia ffos present a la dita Ciutat lo drap d'or blanch inperial, que la Ciutat havia donat a la dita sequestia per lo cos present o anniversari * qui ffou ffet per la dita Ciutat per la mort de la sacra magestat del senyor rey Alffonso, de loable mamoria,
 25 oncle del dit illustre primogenit, en lo qual havia xvi. senyals, tots de la Ciutat; ab condició que en lo sdevenidor ne fos comprat un bell, lo qual, encasat e folrat ab los xvi. senyals primer dits, fos donat a la dita sacrestia. E lo qual drap prestat per la dita sequestia lo jorn de la dita sepultura fou posat sobre lo dit cors. E mes hi fou posat sobre lo dit drap un bell drap
 30 carmesí brocat d'or, e sobre lo dit drap hi fou mesa la spasa, que lo dit primogenit, vivint, se feya portar devant; lo qual drap d'or e spasa fou donada a la sequestia de la Ceu.

Item, divendres, que's comptave ii. de octubre del dit any, los dits honorables conselers feren fer crida ab trompes e tabals per la dita ciutat de
 35 la tenor següent.¹

¹ El text de la crida no fou continuat en el llibre de Solemnitats, consta però en el corresponent *Registre de Ordinacions*, i diu així:

« Per la sepultura del illustríssimo senyor primogenit.

Ara hoiats tothom generalment que-us notiffiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona com sia delliberat dilluns e dimarts propvinents esser feta la sollempnitat de la sepultura al gloriós cors del illustre

senyordon Carles, primogenit d'Aragó de immortal e sancte recordació; e sia vist als dits consellers, exhigints-ho los merits e gracias e singulars miracles fets per lo dit illustre primogenit, a aquell deure esser feta la dita sollempnitat de sepultura ab quanta mes honorifficencia fer se puxe; pregant, per tant, los dits honorables consellers a tothom generalment que los dits dies de dilluns e dimarts, tant quant durerá la dita sollempnitat de la dita sepultura, vullen fer festa, venint, acompanyant, e honrant la dita

B. xxiii

B. xxiii

E per ço com los primés actes nescessaris a la dita sepultura son alegir certes persones, les quals, de part del senyor rey, jatsia absent, convidassen prelats, comptes, barons, nobles homens, cavallers e notables ciutadans e mercadés de la dita ciutat, que fossen a la dita sepultura ; per ço, dis-
 5 sapte, que's comptave III. del mes d'octubre, dit any, devian los dits honorables conselers, * constituïts dins la Casa de la Ciutat, ab consell e des-
 liberació de alguns promens del Concell ordinari dels xxxii. de la dita Ciutat, anomenaren [e] elegiren xii. persones deval contengudes per exequir lo dit acte de convidar los prelats e altres dessús dites persones per interés
 10 a la dita sepultura lo diluns propsegüent, a v. del dit mes de octubre, or-
 donat a ffer la dita sepultura ; los quals elegits e anomenats al dit acte foren vi. cavallers e vi. honorables ciutadans ; los quals, cavalcant ab ca-
 perons vestits, fahessen lo convit dessús dit ; les quals xii. persones lo diu-
 menge après següent, a III. del dit mes, a dues tandes, ço es, tres cavallers
 15 e III. ciutadans, de part del dit senyor rey, jatsia absent, empraren e con-
 daren per esser a la dita sepultura lo sendemá, ço es, lo dit diluns, a v. del
 dit mes d'octubre, tots prelats, comptes, barons, nobles, cavallers, hono-
 rables ciutadans e mercaders, con se trobaren en la dita ciutat, discorrent
 tota la dita ciutat per carrés ; e los nomenats e alegits al convidar son los
 20 següents.

Cavallers : Mossén March Lor, mossén Johan Çabestida, mossén Jacme
 Janer, mossén Johan Lully, mossén Galcerán Duray, mossén Baltesar
 Romeu. Ciutadans : mossén Bertrán Dez Valls, mossén Francesch Lobet,
 mossén Miquel Dezplá, mossén Berenguer Luy, mossén Gm. Romeu,
 25 mossén Ramón Ros.

E mes avant, lo diumenge après següent, que's comptave III. del dit
 mes d'octubre, los dits honorables conselers, considerants que en los temps
 passats en sepultures de reys, regines e primogenits e fills lurs, per dits
 honorables conselers era acostumat convidar les abadesses e priors e co-
 30 vents dels monestís de Sent Pere, Valldonzela, Jonqueres e Muntalegre ;
 considerats encara, que en la sepultura de la senyora reyna dona Sibilia,
 relicte del senyor rey en Pere, ffou certe contenció e gran desorda entre les
 abadesa de Valldonzella e prioressa de Jonqueres, pretenents cascuna d'elles

sollempnitat, glorificant e dignes gracias a nostre senyor
 Deu atribuint, qui per merits del dit gloriós cors, cotidia-
 nament fa tantes gracias, miracles e beneficis a aquells
 qui ab devoció an aquell recorren.

Mes avant pregam, los dits honorables consellers, a
 tots aquells qui de nostre senyor Deus recorreguts al
 dit gloriós cors per merits de aquell han aconseguida
 sanitat e curació de lurs infirmitats, a ffi que aquells, per
 millor demostració dels dits miracles, ensemps congregats
 e appartats dels altres, puxen anar e star en la dita sollemp-

nitat en aquell loch que destinat los será per los dits ho-
 norables consellers.

Per lo semblant, pregunen los dits honorables consellers
 a tots aquells qui per los merits del dit gloriós cors han
 aconseguida sanitat vullen anar al palau del reverend
 senyor bisbe de Barchinona, per depositar e testificar la
 gracia que obtengude ne hauran.

Ffou publicada la present crida a II. de octubre del
 any mccccxi.

(Registre de Ordínacions, 1456-1462, f. 155).

B. xxv

* deure obtenir lo pus honorable e primer loch. E per causa de la dita dissensió e desorde entre la dita abadessa de Valldonzella e prioressa de Jonqueres seguits, fou proveyit e ordonat en lo temps de la sepultura de la senyora regina dona Yolant, muller rellicte del senyor rey en Johan, de loable memoria, per lo molt reverent senyor mossén Dalmau, elet de Seragossa, la-
 5 vors canceller del senyor rey, e per los honorables lavors consellers, ab entreveniment de molts honorables ciutadans, que en la dita sepultura de la dita senyora regina dona Yolant, jatsia los dits monestirs hi flossen convidats, ne en altres sdevenidores sepultures de reys, regines, primogenits
 10 e altres ffills lurs, d'aquí avant neguna de les dites abadesse de Sent Pere, abadessa de Valldonzella, prioresses de Jonqueres e de Muntalegre anassen prosessionalment, ans de tal intervenció perpetualment fossen inhibides, segons aquestes coses pus largament son deduhides en *libre terç de Solempnitats* en la commemoratió en dit libre ffete de la sepultura de la dita senyora
 15 dona Yolant, en cartes LVIII¹. E los dits honorables consellers, qui vuy son, avent algun sentiment que la qüestió e contenció de les dites abadesse de Valldonzella e prioressa de Jonqueres tornave en nova dissentió, pretenent cascuna d'elles deura anar primera, e obtenir lo loch primer e mes honorable quant en elles. E encara havent sentiment de la abadessa de Sent
 20 Pere, de la qual era clar deure obtenir lo primer e pus honorable loch, que ella volia anar en la solemnitat o proffessó de la dita sepultura del dit illustre primogenit, de sancta * recordació, e axí matex per causa d'ella les altres totes volian anar en la dita sepultura, sens clarifficació de algun orde, per tant, los dits honorables consellers, com aquells qui han carrech de fer ses-
 25 sar inconvenients per repós de la cosa pública, ajustaren Consell de xxx. de la dita Ciutat, e ajustat, foren les dites coses devant lo dit Consell proposades ; e aquelles proposades, fou deslberat e conclós per los dits honorables consellers e part lur, fos dit a les dites abadesse de Valldonzella, e prioressa de Jonqueres, que'ls plagués lurs diferencies metre en lur poder,
 30 e no volent-ho fer, que no anassen alguna de les dites abadeses de Sent Pere, [e] de Valldonzella, e prioresses de Jonqueres e Muntalegre, en la present sepultura ; e de les dites coses la abadessa de Sent Pere e prioressa de Jonqueres ne fossen pregades, com la abadessa de Valldonzella ja era contente estar-ne a deslberació dels dits honorables consellers ; e de fet, fou dit per los dits honorables consellers a la prioressa de Jonqueres, pregant
 35 o exortant aquella, que la differentia demunt dita metés en lur poder ; la qual no ho volch fer ; e lavors, vahent los dits honorables consellers, per lo temps poch qui era, no's podia donar recapte en clarifficar lo dit ffet, següent la deslberació del dit Consell, pregaren la dita prioressa, que per

B. xxv v.º

B. xxvi

¹ Vide p. 51.

aquella volta, ço es, en la present sepultura, no anassen, per sessar scandols e inconvenient qui seguir se porien; e aximatex ne ffou pregada la abadesse de Sent Pere, que sessás per aquesta volta, no anant en la dita sepultura per dar repós als dits inconvenients. E axí cessá * que les dites monges, abadeses ne prioresses, o monestirs, e convents lurs, no foren convidades per entrevenir en la dita sepultura.

B. xxvi v.º

E lo diluns après següent, que's comptave v. del present mes d'octubre, jornada assignade fer la dita sepultura, la abadesse de Sent Pere e prioressa de Jonqueres, no volents star ne condecendre als prechs e ordinació dels dits consellers e Consell lur, processionalment vingueren ab lus covents en la sala del palau, on lo dit cors era, per anar e entrevenir en la dita sepultura, segons en los temps passats era acostumat. Les de Valldonzella ne Muntalegre no'y foren, com volguessen obeir la ordinació e prechs dels dits consellers. [Los dits consellers, per] la poca mentio que d'ells ne de lus prechs era stade fete per la dita abadesse de Sent Pere e prioressa de Jonqueras, ajustants ensemps ab los diputats de Cathalunya, en un retret de les scales del palau, se feren venir les propdites abadesse e prioressa, e vengudes aquí les dites abadesse e prioresse, per lo honorable mossén Pere Dez Torrent, conseller en cap, presents los altres consellers e deputats, los fou dit a la una après l'altre, que ells staven marevellats que sens esser demenades ne convidades per part lur, ne per altre, considerant los prechs los ne havien fets, eren vengudes a la solemnitat de la dita sepultura, e sabessen, que deslíberat ere stat per Consell que no fossen en la dita sepultura, e per ço altre vegade les pregaren que benignament ellas volguessen fer-los tant pler, que se'n tornassen en bona hora en lus monestirs; e la prioressa de Jonqueres dix, era contenta tornar-se'n, si la abadesse de Sant Pere se'n tornave; l'abadesse de Sent Pere respós que ella no's volia periudicar, car ja eren stades prou perjudicades, car d'ella no era la qüestió, e per consegüent ella volia anar, e de fet hiria; axí les propdites abadesse e prioresse se exiren del dit * retret, e anaren a la plassa del dit palau, preparant-se cascuna per voler anar en la professó de la dita solemnitat; e vaent los dits honorables consellers, que la dita abadesse de Sent Pere e prioressa de Jonqueres staven en lur pertinacia, fou deslíberat que hi anás mossén [lo] veguer e mossén Raffel Vilar, conseller quint; de fet los dits honorables veguer e conseller anaren a les dites abadesse de Sent Pere e prioresse de Jonqueres, e pregaren-les tant quant pogueren, car per los consellers ere fete deslíberació que no anassen a la dita sepultura, e elles no'u volgueren fer res; a la fi los consellers ab lo vaguer, balle e capdeguaytes, vingueren a la plassa del palau, hon les dites monges staven preparades, e ffo'ls dit per los honorables consellers, que per amor d'ells los volguessen complaura que per aqueste volta no volguessen anar, car ells per res no'y donarien loch; tant no foren pregades e exortades

B. xxvii

que may hi volgueren fluxar, e lavors los dits consellers, veguer, balle e capdeguaytes, metent-se gran desorde entre elles, les tragueren de la plassa del Rey fins a la Cort del vaguer, e elles tiraren dret per la Boria, e com foren en mig de la Boria los frares no les lexaren passar ; e axí com a forsades se agueren axir de la professó, e cessá lur anade.

E provehit a les dites coses, los dits honorables consellers, no divertint-se a altres actes, volents donar degut orde a la axecussió de la dita sepultura, elegiren primerament les xxviii. persones devall nomenades e scrites per portar lo lit hon era lo cors desús dit, axí en la part squerre comensant a cascunes parts als peus, e proseguint vers lo cap, e anants primés los qui primés son scrits, ço es: Als peus de la part dreta: mossén Simion Sala, conseler terç ; mossén Galseran Burgés, de Viladecans, cavaller ; mossén Ffrancesch Lobet, ciudadá ; mossén Marçá, cavaller ; mossén Pratanarbonés, ciudadá ; * mossén Galseran Oliver, cavaller ; mossén Mateu Dez Soler, ciudadá ; Johan d'Argentona, donzell ; P. Benet Splugues, donzell ; mossén Baltesar Romeu, cavaller ; n'Artal de Claramunt, donzell ; mossén March Lor, cavaller ; mossén Johan Luy, ciudadá ; mossén Luís Setantí, conseller segon.

Als peus de la part squerre : don Johan de Castro ; mossén Jacme Çapila, ciudadá ; mossén Johan Sabestida, cavaller ; mossén Gm. Romeu, ciudadá ; mossén Ramón Gilabert, cavaller ; mossén Galserán Duray, cavaller ; mossén Tomás Pujade, ciudadá ; Jaume Dez Soler, donzell ; mossén Pere de Sent Climent ; Ffranci de Senmanat, donzell ; mossén Johan Bnt. de Casaldáguila, hoydor de comptes per lo Bras reyal ; mossén Jaume Ros, ciudadá ; mossén Vilademaný, vervessor ; lo mestre racional.

E après la prop dita ordinatió fete de les dites xxviii. persones, e aquelles collocades en lur trast e orde prop lo dit cos, stants presents de portar lo dit cos, exint la proffessó de la dita sala, los dits honorables consellers ordonaren los qui en la dita sala foren per acompanyar lo cos sots l'orde següent, ço es, que ans del cos [anassen] tots aquells qui havien rebut beniffici de nostre senyor Deu, per virtud del dit cos miraculosament, e foren molts en nombre ; e après del cos, primerament anassen tots aquells qui eren domestichs e ffamiliés del dit illustre primogenit, vestits de saques ; après * anassen los vergués dels dits honorables consellers ab les vergues drassades.

Aprés, los honorables mossén Raffel Vilar, conseller quint, e mossén Miquell Desplá.

Aprés, los honorables mossén Pere Destorrent, conceller primer, e mossén Honrat Çaconomina, notari, conseller quart.

Aprés, los portés dels honorables deputats de Cathalunya ab les masses alsades.

B. xxviii v.

B. xxx

Aprés, anaren en hun trast mossén Burgués, anbaxador del senyor rey ; lo bisbe d'Osca ; compte de Pallás ; lo vaguer de Barchinona ; lo deputat de Catalunya eclesiastich mossén Monsuar ; sindich de Leyde.

Segon trast : Prior de Catalunya ; mossén Bnt. Çaportela ; lo balle
5 general ; mossén Ribelles, noble ; mossén Pere Duray ; sindich de Ser-
vera.

III. trast : Lo bisba de gracia ; mossén Bnt. Castelló, deputat ; balle
de Barchinona ; don Johan de Cardona, comenador ; mossén Bnt. Se-
nesterra, noble ; mossén Bertran Dez Valls ; mossén Johan Ros, cónsol ;
10 sindich de Puigserdá.

III. trast : Lo general de la Mercé ; mossén Baltesar de Caralt ; abat de
Montserrat ; oydor de comptes aclesiastich ; mossén Pere Bussot.

v. trast : Abat de Sent Johan Ces Abadesses ; mossén Martí Banet Torre-
lles ; mossén Berenguer Lull.

15 VI. trast : Abat de Sent Banet ; mossén Luís d'Ivorra ; mossén Jacme
Janer ; mossén Capons ; mossén Guilem Colom.

VII. trast : Abat d'Amer ; mossén P. Galceran Dez Torrent ; mossén
P. Johan de Sent Climent ; mossén Johan Serrovira ; en P. Miquell de
Paguere ; sindich del Arbós.

20 * VIII. trast : mossén Pau Alamany ; comenador Çaplana ; mossén B. XXIX v.º
Galceran Stelrich ; mossén Ffelip de Ferreres ; Gm. Pongsem, cónsol ;
Gm. Fferrer, mostasaff.

Aprés, anaren les dones, qui foren en nombre mes de vi. milia.

E com la ordinació de totes les dites coses fou fete ans que lo dit cos
25 partís de la dita sala, los honorables conselers digueren als obrés de la dita
Ciutat que anassen fer memorial de les luminaries dels ciris qui eren en la
plassa del dit palau, e axí fou fet ; e per ordinació dels dits honorables con-
sellers aná la luminaria dels ciris següents :

	Primo, los brandons de mossén Ffrancesch Dez Pla, qui foren ...	L.
30	Aprés, los brandons de mossén Bnt. Xivaler	L.
	Aprés, los brandons de mossén Bnt. Çapila	L.
	Aprés, los del abat de Montserrat.....	LX.
	Aprés, los brandons de don Johan d'Ixer.....	C.
	Aprés, los brandons de Leyda	C.
35	Aprés, los brandons del bisbe de Vich	C.
	Aprés, los brandons del bisbe d'Oscha.....	C.
	Aprés, los brandons de la Ciutat	C.
	Aprés, los brandons del bisbe de Barchinona	C.
	Aprés, los brandons del cors	C.

Les creus.

- Primo, la creu maior de la Ceu.
 Creu de Santa Maria de la Mar.
 Creu de Santa Maria del Pi.
 5 Creu de la sglesia de Sent Just.
 Creu de Sent Pere.
 Creu de Sent Jaume.
 Creu de Sent Cugat.
 Creu de Senta Agna.
 10 Creu de la Mercé.
 Creus dels Carme e Agustins.
 Creus dels Prehicadors e Ffrares Menós.
 Aprés, los preveres de les sglesies parroquials de la dita ciutat.
 * Aprés, los frares de la Mercé.
 15 Aprés, los ffrares del Carme e dels Agostins.
 Aprés, los ffrares de Prehicadors encemps ab Ffrares Menós.
 Aprés, los benifficiats e canonges de la Ceu.
 Aprés, lo bisbe de Vich, qui selebrá les exequies de la dita sepultura,
 com aquelles ores ffos malalt lo bisbe de Barchinona.
 20 Aprés, los qui avien pres benefici per miracle.
 Aprés, lo cors.
 Aprés, los dessus nomenats en l'orde dessus largament declarada.

B. ~~xxx~~

Los lochs per on passá la dita professó :

- Exint la dita professó del dit palau hon era lo dit cos, pessá per la plassa
 25 del Rey, aprés per la Boria, aprés per la capella d'en Mercús, aprés per lo
 carrer de Moncada, axint al Born; e com fou a Santa Maria de la Mar, fou
 mes dins la dita sglesia, e denant l'altar de la dita sglesia fou posat, e alí li
 feren solemna absolució; e axint de la dita sglesia feren la via dels Cambis,
 30 aprés per lo carrer Ampla, aprés per lo Regomir, aprés denant la Diputació
 e denant lo palau del bisbe, e meteren-lo dins la Ceu per lo portal del sim-
 bori, e fou possat denant lo altar maior, sobre les scales e graus de la capella
 de senta Eulalia, hon fou fet cert bestiment de ffust en la forma següent :
 ço es, que los dits honorables consellers feren posar sobre les dites graus
 algunes grans bigues, e sobre aquelles, postam; e foren-hi fets grahons per
 35 pujar, e sobre les dites posts fou fet cert lit, e al entorn bancals de fust,
 e sobre lo postam foren mesos draps de peus e bencals verts ab senyals de
 la Ciutat, qui son de la Ciutat; e sobre los grahons foren posades certes ca-

tiffes qui eren del dit primogenit, e sobre lo dit lit fou mes hun cobertor de ras, lo qual hi prestá en Bartomeu Ferrer, obrer l'any present, e sobre los bancals foren meses los bancals dels salvatges ab senyals de la dita Ciutat, e sobre lo bastiment fou posat lo cors hon stech fins a [], * per ço
 5 com no era feta deslberació hon li faeren la sepultura; e sobre lo dit bastiment fou fet un tuguri o capellardent de fust, tot negre; e deiús lo dit capell fou posat un sobrecell de costança blava scura, ab un senyal gran al mig, del dit primogenit, e IIII. senyals de la Ciutat, ço es, un en cascun cantó, ab certs fullatges d'or partit, e al entorn deiús lo dit capell ordonat foren po-
 10 sats IIII. tovalons de la dita tela ab XXXX. senyals, ço es, XX. del dit primogenit e XX. de la Ciutat.

Es cert, que lo diluns assignat fer la dita sepultura lo bisbe de Vich ab lo clero de la Seu, fou fet solemna offici en la sala del palau, ans que lo cors isqués, e cessá aquell jorn en la Ceu no fou fete offici per solemnitat
 15 del dit cors. Es ver emperó, que per quant lo diluns fou feta la sepultura del cos, fou delliberat que tots los senyals qui foren en lo dit sobrecel e tovalons, per aquell jorn, fossen ab armes del dit primogenit, e axí foren fets XXXIII. senyals ab armes del dit primogenit, e foren sobreposats sobre aquells senyals qui eren de la Ciutat, e axí lo dia que lo dit cors fou portat
 20 a la Ceu, en lo dit capell e tovalons no s'i mostraren sino senyals de les armes del primogenit. E lo dimarts après següent, foren levats los senyals sobreposats, e romangueren los de la Ciutat; e sobre lo dit capell foren mesos CCXXX. brandons de VIII. onces cascú, tots negres, e mes, foren fets VIII. ciris, de III. lls. cascú, e foren-ne posats I. en la sima del tuguri e I. en cascun
 25 cantó, e los restants IIII. foren mesos al cos; e los ciris prop dits tots foren de la sequestria. E axí matex foren fets per la oferta qui se via fer lo dia del dit aniversari CL. ciriets de cere blanca, de IIII. onces cascú, e XX. ciris de dita cera, de VI. onces cascú, per donar a prelats, e grans omens, e grans dones; e mes LX. lls., de candeles de cera groga, doblades. E axí matex los dits
 30 honorables consellers donaren carrech a mossén Mateu Ferrer e mossén Bnt. Puig, preveres, per la oferta qui s'a a ffer per rahó del dit aniversari, als quals fou fet mamorial, ço es, que primerament los fos fete cautela de XX. lls., de les quals donassen al manner de la Ceu XI. sous per distribuir-les entre los canonges e preveres de la dita Ceu lo dia que's * fore dit
 35 aniversari.

Item, als monjos de la Ceu per tocar los senys, II. lls., IV. sous.

Item, al bisbe d'Osque e a altres bisbes, si n'i aurá, a cascú un ciri de cera blanca de VI. onces, ab mig florí d'or.

Item, a la germana del compte d'Armayac, a la comptesse de Luna e
 40 a dona Caterina muller de don Johan d'Ixer dels ciris de VI. onces ab mig florí d'or a cascuna.

B. XXX v.º

B. XXXI

Item, al compte de Pellás, als honorables consellers e deputats, abats, barons, nobles homens, ciutadans e mercadés e als IIII. canonges qui porten los bordons, los altres ciris blanchs en mig croat en cascú.

Item, les candeles grogues distribuïren donant a cascú dels altres, axí
5 homens com dones, per offerir, una candela e un diner menut.

E seguides totes les dites coses, attés que per los honorables consellers era stat delliberat que lo dimarts, que's comptave VI. del dit mes d'octubre, per part de la dita Ciutat fos fet hun solemna aniversari, per ço los dits honorables consellers, per donar orde a la execussió de aquell, lo diluns prop
10 passat, donaren carrech als dits honorables obrés que convidassen los qui eren stats convidats en la dita sepultura, los quals fossen pregats que lo dit dia de dimarts fossen a la Casa de la Ciutat per acompanyar los dits honorables consellers a la Ceu per fer lo dit aniversari, e axí fou fet.

E mes, menaren als verguers que convidassen los caps de les confraries
15 de la dita ciutat per fer honor a companyar los dits consellers per lo dit aniversari, e axí fou fet.

E lo dit dia de dimarts, los dits honorables consellers, bon matí, se ajustaren en la Casa de la dita Ciutat per anar encemps los dits honorables consellers a la Ceu, per rahó del dit aniversari.

E preceints los vergués dels dits honorables consellers e los portés dels honorables deputats de Cathalunya, ço es, hun verguer dels consellers a la part dreta, e porter * dels deputats a la part squerra; e après, lo I. porter
20 de deputats a la part dreta, e lo verguer dels dits honorables consellers a la part squerra.

E foren ordonats partints de la Casa de la Ciutat ab caperons vestits en la forma següent :

I. trast : Lo anbaxador del senyor rey ; lo bisbe d'Osca ; compte de Pellás ; lo vaguer ; mossén P. Dez Torrent, conseller en cap ; diputat eclesiastich ; prior de Catalunya ; mossén Johan Agulló, sindich de
30 Leyda.

II. Mossén Luys Setantí, conseller segon ; diputat militar ; balle general ; don Joffre de Castre ; don Johan de Cardona, comenador del Masdeu ; mossén Jacme Ros ; mossén Johan Çabestida.

III. Mossén Simeon Sala, conseller terç ; diputat reyal ; balle de Bar-
35 chinona ; abat de Sent Johan ; mossén Ffrancesch Lobet ; sindich de Servere ; mossén Miquell Dez Pla.

IIII. Mossén Honrat Se Coromina, conseller quart ; hoydor de comptes eclesiastich ; Johan Ros, cónsol ; mossén Johan Semsó ; mossén Mateu Des Soler.

V. Mossén Raffel Vilar, conseller quint ; hoydor de comptes de la Di-
40 putació ; mossén Carcassona de Leyde ; Benet Splugues.

* VI. Johan de Lobera, tauler ; micer P. Vicents, advocat de la Casa ; B. xxxii
Johan Fferrer ; Johan Beranguer Torra.

E molts altres qui aquí eren, ço es, artistes manestrals foren ordonats e anaren ab los demunt dits al dit aniversari.

5 E es ver, que lo dit dia de dimarts fou fet soleмна offici en la dita Ceu, e sermoná mestre Caralt, del orde de Prehicadós, confessor del dit primogenit, e lo dit die fou posat sobre lo dit cos lo dit drap inperial que la sequestria de la Ceu prestá, ab senyals al entorn, de la Ciutat, e fou posat
10 lo dit jorn l'aspasa del dit primogenit sobre lo dit cos, e foren posats al entorn del dit cors, ço es, en les brandoneres los ciris qui havien servit lo die pessat, e L. ciris nous tots negres ab senyals de la Ciutat, e axí pres fi la solempnitat de la dita sepultura.

LXXXII

* Jhs. Ma. FFESTA FETA PER LA INTRADA DEL ILLUSTRADO DON FFERRANDO, FILL PRIMOGENIT E LOCHTINENT GENERAL EN LO PRINCIPAT DE CATHALUNYA DEL MOLT ALT E MOLT EXCELLENT SENYOR, LO SENYOR REY DON JOHAN, BENEVENTURADAMENT REGNANT, E DE LA SERIMONIA DEIÚS DESCRITA; EN LA QUAL EN TOT E PER TOT FUY PRESENT JO JOHAN MAYANS, SCRIVÁ DELS HONORABLES RACIONALS DE LA PRESENT CIUTAT.

B. XXXIII

[13 novembre 1461-6 febrer 1462]

Divendres, que's comptava XIII. del mes de novembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLXI., lo illustrado don Fferrando, fill primogenit de Aragó e de Sicília, etc., e loctinent general en lo Principat de Cathalunya del molt alt e molt excellent senyor lo senyor rey en Johan, beneventuradament regnant, ensemps ab la sereníssima senyora reyna dona Johana, mare e tudriu sua, per cert cars qui ha haut loch, per mort del illustrado don Karles de santa e immortal recordació, frare del costat paternal del dit illustre don Fferrando, hora tarda del dit dia, venint de les parts del regna de Aragó, jatsesia suplicada per part de la Ciutat la dita senyora e lo dit senyor primogenit, aquell dia no vingués al monestir de Valldonzella, hon son proposit era, segons significaven, aquella nit dormir, per ço que per los honorables consellers de aquesta Ciutat, en nom de la dita Ciutat, li fos feta aquella honor e festa que's pertany en semblants intrades¹; però, la dita senyora

* Veus ací el text de la lletra que els consellers adreçaren a la reina:

« A la molt alta e molt excellent e virtuosa senyora la senyora reyna.

Molt alta e molt excellent e virtuosa senyora:

De vostra gran excellencia, entre les iij. e iiij. hores après mig jorn, havem rebuda una letra ab la qual restam avisats com vostra altesa ab lo illustrissimo fill primogenit vostre aquesta nit arribarets a Valldonzella. Quanta es la summa letícia que portam de la felicissima venguda exprimir no ho poriem. Es ver, stam algun tant admirats, pus vostra senyoria axí havia deliberat de entrar aquesta nit a Valldonzella com ab temps no som stats avisats per fer aquesta ciutat lo degut e pertinent a vostra gran senyoria e al dit illustrissimo primogenit. Suplicam per tant, senyora molt excellent, e en do e gracia li demanam sia mercé sua aquesta nit voler actuar

en algún loch a ffi que aquesta ciutat, satisfahent al que li es degut e pertinent, demá per lo matí, ab companyia de promens iuxta lo acostumat, puxam acompanyar vostra gran altesa e del dit illustrissimo primogenit al monestir de Valldonzella hon ha deliberat venir, e açó per fer aquesta ciutat de vers vostre celsitud e del dit illustrissimo primogenit lo degut, ho haurem a summa gracia de vostra serenitat, la qual la divinitat prosperament e per larch temps vulle conservar al seu sanct servey.

Scrita en Barchinona, ut supra [15 novembre 1461].

Senyora. Vostres humils servidors e vassalls, qui besants vostres mans humilment se recomanen en vostra gracia e mercé, los consellers de Barchinona.

Semblant letra de la dessús fou feta al senyor primogenit.

Lletres Closes, 1460-1462, f. 152.

reyna, havent per scusats los dits honorables concellers, e atribuint la culpa a se senyoria per la tarda del avís que se senyoria devia fer a la present ciutat, no's volch aturar, * com ja la hora que per part de la present Ciutat fou suplicade, era empesa tant en sa que a ella no era poder-se retenir de no intrar, com fos ja desá Proensana, e hora tarda; e de fet, lo dit dia hora
 5 tarda, ella e lo dit illustra primogenit arribaren al dit monastir, sens que los dits honorables consellers no li axiren. E lo dia de dissapte après immediadament següent, los dits honorables consellers, acompanyats de promens de cascún stament, a cavall, anaren al dit monastir per fer reverencia a la dita senyora reyna e al senyor primogenit, e junts al dit monastir, trobaren
 10 la dita senyora reyna e lo senyor primogenit en la cambre de la abadessa del dit monastir, e intrant per la dita cambre, la dita senyora reyna, levant-se de peus, rebé ab alegra cara los dits honorables consellers, e semblantment feu lo dit primogenit, e los dits honorables consellers ajonollats en terra,
 15 la dita senyora se assech, e los dits consellers li besaren la má, e per semblant la basaren al dit illustra primogenit, e axí ajonollats, suplicaren se senyoria fos mercé sua e del dit illustre primogenit, fill seu, que no permetés a official algú de la lochtinença exercir juredicció fins la capitulació per lo senyor rey e la terra fermade fos fermade per lo dit primogenit, e axí fou fet.

B. XXXIII v.º

20 E en lo dit monastir stech la dita senyora reyna e lo dit illustre primogenit fins lo dissapte, que comtavem XXI. del dit mes, e fou la causa per quant los dits honorables consellers e encare los diputats de Cathalunya ab llur concell, volgueran veura la dita senyora reyna quin poder tenia, com ella se affermás esser tudriu del dit illustre primogenit, fill seu. E axí, en
 25 lo entrevall del dit temps, fou vist e regonegut, axí per los * dits honorables concellers e concell de XXXII., e encara per los dits honorables diputats e Concell llur, que la dita senyora reyna era tudriu ab poder bestant e plenísima facultat de regir e administrar la persona e bens del dit illustre primogenit, axí en lo exercissi de la juredicció com d'altres.

B. XXXIIIJ

30 E vistes totes les dites coses e aquelles clarificades, fou delliberat per los dits honorables consellers e per los dits honorables diputats, que la Ciutat e encara los dits diputats eran contents que en nom de Deu intrassen, e en nom de tudriu jurás totes coses necessaries, e axí fou fet. E los dits honorables concellers assignaren per la intrade fehedora lo die de dissapte,
 35 que comtarem XXI. del dit mes.

E seguides les dites coses, los dits honorables concellers, volents e entenents preperar totes coses necessaries per la feli[cí]ssima intrada demunt dita, lo die de dimecres, que comtavem XVII. del dit mes, tremeteren los vergués per los caps dels officis de la present Ciutat, e venguts en la Casa de la Ciutat, pregaren e exortaren aquells que's aparellassen fer festa la jornada que la dita senyora reyna intraria.

40

E no resmenys, lo die de dijous après següent, que comptavem XVIII. del dit mes, los dits honorables concellers feren fer crida per la dita ciutat ab trompes e tabals, pregant a tot hom generalment que lo dit dissapte, die assignat en la intrada demunt dita, fessen festa per tota la ciutat, manant a tots los officis de la present ciutat que ab lurs panons fossen lo propdit dia a la plassa de Sent Nicholau; e axí matex manaren ab dita crida que los habitants en los carrés hon lo dit primogenit devia pessar fossen scombrats e ampaliats, e axí's seguí.

* E après, lo divendres subsegüent, hora tarda del dit dia, los dits honorables concellers tremeteren a la dita senyora reyna e primogénit lo discret en Johan Matheu, notari e sindich de la present Ciutat, per suplicar aquells de part de la Ciutat de tres coses: la primera, que fos mercé lur, lo dit dia de dissabte après següent, volguessen intrar venint fora mur fins al portal de la Dressana, com semblants intrades eran acostumades fer per dit portal, venint dret al pla de Fra Menós; la segona, que fos mercé llur assignar hora del dit dia per la dita intrada fehedora; la terça, que fos mercé del dit senyor primogenit volgués intrar sens menar oficials alguns de la lochtinença, fins tant se senyoria hagués fermade e jurada la capitulació de la terra e altres coses, segons es acostumat. E la dita senyora, segons relació per lo dit sindich a mi Johan Mayans, scrivá del dit racional, feta, fou contenta devallar a la dita suplicació, e de fet se seguí axí en effecta.

E los dits honorables concellers, per donar orde a les dites coses, ordonaren e alegiren les persones deiús scrites qui haurien cárrech de portar los bordons del pali jus lo qual la dit illustre primogenit feu la cerca per la dita ciutat, segons devall apar, e lo banch del fre e cordons, e foren les persones següents

Bordons.

Part dreta:

Part squerra:

30 Mossén Honorat Çaconamina, conceller quart.

Mossén Luís Setantí, conceller segon.

Mossén Johan de Marimon.

Mossén Raphel Vilar, conceller quint.

Mossén Simeon Sala, conceller terç.

Mossén P. Durall.

* Al banch del fre.

B. xxxv

Part dreta:

Part squerra:

35 Mossén P. Dez Torrent, maior de dies, conceller en cap.

Mossén Johan Agulló, sindich e payer en cap de la ciutat de Leyda.

Al cordó.

Part dreta :

Part squerra :

	Mossén Jacme Ros,	Guillem Ponsgem, cónsol,
	Mossén P. Bussot,	Guillem Ferrer, mostasaf,
5	Mossén Berenguer Lull.	Gabriel Miró,
	Mossén Johan Ros, cónsol: ciutadans.	Miquel Prats : mercaders.
	Steva Mir, Bernat Monserrat, notaris,	Johan Parets, fuster,
	P. Matheu, spacer,	P. Figueres, sabater,
	Nadal Moge, barber : artistes.	P. Guillem Renard, parayre,
10		P. Juliá, raioler : manestrals.

Ordonadors.

Gaspar de Raiadell, ciutadá ; Barthomeu Fferrer, mercader : obrers.
Johan Garau, notari ; Ffrancesch Rigau, texidor de li.

15 E feta la dita ordinació, los dits honorables concellers per lurs verguers
tremeteren convidar alguns promens de cascun stament, que lo dissabte
fossen a la Casa de la Ciutat per acompanyar los dits honorables consellers
al cadeffal per causa de la dita intrada, al pla de Framenós ; e fou fet lo dit
cadeffal en la forma que's segueix.

20 * Lo dit cadeffal fou fet an lo pla de Fframenors denant la casa de Mun-
cada, loch acostumat, en lo qual cadeffal foren fets XIII. scalons, e en lo
mig del dit cadeffal fou fet un replá o sitial ab un scaló, lo qual cadeffal,
sitial e scalons fou cubert de VIII. draps vermells de lana, pagats per la
Ciutat ; los quals draps foren donats al hospital de Santa Creu. E a la part
25 de la paret del dit cadeffal foren posats certs draps de ras, e fou fet sobre
lo dit sitial un dosser de tres draps d'or, lo qual dosser ocupá tot lo res-
patlé del dit sitial, per quant la dita senyora e primogenit havian ensemps
star en lo dit sitial. E foren aparellades en lo dit sitial dues cadires reynals,
ço es, una qui es de la Ciutat, cuberta de carmesí ab dos coxins cuberts del
dit carmesí, e altre cuberta de vellutat vert, la qual fou manlevade de un
30 servidor del bisbe de Gerona.

E fou gordat lo dit cadeffal per VI. porters que la Ciutat pagá.

35 E preperades totes les dites coses, lo dissapte que comtavem XXI. del dit
mes, jornada assignada per la dita intrada, fahent-se festa per tota la dita
ciutat, vers una hora pessat mig jorn del matex die, la dita senyora reyna
e lo dit senyor primogenit, acompanyats de molta notable gent entre los
quals hi eren los reverents pares en Xpist los reverents arcabisba de Terra-
gona, arcabisbe de Montreyal, bisbe de Vich, bisbe d'Oscha, comte de Pra-

B. XXXV v.º

des, comte de Pellars, comte de Módicha, vescomte d'Illa, vescomte de Roda, barons e cavallers, gentils homens e ciutadans, venint del dit monastir de Valldonzella * fora mur de la ciutat, intrá per lo portal de la Dressana, e intrant per lo dit portal vench dreta via al dit cadeffal, hon se senyoria, 5 ensemps ab lo dit primogenit, fou rebuda per los honorables concellers ab alguns promens hon ja staven sperant. E axí la dita senyora reyna e lo dit senyor primogenit, ensemps ab los dits honorables concellers, muntaren al dit cadeffal e la dita senyora reyna se assech a la cadira de part dreta, e lo dit primogenit a l'altre de part squerra qui allí, segons dit es, foren apa- 10 rellades, e los dits honorables concellers se assegueran a la part squerra del dit sitial, sobre un banch qui ls fou ja aparellat quant staven sperant la dita senyora.

Aprés, asseguts ab lo dit orde, lo dit senyor primogenit en presencia de tothom feu dos cavallers.

15 E stant la dita senyora reyna e senyor primogenit en lo dit cadeffal, los officis que allí foren venguts ab lurs panons e alguns ab entremesos faheren reverencia als dits senyora reyna e primogenit, pessant hu après altre denant lo dit cadeffal, axint de la dita plassa, matent-se la via del carrer Ample sots l'orde següent, ço es, que primer passaren :

20 Garbelladors ab llur panó.

Item, marinés ab llur panó.

Item, barqués ab un drach qui lansava foch e ab llur panó.

Item, revenedors ab llur panó.

* Item, flassadés e mestres de drap de senyal ab llur panó.

25 Item, boters ab llur panó.

Item, matalaffers ab llur panó.

Item, hostalés ab llur panó.

Item, payers ab llur panó.

Item, corredors de coll ab llur panó.

30 Item, ortolans ab llur panó.

Item, carnicers ab llur panó.

Item, matrasers ab llur panó.

Item, baynés.

Item, spasés ab sent Pere e ab les claus, e sent Pau ab la gran spasa de 35 la Ciutat.

Item, fustés e mestres d'axa ab llur panó.

Item, texidors de lana ab llur panó.

Item, cotoners ab llur panó.

Item, merçés ab sent Juliá, cavalcant, anant a caça ab cert bosch qui 40 anava sobre carretes lansant denant lo cadeffal coloms e diverses ossells, ab llur pano.

B. XXXVI

B. XXXVI

Item, calsatés ab lur panó.

Item blanquers ab cert joch de homens salvatges, ab lur panó.

Item, assehonadors ab lur panó.

* Item, texidors de li ab lur panó.

B. XXXVII

5 Item, mestres de cases e molers ab lur panó.

Item, boters de fusta grossa ab lur panó.

Item, gerrés e ollers ab lur panó.

Ffornés e flaquers.

Ferrés.

10 Item, sabaters ab lur panó.

Item, pallissers ab capells e barrets de diverses pells, ab lur panó.

Item, parayres ab lur panó.

Item, franés ab mii. angels e ab sent Steva ab certs cerjants qui l'apedregaven, e ab una águila dels entremesos de la Ciutat, ab lur panó.

15 Item, argenters ab diverses maneres de argenteria que portaven axí en robes, caperons com en capells, ab lur panó.

Item, sastres vestits de blanch, de dos en dos, e los promens eran vestits de drap violat restrants ab spervés als punys, ab lur panó.

E seguits tots los dits actes, per orde segons dessús es dit, la dita senyora
20 reyna cavalcá e lo dit primogenit cavalcant en una canea jus lo dit pali primer de la dita senyora reyna, sol; e denant lo dit primogenit anava don Johan de Prades, fill del comte de Prades e camerlench del dit senyor primogenit, portant-li una spasa denant ab pom, mantí e croera deurats, lansade sus lo coll, ab lo pom alt; aná per lo carrer ample, per los Cambis Vells, per

25 Santa Maria de la Mar, per lo Born, per lo carrer de * Munchada, per la capella d'En Marcús, anant tot dret per la Boria, per la plassa de les Cols a la Plassa de Sent Jacme, girant vers la Diputació, tirant fins devant lo palau episcopal, e allí li axí la processó de la Seu, e descavalcá, e a peu aná fins al portal de la Seu; e fora lo dit portal li fou aperellade una cadira cuberta de
30 un drap d'or, e allí lo dit primogenit, agonollat sobre un coxí, adorá la Vera Creu, la qual li tenia denant lo reverent archabisba de Terragona, vestit ab mitre al cap; e après se'n intrá ab lo dit pali en la dita Seu, e puia al altar maior, e devallá a la capella de santa Eulalia, e en cascún loch feu oració, e la senyora reyna tota hora aná detrás lo dit primogenit. E axit
35 de la dita capella, axí de la Seu per lo portal on era intrat, sens pali, e a peu anant fins al palau reyal, intrant per la porta de la plassa; e los honorables concellers no'l jaquiren fins fou alt en una sala del palau, e allí los dits concellers, prenent licencia del dit senyor primogenit, se'n tornaren, e lo dit primogenit dix tals paraules: «jo vos regracio e vos he a grado lo bon acullimento que m'havés fetxo». E axí han fi tots los actes de la serimonia de
40 la dita intrada.

B. XXXVII v.º

E denant lo dit primogenit anaren xx. entre trompetes, trompadors e juglars que la Ciutat pagá.

E lo dimege après següent, que comtavem xxii. del dit, la dita senyora reyna, ensemps ab lo dit illustre primogenit, constituïda personalment en la casa de la Diputació, la qual fou tota ampaliada de draps de ras, en nom de tudriu jurá la dita capitulació; en lo qual jurament foren presents tots los dits consellers e diputats e molta altre gent.

* E lo dilluns successivament següent, que comtavem xxiii. del dit mes, la dita senyora reyna, ensemps ab lo dit illustre primogenit, personalment constituïda en la clausura de l'altar maior de la Seu, stant ajonollade devant lo dit altar, jurá en nom de tudriu sobre lo missal e la Vera Creu per ses mans corporalment tocant, presents los honorables concellers e diputats en la forma següent: []¹

B. xxxviii

* E fet lo dit jurament, los dits honorables concellers acceptaren aquell en scrits, segons se segueix:

B. xxxviii

Los concellers de la dita ciutat de Barchinona accepten la jura per la illustríssima senyora reyna com a tudriu del illustre don Fferrando, fill primogenit seu e lochtinent general del molt alt e molt excellent senyor lo senyor rey, de present feta, en quant per la dita ciutat e singulars de aquella, e encare per les ciutats viles e lochs reials del principat de Cathalunya e per privilegis, libertats, immunitats e usances llurs fasse e no en altre manera. Ne entenen los dits concellers en comú o en singular als dits privilegis, libertats, immunitats e usances per aquesta present acceptació en alguna manera derogar. Ans protesten, que les coses dessús dites totes e sengles e les altres disposades per Constitucions als dessús dits, axí en comú com en singular romanguen salves e illeses ab tots sos universals e particulars drets. E mes avant si e en quant la predita jura e privilegis dels prelats, religiosos e altres ecclesiástiques persones, magnats, barons, nobles, cavallers e homens de paratge del dit principat, axí en comú com en singular, deroguen e perjudican o seran vists o vistes perjudicar o derogar, are o en sdevenidor, tacitament o expressa, directament o indirecta, a la dita ciutat de Barchinona e a altres ciutats, viles e lochs reials del dit principat, e als ciutadans, burgesos e habitants de aquells, axí en comú com en singular, e als dessús dits lurs privilegis, immunitats e usances expressament contradien e dis-

¹ La fórmula del jurament reial consta en el *Llibre dels Privilegis*, de l'any 1477, f. 1 v. «Lo jurament que'l senyor rey fa en lo cadefal. Jure lo senyor rey sobre la sancta vera Creu e sobre los sancts quatre Evangelis de Deu per ses reials mans toquats, a la ciutat de Barchinona e confirma a aquella totes libertats, constitucions,

privilegis, concessions e gracias fetes e atorgades a la dita ciutat per los reys passats, e encare totes consuetuds e usos de la dita ciutat segons per los reys passats e signantment per lo rey tal immediat precessor seu de digna recordació son stats iurats, confirmats e aprovats.»

senten ab la present. E protesten, que la present acceptació en algun temps no puixa esser treta a conseqüència. E supliquen e requeren la present cédula esser inserta e continuada a la fi de la dita jura, et alias esser-ne feta una e moltes cartes per vos, notari.

- 5 * Jurament prestat per la senyora reyna dona Johana, muller del serenissim rey don Johan benaventuradament regnant, com a tudriu del illustre don Ferrando, fill e primogenit llur ; e axí matex lo jurament dels tres Brassos. B. xxxix

10 Aprés, dissapte, que comtavem vi. de ffebrer any MCCCCLXII., la dita senyora reyna, com a tudriu del dit illustra don Fferrando primonegit nostro, constituïda personalment en la gran sala del palau reyal de la present ciutat, la qual sala fou aparellada de diverses e molt bells draps de ras, stant, ensemps ab lo dit illustre primogenit, asseguda alt al citial o tribunal de la dita sala, ço es, la dita senyora reyna en una bella cadira, e lo dit illustre la
15 primogenit en un coxí als peus de la dita senyora, recoldat entre les cames de la dita senyora, ab le spase, la qual lo dit illustre primogenit tenia entre les cames, e lestes certes cédules per part dels tres Brassos en la forma e práticha, que era stade servade en lo illustre don Karles, primogenit, de recordació santa, la dita senyora reyna, com a tudriu demunt dita, levade
20 de la dita cadira, ajonollade sobre un coxí, jurá sobre la creu e lo missal la qual creu e missal lo reverent patriarcha e archabisba de Terragona li tenia devant, e axí quasi en tot fou tenguda la práticha segons la serimonia del dit don Karles. La forma e serimonia en aquell tenguda es larch continuada en lo libre o *Dietari* XII, en cartes CLVIII. ¹

¹ *Manual de Novells Ardiis*, vol. II, p. 375.

LXXXIII

* INTRADA DEL REVERENT MESTRE DE RODES, NOTADE PER MI JOHAN MAYANS, SCRIVÁ DELS HONORABLES RACIONALS, EN LA QUAL FUY PRESENT. B. XL

5

[4 desembre 1461]

Divendres, que's comptave quatre del mes de desembre¹ de l'any de la nativitat de Nostro Senyor mccccclx hu, vers les tres hores pessat mig jorn del dit dia, lo reverent frare [] Çà Costa, olim castellar d'Amposta, are emperó mestre de Rodes per nova elecció d'ell stant en lo principat de Cathalunya, en Rodes l'any present feta, vench e intrá en la present ciutat, de la venguda del qual los honorables mossén Miquel Dez Pla, mossén Galceran Pellerés, mossén Bnt. Oliver, mossén P. Aguilar e mossén Pere Figueres, l'any present concellers de la dita Ciutat, foren certificats per home propi del dit mestre a ells tremés. E per ço los dits honorables concellers, per servir lo bon orde e costum de la dita ciutat, de continent, per llurs vergués feren convidar generalment tots los ciutadans honrats de la dita ciutat e los cónsols de la mar, ab aquells mercaders que los dits cónsols delliberarian, e axí matex feren convidar molts artistes e menestrals de la dita ciutat, axí de Consell com fore Concell, que fossen lo dit die de divendres, après dinar, a la plassa de Sent Jachme, hon los dits honorables concellers se devian ajustar per la exida al dit mestre fehedora, segons deiús será specificat.

E primerament, axiren al dit reverent mestre los honorables deputats de Cathalunya ab llurs porters devant, acompanyats de molta notable gent, e anaren tro sus a la carniceria dels Sants, hon lo dit mestre s'era aturat, com per los dits honorables concellers li fos * stat tremés a dir no s'enpangués fins fos certificat que los dits honorables concellers partissen de la present ciutat, per ço que degudament per ells fos rebut; e foren rebuts los dits honorables deputats per lo dit mestre, acompanyant-se ab aquell, a cavall, sens altra serimonia.

B. XL, v.º

¹ El text diu «noembre».

Aprés, li axí lo illustre don Fferrando, primogenit nostro, acompanyat de molta notable gent, fins al portal de sent Anthoni, e allí se aturá.

Aprés, li axiren los dits honorables consellers ensemps ab lo honorable mossén Galceran Burgués, de Viladecans e de Sentcliment, regent la Vagaria de Barchinona, e mossén Galceran de Hortigues, batle de la dita ciutat, acompanyats de molt notable ciutadá, mercader, artiste e menestral, fora la dita ciutat fins quasi a mig camí de la Creu Cuberta e de la carniceria dels Sants. E lo dit mestre, quan los dits honorables concellers li foren prop, se retench, e aturat, tots a cavall, se acompanyaren ab ell, ço es, primer lo dit mossén Burgués, regent la Vagaria de Barchinona, après lo dit mossén Miquel Dez Pa, conceller en cap, e axí tots los altres, hu après altre, sens altre serimonia. E com lo dit mestre se fou acompanyat ab los propdits e altres, lo dit honorable mossén Miquel Dez Pla, conceller en cap, romás a la dretha part del dit reverent mestre, e lo dit regent la Vagaria e los quatre altres concellers se meteren devant lo dit mestre, e axí ab molte altre gent vingueran vers la present ciutat. E com foren entre lo coll de la Creu e lo portal de la present ciutat, lo illustre don Fferrando, primogenit demunt dit, qui s'era aturat al dit portal, segons dit es, fou allí fora la dita ciutat acompanyat dels reverents archabisbe de Terragona, archabisbe de Montreyal, bisbe de Vich, * bisbe d'Oscha, comte de Prades, comte de Pellars, comte de Módicha, vescomte d'Illa, vescomte de Roda, barons, cavallers e gentils homens e de molte altre gent a gran copia, ab trompetes, tamborinés e ministrés. E quant lo dit mestre fou pres del dit illustre primogenit quasi a tret de una asta de lansa larga, lo dit illustre primogenit e mestre cascú's retench. E lo dit mestre, levat lo caperó que portava al cap, romanent ab lo bonet cubert lo cap, se empés vers lo dit primogenit. E lo dit illustre primogenit, qui es de edat de VIII. anys, ab manera, gest e continença molt graciosa, com si fos de edat cumplida, se empés vers lo dit mestre, levat lo bonet del cap, e quant se foren prop lo dit mestre, alargá la sua ma per pendre la del dit primogenit, per voler besar aquella, convidants-i dues o tres voltes, e lo dit illustre primogenit, usant de discreció, no lo y volch comportar, e axí cascú ab cortesies se tornaren la barreta e caperó als caps; e tots giraren vers la ciutat; e lo dit primogenit romás al mig del dit mestre de Rodes e del dit conceller en cap, ço es, lo dit mestre a la part squerra e lo dit honorable conceller en cap a la dretha, e axí intrant per lo dit portal de Sent Anthoni, venint via dretha al portal de la Bocaria e per lo Call e per la plasse de Sent Jacme, los dits primogenit, mestre de Rodes e conceller en cap, romanents los altres concellers a cavall, descavalcaren a les graus del palau reyal, e muntaren alt al dit palau en una cambre de parament qui es al segon sostre del dit palau, en la qual la senyora reyna, mare del dit illustre primogenit, stave asseguda sobre lo strado de hún lit qui allí

B. XL1

era, e quant lo dit mestre entrá per la dita cambra la dita senyora reyna se levá de peus e empés-se tres o quatre passos venint al encontre del dit mestre * e quant lo dit mestre fou pres de ella, levat lo caperó del cap, fichá lo genoll en terra, e volch besar la ma a la dita senyora reyna, la qual no ho
5 volch comportar, ans feu levar encontinent aquell, e axí stants de peus, se demanaren de ben star; e a poch star, lo dit mestre de Rodes pres licencia de la dita senyora reyna, e lo dit primogenit romás, e axí devallá; e com fou devall, cavalcá, e ab ella ensemps cavalcaren los dits archabisbes, bisbes, comtes e molte altre gent e los dits honorables concellers; e axí lo dit mes-
10 tre se'n aná vers les cases de Sent Johan hon li fou aparellade posade, e com fou pres de la esglesia de Sent Johan, li hisqué professó a rebre'll, e allí descavalcá, e se'n intrá a la sglesia de Sent Johan, e los dits honorables conce-llers e vaguer se'n tornaren a la plassa de Sent Jacme, e d'allí tot hom se'n aná a casa sua.

LXXXIV

* AXIDA DE LA BANDERA DE LA CIUTAT

B. XLII

[I-16 juny 1462]

Dimarts, que comtavem primer dia del mes de juny, any MCCCCLXII,
5 per lo Consell de cent jurats celebrat lo dit dia, fou feta delliberació que
la bandera de la present Ciutat, la qual ab delliberació de altre concell fou
posada sobre lo portal de la Casa de la present Ciutat, fos levada del dit
loch e portada al portal Nou¹, preperant-se la ciutat, si cars o necessitat re-
queria de exir fora la dita ciutat, ab aquella gent e poder que li semblará
10 per anar vers la ciutat de Gerona o a altres lochs del dit Principat, per sub-
venir e ajudar en aquella part del dit principat que mester será. E per tant,
los honorables mossén Miquel Dez Pla, conseller en cap; mossén Bernat
Oliver, conseller terç, tenint loch de conseller segon per mort de mossén
Ffrancesch Pallerés, conseller segon; mossén P. Aguilar, conseller quart,
15 e mossén P. Figueres, conseller quint, per metre en execució les coses per
lo dit Consell deliberades, lo dit matex dia manaren als vergués de la Casa
de la present Ciutat, convidar los honorables deputats del principat de Ca-
thalunya e molts cavallers, ciutadans, gentils homens, los cónsols de la
mar ab mercaders e alguns artistes e menestrals, que lo die de dimecres
20 après següent, fossen a la Casa de la Ciutat, a cavall, per acompanyar los
dits honorables consellers en traure la dita bandera. E de fet, lo dit dia de
dimecres, que's comtava II. del dit mes de juny, vers les VII. hores de matí,
los dits honorables consellers, a cavall, se ajustaren a la Casa de la present
Ciutat, a la qual vingeren a cavall los dits honorables deputats ab lurs portés

¹ En *Registre de Delliberacions* 1461-1462, f. 127 v. és anotada la resolució del Consell de XXXII i XVI, del dia 31 de maig:

« Concell de XXXII. tengut sobre la extracció de la bandera de la Ciutat. Dimarts, primer die de juny, any MCCCCLXII., ajustats los honorables consellers ensemps ab la major part del Concell ordinari de XXXII. dins la gran sala del Concell de cent jurats, aquí fou exposat per lo honorabla mossén Bnt. Oliver, altre dels dits consellers, com era stat pensat esser molt necesari e expedient la bandera de la Ciutat fos treta de la ciutat fins al Portal Nou, a fí que la dita ciutat e altres se

metessen a punt e fahessen lo degut en les coses occorrens. E feta la dita proposició, lo dit Concell delliberá lo dit fet esser pujat e proposat en lo dit Concell de cent jurats, lo qual de continent se devia celebrar. »

En el f. 128 v. consta l'acord del Concell de cent, del dia 1 de juny:

« Item, lo dit Concell delliberá, que per la necessitat en la qual lo exercit del principat de Chatalunya poria concorrer, demá per lo matí la bandera de la Ciutat sia treta fins al Portal Nou, acompanyada degudament e segons es acostumat. »

devant, acompanyats de molte notable gent, e los honorables cónsols ab lurs vergués, acompanyats de molts mercaders, e aximatex s'i ajustaren * artistes e manestrals ab copiós nombre, tots a cavall. E ajustats, lo dit honorable mossén Miquel Dez Pla pres en se ma la dita bandera, la qual fou
 5 acalada de la dita casa, e aquella mes en mans del honorable en Johan Bernat Ça Pila, lo qual stave aquí apparellat sobre un cavall encobertrat, e ell armat ab armes de came e cuxa, ab un cassot de carmessí, e axí, ab VIII. trompetes devant e un tabaler ab sobrevestes e panons de la Ciutat, partiran de la dita Casa de la Ciutat, tirant vers la plassa de Sant Jacme, e fahent la via de la Boria, dret camí, tiraren al Portal Nou, e allí, alt a la
 10 torra del dit portal, fou posada la dita bandera. E posade la dita bandera, e allí jaquida, los dits honorables consellers, acompanyats de tota la dita gent, se'n tornaren a la plassa de Sant Jacme, d'on cascú se'n aná separadament. E après, lo dia matex après dinar, los dits honorables consellers,
 15 no oblidants-se que les coses demunt dites sortissen lur affecta, tremeteren lurs vergués per los caps dels officis de la dita ciutat per fer venir aquells a la dita casa, e venguts los dits caps de officis, los dits honorables consellers pregaren cascun de aquells que'ls donassen memorial de aquell nombre de gents utils a les armes que porian, a fi que la ciutat sabés quanta gent
 20 hic havia, e si cars o requeria, que stiguessen a punt de restar en la ciutat e de exir fora la ciutat, car per semblant farien cavallers, gentils homens, mercaders e artistes en la present ciutat habitants.

Aprés, dimecres, vigília de la festa de Corpore Xristi, que's comtava XVI. del mes de juny, any demunt dit, per quant lo senyor rey era intrat
 25 en lo principat de Cathalunya, ço es, a Balaguer, ma armada, rompent la capitulació per ell ab la terra fermada, tractant-nos com anamichs, e per tal fou, a VIII. del present, lo dit senyor publicat per anemich * de la terra, e no solament ell mas encare los qui son e seran ab lo dit senyor rey. E per los dits sguarts fou delliberat, que la dita bandera
 30 tirás la via de Balaguer. E de fet, per los dits honorables consellers e Consell de XXXII. e XVI. fou elet per capitá de la dita bandera lo honorable mossén Johan de Marimon, antich ciutadá de la dita ciutat. E axí lo dit dia de dimecres, los honorables consellers, stants en l'ort de la Casa de la Ciutat, ensemps ab lo honorable batle de aquesta ciutat, feren intrar en lo dit ort lo
 35 dit mossén Johan de Marimon, qui a cavall, tot armat, era vengut a la Casa de la present Ciutat ab alguns cavalls encobertats, ab sos patges, en manera acustumada de capitá, e prestá jurament en poder del honorable mossén Miquel Dez Pla, conseller en cap, e homenatge en poder del dit mossén batle de star a ordinació dels dits honorables consellers, e tenir e servir les ins-
 40 truuccions a ell donades; e prestat lo dit jurament e homenatge, de continent, los dits honorables consellers, ab lo dit mossén Johan de Marimon, capitá,

B. XLII v.º

B. XLIII

axiran fora la Casa de la dita Ciutat, e muntaren a cavall, hon los honorables
deputats de Cathalunya ab molte notable gent, axí cavallers, ciutadans,
gentils homens, com mercaders, artistes e menestrals, a cavall, staven
5 sperant per acompanyar lo dit capitá, emprats per consellers ; e entre los
altres hi fou mossén Ffelip de Ferreres, ciutadá de la dita ciutat, qui anave
ab lo dit capitá per conseller de aquell, Bernat de Marimon e Johan Bernat
de Marimon, tots tresos ermats en blanch, ab grossos cavalls encobertrats.
E axí partiren de la dita Casa de la Ciutat, en orde, ço es, quatre trompetes
10 primeres, ab sobrevestes e panons de ciutat, e après, lo capitá en mig de
mossén Miquel Dez Pla, conseller demunt dit, e de mossén Monsuar, de-
putat per lo Bras ecclesiastich, e après los altres consellers e deputats, ordo-
nants-se ells mateys ; e tiraren la via del portal Nou, pessant per la plassa
de Sant Jacme, e per la Boria ; * e axí com anaven, los senys de la Seu to-
15 caren a clas, e les parroquies repicaren ; e com foren al Portal Nou fou aca-
lada la bandera, qui era en la dita torra del dit Portal Nou, e per mi Johan
Mayans, scrivá del present racional, fou presa e donada en ma del dit
mossén Miquel Dez Pla, e per lo dit mossén Miquel Dez Pla fou liurada al
dit Johan Bnt. Ça Pila, lo qual Bnt. Ça Pila stava aparellat, armat ab son
cavall. E presa la dita bandera, feren la via del Portal de sant Anthoni,
20 anant fora mur de la ciutat ab gent a peu e a cavall armade, e tiraren la via
de la Creu Cuberta, e de la Creu avant no pessaren los dits consellers e de-
putats, ans prengueran comiat del dit capitá ; e lo dit capitá tirá aquella
nit al Spitalet, e cascú se'n torná pregant nostro senyor Deu li dó victoria.

B. XLIII v.º

LXXXV

* LA SOLEMNITAT QUE LA CIUTAT DE BARCHINONA FEU EN LA SEPULTURA DEL REVERENT MOSSÉN JOHAN SOLER, QUONDAM, BISBE DE BARCHINONA.

B. XLIIIJ

5

[10 - 15 novembre 1463]

Dijous, a x. del mes de noembre del any de la Nativitat de Nostro Senyor MCCCCLXIII., vers les tres hores de matí, lo molt reverent mossén Johan, per la gracia de Deu bisba de la present ciutat de Barchinona, nadiu de la vila de Caldes de Monbuy, detengut de malaltia, finí sos derrés dies en lo
10 palau bisbal de la dita ciutat, retent la sua ánima a nostro senyor Deu. E com la dita ciutat en les sepultures de altres prelats, axí bisbes com archabisbes de Terragona, deffuncts en la dita ciutat e soterrats dins la Seu de aquella, ha acostumat fer certa solemnitat, e per tant los honorables mossén Ffrancesch Lobet, mossén Johan Serra, mossén Johan de Lobera,
15 mossén Steva Mir e mossén P. Juliá, l'any present consellers de la dita Ciutat, haguda noticia e certificats per los marmessors del dit reverent bisbe de la mort de aquell, de continent prengueran gramalles negres de dol, e hagut acord ab alguns promens ciutadans e altres de la dita ciutat sobre la forma del prosseguir en les dites coses, lo die de divendres, après següent,
20 vestits ab lurs gramalles de dol e caperons al coll, anaren, ab lurs vergués devant, al dit palau del dit reverent bisbe, e muntaren a la sala de aquell, en la qual lo cors del dit reverent bisbe fou posat en la forma següent : ço es, que la dita sala fou ampaliade de draps de ras, e foren fets sinch altás, ço es, dos a cascuna part de la sala * e hu al cap de aquella; en los quals altás
25 se celebraven misses, e en mig de la dita sala fou fet un lit de posts, cubert de un drap de ras, sobre lo qual fou posat lo cors del dit reverent bisbe, vestit com si stigués en sa cadira catedral, ab se mitre al cap, ab care descuberta e ab se crossa als pits vers la ma dreta. E les parroquies e monastís de frares cotidianament, una volta de matí e altre après dinar, tant com lo
30 dit cors stech a la dita sala, venian a la dita sala processionalment fahent absolució alta devant lo dit cors. E stech lo dit cors del dit dia de divendres, que comptavem XI. del dit mes, fins lo dilluns après següent ; però no

B. XLIIIJ v

stech sino un jorn descarat, com lo dissapte après següent fo mes [en la caxa], sobre la qual caxa fou stés un drap d'or imperial, encasat dins orles de terçanell ab senyals del dit bisbe.

E en la dita sala los dits honorables consellers, asseguts en un banch a
5 la part dreta al cap de la dita sala posat, hoyren missa, la qual se celebrá en un dels dits altás, e hoyda aquella, comunicaren ab los marmessors del dit bisbe, offerint en aquells, per part de la dita ciutat, si res los ocorria haver mester de aquella. E tornats a la Casa de la present Ciutat, ab consell de notables promens, ciutadans honrats de la dita Ciutat, delliberaren esser
10 procehit e procehiren a la solemnitat de la dita sepultura en la forma següent :

* E primerament, ordonaren e delliberaren que los honorables en P. B. XLV
Bussot, ciudadá, e Luis Figueres, mercader, obrés l'any present de la dita Ciutat, vestits ab gremalles de dol, sens vestir caperons, de part dels dits
15 honorables consellers convidassen lo reverent don Johan de Bemunt, loc-tinent del senyor rey ; lo reverent bisba de Vich ; les senyores com-tesses de Luna e de Pellás ; dona Sanxis de Noualles e dona Elfa de Cardona.

E mes, delliberaren que per lurs vergués, a peu, de part dels dits hono-
20 rables consellers, fossen convidats tots los monastís de frares, barons, nobles homens e cavallers, qui's trobassen en la dita ciutat, e tots los hono-rables ciutadans e mercaders de aquella e lurs mullers. E que lo capitol de la Seu e los parents e amichs del dit reverent bisba fessen convidar a lur de part e per si mateys.

Item, offeriren donar per la dita sepultura hun drap acostumat donar
25 en semblants sepultures, encasat dins orles de terçanell negre ab senyals de la dita Ciutat. Mas per ço com en lo temps de la dita sepultura no's trobaren semblants draps d'or en la dita ciutat, jatsesia per en Johan Mayans, scrivá del present racional, fos cercat si tals draps s'ich trobaven, e com no's tro-
30 bassen, fou prestat a la dita Ciutat per la sacrestia de la Seu lo drap d'or blanch, lo qual per la dita Ciutat fou donat a la dita sacrestia per la sepul-tura del illustre rey Alfonso, de loable recordació, ornat de senyals de la dita Ciutat, en lo qual foren sobreposats dos senyals del dit reverent bisbe ; e lo dit drap fou posat sobre lo cors del dit reverent bisbe en la manera
35 següent : ço es, * que lo prop dit drap fou posat stés sobre un altre drap d'or, ab senyals del dit reverent bisba, stanent lo drap de la Ciutat de mig fins al cap, e lo del dit reverent bisbe romás de mig fins als peus.

E noresmenys, fou ordonat per los dits honorables consellers que fossen
fets L. brandons de sera groga, de pes cascú de v. lls., ab dos senyals de la
40 Ciutat en cascun ciri ; los quals fossen portats per pobres acompanyant lo cors ; e fou donat a cascun pobre VI. diners ; e dels dits L. brandons foren

donats a la sacrestia v. brandons, e los restants xxxxv. brandons foren restituits al candelero.

- Aprés, los dits honorables consellers, proseguints la forma de la dita sepultura, ordonaren segons en semblants sepultures es acostumat, ço es,
 5 que ordonaren, que als caps del dit lit portassen dos canonges de la Seu e dos mestres en theologia e dos honrats ciutadans, e atres tants als peus; e per los costats del dit lit portassen solament ciutadans. E son les persones assignades a les dites coses les següents.

A la part dreta del cap :

Part squerra del cap :

10	Mossén Berenguer de Sos, canonge e degá. Mossén Miquel Dez Pla, ciudadá. Mestre Mertí Aguda, Prehicator.	Mossén Guillem Romeu, ciudadá. Mossén Colom, canonge e ardiaca. Mestre Berga, Frare Menor.

* Als peus, a la part dreta :

Als peus, a la part squerra :

B. XLVI

15	Mossén Johan Comes, canonge. Mossén Phelip de Ferreres, ciutedá. Mestre Johan Ramon, del Carme.	Mossén Johan Ça Pila, ciudadá. Mossén Anthoni Janer, canonge. Mestre Socarrats, dels Agostins.

Costat dret :

Costat squerra :

20	Mossén Johan Ça Rovira. Bnt. Ça Pila. Pons de Gualbes. Ffranci Bussot. Ffrancesch de Coromines. Mossén Luís Setantí.	Mossén Anthoni Pujade. Johan Ros. Johan Dez Valls. Jacme de Gualbes. Johan Ça Pila. Mossén Ramon Ros.

- 25 E après, per los dits honorables obrés foren ordonats los brandons, qui foren portats en la dita sepultura en la forma següent:

Primers, los brandons del dit reverent bisbe.

Aprés, aquells de la Ciutat.

- 30 E lo dit cors fou portat a coll partnit del palau la via del Regomir, e pessant al carrer Ample, e per lo carrer de Munchada e per la Boria e a la plassa del Rey, e intrá a la Seu per lo portal major, e fou posat al cor sobre un lit de posts, cubert de un drap de ras, e no li fou fet capell ardent.

* E les dites coses ordonades, los dits honorables consellers ordonaren les persones qui foren convidades a la dita sepultura, e ordonades aquelles, los dits honorables consellers, ab lurs vergués devant, sens vestir caperons, anaren devant los caperons vestits. B. XLVI v.º

5 E après, lo dimarts següent, los dits honorables consellers anaren a la Seu a les misses qui's celebraren per lo dit bisbe.

Les messions que foren fetes per la sepultura del dit reverent bisbe, per part de la Ciutat, son en suma notades en libre quart del honorable en Geronim Sala,¹ clavari, en cartes []¹.

¹ Aquest llibre manca a l'Arxiu Municipal.

LXXXVI

* LETRA TRAMESA PER LO ILLUSTRISSIMO SENYOR DON PEDRO DE PORTOGAL, REBUDA A XIII. DE NOEMBRE 1463. B. XLVIII v.º

5 A los venerables e caros amigos los consageros de la insigna cibdad de Barcelona.

Venerables e caros amigos: Después que uve vuestra resposta de mi embaxada, e supe que havies tomado por senyor al rey de Castella, ni el grande desplacer que d'ello uve ni la desaparación de la cosa, me pudieron apartar de aquell grande amor e deseo que naturalmente a vos tengo. E caso que
10 con tales individas maneras stoviesse algun tanto turbado, todavia recordándome de vuestra antigua virtud, e de como no ynoraes mi derecho, quize la presente vos enbiar ; no solo digo yo, venerables senyores naturales e amigos mios, que vos tangays rason de avorrecer al rey de Castella, por vos quebrantar la fe e vos menospreciar, dexandovos como si fuéredes
15 una pobre gente, mas maravillome de les vostres prudencias al anamigo de la patria tomar por senyor ; los reys de Castella e seus gentes muchas vezes pelearon contra los cathalanes ; por sus vertudes cierto es que no es de querer, del qual me avergonso de fablar, quanto mas vos de le obedecer. La vostra gloria tendida es por el mundo, llenos son los libros de vuestras
20 façanhas. ¿ A donde querries sepultar vuestra gloria e vuestro nombre, sometendovos a los castellanos, gente anemiga e embidiosa de vostra virtud ? Pues si a los francesos vos quereys allegar, asaz vergonnoso es servir a quem soliades * venser. Mas soys menos vosotros en potencia e virtud que los de la cibdad de Lisbona, que contra la oppinion de la mayor parte de los portoguesos, e contra el poder de Castilla [e] de França, al rey don Johan mi
25 avuelo, maestre que entoçe era de Avis, fezyeron rey. Pues conoçés mi justicia, deveys ser ayudadores della, por que Dios vos ajuda, el qual, no a los malos e poderosos ayuda, mas a los buenos, de los quales les mas vezes se fallen pocos. Aysí es poderoso Dios de vancer a un millon d'ombres con
30 ciento, como con otra mayor potencia. El se lama Dios de los exércitos e aquellos que lo aman non poden ser anganados. E aun que yo sea delante

B. XLIX

su excelsa Magestat indigníssimo, tanta confiança he en el, que se recordará por su benignidad de mi drecho, el qual si fué dilatado no fué perdido ; por que delante Ell todas les cosas son un ser. ¿Qual príncipe o qual persona teme a Ell, que, sabiendo que por su respecto vos tomays a mi, vos
5 no tema? ; los que a Ell no teman no son de stimar. E si no mengoaron vuestros grandes ánimos a tantas conquistas e loables fexos acabar, no mengoen em sto, dizendo que yo no so poderoso por a vos emparar, que mayor gloria es a vos fazer rey, que ser deffendidos por rey. E no obstante que yo mi confiansa tienga en Dios, no pensés que tan solo sea que me mengoen
10 parientes e amigos e servidores con que grandamente vos * puede ayudar. Veyendo la cosa venida en conclusion, ya dexastes al ynocente de mi avuelo morir ; no dexeys a mi, menos nociente, benir desaredado. En vuestras manos es laor grande e nombre inmortal. E aysimismo lo contrario. Comigo no solo los amigos vos seran fieles, mas aun los anemigos. Sin mi perdeis los
15 amigos e cada día vos crecen anemigos, indignays a Dios, perdeys vuestro bon nombre, e nynguna parte vos es sagura. Por ende yo vos rogo e requiro con Dios e con justicia, que vos me querays tomar por senyor, e non solo por senyor mas por ermano e fiyo, certifficando vos que quanto mas veyo vuestras perplexidades e trabayos, mas deseo ser con vos, por que benyendo
20 con ajuda de Dios, vos ajudasse ; o moriendo, mi muerte uvyesse por byenaventurada por los de mi naturalesa. E ploguyesse a Dios, que assí como Ell murió por nos, aysí moriesse yo por vos tornar en vuestra prosperidade. E set ciertos, que querendome vos, tanta speransa tiengo en Nostro Senyor, que nengun empatxo me enbarga de muy ayna ser allá ; e plazerá a Ell,
25 que siendo así, vuestros infortunis se tornaran en byenaventuranses e vuestros anuyos en plazer. Nostro Senyor sea todos tiempos en vuestra protección. De la mi villa de Avis a vi. dies de octubre.¹

B. XLIX v.º

¹ Sota el text, una abreviatura que sembla senyal de cancelleria i que pot llegir-se «prothonotario». En la

còpia del *Libre de algunes coses assenyulades*, però, fou interpretat «Petrus Portugalis».

LXXXVII

* SOLEMPNITAT DE LA INTRADA DEL SENYOR REY EN PERE, NET DEL COMTE D'URGELL. B. I.

[21-26 gener 1464]

5 Dissabte, a XXI. de janer, any de la Nativitat de Nostro Senyor
MCCCCLXIII., lo illustre senyor rey en Pere, rey d'Aragó, fill del illustra don
Pedro, infant de Portugal, e de la illustra dona [Isabel,] filla de don
Jaume, comte d'Urgell, e per consegüent net del dit comte d'Urgell, per la
10 linea del qual fon vist als cathalans lo regne d'Aragó e altres regnes a la
corona reyal pertanyents de dret e de justícia al dit senyor pertanyer, venint
de les parts de Portugal com a rey e senyor novament en la present ciutat
elet, arribá en la present plage de la mar de Barchinona ab dues galeas d'en
Rafel Juliá, mercader de aquesta ciutat, les quals, los deputats de Catha-
lunya e lur Consell, representants lo Principat de Cathalunya, ab expressa
15 intervenció de la dita Ciutat son stades tremeses la via de Portugal. E
fahent la dita via, hagueran lenga que lo dit senyor era vengut ab lo rey de
Portugal a Cepta, e axí les dites galeas arribades a Cepta, lo dit senyor,
rebudes certes letres a se senyoria per la terra tremeses, se recullí en les
dites galeas, e ab dues calaveres del dit senyor ensemps ab les dites
20 galeres, partí de Cepta, fahent la via de aquesta ciutat.

 * E venint lo dit senyor ab les dites fustes, fortuna de mar dispergí les
dites calaveres de les dites galeas, e axí una de les dites calaveres, VIII jorns
ans que lo dit senyor fos junt en la plage de aquesta ciutat, arribá en la
dita plage, per la qual se hac avís de la benaventurada venguda del dit se-
nyor, del qual avís se moch grandíssima alegria en aquesta ciutat. E hagut
25 lo dit avís, los honorables consellers de aquesta ciutat, encontinent, ordo-
naren fos fet devant Lotge un pont de fust, cubert de draps de lana ver-
mells, en lo qual pont lo dit senyor fos rebut, en la fabricació del qual de
continent fou mes la ma ; però, per la fortuna de mar qui aquelles hores
30 era, lo dit pont no poch esser acabat la jornada que lo dit senyor arribá.

 E considerat los dits honorables consellers que lo dit senyor venia fa-
digat, no sperat lo dit pont fos acabat, feren verar dues barques de mal

temps ben apunt, les quals tremeteren al dit senyor, e ab aquelles lo dit senyor rey axí en terra devant Lotge, hon los consellers de aquesta Ciutat e los deputats de Cathalunya, lo senyor bisbe de Vich, lo comte de Pellars, don Ffrancesch de Pinós, lo vescomte de Rochabertí, mossén Garau de Cervelló, e molts cavallers, gentils homens e ciutadans, e moltes altres gents, ab c. entorxes enceses que los consellers havien fetes aparellar.

E axit lo dit senyor en lo arenal, li fou aparellat un cavall * en que lo dit senyor rey cavalcá; e era vestit lo dit senyor ab una jaqueta curta, ab capa folrada de vellut, ab un jaseran d'or ab moltes dobles al coll, ab son capell de feltre ab un gran floch d'or; e acompanyat dels sobredits consellers e deputats e altres demunt dits, ab moltes trompetes denant, e gran luminaria de entorxes, tirá la via de Santa Maria de la Mar, e com fou devant la carnisseria de la mar, li fou axida la professó del clero de la dita sglesia ab la Vera Creu, e lo dit senyor descavalcá e ajonollás en terra, e axí adorá la Vera Creu, e a peu intrá dins la sglesia demunt dita, e allí feu oració demunt lo altar major; e d'aquí partint, se'n vench a cavall per lo carrer Ample fins a la casa de Bnt. de Gualbes, la qual li era stade preperada per posada, e axí lo dit senyor se'n muntá alt en la dita casa. E aquella nit, e tres jorns aprés, foren fetes grans alimares e alegries per la dita ciutat.

E per dar orde en les coses necessaries per la fidelissima intrada e venguda del dit senyor, los honorables consellers, lo dimenge aprés següent, que comtavem xxii. del dit mes de janer, tremeteren llurs verguers per los caps dels officis; e venguts en la Casa de la present Ciutat, los dits honorables consellers pregaren e exortaren aquells que'ls plagués als mils que poguessen aparellar-se per fer festa la jornada que'ls serie assignade.

E lo dimarts, que comtavem xxiii. del dit mes de janer, fou feta crida que lo * die de dijous aprés següent, tot hom fes festa, e que fossen scombrades e ampaliades les carreres per hon lo dit senyor devia pessar¹.

E lo dimecres aprés següent, die del gloriós apostol sant Pau, lo dit senyor, sens serimonia alguna, axí de la dita posada, e vench al Pla de Framenós, hon li fou fet un gran cadeffal alt de xv. scalons, cubert de draps de

¹ Diu així el text contingut en *Registre d'Ordinacions* 1463-1471, f. 43:

* Sobre lo jurament del senyor rey.

Ara hoiats tot hom generalment que us notifiquem los honorables consellers e promens de la Ciutat de Barcinona, com demá bon matí, Deu volent, que será festa del gloriós mossén sanct Pau, lo molt alt e molt excellent senyor lo senyor rey jurará en la place de Fframenors sobre lo cadeffal qui per la dita rehó es stat en lo dit loch fet, segons per los alts reys predecessors seus es stat acostumat fer; lo qual jurament fet, lo dit senyor se'n tornarà en la casa del honorable en Bnt. de Gualbes, en la qual a present pose. E lo sendemá, que será dijous, per

lo matí, lo dit senyor tornerá en lo dit cadeffal per veure e mirar la festa acostumada fer per la dita Ciutat en semblants novelles entrades. Per ço, los dits honorables consellers e promens, notificants a tots les dites coses, preguen a tot hom generalment, que, per iocunditat e alegria de la beneventurada vinguda del dit senyor, vullen, lo dit die de dijous primer vinent, festivar e alegrar-se com millor poran, e fer alimares. E tots los qui stan en les carreres e places, pertint del dit cadeffal fins a la Seu, hon es acostumat lo dit senyor passar, vullen agrenar les carreres e empaliar los enfronts de les cases.

Ffionch publicada a xxiiii. de janer, any mccccclxiii. *

lane vermells, en lo qual los dits honorables consellers staven alt, acom-
penyats de promens, sperant lo dit senyor, e vist lo dit senyor descavalcat
al peu del dit cadeffal, los dits consellers, devellats bax, reberen lo dit
senyor e muntaren sobre lo dit cadeffal, e lo dit senyor se assech en una
5 cadira reyal que li fou aparellada, e fou-li portada la Vera Creu del monastir
de Framenors e un missal, sobre la qual creu e missal lo dit senyor ajonollat
posá les dues mans, e jurá los privilegis e libertats, usos e costums per los
antecessós seus a la dita Ciutat e als singulars de aquella atorgats. E fet lo
dit jurament, sens altre serimonia, lo dit senyor rey se'n torná a la dita sua
10 posade, e açó fou fet per quant lo dit dia de sant Pau se havian alegrir tres
persones de les quals lo dit senyor havia a pendre * una en batle de aquesta
ciutat, e no poguera sens haver fet primerament lo dit jurament ; e per
ço en lo dit dia se feu lo dit jurament, sens altre serimonia, com encare no
fos preperade la festa la qual es acostumade fer.

B. LII

15 E ordonades les dites coses, los dits honorables consellers, prosseguints
les coses necessaries, ordonaren e elegiren les persones deiús scrites qui
haurian carrech de portar los bordons del pali, jus lo qual lo dit illustre se-
nyor rey feu la cerca per la dita ciutat, e axí matex les persones qui hirian
al banch del fre e als cordons, e son les persones següents.

20

Bordons.

Part dreta :

Part squerra :

Mossén Anthoni Lonch, conseller
quart.

Mossén Anthoni Berenguer, conseller
quint.

25 Mossén Johan Berenguer Ça Pila,
conseller segon.

Mossén Melxior Mates, conseller terç.
Mossén Johan Lull.

Mossén Johan de Marimon.

Banch del fre.

Part dreta :

Part squerra :

30 Mossén Jacme Ros, conseller en cap.

Ffranci del Bosch, sindich de la ciu-
tat de Leyda.

* Cordó.

B. LII v.º

Part dreta :

Part squerra :

Mossén Bertran Dez Valls,
Mossén Ffrancesch Lobet,

Johan Stela, cónsol,
P. Grau,

[Part dreta:]

[Part esquerra:]

Mossén P. Bussot,
Mossén Miquel Dez Pla: ciutadans.
Anthoni Vinyes,
5 Honorat Ca Conomina, notaris,
Barthomeu Massot, specier,
Gabriel Busquets, barber: artistes.

Simeon Sala,
Bnt. Oliver: mercaders.
P. Figuera, sabater,
P. Juliá, rajoler,
Gabriel Pont, corredor,
Johan Sunyer, franer: manestrals.

E preperades totes les dites coses, lo dijous après següent, jornada assignada per la festa fehedora al dit senyor, lo dit senyor rey, acompanyat de
10 molta notable gent, ab moltes trompetes denant, altre vegada vench al dit cadeffal, e fou rebut per los dits honorables concellers en la forma demunt dita, e muntat lo dit senyor en lo dit cadaffal, lo qual fou a les spatles ampaliat, e posat dosser de drap d'or, e fou aparellada una cadira reyal, en la qual lo dit senyor segué, e los honorables concellers ab promens se
15 assegueren, los tres a la una part, e los dos a l'altre. E stant lo dit senyor ab la dita forma, vingueran totes les confraries dels officis ab llurs panons e trompes denant, hu après altre, fahent cascú llur ball e llur joch, segons es acostumat¹.

¹ En una còpia del segle XVII del *Dietari de les turbacions de Catalunya*, de Jaume Çafont, conservada a l'Arxiu Històric, es troba una descripció minuciosa d'aquesta festa, als ff. 87-88:

«Dijous a 26 de janer 1464, lo dit senyor rey après dinar partint de sa casa se'n anà a cavall fins a la plaça de Fra Menors e munta-se'n sobre lo catafal real que li era estat aparellat per fer lo desús dit jurament, e aquí vingueren tots los confreres ab grans festes, ab llurs estandarts, e primers los mariners e barquers ab llurs esclaus, e avian-los pintades las caras la mitat blanques y la mitat vermelles, e altres una part verda e altra blava, e axí anaren donant tabals; après, una nau de fusta ab carretas, ab gran colp de mariners e sant Elm a la popa, e primer anava un drach ple de jochs grechs, que socarrava la gent per fer-los fer lloch; après, los corredors de bestias, a cavall, a la gineta, ab asens, ab diverses caras de pel de cabrit; après, los fusters ben armats; après, hortelans, revenedors, boters, ferrers, asahonadors, flassaders, perayres, corredors de coll, bossers e mercers tots armats, e los llurs masips vestits ab camisas blanques ab bonets vermelles, e tenian cercols en les mans, tots cuberts de rama, e al detrás sant Julià ab alguns cavallers, portant milans e musols e altres ausells, e mossos quesonaven bosines, e sobre una azembla portaven un javali viu, e devant lo rey lo mataren a llansades; après, forners, ballesters, cuiracés, mestres de cases, moliners, matalafers, portadorers, cotoners, gerrers e ollers, hostalers e taverners, e los blanquers, que vingueren ab molts salvatges contrafets, e ab un hom vestit com ha lleó; après los calseters vestits de blanch, ballant, e los teixidors de llana ab un fort gentil entremés de donas que ab espasas e broqués acutallejaven ab homens vestits com a jueus ab cuyrasas de cabrit; après, los parayres ab molts ginetayres vestits de llureya, en asens, ab

cuyrasas de cabrit; après, los forners, basters, pintors e altres de sa confraria, ben armats, ab la àgulia daurada, qui dansava; puis los argenters ab robas forradas de mantes y ab cadenas y collars de argent e molts de richs fermalls, uns en los pits y altres en los barrets, e ab las robas e calsas brodades de argenteria, e al detrás de tots, los sastres, armats, e llurs promens portants esparvers en les mans, segons que han antich privilegi. Après tot assó, venia a cavall lo compte de Pallars, que portava la espasa real al devant lo senyor rey, venia lo senyor rey a cavall, sots un dosser de drap de or, ab bordons, los quals aportaven los consellers de Barchinona, e tiraven per lo fre del cavall ab cordons de seda certs promens de la Ciutat de tots quatre estaments; venia vestit de una roba de vellut carmesí, y al cap un bonet de llana escur y una bella y grossa cadena al coll y una pell de mars gibelines, enbolcada al entorn al coll. Passà per lo carrer Ampla, Cambis, Santa Maria, carrer de Moncada y per la capella y llochs acostumats fins a la Seu, hont se apeà, y fou tota la professó ab los canonjas, creu major y bandera de santa Eulària, y ab gran desencia y sons de orgues lo reberen fins al altar major que estava ricament ornat, y tota la Seu empaliada de draps de or, ço es, tot lo cor y el altar major y en los finestratjes alts avia llanternes de paper ab candelas; feu oració y après a santa Eulària y après al cors de sant Carles, e com se fou llevat dix en presencia de tots los qui eran que encara ly fes gracia Deu de poder-lo fer canonizar; e partint de aquí a cavall, ab molts llums de antorxes torna-se'n a sa posada, e axí hac fi la grandíssima festa que fou feta al rey en Pere. E no'm vull oblidar com tot aquest dia los consellers ordenaren que tots los portals de la ciutat estiguessen tancats per so com en aquestos dias tot lo principat de Cathalunya era en guerra [e] estaven ab les armes a dos contra lo rey Joan e sos sequasos.»

LXXXVIII

* LLETRA PATENT TRAMESA PER LO SENYOR REY A TOTS E SENGLES, ETC.,
SEGONS SE CONTÉ DEVAL·L, PERDONANT A TOT HOM QUI A ELL SE VOLRÁ
REDUHIR.¹ B. LV

5

[4 març 1464]

« En Pere, per la gracia de Deu, rey d'Aragó, de Sicília, de Valencia,
de Mallorques, de Sardenya e de Córcega, comte de Barchinona etc. als
reverendíssimos, reverents, venerables, egregis, nobles, magnífichs, amats
e cars nostres, qualsevol prelats, comtes, vezcomtes, barons, priors, co-
manadors, cavallers, capitans, homens d'armes, peons e soldats, gentils
10 homens, ciutadans, burgesos o homens de honor, veguers, batles, jurats,
consellers, collegis, universitats, pobles de qualsevol ciutats, viles, lochs,
castells e parroquies, e totes altres persones de qualsevol stat, prehemi-
nencia e dignitat que sian, axí del bras maior, mijá, com menor, e axí
15 ecclesiastichs com seculars, en la obediencia del rey en Johan de Navarra
constituhits, e la sua opinió seguints, a hoyda e sabudaria dels quals les
 presents pervendran, e de aquelles los será feta noticia, salut, dilecció e
 gracia. A moltes maneres de gents es clar, e crehem vosaltres no ignorar,
 com la divina Providencia, qui, entre les altres sues maravolloses ope-
 racions, es distribuidora dels stats, recordant-se per la sua infinita bon-
 dat de nostres drets e justícia en aquest principat e altres regnes e terres
 20 de la Corona d'Aragó e a aquella annexos e units, e de les quals la nostra
 casa, Deu increat sab per que tants anys es stada privada, nos ha resti-
 tuits. On per los leals e bons cathalans, vista la oportunitat, en rey e
 25 senyor som stats proclamats, la qual cosa a cascú de vosaltres qui sia
 de sana pensa e vertader cathalá en plaher e bona ventura succehir * arbi-
 tram, e vosaltres axí extimar, per haver aconseguit, entre les altres bene-
 venturances, cap de la república, pare e senyor natural, qui la sua ánima
 per vosaltres unir e en repós constituhir effectualment exposar no ha recu-
 30 sat, persuadint-nos, que si en aquest temps procellós e de opinions varies

[B. LV v.º]

¹ Hem adaptat en la transcripció d'aquesta lletra la ortografia més correcta de una còpia de *Cartas reales ori-
ginals*, vol. de 1463-1469, n.º 32.

e de tanta diversitat de la voluntat principal de la terra o de les principals ciutats de aquella haveu desviat, es per que veyeu no esser la cosa encara pervenguda al centre degut, e axí ab oppinions, intencions e voluntats dispars, prenent entre vos intrínseques passions, oys e simultats, 5 haveu, errant lo temps, consumat en dan de aquest principat e poch benefici de vosaltres. Però ara que, Deu omnipotent pernietent, som en la cadira real e ceptre per tribuhir a cascú lo que seu es, e ministrar la justícia personalment constituïts, no dubtam, los qui vertaders cathalans sou, la obediencia e fidelitat deguda prestar e venir e lansar-vos en les mans e 10 clemencia nostra no recusareu ; per tant, seguits los vestigis del Pare omnipotent Deu piadós, e aquell volent imitar, qui perdonant vol los vicis e desordens sobrar, per tenor de les presents, vosaltres e cascun de vosaltres, per vostra salut e naturalesa a nos innata, pregam e en Deu requerim e exortam que, desistint de les errónees oppinions en que stau envoluts a nos, 15 qui stam ab los braços oberts, e perdó e venia als a nos venints spontaneament atorgam, vullau venir e reduhir-vos a nos, e axí fahent, ultra que a Deu, de qui som en aquest principat e * regnes vicari, feelment satisfareu, [B. LVI] ab la naturalesa vostra vos conformareu, e en nostre amor sereu ; e nos en tal cars vostres privilegis, libertats e graties per nostres progenitors atorgades confirmarem, vostres coses salves farem, e de nou gracies e favors 20 rahonables e possibles de nos aconseguireu. e de dia en dia, com sereu fets dignes e merexedors, vostres stats e cases augmentarem, reduhint-vos a memoria com nos som nat del comte d'Urgell, la ánima del qual. per son loable fi, es cregut regna en los cels, lo qual venia de la stirpe e recta linea masculina del rey n'Amphós, e de altres reys d'Aragó e comtes de Barchi- 25 nona, de loable recordació, pares de la patria, qui quant benignament e humana com a naturals los cathalans tractaren e han tractat, encara no es delit de la memoria de gents, e axí tot lo contrari, com per experientia haveu vist, los altres qui après han senyoreiat han praticat. Les quals coses 30 digestament pensades, e per vosaltres colligides, deveu liberament a nos venir com fills a pare, e vassalls a senyor natural, on emperó a nos e nostra hoberiència venir recusareu prenem Deu immortal e cap dels exercits en testimoni, e encara los hoynts, axí los de la cort celestial com los qui son en terra, per dar fe de açó e de aquest nostre ferm preposit, invocam e a cascú ma- 35 nifestam, que si scampament de sanch o altres dans alguns se seguiran, no es ne será culpa nostra, pus no ve de nostra voluntat, ans volriem aquell per nostre poder desviar. E per que als homens sia manifest, puys Deus ho sab, qui es scrutador dels coratges, manam esser fetes les presents, e a vosaltres * manifestades. Dades en la nostra vila de Agualada, a IIII. dies del mes 40 de març, en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLXIII. ✠ Rex Petrus ✠»

[B. LVI v.º]

LXXXIX

SOLLEMPNITAT FETA PER LA MORT DEL SENYOR REY EN PERE QUART, QUI EN L'ANY MCCCCLXVI. MORÍ EN LA VILA DE GRANOLLÉS. B. LVII

[27 juny-8 juliol 1466]

5 Com la scriptura sie instrument per mitiá de la qual les coses pessades son fetes presents als successors, per ço los honorables mossén Anthoni Pujades, mossén Bnt. Ça Pila, ciutadans; mossén Ffrancesch de Junyent, mercader, e mossén Anthoni Vinyes, notari, consellers l'any present de la Ciutat de Barchinona, ensemps ab mossén Anthoni Mir, miraller, conseller
10 quint, lo qual dies ha finí sos derrers dies, manaren a mi Johan Mayans, notari e scrivá de la casa del present racional, que la solempnitat de la sepultura del dit senyor, lo qual comensá regnar a XXI. de janer, any MCCCCLXIII., e morí en la vila de Grenollés; dimenge a XXVIII. de juny, festa de sant Pera, any MCCCCLXVI., e axí regná II. anys v. mesos e VIII. jorns, continuás sots l'orde seguit. E per tant, jo dit Johan Mayans he
15 procehit en continuar segons se seguex.

Ço es, que com los dits honorables consellers de la dita Ciutat sabessen, que lo dit senyor fos detengut de malaltia en la dita vila de Grenollés, los dits honorables consellers, ab delliberació de Consell de XXXII. celebrat a
20 [XXVII.] de juny, any demunt dit, elegiran per anar visitar lo dit senyor en la dita vila mossén Matheu Dez Soler, ciutadá de la dita ciutat, lo qual partí lo divendres, que comptavem XXVII. del dit mes de juny, * per fer la dita visitació. E lo matex die fou a la dita vila e trobá lo dit senyor ab molt mala disposició. B. LVII v.º

25 E lo dimenge après següent, vers les v. hores pessat mig die, lo dit senyor morí en la dita vila, e feu o alegí marmessors lo reverent bisba de Vich, los honorables consellers de la present Ciutat, mossén Roy Vas, sacretari del dit senyor, e mossén Diego de Zambuja, cavaller familiar del dit senyor.

30 E mort lo dit senyor, de continent lo honorable mossén Ffrancesch Colom, ardiacha e deputat de Cathalunya, e lo dit mossén Matheu Dez Soler, qui eran anats per veure e visitar lo dit senyor, materan lo cors del dit senyor

sobre una litera, e replegaren tota la desferra, roba, or, argent e diners, que lo dit senyor tenia en la dita vila ; e lo cors del dit senyor fou aportat per certs homens de peu, a coll, e les robes ab càrregues.

E lo dilluns après, que comptavem xxx. del dit mes de juny, vers set
5 hores de matí, lo dit cors fou aportat e mes en la sglesia o capella de Santa Maria del Portal Nou, e allí lo dit cors stech ab certa luminaria, ço es, XII. ciris. E lo dia matex lo dit cors fou enbalsamat segons es costum.

* E en la nit del prop dit die, ja hora foscha, los honorables consellers
10 ensemps ab algunes notables persones e molts domesticchs e familiars del dit senyor, sens serimonia alguna, acompanyaren lo dit cors de la dita sglesia fins al palau reyal de la present ciutat, e aquell meteran dins la sglesia del dit palau, en la qual lo dit cors stech tota la nit ab certa luminaria.

B. LVIII

E lo dimars après següent, que's comtava primer die de juliol, any
15 MCCCCXVI., lo dit cors fou vestit, ço es, de camisa, gipó de carmesí, cota de vellut negre, larga fins als talons, folrade de març gibillins, calses de grana, sabates ab punta, e carmanyola de grana al cap. E vestit en la dita forma, descarat, fou posat en mig de la sala del dit palau sobre un gran lit, lo qual fou bastit en mig de la dita sala ; e sobre lo dit lit lo dit cors stech
20 descarat tot lo dit die ; e lo dimecres après següent, lo dit cors fou mes dins dues caxes, ço es, una dins altre ; sobre la qual caxa fou posat un bastiment de fust, qui retia tomba, e fou cuberta la caxa e tomba ab un lansol prim ; e sobre lo dit lansol fou posat un drap brocad d'or, qui servie per dosser
25 vivint lo dit senyor, e mes sobre lo dit dosser fou posada¹ una bella daumátiga, e al cap li fou posada una corona ab una carmenyola de grana, e mes fou posat sobre la dita daumátiga un ceptre e pom d'or ; e axí lo dit cors stech fins a VIII. de juliol, que lo dit cors fou portat a la sepultura. E sobre * lo dit lit fou posat un bell pavalló, fet a manera de trenacha, retent toguri, e en la dita sala foren bestits VII. altás, ço es, II. a cascun
30 costat, e dos al capdevall de la dita sala, e hu sobre lo tribunal ; e cotidianament, en los dits altás, tant com lo dit cors stech en la dita sala, se deyen e's celebraven misses, ço es, en lo altar del tribunal, missa alta, e als altres altás, misses baxes ; e cascun die, axí les parroquies com los ordes, axí de ffreres com de monges, tant com lo dit cors stech en la dita sala, cascun
35 jorn ab professó, venien en la dita sala, e aquí feyen absolució alta.

B. LVIII v.º

E per que per part de la Ciutat fos retut lo deute acostumat rahonable
e pertinent a la solemnitat del cors del dit senyor, lo prop dit die de dimarts
faheran appellar² per los verguers llurs lo Consell ordinari de XXXII. de la dita ciutat, lo qual, ajustat en la Casa de la dita Ciutat, fou proposat lo cas seguit de la mort del dit senyor, e feta la dita proposició fou delli-

¹ El text diu : « ... e mes hi fou posat sobre lo dit dosser fou posada... »

² El text diu : « appellaren ».

berat e conclós per los dits honorables consellers e Consell, que la solempnitat de la dita sepultura fos feta per part de la Ciutat en la forma següent, ço es, que los dits honorables consellers e los promens següents, ço es, los honorables mossén Phelip de Ferreres, Ffrancesch de Coromines, ciutadans ; Ffrancesch Ces Corts, P. de Junyent, mercaders ; Barthomeu Costa, 5 notari ; Gabriel Leopart, spacier ; Luys Garcia, cuyrasser, e Ffrancesch * Pons, franer ; e ultra aquells, los honorables en Johan Boscá, e Luys Dez Cortal, cónsols de la Lotge de la mar de Barchinona ; Luys Ros, ciudadá, e Cebriá Buadella, notari, obrés de la dita Ciutat. E semblant lo honorable 10 en Guillem Miró, clavari ; Johan Ginebret, scrivá del honorable Concell, e Johan Mayans, scrivá dels racionals de la dita Ciutat ; als quals clavari e scrivans pertanyhia per dret de lurs officis, segons fou trobat en lo archiu o casa del racional de la demunt dita Ciutat. E axí matex en Johan Merqués e Johan Vilanova, verguers dels dits honorables consellers, fossen vestits de 15 sengles gramalles e caperons de drap negre bruneta de bon tint, e que les dites gramalles fossen a cascú tallades dins l'hort de la Casa de la Ciutat, metent cascú en la sua gramalla tant drap com hi hagués mester, e cessassen esser donades a cascú vi. canes de drap, segons en altres temps era acostumat. E que d'aquí avant fos servat en los cassos en lo sdevenidor occorrents.

20 Ffou mes delliberat per los dits honorables consellers e Concell de xxxii., que per part de la dita Ciutat fossen fets c. brandons de cera, de pes de v. lls. cascú, tots ennegrits, ab dos senyals de la Ciutat en cascú dels dits brandons, los quals servissen a la dita sepultura, però que fos feta certa avinensa ab lo maiordom de la sglesia de Santa Maria de la Mar dels ciris de la dita sepultura, e axí fou feta avinensa que lo dit * maiordom se aturás per 25 lo dret de la sglesia de deu brandons hu, e lo restant fos restituhit al candaler.

Item, fou delliberat, que fos donat per la dita Ciutat un drap imperial segons en les altres sepultures. E per ço, com tal drap no y havia, fou delliberat se fes segons es contengut en la sepultura del illustra primogenit Karles, e fou manlevat lo drap imperial de la sglesia de Santa Maria de la Mar. 30 E lo dimenge après següent, que's comtava vi. del dit mes de juliol, los dits honorables consellers empraren les persones següents, ço es vi. cavallers, e vi ciutadans honrats de la dita ciutat, per que lo dia après convidassen, anant a cavall ab gremalles negres e caperons vestits, convidant 35 en nom e per part de la terra, e son los següents :

Mossén Ffrancesch Ça Sala ; mossén Antich Ferrer ; mossén Galceran Stelrich ; mossén Baltasar Romeu ; mossén Bertran Ramon Çavall ; mossén Berenguer Seyol : cavallers.

40 Mossén Matheu Dez Soler ; mossén Ramon Ros ; mossén Johan Ça Rovira ; mossén Jacme de Gualbes ; mossén P. Bussot, menor ; mossén Johan Benet Ça Pila : ciutadans.

B. LIX

B. LIX v.º

E partiran-se per dues parts de ciutat, axí que los VI., ço es, III. cavallers e III. ciutadans ensemps, anaren per la una part de la ciutat, e los altres per l'altre, convidant tots prelats, comptes, barons, nobles, cavallers, ciutadans honrats e mercaders, ccm se trobaren en la dita ciutat, discorrent tots los carrers.

E en la dita sepultura no foren convidats los monastirs de dones, com no y deguen entravenir per les rahons contengudes en la serimonia del primogenit Karles, en lo present libre continuades¹.

E lo dilluns après següent, que's comptava VII. del dit mes, los dits honorables consellers * faheran fer crida per la dita ciutat, denunciant a tot hom generalment la jornada que lo dit cors seria liurat a la ecclesiástica sepultura, pregant a tot hom generalment, que lo dit dia tot hom tingués los obradors tancats com si fos festa, e axí fou fet². B. I.X

Aprés, lo dimarts VIII. die del dit mes de juliol, lo cors del dit senyor fou aportat a la sepultura; exint e trahent aquell del dit palau o sala fo aportat fahent via per la plassa del Blat, e per la Boria fins a la capella d'en Marcús, girant per lo carrer de Monchada avall, exint al Born, tirant la via de la carnisseria de la Mar, e allí, girant per lo fossar de Santa Maria de la Mar, meteran lo dit cors dins la dita sglesia, intrant per lo portal maior, dit vulgarment portal dels bestaiys, e per mig lo cor de la dita sglesia fou posat sobre un cadeffal, qui fou fet en la sglesia demunt dita entre lo altar e lo cor de la dita sglesia, jus lo tuguri o capell ardent, en lo qual tuguri foren mesos sus de CCL. ciris de tres onces cascú, e v. ciris de v. lls. cascú, lo hu dels quals fou mes a la sumitat, e hu a cascun cantó del tuguri, qui tant com lo offici se trigá dir cremaren.

E foren los qui foran ordonats per los dits honorables consellers per portar lo dit cors los següents, comensant a cascuna part als peus e prosseguint al cap :

* Als peus de la part dreita fins al cap :

Als peus de la part squerra :

B. I.X v.º

30 Mossén Ffrancesch de Junyent, conseller terç.
Mossén Ffranci Dez Valls, mestre racional.

Mossén Anthoni Vinyes, conseller quart.
Don Johan de Branxis, familiar del dit senyor.

¹ P. 245.

² El text de la crida és al *Registre d'Ordinacions*, 1463-1471, f. 75, i diu així :

«Crida per la sepultura del senyor rey. Ara hoiats, tot hom generalment, que us notifiquem los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona, com sia stat delliherat que demá, que será dimarts, sia feta la sollemp-

nitat de la sepultura al cors del molt alt e molt excellent o senyor rey en Pere d'immortal e gloriosa recordació, pregunen per ço los dits consellers a tot hom generalment que lo dit die de demá vullen anar acompanyar lo dit cors a la dita sepultura, e durant aquella quescú se abstengua de fer feyna e no obrir lurs cases o obredors. Fou publicada a VII de juny del any mccccxvi. »

[Als peus de la part dreta fins al cap:]

[Als peus de la part esquerra:]

Mossén Blasco de Castellet, noble.	Ffranci de Senmanat, donzell.
Mossén Miquel Dez Pla, ciutadà.	Mossén Antich Ferrer, cavaller.
Mossén Ffrancesch Ça Sala, cavaller.	Mossén Ramon Ros, ciutadà.
5 Mossén Miquel Cardona, ciutadà.	Mossén Johan Colom, cavaller.
Mossén P. de Malla, cavaller.	Mossén Philip de Ferreres, ciutadà.
Mossén Guillem Colom, ciutadà.	Mossén Arnau Fonolleda, cavaller.
Mossén Arnau de Vilademany, ver-	Mossén Bertran Dez Valls, ciutadà.
vessor.	Don Pedro de Portugal, familiar del
10 Mossén Jacme Ros, ciutadà.	dit senyor.
Don Dionís de Portugal, familiar	Mossén Bnt. Ça Pila, conseller segon.
del dit senyor.	
Mossén Anthoni Puiades, conseller	
en cap.	

- 15 E exint lo dit cors del dit palau, mossén Ffrancesch Bertran, senyor de
Gillida e cavalleris del dit senyor rey ; mossén P. Dez Soler, * cavaller
armer del dit senyor ; mossén Sabestià Rodrigues, raboster del dit senyor ;
mossén Pero Brando, armer del dit senyor, ço es, hu après altre, per orda,
corregueran les armes, cascú ab sengles scuts, ço es, los II. ab armes reyal,
20 e hu ab armes de Sicília, e hu tot blau ab una creu blancha, que son armes
d'Aragó, los quals scuts foren posats entorn lo lit hon lo dit cors fou posat
en mig de la dita sala. E los dits III. prop nomenats intraren a cavall sobre
grossos cavalls, e vestits ab gramalles e caperons vestits, de terlís, exint de
la part del monestir, intrant a cavall en la sala cridant de grans crits, e com
25 foren devant lo lit hon lo dit cors era stat posat, digueran a alta veu sem-
blants paraules: « És veritat que lo senyor rey senyor nostro sia mort? » E
molts familiars del dit senyor qui staven entorn lo dit lit ab gremalles e
caperons vestits, plorant respongueran : « Hoc, mort es ». E los dits quatre
prengueran los dits scuts gornits, al revés, cascú lo seu al bras, e axint de
30 la dita sala corregueran en la plassa amunt e avall, lantsant en terra los
scuts, e lantsats, descavalcavan dels cavalls, lantsant-se en terra, ensemps
ab molts familiars del dit senyor, ab crits e plors molt grans.

- E puys après, devant lo dit cors, anaven a cavall, ab gremalles de sa-
ques ab caperons vestits, e sobre les gramalles ab sobrevestes de armes re-
35 yals e de Sicília, quatre homens port[ant] cascú en la ma una bandera ab
senyal reyal, rossegant aquella per terra, e ab sengles scuts al bras sem-
blants * als demunt dits, portant aquells a ravés, ço es, lo cap del scut qui
deu anar alt, anava baix. E per semblant hi anaven devant lo dit cors
dos homens a peu, qui aportaven sengles scuts ab armes reyal, portant

B. LXI

B. LXI v.º

aquells sobre lo cap, e aquells lansaven en terra cridant e plorant, fahent gran dol, e sobre los dits scuts los dits dos homens se lansaven ab molts altres, qui eren familiars del dit senyor.

5 E los qui portaren les banderas e scuts a cavall foren los següents : mossén Miquel Setantí, cavaller ; Guillem Romeu Dez Valls, ciutadá ; mossén Fferrando de Ciquera, cavaller ; Luís Perera, trinxant del senyor rey.

10 E per ajudar a portar lo dit cors fou dat carrech per los honorables consellers an Genís Caro, fuster de la Ciutat, de haver vuyt homens manestrals, tenints casa en la dita ciutat, los quals foren vestits, ço es cotes a cascú tant solament, de bruneta de bon tint.

15 E seguides totes les dites coses, attés que per los dits honorables consellers e Concell de xxxii. era stat delliberat, que lo dia après de la dita sepultura fos fet per part de dita Ciutat hun solempna anniversari, segons en semblants [casos] era acostumat. E per ço, los dits honorables consellers, per dar orde a la execució de aquell, donaren carrech als honorables obrés de la Ciutat, que lo dia de la sepultura, stant en la sglesia, convidassen los qui eran stats convidats en la dita sepultura, los quals fossen pregats que lo die après, que * fora dimecres viii. del dit mes de juliol, fossen a la Casa de la Ciutat per acompanyar los dits honorables consellers a la dita sglesia de Santa Maria de la Mar, per esser a la solempnitat del aniversari fahedor per la dita sepultura. E de fet, lo dit die de dimecres, los dits honorables consellers, en nom de la dita Ciutat, per lo dit anniversari fahedor feren fer c. brandons de cera ab dos senyals de la Ciutat en cascú.

25 E fou feta avinença ab lo maiordom de Santa Maria de la Mar, que dels dits ciris hagués de deu hu, e los restants fossen tornats a la Ciutat o, per ella, al candaler de aquella.

B. LXII

XC

B. LXIIIJ

* SOLEMNITAT DE LA FESTA FETA PER LA INTRADA DEL ILLUSTR A SE-
 NYOR DON JOHAN, DUC DE CALABRIA, ETC., LOCHTINENT GENERAL DEL
 MOLT ALT E MOLT EXELLENT SENYOR, LO SENYOR REY EN RENAT, BE-
 NEVENTURADEMENT REGNAT.

5

[28-31 agost 1467]

Divendres, que's comptava xxviii. de agost del any de la Nativitat de
 Nostre Senyor mccccclxvii., [lo senyor don Johan, duc de Calabria, etc.,
 loctinent general del senyor rey Renat, benaventuradament regnant], qui la
 dita jornada era en la vila de Blanes, tremés una letra per se magestat,
 dressada als honorables consellers¹ ab la qual los feya certs, com se ma-
 gestat havia dellibertat lo dilluns prop següent, que comptariem xxxi. del
 dit mes de agost, se magestat entraria en la present ciutat, per fer la jura
 acostumada fer.

15 E rebuda la dita letra, de continent los honorables consellers trama-
 teran los verguers llurs per los caps dels officis de la present ciutat, pregant
 e exortants aquells fossen prests e apparallassen les coses e entremesos
 que havian a ffer la jornada de la festa fahedora per la intrada del dit senyor.

20 Aprés, lo dissapte següent, que comptavem xxviii., del dit mes, los dits
 honorables consellers, haut lo dit avís, entenents dar orda en les coses ne-
 cessaries en lo mester de la gran festa, la qual se apparellava per causa de

¹ La lletra és continguda en *Cartas reales originales*,
 1463-1469, n.º 248 :

« Lo primogenit e lochtinenent general, etc. Amats e
 feels consellers de la maiestat del senyor rey e nostres :
 Havem entés, per certes letres nos son stades trameses,
 vosaltres volrieu d'aquí uns v. o vi. dies fossem aquí
 per causa de la prestació del jurament de fidelitat e
 homenatge faedora per los barons, militars e universitats
 del principat de Cathalunya, per que, de continent, havem
 prorogada la jornada al dia de divendres, que comptarem
 iiii. del mes de setembre primer vinent. E axí, ab la
 dita prorrogació, de present scrivim al veguer de aqueixa
 ciutat de Barcelona de continent publicar-la faça, car,
 Deu volent, lo dit dia e abans nos hi serem en persona,
 com demá, que tindrem xxviii. del present, entenam
 d'ací partir e continuar nostre bon camí, sperant en Deu
 hi serem dilluns primer vinent. Mes avant, volents que

de aquelles noves que ab si causa de molta alegria apor-
 ten sian fets participants, vos significam com lo Xpist-
 tianissimo senyor lo senyor rey de França nos tramet
 una gran companyia de gents d'armes de les quals es
 general e major capitá nostre car cosí, lo conte de Va-
 demunt, ultra dos capitans, molt singulars homens en
 la guerra. E mes, com lo dit seyor rey tramet a Perpenyá
 cent arnesos blanchs e cc. cuyraces, de les quals los fa
 donatiu, per ço que ab major voluntat se hagen en lo
 servey nostre. Dada en la vila de Blanes a xxvii. de
 agost del any mccccclxvii. [signat] Johan. »

Al dors, l'adreça i la nota de rebuda :

« Als amats consellers [de la] magestat del senyor rey
 e nostres los consellers de la ciutat de Barchinona.

Rebuda del senyor primogenit a xxviii. de agost del
 any mil cccccclxvii. »

la intrada del dit senyor, com ja aguessen fet aparell dels castells e entremesos, los quals se eran preparats per la dita festa, manaren esser feta crida per la dita ciutat, notificant a tothom generalment que lo dilluns e lo dimarts pus prop següents fessen olimares per la dita ciutat ; e axí, les dites
5 jornades assignades, foren fetes les dites olimares¹.

* E per quant lo dit senyor havia jaquida la sua gent d'armes a les parts de Ampurdá, los dits honorables consellers, ab deliberació de Consell de xxxii. precedents, per ço que lo dit senyor vingués segurament e acompanyat, deliberaren amprar totes les confraries de la present ciutat, ço es,
10 cascuna particularment. E feta la dita deliberació, los dits honorables consellers, metent en execució les coses deliberades, tremeteran llurs vergués per dites confraries, e feran la dita empra. E les dites confraries, ço es, cascuna d'elles, oferí als dits honorables consellers hun gran nombre de gent armada, qui la jornada de la dita entrada foren prests e aperellats de axir
15 fora la dita ciutat, per rebre lo dit senyor primogenit, acompanyant aquell emsemps ab los dits honorables consellers dins la present ciutat.

E de fet, lo dilluns après següent, que comtavem xxxi. del dit mes de agost, los dits honorables consellers, acompanyats de alguns promens a cavall e de la dita gent armada a peu, e alguns ginets e homens d'armes que
20 dins la present ciutat era, axiran fora la dita ciutat, fahent la via de la Lacuna, e pessaren la dita Lacuna fins prop lo mas appellat d'en Limona; e allí, trobant-se ab lo dit senyor, qui allí stava ja aturat, los dits honorables consellers, ço es, hu après altre, per orda, stants a cavall, faheran reverencia al dit senyor besant-li la ma. E après dels dits consellers molta altre gent,
25 sens altre serimonia. E poch après, lo dit senyor primogenit, acompanyat dels dits * honorables consellers e dels deputats de Cathalunya e de molta altra gent notable, metent-se lo honorable mossén Johan de Marimon, conselleren cap, a la part drete, e los altres tots quatre consellers ensemps ab alguns promens anant devant lo dit senyor, faheran la via de la present ciutat, [e] intrá dins aquella per lo portal Nou, jatsia no fos cosa acostumada.
30

E com no fos costum que lo senyor rey o primogenit intra dins la ciutat, sens que drete via no vage al cadeffal per fer lo jurament acostumat, los dits honorables consellers, per la necessitat e indisposició concorrent per causa de la guerra, volent metre lo dit senyor en repós e bona guarda, deli-
35 beraren metre lo dit senyor dins la present ciutat, donant-li posada la casa d'en Ffrancesch Staper, tintorer, la qual es propinque al dit Portal Nou,

B. I. XVIII v.º

B. I. XV

¹ El text de la crida consta en *Registre d'Ordinacions*, 1463-1471, f. 104 v.º, amb data del dia 30 d'agost :

* Crida per la prop dita rehó de la entrada. Ara hoiats tot hom generalment, que us notifiquen los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona, com demá, al depres dinar, entrarà lo illustrissimo senyor primogenit ;

preguen per ço los dits honorables consellers a tots los poblats de la dita ciutat, que, per rehó de la dita felicissima entrada tant desijada, quiscú, en demostració de molta alegria, segons es degut e pertinent, demá a nit facen alimares e alegries en tals entrades acostumades fer. Fionch publicada a xxx. de agost del any mccccxvii.º

e sobre lo Rech Comdal ; la qual casa fou apparellada e mesa a punt com posada de senyor, e allí lo dit senyor stech lo dilluns e lo dimarts après següent, en los quals dies los dits honorables consellers feren preparar les coses necessaries a la dita festa. E no resmenys tremeteran lo sotsindich
 5 de la Ciutat al Capítol de la Seu, pregant lo dit Capítol fahés ampaliar la Seu, axí com era acostumat en semblants fets ; e axímatex, per los dits honorables consellers los dits dies lo dit senyor primogenit fou visitat en la dita casa, de la qual no axí fins la jornada del jurament fahedor en lo cadeffal.

10 E fou fet lo dit cadeffal en la plassa del Born, no contrestant que en tal loch no fos acostumat fer lo dit cadeffal e jurament, però los honorables consellers e Consell * per fer magnífica festa al dit senyor per la disposició que la dita plassa te, axí de ampaliar com de anvalar, delliberaren lo dit cadeffal fos fet en la dita plassa del Born axí com de fet se seguí que lo dit
 15 cadeffal fou fet en la dita plassa, quasi en mig, devant la casa d'En Pujades. E lo dit cadeffal fou fet ab [] scalons, e hac de larch [].

E fou cubert ab x. draps vermells de lana ; e lo dit Born fou envelat de un cap fins a l'altre, e molt be ampeliat ; e al dit cadeffal fou apparellada una cadira rayal ab dos coxins, hu als peus, altre sobre la dita cadira,
 20 e fou posat a les spalles un dosser de brocad molt bell, e la paret dels spatlés fou tota molt be ampaliada.

E no resmenys, lo dilluns que comtavem xxxi. del dit, los dits honorables consellers feran fer crida per la dita ciutat, pregant a tothom generalment que lo die de dimecres après següent, die assignat fer la festa de la dita intrada, fessen festa la dita jornada, e que les carreres, per les quals
 25 lo dit jorn lo dit primogenit devie passar, empeliassen, e scombrassen¹ ; e axí de fet se feu ; e per dar orde en les coses necessaries, los dits honorables consellers elegiren les persones deiús scrites, qui haurien carrech portar los bords del pali, jus lo qual lo dit illustre primogenit feu la cerqua per la dita ciutat, segons deval apar, e lo banch del ffil e cordons ; e
 30 foren les persones següents :

¹ En *Registre d'Ordenacions*, 1463-1471, f. 104 v.º i amb data de 28 d'agost, consta la crida següent :

* Per rehó de la venguda del illustrissimo senyor primogenit. Ara hoiats que us notiffiquem los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona, com lo illustrissimo senyor primogenit lo die que entrarà per jurar entrarà per lo portal de Sanct Daniel, fahent la via de Sancta Maria e del pla d'en Lull, e vendrà jurar en la plaça del Born, en lo cadeffal aquí fet. E prestat lo dit jurament, cavalcarà e tirarà la via dels Cambis, del carrer Ample, del Regomir, tot dret fins a la Seu. E aquí, feta oració, irá posar al palau real major. Preguen per tant los dits consellers a tots aquells qui stan en les dites encontrades hon lo dit senyor passarà vullen agranar e fer netes les carreres e empaliar los fronts de les cases. E açó los dits consellers, per servey e honor del

dit senyor primogenit, los hauran a gran complacencia. Ffench publicada a xxviii. de agost del any mccccxlvii.º

En el mateix *Registre*, f.º 105, una altra crida publicada el dia 31 d'agost, diu :

* Per la dita entrada del dit senyor primogenit. Com lo illustrissimo seyor primogenit entre en aquesta ciutat lo die present, per ço los honorables consellers de aquella notiffiquen a tot hom generalment la dita entrade, e preguen a tots los poblats de la dita ciutat, que per demostració de la gran alegria que la dita ciutat ha de la dita felicissima entrade aquest deprés dinar tanquen lurs obredors. e al vespre facen alimares e alegrias magnificant tant com en ells serà la dita entrada. E açó los dits consellers, ultra la honor que n faran al dit senyor, los ho hauran a gran complacencia. Ffench publicada a xxxi. de agost del any mccccxlvii.º

* Als bordons

B. LXVI

Part dreta :

Part squerra :

Mossén Berenguer Riba, spacer, conseller quart. 5 Mossén Galceran Ortigues, ciutadà, conseller segon. Mossén Bertran Dez Vals, ciutadà.	Mossén Johan Sunyer, frener, conseller quint. Mossén Ffrancesch Ces Corts, mercader, conseller terç. Mossén Jacme Ça Pila, ciutadà.

Al banch del fre

Part dreta :

Part squerra :

10 Mossén Johan de Marimon, conseller en cap.	Mossén Johan Lull.

Als cordons

Part dreta :

Part squerra :

15 Mossén Miquel Dez Pla, Mossén Guillem Romeu, Mossén Felip de Ferreres, Mossén Guillem Oliver, cónsol : ciutadans. Steve Mir, notari,¹ 20 Barthomeu Costa, notari, Pere Mateu, spacer, Jacme Boxadell, barber : artistes.	Ffranci de Perarnau, cónsol, P. Grau, Gabriel Miró, Bnt. Oliver : mercaders. P. Figuera, sabater, P. Juliá, rajoler, Manuel Millás, sastre, Ff. Pons, franer : manestrals.

Ordonadós : Jaume Ça Rovira ciutadà ; Ffrancesch Aguilar, mercader : obrés. Raffel Riudor, notari ; Barthomeu Moner, argenter : associats.

- 25 * E feta la dita ordinació, los dits honorables concellés, per lurs vergués, tremeteren convidar alguns promens de cascun stament, que lo dimecres après següent, fossen a la Casa de la present Ciutat, per acompanyar los dits honorables consellés al cadaffal per rehebre la dita jornada lo dit senyor en la plaça del Born ; e lo dit cadaffal fou fet en la forma de-
- 30 munt dita.

B. LXVI v.º

¹ Una anotació marginal diu : «Besavi de Joan Steve Mir, notari, vuy scrivá rational, extret a 9 de juliol 1599.»

E proposades totes les dites coses, lo dit die de dimecres, que comptavem dos del mes de setembre, jornada assignada per la dita festa, vers las deu ores ans del mig jorn, lo dit illustre primogenit, a caval, acompanyat de molta noble persona, axint de la casa del dit Staper, feu la via del Portal Nou, exint fora ciutat, e fora mur intrá per lo portal de Sent Daniel, faent la via del Pla d'en Lull; e com fou casí devant lo carrer den Merdensana, los honorables consellés tremeteren vint trompetes, los quals se meteren devant lo primogenit, acompanyant aquell fins al peu del cadafal, a on lo dit primogenit descavalcá per muntar en aquell, e los dits honorables consellés, qui en lo dit cadafal staven acompanyats de promens, de continent veheren lo dit senyor intrar per lo Born, devallaren baix al peu del dit cadafal, e reeberen lo dit senyor, maten-se aquell en mig de ells dits consellers, e axí muntaren sus lo dit cadafal; e lo dit senyor venia acompanyat del compte d'Isclé e de molts altres grans homens strangés; e com foren alt, lo dit senyor se assech en la dita cadira, e los dits honorables consellés stant de peus devant se magestat, vench la Vera Creu de Santa Maria de la Mar, ab canalobres devant, vestits tres preveres, ço es, hu ab capa, e los dits altres com a diaca e sotdiaca; e muntants alt on lo dit senyor stava, lo dit senyor, a instancia dels dits honorables consellés e del sindich de la dita Ciutat, que allí eren presents, feu la jura acostumada en la forma següent, ço es, que lo dit senyor aprés que la dita jura li fou lesta, com fos * liurada en scrits al discret en Jaume Garcia, notari, agenollat sobre hun coxí, posá les dues mans sobre la Vera Creu, la qual li tench hun prevera de la sglesia de Sancta Maria de la Mar; e feta la dita jura, lo sindich de la dita Ciutat liurá una cédula de paper continent certa protestació.

B. LXVII

La forma de la jura es de la tenor següent:

Lo Senyor primogenit, com a procurador general de la magestat del senyor rey, e havent planíssima potestat de la sua senyoria en las coses deiús scrites e altres, segons apar per carta pública ab son segell pendent segellada, data in Arce civitatis Andanis, sexto die ffebroarii, anno a Nativitate Domini MCCCCLXVII., e closa per lo honorable en Rodrigo Vidal, del dit senyor conseller, e notari publich en tots sos regnes e totes []. En lo dit nom loa, aprova e en totes coses confirma a la ciutat de Barchinona e als consellés e als ciutadans e habitadós de la dita ciutat, presents e sdevenidors, totes libertats, constitucions, privilegis, consescions e gracies fetes e atorgades a la dita ciutat, ciutadans e habitants de aquella, per los illustríssimos prínceps e reys Jaume primer, Pere segon, Alfonso segon, Jacme segon, Alfonso terçs, Pere terçs,¹ Johan primer, Martí primer, e altres qui aprés d'els hac succehit e loctinents lurs. E encare mes

¹ El ms. no diu «Pere terçs» sinó «apres terçs.»

totes consuetuds, usos e costums de la dita ciutat, segons de aquells e aquelles la dita ciutat millor e pus plenament ha usat e de present use, jurant a nostre senyor Deu e a la sua sancta Creu en lo dit nom, aquells tenir e servir, e aquells fer tenir e servir perpetualment e inviolable, etc.

5 De la qual jura lo dit senyor en lo dit nom vol e mana e consent esser fetes a la dita ciutat de Barchinona e consellés de aquella una e moltes cartes, e tantes com per los dits consellés demanades ne seran.

* La tenor de la cédula de la dita protestació es del tenor següent :

B. LXVII v.^o

10 Per quant per privilegi, consuetud, us e práctica antigues, lo senyor rey en lo inici e entrada de son domini es tengut jurar a la ciutat de Barchinona, e loar, aprovar e confirmar totes libertats, constitucions, privilegis, concessions, gracies e totes consuetuds e usos, lo qual jurament lo dit senyor es acostumat fer, [e] prestar personalment, com sia acto affix a la sua reyal persona ; emperó, per ço com al molt alt e excellent senyor rey
15 beneventuradament regnant, per no poder esser de tant presta vengude, es stat plagut, per la molt urgent necessitat del principat, tremetre lo illustrissimo senyor primogenit fill seu, com a procurador e loctinent de la sua magestat, per pendre pocessió del dit primogenit e dels regnes a aquell units, ab poder de prestar en la sua persona lo dit jurament ; per tant, lo
20 sindich de la dita Ciutat de Barchinona per salvetat protesta que per lo present acte no puga esser derogat ne fet algun perjudici tacitament o expresse, directament o indirecta, o en altre qualsevol manera a las constitucions, privilegis, libertats, consuetuds, us e prácticha, ans aquels romanguen salves e illeses en tot cas a la dita ciutat, lo present acte en res
25 no preiudicant, e mes sia salva a la dita ciutat que per la magestat del dit senyor, en la sua beneventurada venguda, sia fet lo dit jurament per la sua reyal persona, e loació, aprobació e confirmació de les dites constitucions, privilegis, libertats, concessions, gracies, consuetuds e usos, segons per los senyós reys de alta recordació es stat fet e loablement acostumat ;
30 loant, aprovant e confirmant lo present acte, requerint la * present esser inserta al peu del dit jurament, e a part eser-ne fetes una e moltes cartes per vos notari, etc.

B. LXVII bis

35 E fetes les dites coses, lo dit senyor se assech en la dita cadira, e los dits honorables consellers se assagueren a la part squerra del dit cadaffal, ab alguns promens, sobre certs banchs qui allí staven aparellats.

¹ En *Registre d'Ordinacions*, 1463-1471, f. 105, hi ha una crida que diu :

* Per la prop dita rehó [de la entrada del primogenit]. Ara hoiats, per manament dels honorables vaguer e batle de Barchinona, ço es, de quescun d'ells tant quant se pertany a lur juredicció, ordonaren los honorables consellers e promens de la dita Ciutat, que tots los qui han carrech dels entremesos, los quals per la sollempnitat de demá se han a fier per lo jurament

del illustrissimo senyor primogenit, e encare tots aquells qui son destinats anar e muntar en los dits entremesos, sien prests demá bon matí per fer e exeutar ço a que los entremesos son destinats, sots ban a quescú qui contrafará de deu lirs., e encare de star en la presó per spay de x. jorns, sens alguna gracia e mercé... dels quals bans, etc. Ffench publicada primer de setembre del any mccccxvii. »

E stant axí, lo dit senyor en lo dit cadaffal, los officis, qui allí eren ven-
guts ab lurs penons e entremesos¹, faeren reverencia al dit senyor, passant
hu après altre devant lo dit cadaffal, axint tots de la part del Pla d'en
Lull, e la dita Ciutat, per fer mes sollempne festa, feu metre a punt los en-
5 tremesos del juy de sancta Catharina, e feren lur entremés devant lo dit
senyor. Los dits officis, per orde, son los següents :

Primerament, passaren los garbelladós ab lur penó.

Item, mariners ab lur penó.

Item, barquers ab lur penó, ab entremesos del castell de infern e lo
10 dragó.

Item, revenedors ab entremesos de sancth Miquel e angels, qui feyen
la batalla ab los dits diables.

Item, flaçadés e mestres de drap de senyal ab lur penó.

Item, botés de fusta prima ab lur penó.

15 Item, mathalafers ab lur penó.

Item, hostalers ab lur penó.

Item, payers ab lur penó.

Item, corredós de coll ab lur penó.

Item, ortolans ab lur penó.

20 Item, carnicers, ab un bou cubert de paraments de cendat, de senyal
de bous, de moltons pintats, e hun home qui anava a cavall ab lo penó dels
dits carnicers, e feren cert entremés ab castell.

* Item, matrassers ab lur penó.

B. LXVII bis

Spasés ab sent Pere ab les claus e sant Pau ab la gran spase de la Ciutat,
25 ab lur penó.

Item, fustés e mestres d'axa ab lur penó, ab castell dels turchs, ab en-
tremés dels turchs.

Item, texidós de drap de lana ab lur penó.

Item, conthoners ab lur penó, ab entremesos dels cavalls cothoners, e
30 mesclaren-se ab los fusters.

Item, mercers ab sent Joliá cavalcant, anant a cassa, ab cert bosch qui
anava sobre carretes, lantsant devant lo cadaffal coloms, tortes e diverses
ossells, e mes un ball ab certa enramada.

Item, calsaters ab lur penó.

35 Item, blanquers ab cert entremés, ab castell en que havia certs homens
salvatges ab un leyó, ab lur penó.

Item, asaonadors ab lur penó.

Item, texidós de lli ab lur penó.

Item, mestres de cases e molers ab lur penó.

40 Item, boters de fusta grossa ab lur penó.

Item, gerrers e ollers ab lur penó.

Item, fformers e fflaquers ab entramés de sent Gem. qui anava ab castell, ab lur penó.

Item, fferers ab lur penó.

Item, sabaters.

5 Item, pallicers ab lur penó.

Item, perayres ab lur penó.

Item, ffreners ab la águila e ab un castell, en lo qual anava cert entremés per ells fet, e ab lur penó.

10 Item, argenters ab alguns qui's foren vestits ab xeperia de argent, e ab lur penó.

Item, sastres e los promens de aquells, vestits ab robes largues ab aspervés als punys, ab lur penó.

E seguits tots los dits actes per orde, segons desús es dit, lo dit senyor primogenit cavalcá e axí * a cavall jus lo dit pali, e anant devant ell hom de case sua, a cavall, ab la spasa gornida d'argent deurat, lançada al coll, feu la volta següent, ço es, que partint del Born feu la via del fossar maior de Santa Maria de la Mar, pessant per los Cambis Vells, axint al carrer Ampla fins al Regomir, e per lo Regomir amunt, passant devant la Case de la Ciutat, de la Deputació, tirant fins al palau episcopal, e allí li axí la processó de la Seu ; e lo dit senyor primogenit descavalcá devant lo dit palau, e a peu aná fins al portal maior de la Seu, qui es a la part del simbori ; e fora lo dit portal li fou aparellada una cadira cuberta de un drap d'or ; e allí, lo dit primogenit, aginollat sobre un coxí, adorá la Vera Creu, la qual li tench devant lo bisbe de gracia, vestit ab abit episcopal, ab mitre al cap ; e après, jus lo dit pali, se'n intrá ab lo dit pali en la dita Seu per mig del cor, e puiá alt en lo altar maior, e allí torná adorar la dita Vera Creu ; e après, devallá baix en la capella de sancta Eulalia ; e après, axí de la Seu per la part hon ere intrat, e torná a cavall ; e los honorables consellers tornaren pendre los bordons e lo pali, e jus lo dit pali, lo dit senyor, axint de la Seu, acompanyat ab lo dit pali, aná al palau reyal, e descavalcant, muntá alt, acompanyat dels honorables consellers. Però es ver, que dels pessats se tench práctica que pus eren intrats en la Seu, allí's jequia lo pali, e sens pali anaven de la Seu fins al palau.

B. LXVIII

* INTRADA DEL ILLUSTRADO DON ALFONSO, FILL DEL ILLUSTRÍSSIMO REY DE NAPOLS E DUCH DE CALABRIA. B. LXIX

[18 juliol-6 agost 1477]

5 Dimecres, que comtavem XVIII. del mes de juliol de l'any MCCCCLXXVII.,
vench nova certa com lo dit illustrado duch de Calabria, fill del illustrísimo
rey de Napols, era arribat ab VIII. galeres e II. fustes de rems a Palanós, lo
qual venia en la present ciutat tremés per lo dit senyor rey, son pare, per
10 portar-se'n la ilustrísima senyora dona Johana, filla del dit senyor rey e
encartada del ilustrísimo senyor rey de Napols.

E stech per la costa, del dimecres fins al dilluns après següent, en la qual
per los lochs maritims li fou feta festa e dat compliment de vitualles e de
tot lo que volian, sperant dues galeas grosses e un balaner qui, segons se
deya, eran juntes en Mellorques, qui eran del dit duch de Calabria.

15 Lo dit dia de dilluns, que comtavem XXI. del dit mes de juliol, lo dit
senyor duch arribá a Badalona, hon isqué en terra, e pres posada en la casa
dels hereus de mossén P. de Sencliment.

E lo dimarts en la nit, lo dit senyor duch ab XIII. de cavall, hora im-
pensada e no empresa ne acordada, entre los quals hi foren lo princep de
20 Bisinyano, Duch d'Andria, duch de Melfi, lo gran senescal, comte Dariano,
e lo comte de Consa, e altres senyors del realma, intrá en la present ciutat, e
vench drete via al palau hon lo dit senyor rey e la illustra senyora reyna
filla sua [eren], e era gran nit, e allí descavalcá e muntá al dit palau, e fou
rebut per lo dit senyor e senyora molt alegrement, als quals lo dit duch
25 feu reverencia com se pertanyhia e fou-li feta collació, e aquella nit matexa
se'n torná a Badalona.

* Lo dimecres après següent, matí, lo dit senyor rey delliberá, ensemps
ab la senyora reyna sa filla e ab una flota de dames de la present ciutat per
lo dit senyor rey amprades, aná a Badalona, hon lo dit senyor duch entenia
30 star fins les dites dues galeasses e balaners demunt dits fossen arribats,
com ja hagués tramés una fusta en Mellorques per fer-les vanir. E ans que

B. LXIX v.

lo dit senyor rey executás se delliberació, ne volch haver consell e parer dels honorables consellers tremetent-hi lo mestre de Muntesa per splicar-los la dita delliberació que se magestat havia feta, la qual los honorables consellers hagueran per bona e loable.

- 5 E lo dit senyor rey, executant se delliberació, lo dit dia de dimecres après dinar, ensemps ab la dita illustra se filla, en companyhia de moltes dames de la present ciutat, per se magestat emprades, ab gran cavalcada, portant la dita senyora reyna se filla a les anques de la sua mula, ab coble de ministrés e trompetes devant, tirant per la Boria, exint per lo portal
- 10 Nou, camí dret, tirá la via de Badalona, hon lo dit senyor duch havia presa posada, com dit es. E descavalcats los dits senyors rey e reyna, lo dit senyor duch isqué, en companyhia dels qui ab ell eran, fins a la porta de la dita casa, fahents reverencia a les dites magestats, aconpenyant-se ab ells los mes en la sala de la dita casa, e allí se adressá gran festa e grans dances,
- 15 e per lo dit senyor duch los fou feta una bella collació.

E lo dia matex, hora molt tarda, les magestats dels dits senyors rey e reyna se filla, jaquint lo dit senyor duch en se posada, se'n tornaren en la present ciutat.

- * E lo mateix dia, per los honorables consellers e per part llur fou feta
- 20 crida¹ continent en effecta, que com la magestat del senyor rey hagués delliberat, que lo dit senyor duch intrás venint per mar ab les dites sues galeres en la present ciutat lo dijous après següent, tot hom generalment festívás

B. LXX

¹ Diu el text de la crida:

• Per causa de la venguda del duch de Calabria. Ara hoiats de part dels honorables mossen Ffranci Anthoni Setanti, cavaller [regent la Vegueria] e de mossen Johan Bnt. de Marimon, batle de Barchinona, ço es, de quescú d'ells tant quant ha sguard a se juredicció, que com quescun jorn se sper arribar en aquesta ciutat lo illustríssimo duch de Calabria, lo qual ve per compenyar la sereníssima senyora dona Johana, filla de la magestat de nostre rey e senyor, la qual novament deu partir per anar al sereníssimo seyor don Fferrando, rey de Nàpols, merit seu. E la prefata magestat de nostre rey e senyor haie ordonat e prengua a molt accepte servey la venguda del dit duch esser festivade, e les persones que ab ell vendran esser tractades en totes coses ab aquella maior humanitat que fer se puxe, havent aquells e lurs famílies e cavalcadures lo recapte que's pertany. E per ço, entre les altres coses, los consellers de la dita Ciutat han ordonat que per que les dites cavalcadures haien bon recapte los abeuredors comuns de la ciutat stiguén plens e nets, e les carreres stiguén mundes e netes. Per tant, los dits regent la Vagueria e batle aquestes coses fahents de e ab concell dels honorables concellers notifiquen e prohibexen a tot hom generalment que persona alguna de qualsevol stat, ley o condició sia no s'atavescha ne attentat, ne sia lícit de nit o de die pendre o traure per fora alguna aygua dels dite abeuredors, si donchs no abeurant-hi les cavalcadures o altre bestiar, com al dit us e no per altres els dits abeuredors sien introduïts e fets. E aço sots ban de sinch sols. per quescú e per quescuna vegada que será fet lo contrari,

lo qual ban sien certs los contrafahents será executat sens tot comport.

Item, per ordinació de la dita Ciutat o servey de la prefata magestat de nostre senyor rey, totes persones qui tinguen per qualsevol titol o manera cases o botigues o altres habitacions en la present ciutat de Barchinona sien tengudes mundar, agranar, fer netes e regar quescú les encontrades de les lurs habitacions, aldemenys quescun jorn una vegada, començant lo dilluns primervinent. E axí continuat quescun die, tant e tan longament com lo dit illustríssimo duch de Calabria e les sues gents aturaran en la present ciutat. E noresmenys, aquells qui tenen obredors e botigues d'algun exercisi, durant lo dit temps dits obredors o botigues paren lo mes honradament pusquen, a fí que la policia d'aquesta ciutat per lo dit illustríssimo duch e la sua gent e per altres strangers que ací seran sia vista. E qui en mundar e fer netes segons dit es quescun jorn les sues encontrades será remitent, neglígent o remis incorrerá en ban de sinch sol. per quescú e per quescuna vegada que será fet lo contrari. Ffionch publicada a XVIII. de juliol del any MCCCCLXXVII. •

Registre d'Ordinacions, 1471-1479, fol. 122 v.º.

En el mateix *Registre d'Ordinacions*, foli 123, altra crida:

• Per la dita causa de la venguda del dit duch de Calabria. Ara hoiats de part dels honorables mossén Ff. Anthoni Setanti, cavaller, regent la Vagueria, e de mossén Johan Bnt. de Marimon, batle de Barchinona, ço es, de quescú tant com ha sguard a se juredicció que, com lo illustríssimo senyor duch de Calabria, fill del

la dita jornada, scombrant e empaliant los carrés per hon lo dit senyor, segons devall será contengut, es ordonat e dellibarat passar.

Lo dit dia de dijous, lo dit senyor duch no intrá, per quant se deya que les galeres e balener que ell sperava de Mallorques eran prop, e axí fou prorrogada la intrada demunt dita al divendres après següent, que comtarem xxv. del dit mes¹.

En lo dit dia de divendres xxv. del dit mes de juliol, lo dit senyor duch, ab les dites sues viii. galeres e dues fustes en les quals se mesclaren dues

serenissimo senyor don Ffernando, rey de Napsols, dijous primervinent deie arribar en la plaie d'aquesta ciutat e pendre terra, lo qual ve tramés per lo dit senyor son pare per acompanyar la serenissima senyora dona Johana d'Aragó, filla de nostre rey e senyor, la qual, per gracia del Sperit Sanct per novell matrimoni, es associade al dit serenissimo senyor don Ffernando, rey de Napsols; e deu fer se beneventurada partida per anar a aquell, e la magestat del dit rey e senyor haie ordonat e manat la venguda del dit illustrissimo duch sia festiva, honrada e venerada com millor fer se puxe; lo qual seyur duch ab ses galeas arribará dit die devant Lotge de la present ciutat, e aqui pendrá terra, entrant per lo pont que per dita rehó es stat fet e acceptat per la prefata magestat de nostre rey e senyor, pujeran en la sala de Lotge, e aquí ajustats lo dit nostre rey e senyor, lo dit illustrissimo duch e la dita illustrissima senyora reyna posant-se en les finestres de la dita sala, a aquells les confraries passants faran degude reverencia; e après, tots los dits senyors, pertints de la dita Lotge, tirant per Ribera de levant entre les cases e la muralle fins a la placa dels Holms, e voltant per lo pla d'en Lull e per lo Born, tiraren per lo carrer de Muncada fins a la capella d'en Mercús, e girant per la Boria vendran a la plaça del Blat; e passant denant lo palau reyal entreran a la Seu, en la qual seran dades lahors a nostre senyor Deu per la beneventurada juncta del dit illustrissimo duch, e de aquella exints tornaran cavalcar e passants denant lo palau episcopal e voltant per lo carrer denant la casa de la Deputació, venints a la plaça de Sant Jacme e passants denant la Casa de la Ciutat e procehints per Regomir vindran a la posade destinade a la persona del dit illustrissimo duch, ço es, la casa dels Gualbes, en lo carrer Ample, e aquí lo dit senyor restará. E per dits respectes los dits honorables regent la Vagueria e batle de Barchinona, ordonants e consellants los honorables consellers de la dita Ciutat, preguen, exorten e manen, sots lo ban deús scrit, a tots los officis e confraries en açó son stades ordonades, que lo dit die de dijous, hora de mig jorn, sien ab lurs penons e banderes justades en la plaça del Vi de la dita ciutat aparellats, que com los dits senyors seran en la dita Lotge e staran en dites finestres, sien prests tots per anar e passar denant aquelles per fer als dits senyors les degudes reverencies, tirant la via dessusdita per acompanyar aquells fins lo dit illustrissimo duch sia en la dita sua posade. E noresmenys, preguen, exorten e manen a totes e qualsevol persones qui tenen lurs habitacions en alguna de les parts per les quals los dits senyors, segons es dit, partint de la dita Lotge, passaran, que empalien quescuns sos enfronts be e honorablement e com mils poran. E mes scombren, munden e facen netes, reguen e enramen quescuns les carreres de ses encontrades e encare, los qui poran, posen banderes, penons e altres senyals d'alegries, e açó sots ban a qui contrafará de v. s.

E noresmeys, tot hom generalment de qualsevol stament, ley o condició sie se prepar e-s mete en orde de fers balls, sons, fochs e altres honestes alimares per demostració de la gran alagria te aquesta ciutat e los poblats en aquella, de la venguda del dit illustrissimo duch.

...Ffou feta e publicada a xxii. de juliol any mil cccc lxxvii. *

¹ En *Registre d'Ordinacions* 1471-1479, ff. 123 i 124, les crides següents:

• Porrogació de la intrada del dit duch.

Ara hoiats que us notifiquen los honorables consellers de Barchinona que jatsia la jornada present fos destinada per la intrada del illustrissimo seyur duch de Calabria e fos manat tot hom stigués a punt per fer lo exercisi en lo qual quascú era ordonat. Emperó, lo senyor rey per bons respectes ha ordonat dita intrada esser prorrogada fins en altra manera sia ordonat; per tant, los dits honorables consellers, ab tenor de la present, notifiquen a tot hom generalment les dites coses, pregants, amonestants e exortants a tots aquells los quals axí per les confraries o officis com en altra manera son destinats en algú dels exercisis de la dita intrada, que stiguen prests per fer lo en que son destinats la jornada que sera celebrada la dita intrada, la qual jornada per altra crida será notificada. E entretant, tot hom tingué les carreres en llurs encontrades netes, mundes e regades, e les botigues e obradors honradament parats, segons per altre crida ja es stat notificat.

Ffou publicada a xxxiii. de juliol, any mil cccclxxvii. *

• Per causa de la vinguda del dit duch. Ara hoiats que signifiquen a tot hom generalment los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona que com la magestat del senyor rey haia ordonat la intrada del illustrissimo duch de Calabria esser feta lo dia present, que es divendres, après mig jorn a la una hora, prenent terra denant Lotge e intrant per lo pont novament per aquesta ocasió fet, e pujant en Lotge, e après fahent lo discurs ja ab altre crida manifestat fins sia eu sa posada; per ço, los dits honorables consellers preguen, amonesten e exorten totes les confraries e officis que lo dia present, a mig jorn, sien quascun ab sos penons a la plaça del Vi per seguir e fer l'orde que ja per dita altre crida los es stat notificat; e no resmenys en empaliant quascun ses encontrades per les parts hon lo dit illustrissimo duch, segons dit es, passarà, e en scombrar, munda, regar e enramar quascun les carreres de ses encontrades, e encara fer balls, sons, fochs e altres honestes alimares, posants banderes, penons e altres senyals de alegria sien promptes e aparellats ab tota eficacia, segons per la dita altre crida los es stat manifestat e manat sots los bans en aquella posats e expressats.

Ffou publicada a xxv. de juliol, any mil cccclxxvii. *

galeas e una fusta del comte de Cardona, ab molt bell orda, no sperades les dites dues galeasses e balaner, com no fossen arribades ne's vahessen, vench de Badalona, terra terra, la via de la present ciutat, e passant davant la dita ciutat, feu la via del speró de ponent, e après voltant, vench davant
 5 Lotge, en lo qual loch fou per los honorables consellers fet fer un pont de fusta, qui intrava dins mar, lo qual ha de larch XXIII. canes, ab rambadós e baranes a cascuna part, de alt de v. palms, e foren cuberts los dits rambadors de drap de lana vermell, e lo pont tot cubert de rama de toronger e de murta ; e fou fet un petit pont scalonat ab baranes tot cubert de drap
 10 vermell.

E junt lo dit senyor ab se galea, dada la popa vers lo dit pont, fou mes lo dit petit pont, tenint un cap al dit pont, e l'altre cap al dregant de la dita galera, per lo qual lo dit senyor duch isqué * de la dita sua galea, e fou rabut per lo dit senyor rey en la forma següent : ço es, que lo dit senyor
 15 rey tremés al cap del pont vers la mar lo reverent bisba de Gerona e los dits honorables consellers, ensemps ab lo mestre de Muntesa, qui reberan lo dit senyor duch exint de se galea, en companyhia dels seus ; e meteran-se lo dit senyor duch en mig, e los altres après venguts al cap del pont, vers terra, en lo qual la magestat del senyor rey, sperava fora lo pont a cavall,
 20 rebé aquell, qui acostantse a peu a se magestat basant la má al dit senyor, se acompanyá, e acompanyat lo feu muntar a cavall en un portant o acaneyá que lo dit rey hac feta aparellar ; e per semblant feu muntar a cavall tots los altres senyors qui eran venguts en companyhia del dit duch. E muntat a cavall lo dit senyor rey, après de moltes cortesies, lo mes a la part
 25 dreta, dins lo pali de la Ciutat, que [per] los honorables consellers, a pregaries del dit senyor rey, fou allí aparellat.

E fou portat lo dit pali per los honorables consellers ab lo sindich de Leyda, sens pus, com axí fos ordonat per lo dit senyor rey.

E en la dita forma, lo dit senyor rey, ensemps ab lo dit senyor duch
 30 dins o jus lo dit pali, a cavall, tiraren la volta de la Lotge e voltant aquella fins a la porta del hort de la dita Lotge ; e posat peu a terra, lo dit senyor e lo duch se'n intraren dins, e muntaren alt a la sala gran qui es sobre la duana de la dita Lotge ; la qual sala, per prechs dels dits honorables consellers, per los honorables cónsols de la mar de la present ciutat fou tota
 35 antapissada e ampaliada de molts bells draps de ras, e cuberta alt de drap de lana vermells e grochs.

En la qual sala la dita illustra senyora reyna ab moltes dames ben vestides, ornades e aparellades * sperava lo dit senyor, e sentint aquell venir e muntar per la sala, la dita senyora reyna se empés venint al cap de la dita
 40 scala, e allí rebé lo dit senyor duch, e intrat dins la dita sala lo senyor rey e reyna se meteran en mig lo dit senyor duch, e tots tres ensemps feren la via

B. LXX v.º

B. LXXI

de la finestra del mig de la dita sala, en la qual les dites magestats e duch miraren les confraries de la ciutat, qui ab llurs panons e ben vestits ab diverses entremesos passant devant les dites magestats, fahents reverencia acostumada, tiraren la volta ordonada e notificada.

5 E passades les dites confraries, los dits senyor rey, reyna e duch, ab tots los senyors demunt dits venguts en companyhia del dit senyor duch, cavalcaren a la porta de la dita Lotge, e sens pali, com lo haguessen tallat e squinsat essent les dites magestats en la dita sala, que fou gran tala, com fos molt bell.

10 E tiraren la via del porxo del Forment, intrant dret per la Ribera fins al Pla d'en Lull, voltant la via del Rech, tirant a la plassa del Born, voltant al carrer de Muncada fins a la capella d'en Mercús, e Boria avall fins a Sant Jacme, e girant devant la Deputació, pessant devant lo palau episcopal, voltant la via del portal maior de la Seu. E ans que fossen en lo dit
15 portal isqué lo clero de la Seu ab professó, en la qual aná [lo bisbe de Gerona?] vestit episcopalment, ab la Vera Creu en la má, per rebre lo dit duch, qui venia en companyia de les dites magestats; e descavalcats les dites magestats, lo dit duch adorá la Vera Creu, ajonollat sobre un coxí que li fou aparellat fora lo dit portal; après, tots ensemps se'n intraren dins la Seu, la
20 qual per la dita jornada fou ampaliada sumtuosament, e fou cantat «*Te Deum laudamus*», sonant los orguens maiors, e feran oració al altar maior. E feta oració, cavalcaren fora lo portal de la Seu, e axí a cavall tiraren la via del palau episcopal, en lo qual la * dita senyora reyna tenia se posada, e allí la dita senyora descavalcá, e semblanment feu lo dit senyor duch, e acom-
25 panyá la dita senyora fins a la cambre sua, romanent a cavall lo senyor rey en lo pati del dit palau; e feta reverencia en aquella, torná muntar a cavall e ensemps ab lo dit senyor rey feu la via de Sant Jachme, tirant Regomir avall fins al carrer Ample, voltá vers la casa dels hereus de micer Bernat de Gualbes, la qual lo dit senyor rey li havia assignada per posada,
30 e aquella li havia feta ampaliar e metra en son orde; e junt a la dita posada, lo dit senyor rey se'n torná.

E foren acullits tots los qui venien en companyhia del dit senyor duch en diverses cases del carrer Ample e altres, a pregaries dels consellers de aquesta Ciutat, qui foren pregats per la magestat del senyor rey donassen
35 endressa en posentar aquells, e foren tots ben acullits voluntariament.

E lo dissapte après següent, los dits honorables consellers, en companyhia de promens de la dita Ciutat, visitaren lo dit senyor en se posada.

Aprés, dilluns a xxviii. de juliol demunt dit, lo senyor duch com a procurador del illustrissimo rey de Napols, pare seu, sposá la dita senyora reyna
40 en la sala del palau reyal, la qual sala fou ornada e ampaliada de molts bells e sumtuosos draps de ras; e foren-hi presents los honorables consellers

demanats per lo dit senyor rey ; e feu les dites sposalles lo senyor bisba de Gerona vestit episcopalment, ab mitre al cap.

E fetes dites sposalles, de continent sens entrevall de temps, per lo dit senyor duch fou fet present a la dita senyora reyna de les joyes següents e altres, ço es : de I. collar * de perles molt grosses ab un gran balaix, qui
5 era gran pessa e de gran valor ; e de una bassina plena de perles molt grosses de comte ; mes, de un altre collar de perles ; mes, de III. collars o cadenes d'or ; dos parells de manilles d'or, ab diverses encasts de diamants e robins de gran valor.

B. LXXII

10 Lo dijous après següent, que comtavem XXXI. del dit mes, per festeiar lo dit senyor duch, los honorables consellers, precedent delliberació e Consell de la dita Ciutat, feren o ordonaren esser feta professó com lo dia de Corpore Xpisti, ampaliant, envalant e enramant les carreres, com es en semblant jornada acostumat, e fahent anar castells e entremesos, e mirá
15 la dita jornada la dita festa lo dit senyor duch, ab les magestats reyls, en lo carrer de Muncada, en la casa de mossén Ffranci Dez Valls. E los senyors qui eran venguts ab lo dit senyor duch miraren ab los dits honorables consellers en la plassa del Rey en llurs cadeffals acostumats.

20 E lo dit jorn lo senyor rey, ab intervenció dels honorables consellers, ordoná los qui portaren los bordons en la forma següent :

Part dreta :

Part squerra :

Lo princep de Bisinyano.	Lo comte de Letxino.
Lo duch d'Andria.	Mossén Bnt. Pongsem, conseller terç.
Lo fill del comte de Cardona, gran	Mossén Luys Setantí, conceller en
25 senescal del senyor rey.	cap.
Lo senyor rey.	Lo senyor duch de Calabria.
Lo duch de Melfi.	Mossén Baltasar de Gualbes, conse-
Lo síndich de Leyda.	ller segon.
	Mossén Miquel Dez Pla, ciutadá.

30 Al mig aná al un cap mossén Johan Fogassot, conseller quart, e en l'altre mossén Francí Cocó, conseller quint.

Lo dimenge après següent, que comtavem III. d'agost dit any, lo dit senyor duch se ermá ab si X. vestits ab cassots de brocad, e los cavalls * ab cubertes del dit brocad, fahent volta per la ciutat e lo dit jorn no junyhí.

B. LXXII v.º

35 Lo dimars après següent lo dit senyor tench rench en la plassa del Born, quatre per quatre, tots ytalians, junhint a la nostrada, e fou la dita plassa ampaliada e anvalada.

Dimecres, a vi. d'agost dit any MCCCCLXXVII., la dita senyora reyna se coroná en la plassa del Rey de la present ciutat, e fou la serimonia la següent, ço es, que la dita plassa fou tota anvalada alt de draps de lana grochs e vermells la maior part; e foren fets dos cadaffals al cap de la dita plassa, vers lo palau, hu après altre, continus; lo qui era mes prop del palau era mes alt de l'altre vi escalons, en lo hu dels quals, ço es, en lo baix, foren aparellats dos sitials, lo hu ab dos coxins grans cuberts de domás blanch e una cadira coberta del dit domás, en la qual stech asseguda la dita senyora reyna; e après un poch pus alt, fou aparellada una cadira reyal cuberta de drap brocad d'or e dos coxins coberts del dit brocad, en la qual la magestat del senyor rey stech assegut. E en l'altre cadeffal fou fet un altar en lo qual stants les dites magestats asseguts en llurs cadires, lo reverent bisba de Gerona celebrá missa, e ministraren IIII. reverents bisbes, tots vestits episcopalment, ab llurs mitres als caps, pero no y tench crossa sino lo dit bisba de Gerona.¹

¹ Posem a continuació el text de la deliberació i acord del Concell de cent jurats tingut el dia primer d'agost, resum i resolució d'altres deliberacions anteriors.

«Concell de cent jurats tengut sobre lo propdit fet de la coronació de la senyora reyna de Sicília.

Divendres, lo primer die de agost, any MCCCCLXXVII., appellat lo Concell de Cent jurats per n'Anthoni Strada, corredor e crida publich de la ciutat de Barchinona, ab so de trompa e en la manera acostumada, e aplegat en la gran sala de la Casa del Concell de la dita Ciutat, aquí per lo honorable mossen Francesch Cocho en noni seu e dels altres honorables consellers companyons seus foren proposades les coses per lo propdit Concell de XXXII. al dit Concell de cent remeses, ço es: com lo regent la cancelleria e un secretari del seyor rey a XXX. del passat mes, vengueren a ells dits consellers e per part del dit senyor los digueren e pregaren e encarregaren que attés que lo illustríssimo duch de Calabria, fill del sereníssimo senyor rey de Nàpols, se'n deu anar, e desige lo dit illustríssimo duch, ans de partir, coronar la dita senyora reyna segons te del dit senyor son pare comissió, en la qual coronació desige esser servada la custuma del dit reyalme de Nàpols, la qual custuma es que sia fet dit acte en diumenge, e que sia fet en la place comuna, e patent denant los pobles; e per ço ha destinat lo dit illustríssimo duch lo die de digmenge prop esdevenidor, e per loch la plaça del Born, qui per fer tal acte es molt competent, per dits respectes pregave lo dit senyor rey que la Ciutat donás orde que lo dit die la dita plaça sia honradament envelada, e que en aquella sia fet un cadeffal tal qual tal acte mereix, dients los dits regent la cancelleria e secretari que açó lo dit senyor pendria a molt assenyalat servey e redundará a grandíssima honor de aquesta ciutat. E moltes altres coses digueren los dessús dits a ells dits consellers, totes tirants al dit fi. Ffench respost per ells consellers tals coses no eren pertanyents a aquesta ciutat, e ells no les porien fer de ells mateys, emperó la hon lo dit seyor

axí ho volia ells ho posaven en lo Concell, e de fet així ffench exequutat lo mateix dia après dinar. E ffench posat en Concell de XXXII., lo qual ho remés an aquest Concell de cent. empró ells consellers, considerants que era cosa no assats pertanyent per tal cosa esser appellat aquest Concell, de voluntat de molts del dit Concell anaren al dit senyor rey dient a sa magestat mols contraris que surtien de appellar per tal cosa lo dit Concell de cent, e suasint a se gran altesa que dita coronació, com fos acte ecclesiastich, era degut fer-se en la Seu. A les quals coses lo dit senyor respós e dix que fort cosa seria revocar lo dit duch de sa intenció, emperó que ell hi pensaria e serien-ne certificats. E de fet, lo die següent, lo dit regent la cancelleria torná a ells dits consellers dient-los com se altesa no temptaria revocar lo dit duch totalment de se intenció. Es veritat que complahent-lo de esser dita coronació en plaça, farà que ab pleer seu serà feta en la plaça denant lo palau reyal, e serà de molt menys cost, car ja dita plaça es per la maior part envelada per causa de la processó, e no freturerá sinó envelar lo restant e fer dit cadefal, les quals coses seran de poca despesa. E per ço lo dit regent dix a ells consellers que lo dit senyor rey pregave la Ciutat donás orde en dites coses esser fetes. E vist per ells dits consellers que lo dit seyor perseverave en dites coses, posaren-ho en dit concell de XXXII. e per aquell son remeses al present Concell de cent jurats. E per ço son proposades assí, que per aquell ne sia feta la conclusió que placent li serà.

E proposades les dites coses, lo Concell fa la conclusió que's segueix:

Ço es, que, considerats los privilegis e libertats de aquesta ciutat e assenyaladament parlants de coronació; e considerades les coses les quals son demanades, lo Concell fa conclusió e deliberació que lo dit envalament e construcció de cadefal per ocasió de la coronació de la senyora reyna de Nàpols, per la Ciutat no sien fetes, per que seria perjudicar a les libertats e privilegis dessús dits. » (*Registre de Deliberacions*, 1476-1477, f. 144).

XCII

* ORDINACIÓ DE LA SEPULTURA DEL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR LO SENYOR B. LXXV
REY DON JOHAN, REY E SENYOR NOSTRO.

[10 gener - 4 febrer 1479]

5 Com la scriptura sia instrument per lo qual les coses passades son fetes presents als sdevenidors, e perquè no sien meses en oblit, los honorables mossén Jachme Dez Torrent, mossén Johan Roig, mossén Guillem Pongem, mossén Jacme Mas, e mossén March Taxidor, l'any present consellers de la ciutat de Barchinona, digueran a mi Johan Mayans, notari e scrivá
10 dels racionals de la dita Ciutat, que la fi e tota la solemnitat de la sepultura, e tots los actes procehits e seguits en aquella continuás sots degut orde. Per tant, yo dit Johan Mayans qui semblants actes continuar com a dignes de memoria per causa de mon offici so tengut, per ordinació dels dits honorables concellers he procehit continuar les dites coses sots l'orda
15 següent.

Ço es, que com dimenge que comtavem x. del mes de janer, any de la nativitat de nostro senyor MCCCCLXXVIII., sentint e sabut per los dits honorables consellers, que la magestat del dit senyor se era ajagut de malaltia, ab molta febra, en una cambre del palau episcopal de la dita ciutat,
20 en lo qual lo dit senyor havia presa posada, seguint los vestigis e bons costums dels antichs, e per retra lo deuta que la Ciutat acostuma en semblants cassos, de continent tots sinch consellers se ajustaren en la Casa del Concell de la present ciutat, e ajustats partiran de la dita Casa per visitar lo dit senyor, lo qual trobaren ajagut en la dita cambre en un llit de repós, en lo
25 qual lo dit senyor acostumava jaura. E visitat aquell, e sentint la disposició sua ab los metges qui del dit senyor havien cura, tornaren a la Casa de la dita Ciutat, e de continent tremeteran llurs vergués per haver Consell de promens de la dita Ciutat, e ajustats en la Casa de Concell de xxxii., ensemps ab los dits promens, lo honorable micer Jacme Dez Torrent, conceller en cap, fou expost e notificat lo cars de la dita malaltia, demenant
30 en aquells volguessen aconcellar e dir llur parer ells concellers com se

devian regir en l'acta de la dita malaltia, com * fos cosa a tots notoria, que la Ciutat per fer lo que deu e retra lo deuta a son rey e senyor sentint tals cassos se acostuma interposar. E fou consellat, que ells dits consellers, tots o alguna part d'ells, tots jorns dues voltes, tant quant la malaltia del dit senyor duraria, devian anar visitar lo dit senyor e veura e entremetres axí de la disposició sua com de metges e medecines, com encara de altres cosas qui haguessen sguart a la cura e conservació de la persona del dit senyor ; e que lo hu d'ells dits concellers romangués tots jorns en la nit acompanyat de dos promens ciutadans, tant quant la dita malaltia durás e la disposició requerís.¹ E de fet, los dits honorables concellers, seguint lo dit parer e concell, deliberaren proseguir aquell. E per ço, la nit del mateix dia, lo dit micer Jacme Dez Torrent, conceller en cap, acompanyat de mossén Ramon Merquet e de mossén Baltasar de Gualbes, fou en la vella del dit senyor fins lo dia après següent ; lo dilluns après següent feu la dita vella mossén Johan Roig, conceller segon, acompanyat de mossén Bnt. Ça Pila ; lo dimarts feu la vella mossén Guillem Pongsem, conceller terç, acompanyat de mossén P. Bussot e de mossén P. Sirvent ; lo dimecres² feu la vella mossén Jacme Mas, conceller quart, acompanyat de mossén Jacme Bellester e de mossén Johan Ros, manor ; lo dijous feu la vella mossén March Texidor, conceller quint, acompanyat de mossén Luis Setantí e de mossén Johan Ros, maior. E axí fou tengut l'orde de la dita vella fins a XVIII. del dit mes de janer, en la qual jornada ço es, a VII. hores e un quart ans de mig die, morí e pessá de la present vida lo dit senyor, segons devall ne será feta larga menció.

E encara los dits honorables concellers, hoynts dir que a Solsona havia un solemna metge jueu, tremateran, ab correu volant, al dit metge fos de continent açí per veura la dita magestat, e esser, ensemps ab los qui ja hi eran, en la cura de aquell ; e lo dit metge, decontinent, rebuda letra dels dits honorables concellers, fou ací e visitá lo dit senyor, e ensemps ab los altres metges hac carrech de la cura del dit senyor * e tots jorns faya relació als dits honorables concellers de la disposició del dit senyor. E tant com la dita malaltia durá, tots jorns, los dits concellers, una vegada ans de dinar e altre après dnar, foren solícits e curiosos de visitar lo dit senyor, donant tot andrés quant en ells era e les coses necessaries a la salut del dit senyor.

E lo dimars, que comtavem XII. del dit mes de janer, lo dit senyor rey confessá, e sens serimonia alguna, combregá, adorant tan solament lo precíós cors de Jhesu Xpist consagrat en la missa que un prevera havia celebrada en la cambre hon lo dit senyor jahia malalt. E lo mateix dia, lo clero

B. LXXV v.

B. LXXVI

¹ En *Registre de Deliberacions*, 1478-1479, f. 231v.º.² El ms. diu * dimarts *.

de la Seu aportá al dit senyor lo vel de la verge Maria, lo qual sta en un bell reliquiari, e adorat per lo dit senyor, aquell besá, e li fou posat sobre los ulls e cap.

5 E lo dilluns, que comtavem XVIII. del dit mes de janer, lo dit senyor, aproismant-se a la mort, fou desenganat de la sua mort per lo reverent mestre March Berga, de l'orde de Ffreres Menors ; les quals coses lo dit senyor pres ab molta passiencia e gran sfors, sens fer mutació o moviment algú, mostrant esser aconortat de la mort.

10 Aprés, lo dimarts que comtavem XVIII. del dit mes de janer, lo dit senyor, vers les tres hores de matí, perdé la paraula, e tocases les VII. hores del dit die, ans de mig jorn, reté la ánima a nostre senyor Deu, qui per se clemencia la haurá collocada en son regna. E pessat lo dit senyor de la present vida, lo cors del dit senyor fou embalsamat, e aprés vestit en la forma següent, ço es, que li mudaren e vestiran camisa e gipó de cetí carmesí, calces de grana, ben tirades, una roba de vellut carmesí, folrada de mars gibelins, berreta negra al cap, e fou tornat sobre lo dit lit, hon lo dit senyor morí ; sobre lo qual lit fou posat cubert de un drap brocat d'or molt bell ; e foren posats tres coxins, lo hu de brocat, e los dos de domás blanch ; e tench lo dit cors lo cap sobre lo coxí de brocat ; e fonch-li posada al cap
20 corona, e a la má * dretra ceptra ; e a la squerra devia esser posat pom d'or ab una creu petita, e no fou fet ; e mes li fou posada la spasa que acostumava portar sobre lo dit senyor.

B. I.XVI v.º

E lo mateix dia, e poch aprés que lo dit senyor hac retud lo deute de natura a son Creador, los dits honorables consellers, ajustats en la Casa
25 de la Ciutat, per llurs vergués feren ajustar lo Consell ordinari de XXXII., e ajustat lo dit Consell, per lo dit honorable micer Jacme Dez Torrent, conseller en cap, fou en aquell exposat lo cars sobredit de la mort del dit senyor, e demanaren llur consell e acort sobre la serimonia per los dits honorables consellers en nom de la Ciutat servadora en la solemnitat de la sepultura e per rahó de aquella. E feta la dita proposició, e hauts diverses colloquis entre los dits honorables consellers e Consell, e vistes altres sepultures de reys e reynes fetes en la present ciutat, e de aniversaris axí de reys d'Aragó morts fora la dita ciutat, com encara de reynes relictas e primogenits de reys, segons se troben continuats en los registres custodits en
30 lo archiu de la dita Ciutat, fou delliberat per lo dit Consell, que totes les coses qui's havian executar per part de la Ciutat, axí del nombre de promens qui han esser vestits de gramalles, e de la cera, com altres coses tocants la dita sepultura, qui per part de la Ciutat deuen esser fetes, fos remés als dits honorables consellers axí com de fet o remateran ab pleníssima potestat ¹

¹ En *Registre de Deliberacions*, 1478-1479, f. 134: a XVIII. de janer del any MCCCCXXIX., ajustats los honorables consellers e lo Concell de XXXII. o la maior part
* Concell de XXXII. sobre la mort del senyor rey. Dimarts,

E feta la dita deliberació, los dits honorables consellers, de continent, no divertint-se en altres actes, deliberaren que la solemnitat de la dita sepultura fos feta en la forma següent.

Ço es, que los honorables consellers e llurs vergués, consols, obrés, claviari, lo discret en Johan Brujó, notari e scrivá de la scrivania del honorable Consell, e en Johan Mayans, notari e scrivá dels honorables racionals de la dita Ciutat, als quals claviari e scrivans se pertany per llurs officis segons se troba continuat * en altres sepultures, e encara fou deliberat que lo sindich, jatsia no fos acostumat, fossen vestits de gremalles de trelís. E mes, deliberaren que ells dits consellers e B. I, XXVII XII. promens, ço es, tres de cascun estament, ací anomenats e discrits, primerament mossén Guillem Oliver, mossén Baltasar de Gualbes, mossén Johan Benet Çapila, ciutadans; P. Guillem Fábregues, Berenguer Vendrell, Guillem Bret, mercaders; Narcís Banús, notari; P. Matheu, spacer, e Ffrancesch Clotes, candaler de sera, artistes; Johan Ripoll, parayre; Johan Soria, blanquer; e Jacme Dalmau, gerrer, manestrals. E ultra aquells, los honorables mossén Johan Ros, menor, ciudadá, e Miquel Prats, mercader, consols de la mar, e semblantment los honorables en P. Quintana e Andreu Nadal, mercaders, obrés de la dita Ciutat, e axí mateix, los dits claviari e scrivans, als quals claviari e scrivans se pertany per dret de llurs officis, segons dit es. E per semblant, volgueran, jatsia no fos acostumat, fos vestit lo discret en Johan Matheu, notari e sindich de la dita Ciutat; e mes, fou deliberat, que los verguers dels dits honorables consellers fossen vestits de sengles gramalles e caperons de drap de bruneta de bon tint, e que les dites gramalles fossen tallades a cascú dins l'ort de la Casa de la dita Ciutat, metent cascú en se gramalla tant drap com seria mester, e cessant d'aquí avant, esser donades a cascú VI. canes de drap, segons en lo passat era acostumat, e d'aquí avant fos servada la present forma.

de aquell en lo apartament appellat de trenta de la Casa del Concell de la dita Ciutat, aquí, per lo honorable Mossén Jacme dez Torrent en nom seu e dels altres honorables consellers companyons seus, fench proposat lo fet següent.

Ço es, com a tots era manifest la dolorosa mort del sereníssimo senyor rey don Johan, lo qual la present matinalada, entre VII. e VIII. hores, havia finats sos dies, per la qual rehó era degut que aquesta Ciutat se preparás en fer la serimonia acostumada esser feta por los obits dels reys de Aragó; e per tant, era appellat lo present Consell que li plagués ordonar quals serimonies serien fetes per lo cas del dit senyor. E era ver que en lo *Dictari* de la Ciutat se troben obits de reys e primogenit e designació de les serimonies les quals aquesta Ciutat fehia per aquells, les quals, si lo Concell volia veure e hoyr aquí era present en Johan Mayans, scrivá del racional, qui tenia dit *Dictari* per mostrar e fer relació de dites coses. E de fet, lo dit Johan Mayans recitá les serimonies en lo passat servades en tals casos, e signantment com

en continent los consellers se han a vestir, a carrech de la Ciutat, de gramalles de trellissos o sachs, les quals han a portar fins lo cors sia lliurat a sepultura e lo aniversari sia fet; e après, se han a vestir de gramalles de dol les quals haïen portar v. o VI. mesos; e aprés, samarres de drap fi negres, folrades; e de moltes altres serimonies fench fet relació per lo dit Mayans, les quals coses los consellers proposaven en lo present Concell per que y fos degudament deliberat.

E proposades les dites coses e hoyt lo dit Mayans e les serimonies dessús nomenades, lo Concell feu conclusió que lo Concell comés e remés totes les serimonies fahedores per causa de la mort e sepultura del dit senyor e les despeses que per tals serimonies se havian a ffer, ab totes dependencies e emergencies de aquelles als honorables consellers, los quals lo Concell encautá que dites coses per ells sien executades a honor de la Ciutat, haut sguard a aquell per qui son fetes, e encara al fill e successor de aquell, e en totes altres coses qui's degen attendre en dites coses.

Ffou mes delliberat, que a la dita sepultura fossen fets per part de la dita Ciutat CL. ciris o brandons de cera, de pes de v. lls. cascú, tots ennegrits, ab dos senyals de la Ciutat en cascun ciri, dels quals fossen portats ab tres brandoneras denant lo cors cent ciris encesos ensemps ab l'altra
 5 luminaria, cascú en son orda, com lo dit cors se aportaria a la ecclesiástica sepultura. E los restants L. siris servissen lo dia del anniversari fehedor per la dita Ciutat ensemps ab los que restarian dels * cent demunt dits. E mes, fossen fets per lo dia del anniversari fahedor per part de la Ciutat circa CCC. ciris de cera groga, ennegrits, de pes cascun de VIII. onces, e VIII. ciris de la
 10 dita cera, cascú de pes de v. lls. ; los v. dels quals fossen posats sus lo tuguri o capell ardent, ço es, hu a cascun cantó e i. al mig, e los CCC. en lo dit tuguri, e los quatre restants als canalobres ; però, que fos feta avinensa ab lo regent la sacrestia de la Seu a cert nombre dels dits brandons e cera, los quals romangessen a la Seu o a la sacrestia de aquella, e los restants fos-
 15 sen cobrats per lo candaler qui'ls faria ; e axí's seguí, que per composició feta foren liurats a la dita sacrestia de deu ciris hu, e los restants foren cobrats per lo candaler qui'ls farà.

B. I,XXVII v.º

Item, fou delliberat per los dits honorables consellers, que attés, que vuy en dia no's trobaven draps d'or, ricamats, que emprassen un drap d'or
 20 de la sacrestia, dels que la Ciutat per altres sepultures passades havia dats a la dita sacrestia, e axí fou fet ; e per que los senyals dels tovallons del drap que fou prestat eran squinsats, n'i foren fets de nous, ço es, VII. senyals reys e VII. de la Ciutat.

E mes, lo mateix dia fou delliberat per los dits honorables consellers fos
 25 feta la crida següent ¹ :

* E lo dimars après següent, que comtavem XX. del dit mes de janer, any MCCCCLXXVIII., los dits honorables consellers demanats per part dels mermessors del dit senyor vinguessen al palau episcopal, en lo qual lo dit senyor retuda la ánima a son creador, com delliberassen portar lo cors a la
 30 sala del palau reyal, la qual sala era estada molt bellament e de bells draps de ras ampaliada, e fou fet en mig de la dita sala un lit alt ab bancals al entorn, e cubert de matalaff, sobre lo qual fou posat un bell drap de ras, e fou posada una tranaca penjada sobre lo dit lit, ligada a una de les arca-

B. I,XXVIII

¹ L'espai destinat a la còpia d'aquesta crida restà en blanc en el *Llibre de Solemnitats*; en dona el text, però, el *Registre d'Ordinacions*, 1471-1479 en son f. 153 v.º :

* Notificació de la mort del senyor rey.

Ara hoiats que notifiquen a tot hom generalment los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona que, com lo die present, entre VII. e VIII. hores en la matinada, sia stat placent a nostre senyor Deu appellar al seu regne lo serenissim senyor don Johan, rey de Aragó, clementissim senyor nostre, cosa de molta amaritut e tristicia a tots e signantment a aquesta ciutat, de que es digne cosa los tots fer coses que redunden en suffragi de la sua

reyal ánima e en demostració de la tristicia en que per tal cas aquesta ciutat es constituyda, per tant, los dits consellers exorten, amonesten e pregunten tots los ciutadans e poblats en aquesta ciutat que facen continues oracions en suffragi de la ánima del dit senyor, e que per demostració de tant amargós cas, per tot lo present die tenguén tencades les portes de lurs botigues o obredors, e cessen palesament de llurs acustumats exercicis ; ço es just e rasonable per lo trasprés de tant pladós e gloriós rey esser fet.

Ffou publicada a XVIII. de janer del any MCCCCLXXVIII. *

des de la dita sala, e al cap del lit fou posada la creu maior de la Seu ; e foren construhits en la dita sala VIII altás, ço es, tres a cascun costat, e dos al cap baix de la dita sala, e hu sobre lo sitial o tribunal, en lo qual lo dit senyor vivint seya en se cadira reyal, quant tenia audiència a sos pobles.

5 E constituhits personalment los dits honorables consellers al dit palau episcopal, los fou dit que lo canceller e vicicanceller, emsemps ab alguns dels mermessors del dit senyor, havian comensat ordenar o fer ordinació axí dels portants lo cors com dels acompanyants aquell, e per so los dits honorables consellers se acostaren lla hon la dita ordinació per los sobre dits se
10 comensave fer e scriura. E fou dit als dits canceller e vicecanceller per micer Jacme Dez Torrent, conseller en cap, que tal ordinació no tocava a ells fer, ans tocava fer aquella als consellers de la present Ciutat, e que ells, dits honorables consellers la devian fer, e la farian com la Ciutat ne fos de tals cosas en continuada posseció, segons se trobava continuat en los registres
15 que la dita Ciutat en son arxiu te continuats. E de fet, per los dits canceller e vicecanceller fou sobresegut, e volgeren veura com la dita Ciutat o los honorables consellers en nom de aquella * ho acostumaven fer ; e fou mostrat als demunt dits, por mi Johan Mayans, notari e scrivá dels dits racionals, algunes serimonies fetes per la dita Ciutat, e scrites en los llibres de serimonies, que la ciutat acostuma, e specialment la serimonia tenguda e servada per los lavors consellers de la present Ciutat a la sepultura feta a la
20 illustra reyna Violant, reyna relictá del molt alt senyor rey en Johan, de loable mamoria, rey de Aragó ¹, en la qual foren presents lo illustrísimo senyor rey Alfonso, regnant, e lo dit senyor del qual es fet la present sepultura, llavors rey de Navarra ; e vista e regonaguda la ordinació de la dita
25 sepultura, los demunt dits canceller e vicecanceller e mermessors digueran que eran contens que ells dits consellers ordonassen, ab protestassió, que perjudici no·ls fos fet, e axí lo dit vicecanceller doná e mes en má del dit conseller en cap la cédula que havian comensada scriura.

30 E per quant traura lo cors del dit palau per portar-lo a la sala del palau reyal, qui era aparellada segons demunt apar, aquell no recaya en serimonia, fou delliberat que, no tengut orda algú de ordenar, fos tret lo dit cors del dit palau episcopal e aportat al dit palau reyal, e axí fou fet ; es ver, que los dits honorables consellers, ab llurs vergués ab vergues alsades,
35 se meteran en lo llur loch, ço es, immediadament tras lo dit cors, ab orda, sens que altra orda no fou servada ; e fou portat lo dit cors per alguns dels nets e familiars del dit senyor, no servada entre ells orda algú ; e axint lo dit cors del dit palau episcopal, lo clero de la Seu tot sol, ço es, preveres e canonges de aquella ab un ciri de sera blancha cascú en la ma, e ab creu al-

B. I, XXVIII:

¹ En l'any 1431. *I'ide* p. 47

çada devant lo dit cors, portaren aquell en la dita sala sobre un lit cubert de un drap de brocad d'or e de seda negre molt bell, e vestit lo dit senyor en la forma demunt dita ab la cara descuberta, e allí sobre lo lit demunt * mencionat, fou mes lo dit drap de brocad, e sobre aquell fou posat lo dit cors, axí descarat, e fou-li posat un coxí de brocad al cap, e en lo cap del dit senyor tenia corona, e en la ma dreta septre, e en l'altre la spasa ; e mancá lo pom com no'n tinguessen de fet.

B. LXXIX

E stech lo dit cors descarat sobre lo dit lit del dit dia de dimecres fins al altre dimecres, axí stech VIII. jorns, e lo vuyten jorn fou mes dins dues caxes, com comensás a sentir, e la darrera fou cuberta de drap vellut carmasí.

E fou vestit lo dit cors, ço es, que sobre lo gipó que ja tenia vestit, li vestiran camís e manipla ; après li vestiran una daumática, e una roba negra, e fou-li posada corona al cap e spasa sinta, septre en la ma dreta, e pom en la má squerra, e sparons deurats calats.

E tant com lo dit cors stech en la dita sala qui foren XI. jorns, tot dia s'i dixerén misses alta e baxes. E per semblant, tots los dits XI. jorns, ço es cascun dia, lo clero de la Seu, de les parroquies e monastirs de frares e de monges venian una volta de matí, altre après dinar, ab llurs creus processionalment, e fayan les absolucions generals, segon es acostumat.

E per semblant, los dits honorables consellers, acompanyats dels promens demunt dits, vestits, dues voltes lo jorn, tant quant lo dit cors stech en la dita sala, visitaren lo dit cors, saents-se al pla del sitial, al pus alt scaló, a la part dreta. E los deputats del principat de Cathalunya se metian a la part squerra.

E per quant los primés actes necessaris a la dita sepultura son elegir persones, las quals de part de la magestat del senyor rey fill e successor legitim en sos regnes, jatsia absent, convidassen prelats, comtes, barons, nobles homens, cavallers, honrats ciutadans e mercaders * de la dita ciutat, qui fossen a la dita sepultura, per ço los dits honorables consellers dimecres, que comtavem XXVII. del dit mes de janer, anomenaren e elegiran les XII. persones devall contengudes per exequir lo dit acte de convidar los prelats e altres demunt dits per interessar a la sepultura del dit senyor, lo divendres après següent, que comtavem XXVIII. del dit mes de janer, ordonat e assignat fer la dita sepultura ; los quals elegits e anomanats al dit acta foren VI. cavallers e VI. honrats ciutadans ; los quals, cavalcant ab gremalles e caperons vestits de saques o de terlís, fahessen lo dit convit, les quals XII. persones, lo dijous que comtavem XXVIII. del dit mes de janer a dues tandes, ço es, III. cavallers e III. ciutadans, de part del dit illustre senyor rey nou successor, jatsia absent, empraren e convidaren per esser a la dita sepultura lo dia après, que fou divendres, tots prelats e altres demunt dits discorrent tota la ciutat per carrés, e foren los següents :

B. LXXIX v.º

Mossén Galceran Dusay, mossén Miquel de Gualbes, mossén Johan Bnt. Terré, cavallers.

Mossén Johan Brigit Boscá, mossén Galceran Carbó, mossén Guillem Oliver, ciutadans.

5 Mossén Baltasar Romeu, mossén Bertran Ramon Saval, mossén Bnt. Turell, cavallers.

Mossén Bnt. Miquel, mossén Luis Setantí, mossén Johan Ros, maior, ciutadans.

E com en la sepultura de la senyora reyna Violant, relictada del alt senyor
 10 rey en Johan de gloriosa memoria, les reverents abedessa de Sant Pere, e de Valldonzella, e les prioresses de Jonqueres e Muntalegra, jatsia en aquella fossen stades convidades, e sentint insurgir diferencia entre la abadessa de Valldonzella e prioressa de Jonqueres, pretanents una e altre d'elles deura obtenir lo mes honorable loch. E encara, vist lo grandissim
 15 desorde seguit per les dites monges en la sepultura feta al illustre don Karles, fill del dit senyor rey deffunt, per ço los dits honorables consellers, ab Consell, delliberaren, per * obviar tota natura de scándol e desorde, les dites abadessas e prioresses no fossen convidades, e axí's feu ; e per ço ellas no vingueran ni entrevingueran a la dita sepultura lo dia de la solemnitat de aquella.

20 E provehit a les coses demunt dites, los dits honorables consellers, volents donar degut orda a la dita sepultura, alegiran xxiiii. persones devall nomanades per portar lo lit, hon lo cors del dit senyor rey fou posat, axí en la part dreita com en la part squerra, comensant a cascuna part als peus, e proseguint vers lo cap, anans primers los qui primer son anomanats e scrits.

B. LXXX

25

Part dreita :

Part squerra :

Mossén Guillem Pongem, conceller terç.
 Mossén Baltasar Romeu, cavaller.
 Mossén Guillem Oliver, ciudadá.
 30 Mossén Jachme Fivaller, cavaller.
 Mossén Jachme Bellester, ciudadá.
 Mossén Bertran Ramon Çavall, cavaller.
 Mossén Johan Bnt. Terré, cavaller.
 35 Mossén Ffrancesch de Sanmanat, donzell.
 Mossén Miquel de Gualbes, cavaller.
 Mossén Galceran Dusay, cavaller.
 Mossén Johan Roig, conceller segon.

Mossén Gomes Suares de Figueroa.
 Mossén Luis Setantí, ciudadá.
 Mossén Bnt. Turell, cavaller.
 Mossén Galceran Dusay, ciudadá.
 Mossén Ffrancesch Dez Torrent, cavaller.
 Mossén P. de Coromines, ciudadá.
 Mossén Johan Benet Ça Pila, ciudadá.
 Mossén Ramon Merquet, ciudadá.
 Mossén Romeu Lull, ciudadá.
 Mossén Johan Ros, maior, ciudadá.
 Mossén Bnt. Miquel, ciudadá.
 Mossén Johan Çariera, batle general.

E feta la ordinació de les ditas persones, axí dels convidants com dels portants lo cors, lo dia de dijous, que comptavem xxviii. del * dit mes de janer, los honorables concellers tremeteran llurs vergués a les demunt dites xii. e xxiiii. persones; e vengudes en la Casa de la present Ciutat, fou dit
 5 per los honorables concellers a cascú los plagués per honor de la magestat del senyor rey pendre carrech de les coses demunt dites, les quals molt voluntariament ne prengueran carrech.

B. LXXX v.º

Aprés, lo dia de dijous demunt dit, dia ans de la solemnitat de la dita sepultura, fou ordonat que fossen corregudes les armes del dit senyor rey
 10 en aquesta forma, ço es, que feren preperar viii. cavallers ab llurs cavalls, ab cubertes de saques; e foren fetes quatre banderes reyal, dues ab armes d'Aragó, una ab armes de Sicilia e altres ab armes de Navarra, e iiii. pavesos ab dites armes; los quatre cavallers portaren les dites iiii. banderes, ab llurs astes lansades al coll, e los dits quatre pavesos, ço es, al bras squerra,
 15 tots arravés, axí que lo que devia anar alt, anava baix als peus. E los altres iiii. cavallers ab llurs cavalls portaren, ço es, cascú en son bras un pavés, axí arravés com los demunt, ab armes.

E axí mateix, feren preperar los munteros del dit senyor ab llurs corns e botzines de cassa, e ab llurs cans, dels quals n'i havia alguns vestits de
 20 canamás.

E preperat en la dita forma, tots los dits cavallers, ço es, primerament los qui portaven les banderes, intraren a cavall dins la sala gran del dit palau reyal ab les banderes alsades, ço es, asta en cuxa, e axí a cavall voltaren tres vegades lo dit cors del dit senyor, e la derrera, cridant, per iiii. voltes
 25 digueran tals o semblents paraules, dressant aquelles a mossén Rodrigo de Rabolledo, camerlench del dit senyor: « Mossén Rodrigo, senyor camerlech: x. jorns ha que cercam nostron rey e senyor, e no'l trobam; ¿hauriau lo·ns vist? ». E fet lo dit crit per los dits cavallers, ab plors molt grans, per iiii. voltes * lo dit camerlench, ab gran crit e molt agrement plorant, respondent, dix: « mort es; veus-lo aquí hon jau mort ». E los dits cavallers replicant, digueran: « com mort? » E lo dit camerlench dix: « hoc, mort ». E hoida per los dits quatre cavallers la resposta, lavors los dits quatre cavallers, ab crits aspres e ab gran plor, brocaren llurs cavalls vers lo dit cors, enderrocant siris e brandoneres; e acalades les astes de les banderes sobre
 35 llurs colls, rossegants dites banderes per terra; e axí matex los altres iiii. cavallers qui ja staven preperats pres de la dita sala, brocaren llurs cavalls vers lo dit cors, lansant los pavesos en terra, e quasi lansants-se de llurs cavalls fins en terra. E per semblant, tots los munteros cornant, e los cans udolant, e tots ensemps cridants, ab crits de plors e lágremes, dients: « Ha hon lo trobarem, lo bon rey? » E fet lo dit acte, vereu aquí plors e lamentacions, que era gran pietat e trancament de cor als hoynts e miradors;
 40

B. LXXXI

après, los dits cavallers, ensemps ab los munteros, exints del dit palau, discorrent tota la ciutat, corregueran per totes les plasses les dites armes, comensant a la plassa del Rey.

Aprés, lo dia de dijous, fou prorogada la jornada de la solemnitat de la
5 sepultura, com fos assignada per lo divendres al dissapte après següent, que comtavem xxx. del dit mes.¹

E lo dit dia de dissapte, los honorables consellers se ajustaren bon matí en la Casa de la Ciutat, e acompanyats de promens ab caperons vestits anaren al palau del rey, hon lo dit cors era. E no divertint-se en altres actes,
10 collocades primerament les xxiii. persones qui havian carrech, e eran stades emprades per portar lo dit cors, e posat cascú en son loch deprés lo dit cors, exint la professó de la dita sala, ordonaren los qui en la dita sala foren per acompanyar lo cors e totes coses sots l'orda següent.

E primerament, ordonaren la lluminaria qui anava denant lo cors ab
15 brandoneres sots l'orde següent, ço es, que primer aná la luminaria feta per mossén Guillem de Peralta, tresorer del dit senyor, qui foren en nombre xxx. siris.

* Aprés, los brandons de mossén Ffrancesch Burgués, procurador reyal de Mallorca, qui foren l.

20 Aprés, los brandons de mossén Guillem Puiades, conservador, qui foren xxxx.

Aprés, los brandons de mossén Johan Çariera, batle general de Catalunya, qui foren xxxx.

Aprés, los brandons de mossén Andreu de Paguera, mestre racional,
25 qui foren xxx.

Aprés, los brandons de mossén Fferrando de Rabolledo, crial del dit senyor, qui foren xxx.

Aprés, los brandons de mossén Rodrigo de Rabolledo, camerlench del dit senyor, qui foren i.

¹ En *Regist: d'Ordinacions* 1471-1479, f. 154, consta la crida següent: « Per la sepultura del dit senyor rey. Ara holats tothom generalment que us notifiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona que, com sia delliberat que divendres primer vinent, que comptarem xxviii. del present mes de janer, lo cors del sereníssimo senyor e justíssimo rey don Johan, de gloriosa memoria, esser liurat a eclesiástica a sepultura e esser portat a la Seu, exint del palau reyal e precehint per la plaça denant la Cort fins al carrer de Muntcada, e tirant a Santa Maria de la Mar, proseguint la via de la processó de Corpore Xpisti entrará en la dita Seu e será posat en lo loch qui ja per axó es preparat, e aquí será celebrat sollempne offici e sermó, pregant nostre senyor Deu per suffragis de la ánima del dit senyor. E com sia digna cosa los vassalls e subdits en tanta clemencia tractats per llur senyor

com nosaltres som stats per dit senyor sien en tal celebració, per tant, los dits consellers, notificants a tothom en general ab la present les dites coses exorten, amonesten e pregunen tots los ciutadans e poblats en la present ciutat que lo dit die de divendres sien en lo dit palau per acompanyar lo dit cors fins sia a la dita Seu, e facen devotes oracions a nostre senyor Deu per la ánima del dit senyor, e que dit die, e encara lo dissapte següent que dita ciutat fará fer sollempne aniversari per la ánima del dit senyor, no tenguen obredors uberts ne facen paleament lo exercici de llurs officis, mes vinguen a la dita esglesia e pregunen devotament per ánima del dit senyor.

Ffonch publicada a xxviii. de janer del any mcccc.lxxviii. Semblant crida fonch feta lo die abans a xxviii. del dit mes de janer. Aprés, a xxviii. del dit fonch prorogada la dita celebració de la sepultura per lo sendemá.

Aprés, los brandons de don Matheu de Moncada, qui foren xx.

Aprés, los brandons de la Ciutat, qui foren en nombre cent, c.

Aprés, los brandons de don Johan d'Aragó, fill del mestra de Calatrava, qui foren l.

5 Aprés, los brandons de mossén Requesens Dez Soler, governador de Catahalunya, qui foren l.

Aprés, los brandons del senyor bisba de Gerona, qui foren en nombre l.

Aprés, los brandons del cors, en cascú dels quals havia senyal reyal posat al revés, e foren en nombre CLXII.

10 E posat lo dit orda de la luminaria, après anaren los VIII. cavallers, qui lo dia de dijous havian corregudes les armes a cavall, e portaven les dites banderes, rossegant ab llurs scuts, arravés al bras.

* Aprés, foren ordonades les creus de les sglesias, sots l'orda següent : B. LXXXII

Creu major de la Seu.

15 Creu de Santa Maria de la Mar.

Creu de Santa Maria del Pi.

Creu de Sant Just.

Creu de Sant Pere.

Creu de Sant Jachme.

20 Creu de Sant Cugat.

Creu de Santa Ana.

Creu dels frares de la Mercé.

Creus del Carma e de Sant Agostí.

Creus de Prehcadors e de Frares Manors.

25 Orda del clero

Primerament, los preveeres de les parroquies de la dita ciutat.

Aprés, los frares de la Mercé.

Aprés, los frares del Carma e dels Agostins.

Aprés, los frares de Prehcadors e Frares Manors.

30 Aprés, lo clero de la Seu.

Aprés, lo reverent bisba de Gerona, vestit episcopalment, qui celebrá la missa, e feu les exequies e serimonia lo dit dia.

Aprés, foran en orda XXVIII. homens de casa del senyor rey, qui a peu portaven sengles brandons de cere negres, encesos.

35 Aprés, los capellans e altres de la capella del senyor rey, vestits tots de drap negre, ab sengles ciris en ma encesos, qui anaven salmajant molt devotament.

* Aprés, denant lo cors immediatament, dos canonges de la Seu ab capes de llur vestit, e altres dos tras lo dit cors. B. LXXXII v.º

Aprés, vench lo cors ab tots los portants, ordonats segons demunt.

Es ver, que per relevar de treball los convidats del carrech e del portar hagueran XII. homens pagats per los mermessors, los quals foren vestits de negre, ço es, cotes e caparusses tan solament, pagades per los dits mermessors, e los dits homens no-s mostraven, com stiguessen jus lo bastiment.

Aprés, anaren III. reys d'armes a b sobrevestes reyal.

Aprés, un cavaller a cavall, qui aportava una bandera rayal, appellada guió o tallamar, ab salada al cap, en la sima de la qual portava una corona ab lo timbre o ratapinyada reyal.

Aprés, IIII. uxés, ab vergues cubertes de canamás, ab sengles pavesos al bras cascú.

Aprés, aná mossén Rodrigo de Rabolledo, camerlench del dit senyor ; e mossén Fferrando de Rebolledo, ab tots los domestichs e familiás del dit senyor rey.

Aprés, los portés dels deputats, ab los vergués dels honorables concellers, mesclats, ço es, que dos portés dels diputats, primers a la part dreta, e un verguer dels dits honorables concellers a la part squerra. E après, lo porter dels deputats a part squerra, e lo verguer dels consellers a la part dreta.

Aprés, los portés del governador.

Aprés, mossén March Texidor, conceller quint, ab mossén Johan Çarro-vira, antich ciudadá.

Mossén Jachme Dez Torrent, conceller en cap, e mossén Jacme Mas, conceller quart.

* Aprés, aná la illustra senyora infanta, relictá del illustra don Anrich, mestre de Santiago, germá del dit senyor rey, emsemps ab tots los nets del dit senyor, tots en un trast, ço es :

B. LXXXIII

Don Jauma de Navarra, legitim net.

Don Alfonso d'Aragó, fill bestard del senyor rey nou, sucesor al demunt dit senyor.

Don Phelip d'Aragó, don Johan d'Aragó, fills bestards del illustre don Karles, fill quondam legitim del dit senyor.

Don Johan, don Fferrando, fills de don Alfonso d'Aragó, fill bestard del dit senyor.

Primer trast. Aprés, anaren en un trast lo governador de Cathalu-nya ; lo arcabisbe de Sasser, en Serdenya ; lo deputat ecclesiastich ; mossén Garau de Servelló ; mossén Johan Pagés, qui era vicicanceller del senyor rey ; mossén Johan Brigit Boscá, ciudadá.

II. Lo senyor bisba d'Urgell ; mossén Ffrancesch Setantí, vaguer de Barchinona ; don Matheu de Muncada, deputat ; don Berenguer d'Arill ; mossén Anthoni Geronim de Montanyans ; mossén Galceran Carbó, ciudadá.

III. Lo reverent bisba d'Arguelo ; mossén Johan de Marimon, batle de Barchinona ; mossén Ffrancesch Ramis, deputat ; mossén Bnt. Margarit ; mossén Damiá Dez Callar ; mossén Ffrancesch Castelló, de Perpinyá ; mossén Johan Dez Valls, ciutadá.

5 IIII. * Abat de santes Creus ; don Ffrancesch, fill del comte d'Iscla ; mossén Burgués, procurador reyal de Mallorques ; mossén Geronim Puia-
des, conservador ; mossén Ortodo, hoydor de comtes ; Barthomeu Farissa, ciutadá de Tortosa ; mossén Bnt. de Marimon.

B. LXXXIII v.º

10 V. Abat de Sant Salvador ; don Pedro d'Evol ; mossén Partusa, de Perpinyá ; mossén Vallgornera ; mossén Ça Portella, hoydor de comtes ; mossén Icart, de Leyda ; mossén P. Bussot, ciutadá.

15 VI. Prior de Santa Ana ; don P. de Rochabartí ; mossén Rocafort, de Perpinyá ; mossén P. Puiades, governador en Serdenya ; mossén Garau de Clesquerí ; micer Rossell, hoydor de comtes ; mossén Johan Ros, cónsol ciutadá.

VII. Mossén Galceran, de Cesse ; mossén Johan, de la Carra ; mossén Jacme de Gualbes ; mossén Miquel Prats, cónsol mercader.

E après, anaren totes les dones de titol qui foren convidades a la dita sepultura, cascuna en son orda e grau.

20 * E ordonades e meses per los dits honorables consellers totes les dites coses en lo dit orda, e preperats per portar lo dit cors a la ecclesiástica se-
pultura, mossén Rodrigo de Rabolledo, camerlench del senyor rey, stant alt en lo bancal del lit fet al dit cors en la sala demunt dita, ans que lo dit cors
25 fos mogut, en presencia de tots los que allí eran, ab gran plor e lamentació trencá lo segell del dit senyor ab martell, e encara trencá les vergues dels
uxers e altgutzís, dient paraules de dolor pertinents al dit acte.

B. LXXXIII J

E seguit lo dit acte, fou tret e portat lo dit cors en la forma e manera demunt dita, e per los honorables consellers ordonada, per los lochs següents,
30 ço [es], que exint de la sala de palau reyal, feu la via plassa avall de la Cort del vaguer, anant la via de la plassa del Blat, e per la Boria fins a la capella d'en Marcús, girant per lo carrer de Muncada fins al Born, pessant devant
lo gran sementiri de la sglesia de Santa Maria de la Mar, intrant en la sglesia dita per lo portal qui es denant lo sementiri, fahent la via del altar maior de la dita sglesia, e après, voltant per lo mig del cor de la dita sglesia e per
35 lo portal maior dret de la dita sglesia, fahent la via dels Cambis, e per lo carrer Ample, voltant al Regomir, pessant tot dret fins al palau del bisbe, voltant vers lo portal maior de la Seu, intrant per lo dit portal, pessant per lo mig del cor de la dita sglesia.

40 E fou posat lo dit cors sobre un lit, lo qual era stat fet per los mermesors del dit senyor sobre les graus de la scala de la capella de santa Eulalia, ab bastiment de fusta, lo qual bastiment fou cubert de drap negre, pagat

per los dits mermessors ; e sobre lo dit lit fou fet un tuguri o capell ardent de fusta, qui stava sobre quatre pilars de fust ennegrits. E deiús lo dit tuguri o capell ardent fou mes un sobrecel de bocaram, en lo qual fou pintat, ço es, al mig un gran senyal ab les armes reyls ab fullatges d'or al entorn,
 5 e IIII. senyals, ço es, hu a cascun cantó * e als tovallons qui eran al entorn, ço es a cascun corter, havia x. senyals, v. dins e v. deffora, ab armes de diversos reys e senyors del parentat del dit senyor.

B. I.XXXXII

E posat lo dit cors sobre lo dit lit, la dita senyora illustra infanta, ab tots los dits nets del dit senyor e ab les dones de titol convidades, muntá
 10 en lo bastiment sobre les dites graus vers los peus del dit cors.

E los dits honorables consellers se'n muntaren, ensemps ab lo governador, al altar maior a la part dreta del dit altar. E los deputats se posaren al dit altar a la part squerra de aquell.

E dix la missa maior lo reverent bisba de Gerona, lo qual feu per semblant lo sermó lo dit dia.
 15

E fou feta la offerta acostumada en semblants sepultures per part dels mermessors del dit senyor.

E fet lo dit offici e sermó, pres fi la solemnitat de la dita sepultura, e los consellers e cascú dels altres, sens serimonia alguna, se'n aná en
 20 casa llur.

E totes les coses fins ací fetes per causa de la dita sepultura, pagá la mermessoria, salvo les luminaries particulars demunt dites.

E lo mateix dia de dissabte, que comtavem xxx. del dit mes de janer, los honorables consellers feran convidar per los honorables en P. Quintana e Andreu Nadal, obrers de la dita Ciutat, acompanyats de dos ab gramalles * e caperons vestits, en lo entrevall que lo ofici divinal se deya en la Seu per obsequies de la dita sepultura, la dita senyora infanta e tots los dits nets del dit senyor e dones demunt ditas, fossen, lo dilluns après següent, a la dita Seu per fer honor al anniversari fehedor per part de la Ciutat
 25 per ánima del dit senyor. E axí mateix convidaren, per part de la dita Ciutat, los deputats de Cathalunya, hoydors de comtes, prelats, barons, nobles homens, cavallers, gentils homens, ciutadans honrats e mercaders, que lo dia del dilluns primer vinent fossen a la Casa de la Ciutat, hon los honorables consellers se ajustaven per venir a la Seu e fer honor al dit
 30 anniversari.
 35

B. I.XXXXV

E lo dit dilluns, de bon matí, que comtavem primer dia de ffabrer dit any, vigilia de Nostra Dona, los dits honorables concellers ajustats en la Casa de la Ciutat ab les gramalles de saques e caperons vestits, acompanyats dels jus scrits, anaren, partint de la dita Casa, a la Seu, per fer fer la dita
 40 solemnitat del dit anniversari per trasts sots l'orde següent :

I. Primo, lo governador de Cathalunya ; mossén Jacme Dez Torrent, conceller en cap ; mossén Johan Pagés [e] vicicanceller qui era del dit senyor ; mossén Garau de Servelló ; mossén Johan Boscá, ciudadá.

II. Mossén Ffranci Setantí, regent la Vagaria de Barcelona ; mossén Johan Roig, conceller segon ; lo prior de Santa Ana ; mossén Anthoni Guillem de Montanyans ; mossén Bnt. Miquel, ciudadá.

* III. Mossén Guillem Pongem, conceller terç ; mossén Johan Bnt. de Marimon, balle de Barchinona ; mossén Rocafort, cavaller ; mossén Galceran Dusay, cavaller ; mossén Johan Dez Valls, ciudadá.

B. LXXXV v.º

10 IIII. Mossén Jachme Mas, conceller quart ; mossén P. Pertusa, de Perpinyá ; mossén Johan d'Argentona ; mossén Miquel de Gualbes ; mossén Ffarissa, de Tortosa ; mossén Johan Ros, maior.

V. Mossén March Texidor, conceller quint ; mossén Crespa, cavaller ; mossén Guillem Oliver ; mossén Johan Ros, cónsol, ciudadá.

15 VI. Mossén Romeu Lull ; mossén Galceran Dusay, ciudadá ; mossén Ffrancesch Torrent, cavaller ; Miquel Prats, cónsol mercader.

E foren encara, ultra los demunt nomenats, en lo dit acta, molts cavallers, ciudadans honrats e mercaders.

* E junts a la Seu los honorables consellers, tots sinch ensemps ab lo 20 governador, se meteren al altar maior, a la part dreita del dit altar. E lo vager e los deputats prengeran l'altra part del dit altar.

B. LXXXVI

E la illustra infanta vench a la Seu, e los demunt dits nets del dit senyor, e posaren-se jus lo tuguri entorn del dit cors.

E asseguts los demunt dits en llur orda, comensá lo offici de les exequies 25 del dit anniversari. E dix la missa lo reverent bisba de Arguelo. E feu lo sermó lo reverent mestre March Berga, del orda dels Frares Menors e mermessor del dit senyor.

E lo dit jorn del dit anniversari per la Ciutat foren sobreposats senyals, axí reys com de la Ciutat, sens altra mixtura de senyals en lo sobrecel del 30 dit tuguri e en lo tovalló del entorn, qui foren en nombre xxxx.

E fou dat carrech per la oferta e distribució del cor fahedora per causa del dit aniversari a mossén [].

E foren fets ciris de VI. onces e III. onces, de cera blancha.

E fou fet memorial als dits dos preveres per la dita oferta e distribució 35 fahedora per causa del dit aniversari en la forma següent.

* Primo, que fossen donats al manner de la Seu per la distribució fahedora al cor, XI. lls.

B. LXXXVI v.º

Item, als monjos de la Seu per sonar los senys, II. lls.

Item, fou delliberat fos donat a la illustra infanta un ciri de cera blanca, de VI. onses, e ab una quarta d'or.

Item, als dits illustres nets del dit senyor, semblant siri, ab un reyal d'argent.

5 Item, als reverents bisbes, un ciri de VI. onses, e un reyal d'argent.

Item, a comtesses e vescomteses e nobles dones, a cascuna un ciri de VI. onses, e I. carlí.

Item, als honorables consellers, deputats de Cathalunya, abats, barons, nobles homens, ciutadans e mercaders, e als quatre canonges qui aportan
10 los bordons, I. ciri blanch de III. onses a cascú, ab un cizé d'argent.

E les candeles grogues distribuïran donant a cascú dels altres, axí homens com dones, una candela e hun diner manut.

Aprés, lo dijous, que comtavem IIII. del dit mes de ffabrer, dia assignat en traure lo cors de la Seu per portar aquell al monastir de Poblet, en lo qual
15 lo dit senyor se era leixat, los dits honorables concellers lo dia abans feran fer una crida, que lo dit dia, passat mig jorn, no fos algú qui parás obredor ne obrís portes de aquells, e axí fou fet.¹

* E per semblant, los dits honorables concellers, per honrar e hono-
rificar la axida del dit cors, empraren totes les luminaries de les confraries
20 de la ciutat, la qual fou en gran e cupiós nombre, segons devall apar.

E mes, tremateran los obrés de la present Ciutat al vicari del senyor bisba de la Seu, li plagués tremetre a les parroquies fossen lo dit dia ab llurs creus e processó dues hores aprés mig jorn per acompanyar lo dit cors, e axí fou fet.

25 E més, tramateran convidar les demunt dites XXIIII. persones qui eran stades convidades e ordonades portar lo dit cors, que lo dit dia e dita hora fossen a la Seu per portar lo dit cors fins al monastir de Valldonzella fora ciutat.

30 E ordonades e preperades totes les dites coses, lo dit dia de dijous, vers les tres hores pessat mig jorn, lo dit cors fou tret de la dita Seu ab lo mateix orda e serimonia, e ab tots los acompanyants qui s'i trobaren per llurs trasts,

¹ Deia així la crida, segons el *Registre d'Ordinacions*, 1471-1479, f. 156: « Per traure lo cors del senyor rey per portar-lo a Poblet. Ara hoiats que ns fan assaber los honorables consellers de la present ciutat de Barchinona a tot hom generalment que, com sia delliberat que demà, que será dijous que comptarem IIII. del present mes de ffabrer, a dues hores aprés mig jorn, lo cors del serenísimo senyor rey don Johan, de gloriosa memoria, sia tret de la Seu, e ab sollempne processó mes en la via de esser portat en lo monastir de Poblet, lo qual en se darrera voluntat ha elegit en sepultura, e que sia acompanyat lo dit cors fins al monastir de Valldonzella per la dita pro-

cessó ab deguda luminaria com tal e ten clement rey te merescut. Per tant, los dits consellers notificants les dites coses a tot hom generalment ab la present preguen, exor-ten e amonesten a tots los ciutadans e poblats en la present ciutat que lo die de demà, passat mig jorn, tenguen llurs botigues e obredors tencats cessants fer palesament llurs exercicis, e los qui disposició o oportunitat hauran, seguesquen lo dit cors fins al portal o tant com la processó de la ciutat lo seguirá, pregans Deu devotament en su-ffragi de la ánima del dit senyor.

Ffench publicada a III. de ffabrer, any MCCCCLXXVIII.

que lo dissapte prop pasat era stat portat a la dita Seu per la ecclesiástica sepultura.

E axint de la Seu, lo dit cors fou portat, axint per lo portal maior, girant la via del palau episcopal, fahent la via de Sant Jachme, e voltá vers lo Call, e feu la via del portal de Sant Anthoni, passant camí dret per la Bocaria, e denant lo Hospital de Santa Creu, e tirá fora lo portal fins al dit monastir de Valldonzella, hon per les monges fou rebut exint al pati ab creu, proces-sionalment.

Es veritat que lo clero de la Seu ne les ordens e parroquies ne llurs creus no passaren ne exiren fora ciutat, * ans se aturaren dins lo dit portal, salvo que lo senyor bisbe de Gerona isqué ab los canonges de la Seu fort poch fora lo dit portal, e feu absolució al dit cors e axí se'n torná tot lo clero.

B. LXXXII v.º

E com lo dit cors fou pres lo dit portal, quasi denant la casa del monas-tir de Sant Anthoni, xxxvi. frares del monastir de Poblet, qui eren venguts de llur monastir en la present ciutat per portar-se'n lo cors del dit senyor rey al dit llur monastir, isqueren de la dita sglesia de Sant Anthoni, ab creu alsada, ab llur abat vestit, portant mittre e crossa, e aqui reberan lo dit cors e metents-se denant del dit cors ab tota la luminaria demunt dita, que era bella cosa lo veure, tiraren la via del dit monastir de Valldonzella, e allí stech aquella nit.

E lo dia après, divendres que comptavem v. del dit mes de ffabrer, sens serimonia alguna, los dits frares se'n portaren lo dit cors a coll de homens stipendiats per los dits mermessors, e d'aquí avant cessá la serimonia de la Ciutat.

Los honorables concellers posaren les gramalles de saques o terlís lo di-menge après següent, que comptavem vii. del dit mes de ffabrer, e prengue-ran gramalles negres, les quals portaren fins a iiii. de mars après següent.

E posades les dites gramalles, foren fetes als dits consellers semarres de contray, folrades les ales de catuhí negre; * e fou encara ordonat per los dits concellers, que fos feta crida que algú no gosás festaiar de trompes, sons, balls, moms ne jochs fins a la Pasca primervinent, donant senyal de dol e tristicia.¹

B. LXXXIII

¹ La crida està continguda en *Registre d'Ordinacions*, 1471-1479, f. 154 v.º: « Que algú no gos sonar ne ballar, per la mort del senyor rey. Ara hoiats tot hom generalment de part dels honorables mossén Ffranci Anthoni Setantí, caveller, regent la Vagueria, e de mossén Johan Bnt. de Marimon, batle de Barchinona, ço es, de quescú en quant ha sguart a se juredicció, que com sia digne cosa en lo cors mixtich de la cosa pública que constituït lo cap en alguna contristació los membres a aquell no sien dissonants, maiorment com la causa de tal contristació e al cap e als membres es comuna, e per consegüent, com nostron rey e senyor vuy beneventuradament regnant, qui es cap de la cosa publica de sos regnes e terres, per la mort del strennosíssimo senyor rey don Johan, pare de

sa gran altesa, poch dies ha al eternal setgle appellat, vuy porte e tengua lo dol, de hon es degut per sos subdits e vassalls, e signantment per aquesta ciutat ahon dit senyor ha finats sos dies e la qual de dita mort tant se es assenyalada sia cessat de totes demostracions de alegries e imitar lo dit nostron rey e senyor qui com es dit per la dita causa porte e serve lo dol, per tant, ordona-ren los honorables consellers e promens de la dita Ciutat que d'ací a la festa de Pascha primervinent no sia lícit ni permés a qualsevol persones, homens e dones de qual-sevol stat, ley o condició sien, fer balls de nits o de dies en places o en carreres públiques, o dins monastirs de homens o de dones, ne dins cases públiques o de particu-lars persones, encara que celebrassen sposalles, noces o

Les messions fetes per la dita Ciutat, per causa de la dita sepultura, son notades e continuades en lo terç comte del honorable en Nicholau Viastrosa ¹ en cartes CXXVII. fins en CXXXI., qui prenen suma de la

DCLII. lls. XV. s. XI.

- Les confraries qui portaren luminaria anaren sots l'orde següent :
- Primo, brandons de la Seu, a part dreta.
 - Brandons de la Ciutat, a part squerra.
 - Brandons de la confraria de santa Eulalia, alias, treginers.
 - 10 Brandons dels macips de ribera.
 - Brandons dels garbelladors.
 - Brandons dels marinés.
 - Brandons de barqués.
 - Brandons de revenadors.
 - 15 Brandons de flassaders e assenyalers.
 - Brandons de botés de ffusta grossa e prima.
 - Brandons de matalaffers.
 - Brandons de hostalers.
 - Brandons de pallers.
 - 20 Brandons de corredors de coll.
 - Brandons de ortolans.
 - Brandons de carnisers.
 - * Brandons de matrassers.
 - Brandons de bayners.
 - 25 Brandons de spasers.
 - Brandons de fusters bosqués.
 - Brandons de mestre d'axa.
 - Brandons de texidors de lana.
 - Brandons de cotoners.
 - 30 Brandons de mercés.
 - Brandons de calsatés.
 - Brandons de blanqués.

B. LXXXVIII.

convits. E menys sia lícit a qualsevol persones en dites sposalles, noces o convits usar de orguens, clavisimbols, tabals, tamborinos, fleutes o altres instruments de corda o d'altres species, ni anar disfrassats en qualsevol forma, de nits o de dia, ni posar bebotes per places, carreres o portes, ni fer qualsevol altres jocositats de qualsevol sperit sien, demostrant alegries obvians al dit dol.

E qualsevol persona qui de dites coses o de alguna de aquelles farà lo contrari incorrega en ban per quiscú e per quiscuna vegada de l.x. sous. E no resmenys, aquells qui en prejudici de dita ordinació userà de dits o altres instruments o iran disfrassats perden los instruments e

tota la desfressa que portaran. E qui no porá pagar dita pena será mes en la presó, en la qual stará per sexanta jorns sens tot compost.

Del qual ban sien fetes tres parts, de les quals una sia del oficial qui dites coses executarà ; e les dues, de les obres dels murs e valls de la dita ciutat.

Retenen-se emperó los dits consellers e promens, etc. Ffench publicada a XII. de ffabrer del any mccccxxviii. *

¹ Del clavari Nicolau de Viastrossa només el primer compte i una petita part del segon són conservats a l'Arxiu Històric de la ciutat.

- Brandons de assehonadors.
Brandons de texidors de li.
Brandons de mestres de cases e molés.
Brandons de gerrés e ollers.
5 Brandons de forners e flaquers.
Brandons de fustés caxés.
Brandons de ferrés.
Brandons de sabaters.
Brandons de pallissers.
10 Brandons de perayres.
Brandons de franés.
Brandons de argenters.
Brandons de sastres.

XCIII

* ORDINACIÓ E FORMA DE LA FESTA E SERIMONIA FETA PER LA CIUTAT
DE BARCHINONA AL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR REY EN FFERRANDO, FILL
DEL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR DON JOAHN, REY D'ARAGÓ, DE GLORIOSA
MEMORIA.

B. LXXXIX

5

[I juliol - 14 setembre 1479]

Dilluns, que comtavem xxiii. del mes de agost, any MCCCCLXXVIII., los
honorables consellers de la present Ciutat de Barchinona reberan letra del
sindich de la Ciutat, qui era stat tremés a la magestat del dit senyor rey en
10 Fferrando, rey de Castella, e ara, per nova successió, per mort del dit senyor
rey en Johan, para e genitor de aquell, de digna memoria, rey d'Aragó e de
Sicilia, etc., ab la qual los feya avís, com lo dit senyor rey partí de la ciutat
de Seragossa, hon ja era vengut per venir aquí, lo divendres proppessat, que
comtavem xx. del dit mes d'agost.

15 E ja ans de haver rebuda la dita letra, per letres que ja havien rebu-
des de la dita magestat de la sua beneventurada venguda, per preparar les
coses necessaries e acostumades fer per la present Ciutat, los dits honora-
bles concellers, precehint delliberació de Concell de cent jurats, celebrat lo
primer dia de juliol del dit any, faheran fer un gran cadaffal en la plassa de
20 Ffremenós, denant la casa de Muncada, en la forma acostumada; e faheran
envalar la dita plassa, fins quasi a mige plassa, ab diverses entenes, qui
foren drassades a la dita plasse, per tenir los draps de la anvalada.

E vanint lo dit senyor de les parts de Castella, dret camí, arribá en lo
monastir de Valldonzella hora tarda, dimarts a xxxi. del dit mes d'agost,
25 lo qual monastir fou per la abedessa del dit monestir ampaliat e mes en bell
orda; e allí lo dit senyor reposá aquella nit.

E ans de la entrada del dit senyor, los honorables consellers, seguint lo
bon costum e práctica anticada de la * dita Ciutat, en companyhia del gover-
nador de Cathalunya e del vaguer, balla, cónsols de la Lotge, e de alguns
30 promens de tots staments, per fer reverencia e besar la ma al dit senyor,
ajustats en la Casa de la Ciutat, partiran de la dita Casa a cavall, axint fora
la Ciutat fins a la albareda qui es passada la riera de Sants, e allí speraren

B. LXXXIX v.

lo dit senyor ; e hagut avís que lo dit senyor era ja arribat al Spitalet, los dits honorables consellers, ensemps ab los demunt dits, partiren de la dita albereda ab spay e faheran la via del dit senyor, e anaren en aquesta forma, ço es, que's meteran davant primer los vergués dels cónsols ; après, los vergués dels dits honorables conselers ; après, los porters del dit governador ; après, lo governador, lo conseller en cap e mossén Johan de Marimon ; après, lo vaguer ab lo conseller segon e mossén Ffrancesch Lobet ; après, lo balla ab lo conceller terç ; après, lo conceller quart ab lo cónsol ciutadá e lo sindich de Vich ; après, lo quint conceller ab mossén Luys Setantí e lo cónsol mercader ; e après, molts ciutadans, mercaders, artistes e manestrals ; e axí en lo dit orda se encontraren ab lo dit senyor poch après de Proensana qui venia ab capa de grana antocat, portant guió denant se magestat.

E de continent que lo dit senyor vahé los dits consellers, se retengué e s'aturá, e los dits concellers, en companyhia dels demunt dits, axí com eran a cavall, sens descavalcar, primer lo governador, après lo conseller en cap e après tots los altres per llur orda, se acostaren al dit senyor, e inclinats fins al coll de les mules, besaren la ma al dit senyor ; e feta reverencia e besada la ma al dit senyor, se'n vingueran ab lo dit senyor fins al dit monastir de Valldonzella, acompanyant-lo fins a la grau del dit monastir, e apuntaren ab * lo dit senyor, que lo dia après, que era dimecres, que comtariem primer dia de setembre, se senyoria intrás en la present ciutat, fahent la via de ffora, intrant per lo portal de la Dressana, e axí plagué al dit senyor ; e feta reverencia, prengueren comiat del dit senyor tornant-se'n en llurs cases.

E per la benaventurada venguda del dit senyor, e per be festivar aquella, los dits honorables consellers feren fer crida per la ciutat, ordonant e pregant a tot hom generalment, que tres jorns fessen festa, sens obrir o metre obredors, e olimares, e axí fon fet ; e que tot hom scombrás e ampaliás los fronts de les cases per on lo dit senyor devia passar ¹.

E per semblant, los dits honorables conselilers, per dar orda en les coses necessaries, per llurs vergués tremeteran convdar molts notables ciutadans, mercaders, artistes e manestrals, que fossen lo dit dia de dimecres en la dita

B. xc

¹ Les crides motivades per la vinguda del rei, segons el *Registre d'Ordinacions* 1471-1479, foren les següents:

* Per la venguda e entrada del senyor rey. Ara hoiats tothom generalment que us notiffiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona que com lo Concell de C. jurats de la dita ciutat, celebrat lo primer die del present mes de juliol, haie delliberat que la benaventurada entrada que la magestat del senyor rey novament deu fer en la present ciutat, en la qual, des que es rey, encara no es stat, sia feta bella festa com per noves entrades de novells reys la ciutat ha acostumat, e encara millor, si millor pot esser fet, e per haver peccunies necessaries en pagar les despeses de dita festa e altres haie imposats aquells drets del un diner de la carn e de vi e venema que en l'any passat eren stats levats, ordonant

que per haver dites peccunias promptament sien fetes vendes de censals per lo clavari ab poder de obligar specialment los dits drets als compradors de dits censals e igualment los bens de la Ciutat. E que de açó sia fermats indicat bestant ab totes cláusules necessaries al honorable clavari per la forma acostumada. Per tant, tothom que vulla veure fermar lo dit sindicat sie lo die de demá, que será dimarts, a les x hores ans de mig jorn, en les graus del palau maior del senyor rey en la present ciutat, hon, Deu volent, lo dit sindicat será fermat per la forma acostumada.

Ffench cridada a v. de juliol del any MCCCCXXVIII. • (f. 162 v.º).

* Per scombrar e netejar les carreres. Ara hoiats que fan assaber a tothom generalment e signantment als

Casa de la Ciutat, per acompanyar los dits concellers fins al cadeffal qui era stat fet a la dita plassa de Framenors.

E per quant lo dit senyor se era anujat de la pols qui's levava en lo camí, per lo gran trepig de les besties, los dits honorables concellers tremeteran
 5 als obrés de la Ciutat, dient-los donassen orda que los camins, per hon lo dit senyor devia venir per intrar dins la present ciutat, fossen adobats e denajats, e encara volgueran fos tot regat, affi que pols no'y hagués; e axí fou fet, que del dit monastir, e vora mur fins a la Dressana, e dins ciutat fins al cadeffal, fou denejat e scombrat e ben regat, que era molt bella cosa lo
 10 veure e fou molt a grat del dit senyor.

E noresmenys, los dits honorables concellers ordonaren e faheran memorial de les persones qui devian entrevenir * e esser ordonades en destrair lo cavall del dit senyor, e portar los bordons del pali e cordons, per fer la volta acostumada en semblants intrades, après que lo dit senyor havia jurat, e son les següents :

B. XC v.º

ciutadans e habitants de aquesta ciutat los honorables concellers de Barchinona : que com la present ciutat entre les altres coses sia per lo univerç excollide d'esser mes neta e posada en maior policia de totes altres, e sia digne cosa que ara, venint la magestat del senyor rey acompanyat de diverses persones estrangeres, sia la dita policia e netedat al ull per obres mostrada, maiorment com conferescha molt a la salut dels cossos humans, per dits respectes exorten e pregunen los honorables consellers a tots los ciutadans e habitants de la dita ciutat que quescuns en les encontrades de llurs habitacions almenys un jorn part altre facen agrenar, netejar e regar les carreres davant llurs habitacions affi redunde en alegria no solament dels continuus habitants de la present ciutat mes encare de tots aquells que axí per causa de la nova entrada del dit senyor com per altres qualsevol rehó vindran e declinaran en la present ciutat. »

Ffench publicada a XVIII de agost, any MCCCCLXXIX, (f. 163).

* Per fer alimares e alegries per la vinguda del senyor rey. Ara hoiats tothom generalment que fan assaber los honorables consellers de Barchinona que com per letres del sindich sien avisats que lo senyor rey dimarts propassat, que comptaven XXIII. del present, arribá en la ciutat de Leyda, e es crehegut que lo dissapte primervinent arribará en aquesta ciutat o en lo monastir de Valldonzella per esser-li preparada la entrada, e es digna cosa que per tant próspera nova sien fetes les demostracions pertanyents, per tant, exorten, pregunen e amonesten, etc.. » (f. 163 v.º).

* Prorogació de la festa de *Corpore Xpisti* en la vinguda del senyor rey. Ara hoiats, que fan assaber a tothom generalment los honorables consellers de la ciutat de Barchinona que, com per dar lahors a nostre senyor Deu, qui per se infinida clemencia ha mogut lo ánimo de la magestat de nostron rey e senyor en venir visitar aquest seu principat de Cathalunya e signanment aquesta sua ciutat, sia stat ordonat per los venerables vicaris del reverent bisbe e per lo honorable Capítol de la Seu de Barchinona, sollicitants, entrevenints e monents ells dits consellers,

per auctoritat e deliberació del Concell de la dita ciutat, que aquella e tal processó com se acostuma quescun any esser feta per honor e reverencia del sant e sagrat Cors de Jhesu Xpist, salvador e redemptor del humanal linatge, dijous primervinent, que comptarem VIII. del present mes de setembre, sia feta, portant en aquella la custodia ab lo sagrat cors de Jhesu Xpist ab general processó acompanyant aquell. E que abans d'exir dita processó de la Seu, será celebrada missa alta en la dita Seu, e après celebrada dita missa, partint la dita processó de la dita Seu pas per la plaça del palau del senyor rey e per la plaça del Blat e per la Boria e per la capella d'en Marchús e per lo carrer de Muntcada e per lo Born, e entre en la esglesia de madona Santa Maria de la Mar, e feta allí reverencia a nostre senyor Deu e a la gloriosa verge madona santa Maria, mare sua, la dita processó, partint de la dita esglesia, torn a la dita Seu, acompanyant lo dit sagrat Cors de Jhesu Xpist, e pas per lo carrer dels Cambis e per lo carrer Ample fins al cantó del carrer de Regomir, e passant per lo dit carrer de Regomir vage dreta via, passant per la plaça de Sant Jacme fins al palau del bisbe e entre en la dita Seu; per ço los dits honorables consellers de la dita Ciutat, notificants ab les presents les dites coses, pregunen, exorten e amonesten tothom generalment que tots los homens e dones de la dita ciutat per honor e reverencia del dit sagrat Cors de Jhesu Xpist lo dit die de dijous de matí sien en la dita Seu e acompanyen aquell molt humilment e ab gran reverencia per los lochs demunt dits, per los quals, segons es dit, passarà tro sia tornat en la dita Seu. E que tots los homens e dones porten ciris e candelas encesas seguint la dita processó, e que tots, per honor e reverencia del sant sagrat Cors de Jhesu Xpist, aquella jornada facen festa e haen scombrades e denejades e be e honorablement empaliades e regades les carreres e lochs per lo quals passarà, ço es, quescun tant con la sua habitació se sten. E tot hom e dona qui port dol, aquella jornada lo pos per honor e reverencia del dit sagrat Cors de Jhesu Xpist.

E mes, per ordinació dels honorables consellers e promens de la dita Ciutat, quescun manestral de la dita ciutat qui per los majors de son ofici será ordonat en dita processó portar brendó, haie aquell aportar fins

Primo, al banch del fre

Part dreta :

Part squerra :

Micer Jachme Dez Torrent, con-
celler en cap.

Mossén [] Granollés, amba-
xadó de Valencia.

5

Bordons

Part dreta :

Part squerra :

Mossén Jacme Mas, conceller quart.
Mossén Johan Roig, conceller segon.
Mossén Ffrancesch Lobet, ciudadá.

Mossén March Texidor, conceller
quint.
Mossén Guillem Ponsgem, conceller
terç.
Mossén Johan Brigit Boscá, ciudadá.

10

Cordons

Mossén Lluís Setantí,
Mossén Romeu Lluí,
15 Mossén Galceran Dusay,
Mossén Ramon Merquet : ciutadans.

Bernat Oliver, cónsol,
Barthomeu Quintana,
Bnt. Ponsgem,
P. Merquilles : mercaders.

la dita processó sia tornada en la dita Seu, sots ban de
x. sous, e si pagar no'ls porá, que stiga pres per deu dies
en la presó del vaguer de la dita ciutat.

Notificants a tothom generalment que aquells que
les dites coses compliran, guanyaran les indulgencies
per tal processó atorgades per diverses prelati de santa
marc Esglesia.

Ffonch publicada a VII. de setembre del any mcccc
LXXVIII. * (f. 164 v.º).

* Per les junctes fetes per la ciutat per rehó de la ven-
guda del senyor rey.

A honor e gloria del molt alt e molt excellent senyor
lo senyor rey, fan assaber a tothom generalment los
magnífics consellers de la present ciutat de Barchinona
que per servey de la sua reyal magestat e per la grandis-
sima alegria tenen que la sua gran excelencia ara en la
nova e benaventurada successió haie volgut visitar
aquesta sua ciutat e fer-nos gracia de la sua reyal pre-
sencia, han delliberat que diumenge primer vinent que
comptarem XII. del present mes e lo dilluns aprés se-
güent sien fetes reyalis e triumphals junctes en la place
del Born de la dita ciutat, la qual será honradament
parada axí com es degut e pertinent devant tant gran
rey e senyor e ben acostumat per aquesta ciutat. E han
elegit los dits consellers tres notables ciutadans per
taulagers, ço es, los magnífics mossén Johan Roig,
conseller, mossén Galceran Dusay, mossén Baltesar de
Gualbes, los quals per les dites jornades en la dita plaça,
presentis serán per desliurar los aventurers qui justar-hi
volran. E ultra la gloria e honor e fama que en tals glo-
riosos e virtuosos actes se aconsegueixen encara los dits
consellers posen per pris una bella bacina d'argent en
part deurada, la qual dar e liurar faran a aquell aven-

turer qui en los dits dos dies millors quatre carreres
fará a coneguda de les persones que per los dits conse-
llers elegides hi seren. E por ço, ab tenor de la present
crida ho notiffiquen a tothom generalment affi que
haien temps de posar-se en orde e aconseguir tanta
honor, fama e gloria qual será de guanyar lo pris e haurá
tant e una tant honrada e tant reyal e triumphal plaça.

Ffonch cridada a VII. de setembre del any mcccc
LXXVIII. * (f. 165 v.º).

* Per causa de les dites junctes.

Ara hoiats que fan assaber los honorables consellers
de la ciutat de Barchinona a tothom generalment, que
com per lo Concell de la dita Ciutat sia ordonat per ser-
vey de la magestat del senyor rey e demostració de la
alegria que tots tenim per la sua nova entrada en la
present ciutat, sia stat ordonat que diumenge primer
vinent, que comptarem XII. del present mes, e lo dilluns
següent sien fetes junctes en la plaça del Born de la
dita ciutat, e es deguda que dita plaça stigua parada
com per tal exercici es pertinent maiorment que en
les dites junctes será present la reyal persona del dit
senyor, per tant los dits consellers preguen, amonesten,
exorten e encara per ordinació del dit bon Concell re-
queren a tots aquells que en dita plaça tenen llurs habi-
tacions que lo die de demá que será dissapte, quescú
abaxen los postiços de dites habitacions, e los dits dies
de diumenge e dilluns que's faran les dites junctes,
quescú tingua lo enfront de dita habitació en dita casa
be e pertinentment enpallada com es degut e pertinent
per junctes en les quals tanta magestat com es del dit
senyor ha esser present.

Ffonch cridada a X. de setembre del any mccccLXX
VIII. * (f. 166).

Barthomeu Costa,	Vicens Janover, sastre,
Miquel Ferran : notaris.	Barthomeu Font, parayre,
Bnt. Merquilles, spacer,	Johan Massanet, payer,
Bnt. Casanoves, barber : artistes.	P. Vinyes, tintorer : manastrals.

5 * E ordonades dites coses, lo dimecres demunt dit, que comtavem primer . B. xci
 dia de setembre, any MCCCCLXXVIII., los dits honorables consellers se ajusta-
 ren en la Casa de la dita Ciutat, ab molts promens de tots staments, e ajus-
 tats, vers la una hora après mig jorn, partiran de la dita casa, precehints e
 anant-los denant XXIII. trompetes ab juglars, qui portaven sobrevestes e
 10 panons de la Ciutat, fahent la via, anant Regomir avall, girant al carrer Am-
 pla fins al dit cadeffal.

E fou cubert lo dit cadeffal de draps de lana vermells, los quals foren
 donats al hospital de Santa Creu, e fou aparellada la cadira reyal que la
 Ciutat te en la Casa, cuberta de vellut vert, ab dos coxins, hu per los peus,
 15 altre per lo seura, dins la cadira ; axí mateix fou posat en la paret qui es en
 les spalles o detrás lo dit cadeffal, draps de ras molt bells ; e per semblant
 hi fou mes dosser de drap de seda brocad d'or.

E stants los dits consellers alt al dit cadeffal, asseguts, ab promens, en
 un banch vers la part squerra de la dita cadira, sperant lo dit senyor, la
 20 magestat del dit senyor, vers dues hores après mig jorn, partí del dit mo-
 nastir en companyhia de molta gent, fahent la via del portal de Sant Antho-
 ni, e fora lo dit portal, fora mur, tirá la via del portal de la Drassana, e in-
 trant per lo dit portal, dreta via, tirant per lo Dormidor de Fframenós, feu
 la via del dit cadeffal ; e los dits honorables consellers vahent lo dit senyor
 25 intrar per lo portal del mur qui es al cap del Dormidor, feran tirar los trom-
 petes e juglars demunt dits, perque's metessen denant lo dit senyor e tor-
 nassen la via del dit cadaffal, e axí lo dit senyor vench e descavalcá al peu
 del dit cadaffal, lo qual per los dits honorables consellers fou rebut, qui * lo
 speraven al peu, en terra del dit cadeffal, com hi fossen ja devallats vehent
 30 lo dit senyor prop de aquell, e descavalcant los meteren al mig, e tots en-
 semps se'n muntaren, e lo dit senyor se assech en la cadira, qui segons dit
 es, li fou aparellada, e los dits honorables consellers se tornaren asseura al
 banch demunt dit.

E assegut lo dit senyor rey en se cadira rayal, poch après, per los frares
 35 de Framenós, vestits tres, ab diaca e sotdiaca, fou aportada la Vera Creu,
 ab dos scolans denant portants ciri encés ab canalobres e un missal ; e mun-
 tats en lo dit cadeffal, lo senyor patriarca e arcabisba de Terragona pres en
 ma sua lo dit missal, e obrí aquell e posá la dita Vera Creu sobre lo dit mis-
 sal obert, e posada la dita Vera Creu sobre dit missal, lo dit senyor se levá
 40 de la dita cadira e posá los jonolls sobre un coxí, e axí ajonollat, posá ses

B. xci v.º

mans sobre lo dit missal, e jurá sobre aquell e la dita Vera Creu tenir e servir constitucions, privilegis, usos, custums e altres libertats en aquesta ciutat per los antecessors reys atorgats.

5 E feta la dita jura, los consellers se levaren e besaren la ma al dit senyor, tots sinch, hu après l'altre, regraciant-li la prestació del dit jurament que feta havia.

E stant lo dit senyor rey en se cadira, pessaren totes les confraries de la ciutat ab llurs panons e alguns entremesos sots l'orda següent :

Primo, los garbelladós ab llur panó.

10 Item, marinés ab llur panó¹.

* E passades totes les dites confraries, e feta per cascuna reverencia al dit senyor, abaxant cascuna son panó fins en terra, lo dit senyor rey, ensemps ab los dits honorables consellers e promens, devallá del dit cadaffal e muntá a cavall sus un cavall moreu ben arnasat ; e vestí lo dit senyor la dita jornada una roba restrand de brocad d'or ras, folrada de domás blanch, ab
15 barreta al cap, negra ; e axí a cavall, per los honorables consellers fou * mes jus un pali de drap de seda de carmesí brocad d'or, lo qual novament fou fet per causa de la dita intrada ; e foren, axí en lo banch del fre com en los bordons com encara en los cordons, los demunt nomenats en l'orda damunt
20 contengut.

B. XCII v.º

E axí lo dit senyor rey jus lo dit pali a cavall ab la spasa denant, la qual portava lo fill del comte de Cardona, partí del dit cadeffal, tirant per lo carrer Ample, ab les trompes e juglars de la dita Ciutat, fins a la carnisseria del dit carrer, girant per los Cambis la via de Santa Maria de la Mar, per
25 lo carrer de Moncada fins a la capella d'en Marcús, e per la Boria fins a la Cort del vaguer. E quant lo dit senyor rey fou denant la Cort, los presoners qui eran detenguts presos en la presó, sentint lo dit senyor rey, a grans crits cridaren : « senyor, misericordia », per moltes vegades ; e lo dit senyor, sentint los crits, volgué que tots los presonés qui no havian instancia de part fossen desliurats de presó ; e axí's feu. E fet lo dit acte, proseguint la volta, tirá vers la plassa de Sant Jachme, girant la via del palau episcopal. E quant lo dit senyor fou denant lo dit palau, descavalcá, e fou rebut per lo clero de la Seu, ab lo dit senyor patriarca vestit episcopalment, ab la creu e bandera gran de santa Eulalia, ab c. antorxes anceses, com fos hora tarda, apare-
35 llades o fetes aparellar per los dits honorables concellers ; e tirá la via del portal maior de la Seu, en lo qual portal, ço es, en la part dreita de aquell fou aparellada una cadira cuberta de drap d'or, ab un coxí posat en terra, sobre lo qual coxí lo dit senyor rey posá los jonols e adorá la Vera Creu, la qual tenia lo dit senyor patriarca. E adorada la dita creu, lo dit senyor, jus

B. XCIII

¹ El f. 92 i la major part del verso està en blanc, destinats, probablement, a la relació de les confraries, que no fou continuada.

lo dit pali, intrá dins la Seu, e intrant e pessant per lo cor de la dita sglesia, tirá al altar maior, e altre ve * gada adorá la dita Vera Creu en ma del dit senyor patriarca ; e après, devallá a la capella de santa Eulalia, e feu oració sens adoració de la Vera Creu ; après, se axí de la Seu, e fora lo portal, cavalcá, e volgué lo dit senyor, que los consellers ab tota la serimonia lo seguissen fins a la plassa de Santa Ana, hon lo dit senyor pres posada en casa de Carrós ; e axí fou fet ab tota la luminaria de la Ciutat, precedent ; e descavalcat lo dit senyor, los dit honorables concellers acompanyaren lo dit senyor fins a la sala de la dita casa ; e presa licencia, los dits honorables concellers, e feta reverencia a se senyoria, ab les trompetes e luminaria denant, acompanyats de molts, se'n tornaren en la Casa de la present Ciutat, e allí se dasaiustaren.

Aprés, a VIII. del dit mes de setembre¹, per festivar la dita beneventurada venguda del dit senyor, fou feta solempna professó per la dita ciutat, per lo loch acostumat fer lo dia de Corpore Xpisti, ab la custodia e ab XVII. castells de entremesos.

E per dar compliment a les coses necessaries, los dits honorables consellers, a XIII. de setembre, dit any MCCCCLXXVIII., feren convocar e aiustar lo Concell appellat de c. jurats de la dita Ciutat en la Casa de la dita Ciutat en la forma acostumada, per lo qual Consell foren creats sindichs tots los dits sinch concellers, sens pus, per prestar a la magestat del senyor rey la fidelitat acostumada prestar.

Aprés, lo dimarts a XIII. del prop dit mes, lo senyor rey stant en la sala del palau reyal, alt en lo tribunal, assegut en sa reyal cadira, ab se spasa tenint entre ses cames, jurá en la forma acostumada, e fou-li prestat lo jurament de la fidelitat per los barons, cavallers e gentilshomens qui allí foren presents, e per los dits honorables consellers com a sindichs de la Ciutat, e per altres sindichs de diverses universitats del principat de Cathalunya.

* E per millor fastivar la dita magestat, fou ordonat, e per Consell deliberat, que fos preperat per la dita Ciutat que fos tengut rench en la plassa del Born, e axí's feu, que, a XII. del dit mes de setembre, fou tengut lo dit rench, e foren taulegés elets per la Ciutat mossén Johan Roig, conceller segon ; mossén Galceran Dusay e mossén Baltasar de Gualbes, ciutadans de la dita ciutat ; e fou ordonat hi fos posat per pris una bassina d'argent de pes de VIII. marchs, molt be obrada ; en lo qual pris no corrien sort los dits taulagers ; e fou donat als dits taulagers parament de seda e altres coses, segons devall en les messions fetes se mostrará².

Vaxella d'argent presentada al senyor rey en Fferrando segon per part de la Ciutat.

¹ El ms. diu agost.

² El text resta interromput en el ms. a la primera meitat del f. 94 v.º i no és représ fins al f. 107 v.º

- Primo, un saler fet sobre una rocha, e demunt la rocha un castell, e en la torra mestra era lo saler, tot d'argent daurat, qui pesa VIII. marches, III. onces, XIII. argens, a rahó de XII. lls. lo march.
- 5 de XII. lls. lo march. CXV. lls., VI. s. III.
- Item, II. bassines d'argent, deurades dins e deffora, ab diverses obratges, ab smalt en mig, ab senyal de la Ciutat, pesaren XXII. marches, II. onces, III. argens, a rahó de XII. lls. lo march.
- 10 march. CCLXVIII. lls., II. s. VI.
- Item, III. gerros d'argent, deurats dins e deffora, e una tassa de la salva, d'argent, deurada, qui pesa tot XVIII. marches, VI. onces, III. argens, a rahó de X. lls. lo march.
- CLXXXVII. lls., XVI. s. III.
- 15 Item, XII. scudelles, d'argent, deurats dins e deffora, qui pesaren XXX. marches, III. onces, II. argens, a rahó de VIII. lls. X. lo march. CCLXXXVIII. lls., XIII. s. II.
- Item, XII. plats d'argent, deurats de dins e deffora, qui pesaren XXX. marches, II. onces, a raó de VIII. lls. X. s.
- 20 CCLXXXVII. lls., VII. s. VI.
- Item, II. plats grans de tallar, d'argent deurat dins e defora, qui pesaren XX. marches, III. argens, a rahó de VIII. lls., X. s.
- CLXXX. lls., XV. s.
- Item, una copa d'argent cobertrada, deurada dins e defora, qui pesa VII. marches, V. onces, VII. argens, a rahó de XI. lls. lo march.
- 25 LXXXIII. lls., VIII. s. VII.
- Item, XII. taças d'argent, deurades, de pes de XXXVII. marches, I. onça, a rahó X. lls. lo march.
- CCCLXXX. lls., XV. s. X.
- 30 Item, un leó d'argent deurat, fet sobre una tanca de tronchs, forma de tanca de cabana, ab un scut que te a la ma dreta, ab senyal de la ciutat, e bandera ab corona al cap, qui pesa XXXIII. marches, VI. onces, XV. argens, a rahó de XII. lls. lo march.
- 35 CCCCXVIII. lls., VIII. s. I.
- Suma universal del argent: CCXII. marches, I. onz. II. argens.
- Suma universal del cost. II^m. CCXXXI. lls., XIII. s. VIII.

XCIV

* ORDINACIÓ DE LA NOVA INTRADA DE LA ILLUSTRÍSSIMA SENYORA REYNA DONA ELISABET, MULLER DEL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR REY EN FERRANDO, BENEVENTURADAMENT REGNANT, VENINT DE LES PARTS DE CASTELLA. B. xcix

5

[18 juny - 5 agost 1481]

Com per la magestat del senyor rey qui intrá en la present ciutat, venint de les dites parts de Castella, dilluns, que comtavem XVIII. del mes de juny, any MCCCCLXXXI., sia stat significat als honorables consellers que la dita senyora reyna, qui era en la ciutat de Seragossa d'Aragó, tenia delli-
berat venir en la present ciutat, per ço los dits honorables consellers, volents
com es acostumat, preparar-se en rebre lo senyor rey e reyna en llurs primeres
entrades, e com la dita senyora reyna no sia stada en la present ciutat, e
aquesta sia la primera entrada, los dits honorables consellers, dissapte, a
XXIII. del dit mes¹, convocaren o feran convocar Concell de c. jurats, per

10

15

¹ En *Registre de Deliberacions* 1480-1481, f. 166 v.º, trobem el text de la deliberació i acord del Concell de cent jurats tingut el dia 23 de juny sobre la proposada vinguda de la reina a Barcelona:

« Ço es, com sta en veritat que lo honorable mossén Ramon Marquet, ciutedá, e lo sindich de aquesta ciutat qui's son trobats en Seragoça ab los sereníssimos senyors rey e reyna, havien avisats a ells consellers com la dita senyora, mostrant haver desig venir en aquesta ciutat, axí per visitar aquella com per intercedir que la Cort se conclogue, e lo principat sia compost e posat en orde, cobrant quescuns lo seu e servant-se la justícia, les quals coses la dita senyora, segons relació dels dessús dits, ha gran voluntat, [e] es dona, com per tots es sabut, de prosapia molt gran, e per se qualitat e custums molt de alt e excellent ánimo, agradant-se sia venerada e festejada, e axí es stat fet per los aregonesos en les noves entrades axí de la ciutat de Calatajut com de Ceragossa, les quals coses ha mostrat la magestat sua esser molt plasents. E es veritat que segons que lo senyor rey ha dit a ells consellers se gran altesa havia dit a la dita senyora que dites coses no eren *nada* comparades a Barchinona. E per ço et alias ha significat lo dit senyor a ells dits consellers pendria se magestat a servey que aquesta ciutat en la entrada que novament dita senyora farà en aquesta ciutat de que lo dit senyor ha fets certs ells dits consellers, no destinant emperó certa jornada, aquesta ciutat faça no solament ço que acostumat ha en entrades de reynes mes encara tant mes com fer se puxe, affi conega la dita senyora e los grans homens de Castella que aquesta ciutat

ama, venera, tem e desige servir sos reys e senyors no menys que los poblats en Castella. E per tant, es stat proposat en Concell de xxxii., e per aquell remés el present Concell, quals alegries seran mostrades per aquesta ciutat per la nova venguda de la dita senyora, e qual festa li será feta, e les despeses de que seran fetes, maiorment que ha haver, segons la custuma, present de argent. E com de quesvulla dita despesa sic feta se haien haver comptants per via de venda de censals, fa donar poder al clavari de vendre aquells e fer altres coses necessaries. E per ço era tot posat en lo present Concell, affi que per aquell ne sia feta la conclusió que li plaurá.

E proposades les dites coses, lo Concell, considerat que la venguda de la dita senyora reyna en aquesta ciutat es novella e per se magestat de gran importança, e per los quals respectes es digna cosa la nova venguda de aquella esser festivada, no solament per la forma en vengudes de reynes acostumada mas tant millor com fer se puxe, maiorment que per la magestat del senyor rey es stat significat se gran altesa pendre a servey e gloria que la dita senyora sie pertanyentment festivada. E encara considerat que no solament aquesta ciutat mes tot lo principat speren per mitjá e intercessió de la dita senyora esser composts e tornats en l'orde e repós tan desijats. Per dits respectes, lo dit e present Concell fa conclusió e delliberació que per la nova venguda de la dita senyora sien demostrades totes aquelles alegries que millor se poran fer e demostrar, e sie feta aquella festa que será mes pertanyent affi conega, axí la magestat del senyor rey com la dita senyora, aquesta ciutat haver grandís-

dispondre la festa de la dita recepció, e dar forma de haver peccunias per pagar les despeses fahedores per causa de la dita beneventurada venguda de la dita senyora reyna, per lo qual Concell fou delliberat que fos prepe-
rada festa a la dita senyora, tant quan pus solemnement se pogués fer e
5 preparar ; per despeses de la qual lo dit Concell delliberá fos prorogat, axí com de fet prorogá, cert dret imposat sobre lo vi e sobre la carn, lo qual novament era stat imposat, durador fins tant les despeses fahedores per la dita causa fossen integrament pagades. La execució e forma de la qual

sima consolació de la presencia de llurs alteses. E com dites coses no puxen esser executades sens despeses, per tant, lo dit e present Concell fa delliberació que la dita despesa, tanta quanta sie sia feta de aquells drets del un diner de la carn e del vi e venema qui foren novament imposats, los quals no son compresos en les ordinacions de la Taula, prorogant lo dit e present Concell los dits drets per tant temps fins que les peccunias de la dita collecta per aquells sien pagades les dites despeses e los censals sobre aquells son e ara seran venuts sien luits. E com per fer dita despesa sien necessaries peccunies nombrants, per tant lo dit e present Concell fa delliberació que sobre dits drets sien venuts censals per haver tantes peccunies com en executar les dites coses seran necessaries, ordonant lo dit e present Concell que sie fermat sindicat al clavari de la present Ciutat de fer venda o vendes de censal o censals per haver les dites peccunies per fer la dita festa, e encara per fer aquell donatiu o present d'argent a la dita senyora que será delliberat. En lo qual sindicat sie donada tota aquella potestat que sie necessaria, salvat emperó que luits los censals que ara seran venuts e aquells qui ja son sobre dits drets del un diner de la carn, vi e venema, en tot cars *ipso facto et jure* los dits drets sien expirats e extincts. E com la execució de dites e tantes coses com per los dits fets han esser fetes, bonament en lo present Concell no porie esser delliberada e menys praticada ; per tant, lo dit e present Concell fa conclusió que per lo present Concell sien elegides VIII. persones, ço es, dues de quiscun stament, a les quals e als honorables consellers e Concell de xxxii. lo dit e present Concell comet e remet totes les dites coses e la delliberació e execució de aquelles, ab tal e tanta potestat qual e quanta ha lo present Concell de c. jurats sobre dites coses e sobre totes emergencies e dependencies de aquelles, affí que tot ço e quant per los dits honorables consellers, VIII. persones e Concell de xxxii. sobre dits fets seran fetes haïen tal e tanta efficacia com si per tot lo present Concell eren fetes.

E fonch procehit en elecció de les dites VIII. persones e son les següents, ço es per los honorables

Ciudadans : Ramon Marquet ; Berenguer de Junyent.

Mercaders : Francesch Alegre ; Gm. Pongem.

Artistes : Jacme Mas, notari ; Aloy Vidal, specier.

Manestrals : Jeronim Uguet, argenter ; Johan Vinyas, tintorer. »

El mateix dia fou tingut Concell de trenta dos, juntament amb els vuit elegits per a tractar de la venguda de la reyna :

• Lo dit die de dissapte, a xxxiii. de juny, any mcccc-lxxxii, ajustats los honorables consellers, ensemps ab la mes par del Concell de xxxii. e les VIII. persones en açó destinades per lo Concell de c. jurats, lo die present celebrat, aquí, per lo honorable mossén Johan

Bnt. de Marimou, foren proposades les coses següents.

Ço es, com lo present Concell sab, que per lo Concell de cent jnrats, lo die present celebrat, es stat delliberat que per la nova venguda de la senyora reyna, sien fetes alegries, les mes belles que fer se puxen, e sie la dita senyora festejada no solament segons de altres noves entrades de reynes es acostumat per aquesta ciutat esser feta, mes tant millor e pus pomposa com fer se puixe, remetent les dites coses e la delliberació e execució d'aquelles al present Concell. E per quant dites coses han necessitat de promptitud, es lo present Concell appellat, affí que per aquell sie delliberat quines coses son fahedores per causa de la dita nova entrada.

E proposades dites coses, e hauts molts colloquis en lo concell sobre aquelles del que era fahedor, no fahent conclusió ferma de res, feu conclusió e delliberació que del present Concell sien elegides XII. persones, ço es del Concell de xxxii. dues, e una de la VIII. de quescun stament, les quals, amb los honorables consellers, pensen e facen apuntament de les coses fahedores per causa de la dita nova entrada de la dita senyora reyna, e del que pensat hauran facen relació al present Concell ; e foren eletes, e son les següents :

Ciudadans : Gm. Oliver ; Jacme Ballester ; Ramon Marquet.

Mercaders : Barthomeu Quintana ; Gaspar Anglési ; Ff. Alegre.

Artistes : Miquel Franquesa, notari ; Lorenç Martí, specier ; Jacme Mas, notari.

Manestrals : Anthoni Gual, fuster ; Anthoni Busquets, senyaler ; Jeronim Uguet, argenter.

Continuació de les dites coses.

Dimecres, a xxvii. de juny, any mcccc-lxxxii., los honorables consellers e lo Concell de xxxii. e VIII., en açó elegits per lo Concell de c. jurats prop celebrat sobre la nova entrada de la senyora reyna en aquesta ciutat, aiustats dins lo verger de la Casa del Concell de la Ciutat, aquí, per lo honorable mossén Johan Bnt. de Marimon, en nom seu e de sos companyons, foren proposades les coses següents. Ço es, com no ignore lo present Concell, que lo Concell de cent jurats celebrat a xxxiii. del corrent mes, delliberant esser feta deguda festa per la nova venguda de la senyora reyna, comés e remés al present Concell, e a ells dits consellers e VIII. persones aci presents la forma en que será feta dita festa, e lo present Concell tengut lo mateix die, comés a ells consellers e XII. persones del dit Concell de fer pensaments sobre e de la forma de dita festa, e del donatiu del argent a la dita senyora fahedor, e que del que pensat haurien fahessen relació al present Concell. E sta en veritat que la dita XII., ab ells consellers, se son aiustats diverses vegades e han fets e posats certs pensaments, los quals seran aci refferits e legits affí que lo present Concell ne faça la conclusió

festa lo dit Concell remés als dits honorables concellers e Consell de xxxii. e viii. persones per lo dit Concell eletes, ço es, dues de cascun stament.

- 5 E los dits honorables consellers, lo dit dia, volents executar les coses per lo dit Consell delliberades, per llurs vergués faheran ajustar lo Consell ordinari de xxxii. e la dita vuytena ; per lo qual Consell fou feta elecció de xii. persones qui haguessen carrech de pensar e apuntar la forma e manera de la dita festa fehedora ; les quals xii. persones feran certs apuntaments,

que placent li será. E de fet, foren legits dits pensaments en lo dit Concell, e son del tenor següent.

Per la primera jornada.

Primerament, es pensat e fet apuntament que per los honorables consellers e Concell de xxxii., sie feta elecció de dos notables e antichs ciutedans de la present ciutat qui stiguen preparats, que quant la dita senyora vindrà isquen fins a Molin de Reig, los quals, besades les inans a la dita senyora, li diran ço que [per] la Ciutat, per instrucció, los será comenat.

Item, que lo dit jorn los dits honorables Consellers, acompanyats ensemps ab lo governador, ab promens axí cavallers com ciutedans, ensemps ab los cónsols de la mar, ab molts mercaders, exiran de la ciutat fins a la albereda, e sentint la dita senyora prop de dita albereda, ab tots los dessús dits, exiran a la encontre de la dita senyora ; e stant a cavall, faran an aquella aquella reverencia que's pertany, e feta la dita reverencia e besades les mans, voltaran ab ella, acompanyant aquella fins al monastir de Valldonzella hon la dita senyora, aquella nit, pendrà son repós.

E faran star preparades cl. antorxes, cubertes de cera blancha ; les l. de les quals, si mester será, serviran per lo jorn que la dita senyora arribará en lo dit monastir, e lo jorn que la dita senyora intrará en la present ciutat ; les restants c. antorxes serviran en acompanyar aquella fins a la posada de dita senyora.

E mes, que la nit que la dita excelentíssima senyora reyna será arribada al dit monastir, hauran preparada luminaria per los merlets de la dita ciutat, segons se feu en la entrada del excelentíssim senyor rey.

E mes, en la dita muralla sien preparats uns xl. o l. mascles de bombardes, los quals seran desparats lo jorn que la dita senyora será al Coll de la Creu en vista de la ciutat, e com será prop del dit monastir e entrant en aquell, e en la nit per semblant.

E mes, sien preparats una gran sort de cohets, que sien llençats en l'antrade de la nit, de la dita muralla vers Valldonzella.

E mes, sie provehit aquella nit que per los monastirs e sglesies, torres e cases circunvehines entorn la ciutat, sien fets lums, focs e grans alimares.

E mes, la mateixa nit sie provehit que dins ciutat, axí per los campenars, com esglesies, terrats e carreres, sien fets grans lums, focs e falles, balls e alegries fins a mige nit.

E mes, se darà orde que per moltes parts de Muntjuhich e per les niuntanyes qui son entorn Barchinona, sien fets grans focs.

E mes, que los honorables consellers empren xx. fills, homens d'onor, per portar lo jorn de la entrada entorxes, e la resta, homens de confraries.

E mes, que sie dit al Capítol de la Seu que la sglesia de la Seu sie empallada e fornida de luminaria, e que

preparen sollempne processó ab capes per la recepció de la dita senyora reyna.

Segona jornada de dita festa.

Lo die après que la dita senyora entrarà, los dits honorables consellers diran als obrers de la dita Ciutat facen e donen recapte que lo caní partint del dit monastir, entrant per lo portal de Sanct Anthoni e la Ramble, sie tot scombrat e denejat de erbes e brossa, e que tot sie regat e enramat de hova.

E mes, que's do orde, que, en lo portal de Sanct Anthoni, sie feta representació de sancta Eulalia en la forma pensada, la qual sie manifestada a bocha si lo Concell la volia saber, e que sie feta be e complidament.

E mes, que sie fet cadeffal de lo Spital, hon steran les dides dels infants del Spital e tots los ignoscents.

E mes, que sie dat orde que la dita jornada, tots los orts de la Ramble tinguen les portes ubertes, e que los senyors dels orts sien pregats que en la enconrada de llurs orts sie feta alguna enremada.

E mes, sie dat orde que, del portal de la Dreçana fins al pla de Fframenors, sie encordat tot lo carrer alt de part a part, spessament, e tot cubert de eures e genestes, e de loch en loch del dit carrer sien plantats arbres de verns ab gran enremada, sobre los quals será feta una gabia de rama, dins la qual staran musicchs axí de corda, com cantors, com homens qui contrafacen lo xant del rocinyol.

E mes, daran orde que cadaffal sie fet al pla de Fframenors, segons se acostume, e sie empalliat e cubert de draps vermells, los quals seran reservats per al Hospital, e que la dita plaça sie envalada fins a mig loch.

E mes, que sie feta crida que tot lo carrer del Reval, lo carrer Ample e tots los altres per hon la dita senyora passarà sien envelats empalliat e scombrats be e degudament.

E mes, que per los honorables consellers, quant mes prest poran, empren tots los officis de la ciutat, fahent-se venir los promens de aquells, que quant mes honradament poran ab llurs penons se meten a punt per fer reverencia a la dita senyora al pla de Fframenors, e que facen les xamosies que poran.

E mes, es pensat, mentre dites coses se preparan, los honorables consellers, considerant que lo pali sots lo qual lo senyor rey entra es stret, car no es sino de tres pessas, e are que lo dit senyor e la dita senyora ensemps iran deius lo dit pali seria massa stret, per tant donen orde los dits consellers facen creixer en aquell una tela o pesa affi sie de iiii. pessas, e axí será assats ample.

E mes, los dits consellers faran preparar xxiiii. trompetes e juglars qui sien en lo portal e acompanyaran la dita senyora, anant denant lo pali fins a la posada de la dita senyora.

los quals per los honorables concellers e Concell de xxxii. e viii. persones, celebrat a xxvii. del dit mes, hagueran per bons, los quals foren mesos en effecta, segons mostrará l'orde deiús scrit.

5 E no contrestant que la dita senyora reyna no hagués fet jurament ne acte algú, los dits honorables consellers per ben festivar * aquella, executant les coses delliberades, faheran fer un gran cadeffal en la plassa de Ffrarres Menors en la forma acostumada, denant la casa de Muncada; e faheran envalar la dita plassa, metent entenes mes de la mige plassa, e posaren cer-

B. XCIX v.º

E la dita jornada que la dita senyora entrará, los dits honorables consellers faran preparar lo dit pali al portal de Sanct Anthoni, e allí rebran la dita senyora matent aquella jus lo pali e menant la cavelcadura ab cordons, ordonant les persones que tendran dits cordons pertanyentinent lo conseller en cap tenint la una part de la brida e los altres los bordons del pali, segons en tals fets es acostumat. E axí, partint del dit portal de Sanct Anthoni faran la via del dit Hospital fins a la Ramble e Ramble avall faran la via del portal de la Dressana o del dormidor de Fframenors, e entrant per lo dit portal tireran fins al cadeffal qui será fet al dit pla, en lo qual cadeffal la dita senyora e los dits consellers ab ella pujará e aquí seran aparellades dues cadires reysals ab llur dosser e coxins en les quals lo senyor rey e la dita senyora reyna seuran per mirar les dites confraries que ab llurs penons faran reverencia a la dita senyora per se nova entrada.

E per que la dita senyora, stant en dit cadeffal, ultra lo passar de les confraries haie algun passatemp, maiorment en cosa spiritual, per ço sie pregat lo reverend mestre Llopis, de Fframenors, que li placia dar orde que en lo torn de llur sementiri o en altre part a vista del dit cadeffal sie feta la representació de Iatzer, ab les pertinencies degudes.

E passades dites confraries, e fet dit entremés, la dita senyora reyna cavalcará e irá fins a la Seu en la forma que será venguda al dit cadeffal, e feta oració, ab la mateixa serimonia irá en se posada.

E après, per altre jornada, es apuntat que sie feta processó per lo loch acostumat ab tots los entremesos e castells, los quals sien reparats e de nou adobats, e si mester será, variats ab tot compliment; e que sien emprats tots los monestirs, axí de frares com de monges, e confraries, que presten al clero les capes que mester ne hauran.

E mes, es fet apuntament que sie dat orde per altra jornada, la sala alt de Lotge que sie be e magníficament, com mils fer se porá, empaliada de draps de ras, e cuberta segons altres vegades es stat fet; e que baix, dins la casa e buch de la dita Lotge sie fet un cadeffal en aquella part hon mes disposició haurá, tan gran com mester sie; e al mig del cadeffal sie fet un sitial per seure la magestat del senyor rey e de la senyora reyna; e de les parts dessá e dellá steran les dones de honor qui seran vengudes abillades per honrar la dita festa. E que lo dit cadeffal sie fet ab aquella millor disposició que per celebritat dels dits actes será vist pertinent.

E mes, sien fetes dues trones, en les quals stiguén dos cobles de ministrés en aquella part de la Lotge, ço es, a dues parts de aquella que mils star poran, que sonaran per les dances fahedores.

E fetes dites dances, es fet apuntament que sie dada collació, la qual será preparada sus tinell dins l'ort de

la Lotge, en que sien posades almenys cent bacines de confits de diverses species, ab angels, banderes e altres xemosies ab bon compliment. E que sie dat orde que la dita collació sie feta ab tal orde que redunde en honor de la ciutat e no en blasfemia.

E feta la dita collació, les magestats dels dits senyors seran supplicades que ls placia muntar-se'n dalt en dita sala per mirar les quintanes e altres jogositats qui seran fetes en la mar, segons deiús son continuades.

E per preparació de les dites quintanes, es apuntat que los honorables consellers empren mariners e los arts de pescadors ab caros de pescar, axí que en quescun caro haie dos homens ab pavesos e lances per fer dites quintanes, e que en quescun caro haie una trompeta e un stendart de senyal de la Ciutat, e en quescun sca'm dels qui vogueran, sia feta una bandereta ab lo mateix senyal; e que a quescun home qui sera en dit caro, sie dada una carapussa, la qual port al cap, de drap vermell e groch; e que los dits caros sien tants en nombre com haver se poran.

E mes, que, al cap del moll, sie bastit una forma de castell de tela ab sos torratxos, qui mostren esser turchs, ab banderes; e que lo dit castell sie combatut e scalat, e será pres; e seran fetes algunes testes de turchs, mostrant aquelles com homens morts e degollats, e los de les quintanes poseran les dites testes en lo cap de llurs lances. E fet dit acte, ab gran alerig tireran denant les dites magestats e metran-se en tret de fer junctes en mar.

Del donatiu del argent fahedor a la senyora reyna es apuntat que sie fet donatiu de cl. marchs d'argent en aquelles pessas que será delliberat.

E mes, es fet apuntament, que sie bastida una font en la Ramble, en aquella part que será delliberat, feta en la forma de la font de mar, qui do vin grech per aygua.

E mes, es fet apuntament, que mossenyors de consellers haien facultat de pendre setí carmesi per folrar les ales de les gramalles de grana, qui son folrades de vays, lo qual setí sie del millor que troberan.

E mes, es fet apuntament, que sia feta fer una cadira reyal, cuberta de brocat, qui servescha a la senyora reyna quant stara al cadeffal, ab dos coxins del dit brocat.

E legits tots los dits pensaments e apuntaments devant lo dit Concell, e algunes coses en aquells adobades, toltes e aiustades, segons es en aquells posat e adobat, lo Concell feu conclusió e delliberació que aquells stan be, e que tot sie exequat segons es en aquells expressat, fahent-se la despesa de dites coses de les peccunias procehints dels drets del un diner de la carn e vi e venema novament e per lo Concell de cent jurats per fer dita despesa prorogats, remetent la exequió de dites coses als honorables consellers.

Concell dels dits xxxii. e viii. continuant dits actes de la dita nova venguda de la dita senyora reyna e festa.

tes barreres en aquella, per ço que les confraries, sens trepig de besties, poguessen ab llurs panons e entremesos pesar.

- 5 E com los dits honorables consellers fossen certs que la dita illustríssima senyora reyna era arribada en la vila de Molin de Reig, lo dia de dimarts, ora tarda del mateix dia, que comtavem XXIII. del mes de juliol, any de munt dit MCCCCLXXXI., seguint la pràctica e bon costum de la dita ciutat, faheran elecció de dos notables ciutadans qui lo dia de dimecres après següent, a XXV. del dit mes, anaren a la dita vila de Molin de Reig, qui en nom

Dilluns, a VIII. de juliol del any MCCCCLXXXI., aius tats los honorables consellers e Concell de XXXII. e VIII. destinats per consellar en la festa fahedora per la nova venguda de la senyora reyna en lo verger de la Casa del Concell, aquí per lo honorable mossén Johan Bnt. de Marimon, en nom seu e dels altres seus companyons consellers, foren proposades les coses següents :

Ço es, com ells consellers, considerants que per ordinació del Concell de c. jurats celebrat a XXIII. de juny proppassat, se prepara esser feta festa per la nova entrada de la senyora reyna axí gran e pomposa com lo present Concell ha ordonat, e entre les altres coses es disposat que la processó que s'acustuma fer a Corpore Xpisti sie feta ab representacions, de la qual processó es principi la bandera de santa Eulalia que, ab cavall enmantat, va primera de les creus, e per ço es vist esser necessari que dit cavall, qui porte dita bandera, sie admentat, per tant es proposat en lo present Concell si será feta una manta de brocat per lo dit cavall, per ço que lo present Concell ne deliberará ne será fet.

Item, hi fonch proposat com lo correu de la Ciutat, en Peré Anthoni, qui molt diligentment treballa per los fets de dita festa, e per semblant treballa en la festa que's feu per la nova entrada del senyor rey, e fonch-li feta una roba, segons se troba continuat ; e per semblant en Ffranci Pla, porter del clavari, e encara en Pere Jermí, qui tots treballen segons es ordonat per dites festa, demanen per semblant que ls sien fetes sengles robes per honor de la Ciutat, e per que açó es cosa pertanyent al present Concell, per tant es proposat en aquell.

Item, hi fonch posat com aquest Concell los dies passats parlant si sobre la nova entrada de la senyora reyna seria fet rench e justes, mostrá lo present Concell e feu deliberació que a present fos sobressegut, e non fonch feta altre deliberació. Aprés, la magestat del senyor rey ha mostrat pendre a gran servey que la plaça del Born fos envelada e empaliada, segons en lo passat es stat fet. E que fossen fetes junctes de IIII. per IIII., dient se gran altesa que doneria orde que la Cort en haver compliment axí de persones com de cavalls, e que la Ciutat ço que deuria despendre en les junctes convertischa en un bell e honrat pris, lo qual los millors fahents gonyassen. E es sentit, que lo dit senyor desige que la Ciutat matés a punt lo Born de empallar e cobrir, per que alguns de la cort tenguessen cert rench, als quals se gran altesa ha promés que ell personalment intrerà. Aquestes coses totes han sguard a la nova entrada de la dita senyora reyna, e per consegüent pertanyen al present Concell, e per ço es proposat en aquell.

E proposades dites coses, lo Concell feu sobre aquelles la conclusió següent. Ço es, en quant toque los paraments del cavall de santa Eulalia, lo Concell fa conclusió que los dits paraments sien fets be e honorablement, e que sien

de brocat, e que attés que en Sadorní, brodador, ha tallat dits paraments de carmesí sens licencia, disposició e sabuda del present Concell o consellers, que ell no capia en fer dits paraments, per que haie conoxença de se culpa.

En quant toque lo fet de les robes del correu e de'n Ffranci Pla, porter, e les folredures dels verguers, lo Concell fa conclusió que al dit correu sie feta roba e larga segons es acustumat, e aquella del porter sie curta, remetent la exequió als honorables consellers ; e que les robes dels verguers sien folrades de saya. En lo fet de'n Peret Jerma, no li sie feta roba.

En quant toque lo fet del rench, lo Concell fa conclusió e deliberació, que no sie fet per la Ciutat rench. Empero, com se diga lo senyor rey haver voluntat de veure lo Born envelat e empaliat, e que ha voluntat se gran altesa de junyir en dit Born mes a punt, lo Concell fa conclusió que en cas que lo dit senyor personalment vulle junyir en la dita plaça del Born, en aquell cas, e no en altre manera, la Ciutat li faça envelar lo dit Born, e que sien pregats los senyors de les cases que empalien quesquens los enfronts de llurs cases e tallen los postichos.

Concell dels XXXII. e VIII. sobre los propdits fets de la venguda e festa per la venguda de la dita senyora reyna.

Dimecres, a XI. de juliol del any MCCCCLXXXI., los honorables consellers, lo Concell de XXXII. e VIII. persones elegits en los fets de la festa fahedora per la venguda de la senyora reyna, aius tats en la logeta de la Casa del Concell de la Ciutat, aquí per lo honorable mossén Johan Bnt. de Marimon, altre dels dits consellers, foren proposades les coses següents :

Ço es, com sta en veritat que, a VIII. del present mes de juliol, lo present Concell deliberá que la manta del cavall qui porta [la bandera] en la processó fahedora per la nova entrada de la senyora reyna e quescun any en la festa del Corpore Xpisti, fos feta de brocat, remetent la exequió a ells consellers. E es veritat, que ells dits consellers han fets cercar brocats per fer dits paraments, e no se troben tals quals per la cosa serien necessaris ; e jatsia que no ls placia la cosa passada una vegada per Concell tornar proposar altre vegada, emperó, la necessitat los força de tornar-la proposar, per ço que lo present Concell ne faça la conclusió que li'n parará.

Item, fonch proposat com, es veritat que la magestat del senyor rey, per la venguda de la senyora reyna, ha ordonat mudar la habitació de se reyal persona prop la marina, hon la dita senyora vol posar, ha encarregats a ells consellers que, por los grans homens qui venen ab dita senyora, fos dat orde en haver algunes posades prop aquelles parts ; e de fet, mossén lo vaguer e mossén Johan Lull, conseller, son anats a alguns de aquells qui habiten en aquelles encontrades pregant-los graciosament, que

de la Ciutat faheran reverencia a la dita senyora, besant-li les mans, e li recomanaren la dita ciutat, regreciant-li lo gran treball que se altesa havia pres per visitar la present ciutat, offerint-li fer per se altesa tot lo que a la ciutat fos posible. E foren los dits dos ciutedans los honorables mossén Johan Brigit Boscá, prom e antich ciutedá, e mossén Guillem Oliver, ciutedá, en se companyhia.

E lo mateix dia, la magestat del senyor rey, qui era en ciutat dies havia, axí, anant a la dita vila per veure e visitar la dita senyora reyna.

en lurs cases compertissen algunes cambres. E de fet es stat fet e la cosa ha recapte. Es veritat que los aposentadors de la dita senyora son venguts e tempten pendres mes de la plaça que no ls pertany; ells consellers ne han ja parlat an lo senyor rey, emperó es vist hauria major calor si del present Concill hi anaven algunes persones ab certs consellers, e per ço ho posaven en lo dit Concill.

Item, hi fonch proposat, que alguns han mogut a ells dits consellers, si attés que en aquelles parts on la dita senyora posará no ha stablies ne se'n poden haver, car la gent mercantivol les botigues han mester per llur exercici, la ciutat faria alguna ajuda a hostalers e altres persones qui han disposició fer en llurs cases stablies que aquelles matessen a punt, affi que la cosa hagués bon recapte, e aquells qui stan en dites encontrades no'n haguessen fiticha, e per ço es proposat, per que y fos delliberat.

E proposades dites coses lo Concill feu les conclusions següents:

Ço es, en quant toque lo fet dels paraments del cavall qui porta la bandera, lo Concill, considerant que de brocats dels quals lo Concill havia delliberat dits paraments fossen fets no se'n troben tals quals seria necessari, per tant fa conclusió e delliberació que los dits paraments sien fets de carmesí, ço es, aquells que ja eren stats tallats. E com sie haut per cert que en esser tallats sens sabuda del present Concill no te culpa en Sadurní, per ço, jatsia fos stat delliberat que lo dit Sadorní no y cabés, are emperó lo Concill, attés no es culpable, fa conclusió que lo dit Sadorní faça dits paraments.

En quant toque lo fet de les posades demenades per les gents qui vindran ab la senyora reyna, lo Concill, hoyt lo privilegi que te la Ciutat de no aposentar, fa conclusió que, considerat lo dit privilegi e lo us e custum inconcussament en aquesta ciutat servats, ço es, que jamás s'ic es aposentat forçadament, que seguint la disposició dels dits privilegi, us e custum, negú no sie forçat, contra voluntat sua, acullir; algú volrá acullir algú per se cortesia o ab pertanyent e rehonable pega, tot açó ab prechs e no per força, que'n sien pregats. E que la magestat del senyor rey sie supplicada per los honorables consellers acompanyats de IIII. persones del present Concill devall scrites, que sie placent a se gran altesa pendre a servey que les libertats, us e custums de aquesta ciutat no sien prejudicats per forma alguna. Emperó, que sien elegides algunes persones notables que vagen veure los hostals e les cases d'altres qui acostumen e volran acullir strangers, e que donen orde que les persones qui vendran ab la senyora reyna, sien acullits ab rehonable paga, remetent la exequió als honorables consellers.

En quant toque les stablies, lo Concill fa conclusió e delliberació que, per la Ciutat, no sien dades stablies a algú, sino que meten lurs cavalcadures e atzembles en les hostaleries acostumades. Emperó, que los honorables

consellers se facen venir los promens dels hostalers, e que ls donen cárrech que, axí en lurs hostals com en altres cases, preparen stablies, en les quals dites cavalcadures sien acullides, pagant los senyors de dites cavalcadures e atzembles los loguers rehonables.

E son les persones que, ensemps ab los dits consellers, anassen al senyor rey les següents: per ciutedans, Guillem Oliver; mercaders, Francesch Alegre; artistes, Lorenç Martí, specier; manestrals, Anthoni Gual, fuster.

Item, foren elegits per veure los hostalers, e les cases de aquelles qui, pagant-los o per llur cortesia, volran acullir algú en lur casa de bon grat, o volran logar cambres, e graciosament concorden aquells axí en los loguers com en altres coses, a libertat emperó dels senyors de les cases, servant lo privilegi, us e custum de aquesta ciutat, los honorables mossén Pere Cestrada, Guerau de Vallsecha.

Continuació de les dites coses:

Dimarts, a xxxi. de juliol del any mccccxxxii., aius-tats los honorables consellers e lo Concill de xxxvii. o la maior part de aquell e les viii. persones destinades per lo fet de les despeses fahedores en la dita nova venguda de la senyora reyna dins lo verger de la Casa del Concill de la Ciutat, aquí per lo honorable mossén Anthoni Montils, altre dels dits consellers, foren proposades les coses següents:

Ço es, com en lo passat, quant fonch feta la festa de la nova venguda del senyor rey, per ordinació del Concill qui lavors era, foren donades strenes als ministres de la cambre del dit senyor, per quant fan grans serveys e beneficis a la present Ciutat, donant entrada als sindich, sotsindich e altres ministres de aquesta Ciutat, com son tramesos per los fets que accorren, e encara en son cas son diligents per les magestats reynals sie donada audien-cia als consellers, sens que no fretura aquells star en les portes, are es venguda la senyora reyna e los cambrers, rebosters e altres ministres de se gran altesa, axí per quant saben aquells esser stats strenats, encara per quant no menys poden donar endressa als dits ministres de se gran altesa axí per quant saben aquells esser stats strenats, la qual cosa, jatsia es vist es molt espedient per moltes occasions, emperó no pot esser fet sens delliberació del present Concill qui de tals coses te la potestat del Concill de c.

E proposades les dites coses, ço es, si los cambrers, rebosters e altres ministres de la senyora reyna seran strenats, lo Concill fa conclusió e delliberació, que los dits cambrers e altres ministres de la senyora reyna, per contemplació de la nova venguda de la dita senyora, sien estrenats, considerada maiorment la forma de la conclusió del Concill de Cent jurats sobre la festa fahedora per la nova entrada de la dita senyora e dependencies de aquella feta, remetent la exequió de dites strenes als dits honorables consellers.

E noresmenys, los dits honorables consellers, lo prop dit dia, faheran fer crida per ben festivar la jornada de la dita intrada, ordonant, pregant e exortant a tot hom generalment, que tres jorns continuus fessen festa, sens obrir portes dels obredors, e que cascú scombrás los carrés e encontrades
 5 de llurs cases, e que envallassen e empaliassen los fronts de llurs cases hon la dita senyora devia pessar, fahent olimares, e axí fou fet¹.

* Aprés, lo dijous següent, que comtavem xxvi. del dit mes de juliol, la dita senyora reyna partí de Molin de Reig ab delliberació de dormir aquella nit dins lo monastir de Valldonzella, fora la present ciutat. E los dits hono-
 10 rables concellers, seguint les antigues prátiques de la dita ciutat, lo dia matex per llurs verguers faheran convidar cavallers, ciutedans e los honorables cónsols de la Lotge, ab lo bras mercantivol, pregant aquells fossen a la Casa de la Ciutat, a cavall, per acompanyar los dits honorables consellers a, la exida o rebuda de la dita senyora reyna.

15 E lo dit dia, ajustats los dits honorables consellers en la dita Casa de la Ciutat en companyhia del honorable vaguer e balle de Barchinona e de

¹ La vinguda de la reina donà lloc a diverses crides :

• Per la nova venguda de la senyora reyna.

Ara hoiats per part dels honorables consellers de la Ciutat de Barchinona, que com per gracia que nostre senyor Deu fa a aquesta Ciutat la ilustríssima e sacre-tíssima senyora reyna haie delliberat venir sens molt tardar visitar aquesta sua ciutat, de que se spere gran be e repós entre los poblats en aquest principat. E per ço e per lo servey de la magestat reyal, lo Concell de cent jurats de la dita Ciutat ha delliberat e ordonat que per la vinguda de dita senyora sie feta per aquesta Ciutat pertanyent festa, per la honre de la qual festa es digne cosa les coses deíus scrites sien fetes e degudament executades. Ço es, que com la dita ilustríssima senyora per dar disposició a la Ciutat en fer les coses pertanyents a se primera e beneventurada venguda darà paciència que la nit que arribará se retendrá reposant se reyal persona en lo monastir de Valldonzella, e lo die següent entrará en la present ciutat per lo portal de Sanct Anthoni, e passant devant l'Espital vindrá fins al portal de la Bocaria, e voltant Ramble avall entrará per lo portal de Fframenors, e venint a la plaça denant Fframenors tirarà per lo carrer Ample fins al Born. E descorrent per lo carrer de Muntcada fins a la capella d'en Marcús vindrá per la Boria, e passant per lo castell de la Cort del Vaguer entrará a la Seu, e partint de aquella tindrà la via del palau episcopal, e tirant dreta via per la Deputació passant denant Sanct Jacme e descorrent per Regomir vindrá a la posada destinada al repós de se imagestat. E sie certa cosa que les celebritats e alegries que la Ciutat e los particulars de aquella per causa de dita nova entrada de la dita senyora no haurien compliment si les carreres per hon la dita senyora passarà no eren pertanyentinent preparades, per tant lo dits honorables consellers ab tenor de la present exorten, pregunen e per servey del dit senyor rey e de la dita senyora reyna amonesten e requeren a tots aquells qui tenen llurs habitacions en los dits carrers per hon la dita senyora entrará facen netes be e diligentment les carreres quescú denant se encontrada e envelen aquelles e empalien llurs enfronts com millor puguen per honrar la dita entrada, com es

en la present ciutat per semblants entrades acostumat. E com sie ordonat que en alguna de les següents jornades aprés será dita senyora entrada sie feta honorablement ab entremeses la processó que s acostume fer per la festa de Corpore Xpisti, ffahent la dita processó lo discurs acostumat, per ço aquelles persones que tenen llurs habitacions en les carreres per hon acostuma la dita processó passar, e per la dita entrada hauran envelades llurs encontrades poran leixar star lo envallament fins sia passada la dita processó affi no haíen duplicat treball.

Ffench publicada la present crida a xvi. de juliol, any mccccxxxii.

(Registre de crides, 1581-1594, f. 4).

• Per la dita venguda e festa de la senyora reyna.

Ara hoiats de part dels honorables consellers de la Ciutat de Barchinona, que com sie ordonat per lo offici o art dels pescadors sien fetes certes coses per causa de la nova venguda de la senyora reyna, en les quals coses es de necessitat tots aquells del dit offici stigen a ordinació dels prohoms, per tant los dits consellers requeren a tots aquells qui fan o viuen del dit exercici de pescuar, axí principals caps com jovens de qualsevol ley sien, qui en qualsevol manera facen lo dit exercici que sien obedients als dits promens o exequesquen facen e complen tot ço e quant per aquells será ordonat e manat, comprenent-hi axí aquells qui pesquen en Barchinona com deffora, ffahents-los certs los dits Consellers que tots aquells qui no obeyran los dits cónsols e exequerán ço que ells hauran ordonat seran exequatats per cent s. e qui no ls porá pagar seran mesos en la presó sens algun comport.

Ffench publicada a xxi. de juliol, any mccccxxxii.

Registre de crides, 1481-1499, fol. 4 v.

• Per la dita rehó de la nova venguda de la senyora reyna.

Ara hoiats de part dels honorables consellers de Barchinona a tothom generalment que, com los dias passats sie stada feta crida que en la entrada de la senyora reyna, tots aquells qui tenen llurs habitacions en les parts

alguns cavallers e ciutadans, e encara dels demunt dits cónsols e bras mercantivol, e de alguns artistes e manestrals, tots a cavall, partiran de la dita casa, axint fora la present ciutat, ab llurs vergués denant, faheran la via de la albereda, qui es damunt la carnisseria de Sants, e allí se aturaren. E poch après, sentints que la dita senyora reyna se acostava, en companyhia dels demunt dits, pessant la dita albereda, exiran al encontre de aquella. E la dita senyora, qui venia en companyhia de la magestat del senyor rey, vahent venir los dits consellers ab llurs vergués denant, vergues alsades, se retench, aturant-se, e los dits honorables consellers, stants a cavall, sens dar peu a terra se acostaren a la dita senyora, ço es, primer lo dit vaguer ; après mossén Johan de Marimon, conseller en cap, e après los altres consellers, cascú en son orda ; e inclinant-se fins quasi als colls de llurs mules, faheren reverencia e besaren la má a la dita senyora. E besada la dita má, tots los dits honorables consellers, ab tots los altres, voltaren e vingueren ab la dita senyora fins al dit monastir de Valldonzella.

per les quals la dita senyora passará envelassen e o enremassen e empaliassen les carreres quescuns en ses encontres, e are sie cert que la dita senyora entrará la setnane primer vinent, per ço tots aquells qui tenen llurs habitacions del portal de Sanct Anthoni fins a la Bocaria sien tenguts per tot lo die present encordar llurs encontres e stiguén preparats de rama e altres coses necessaries affi que veint la jornada haien forma de enremar e empaliar com se pertany, e que tota hora tinguen les carreres scombrades e netes, com es degut, en altre forma seran exequatats per Concell dels dits consellers.

Ffonch publicada a xxj. de juliol, any mccccclxxxi. •
(Registre de crides, 1481-1499, fol. 5.)

* Per la dita entrada de la senyora reyna.

Are hoiats de part dels honorables consellers de la Ciutat de Barchinona a tothom generalment que com, per gracia de nostre senyor Deu, la excellentíssima senyora la senyora reyna benaventuradament regnant, dijous primer vinent, que comperem xxvi. del present mes de juliol, degua arribar en lo monestir de Valldonzella del territori de Barchinona per entrar lo die següent en la present ciutat, la qual entrada es la primera spere-sse-n gran repós, be e consolació no solament de aquesta ciutat, mes encara de tot le principat, e es digne cosa esser-ne per obres foranes demostrades per totes gents grans alegries e consolació per tots concebudes. E per ço, lo Concell de cent jurats de la present Ciutat ha volgut e ordenat per la dita benaventurada venguda de la dita senyora sie celebrada gran festa, segons per aquesta Ciutat per semblants entrades de reynes es acustumat, e tant millor com sie possible ; per tant, los dits honorables consellers ab tenor de les presents, preguen, exorten e requeren a tots e sengles ciutadans, poblats e habitants en la present ciutat que per servey de la magestat reyal e de la grandíssima excelencia de la dita senyora, e encara per honor de aquesta Ciutat, la nit del die de dijous e del divendres e dissapte següents, quescuns en ses cases e o habitacions ab focs luminaries, sons e per altres formes demonstrators la gran alegria e consolació concebudes per la nova entrada de la dita senyora facen alimares, honests balls e altres coses per demostrar dita alegria. E per semblant los dits dies e altres subsegüents quescuns en ses encontres scombren

e facen netes quescun jorn les carreres e aquelles reguen e tinguen fresques, almenys tant com les festes fahedores per causa de la venguda de la dita senyora dureran, affi per se gran altesa e per les sues gents e altres qui per causa de la sua beneventurada venguda arriberan en aquesta ciutat sie vista la policia de aquella, ffahents certs los dits honorables consellers e tots aquells qui les dites coses no compliran o contrafaran per forma alguna que seran exequatats per les penes en e per dites coses apposedores sens tot comport.

Ffonch publicada a xxv. de juliol, any mccccclxxxi. •
(Registre de crides, 1481-1499, f. 5.)

* Per rahó de la dita entrada :

Are hoiats de part dels honorables consellers de la Ciutat de Barchinona que com la illustríssima senyora reyna beneventuradament regnant sie arribada en lo monastir de Valldonzella e demá, que será dissapte, Deu ajudant, entrará en la present ciutat, e es digne cosa que la grandíssima consolació e alegria que los tots per la venguda de la dita senyora haiem concebuda sie palesament demostrada, per tant los dits honorables consellers notificant ab la present a tothom la dita entrada de la dita sereníssima senyora preguen, exorten e requeren tots los ciutadans, poblats e habitants en la present ciutat que axi homens com dones qui porten dol per qualsevol rehó, lo dit die de demá posen le dit dol, lo qual poran cobrar après com placent los será. E la nit següent e demá vespre facen balls, focs, luminaries, sons e altres alimares e demostracions de alegries no solament com la nit passada han fet mes encara tant maiors e pus belles com fer se puixen per servey de la magestat del senyor rey e de la dita excelentíssima senyora reyna e per honor de la present ciutat. E noresmenys demá, que será dissapte, e la dita la senyora entrará, envelen, enramen, empallen les carreres quescuns en ses encontres e tinguen aquelles netes segons que ja per altres crides los es stat dit le notificat, ffahents los dits honorables Consellers cert que aquells qui dites coses no faran o en cumplir aquelles seran negligents seran exequatats segons tenor de les dites altres crides ja fetes e publicades.

Ffonch publicada a xxvi. de juliol, any mccccclxxxi. •
(Registre de crides, 1481-1499, fol. 6.)

E, com ja fos hora tarda e quasi foscant, los honorables consellers, segons ja era delliberat, faheran venir l.xxv. antorxes de cera, de aquelles cl. que havian fetes aparellar per causa de la dita venguda, e enceses les dites antorxes, les quals * [portaven] jovent de confraries, emprades per los dits honorables
 5 consellers, exints de la ciutat, vingueran fins a la dita albereda hon trobaren la dita senyora ensemps ab lo dit senyor rey ; e los dits honorables consellers qui venian la volta de la present ciutat, e lo dit jovent ab les antorxes enceses, se meteran denant lo dit senyor rey e la dita senyora reyna. E, com la dita senyora reyna fou arribada al coll de la Creu ab dita luminaria e ab
 10 molta de altre, foren desparades moltes bombardes qui eran en la muralla de la dita ciutat, e lansats fochs voladors, e encara foren fets per ordinació dels dits honorables consellers fochs, axí en la muntanya de Montjuhic com en altres muntanyes entorn lo territori de Barchinona, com encara per los monastís, sglesies e torres entorn Barchinona. E, encara aquella nit fou
 15 feta gran luminaria per tots los merlets de la muralla de la ciutat, comensant entre lo portal de Sant Pau e de Sant Anthoni fins al portal dels Tallers ; e en tots los cluquers de les sglesies e monastirs de la present ciutat havia gran luminaria, que era gentil e molt bella cosa lo mirar. E, axí la dita senyora reyna ensemps ab lo dit senyor rey e los dits honorables consellers
 20 vingueran al dit monastir de Valldonzella, lo qual monastir fou mes a punt e ben ampaliat de molt bell drap de ras per la prioressa e covent del dit monastir, e allí la dita senyora reyna, ab lo dit senyor qui li feu companyhia, reposá e stech fins lo dissapte après següent.

E lo dit dia de dissapte, que comtavem xxviii. del dit mes de juny, any
 25 demunt dit mcccc.lxxxj., la dita senyor reyna partí del dit monastir, venint vers la ciutat per intrar en aquella. E, per ben festivar la dita senyora reyna, jatsesia que tal práctica com deíus fins ací no fos stada feta en noves intrades dels reys e reynes antecedents, però, per complaure al senyor rey qui axí ho volgué, los dits honorables consellers delliberaran, sots pali rebre la dita senyora reyna en lo pont del portal de Sant Anthoni, en lo qual portal fou prepe-
 30 rada una representació de santa Eulalia, devallant de la torra sobre lo dit portal, en companyhia de iiii. angels, ab enginy molt artificiós, los quals angels representaven lo angel custodi, sant Gabriel e sant Raphel ; e dalt en lo portal era un cell qui eran * tres cels voltants lo hu contra l'altre, ab luminaria, ab di-
 35 verses ymages grans de reys, profetes e vergens, los quals, sopusat que los dits cels voltassen tota hora, les dites ymages romanian e mostraven star drete.

E partida la dita senyora del dit monastir, vers la una hora pres mig jorn, en companyhia del dit senyor rey e del reverendíssimo cardenal d'Espanya, e de comtes, duchs, barons e molts notables cavallers,
 40 qui ab la dita senyora eran venguts de les parts de Castella, e encara en companyhia de grans dones de titol, e altres que ab si la dita senyora

B. c v.º

B. ci

reyna e en companyhia sua amenava. E la dita senyora venia a cavall sobre una bella mula, sehent sobre coxins cuberts de brocad, molt alts, sobre la sella, vestida de roba feta de or tirat e ffabreria, ab gonella de brocad molt richa, portant corona d'or sobre son cap, gornida de molta rica perle, diamans, balays, robins e altres pedres de molt grandíssima valor. E denant la dita senyora manaven en destra dos cavalls o acaneyas blanques, ab selles e coxins de brocad, ab gorniments d'or e de argent, ab grossos poms d'argent e altres obres ; e axí venint, com fou dins lo pont del dit portal, sobre lo qual era fet, ab antenes, sobre cel de draps de lana per que la dita senyora no stigués al sol, la dita senyora se aturá, e aturada, la dita santa Eulalia en companyhia dels angells demunt dits devallá d'alt de la torra del dit portal, cantants ab molta melodia. E com la dita santa fou baix fins a cara de la dita senyora reyna, lexant-se de cantar, parlant en lengua catalana, li dix, ab gest e continensa pertinents, les cobles següents :

15 Pus ha dispost la magestat divina
 visitar vos sta ciutat famosa
 vullau mirar, senyora virtuosa,
 los mals qui tant la porten a rohina.
 Jo le-us coman fins ací conservada
 20 per mi, qui so, martir, d'ella patrona.
 Sper en Deu la vostra Barsalona
 en un moment per vos será tornada
 vivificada,
 e prosperada.
 25 Mas cogitau, reyna tant desijada,
 dar-ne rahó a Deu qui us ha creada.

* E dita la dita cobla, la dita santa Eulalia ab los dits angells se'n tornaren muntar ab lo mateix exercissi, e mostrá la dita senyora trobar pler en mirar e hoyr la dita representació e los cels demunt dits.

B. CI v.^o

30 E feta la dita representació, los honorables consellers donaren peu a terra, e materan la dita senyora sots un bell pali de brocad, ab tovallons de carmasí, ab senyals de Ciutat sembrats en los dits tovallons. E lo senyor rey se mes dins lo dit pali a la part dreita de la dita senyora reyna, e lo dit senyor cardenal fora lo dit pali, a la part squerra.

35 E foren ordonades per los dits honorables consellers les persones qui devian entrevenir axí en destrair la mula de la dita senyora com en portar los bordons del dit pali, com encara tirar los cordons, sots lo orda següent.

Al banch del fre

A la part dreta :

Part squerra :

Mossén Johan de Marimon, conceller Mossén Galceran Carbó, ciutedá.
 en cap.

5

Bordons

Mossén Anthoni Montils, conceller quint.	Mossén Johan Ros, ciutedá. Sindich de Leyda.
Mossén Johan Lull, conceller segon.	Mossén Johan Alexandre, conceller
Mossén Guillem Bret, conseller terç.	quart.
10 Mossén Jachme Ballester, ciutedá.	Mossén Galceran Dusay, ciutedá.

Cordons

Mossén Pere Bussot,	Anthoni Salvador, cónsol,
Mossén Ramon Marquet,	Ffrancesch Alegra,
Mossén Bernat Ça Pila,	Nicholat Bret,
15 Mossén Johan Roig : ciutedans.	Johan Bruch : mercaders.
Jachme Mas,	Arnau Metge, blanquer,
Miquel Franquesa : notaris.	Gaspar Coromines, texidor,
Lorens Martí, spacer.	Geronim Uget, argenter,
Miquel Vicens, barber.	Pere Gori, sastre.

20 * E sots lo dit orda, la dita senyora intrá dins la ciutat, venint per lo carrer del Reval qui era ampaliat, e dalt, en loch de envalament, cordat e enramat, ab tabals e trompetes, axí de la dita senyora com de la Ciutat, pesant devant lo hospital de Sancta Creu, devant la porta del qual havien fets dos cadeffals, en lo hu dels quals staven los Ignoscents, e en l'altre infants ab llurs dides ; e venint fins al portal de la Bocaria, venint Ramble
 25 avall, en la qual, ço es, en dret del portal de Trenta Claus, fou feta una ballíssima font, molt gran, feta de tela que paria fos de pedra, a forma de la font del Angell, en la qual font havia VIII. axetes que rajaven, les IIII. de les quals daven vin grech, e les altres aygue, e dos angelets qui lansaven
 30 aygue almesca ; e intrá per lo portal de la Dressana qui ve al dormidor de Framenors, del qual portal fins al pla de Framenos fou enramat e en-cordat alt ab rama fins al cadaffal.

E com la dita senyora fou junta al peu del cadeffal, fou descavalcada e presa per lo dit reverent cardinal sota l'axella del bras squerra, ensemps ab

B. cxi

lo senyor rey e los dits honorables concellers, se'n muntá alt al dit cadeffal sobre lo citial, lo qual cadeffal fou tot cubert de draps de lana vermells, e tots los scalons de aquell fins en terra ; e la dita senyora, ensemps ab lo dit senyor rey, se assegueran sobre coxins de brocad, los quals foren allí aparellats per lo seura, sens cadires ; e lo dit cardinal e tots los comtes, duchs e altres, e totes les dones e donzelles qui venian ab la dita senyora, se assegueran, sens tenir orda algú, e los dits honorables consellers, promens, qui havian portats bordons e cordons, se assegueran a la part esquerra de les magestats sobre un banch qui'ls fou allí aparellat ; e foren posats draps de ras a la paret, e un rich dosser de brocad qui era del dit senyor rey.

E los dits draps vermells dels quals era cubert lo dit cadeffal foren donats al hospital de Santa Creu.

E stants les magestats en lo dit cadeffal, pessaren les confraries ab llurs panons sots l'orda següent :

Primerament, pessaren los garbelladors ab llur panó.

Item, marinés ; item, barqués ; item, revanadós. Ab lurs panons.

* Item, flassaders ; item, botés de fusta prima ; item, matalaffers ; item, hostalers. Cascú ab lur panó. B. CII v.º

Item, payers ab llur panó, lo qual panó aportava un hom a cavall molt be vestit e abillat ; e lo cavall era enmantat de manta de drap de lana vert fins en terra, e tots los altres com a comanadors de Sant Johan portant un cruxifix, ab concert de certs cantós de bones veus.

Item, corredós de coll ab lur panó, ab cert entremés de homens nuus a cavall.

Item, ortolans ab lur panó, ab cert entremés de dos asens qui lauraven, e dones e homens qui sembraven lavor d'espínachs, ab una [] rossegant, fahents be lo dolent.

Item, matrassés ab llur panó.

Item, spasés ab llur panó, ab la representació de sant Pau qui portava la gran spasa, qui es de la Ciutat.

Item, fusters e mestres d'axa ab llur panó.

Item, texidors de drap de lana ab llur panó.

Item, cotoners ab llur panó.

Item, mercés ab llur panó, ab representació de sant Juliá cavalcant, anant a cassa en companyhia d'altres de cavall, ab una tanca feta en forma de un bosch, ab rama, del qual feran volar molta natura de ossells, ço es, coloms, tortres, guatles, mussols e altres ; e ab un ball de jovent ab cercols enremats, ab calces e berretes de grana, tots en una manera vestits, ab cascavells a les cames, fahent lo ball de la tribalda, tots enremats de fulla d'eura.

Calsatés, no anaren.

Blanquers ab llur panó.

Assehonadós ab llur panó.

* Item, texidors de drap de li ab llur panó.

B. CIII

5 Item, mestres de cases e molés ab llur panó.

Item, botés de fusta grossa ab llur panó.

Item, gerrés e ollers ab llur panó.

Item, fornés e flaquers ab llur panó, tots vestits de drap de lana blanch, ab berretes de grana cascú en son cap.

10 Item, ferrés ab llur panó, ab representació de sant Aloy, qui anava sobre bestia, ab cadira, e denant ell anava la vibria de la Ciutat, qui lansava foch per la boca.

Item, sabatés ab llur panó.

Item, pallissers ab llur panó.

15 Item, perayres ab llur panó.

Item, ffranés ab llur panó, vestits tots ab mantos de tela blava, sembrats de argentaria, ab capells o sombreros als caps.

Item, argentés ab llur panó, molt ricament vestits, ab mantos e robes tots de xaparia d'argent, ab berretes, algunes totes de plata d'argent e altres de drap
20 ab joyells e fulles de argent, e alguns portaven en llurs colls cadenes de argent.

Item, sastres ab llur panó, ab tots los promens e molts altres, vestits ab robes restraints de drap de lana, ab mánagues mantallines de vellut negre, portants en punys spervers, xurigués e altres.

E pessades totes les dites confraries, lo senyor rey e senyora reyna, devallants del dit cadeffal, cavalcaren, e jus lo pali, ab la serimonia demunt dita, faheran la volta que lo senyor rey acostuma fer en noves intrades, ço es, que partint del dit cadaffal, vench tot dret per lo carrer Ample, voltant als Cambis Vells, anant vers lo Born, voltant e tirant per lo carrer de Muncada fins a la capella d'en Marcús; e après girant la via de la Boria, fahent la via de Sant Jacme; e pessada la plassa de Sant Jacme, pessaren denant
30 la casa de la Deputació fins al palau episcopal; e quant * les dites magestats foren denant lo portal del dit palau, descavalcaren donant peu en terra, e lo clero de la Seu ab la bandera de santa Eulalia, e ab la creu maior de la dita Seu alsada, reberan les dites magestats; e al portal de la Seu, fou aparellat un sitial cubert de drap d'or, sobre lo qual la dita senyora adorá la
35 Vera Creu en ma del reverent patriarca de Terragona.

B. CIII v.º

E feta la dita adoració, se'n intraren dins la sglesia, e fou cantat lo « Te Deum laudamus » ab cant e sonant los orguens; e com ja fos ora tarda, fou posada luminaria als finestratges de la dita sglesia, e feren oració al altar
40 maior, e a la capella de santa Eulalia com demunt. E axint de la Seu, les dites magestats, muntants a cavall jus lo pali, ab l'orda demunt dit, voltant

la via de Sant Jacme, vingueran Ragomir avall, voltant al carrer Ampla fins a la casa d'En Gualbes, en la qual li fou aparellada posada, prenants les cases d'en Johan Bertran, e de na Tries fins a la Marina. E allí les dites magestats descavalcaren. E los honorables consellers semblantment en-
 5 semps ab les dites magestats, se'n muntaren fins a la sala de la dita casa, e feta reverencia, prenent licencia, se'n tornaren en llurs cases.

E après, per mes festivar, a v. del mes de agost, any demunt dit MCCCCLXXXI., fou feta professó per la dita ciutat com lo dia de la festa de Corpore Xpisti, ab tots los castells e entremesos¹.

10 Suma la despesa III^m xv. lls., i. s.

* Vaxella d'argent presentada e donada a la demunt dita senyora reyna B. IIII
 Elizabet.

Primo, dues bassines d'argent deurades dins e deffora, ab smalt del se-
 nyal de la Ciutat al mig, gallonades e picades ab diverses fullatges e alguns
 15 bestions; han pesat xxv. marches, IIII. onces, que a rahó de XII. lls. lo march, valen cccvi. lls.

Item, dos plats de tallar, d'argent deurat dins e deffora, tots lis, xx. marches, i. onça, VIII. argens.

¹ Dues crides publicades en dies diversos regulaven la celebració de l'esmentada processó:

* Processó per la entrada de la dita senyora:

Ara hoiats de part dels honorables consellers de la Ciutat de Barchinona a tothom generalment que com los reverents vicaris del senyor bisbe de Barchinona e lo venerable Capítol de la Seu de la dita ciutat per dar lahors a nostre senyor Deu e fer gracies a se divinal clemencia qui ha disposat que les maiestats del excelentissimo senyor rey e de la excelentissima reyna sien vengudes visitar aquest llur principat e aquesta ciutat, de que, disponent nostre senyor Deu, se augmentará lo divinal servey e será introduit repós e tal orde en aquest principat que tots los habitants en aquell seran constituïts entre ells en mutua e pertanyent caritat, ab voluntat e intervenció dels dits honorables consellers haïen deliberat e ordonat lo dijous primer vinent, que comptarem dos del mes de agost, fer una sollempne processó ymitant aquella que s fa e s'acustuma fer en la present ciutat la jornada o festa del sacratissim Cors de Jhu Xpist; partint de la Seu e passant denant le palau reyal e tirant per la Cort del vaguer e per la Boria fins a la capella d'en Marchús, e discorrent per lo carrer de Muncada entrará en la sglesia de Sancta Maria de la Mar, e de aquella exint, discorrent per lo carrer Ample fins a Regomir e pujant per aquell vindrá a la plaça de Sanct Jacme, e passant denant lo palau episcopal, tornerà en la dita Seu portant per tot lo dit discurs aquelles insignies ecclesiástiques les quals en sollempnes processons acustume la dita Seu portar; per tant los dits honorables Consellers notifficants ab la present a tot hom generalment les dites coses preguen, exorten e amonesten e requeren a tots los ciutadans, poblats e habitants en la present ciutat que tots, axi homens com dones, la dita jornada facen festa e sien a la dita Seu per seguir la dita processó e donar lahors a nostre senyor Deu per la dita rahó e pregar la divi-

nal clemencia per les vides dels dits excelentissims rey e reyna e del illustrissimo senyor primogenit. E aquells dels dits ciutadans, poblats e habitants qui tenen llurs habitacions en les dites parts per hon la dita processó passarà, si ja tenen envelat, fins passada dita jornada no desvelen, e aquells quino han envelat, envelen. E tota la dita jornada tenguen empaliats llurs enfronts e les carreres ben netes e regades com a tal processó e a la policia de aquesta ciutat es pertanyent.

Ffonch publicada a xxx. de juliol, del any MCCCCLXXXI. (Registre d'ordinacions, 1481-1499, fol 6°).

* Prorogació de dita processó:

Ara hoiats de part dels honorables consellers de la ciutat de Barchinona a tothom generalment que com los dies passats ab altre crida fos manifestat que la processó que era stada deliberat esser feta per dar lahors e fer gracies a Nostre Senyor Deu qui per se divinal clemencia ha disposat la beneventurada vinguda de la serenissima senyora reyna seria feta dita processó dijous, que comptarem II. del present mes de agost, e are per certs justs respectes concernents lo servey de les magestats del senyor rey e senyora reyna sie deliberat dita processó esser prorogade e no esser feta fins al diumenge primer vinent, que comptarem v. del dit mes de agost, per tant, los dits honorables consellers ab tenor de la present notiffiquen a tothom generalment la dita prorogació, pregant tots los ciutadans, poblats e habitants de la present ciutat que en seguir e honrar la dita processó envelar e empaliar los enfronts de les habitacions de aquells qui habiten en les parts hon dita processó passarà e en netejar e regar les carreres e en totes altres coses qui complesquen la dita primera crida segons en aquella es contingut.

Ffonch publicada primer dia de agost, any MCCCCLXXXI. (Registre d'ordinacions, 1481-1499, fol. 7°).

Item, altres dos plats de tallar d'argent deurat, semblants los prop dits, xx. marchs, i. onça, iiii. argens.

Item, xii. plats d'argent tot deurat, han pesat xxx. marchs, onces, xii. argens.

5 Item, iiii. tasses ab peu baix d'argent, tot deurat, han pesat xi. marchs, onces, iiii. argens.

Item, iiii. gerros o cetrots d'argent deurat dins e deffora, qui han pesat xii. marchs, iii. onces, xiiii. argens.

Los dits plats scudelles, tasses e gerros han pesat per tot cxxiii. marchs, 10 v. onces, x. argens, que a rahó de viii. lls., x. s. han valgut mclxxv. lls., iii. s., v.

E mes, un saler d'argent ab vi. torretes en lo peu, ab tres smalls ab senyal de la Ciutat relevats, ab se capse e cobertor, ab un pinacle en dit cober-
tor, tot d'argent deurat dins e deffora e lo deiús, qui han pesat vii. marchs, 15 v. onces, ii. argens que a rahó de [].

Suma universal de tot l'argent: clvi. marchs, vii. onces, ii. argens.

Suma tot: mdlxxxi. lls., ii. s., ii.

XCv

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER PART DE LA CIUTAT PER
 ÀNIMA DE LA ILLUSTRE SENYORA INFANTA DONA BEATRIU, MULLER
 RELICTE DEL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR INFANT DON ENRICH, ONCLE DEL
 5 SENYOR REY EN FFERRANDO, VUY BENEVENTURADAMENT REGNANT.

B. CHH v.º

[11 octubre-novembre 1490]

Dilluns, que's comtava XI. del mes de octubre, any MCCCCLXXXX., los
 honorables concellers, ensemps ab lo Concell ordinari de xxxii. o la mes part
 de aquell, ajustats en la Casa del Concell dins lo apartament de trenta,¹ fonch
 10 proposat per lo honorable mossén Johan Lull, conseller en cap, en nom seu
 e de sos honorables companyons concellers, que com a cascú fos manifest
 e notori que per la transgreció del manament donat al primer homa, entre
 les altres miseries e penalitats que a ell e a tota natura humana per la inobe-
 diencia incorregue la mort, de la qual algú scusar no's pot, ans complit lo
 15 terma o temps de la paragriniació o vida, per la divinal providencia a cascú
 prefigit, aquella hora e punt cové a la ànima lexar e separar-se de son cors,
 e obeir son Creador ; e com ells consellers hagen rebudas letres del ilustrís-
 simo senyor infant don Enrich de Aragó e de Sicilia, duch de Sogorp e comte
 de Empuries, e lochtinent general de la magestat del senyor rey, ab les quals
 20 los era manifestada la mort de la dita ilustríssima infanta dona Beatriu,
 muller relictà del ilustríssimo infant don Enrich, * oncle de la magestat
 del senyor rey en Fferrando, vuy benaventuradament regnant, e pare del
 dit senyor lochtinent, e que havia feta singular fi, com se mostra en la dita
 letra, qui es del tenor següent :

B. cv

25 Als magnífichs e amats del senyor rey los consellers de Barchinona.
 Lo infant don Enrich d'Aragó, duch de Sogorb e lochtinent general, etc.
 Magnífichs, amats del senyor nostro rey e nostros : no sens grandíssima
 congoxa e tribulació vos certifficam com a la infinida clemencia ha plagut
 30 portar al seu sant regne la ilustríssima senyora infante, nostre caríssima
 mare, la fi de la qual es stade tant singular, que ferme speransa tenim Nos-

¹ *Registre de Deliberacions*, 1489-1490, f.º 67.

tro Senyor le ha collocade en la gloria eternal. E per que ella tenia tant recomenade aqueixa ciutat a vosaltres, es molta rahó de la mort de aquella haiau avís, e'n fessau aquell senyal, que per lo amor que us tenia, e esser la persona que era, sou tenguts e obligats que fessau fer per la sua ánima
 5 ço que per semblants persones es acostumat. Dade en Mora, a VIII. de octubre, any LXXXX. El mas triste Infante.

E per quant la dita senyora infanta sempre tenia per comenada aquesta ciutat, era rahó que per la amor sua li fos fet per part de aquesta Ciutat per ánima de aquella so que per semblants persones era acostumat. De que ells,
 10 dits consellers, * havian entés en fer cercar e regonexer la prática per la dita Ciutat en semblants coses servade, e havian trobat la serimonia en lo passat fou feta per la mort de la senyora infanta dona Catharina, primera muller del dit illustríssimo infant don Enrich, major, para del dit senyor loctinent¹. E per quant era cert a ells dits consellers, que la dita senyora per
 15 se humanitat e virtuts tenia aquesta ciutat en molta comendació e amor, procurant en aquella los benifficis li eran possibles, era de gran tristicia haver perduda tant singular advocada. E jatsia semblants separacions sens grans dolors e treballs no's poguessen tollerar, emperó pus es conegut l'orde divinal esser tal, convenia a cascú confirmar-se ab la voluntat divina.

E feta la dita proposició, e lestes les letres del dit senyor infant, fill de la dita illustríssima senyora infanta dona Beatriu, e hoyda la serimonia e forma tenguda e servada en lo anniversari per aquesta Ciutat fet per lo óbit de la dita senyora infanta dona Catarina, primera muller del dit illustríssimo infant don Enrich, para del dit senyor loctinent, los dits honorables conse-
 25 llers e Concell ordinari feran delliberació e conclusió, que lo dit anniversari per ánima de la dita illustríssima senyora infanta dona Beatriu sia fet segons per aquesta Ciutat es stat * acostumat. E que les despeses per causa del dit anniversari fehedores sian fetes a coneguda dels dits honorables consellers, ensemps ab les quatre persones ací scrites, ço es, de mestre Bnt. Casal-
 30 dovol ; Nicholau Bret, mercader ; P. Pasqual, notari ; Gaspar Coll, flassader.

E los dits honorables consellers per dar orde en la execució de les dites coses, ensemps ab les dites quatre persones, seguint la delliberació del dit Consell, attés que per causa de la dita sepultura feta a la dita illustríssima infante dona Caterina, muller primera del illustríssimo infant don Enrich,
 35 fou delliberat, que los dits honorables consellers e llurs vergués se vestissen de gramalles e caperons de drap negre de bon tint.

E axí mateix fou delliberat per los dits honorables consellers e quatre persones, que per lo dit anniversari de la dita senyora infante fos fet tuguri o capellardent sobre les graus de santa Eulalia en la Seu.

¹ En l'any 1439. Vide pp. 106-113.

B. cv v.º

B. cvi

E per dar compliment al dit aniversari, los dits honorables consellers e quatre persones se feren venir lo fuster de la Ciutat, dient-li que ells havian delliberat fer fer lo cadeffal de postam sobre les dites graus de la dita capella de santa Eulalia sobre grans bigues e postam, e que sia fet ab graons per pujar en aquell; e dalt, a forma de lit, que sian posades posts hon la tombe seria posade; e encara que sia fet lo dit tuguri sobre quatre peus, tot ennegrit e posat sobre dits IIII. peus. E totes les dites coses ells dits consellers e quatre persones havian delliberat dar a scarade en aquell qui millor mercat faria. E dade fadiga al dit Oliver, en [Anthoni] Carbonell, fuster,

10 offerí fer dites coses, e muntar e posar lo dit tuguri per preu * de LXV. lls., compreses fusta e clavó e jornals, cobrant ell emperó tota la dita fusta e clavó, car tota la fusta del tuguri o capellardent se pertanyhia a la obre de la Seu, e fou pactat ab dit fuster, que per lo dit tuguri li fossen dades v. lls., e que ell se hintengués ab los administradors de la dita obre.

B. CVI v.º

15 E per dar compliment al dit aniversari, fou liurat al honorable en Johan Benet Ros, clavari de la dita ciutat, un memorial del tenor següent :

Memorial del honorable en Johan Benet Ros, clavari de la Ciutat, per rahó del aniversari fehedor per part de la Ciutat per la dita ilustríssima infanta dona Beatriu.

20 Primerament, que do obre ab acabament que en Carbonell, fuster, qui ha presa scarada fer lo dit tuguri o capellardent, meta mans en haver grans bigues o jasses, e fer-les posar sobre les graus de al capella de santa Eulalia, e sobre aquelles, postam; e que y sien fets grahons per pujar, e dalt, a forma de lit, que y sien posades posts, e sobre les posts que y sien posats draps de peus, e sobre la taula o forma de lit que y sien posats draps de ras, axí

25 que la tomba puxa star sobre lo dit lit; e sobra la dita tomba sia posada tela blancha, e sobra aquella será posat lo drap d'or de brocad, qui serví al ilustríssimo don Karles, primogenit d'Aragó, emprat per los honorables consellers, de la sacrestia de la Seu o dels sacristans de aquella; en los tovallons del qual drap emprat fasse * fer per los pintors de la Ciutat XIII. senyals sobreposats, ço es [VII.] de la dita senyora infanta, e altres VII. de la Ciutat. E fou feta la dita empre del dit drap, per quant a present no's trovava drap d'or imperial en la present ciutat. Emperó, fou promés e ofert per los dits honorables consellers, que, lo mes prest se pogués, farian comprar lo dit drap imperial ab tovallons en los quals haurá XIII. senyals ab

35 fullatjes d'or fi, ço es, VII. de la dita senyora infanta dona Beatriu, e altres VII. de la Ciutat, lo qual drap será donat a la sacrestia de la Seu, e per ornament de la sglesia de aquella.

B. VCII

40 Item, que deíus lo dit capellardent o tuguri sia fet e posat un sobrecel de tela bona de blau scur, ab un senyal gran al mig de la dita senyora in-

fanta, e IIII. senyals de la Ciutat, ço es, hu en cascun cantó, en cascú dels quals senyals hage un taxell obrat de fulles d'or partit.

Item, que sien posats al entorn del dit sobrecel quatre tovallons de la dita tela, e que hi sian pintats xxxx. senyals, ço es, xx. de la dita senyora
5 infanta, e xx. de la dita Ciutat.

Item, que lo dit sobrecell e tovallons sien fets e pintats en la forma demunt dita per en Grabiell Alamany e Jacme Vergós, pintós de la Ciutat.

Item, que lo dit mossén clavari fasse fer al candaler ccl. ciris negres,
10 cascú de pes de vi. onces, qui sian posats sobre lo dit tuguri. Item, viiii. ciris negres, cascú de pes de iii. lls., ço es, hu alt en mig, e i. en cascun cantó del dit tuguri, e los iii. que stiguen en los canalobres dins lo altar maior. Item, que d'altre part fasse fer al dit candaler lxiii. ciris o brandons de cera groga, cascú de pes de v. lls. * ab un senyal de la Ciutat en cascú ab pa-
15 per sobreposat, los quals seran posats a les orles al costat del cors present fahent-ne tres parts, ço es, una al cap vers lo altar, e una en cascun costat. E fet lo dit anniversari, de tots los dits ciris ne deu romandre a la Seu lo delme, e la resta que sia tornada al dit candaler.

B. cvii v.º

Item, que sian fets l. ciris petits de cera blancha per la oferta, cascú
20 de pes de vi. onces, qui seran liurats als honorables consellers e altres persones notables, qui seran emprades per fer honor al dit anniversari, e als iii. canonges qui portaran los brandons ; e en cascú sia posat un sizé d'argent.

Item, que sien fetes xxxviii. lls. de candeles de cera groga, cascuna valent ii. diners, per ço que sien donades a totes les altres persones, axí ho-
25 mens com dones, ço es, a cascú una ab i. diner menut.

Item, que compre brunetes de drap negre de bon tint per fer gramalles e caperons a obs dels dits honorables consellers e llurs vergués.

E axí matex, per rahó del dit anniversari, fou fet memorial per mort de
30 mossén Ffranci de Vallsecha, e per absencia de mossén Galceran Carbó, l'any present obrés de la dita Ciutat, a mi Johan Mayans, notari e scrivá del racional de la present Ciutat, de les coses següents.

E primerament, que lo dit Johan Mayans, ensemps ab lo sindich, e en absencia de aquell ab lo sotssindich, ab gremalles e caperons al cap, sens
35 vestir dits caperons, pegan lo vicari del senyor bisba, per ço com lo dit senyor bisbe no era en la present ciutat, que [] que com * tam [] del mes de novembre, any mccccclxxxx.,. après dinar del dit dia, après vespres, e encare en la vesprade, e lo dia après següent de matí, fassen sonar les campanes de la Seu e de les sglesies parroquials, e que les dites sglesies

B. cviii

parroquials vinguen lo propdit dia en la dita Seu processionalment ab creu alsade, per absoldre sobre lo dit cors present.

Item, que pregunen los monastirs de homens e dones, e encara aquell de Valldonzella, que quan hoyran sonar les campanes de la dita Seu, facens onar
5 les llurs campanes, segonts en semblants coses es acostumat. E axí mateix, que lo dit dimarts, per lo matí, quan hoyran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les llurs. E que vinguen processionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present.

Item, que pregunen lo reverend bisbe de gratia, que celebre la missa lo
10 dia del dit aniversari.

Item, que lo dia del dit aniversari lo dit Johan Mayans, per absencia e mort dels dits obrés, per lo matí, sie a la Casa de la Ciutat, per ordonar e acompanyar los dits honorables concellers, e altres qui aquí seran per rahó del dit aniversari.

15 E mes avant, per rahó del dit anniversari fou fet memorial als verguers del tenor següent.

Memorial dels verguers per rahó del aniversari fahedor per la senyora infanta dona Beatriu, muller del senyor don Enrich, honcle del senyor rey vuy beneventuradement regnant.

20 Los dits verguers, de part dels honorables consellers, sens vestir los caperons, convidaran mossén lo governador de Cathalunya, los honorables vager e batle, abbats, barons, nobles homens, cavellers, honorables ciutadans, homens de paratge e mercaders honrats, que lo dit dia del aniversari demunt dit, ço es, dimarts primer vinent per lo matí, sien a Casa de la Ciutat
25 per anar ensemps ab los honorables consellers a la Seu, per rahó del dit aniversari.

E axí mateix, ultra les dites coses, per rahó del dit aniversari fou fet memorial als preveres qui han carrech de la oferta lo dia del dit aniversari, del tenor següent.

30 * Memorial de mossén Joan Marí e de mossén Camps, preveres beneficiats en la Seu de Barchinona, per la oferta que han carrech lo die del dit aniversari fahedor per part de la Ciutat per la senyora infanta dona Beatriu, muller del senyor don Enrich, honcle del senyor rey vuy beneventuradement regnant.

B. CVIII v.º

35 Primerament, que ls ne sia feta una cautela de xvi. lls., x. s., de les quals ne donaran al manner de la Seu xi. lls. per distribuirles entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del dit aniversari.

Item, ne donaran als monjos, per toquar los senys, ii. lls., iiii. s.

Item, als honorables oficials, concellers, abbats, barons, nobles homens, cavellers, honorables ciutedans, homens de paratge e mercaders honrats, los ciris blanchs, mentre bastaran, ab sis diners en quescú.

Item, ne donaran als *iiii.* canonges qui portaran los bordons, a cascú, un
5 ciriet blanch ab un cisé a quiscú.

Item, si lo senyor infant e infanta e dona Joana s'i trobaran, donaran a cascú un ciri blanch, de una liura cascú, e una quarta d'or en quescú per oferta.

Item, les candeles groges distribuiran donant a quescú dels altres, axí
10 homens com dones, per offerir, una candela e un diner menut.

Item, lo dia de dimarts que s comtaven [] del dit mes de novembre, per part de la dita ciutat, fou fet lo dit aniversari en la dita Seu, ço es, que sobre les dites graus de la capella de santa Eulalia era stat posat lo tuguri o capell ardent en la forma contenguda demunt en lo memorial del clavi-
15 vari, e baix, sobre lo postam e en los grahons qui eran fets per pujar, foren posats draps de peus verts ab senyal de la ciutat, los quals eren aquell de la taula de la casa del racional, e aquell de la scrivania del concell, e aquell del archiu on stan los libres de la Taula del Cambi de la Ciutat, e hu qui es de la taula de la casa de cent jurats, e un antich qui es en la dita casa del
20 racional, e alguns banchals de la dita casa del racional. E deiús lo capell ardent fou posat, un sobrecel de tela blava ab un gran senyal de la dita senyora infanta dona Beatriu al mig, * e quatre senyals de la Ciutat, ço es, hu a quescun cantó ; e en quescú dels dits *v.* senyals estave al mig un bell taxell o senyal obrat de fulla d'or partit. Item, foren posats en lo dit tuguri
25 *iiii.* tovallons de la dita tela blava ab *xxxx.* senyals, ço es, *xx.* de la dita senyora infanta, e *xx.* de la dita Ciutat ; e sobre lo dit capell ardent foren possats *CLXXV.* ciris negres, quescú de pes de *vi.* onces, e *v.* ciris negres, quescú de pes de tres lls., e ab *ii.* senyals de la Ciutat en quescú, los quals foren posats en los canelobres del altar maior. Item, *LXIII.* brandons de cera
30 groga de pes quescú de una liura ab *ii.* senyals de la Ciutat, ço es, hu alt e hu baix, foren posats a les bandes e devant la tomba ; e deiús lo dit capell, e sobre lo postam, foren posades posts a forma de lit, e sobre aquelles fou posat un bell drap de ras. Item, foren posats al entorn, a les dues parts, dos banchals. E sobre lo dit drap de ras fou posada una tomba, sobre la qual
35 fou posada una tela de drap de li, la qual hi prestá lo regent la sacristia de la Seu ; e sobre aquella fou posat un bell drap d'or vermell imperial, lo qual la Ciutat havia donat a la dita Seu per la sepultura del Carles, en lo qual foren sobreposats *vii.* senyals de la dita senyora infanta, com los altres *vii.* ja fossen de la Ciutat ; e açó per tant com en la present ciutat en aquest
40 temps no s trobaven de bells draps imperials sino forts sotils, que la dita

B. cix

ciutat se servis del dit drap e que après, com se'n hich trobassen de bells, que'n fos comprat hu, lo qual fos encasat ab les orles de catuhí, en les quals fossen pintats e acabats d'or fi XIII. senyals, ço es, VII. de la dita senyora infanta, e altres VII. de la dita Ciutat.

5 Après fonch donat per la dita Ciutat a la dita Seu un drap imperial encasat ab tela ab armes de la dita Ciutat e de la dita senyora, ab son lansol de tela fet per causa de la present sepultura.

Item, per ço com no s'ich troba lo senyor bisbe de Barcelona, dix la missa del dit aniversari lo senyor bisbe de gratia, e feu lo sermó mestre Serra, del monestir de Framenors.

Item, foren dats al reverend senyor bisbe d'Urgell, comte de Trevento e comtessa de Cardona, un ciri de VIII. onces e un real a quescú per oferta.

Item, als dits honorables concellers e alguns notables homens e a III. canonges qui aportaren bordons ab capes fou donat a quescú un ciri de sera blancha, de pes de VI. onces, ensemps ab un cisé. Item, foren donats III. dels dits ciris blanchs ab I. cisé en quescú al dit senyor bisbe de gratia, qui segons es dit dix la missa, e al diacha e al sostdiacha. Item, a tot lo clero e altres * gents, axí homens com dones, qui per rahó del dit aniversari eren venguts a la dita Seu, e altres qui eren en aquella, axí homens com dones, fou donada a quescú una candela de cera, de valor de II. diners, ab un diner menut. axí abans de la missa com durant la celebració de aquella, les sgle-yas parroquials e los monastirs, axí de homens com de dones, uns après altres, absolien sobre la dita tomba.

Es ver, que dels dits LXXIII. brandons de cera groga e dels CCLXX. brandonets qui serviren al tuguri, ne fou donat a la sacristia de la Seu lo deé ; e los VIII. brandons, ço es, los v. qui estaven al tuguri, I. en quescun cantó, e alt al mig, e III. dels canelobres del altar, romangueren a la Seu, e la resta fou tornada al candaler.

Item, foren donats al manner de la Seu, per distribuirles entre lo clero de la dita Seu lo die del dit aniversari, XI. lls.

Item, als monjos de la Seu, per tochar les campanes, II. lls., III. s.

Item, foren distribuïts en diners per la oferta [].

Item, foren donats a mossén Joan Marí e a mossén Camps, preveres, per treballs de distribuir la oferta, I. ll., II. s., ço es, a quescun XI. s.

35 E foren les candeles qui foren offertes, ultra los ciris blanchs demunt dits, XXXVI. lls. de candeles, de II. diners la peça.

E es cert, que lo dia del dit aniversari les persones qui vengueren a la dita Casa de la dita Ciutat per anar al dit aniversari, no foren ordonades, per ço la nómina de aquelles no es así continuada.

40 E celebrada la missa, fou feta solemne absolució, e los dits honorables concellers, ensemps ab tots los qui eran anats ab ells a la Seu, ab los caperons

B. CIX v.º

vestits, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat, e d'aquí quesquí se'n anà dinar a casa sua. E en la vesprada, e lo cendemá per lo matí foren desfets lo turguri e totes les altres coses, qui eran estades fetes per rahó del dit aniversari, fet per la dita senyora infanta Beatriu. *Cuius anima requiescat in pace.*

5 *Amen.*

B. CX

* Les messions fetes per part de la ciutat, per rahó del dit aniversari, son continuades en lo segon comte del honorable en Joan Benet Ros, claviari de la dita Ciutat¹, en cartes CVI. ; CVIII. ; CXI. ; CXIII.

Son totes les dites messions en summa CCXXXVI. lls., II. s., I. d.

¹ Segons aquestes notes, a més del fuster Antoni Carbonell, que construí el capellardent, i el qual ja ens era conegut pel text del Ms., intervingueren els pintors Gabriel Alemany i Jaume Vergós en la pintura dels senyals del capellardent, del sobrecel i dels ciris, i els

candellers Pere Serraclara i Jaume Mollet en la provisió de la cera. Altres partides fan referència als diners de la oferta i al cost de les gramalles dels consellers i dels verguers.

XCVI

LA SEPULTURA DEL ILLUSTRE PRINCEP DE PORTOGAL

Dita sepultura fonch feta a [] any MCCCCLXXXX. juxta
forma de la sepultura feta per la illustre senyora infanta dona Beatriu, mu-
5 ller relicte del illustre senyor infant don Enric, honcle del senyor rey en
Fferrando vuy beneventuradament regnant¹.

Les messioms fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari son
continuades en lo compte [].

¹ En el consell de XXXII tingut el dia 18 d'agost fou proposat pel conseller Gabriel Sempso: «Com ells dits consellers havien sabut que, pochs dies eren passats, lo illtre. princep de Portogal, gendre de la magestat de nostron rey e senyor, era passat de aquesta vida, la qual cosa, vertaderament, era de molt dolre, per quant de la sua mort se speraven seguir diverses mals e desserveys a la prefeta magestat del dit senyor rey. Empró, pus a nostre senyor Deu era stat axí placent, convenia confirmar-se ab la sua voluntat sancta. E per que aquesta Ciutat ab antich sempre ha loablement acostumat de semblants morts de princeps fer anniversaris ab aquelles serimonias e forma acostumades en les quals concorrien algunes despeses, e aquelles, per causa de les ordinacions novament sobre lo redreç de la Ciutat fetes, no's podien pagar del compte ordinari, ans se havien

a pagar de altre compte, per ço ells consellers ho proposaven en lo present Concell per que delliberás açó esser proposat en lo Concell de Cent jurats al qual se pertanyia delliberar en semblants coses.

... E proposades les dites coses, lo dit Concell feu delliberació e conclusió que lo dit aniversari per ánima del dit illtre. princep de Portogal sia fet per aquesta Ciutat en la forma acostumada en semblants princeps pactiquada, e que les despeses per lo dit aniversari fahedor... sia proposat en Concell de Cent jurats qui delliberará de quines peccunies dites despeses serian pagades.»

El Concell de Cent, reunit l'endemà, acordà que les despeses de l'aniversari fossin pagades «del dret lo qual fonch imposat en lo passat sobre la carn, vi e venema per causa de la fàbrica del moll.»

(*Registre de Deliberacions*, 1489-1490, ff. 152-154).

XCVII

* LA SOLEMNITAT DE LA SEPULTURA FETA PER PART DE LA CIUTAT PER
 ÀNIMA DE LA EXCELLENTÍSSIMA SENYORA DONA ÍSABEL, REYNA RE-
 LICTA DE CASTELLA, MARA DE LA SERENÍSSIMA SENYORA REYNA NOS-
 5 TRA, E SOGRE DEL SERENÍSSIMO E POTENTÍSSIMO SENYOR REY NOSTRE
 VUY BENEVENTURADAMENT REGNANT. B. CXI

[26 setembre 1496]

Dita sepultura fonch feta a XXVI. de setembre, any MCCCCLXXXXVI., en
 la forma e manera e segons fonch feta la sepultura per la illustre senyora,
 10 mara del illustre senyor infant don Enrich¹, atrás continuada en cartes cv.

Les massions fetes per part de la dita ciutat per rahó de la dita sepultura
 son continuades en lo [segon comte del honorable en Franceshc Joan García,
 clavari de la dita ciutat, en cartes CLXXII, CLXXIII, CLXXIV, CLXXV, CLXXVIII]².

¹ «Consell de cent jurats celebrat sobre les despeses
 fehedores per les exequies de la dita sereníssima reyna
 de Castella.

Divendres, a xv. del mes de setembre any mil cccc
 LXXXXVI., los honorables consellers e Consell de cent ju-
 rats, convocats lo dia abans en la vesprada e lo dia pre-
 sent per lo matí ab so de trompeta e crida feta per n'An-
 thoni Strada, corredor públich de la dita ciutat, e aius-
 tats dins la Casa del Consell de aquella en la gran sala,
 en la qual semblants consells son acostumats congregar
 e celebrar, fou en aquell per lo honorable mossén Mi-
 quel Vicens, altre dels dits consellers, proposat lo que en
 lo propdit consell ordinari es mencionat.

Ço es, les despeses les quals se havien a fer per les exe-
 quies de la ànima de la sereníssima reyna de Castella,
 sogra de la magestat del rey nostre senyor, les quals, a
 present, no-s podien, obstant les ordinations de la Taula
 e del redreç de la dita Ciutat del compte ordinari, ans
 convenia fossen pagades en altra manera e segons per lo
 present Consell de cent jurats seria determenat. E per ço
 ells dits consellers ho proposaven en dit Consell per que n
 faés aquella determinació que placent li seria. E entesa
 la proposició per los honorables consellers en lo dit e
 present Consell feta, sobre les exequies per la ànima de
 la sereníssima reyna de Castella, sogra de la magestat
 del nostre rey e senyor, fahedores, e legida la letra de la
 alteza del dit señor, lo dit Consell delliberà e conclós que
 aquells sien fetes e celebrades en la forma e manera que
 aquesta Ciutat ha loablement acostumat e semblants
 de aquelles que en los dies passats foren fetes per lo il-
 lustre príncep de Portugal. E que les despeses, per dita
 causa fahedores, sien pagades de les peccunies del compte
 ordinari si en aquell n'aurà; e si, vist que sia per los dits

consellers que en lo dit compte ordinari no haurà peccu-
 nies per fer dites exequies, que en tal cars les dites des-
 peses fahedores per les ditse exequies sien pagades de
 les peccunies procehides e procehidores del dret en lo
 passat imposat sobre lo vi e venema, e per semblant les
 XXXX. lliures per lo cost dels tovallons de dos draps im-
 perials, la hu per les exequies del dit illustre príncep de
 Portugal, e l'altre per les dites exequies de la reyna de
 Castella, fahent emperó lo Capítol de la Seu o los sacris-
 tans de aquella a la dita Ciutat definició de tots e qual-
 sevol draps imperials demanats per los dits sacristans e
 deguts per altres exequies fetes en la dita sglesia fins la
 present jornada, remetent lo dit consell la administració
 e executió de les dites coses dependents e emergents de
 aquelles als dits honorables consellers ab pleníssima fa-
 cultat. E si en lo compte del dit dret no haurà peccunies
 promptes per poder pagar dites despeses, lo dit Consell
 ferma sindicat al honorable clavari de la dita ciutat ab
 auctoritat e decret del honorable veguer de Barchinona
 per vendre censals per pagar dites despeses ab special
 obligació e entremans missió del dit dret e ab general
 obligació dels bens de la dita ciutat.

(*Registre de Delliberacions*, 1496-1497, fol. 39).

² I, es notes del clavari detallen les despeses dels draps
 per a les gramalles de dol, la cera per a la lluminària, la
 construcció del capellardent i altres, entre les quals les
 dels pintors Gabriel Alemany i Jaume Vergós. El primer
 pintà el sobrecel i pintà i daurà els texells amb fullatges
 i senyals. Jaume Vergós pintà i daurà els tovallons del
 capellardent i gran nombre de senyals amb les armes de
 Castella i de la Ciutat, els quals cobrava a raó, per cada
 senyal de 4 sous, 2 sous 6 diners ó 4 diners tan solament,
 segons llur importància.

XCVIII

* IESUS CHRISTUS. MEMORIAL DE LES COSES FETES PER LA SERENÍSSIMA SENYORA PRINCESA, MULLER DEL SERENÍSSIMO SENYOR DON JOAN, PRINCEP NOSTRE, ÇO ES, PER LA AMBAXADA ES STADA FETA PER VISITAR-LA PER CAUSA DE LES NOCES NOVAMENT FETES EN LA CIUTAT DE BURGOS, EN CASTELLA.

B. cxiii

[25-26 abril 1497]

Primo, dimars, que comtavem vint e sinch del mes de abril, any MCCCCLXXXVII., fonch tengut Consell de cent jurats, per lo qual foren elegits, en la forma acostumada, per embaxadós per anar a visitar les magestats dels senyos rey, reyna e los sareníssimos senyor princep e senyora princesa. E foren los següents :

Mossén Pere de Coromines, conseller en cap ; mossén Pere Dez Torrent, ciutadans.

E après, dimecres, que comtavem a vint e sis de dit mes e any, los honorables consellers reberen una letra de les magestats del senyor rey, qui es del tenor següent ¹ :

« Als amats e faels nostres los consellers de la ciutat de Barcelona.

Lo rey. Amats e feels nostres : Vostra letra del derrer de març ² havem reebut, ab la qual nos dieu com per letres particulars foreu avisats de la beneventurada venguda de la ilustríssima princesa de Castella y Aragó, nostra caríssima filla, significant-nos la gran alegria y consolació que ab aquella prengueren ; dient-nos, emperó, haguereu molt volgut saber-ho per letra nostra, y certament, poch dies abans de reebre vostra letra, vos ho manam scriure, que ab les moltes ocupacions que havem tengudes no ns ha recordat manar-vos scriure. E tenim-vos en servey la professó e altres oracions votives que per a referir a Deu gracias per la dita venguda havieu fet e ordenat ;

¹ La letra original, a la qual hem adaptat la transcripció, pot veure's en *Cartas Reals originals*, 1486-1498 n.º 207. Al revers, a més de l'adreça, la nota de recepció : « Del senyor rey sobre la bombardada demanada per

lo tesorer, e altres coses. Rebuda a xxvi. de abril any mil CCCCLXXXVII.

² La letra del consellers és registrada en *Lletres Closes*, 1494-1497, f.º 179.

ca tal confiança teniem de vosaltres, que com a devots e fidelissims vassalls
havieu de fer alguna demostració de molta alegria per lo gran benefici e gloria
aporta a tots nostres regnes. Quant a la nova que dieu haveu haguda de XIII.
o xv. barches que son exides de Marsella, per les quals recelau no sia inferit
5 dan algú a subdits nostres, i·ns suplicau ho scrigam al comte de Trivento, vos
responem que, vist les treves son fermades per vuyt mesos, com sabeu, som
certs durant aquells no faran novitat alguna ; e per ço no·ns par sia cosa
necessaria fer en açó altra provisió. Ultimament, nos scriviú com sou moles-
tats per lo loctinent de nostre thresorer sobre una bonbarda de ferro tren-
10 cada que vol repetir, suplicant-nos sia de nostra merced manar-li scriure
que desista e cesse de la dita pretenció. A lo qual volent condescendre, vos
responem, que som contents, per contemplació de vosaltres, manar-li scriure
segons que de present li scrivim e manam que no moleste mes avant aquexa
ciutat sobre la dita bonbarda, ni faça demanda alguna de aquella. Data en la
15 nostra ciutat de Burgos, a VIII. del mes de abril, any MCCCCLXXXVII. [*sig-
nat*] Yo el rey. V. L. Gonçales, secretarius. »

XCIX

* LA SOLEMNITAT DE LA SEPULTURA FETA PER PART DE LA CIUTAT PER
ÁNIMA DEL SERENÍSSIMO SENYOR DON JOAN, PRINCEP NOSTRE, FILL
DEL SERENÍSSIMO E POTETÍSSIMO SENYOR DON FFERRANDO, VUY BENE-
5 VENTURADAMENT REGNANT. B. cxv

[12-27 octubre 1497]

Dijous, que comptavem XII. del mes de octubre, any MCCCCLXXXVII.,
quasi a hora del mig jorn, arribá en la present ciutat molt mala nova, ço es,
que lo dit sereníssimo senyor princep era mort de pestilencia en Castella, en
10 la ciutat de Salamanca, a IIII. del dit mes de octubre, festa de sant Fran-
cesch ; la qual trista e amarga nova se sabé per letres tramesses per la ma-
gestat del senyor rey al illustre senyor don Joan de Aragó, comte de Riba-
gora, loctinent de la dita magestat en lo principat de Cathalunya.

Per ço que en los successors no pas la memoria de les coses deiús scri-
15 tes, les quals los legints lo present acte les hagen com a presents, e no sien
meses en oblit, los honorables mossén Pere de Coromines, mossén Phelip
de Ferreres, mossén Guillem Ramon Soler, mossén Anthoni Salvador e mos-
sén Joan Mas, consellers l'any present de la dita Ciutat, menaren a mi, March
Busquets, notari publich, scrivá del rational de la dita Ciutat, continuás la
20 mort del dit sereníssimo princep e tots los actes prechints e seguits per la
dita sepultura ; per ço jo, dit March Busquets, e continuat e scrit en la ma-
nera qui's seguex.

Ço es, que lo dit dia de dijous, que comptavem XII. del dit mes de octubre,
arribada dita mala nova e pervenguda a noticia de dits honorables conse-
25 llers, foren tramesos * per la ciutat los verguers, manant a tot hom, de part
dels honorables consellers, que tancassen les portes ; e axí fonch fet. E tengue-
ren tanquades les portes lo dit dia de dijous, lo divendres e lo dissapte après
següents. B. cxv 2.º

E lo dia mateix, los honorables consellers aiustaren Consell de promens,
30 als quals fonch proposat e dit que, vistes e regonegudes algunes solemni-
tats de reys e de regines e de primogenits, e signantment del primogenit en

Martí, rey de Sicília e primogenit de Aragó, e del illustrissim Carles, primogenit d'Aragó, segons se mostre continuat en scrits en lo archiu o rational de la dita Ciutat en los *Libres de Serimonies*. E dites coses en presentia dels dits honorables consellers e promens legides per mi, dit March Busquets, notari e scrivá del rational, fonch aconsellat e deliberat, que los demunt dits honorables consellers fossen vestits, ço es, gramalles e caperons de bon tint, de nombre de xxiiii^e, e los honorables mossén Francesch Gerona, claviari; mossén Melchior Oliver, mossén Miquel de Sos, obrés; mossén Pere Quintana, rational; lo venerable en Joan Faner, scrivá major, e lo dit March Busquets, scrivá del dit rational, de xxii^e, e en Joan Vilanova, olim verguer, qui servia per mort d'en Pau Vidal, verguer, e Miquel Vilanova, verguer, de xviii^e; e en Pere Anthoni, correu, sens cuha.

Item, divendres, que comptavem xiii. del dit mes de octubre, fonch tengut Consell de xxxvi. sobre les despeses e forma de la sepultura fahedora per lo dit sereníssimo senyor princep, per lo qual Consell dites coses foren remeses al Consell de cent jurats.

Item, lo dissapte següent, que comptavem xiv. dels dit mes e any, los honorables consellers reberen letres de la magestat del senyor rey, ab les quals los dave avís de la mort e gloriosa fi havia feta lo dit illustríssimo senyor primogenit, segons se mostre en dites letres que son del tenor següent:

* «Als amats e feels nostres los consellers de la ciutat de Barchinona¹.

B. cxvi

El Rey. Amados y fieles nuestros: Porqué a Nuestro Senyor ha plazido levarse a su sancta gloria al illustríssimo príncipe de Castilla y de Aragón, nuestro primogénito, seanle dadas gracias por ello, y mas por que le fizo merced que con entero recuerdo y habla ha fenecido muy catholicamente y santa, como si fuera un xipistianíssimo religioso. Facémosvos lo saber, por que fagais fazer en esa ciutat por su alma los suffragios e honras que en casos semejantes se han acostumbrado y deven facer. Dada en la ciudad de Salamanca, a v. días del mes de octubre, anyo mil CCCCLXXXII. [*signat*]. Yo el rey. L. Gonçales, secretarius».

E legides e vistes dites letres, los honorables consellers, qui ja havien deliberat fer la solemnitat de la dita sepultura, per lo avís tenien per migá de la letra del dit illustre loctinent, e fet ja regonexer lo que per dita Ciutat en semblants actes ha acostumat fer, segons demunt es dit; e maiorment, que de tant grandíssim princep, dotat de infinides virtuts e singularitats, que de semblant no's te memoria, lo qual per sa hu-

¹ L'original d'aquesta lletra, al qual hem adaptat la present transcripció, pot veure's en *Cartas Reals Originales*, 1486-1498, senyalada amb el n.º 215, La nota de

rebuda diu: «Del senyor rey sobre la mort del senyor primogenit. Rebuda a xiiii. de octubre, any mil CCCCLXXXVII.»

manitat tenia aquesta ciutat en grandíssima comendació e amor, procurant a aquella los beneficis li eran posibles, era de gran tristícia e dolor haver perdut tan principal membre e persona tan real, qui tant singular advocat * era de dita ciutat. E jatsia semblants separacions sens grandíssimes dolors e congoxes no's poguessen tollerar, emperó, pus es conegut l'orde divinal esser tal, convenia a quescú conformar-se ab la voluntat divina.

B. CXVI v.º

E per dar compliment a la dita sepultura, los honorables consellers se feren venir en Climent Carbonell, fuster de la Seu, dient-li que ells havien deliberat fer fer lo cadefal de postam sobre las graus de la capella de santa Eulalia, construida dins la dita Seu, sobre grans bigues, e que sia fet ab grahons per pujar en aquell; e dalt, a forma de lit, que sien posades e clava-des posts hon la tomba seria posada. E encara, que lo tuguri o capellardent sia posat o fet sobre quatre puntals o peus, tot ennegrit, e que les dites coses havien deliberat dar a scarada a ell, per quant era fuster de dita Seu, en la qual havia ja les coses necessaries per dit capellardent, e que faent-o fer de nou seria molt larch, e encara costaria molt mes a la dita Ciutat. E de fet, se avengeren que lo dit Carbonell ne hagués per metre en orde totes les dites coses, exeptat lo ennegrir e una spercina havia mester per pujar dit tuguri [], entés emperó que ell se avengués ab los de la Seu, e que·ls pagás de llurs drets de dites [].

Memorial del honorable mossén Francesch Gerona, clavari de la Ciutat, per rahó del aniversari fahedor per part de la Ciutat per lo illustre senyor don Joan princep nostre.

25 Primo, que faça fer a candalers CCL. ciris negres, quiscú de pes de VI. onces, qui sien posats sobre lo tuguri.

Item, VIII. siris negres, quiscú de pes de III. lls., ço es, la hu alt el cap del dit tuguri, hu als cantons del dit tuguri, e los III. restants que stiguen en los canalobres dins lo altar maior.

30 * Item, LXVII. ciris de sera grogue, que son de pes de III. lls., VI. onces, ab dos senyals de la dita Ciutat en quiscun siri ab paper sobreposat, los quals ciris seran posats al costat del cors present, al cap, la via del altar. E fet lo dit anniversari, ne romandrà a la Seu lo x.º

B. CXVII

35 Item, LXX. ciris de cera blancha, de pes de V. onces quiscú, los quals seran liurats al loctinent, regent, vaguer, consellers, deputats e altres notables persones que seran en dita sepultura, e als III. canonges qui portaran los bordons¹; e en quiscú sie posat, ço es, en lo del illustre loctinent, un real, e als altres anomenats, mix real, e als altres, un cisé d'argent.

¹ El Ms. diu « brandons ».

Item, que sien fetes xxxx. lls. de candeles de cera grogua, de dos diners, per ço que sien donades a totes les altres persones, axí homens com dones, i. ab un diner menut.

E aximateix proveyren, que los honorables obrés de la present Ciutat, ab
 5 gramalles e caparons al cap, sens vestir dits caparons, preguen lo vicari del senyor bisbe, per ço com lo dit senyor bisbe no era en la present ciutat, que dijous, que comtam xxvi. del mes de octubre del any mcccc, lxxxvii., après dinar del dit dia, e encara en la vesprada, e lo dia après següent de matí, fassen sonar les campanes de la Seu e de les sglesies parrochials, e que
 10 les dites sglesies parrochials vinguen lo prop dit dia en la dita Seu, processionalment ab creu alsada, per absoldre sobre lo dit cors present.

Item, que preguen los monastirs de homens e dones, e encara aquell de Valldonzella, que quant oyran sonar les campanes de la dita Seu, facen sonar les llurs campanes, segons en semblants coses es acostumat. E aximateix,
 15 que lo divendres per lo matí, quant oyran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les llurs campanes. E que vinguen processionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present.

Item, que preguen lo reverent bisbe de gracia que celebre la missa lo dia del dit aniversari.

20 Item, que lo dia del dit aniversari, los dits obrés, de bon matí, sien a la Casa de la Ciutat per ordonar e acompanyar los dits honorables consellers e altres que aquí seran per rahó del dit aniversari.

* Memorial dels verguers per rahó del aniversari fahedor per lo illustre senyor don Joan, princep nostre. B. cxvii r.

25 Los dits verguers, de part dels honorables consellers, sens vestir los caparons, convidaran los honorables veguer, batlle de Barchinona, abbats, barons, nobles homens, cavallers, ciutedans, homens de peratje, los honorables cónsols de la Lotja e mercaders honrats de la dita ciutat, que lo divendres següent, die assignat per lo dit aniversari, per lo matí, sien a la Casa de
 30 la Ciutat per anar, ensemps ab los honorables consellers, a la Seu per rahó del dit aniversari.

E axí mateix, ultra les dites coses, fonch fet memorial als preveres qui han carrech de la oferta lo die del dit aniversari, del tenor següent.

35 Memorial dels venerables mossén Pons Salavia, mossén Joan Marí, mossén Anthoni Solses, mossén Rabaça, beneficiats en la Seu de Barchinona, per la oferta que han carrech lo die del dit aniversari fahedor per part de la Ciutat per lo illustrissimo senyor princep nostre.

Primerament, que'ls sien dades de comptans o feta cautela de xvi. lls., x. s., de les quals ne donaran al manner de la Seu xi. lls. per distribuir-les entre los canonges e preveres de la dita Seu lo die del dit anniversari.

Item, ne donaran als monjos per tocar los senys. ii. lls., iiii. s.

5 Item, al illustre loctinent, als honorables officials, consellers, bisbes, abbats, comptes, barons, nobles homens, cavallers, ciutadans, homens de paratje, mercaders honrats, los ciris blanchs mentre bastaran, ço es, als comptes, canceller, regent, veguer, mestre rational, loctinent de thresorer, advocat ffiscal, consellers, diputats, ab mix real, e als altres ab un sisé en quiscú.

10 Item, ne donaran als iiii. canonges qui aportaran los bordons a quiscú un ciriet blanch, ab un sisé en quiscú.

Item, les candeles grogues distribuyran, donant a quiscú dels altres, axí homens com dones, per offerir una candela e un diner menut.

15 Al senyor loctinent metreu un real, e no a altre.

Divendres, que comptam a xxvii. del dit mes de octubre, any mccccclxxxxvii, die assignat per lo anniversari dessús dit, fonch fet en la Seu lo capellardent en la forma acostumada, ab la lluminaria dessús escrita, y fet solemne offici y sermó, y tot complidament segons stava be apuntat y proveit¹.

* Les despesses fetes per rahó del anniversari, susdit son continuades en lo quart compte de mossén Ffrancesch Gerona, clavari de la Ciutat, en lo comte tingut en dit libre del dret del florí e mig florí per bota de vi que entre en la present ciutat per mar, en cartes cxc. e altres; vide².

B. cxviii

25 Memorial de les persones a les quals foren donades gramalles per la sepultura del sereníssimo senyor don Joan, princep de bona memoria.

Primo, als honorables consellers de xxiiii.^e

Lo clavari, los obrés, lo rational, scrivá maior, scrivá del rational de xxii.^e

Los verguers de dits honorables consellers, lo correu, gramalla curta, de

30 XVIII.^e

¹ El mateix dia fou feta la crida següent:

* Per causa de la mort del illustríssimo princep de Castella e primogenit d'Aragó.

Ara hoiats tot hom generalment que us notifiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona que, com sia delliberat que demá, que será divendres, que comptarem xxvii. del mes de octubre, sien fets en la Seu de Barchinona les exequies del anniversari celebrador per la ánima del illustríssimo don Johan, princep de Castella e d'Aragó d'immortal memoria, primogenit de la magestat del rey nostre senyor, e sia vist als dits venerables consellers esser degut y pertinent aquelles veure esser fetes axí solempnament e complida com per tal princep aquesta ciutat loablement te acos-

tumat, per tant los dits honorables consellers, denunciant a tot hom generalment la dita delliberació, preguen e exorten a tots los ciutedans e poblats en la present ciutat que lo dit die de divendres vullen fer festa, venint, acompanyant e honrant la dita solempnitat e fahent devotíssimes pregaríes. A la clemencia divina li placle haver collocada la ánima del dit illustríssimo princep en la sua sancta gloria de parays.*

Fou feta la present crida per mi, Anthoni Strada, corredor de la Ciutat, a xxvi. de octubre del any mil cccccclxxxxvii. (*Registre d'Ordinacions*, 1481-1499, f. 185 v.º).

² D'aquest llibre de clavaria només han estat conservats els ff. 145 i 146.

C

* ORDINATÍO DE LA SOLEMNITAT FETA PER PART DE LA CIUTAT EN LO ANNIVERSARI CELEBRAT EN LA SEU DE BARCELONA PER LA ÀNIMA DEL ILLUSTRÍSIMO E CATÓLICO SENYOR, LO SENYOR DON FERRANDO, REY E SENYOR NOSTRE DE INMORTAL MEMORIA. B. CXXIII

[29 gener - 21 febrer 1516]

Com la scriptura sia instrument per la qual les coses passades sien fetes presents als esdevenidors, e perquè no sien meses en oblit, per ser la memoria nostra molt labil e transitoria, ans pugan dar testimoni e lum als esdevenidors del modo e manera que per los passats e presents se son fetes les serimones de semblants sepulturas, com es la devall scrita ; per ço, los honorables mossén Pere Girgós, mossén Luys Gibert, ciutadans ; mossén Joan Bernat de Tamarit, donzell ; mossén Amador Parets, mercader ; e mossén Antoni Miquel, notari, l'any present consellers de la ciutat de Bar-
 10 chinona, digueren a mi, Joan Lorens Calça, notari e scrivá de la casa del rational de la dita Ciutat, que tota la solempnitat de dit aniversari e tots los actes proceits e seguits en aquella fins a la fi, continuás sots degut orde. E yo, dit Joan Lorens Calça, vist y considerat que semblants actes, com a dignes de memoria, per causa de mon offici so tingut continuar, per or-
 15 dinatíó dels dits honorables consellers, he procehit a continuar les dites cosas sots l'orde següent.

Ço es, que quant vench en la present ciutat letra del magnífich mossén Luís Sanchez, thresorer general de la católica magestat del dit senyor rey, dirigida a mossén Barthomeu Ferrer, regent dita thresoreria general en aquest principat de Cathalunya, dimarç, que comtavem XXVIII. del mes de
 25 janer del any MDXVI., y per lo dit mossén Barthomeu Ferrer fou explicada als dits honorables consellers la mala nova de la indisposició de sa altesa, en aquella hora, los dits consellers anaren a la Seu ; e encontinent feren fer una professó entorn la dita Seu ab tots los canonges y clero, ab molta devotió y precaries, per la convalescencia de sa magestat ; y per lo sem-
 30

blant, en la matexa hora, tremeteren los dits consellers llurs verguers per totes les parrochies y monastirs, que fessen pregaries per lurs esglesies per la susdita rahó. En aquel matex dia, los dits honorables consellers, ensemps ab lo parer dels diputats, delliberaren scriure a micer Phelip de Ferreras, regent la cancelleria, residint en Cort, per ço que era ciutadá de la present ciutat, e al protonotari de sa magestat, pregant-los los volguessen certificar del stament de dit senyor rey. E al illustríssimo e reverendíssimo senyor archebisbe de Çaragoça lo mateix. E foren despachadas les letras dels honorables consellers dirigidas als demunt dits en aquel matex dia, e delliberaren que Pere Orsuya, correu de la dita Ciutat, anás ab dites letras a la Cort ; mas per quant los diputats contribuyen en la meytat de la paga de dit correu y les letras lurs no eren expedides, lo dit correu no partí aquell dia.

* Lo dimecres après següent, fonch feta solemne professó per los canonges y clero de la dita Seu, la qual aná a la verge Maria de Pietat ; y en la capella de la sacratissima verge madona sancta Maria de Pietat foren fetes pregaries per la convalescentia del dit senyor rey, y feren lo offici en la sglesia dels Augustins. En aquest dia partí dit Pere Orsuya, correu de la Ciutat, ab tot lo despaix dels dipputats y consellers, a dues hores après mig jorn ; ha de anar ab sinch dias, y tornar ab altres sinch, après de esser despachat ; foran-li donats L. ducats, ço es, xxv. ducats per part dels diputats, e xxv. ducats per part dels consellers.

B. CXXIII v.º

Lo dijous següent, xxxi. de dit mes de janer, fonch feta per lo semblant solemne professó, la qual aná a la sglesia parrochial de Sancta Maria la Mar per rahó de les pregaries dessús dites. En lo mateix dia, stant los dits consellers en la Seu, agueren sentiment com havia passat correu qui venia de la Cort de sa magestat, lo qual havia portades letras a dit mossén Barthomeu Ferrer, y per ço, encontinent, trameteren un verguer a dit mossén Barthomeu Ferrer, perquè de part dels honorables consellers sabés quines noves tenia del stament del senyor rey ; y dit thresorer, per esser indispost y esser les noves tan tristes y amargas, com la publicació de aquellas après ha be mostrat, no las volgué comunicar a dit verguer, ni per la indisposició no pogué venir a comunicar-las a dits consellers ; e axí hi aná poch après mossén Joan Berenguer Aguilar, ciutadá, de part de dits consellers, y sabé per dit Barthomeu Ferrer como lo thresorer general havia scrit a dit mossén Barthomeu Ferrer, que la real y católica magestat, per lo deute que devia a natura, havia retuda la sua ánima, molt catolicament y sancta, a son Creador, en la vila de Madrigalejo del regne de Castella, a xxii. dies del mes de janer del any MDXVI. a [] horas [] ; y feta relatió de les coses dessús dites als honorables consellers, y hagut Consell de alguns promens, per no tenir letra alguna a ells dirigida qui'ls

certificás de dita mort, no's vestiren de dol, levaren-se emperó les samarras que portavan, y anaren tant solament ab los caparons.

Stigueren dits consellers molt admaravellats de alguns catalans curials que no haguessen dat avís ab dit correu a dits consellers de dita mort ; e
 5 com aquells qui zelavan lo be públich vehent-se privats de tant catolich governador e protector com era lo senyor rey, que en gloria sia, de continuo feyen aplegar prohomens, y's aconsellaven sobre les cosas mes necessarias al be públich y deffensió dels poblats en la present ciutat, e açó feren per lo divendres e dissapte següents, no demostrant tristicia alguna al poble ;
 10 proveyen per les sinquantenes, que regoneguessen secretament com estavan aparellats los de les sinquantenes en armas e moltes altres coses necessaries de * que per cert son dignes de molta comendatió y alevança.

B. CXXIIIJ

Diumenge, a III. del mes de febrer, los dits honorables consellers se aplegaren lo deprés dinar a casa de mossén Girgós, conseller en cap, y
 15 allí, ab alguns promens, comunicaren de lo que se havia de fer per ser certificats de la mort de sa altesa, e axí delliberaren fer correu propi al illustríssimo senyor archebisbe de Çaragoça ab les letres de dits consellers, per ser certificats de dita mort. E en aquel mateix dia partí lo correu ab dites letres, a VIII. hores après mig jorn ; havia de anar ab xxx. hores, e ab al-
 20 tres xxx. tornar ; après de esser despachat, donaren-li xv. ducats per bestreta. Dit dia, per que lo Capítol se fatigava de, incessantment, fer pregaries en lo cor de dita Seu, les quals pregaries de part dels honorables consellers se comensaren lo mateix dia que saberen la nova da la indisposició de sa altesa, après de esser feta la professó entorn la Seu, hi era quasi no-
 25 tori a tot lo mon la mort de sa magestat, que alguns particulars se'n eran ya senyalats, ab voluntat de dits consellers, cessaren dites pregaries ya dematí abans de missa.

Dijous, que comtavem VII. del dit mes de febrer, a les tres horas passat mig jorn, arribá lo correu, que era anat al senyor archebisbe de Çaragoça,
 30 lo qual aportá les letres de la sereníssima senyora reyna donya Germana, relictá del senyor rey don Ferrando, de immortal memoria, del excelentíssimo senyor archebisbe y del egregio embaxador Adriano, les quals son del tenor següent :

A los amados nuestros los consellers de la ciutat de Barcelona.

35 La reyna. Amados nuestros : A Nuestro Senyor ha plazido levar para si el rey, mi senyor, que sancta gloria haya, que ha seydo toda nuestra desventura y desolación ; solo nos queda el consuelo de haver seydo su muerte muy católica, bien conformándose con la vida que fizo. Algunas cosas se han de fazer, que su alteza ha mandado por su testamento a los
 40 testamentarios, y specialmente los suffragios de su ánima, sobre lo qual

os scririrá largamente el illustre arçobispo, nuestro muy amado fijo ; sea creydo, y entendet, por nuestro amor, en el buen cumplimiento de todo ello, como de vos se ha de sperar. Data en Madrigallejo, a xxiiii. dias del mes de enero en el anyo de MDXVI. La triste reyna. Climent, protonotario.

5 * A los magníficos y nuestros especiales amigos los consellers de la ciutat de Barcelona. B. cxxiii v.º

Magníficos y nuestros especiales amigos: Con este levador recibimos vuestra carta, y por ella vimos el grand cuydado que teniades de la salud del rey, mi senyor, que Dios tiene en su gloria. Fué su muerte católica y
 10 bien conforme a la vida que fizo, que se debe tener por cierto está en la gloria celestial, que este es el consuelo que para el extremo dolor de su fallecimiento nos queda. Vosotros usastes de vuestro officio, como de prudentes y fidelísimos súbditos de su católica magestat se sperava, faciendo facer devotiones y sacrificios por la salud de su real persona. Agora,
 15 pués Dios lo ha levado para si, rogámosvos muy affectuossamente, que por lo mucho que todos devíamos a su católica magestat viviendo, que agora por su ánima, en lo que vos cabe, fagais facer los suffragios, devotiones y exequias que essa ciudad por sus reyes y príncipes ha acostumbrado loablemente fazer, segund de vosotros se spera ; y screvireis a las otras uni-
 20 versidades y personas a quien convenga, para que hayan de facer otro tanto por la ánima de su alteza, a la qual toda cosa se deve, no solo por el muy buen gobierno que viviendo tuvo de todos sus reynos, mas ahun viniendo a la muerte demostró tener dello no menor cuidado, e a poco antes que falleciese, por ciertas provisiones y por su último testamento, ordenó que
 25 por la indisposición de la reyna donya Juana, mi senyora, el principe don Carlos, mi senyor, sea por ella governador general de todos sus reynos ; y entretanto, que el príncipe, mi senyor, no vendrá o no havrá otramante proveydo, que nos tengamos el mismo poder de governar que su alteza en estos reynos de la corona de Aragón ; y porqué la venida del príncipe, mi
 30 senyor, en estos sus reynos es tan necesaria como podeis considerar, mandó su altesa a sus marmessores y spondaleros, que somos uno dellos, procuremos que estos sus reynos, con la menor costa que podieren, enbien sus embaxadores al invictísimo senyor rey de los romanos y al príncipe, mi senyor, para que solliciten que su venida sea muy presta, segund podrés ver por el
 35 traslado de la cláusula del testamento que con esta vos enviamos ; devés dar ahí toda la diligencia segun que a los dipputados desse principado y del reyno de Valencia havemos scrito, para que se entienda en fazer la dicha embaxada y avisatnos de lo que vos ocurrerá, por que, con la ayuda de Dios, entendemos de obedecer los reales mandamientos, y mirar en quanto
 40 podamos por la quietut y tranquillo vivir de los poblados en estos sus rey-

nos, y senyaladamente por essa ciudad que tanto merece y nos ha obligado con buenas obras. De Çaragoça, a iiii. de febrero del * anyo mil dxxvi. Por algunos buenos respectos se havia differido el despacho de la presente en respuesta de la carta que nos enbiastes con vuestro primer mensagero.

B. cxxv

- 5 Después, esta manyana antes del dia cinco del presente, recebimos la vuestra de iiii. Es mucho de loar vuestra affición y sollicitut, la qual procuraremos de gratificaros en cuanto podamos. A lo que quereis saber como quedan los gobiernos destos reynos, vos respondemos, que los de Castilla, fasta que venga el príncipe, mi senyor, han de estar en gobierno del cardenal arzobispo de Toledo. Los reynos de la corona de Aragón, por la
10 cláusula del testamento que vos enbiamos, vereis lo que su católica magestat, que en gloria sea, dispuso y por otras provisiones mandó, que todos los oficiales mayores y menores estén en sus exercicios, y conforme a esso vos dará el governador una carta del embaxador del príncipe mi senyor,
15 que reside en Castilla. Será bien nos rescrivais de lo que vos parecerá se deva facer. A lo que os plazerá. Don Alfonso de Aragón. Varrachina secretario.

A los magníficos y muy virtuosos senyores los consellers de la ciutat de Barcelona.

- 20 Muy magníficos señores : La confiança que la sereníssima reyna e ilustrísimo príncipe, nuestros senyores, tienen de la innata fidelidad y mucho zelo y affición de todo esse reyno en general, y de vosotros en particular, para todo lo de su servicio y stado por lo que por experiencia se ha visto que haveis fecho con la católica magestat de su señor y padre, que en gloria
25 sea, es tan grande que, placiendo a Nuestro Señor, lo vereis por la grattificación que dello se os fará y en la endreça y bien vuestro. Por el senyor governador sabreis lo que por agora cumple fazerse para el buen gobierno, pacificación y reposo desse dicho reyno fasta tanto que el dicho ilustrísimo príncipe, nuestro senyor, sea venido en estas partes que, plaziendo a Dios, será pronto,
30 y assimismo lo vereis por la cláusula del testamento y provisión que la prefata católica magestat fizo antes de su fin con su acostumbrada prudencia ; pidos, senyores, por merced, de mi parte y de la del dicho ilustrísimo príncipe nuestro senyor, cuyo poder para ello tengo *, vos encargo muy
35 strechamente que acatando a lo que al servicio y stado de sus altezas, como fidelísimos vasallos deveis, y a lo que cumple al bien y reposo de vosotros mismos, sigais y steis con toda promptitud y voluntat a todo lo que para el beneficio público, deffensión y buen stado desse dicho reyno, buena administración de la justicia, y servicio de sus altezas se os dixiere por el
40 dicho senyor arzobispo que la felice venida del dicho ilustrísimo príncipe, nuestro senyor, en estas partes, plaziendo a Dios, será muy presta ; y podeys

B. cxxv v.º

estar bien descansados que proveherá en la deffensión, acrecentamiento y buen gobierno vuestro, como de tan grande y poderoso príncipe y senyor se ha de sperar ; y de lo que en esto sirviéredes, sed, senyores, ciertos que se tendrá por su alteza el recuerdo que es razón para en vuestra endreça, a mas de
 5 lo que cumplireys en ello con vuestra acostumbrada fidelidad. Nuestro Señor luengamente vuestras muy magníficas y muy virtuosas personas conserve como, senyores, desseays. De Guadalupe, el primero de febrero de MDXVI. A lo que señores mandardes cierto. Adrianus, *Decreto*.

Cláusula del último testamento del muy alto, muy católico y muy po-
 10 deroso senyor, el senyor rey don Ferrando de gloriosa recordación.

E por que a nos, como a padre y rey, conviene exortar, amonestar y mandar a la dicha serenísima reyna donya Joana, nuestra primogénita, y al dicho ilustrísimo príncipe don Carlos, su primogénito, nuestro nieto, en lo que es descargo suyo y bien de los reynos y senyorios, y haviendo
 15 tan justa y urgente causa proveher en el buen regimiento y gobierno de aquellos para después de nuestros días, lo que cumple al descargo de la dicha serenísima reyna, la cual, segund todo lo que de ella havemos podido co-
 20 nocer en nuestra vida, sta muy apartada de entender en governación ni regimiento de reynos, ni tiene la disposición para ello que convernía, lo que sabe Nuestro Señor quanto sentimos; y por ser muy necessaria la pro-
 25 visión dello, para el buen stamienio y gobierno de los dichos nuestros reynos y senyorios y de los poblados en aquellos, a nos y a todos nuestros progenitores fidelísimos, de quien es muy justo tengamos mucho recuerdo en nuestro fin para en el bien dellos como en vida lo havemos fecho en lo
 30 que nos ha seydo possible, ahunque no como quisiéramos y éramos tenido con otras grandes occupationes ; y cierto, ya que del impedimiento de la
 * dicha serenísima reyna, nuestra fija primogénita, sentimos la pena como padre, que es de las mas graves que en este mundo se pueden ofrescer, nos parece para en el otro nuestra consciencia staria muy agravada y con mucho
 35 temor si no proviésemos en ello como conviniesse. Por ende, en la meior via y manera que podemos y devemos, dexamos y nombramos por gover-
 40 nador general de todos los dichos reynos y senyorios nuestros al dicho ilustrísimo príncipe don Carlos, nuestro muy caro nieto, para que, en nombre de la dicha serenísima reyna su madre, los gobierne, conserve, rija y administre ; y porqué en el entretanto que el dicho ilustrísimo príncipe viene, por ausencia suya y fasta haverlo el proveydo, no se siga algun
 40 scándalo o inconveniente en los dichos reynos, confiando muy enteramente de la prudentia e integridad del illustre y muy reverendo don Alonso de Aragón, arçobispo de Çaragoça y de Valencia, nuestro muy amado fijo, lugarteniente y capitán general, y del deudo y obligación que tiene al bien

B. cxxvi

público de los dichos reynos, servicio y estado del dicho ilustrísimo príncipe, nuestro caro nieto, nombramos y senyalamos al dicho arzobispo de Çaragoça, nuestro fijø, en nombre del dicho ilustrísimo príncipe para que administre, proveha y gobierne los dichos nuestros reynos de la corona de Aragón fasta tanto que el dicho ilustrísimo príncipe lo proveha, como dicho es, para que el dicho illustre arçobispo faga en el dicho tiempo todas las cosas que el dicho príncipe y governador general podía y devía facer ; para lo qual le damos y conferimos todo el poder necesario con el presente, y para la más próxima venida del dicho ilustrísimo príncipe en estas partes ; por lo que nuestra ánima stará dello descansada, a mas de lo mucho que importa su presentia ; mandamos muy strechamente a los dichos testamentarios que se fallaren presentes el dia de nuestra muerte embien con toda diligentia persona o personas y scrivan al serenísimo rey de los romanos, nuestro hermano, y al dicho ilustrísimo príncipe, nuestro nieto, faciéndole saber nuestro fallescimiento, y lo que les encargamos por este nuestro testamento, que entiendan con toda instancia en que haya luego de venir el dicho ilustrísimo príncipe, por lo mucho que cumple a su stado y al bien de todos los reynos y senyorios su presta venida por la indisposción grande de la dicha serenísima reyna donya Joana, su madre, y a la buena y quieta successión suya, y que quanto mas presta fuere fará mas fruto para todo lo que conviene. Y junctamente, con lo que por esta via se proveherá, entenderán los dichos nuestros testamentarios y marmessores en que los reynos de Aragón, Valencia y principado de Cataluña fagan mensajeros a los dichos serenísimos rey e ilustrísimo príncipe, supplicando e instando su venida, y esto han de despachar con toda presteza, pues vehen quanto es necessaria la venida del dicho ilustrísimo príncipe para el bien dellos ; y por todas las otras vias y * medios que parecieren mejor y más convenientes, procurarán los dichos nuestros testamentarios y marmessores la venida del dicho ilustrísimo príncipe, nuestro nieto, al qual dezimos y amonestamos, como padre, muy strechamente, que no faga mudança alguna para en el gobierno y regimiento de los dichos reynos de las personas del real Consejo y de los oficiales otros que nos sirven en las cosas de las peccunias y cancelleria, y se fallaren tener los dichos officios al tiempo de nuestra muerte, y los otros oficiales que se fallaren proveydos por nos en todos los dichos reynos de la corona de Aragón ; y mas, que no tracte ni negocie las cosas de los dichos reynos sino con personas de los naturales dellos, ni ponga personas strangeras en el consejo ni en el gobierno y otros officios sobre dichos, que cierto satisfaze mucho, y para el bien de la negociación que la entienden y tienen en práctica della y con la naturaleza la facen con mas amor y cura ; y ahun es en grand manera a mucho contentamiento y descanso de los poblados en los dichos reynos, viendo se tractan

B. CXXVI :

los negocios y se gobiernan por naturales de la misma tierra ; y esto, entre las otras cosas, tome de nos como de padre para en qualquier tiempo, que cierto tenemos experiencia dello, y desto specialmente tenga mucho cuydado y cargo de solicitar y instar de nuestra parte al dicho ilustrísimo príncipe los dichos nuestros testamentarios ; y encargamos mucho al dicho ilustrísimo príncipe, tenga en especial cura (allende de lo que es tenido por lo de Dios) de mantener todos los poblados en los dichos reynos en paz y justicia, e mire mucho por ellos y los tracte con mucho amor, como a mucho fidelísimos vasallos y muy buenos servidores que siempre han seydo
 5 nuestros, y ansí se los encomendamos muy caramente, que la misma fidelidad y zelo tenrán con él y no le faltaran a cosa que cumpla a su servicio y stado, que innata les es la fidelidad y honra de sus reyes a la qual nunca faltaron ; y por lo semejante, a los prelados, personas ecclesiásticas, amonestamos atentamente, y a los lugartenientes generales, visoreyes, gobernadores, príncipes, almirantes, duques, marqueses, condes, vizcondes y a los de nuestro
 10 Conseio y Audiencia, y nuestros oficiales, alcaydes, nobles, varones, meznaderos, vervessores, cavalleros, infançones, ciudadanos, burgeses, conseios, oficiales y hombres buenos de cualesquiere siudades, villas e lugares de todos los dichos nuestros reynos y senyorios de la corona de Aragón, aquende y allende el mar, de qualquiere grado o condición que sean, súbditos y vasallos nuestros, dezimos y mandamos, so la fidelitat y acatamiento que nos deven como rey e sennor, poniendo ante si el servicio de Nuestro Señor y lo que cumple al servicio de los dichos reynos y al stado de la dicha nuestra primogénita y nieto, por la grande falta de aquella para gobernar,
 25 *tengan la dicha forma de regimiento y gobernación assí como si por nos en vida, y después nuestros días por la dicha serenísima reyna, nuestra fija, en persona fecho fuesse proveydo y mandado, que con esto cumplen con la fidelidad que a nos y a la dicha nuestra primogénita son tenidos. Supliendo por el presente nuestro testamento en aquesta parte lugar de
 30 epístola y rescripto haviente de nuestro poder real absoluto en la edad del dicho ilustrísimo príncipe, para que, no embargante su menor edad, pueda regir y gobernar luego los dichos reynos y senyorios de la corona de Aragón, visto el buen seso y cordura suya, y assí *nunch pro tunch y e converso* suplimos el defecto de la dicha su menor edad y lo facemos abil e capaz para ello
 35 del dicho nuestro poder real absoluto, del qual queremos usar y usamos para en este caso, considerada la necesidad que hay dello y lo que cumple para el bien y assiento de los dichos reynos y señorios. — Climent, protonotarius.

B. CXXVII

En lo mateix dia de dijous, après de esser legidas les dessús dites letras y clàusula, rebudes per dit correu, los honorables consellers enviaren a
 40 mossén Joan Bernabé Alzina, e mossén Matia Juliá, l'any present obrés,

a pregar lo vicari general del reverendíssim senyor bisbe de Barcelona que pus era certa la infelicitíssima mort del senyor rey, que en gloria sia, fes sonar totes les campanas de la Seu que acostumen sonar per los finats, e açó tres vegades lo dia fins lo dia que's fessen les exequies del dit senyor,
 5 e que proveys e manás, que totes les parrochies de la present ciutat, quant hoyrian sonar les campanas de la Seu sonassen per lo semblant llurs campanas; e per lo semblant, a pregar tots los monastirs, axí de homens com de donas de la present ciutat, e encara aquell de Valldonzella, que totes les hores que sentirian sonar la Seu fessen sonar llurs campanas. E en la
 10 mateixa hora, los dits honorables consellers per llurs vergués feren aplegar per lo mateix dia Consell de trenta; en lo qual aplegat, proposá lo magnífich mossén Pere Girgós, conseller en cap, com en lo mateix dia havien rebudes les letras demunt dites, per les quals los era nottificada la mort del senyor rey, y que ell, absemps ab sos companyons, havian fet aplegar
 15 lo present Consell per poder millor delliberar sobre les exequies y totes aquelles coses que's havien a fer per adiutori e subsidi de la ánima del dit senyor rey, pregant a tot lo Consell en general y a quiscú en particular, sobre les sobredites coses dependents y emergents de aquellas, los volgessen aconsellar.

20 * E entesa per lo Consell la propdita proposició, e oydes les dessús dites letras en lo dit Consell legides, nottificants la mort del excelentíssimo e serenísimo senyor, lo rey don Ferrando, senyor nostre, de immortal memoria, per la qual mort tots los subdits e vassalls seus, e senyaladament los poblats e habitants en dita ciutat, es cosa molt deguda e pertenenent senten
 25 gran dolor y tristicia, per esser stat tan singularíssim e virtuosíssim princep, rey y senyor, y que per la ánima sua sien fets tots los suffragis que pera semblants sepultures de reys aquesta ciutat te loablement acostumat, feu delliberatió e conclusió que per la real ánima del dit senyor rey, que sancta gloria haia, sie fet solempne anniversari y exequies, axí e segons en
 30 semblents exequies e sepultures reals es acostumat fer; e que sie proposat en lo Concell de cent jurats de la dita Ciutat de quin dret se pagaran les despeses per rahó de les dites exequies, anniversari e sepultura fahedores, remetent les dites cosas ab deppendents e emergents de aquellas als dits honorables consellers ab pleníssima potestat¹.

35 Per virtut de la qual delliberatió e pleníssima potestat, los dits honorables consellers feren aplegar, lo divendrés après següent, que comptavem viii. de febrer, alguns promens. E haguts diversos colloquis entre los dits honorables consellers e promens, e vistes algunes sepultures de reys e reynes fetes en la present ciutat, e de anniversaris, axí de reys d'Aragó
 40 morts fora la dita ciutat, fou delliberat per los dits honorables consellers

B. CXXVII v.

¹ *Registre de Deliberacions*, 1515-1516, f. 38.

e promens, que la solemnitat de dit aniversari fos feta en la forma següent.

Ço es, que los honorables consellers, promens, advocats de la Casa, obrés, clavari, los scrivans maior y del rational, verguers dels honorables
 5 concellers, als quals clavari e scrivans se pertany per lurs officis, segons se troba continuat en altres sepultures, y lo syndich y sotsyndich, y encara per alguns bons respectes y perque's trobá conseller mossén Anthoni Miquel, qui es hun dels scrivans jurats de la scrivania maior, fonch delliberat, que tots los dessús dits, y lo discret en Pere Mas, notari, scrivá jurat de
 10 dita scrivania, e lo fill de dit mossén Anthoni Miquel, com ha deservint lo offici de son pare, fossen vestits de dol ; ço es, los honorables consellers, de gramalles de xxiiii^e ; e los promens, obrés, clavari e scrivans maior y del rational, sindich rational, y scrivans jurats demunt dits, de xxii^e ; y los verguers dels honorables consellers, de xviii^e, a cada hu dels quals foren
 15 donades vi. canes de drap per gramalla y caparó, com en temps passat se acostumava dar. E a n'an Pere Orsuya, correu, y a n'Anthoni Ribalta, porter del honorable clavari, foren fets sengles mantos sens cua, ab caparons y carapuças, donant a cada u quatre canas de dit xviii^e.

* Les persones deval scrites foren vestides de dol de part de la dita
 20 Ciutat. B. cxxviii

Mossén Pere Girgós, mossén Luys Gibert, mossén Bernat Joan de Tamarit, mossén Amador Parets, mossén Anthoni Miquel, consellers.

Mossén Joan Bernabé Alzina, mossén Matia Juliá, obrés.

Lo honorable clavari ; scrivá maior ; scrivá del rational ; syndich ; ra-
 25 tional ; sotsyndich ; en Pere Mas, notari, e Antich Miquel, com a regint lo offici de son pare, scrivans jurats del Consell.

Promens : mossén Galceran Strada, mossén Pere Deztorrent, mossén Joan Berenguer Aguilar, mossén Pere Esquerit, mossén Miquel Ros, mossén Joan Pujades, mossén Valentí Gibert, ciutadans ; mossén Francí Vicens,
 30 mercader, mossén Bernat Terré, mossén Antich Almugaver, mossén Galceran de Barbará, mossén Joanot Fivaller, mossén Galceran Oliver, mossén Francí Junyent, donzells ; Gabriel Stanyol, apothecari ; Joan Pereller, fuster.

Advocats de la Casa : micer Hieronym Malet, ciudadá, micer Guerau Guardiola, cavaller.

35 Pere Orsuya, correu ; Anthoni Ribalta, porter del clavari.

Lo mateix dia de divendres, de part dels honorables consellers, fonch feta crida per los lochs acostumats de la dita ciutat a tothom generalment, manant que per lo dit dia de divendres y dissapte següent, tots los qui
 40 tenian botigas e obradors cessassen de parar aquells, ans stiguessen per los dits dias ab les portes tancadas per demostratió de la tristicia y dolor que aquesta ciutat y poblats en ella tenen de la infelicíssima mort del dit se-

nyor rey ¹. * E per lo semblant, los honorables consellers, los dits dias de divendres y dissapte, vingueren a la Casa de la Ciutat, acompanyats de alguns dels demunt dits promens, ab gramalles rossegants y caparons al cap, y stigueren ab les portes tancades per dita rahó.

5 Lo dissapte après següent, que comptavem viii. de feber, après dinar, los dits honorables consellers, acompanyats de alguns promens e officials de la casa, anaren a visitar lo senyor governador de Cathalunya, qui pochs dias havia era arribat de Manresa, y stava algun tant indispost, y per tractar ab ell algunes coses consernents al be y repós de la dita ciutat.

10 Diumenge, immediatament següent, que comptavem x. del demunt dit febrer, los honorables consellers, ia hora tarda, se aplegaren a la Casa de la Ciutat ab copiós nombre de promens, y allí tractaren sobre les coses fahedores en les exequies y en donar orde que's fassa lo capellardent. E axí mateix, tractaren si seria expedient que lo dimarç següent, que lo beneyt
15 dia de madona sancta Eularia, patrona nostra, anassen al offici que's festiva per lo dit dia en la Seu, com eran tinguts, segons sta continuat en lo libre que los honorables consellers tenen de les cerimonies; y per poder millor delliberer de dites coses feren venir a mi, Joan Lorens Calça, notari scrivá de la casa del rational, ab alguns *Libres de Cerimonies, de Sepulturas e*
20 *Anniversaris*, que son custodits en lo archiu del rational, y en presentia d'ells foren per mi legides algunas sepulturas en dits libres continuades, axí de reys com de primogenits, y anniversaris de reys y reynes de Aragó, y senyaladament lo anniversari de la senyora reyna donya Elionor, relictá del senyor rey en Ferrando, de bona memoria, que es lo terç *Libre de Cerimonies*,
25 en carta LXVIII^o, y la sepultura de la senyora reyna dona Violant, relictá del senyor rey en Joan de loable memoria, que es en dit *Libre*, en carta LV. y la sepultura del sereníssimo senyor rey don Joan, pare del senyor rey don Ferrando, de immortal memoria, la qual es continuada en lo present *Libre*, en carta LXXV., y la sepultura del princep don Carlos, la qual es continuada
30 en lo present *Libre*, en carta XVIII., per ço que dites sepultures e anniversaris eran continuats ab maior copiositat de cerimonies que les altres, y era

¹ Aquesta crida està anotada en *Registre d'Ordinacions*, 1510-1518, f. 137 r.^o:

* Per pregaries per la ánima de lo sereníssimo y excellentíssimo senyor rey don Ferrando, senyor nostre.

Ara oiats que notifiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona a tothom generalment, que com per letres de la sereníssima senyora reyna y del excellent y reverendíssimo senyor archabisbe de Çaragossa lo dia prop passat rebudes, ells dits consellers sien stats certificats, que a xxiii. del passat mes de janer, fou placent a nostre senyor Deu appellar al seu sanct regne la ánima del sereníssimo y excellentíssimo senyor rey don Ferrando, senyor nostre, de immortal memoria, cosa de molta amaritud y tristícia a tots los vassalls y subdits seus e signanment als poblats e habitants en aquesta

ciutat, de que es digna cosa los tots fer coses que redunden en sufragi de la sua real ánima e en demostració de la tristícia en que per tal cars aquesta ciutat es constituida. Per tant, los dits honorables consellers pregunyen y exorten e amonesten a tots los poblats, ciutadans e habitants de la dita ciutat que fassen continúes oracions e pregaries a nostre senyor Deu per sufragi de la real ánima del dit rey y senyor nostre, e que per demostració de tanta tristícia per tot lo die present e dos dies après següents tenguen les portes tancades de lurs obredors o botigues, e que cessen de fer palesament lurs acostumats exercicis, com es just e rahonable per lo trespás de tant gloriós y piadós rey y senyor ésser fet.

Fou publicada la present a viii. de febrer, any mdxvi. per en Benet Albert, corredor, ab una trompeta. *

cosa molt rahonable e pertanyent, que axí com en sa vida lo dit senyor ha crescut lo copiós nombre de conquestas y virtuts, exercitades loablement per sos predecessors reys de gloriosa recordació, axí fos fet ab maior compliment lo anniversari fahedor per la ánima de sa real alteza. * E axí, vistes
 5 les dessús dites cosas, delliberaren que per lo sendemá, que era diluns, se fessen venir lo fuster de la Ciutat, y concertassen ab ell de fer lo capellardent lo mes prest que poguessen. E que la anada de sancta Eularia no era expedient per causa de tant gran dolor y tristicia com havia en la ciutat, y no era versemblant que's mesclás ab la grandíssima festivitiat y alegria
 10 per semblant jornada se acostumava degudament celebrar en dita Seu.

Lo diluns següent, que comptavem xi. de febrer, los honorables consellers, volent donar orde que lo capellardent se fassa en la Seu de Barchinona, feren venir Anthoni Gual, fuster, a la Casa de la Ciutat, y ab ell tractaren de fer dit capellardent per lo menys que pogueren, y perquè dit
 15 Antoni Gual demanava lx. lls., no sabent que lo tuguri de dit capellardent fos ja fet y stigués custodit en dita Seu ab alguna altra fusta necessaria a bastir aquell en dita Seu, com aprés foren informats dits consellers per Anthoni Carbonell, fuster de la Seu, e per ço, dits honorables consellers llavors feren preu ab dits Carbonell e Gual, fusters, de dar-los xxv. lls. per lurs
 20 treballs y mans, y alguna fusta necessaria per acabar de bastir-lo en dita Seu. Entés emperó, que lo clavari tingués carrech de avenir-se ab lo Capítol de la Seu, per ço que pretenen que tot es de la Seu ; e axí foren contents. E per lo honorable clavari fou feta avinença ab lo Capítol de la Seu e obrés, que pagant ell dit clavari sinch liuras als obrés, segons era stat apuntat, segons digueren los obrés de la Seu, en la sepultura del rey Felip, per
 25 mossén Perot Miquel, llavors clavari, los obrés donassen lo capellardent que era en dita Seu, pretés esser de la Ciutat, per aquest anniversari present, y que cada vegada que semblant necessitat ocorrega, donant la Ciutat v. lls. als obrés, ells sien tinguts donar-los lo dit capellardent per la necessitat que ocurrerá, per ço que ells lo haian de guardar y conservar ab tot lo necessari pera bastir-lo en dita Seu, en los corredors de la qual de present sta. E per ço fas assí memoria, jo Joan Lorens Calça, que quant se seguís semblent necessitat de la present, no's deu fer preu fet ab los fusters, sino per
 30 jornalls pagar-los per lo bastir de dit capellardent, axí com se feu per Anthoni Carbonell en les exequies de la sereníssima senyora reyna donya Isabell. *Videatur pro concurrenti necessitate*; es en lo any MDV.

* Dimecres aprés següent, xiii. de febrer, los honorables consellers aplegats a Casa de la Ciutat ab alguns promens per dar compliment a dit capellardent, delliberaren que per part de la Ciutat, fossen fets cclxx.
 40 ciris brandonets, quiscú de pes de vi. onces, e viii. brandons, quiscú de pes de iii. lls., tots negres, dels quals lo dia del anniversari fossen possats

B. CXXIX

B. CXXIX v.º

e cremassen, ço es, los CCLXX. brandonets e los v. dels VIII. sobre lo tuguri o capellardent que la dita Ciutat devia fer bastir en dita Seu sobre les graus de sancta Eulària. E los restants III. dels VIII. en los canalobres que son devant l'altar maior.

- 5 Item, que fossen fets cent brandons, tots negres, quiscú de pes de v. lls. qui cremassen baix entorn la tomba o cors present del dit senyor rey lo die del dit aniversari, però que fos feta composició e avinença ab lo regent la segrestia de la Seu a certs nombres dels dits brandons, los quals roman-guessen a la Seu, e los restants fossen cobrats per lo candaler qui'ls faria ;
 10 e axí's seguí que per composició feta, foren donats al regent la sagrestia de la Seu de deu brandons hu, e los restants foren cobrats per lo canda-ler, segons se mostre per los comptes donats per los candalers qui posen en rebuda lo refús.

- Item, fonch deliberat per los dits honorables consellers que attés que
 15 vuy en dia no's trobaven draps d'or ricamats, que emprassen un drap d'or de la segrestia de la Seu, dels que la Ciutat per altres sepultures passades havia dats a la dita Seu, e axí fonch fet ; però, attés, que la dita Ciutat, per diverses sepultures passades, havia manlevat draps a la dita Seu, y no'ls ha-
 20 via donats, ans los devia a dita Seu, fonch feta per ço remissió per la dita Seu a la dita Ciutat per los dits draps, y de nou es stada feta obligació pro-
 pria per lo clavari de la Ciutat per lo preu del drap, que ara ha de dar a dita Seu per lo present aniversari, y per les v. lls. del prestat del ca-
 pellardent.

- E per dar compliment al dit aniversari fonch liurat al honorable mossén
 25 Joan Bastida, clavari de la dita Ciutat, un memorial del tenor següent.

Memorial del honorable mossén Joan Bastida, clavari de la Ciutat, per rahó del aniversari fahedor per part de la Ciutat per lo sereníssimo senyor rey don Ferrando.

- Primerament, que do obre ab acabament que Anthoni Carbonell e Anthoni
 30 Gual, fusters, que han pres carrech de fer lo dit tuguri o capellardent, * me-
 tan mans en fer bastir dit capellardent sobre las graus de la capella de
 sancta Eulària, e sobre grans bigues e jasses e postam, e que y sien fets
 grahons per puïar. E dalt, a forma de lit, que y sien posades posts, e sobre
 35 les posts que y sien posats draps de peus, ço es, los quabriadzembles quatre
 y los draps de taulell del rational, de la scrivania maior y del archiu dels li-
 bres de la Taula, y los dos bancals vells, qui son en la casa del rational. E sobra
 la tomba o forma de lit, que y sien posats draps de ras, axí que la tomba puixa
 star sobra lo dit lit ; e sobre la dita tomba, sie posada tela blanca, manlevada
 del sagristá de la Seu, e sobra aquella sie posat lo drap d'or de brocat, que
 40 la Seu ha promés prestar lo die del aniversari, en los tovallons del qual drap,

enprat del dit sagristá, fassa fer a la viuda Alemanya, a qui los dits consellers han donat carrech de les pintures del capellardent, XIII. senyals sobreposats, ço es, VII. del dit senyor rey e altres VII. de la Ciutat. E fonch feta la empra del dit drap per quant de present no's trobava drap d'or imperial en la ciutat. Emperó, fou promés per los honorables consellers, ab
 5 propria obligatió que lo dit clavari feu, que lo mes prest que será expedient, faran comprar lo dit drap imperial ab tovallons, en los quals haurá XIII. senyals, ab fullatjes d'or fi, ço es, VII. del dit senyor rey, e VII. de la Ciutat; lo qual drap será donat a la sagrestia de la Seu, e per ornament de la esglesia de
 10 aquell.

Item, que, dessús lo dit capellardent o tuguri, sie fet e posat un sobre-
 cell de tela bona, de blau scur, ab un senyal gran al mig, del dit senyor rey,
 e quatre senyals de la Ciutat, ço es, hu en quiscun cantó; en quiscú dels
 quals senyals haie un texell obrat de fulles d'or partit.

Item, que sien posats al entorn del dit sobrecel quatre tovallons de la
 15 dita tela, y que y sien pintats XXXX. senyals, ço es, XX. del dit senyor rey
 e XX. de la Ciutat.

Item, que fassa CCXX. senyals petits de paper, de la Ciutat, per los CVIII.
 brandons.

Item, que fassa VIII. senyals grans, ço es, VIII. de la Ciutat als quatre
 20 cantons de baix, e quatre torretes dalt del dit capell ardent, e hu del senyor
 rey, alt a la cima del dit cimbori.

Item, que lo dit clavari fassa fer al candaler CCLXX. ciris negres, quiscú
 de pes de VI. onces, qui sien posats sobre lo dit tuguri. Item. VIII. ciris
 25 negres, quiscú de pes de III. lliures, ço es, hu alt al mig, e hu en quiscun can-
 tó de dit cimbori, e III. que estiguen en los canalobres dins lo altar maior.
 Item, que d'altra * part fassa fer al dit candaler, o qui li plaurá C. brandons
 de cera groga, ennegrits, quiscú de pes de V. lls., ab un senyal de la Ciutat
 en quiscú, ab paper sobreposat; los quals seran posats a les orles, fahent-ne
 30 tres parts, ço es, una al cap vers lo altar e una a quiscun costat. E fet lo dit
 anniversari per dita avinença, de tots los dits ciris e brandons ne deu roman-
 dre a la Seu lo delme, e la resta que sia tornada al dit candaler.

Item, que sien fets L. ciris petits de cera blanca per la oferta, quiscú
 de pes de VI. onces, que seran liurats als honorables consellers e altres per-
 35 sonas notables qui seran emprades per fer honor al dit anniversari, e als
 quatre canonges qui portaran los bordons; e en quescú sie posat un sisé
 d'argent.

Item, que sien fetes XXXX. lls. de candelas de cera groga, quiscuna va-
 lent dos diners, per ço que sien donades a totes les altres personas axí ho-
 40 mens com dones, ço es, a quiscú una, ab un dobler dels qui's usen vuy
 en dia.

B. CXXX v.º

Item, que haie carrech de comprar los draps per fer les gramalles als honorables consellers e a les personas en lo demunt dit memorial contengudes.

Dissapte, que comptavem xvi. del mes de febrer, del any MDXVI. dematí, los honorables consellers feren fer una crida, notificant a tothom generalment que lo diluns següent, que comptariem XVIII. del dit mes, se celebraria la festa del dit aniversari, dematí a la Seu, y que per ço tothom celebrás la dita festa, cessant de lurs operacions e interessent a la dita celebració¹.

Item, lo mateix dia fonch fet lo memorial següent als honorables mossén Joan Bernabé Alzina, ciutadá, e mossén Matia Juliá, mercader, obrers l'any present de dita Ciutat, per rahó del dit aniversari.

Memorial fet als honorables mossén Joan Bernabé Alzina, e Matia Juliá, obrés, per rahó del aniversari fahedor per lo serenísimo senyor rey don Ferrando, de bona memoria.

E primerament, que los dits obrés, ab gramallas e caperons al cap, pregan al vicari del reverent senyor bisbe, per ço com lo dit senyor no sie present en la * ciutat, ans se tropia en Çaragoça de Aragó, que lo diumenge següent, que comptarem xvii. del dit mes febrer, après dinar e après vespres, e encara en la vesprada, e lo diluns après següent, dematí, fassa sonar les campanas de la Seu e de les esglesies parrochials, e que les sglesias parrochials vengan lo dit dia de diluns en la dita Seu processionalment, ab creu alsada, per alsolre sobre lo dit cors present.

Item, que preguen los monastirs, axí de homens com de dones, e encara aquell de Valldonzella, que quant oyran sonar les campanas de la dita Seu, sonen les lurs campanes, segons es acostumat en semblants anniversaris. E axí mateix, que lo dit dia de diluns per lo matí, quant oyran sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les lurs, e que vinguen processionalment absolre a la Seu sobre lo dit cors present.

¹ Diu el text de la crida, segons *Registre d'Ordinacions*, 1510-1518, f. 138:

« Per les exequies del serenísimo y excellentísimo senyor rey don Ferrando, senyor nostre.

Ara oiats que notifiquen los honorables consellers de la ciutat de Barchinona a tot hom generalment, que com sia deslberat que diluns primer vinent, que comptarem devuyt del present mes de ffebrer, sien fetes y celebrades en la Seu de la dita ciutat les exequies per la ánima del serenísimo senyor rey don Fferrando, senyor nostre, de immortal memoria, y sie molt degut y pertinent los vassalls y subdits ab tanta clemencia tractats per lur senyor, com nosaltres som stats per lo dit senyor rey, sien en tal celebració, e per obres exteriors demostrren lo gran amor y affectió que al dit senyor rey tenien, e que les dites exequies sien fetes e celebrades axí so-

lemnament y complida com per tal e tant poderós princep, rey y senyor se pertany e aquesta ciutat te loablement acostumat. Per tant, los dits honorables consellers, notifiants les dites coses, exorten, preguen e amonesten tots los ciutadans y habitants de la dita ciutat que lo dit dia de diluns primer vinent sien en la dita seu oint devotament lo solemne offici e sermó que en dita Seu seran celebrats, fahent devotes pregaries e oracions a la divina clemencia en suffragi de la ánima del dit rey y senyor nostre, e que tot lo dit die tinguen les portes de lurs obradors tancades abstenint-se de lurs acostumats exercicis, pregant a nostre senyor Deu li placia, per sa acostumada clemencia haver collocada la ánima del dit rey y senyor nostre en la sua sancta gloria de paradís.

Fou publicada la present crida per en Benet Albert ab una trompeta, a xvi. de ffebrer, MDXXVI. »

Item, que preguen lo reverent bisbe de gratia que celebre la missa lo dia del dit aniversari.

Item, que preguen a mestre Pere Joan, de Preycadors, que aquel dia del aniversari, prengue carrech de sermonar.

5 Item, que, lo dia del dit aniversari, los dits obrés, per lo diluns dematí, sien a Casa de la Ciutat per ordenar e acompanyar los dits honorables consellers e altres que aquí seran per rahó del dit aniversari.

E axí mateix, ultra les dites coses, per rahó del dit aniversari, fou fet lo memorial següent als preveras, qui han carrech de la oferta lo dia del dit
10 aniversari.

Memorial fet als venerables mossén Miquel Aymerich del Bosch y de Sallent, mossén Jaume Pol, mossén Jaume Font, mossén Francesch de Masferrer, mossén Jaume Brugera e mossén Barthomeu Molles, preveres beneficiats en la Seu, per rahó de la oferta que han carrech lo die del anni-
15 versari fahedor per part de la Ciutat per lo sereníssimo senyor rey don Ferrando.

Primerament, que'ls ne sie feta una cautela de XVI. lls., x. s. de les quals ne donen al manner de la Seu x. lls. per distribuir-les entre los canonges * e preveres de la Seu lo dia del dit aniversari.

B. CXXXI v.º

20 Item, ne donaran als monjos per tocar los senys, II. lls. III. s.

Item, als honorables consellers, dipputats, oficials, abats, barons, nobles homens de paratge, mercaders honrats, los ciris blanchs, mentre bastaran, ab sis diners en quiscú.

Item, ne donaran als III. canonges, qui portaran los bordons, a quiscú
25 un ciriet blanch, ab un cisé a quiscú.

Item, al reverendíssimo seyor archebisbe de Montreal, y al senyor duch de Cardona, grand condestable d'Aragó, a quiscú un ciri blanch de mija liura, ab mig ducat en quiscú per oferta.

Item, a la senyora comtessa de Trevento un ciri de mija lliura, ab un
30 real, e a la senyora donya Joana, muller del senyor governador, un ciri de III. onces, ab mig real d'argent.

Item, les candelas grogues distribuyran donant a quiscú dels altres, axí homens com dones, per offerir una candela e un ardit.

E lo mateix dia de dissapte, per ço com los primés actes necessaris al
35 dit aniversari son elegir certes personas, les quals, de part de la Ciutat, convidassen prelats, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans e mercaders de la dita ciutat que fossen a la dita sepultura, los honorables consellers feren aplegar Consell de promens, y constituïts en la

casa de xxx., en presentia de dits promens, elegiren e anomenaren les
 persones devall scrïtes, per exequir lo dit acte de convidar, lo diumenge
 immediatament següent, après dinar, anant a cavall per los carrés de la dita
 ciutat, y fahent tocar per les portes dels prelats, barons e altres dessús dits,
 5 y encara al reverendíssimo senyor archebisbe de Tarragona e de Montreal,
 y al senyor duch de Cardona y gran condestable de Aragó, y al senyor
 governador, dipputats de Cathalunna, la senyora comptessa de Trevento,
 la senyora dona Joana de Cardona, muller del dit senyor governador, y los
 consolls de Lotge, per interessar al dit anniversari lo diluns propsegüent,
 10 xviii. del dit mes de febrer, ordenat a fer dit anniversari ; los quals elegits
 e anomenats a dit acte foren los següents.

* Ciutadans: mossén Galceran Strada, mossén Pere Deztorrent, mossén
 Galceran Fivaller, mossén Joan Berenguer Agillar, mossén Pere Esquerit,
 mossén Miquel Ros, mossén Joan Pujades, mossén Valentí Gibert.

15 Mossén Bernat Terré, mossén Antich Almugaver, mossén Joanot Fi-
 valler, mossén Galceran de Barberá, mossén Galceran Oliver, mossén Francí
 Junyent, micer Guerau Guardiola, cavallers.

Dels dits elegits e anomenats per al acte de convidar, quatre anaren,
 après de haver feta la cerca per ciutat, ensemps ab los demunt dits, a convidar
 20 lo senyor governador, al senyor archebisbe de Montreal y al senyor duc de
 Cardona, e foren los següents: mossén Pere Deztorrent, mossén Pere Esquerit,
 ciutadans ; mossén Antich Almugaver, mossén Galceran Barbará, cavallers.

E altres quatre anaren a convidar lo senyor archebisbe de Tarragona
 e foren : mossén Galceran Fivaller, mossén Joan Berenguer Aguilar, ciuta-
 25 dans ; mossén Bernat Terré, mossén Galceran Barbará, cavallers.

E los obrés, acompanyats dels venerables en Raphael Cervera, notari
 e sindich, e d'en Pere Mas, notari, scrivá jurat de la scrivania maior, ana-
 ren a convidar a peu a la senyora comptessa de Trevento, la senyora donna
 Joana de Cardona, muller del senyor governador, los dipputats de Catha-
 30 lunya y los consolls de Lotge.

Diumenge següent, que comptavem xvii. del dit mes de febrer, los ho-
 norables consellers, après dinar abans de la una hora, se aplegaren a la
 Casa de la Ciutat, ensemps ab les * persones eletes per a convidar, les quals
 partiren de dita Casa de la Ciutat, a cavall, e convidaren per la ciutat en
 35 la forma dessusdita. E après de haver fet lo dit convit, feren relatió a
 dits honorables consellers en dita casa atrobats.

E les quatre persones qui anaren a convidar lo senyor governador, lo
 senyor archebisbe de Montreal, e lo senyor duch de Cardona, com dalt es
 dit, feren relatió, que lo senyor governador havia respost, après de haver-lo
 40 convidat, que volia veure lo modo del seure y quin loch tenian los de son
 Consell real.

B. CXXXII

B. CXXXII

E feta dita relació, encontinent los dits honorables consellers feren aplegar Consell de promens, e immediatament aplegats, volgueren, que per mi, Joan Lorens Calça, fossen portats tots los *Libres de Cerimonies*, que son custodits en lo archiu del rational, per veure lo modo del seure del governador en altres anniversaris e sepultures, y per mi foren legides senyaladament la sepultura del senyor rey don Joan, de gloriosa recordació, que es en lo present libre, en carta LXXV., en la qual se troba continuat com lo governador de Catahlunna, que lavors era, convidat per los dits honorables consellers, vench a Casa de la Ciutat, y partint d'allí ab son orde, ço es, dit governador y conseller en cap y lo vicecanceller de dit senyor rey, un cavaller ab un ciudadá, anaren en lo primer trast a la Seu, y allí segueren lo governador ab los consellers, tots sinch, alt al altar maior, a la part dreita ; y lo veguer, ab los dipputats, prengueren l'altra part de dit altar. E oyda la dita forma del seure, fonch deliberat per los honorables consellers que mossén Pere Esquerit e jo, dit Calça, anassem al senyor governador per mostrar-li la dita forma del seure, com stava continuada en lo dit present libre, lo qual me'n portí. E aribats davant en presentia de dit senyor governador, fonch per mi legida, axí com dalt es dit ; la qual oyda per dit governador, e altres persones que foren atrobades en aquella hora ab sa senyoria, dit mossén Pere Esquerit restá ab dit governador, e yo me'n torní a la Casa de la Ciutat, pus havia fet mon offici. Poch après, torná dit mossén Pere Esquerit, e recitá, que la resposta que dit senyor governador li havia feta era que aquella dispositió de seure no's podia tenir ara, per ço com los del Consell real no'y eren en aquell temps com ara, y que ell volia saber com havian de seure los de son Consell real ; feta relació de dita resposta per dit mossén Esquerit, los honorables consellers y promens, haguts primer certs colloquis entre ells sobre lo que debia fer, delliberaren que quatre promens dels qui es trobaven presents en la dita casa anassen a desenganar dit governador, que no mudarien l'orde que trobavan continuat * y que si axí li playa ho digués a dites quatre persones, que foren les següents : mossén Joan Bastida, clavari ; mossén Guerau Durall cavaller ; mossén Pere de Santcliment, mossén Joan Pujades, ciutadans.

B. CXXXIII

Los quals, immediadament, anaren al dit senyor governador de part dels honorables consellers, per dir-li lo que ells havien delliberat ; estigueren be dos horas, o cerca, per persuadir-lo no volgués pervertir l'orde que's trobava continuat en dit libre, lo qual fonch per mi legit, com dalt es dit, per que seria molt perillós en semblant temporada innovar cosas de que's poguessen seguir tants inconvenients e avalots de poble com d'aquesta se podria seguir. E haguda la resposta de dit senyor governador, s'entornaren a la Casa de la Ciutat, ahont eran los consellers y promens aplegats ; feren relació que la resposta de dit governador era que's maravellava molt

de dits consellers, que de semblants cosas no haguessen volgut comunicar ab ell de spay y repós, y no esperar al darrer punt, que era lo sendamá prefixit per celebrar lo dit aniversari, però que pus axí era, lo sendamá que seria diluns, de gran matí, ell faria aplegar son real Consell, e après ell deli-
 5 beraria, lo que hauria de fer, y que torna-sse'n llavors per la resposta. E oyda dita resposta, los honorables consellers, per [que] eran ya dotze horas de la mija nit, pregaren los promens que allí eran, que lo sendamá de bon matí volguessen venir a dita casa, per saber dita resposta y poder deli-berar sobre ella. E axí se'n anaren a llurs casas.

10 Diluns següent, que comptavem XVIII. del dit mes de febrer, los dits honorables consellers, applegats en dita casa ab los dits promens enviaren lo syndich de la Ciutat a casa de dit governador per saber la resposta del que li era stat consultat la nit precedent. E aquella haguda, lo dit sindich feu relatió a dits honorables consellers que dit governador feya de resposta
 15 que ell no deli-berava anar a dit aniversari sens que los de son real Consell no tinguessen lo loch que dignament merexian, ço es, de seura en la part del altar que ell seuré. E oyda dita resposta, los dits honorables consellers e promens, no volent dar loch a semblans cosas, deli-beraren prorrogar lo dit capellardent, e axí no's feu aquel dia.

20 Lo mateix dia de diluns, y encara lo dimarç següent, entrevenint-hi los dipputats de Cathalunya, los dits consellers tractaren ab lo governador sobre lo demunt dit modo de seure dels dits doctors de la real Audiencia, y en aquest medi se esdevench, que stant ya lo dit gover-nador algun tant indispost li * augmentá dita indisposició, en tanta ma-
 25 nera que no podia interessar a dit aniversari. E vista dita indisposició, los honorables consellers deli-beraren, que per lo dijous següent, que comp-tariam XXI. de dit mes de febrer, se celebrás dit aniversari. Dimecres se-güent, que comptavem XX. de dit mes de febrer e any MDXVI., los honorables consellers de matí feren fer crida per los lochs acostumats de dita ciutat,
 30 notificant a tothom generalment que per lo dijous següent, que comp-tariam XXI. de dit mes, se celebraria lo aniversari fahedor per la ánima del sereníssimo senyor rey don Ferrando, de gloriosa recordació ; y que per ço, cessant de lurs operations e negocis familiars, vinguessen a interessar a dit aniversari celebrador en la Seu de Barchinona ¹.

35 Lo mateix dia de dimecres, los obrés tornaren a pregar lo vicari del re-verendíssim senyor bisbe de Barchinona, que fes sonar les campanas de la Seu lo dit dia de dimecres a mig jorn, après vespres, y en la vesprada, y lo dijous següent per lo matí, y que proveys que totes les parrochias sonassen lurs campanes totas aquellias horas quan oyran sonar las cam-

¹ Consta aquesta crida en *Registre d'Ordinacions*, 1510-1518, f. 138. El text és calcat en el de la crida del dia setze, copiada anteriorment.

panas de la Seu, y que lo dijous de matí, quant oyrian tocar la Seu, tocasen per lo semblant lurs campanas, y vengan processionalment a la Seu per absoldre sobre dit cors present.

Item, tornaren a pregar tots los monastirs, axí de homens com de dones, que quant oyrian tocar las campanas de la Seu tocassen lurs campanas, y que lo dijous següent de matí venguessen processionalment a la Seu per absoldre sobre lo dit cors present.

Dijous següent, que comptavem XXI. del dit mes de febrer del any mil DXVI., dia assignat per a celebrar lo dit capellardent, los honorables consellers, stant totes les cosses necessarias a dita celebratió ya en orde, se aplegaren de bon matí a la Casa de la Ciutat, y aquí speraren los convidats que'ls acompanyassen a la Seu, los quals aplegats, partiren de dita casa per anar a la Seu sots l'orde següent.

* Primer trast : Lo illustre e reverendissim senyor archebisbe de Montreal; lo illustre senyor duch de Cardona, grand condestable e almirant de Aragó e capitá general de Cathalunya; mossén lo veguer; mossén Pere Girgós, conseller en cap; don Luys de Centelles; mossén Galceran Strada, ciudadá.

B. CXXXIIIJ

Segon trast : Mossén Luys Gibert, conseller segon; mossén Francesch Pla, mestre rational; lo baró Bellera; lo comandador Ferrer; mossén Pere Joan Vicens.

Terç trast : Mossén Bernat Joan de Tamarit, conseller terç; mossén lo balle; lo comandador Merquet; mossén Bernat Terré, cavaller; mossén Pere Lull, ciudadá.

Quart trast : Mossén Amador Parets, conseller quart; mossén Miquel de Gualbes, mestre rational de Sardenya; mossén Galceran Fivaller, cónsol de Lotge; mossén Joanot de Gualbes, alcalde; mossén Pere Deztorrent, ciudadá.

* Quint trast : Mossén Anthoni Miquel, conseller quint; mossén Barthomeu de Guimerá; mossén Joan Bastida, clavari; mossén Baltasar Romaguera, cónsol; mossén Antich Cornet, alcalde.

B. CXXXIIIJ v.º

E junts a la dita Seu, lo illustre e reverendissim senyor archebisbe de Montreal e lo illustre senyor duch de Cardona, gran condestable y almirant de Aragó y capitá general de Cathalunya, ab lo veguer de Barchinona, honorables consellers, mestre rational, ab los altres demunt dits, prengueren la part dreta del altar maior que es del evangeli.

E los dipputats de Cathalunna, ab mols altres cavallers e ciutadans qui eran ia arribats a dita Seu, prengueren l'altra part esquerra del dit altar.

En lo tuguri o capellardent estava la senyora comptessa de Trevento, la senyora donya Joana de Cardona, muller del senyor governador de Cathalunna, e alguns criats del senyor rey.

E los restants qui acompanyaren los concellers, com son officials de la Casa e altres, seguieren per los grahons de dit tuguri. E hagué aquell dia infinita gent a la Seu.

Digué la missa lo reverent senyor bisbe de gracia don Joan Cardona,
5 al qual fonch donat per caritat de dir dita missa un ducat.

Digué lo sermó mestre Pere Joan, de la orde de Preycadors, al qual per caritat de dit sermó fonch donat 1. ll. XIII. s., que son tres florins corrents.

En lo matí, en lo temps que's deya la missa, venien les parrochies e
10 ordens, unes après altres absolien sobre dit cors present.

* E celebrada dita missa, fonch feta una solemne absolutió, e los dits honorables consellers, ensemps ab tots los altres qui eran anats ab ells a la Seu, ab los caparons vestits, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat ; e d'aquí quiscú se'n aná a dinar a casa sua. E en la vesprada, a despesa de la dita
15 Ciutat, foren desfets los talem e totes les altras cosas qui eren stades fetes per rahó del dit aniversari, fet per lo dit senyor rey don Ferrando, de immortal memoria, *cuius anima et omnium fidelium defunctorum, per misericordiam Dei, sine fine, requiescant in pace. Amen.*

Les messions fetes per part de la Ciutat per rahó del dit aniversari son continuades en lo primer compte de mossén Joan Bastida, clavari de la
20 dita Ciutat, en cartes CCXI., CCXII., CCXIII., CCXIII., CCXV., CCXVI., CCXVII., del primer de mossén Joan Bastida, les quals son en summa DCCCLXXXIII. lls. VIII. s., v.

B. CXXXV

CI

* ASSÍ SERÁ CONTINUADA LA CERIMONIA Y LA RECEPCIÓ FETA AL REVERENDÍSSIMO SENYOR FRAY EGIDIO, DEL ORDE DELS AUGUSTINS, CARDENAL Y LEGAT APOSTOLICH DEL NOSTRE SANCT PARE PAPA LEÓ X^o EN LAS PARTS D'ESPANYA. B. CXXXV v.^o

[12-15 juny, 1518]

Disapte, a XII. del mes de juny, any mil DXVIII., los honorables consellers de la ciutat de Barcelona, en lo matí, reheberen letras del princep e rey nostre senyor, les quals aportá lo reverent e magnific mossén Joan de Albanell, cabiscol de la Seu de dita ciutat, e mossén Galceran Albanell, cavaller gentil hom de la guarda de sa altesa, ab crehença dels dits per als dits honorables consellers, sobre la recepció fahedora per part de la Ciutat al reverendíssimo senyor cardenal e legat apostolich.

El rey. Amados y fieles nuestros: Nuestro muy sancto padre, por cosas que cumplen al estado de la fe xpistiana, embía a nos al reverendíssimo fray Egidi, cardenal, son legado, al qual, así por el cargo que trahe, como por la honra que se deve fazer a la Sede Apostólica, queremos que sea muy bien tractado y recebido y honrrado en todas nuestras tierras e senyorios, al qual dicho cardenal embiamos al venerable y amados nuestros mossén Joan Albanell, chantre de la iglesia de Barchinona, nuestro capellán, e Galcerán Albanell, gentil hombre de nuestra guarda, para que de nuestra parte le visiten y acompañen, e fagan de nuestra parte proveher en todas las cosas que fueren menester para el buen tractamiento del dicho cardenal, segund que les habemos mandado. Por ende, nos vos encargamos y mandamos que en la entrada del dicho reverendíssimo cardenal en esta ciudad, le fagan todo el recibimiento y honrra que a ssemejantes legados apostólicos se acostumbran, que nos vos lo ternemos en muy accepto servicio, segund que de nuestra parte los dichos chantre et Galceran Albanell os dyran. Data en Çaragoça a VII. dias de junio de quinientos y deziocho anyos. Yo el rey. Albornós, secretarius. Vidit Vicecancellarius.

A los amados y fíheles nuestros los jurados de la nuestra ciudad de Barcelona.

Los quals dits mossén Joan et Galceran Albanell, per virtud de la crehença, explicaren a sas magnificencies, de part del senyor rey, com tindrie a servey * que los dits consellers rehebessen al dit senyor legat ab tota aquella honor e reverencia que's acostuman reebre semblants legats cardenals, fahent-ho segons la Ciutat loablement ho te acostumat. E dits honorables consellers feren de resposta que stavan apparellats a fer lo que per sa altesa era manat, e que se aconsellarien del que la Ciutat ha costumata fer, segons las prácticues antigues. E de continent, per sos verguers, faheren aplegar un gran nombre de ciutadans honrats de dita ciutat per aconsellarlos en dita receptió. Estant aplegats en l'ort de la present Casa de la Ciutat, feren cercar les cerimonies passades, acostumades esser fetes per la Ciutat en semblants casos, e digueren a mi, Joan Lorens Calça, notari et scrivá de la casa del racional, ahont son recondits e scorats lo's *Libres de les Cerimonies*, que cercás algunes cerimonies que satisfessen al cars occorrent. E de continent, pusí, yo dit notari, obra per execució, regirant tots los *Libres* de dites *Cerimonies*; e per quant havia lonch temps que semblant cars no's ere seguit, per ço que en l'any MCCCLXXVIII. passá un semblant cardenal, legat apostólich, e los *Libres* de dites *Cerimonies* comensan en l'any CCCLXXXIII., per tant no pogueren haver lum de les cerimonies fetes al dit cardenal qui passá lavors, salvo que's trobá continuat en la scrivania del honorable Consell que la Ciutat, stant en Barchinona, li doná una molt bona collació de confitures e altrás cosas pera menjar et beure nessessaries, venint ell a visitar la dita Casa de la Ciutat; e altres despesas no's trobaven continuadas, e volguerem veure dits honorables consellers la cerimonia feta al sanct pare papa Benet XIII., qui en l'any MCCCCVIII., a XXVIII. de setembre, passá per la present ciutat, venint de les parts de Perpinyá. E legida per mi dit notari aquella, la qual es continuada en lo segon *Libre de Cerimonies*, en cartas LXI., per certs bons respectes tocants en las regalías del dit senyor rey, en los quals, sens exprés manament de sa altesa, no's pot innovar casa alguna, delliberaren que lo rebrien molt honoríficament ab totes les cerimonies degudes a sa reverendíssima senyoria, excepto lo pali, lo qual expressament demanave lo mestre de les cerimonies de sa senyoria, qui era vingut aquí present per esser * cert de la receptió fahedora a dit senyor cardenal y legat apostólich; e dit mestre de les cerimonies replicá, que la cerimonia fahedora en la receptió de dit senyor cardenal estava ya continuada en un libre apellat *Pontificale*, lo qual el aportava ab sí, en lo qual expressament es disposat, que los consellers de les ciutats acostumen de reebre los cardenals apostolichs tremesos per lo Pare Sant en

B. CXXXVI

B. CXXXVI

qualsevulla provincies ab pali al entrant de la porta de la ciutat, ab la professó de la Seu qui hix fins a dita porta, e que per ço sa senyoria volia que's fes lo que allí stava disposat per la Sede Apostólica. E los honorables consellers, vist açó, e oyt sobre lo mateix al reverent cabiscol mossén Joan

5 Albanell, faheren aplegar per lo després dinar altre consell de promens en assaz nombre, y devant dits promens y encara los advocats de la present Casa, legiren dita disposició del *Pontificale*, y sobra aquella tots delliberaren que dits honorables consellers isquessen en sa forma acostumada fora lo Portal Nou, e que per no esser en pràctica de rebre'l ab talem, y per certs

10 respectes tocants a les preheminiencies reals, a les quals, sens exprés manament de aquella, no's pot innovar cosa alguna, no'l podien reebre ab talem, e axí ho delliberaren, he feren relació a dit cabiscol de la delliberació susdita; he dit cabiscol, sabent la intenció de un archebisbe qui ve ab companyia de sa senyoria, dix que no entraria altrament.

15 E dits consellers digueren que ells farien lo que la Ciutat ha acostumat fer, y que altra cosa no podian fer, que seria fer contra lo que eran aconsellats. E fonch replicat per lo dit mestre de les cerimonies, que sa reverendíssima senyoria no entraria en la present ciutat en altra manera sino segons la disposició del *Pontificale*, perque no defraudás las honors de la Sancta

20 Sede Apostólica. E per ço, dits honorables consellers delliberaren enviar al dit reverendíssimo senyor legat dos ciutadans honrrats pera visitar sa senyoria reverendíssima, y pera significar a aquella la molta alegria que dits consellers, per part de tota la ciutat, havien presa en saber que sa reverendíssima senyoria venia a visitar aquesta ciutat, axí per la gran dignitat sua,

25 com encara per las admirables letras e singular virtut que en el resplendien, ab letres de dits honorables consellers de crehença pera ells al dit senyor legat. E foren mossén Joan Bastida e mossén Galcerán Ffivaller, ciutadans qui en los días ça enrrera son stats consellers en cap de la present ciutat.

30 E en lo matex dia proveyiren per sos verguers en convidar los honorables * regent la Vagueria de Barchinona e cónsols de la Lotja e ciutadans he mercaders honrrats de la present ciutat, que demá, que será diumenge, a XIII. del present mes de maig e any MDXVIII., sien a la Casa de la Ciutat, a cavall, a companyar a los honorables consellers a la recepció del dit

35 senyor legat. E en la mateixa hora, faheren fer crida ¹ per VI. trompetes

B. CXXXVII

¹ * Processó per rahó de la entrada del legat.

Ara oiats que notifican los honorables consellers de la ciutat de Barchinona a tothom generalment que com lo reverendísimo en Christ e Senyor lo senyor fra Egidi, per la miseratio divina de la sancta sglesia de Roma cardenal e de la Sede Apostólica legat, lo die de demá, que será diumenge, degue entrar en la dita ciutat, e per la cathólica magestat del rey y princep, nostre senyor, sie scrit e manat als dits honorables consellers que fassen al dit

reverendíssimo senyor cardenal totes aquelles honres y serimonies que a semblants cardenals legats se acostume, e los dits honorables consellers e lo venerable capitol de la Seu de la dita ciutat hagen deliberat que lo dit reverendíssimo senyor cardenal ab sollemne processó sia rebut al portal Nou de la dita ciutat per lo clero de la dita Seu e per los dits honorables consellers, y axí processionament acompanyat, venint dret camí del dit portal Nou fins a la plaça de Sanct Jaume y après fins al

ab les sobrevestes y banderas de la Ciutat, e ab los tabals de la Ciutat, la qual tirá del Portal Nou, venint la via del Augustins, e per lo carrer de Sant Culgat, e per la Boria, e per la Calçateria, per la plaça de Sant Jaume, per la Dipputació fins devant lo portal major de la Seu, notificant a totom
 5 generalment, com lo sendamá, a las quatre oras après dinar, havia de entrar lo reverendíssim senyor cardenal y llegat apostólich, e que quiscú scombrás y regás les carreres de les cases dels dits carrers, y empaliás los enfronts de aquellás bé y honrradament per la susdita rahó.

Diumenge, a XIII. del dit mes de juny, any MDXVIII., de bon matí a
 10 las v. horas del dia après mija nit, los honorables mossén Joan Bastida e mossén Galcerán Fivaller dessús dits, ab letra de crehença de dits honorables consellers per al dit senyor legat, acompanyats de sos scuders y del correu de la Ciutat, y del porter del dit mossén Galceran Fivaller, de present clavari de aquella, ab les cotes que la Ciutat los doná, y de mi,
 15 notari dessusdit, qui hi fuy present en tot, anaren al dit senyor legat, qui per sort era ja vingut a dormir aquella nit a la casa qui es davant la Creu Nova enderrocada, fora del portal Nou. E intrats dins la cambra de sa senyoria, li besaren la ma, e li donaren la susdita letra, la qual per ell legida, explicaren de part de la Ciutat sa embaxada ya dalt posada. E lo dit
 20 senyor legat los rehebé molt amigablement, e'ls respons com los regraciava molt la visita, e que restava promte a tota honor de la dita ciutat, pregant a nostre senyor Deu per la longa conservació del stament y prosperació de aquella. E après, vingueren a parlar de la recepció fahedora, significant a sa senyoria que la Ciutat havia feta diligencia en veura lo
 25 que era en costum fer en semblants recepcions y que per cert no's trobava que palí pogués esser donat a sa senyoria reverendíssima, pus axí era lo costum, si donchs ab manament de sa altesa no era dispost altrement, per ço que tocava a sa magestat disposar y manar de les cosas tocants a les
 30 *sues regalies, y no era en ma dels consellers ni del Consell poder-hi dispensar, sens exprés manament de aquella, y que per ço pregavan a sa senyoria no ho reputás a deserver, pus la voluntad y ánimo era prompte a tota ordinació y manament de sa senyoria. E lo dit senyor reverent respons que ell conexia be lo ánimo y voluntad dels honorables consellers, y que a ell no tocava desposar de la sua recepció, per ço que Sa Santadat li avia dats
 35 ministres per a fer servir les honrres tocants a la Sede Apostólica, y que

B. CXXXVII

palau episcopal, ahont lo dit senyor cardenal posará; per tant, los dits honorables consellers preguen y exor- ten tots los poblats y habitants en la dita ciutat que lo dit dia de demá, après mig jorn, sien en la dita Seu per acompanyar la dita processó fins al dit portal Nou, y après tornant en la dita Seu; y aquells qui tenen lurs cases y habitacions en los carrers e places per hon la dita processó e lo dit reverendíssimo senyor cardenal

deuen passar tinguen ben scombrades, regades y neteiades les carreres, empaliat los enfronts de les dites lurs cases e abitacions, segons pers emblants entrades e serimonies es acostumat fer.

Fonc publicada la present crida a XII. de juny, any mil DXVIII., ab set trompetas e tres parells de tabals per los locs acostumats de la present ciutat. »

(Registre d'Ordinacions, 1510-1519, fol. 174).

parlassen per ço ab lo archebisbe de [] y ab lo mestre de les cerimònies y que ab ells concordassen de dita recepció, que ell restava molt satisfet y content de la dita ciutat, vista la bona voluntat li tenian, la qual los regraciava molt. E axí, dits missatgers li besaren la ma per la des-

5 pedida e lo dit senyor los abraçá y·ls besá a la boca en senyal de amor.

E dits missatgers tornaren a fer relació a mossén Pere Esquerit, conceller en cap, en loch de tots, de la reposta de sa senyoria reverendíssima, y com los remetia al reverendíssim archebisbe y al mestre de cerimònies qui tenian carrech per sa Santedad de dites cerimònies. E axí, après de feta relació, anaren al dit reverendíssim archebisbe per a concertar dita recepció. E après de molts colloquis, fets entre ells, delliberaren, que pus no's trobava altre forma del pali, que sa senyoria reverendíssima, ab protestació de no derogar a les cerimònies de la Sede Apostolica, fora content. E axí concertaren per lo després dinar a les quatre horas.

15 E fet dit apuntament, lo després dinar, en vers les dues hores passat mig jorn, los honorables consellers foren a cavall a la Casa de la Ciutat, acompanyats de alguns promens e altre gent qui·ls acompanyaren, ahont arribaren los honorables regent la Vagueria de Barchinona, e los cónsols de la Lotga, e molts altres ciutadans, qui la nit abans eran stats convidats de part de dits consellers. E axí aplegats, en vers les quatre horas, partiren per son horde de la dita casa, tirant per la plaça de Sant Jaume, per la Calçateria, per la plassa del Blat, per la Boria, per la plaça de la Lana, per la capella den Marcús, per Sant Cugat y los Augustins, per lo carrer del Portal Nou, y pararen devant de la yglesia de nostra senyora dels Socors,

25 fins a saber que la reverendíssima senyoria fos presta per a entrar y la proffessó de la Seu arribada al Portal Nou. E estant aquí dits honorables consellers y cónsols, poc après, arribá lo senyor governador et lo seyor reverendíssim * archebisbe de Monreal, son jermá, acompanyats de molts nobles y cavallers, y tiraren avant vers la Creu Nova, ahont sa senyoria

30 reverendíssima estava en una casa qui es devant dita creu a ma dreta, y estants aquí los dits seyors governador y archebisbe, y essent la professó ja vinguda al Portal Nou, lo senyor reverendíssim cardenal y legat apostolich isqué de dita posada a cavall, ab creu alçada devant, e dos porters a cavall qui anaven devant sa senyoria ; e lo dipputat ecclesiastich mossén

35 Garret, qui isqué ab el qui era dins dita posada, ab los altres deputats junts, ab lo senyor governador, se apartá lo dit diputat e lo dit senyor governador se ajuntá ab sa reverendíssima senyoria e li besá la má, e sa senyoria li besá la galta per bon amor. E après, per lo semblent lo dit senyor archebisbe de Montreal, e a prés los nobles e cavallers ; e sa senyoria tirá avant

40 la via del Portal Nou, anant en mich del senyor governador e reverendíssim archebisbe de Monreal.

B. CXXXVIII

E, sabent los dits consellers que sa senyoria reverendíssima havia cavalcat, tiraren per son orde la via de la Creu Nova, e axí entre la dita sglesia del Socors e la Creu Nova juntaren ab lo dit seyor cardenal qui venia, com dalt apar, en mich del governador he del archebisbe de Monreal, e lo conseller

5 en cap li feu honor e reverencia e li besá la ma e sa senyoria lo abraçá e li besá la galta ; e après, de hu en hu dels altres consellers li besaren la ma, e los altres après. E axí, feta la honor e reverencia susdita, tiraren la via del Portal Nou, anant dit senyor cardenal en mich del governador, a la ma dreta, e del conseller en cap a la ma squerra; après venian lo conseller

10 segon, a la má dreta, e lo archebisbe, ço es, lo hu qui venie ab lo dit cardenal e lo archebisbe de Monreal al mich e mossén Pere Lull a la part squerra ; après venien per los trasts los altres consellers ab ciutadans. Arribats al Portal Nou, lo dit senyor cardenal descavalcá, e agenollat davant a hun sitial li era ya aparellat al dit Portal Nou, defora, exint a la man esquerra,

15 adorá la Vera Creu que li aportá lo reverent cabiscol de la Seu, e après feta dita adoració, torná ha cavalcar. E essent a cavall se ordená la proffesó * de la Seu en la forma e manera següent : que primer anaren los atabalés

20 he trompetes de la Ciutat ; après lo cavall de santa Heularia ; après los ganfanons de la Seu y de las parroquies ; après las creus de la dita Seu, parrochies y del hordens ; après venian los capellans de las parrochies ; après los frares del hordens, per son horde ; après los capellans, beneficiats, canonges de la Seu ab capes ; après venia lo reverendissim senyor bisbe vestit de pontifical ab diaca e sots diaca, e après, venie a cavall, lo qui porta la creu alçada devant dit senyor cardenal ; après los porters de dits

25 senyors cardenal y dels consellers ; après venia lo dit senyor cardenal, en mich del governador, a man dreta, e del conseller en cap, a ma squerra ; après venian los altres consellers per son orde, com dalt es continuat. E axí tiraren per lo carrer amunt qui va als Agustins, e per lo carrer de Sant Culgat, e per la capella den Marcús, e per la plaça de la Lana, per la Boria,

30 per la plaça del Blat, per la Cort, per la Calçeteria, per la plaça de Sent Jaume, per la Diputació e per lo palau episcopal ; e axí tiraren a la Seu, ahont descavalcaren, e lo dit senyor cardenal ab lo governador e los archebisbes e los consellers se'n pujaren alt al altar major de dita Seu, qui estave molt honorificament parat. E agenollat en un sitial rich li havien parat,

35 davant l'altar, cantaren la antífona acostumada en semblants casos, y lo reverendissim bisbe digué una oració acostumada. E dit senyor cardenal legat, après de dita la susdita oració, se levá en peus y digué una oració de santa Eularia « *pro graciaram actione auctoritate* », e dita oració se'n pujá alt al altar y besá en mich de la ara de aquella, y doná la benedictió

40 en la forma acostumada ; y dada la benedictió, lo dit reverent senyor cardenal se'n devallá del altar, y apenas, ab la multitud de la gent, se'n pugué

B. CXXXXVII

anar a cavalcar ; isqué per lo portal de les claustres, y per las Vergens, y allí al portal de les vergens cavalcá, y acompanyat del governador y * dels consellers, y dels archebisbes susdits se'n aná per la Diputació y per los lochs matexos per hont ere vingut al monastir dels Agustins de son horde, ahont li avia aparellada posada ; he arribats allí, los honorables consellers se despediren d'ell y se'n tornaren ben acompanyats dels cónsols de la Lotga, y de mols ciutadans y mercaders honrats a la Casa de la Ciutat, e allí se despediren cada hu per a ses cases.

B. CXXXVIIIJ

Dilluns, a XIII. del dit mes, any MDXVIII., en lo matí, los honorables consellers foren aplegats a la Casa de la Ciutat e feren de continent aplegar Consell ordinari per a deliberar de les despeses fetes ya en la recepció susdita del dit senyor legat. e encare sobre algunes coses pensades per lo dit senyor legat, lo qual aplegat, proposá mossén Francesch Sent Just, conseller, en lo verger de dita casa.

E entesa per lo present Consell la proposició per los honorables consellers en aquella feta sobre la recepció per los dits honorables consellers, acompanyats per lo honorable regent la Vegueria, cónsols de la Lotga y molts altres notable gent de la dita ciutat feta del reverendíssim senyor lo senyor fra Egidi, de la santa sglesia romana cardenal e legat apostolich en los regnes de Spanya per la santidat de nostre Sant Pare, Papa Leo X^o tramés a la magestat del rey e princep nostre senyor, qui de present es en la ciutat de Çaragoça, la qual recepció del dit reverendíssim senyor cardenal e legat apostolich fou feta per los dits honorables consellers fora'l Portal Nou de la dita ciutat, y après acompanyant aquell per la solemne professó de tot lo clero y ecclesiásticas personas, axí de la Seu com de les altres esglesias parrochials y orde de la dita ciutat, qui ab lurs creus y ganfanons vingueren fins al dit Portal Nou per reebre per lo semblant * aquell fins a la dita Seu, y feta per lo dit senyor cardenal y legat apostólich oració y dada benedictió en la dita Seu, tornant acompanyar aquell fins al monastir dels Agustins de la dita ciutat, en la qual lis era etada aparellada posada per esser ell de aquell orde, y sobre les despeses per dita rahó fetes, axí en les trompetes y tabals, que lo dissapte propassat faheren crida de la intrada, y après en la dita intrada acompanyaren la dita professó, com altres, y encare sobre lo pensament hagut per los dits honorables consellers que si lo reverendíssim cardenal y legat apostólich vindria per veure la present casa del consell per servey del dit rey y princep nostre senyor, y per honor y reputació de la dita ciutat, li sia feta alguna collació de confitures y altres coses a despeses de la Ciutat, segons se troba en lo passat esser acostumat per aquella, o si lo reverendíssim senyor cardenal no vindrá veure la dita casa, li sie fet algun servey ho present de algunes coses de mengar y beure.

B. CXXXVIIIJ v.º

Lo dit Consell, oydes les letres del rey y princep nostre senyor sobre la recepció del dit reverendíssim seyor cardenal als dits honorables consellers dirigides y en lo dit Consell legides, havent totes les coses despeses per los dits honorables consellers, cerca la dita recepció, fins
 5 ací fetes per bones y ben fetes, lohant y approbant aquellas, feu delliberació y conclusió que al dit reverendíssimo senyor cardenal, en nom per part de la dita Ciutat, sie fet sevey he present de algunes coses de manjar y beure, segons será vist als dits honorables consellers, pux les despeses per aquell fahedores no exedescan mes avant de L. ho LX. lls., y que après
 10 sie posat en lo Consell de cent jurats de quin dret pagaran les L. o LX. lls. y les altres despeses per dita recepció fetes, axí empero que encara que lo dit senyor cardenal vinguen en la dita * y present casa no li sie feta collació y altre servey remetent la executió de les coses als dits honorables consellers.

B. CXXXX

15 Per virtud de la qual delliberació provehiren dits honorables consellers que s'entengués en comprar algunas cosas necessaries per al mengar y beure per fer present de aquellas lo dit senyor cardenal lo dimars següent de bon matí.

E en lo mateix dia de dilluns, après dinar, los dits honorables consellers
 20 ajustats a la present Casa de la Ciutat, y aguda ya per lo sotsindich de la Ciutat resposta de la disposició que sa senyoria donave pera la vista, anaren acompanyats de sos promens honrrats de aquesta ciutat y de alguns officials de la present Casa al monastir dels Augustins, y, feta oració en la yglesia, entraren al apartament ahont posava sa senyoria reverendíssima,
 25 qui es al entrant del pati qui va a les claustres a man dreta, e entraren a la cambra ahont stava sa senyoria reverendíssima, feta la reverencia pertanyent, hagueren algun colloqui ab aquella per modo de visita, e poch après demanada licencia ab la honor e condecet se despediren de sa reverendíssima senyoria e se'n tornaren per son horde a la Casa de la Ciutat.

30 Dimarts, a xv. de dit mes, any MDXVIII., los honorables consells, de bon matí, foren a Casa de la Ciutat per a trametre lo present al senyor cardenal e axí ho ordenaren que anás del modo següent. Anave sis trompetas de la Ciutat, ab les sobrevestes de aquella; après anaven una percha de dos parells de pagós, he quatre parells de capons, après altre percha de
 35 capons, après una percha de gallinas, après altre percha de pollastres, après una percha de moltons morts y scorchats, après una percha de cabrits, après dos homens ab XII. antorchas e XXVIII. velas, après un home ab un paner de sucre fi en panets xiquets, après venia una mula ab una sarria plena de oques y de anades, après dos animals * carregats de dos vedells
 40 morts y scorchats, après venien una càrrega de vi vermell, una càrrega de vi cleret, huna càrrega de vi groch, mitja càrrega malvasia y mitja càrrega

B. CXXXX v

trobat en sinch bisties, après venien quatre animals carregats de sivada y ordi, que havia **XXIII.** quarteras. E axí per son horde anaren al dit monastir dels Augustins ; y perquè lo senyor cardenal volie cavalcar per anar a la Seu a donar la benedictió, lo present fonch detengut en lo pati de dit

5 monastir, e lo sotsindich pujá alt a dit senyor cardenal per a supplicar a sa senyoria reverendíssima, de part de la Ciutat, que acceptasse lo dit present que aquella li feya en senyal de la molta voluntad li tenia, y no mirás la poquedat de aquell al respecte de son gran merexer, restant prompte a tota ordinació y manament de sa reverendíssima senyoria ; la qual respós, que

10 ella tenia molt be coneguda la voluntad de la Ciutat, e que li regraciava molt aquell, que era molt gran cosa y be conforme a la gran magnificensia de aquella ciutat, y que restava sempre prompte a tota honor de la dita ciutat, pregant a nostre senyor Deu per la conservació y augment de aquella, e axí cavalcá y tirá la via de la Seu, acompanyat del arquebisbe de Mont-

15 real y de molts altres cavallers ; e lo majordom de sa reverendíssima senyoria digué a hun frare que recollís lo present de la Ciutat, e axí fonch fet ; e restaren allí los sachs de la civada y ordi y los barrals de vi y las perxas de la volateria y totes les altres coses ab que dit present venie, exepto les besties que eren logadas.

20 E los honorables consellers, après de esser partit lo susdit present al dit monastir, partiren de Casa de la Ciutat la via de la Seu, acompanyats de alguns ciutadans e de altre gent.

CII

[VISITA A LA CASA DE LA CIUTAT DEL VESCOMTE DE CABRERA, ALMIRALL
DE CASTELLA.]

[2 gener 1519]

- 5 * Diumenge, a II. del mes de janer, any mil DXVIII., los honorables B. CXXXXI
consellers, per ço que lo illustre senyor almirant de Castella, vezcompte de
Cabrera, havia de comunicar ab ells, se ajustaran a la casa de xxx. de la
present Casa, ahont arribá lo dit senyor en companya del dit reverendissim
senyor archebisbe de Montreal, y esssent arribats a la dita casa de xxx.,
10 los dits consellers foren a la porta y els reheberen ab la honor pertinent
e anaren a seure sots l'orde seguent : que lo dit senyor almirant segué al
mig, al recó ahont se acostuma seure lo conseller en cap, perquè lo reveren-
dissim archebisbe usá de cortesia ab ell, y se assegué a la part dreta de dit
almirant, y lo honorable conseller en cap a la part squerra, y los altres con-
15 sellers per son orde, y axí asseguts comunicaren lo necessari.

Es posat assí per memoria, perquè axí han ordenat los honorables con-
sellers. No l'anaren a visitar ni menys li isqueren a reebre'l.

CIII

* ORDINACIÓ E FORMA DE LA FESTA E CERIMONIA FETA PER LA CIUTAT DE BARCHINONA AL ILLUSTRÍSSIMO SENYOR REY DON CARLOS, NET DEL ILLUSTRÍSSIMO DON FERRANDO, REY DE ARAGÓ DE GLORIOSA MEMORIA. B. CXXXXII

[27 gener-17 març 1519]

5 Dijous, que comptavem a xxvii. del mes de jener, any mil dxviii., los honorables consellers de la present ciutat de Barchinona reberen letra del sindich de la dita ciutat, que era stat tramés a la magestat del dit senyor
10 rey don Carlos a la ciutat de Çaragoça de Aragó, per ço que los aragonesos l'avian jurat per rey, e ell los celebrava Corts generals en dita ciutat de Çaragoça, ab la qual letra los feya avís, com lo dit senyor rey partí de la dita ciutat de Çaragoça per venir ací lo dilluns proppassat, que comptavem a
15 xxiiii. del dit mes de jener, any demunt dit, e ja ans de haver rebuda la dita letra, per letras que ja havian rebudes de la dita magestat de la sua benaventurada vinguda e per prepparar les coses necessaries e acostumades fer per la present ciutat, los dits honorables consellers, precehint delliberació de c. jurats ¹, celebrat a [x] del mes de agost del any proppassat mil dxviii.,

¹ Copiem el tex contingut en el *Registre de Deliberacions*, 1518-1519, fol. 68 v.º:

• Primerament, en les festivitats, serimonies, alegries y servey de argent fahedors per la nova vinguda del rey e princep nostre senyor, de la qual los dits honorables consellers, per letres del syndic de la dita Ciutat qui es present en ia Cort de sa altesa en la ciutat de Ceragossa, son avisats ha de esser dins breus dies [en la present ciutat, e] com sia la primera vegada que será vengut en la present ciutat, segons aquesta ciutat en lo passat loablement te acostumat fer per sos reys y princeps la primera vegada que venen en la dita ciutat, lo dit Consell, attenant esser de loable práctica y costum de la dita ciutat que quant los reys, reynes e princeps lurs novament venen en la dita ciutat, per demostració de la alegria que los poblats y habitants en aquella tenen de lur novella y beneventurada vinguda, son fetes per la dita ciutat moltes festivitats, alegries y serimonies, e axí matex los es fet servey o donatiu de dos cents marchs de argent obrat y deurat, e si de tots los altres reys passats aquesta ciutat ha acostumat y acostume fer dites coses,

molt mes es degut sie fet per la prefeta magestat del rey e princep nostre senyor, com sie maior senyor y de maior imperi e senyoria que jamás sie stat rey algú de Aragó, e axí es de necessitat que per sa vinguda sie mostrada maior contentació y alegria que en lo passat sie acostumat; per tant et alias, lo dit e present Consell de cent jurats feu delliberació e conclusió que per la dita novella vinguda del rey e princep nostre senyor sien fetes alimares y les altres coses acostumades los dies de les entrades de altres reys y princeps, dosser y pali a coneguda dels dits honorables consellers y Consell ordinari presents y sdevenidors, y après sien fetes los castells y entremesos y servey de cc. marchs de argent obrat y deurat, segons es acostumat, y que los dist honorables consellers se puxen fer forradures en les ales de les çamarres, de carmesí o altre ceda que volran, pues no sie alt y baix, però que no sie feta collació a sa altesa, encare que en lo passat sie acostumat, y per lo semblant sien fetes justes per la dita ciutat segons en lo passat es acostumat, remettent e comettent lo dit e present Consell de cent jurats la ordinació, composició y execució de

faheren fer un gran cadafal en la plaça de Framenors, devant la casa de Muncada, en la forma acostumada, lo qual per los jornals assolas ensemps ab la portalade de sant Anthoni fonch donat a esquerada al senyor n'Antoni Gual, fuster de la Ciutat, per preu de xxxv. lls. barcelonessas, per ço que
 5 se trobá fer dita esquerada per manco preu que los altres fusters, e axí matex faheran envalar la plaça de Framenós fins casi a mitja plaça ab diverses antenes qui foren dreçades a la dita plaça per tenir los draps de la dita envelada.

E venint lo senyor rey de les parts de Aragó, dret camí, arribá a la vila de
 10 Molin de Reig, qui es a dues leguas de la present ciutat, ahont arribá lo dia de dilluns, que comptavem a vii. del mes de febrer, any susdit. Estech en dita vila fins al dilluns següent, que comptavem a xiiii. del dit mes de febrer, a causa que los honorables consellers sentint que sa magestat volia jurar en lo pla de Framenós, ahont es acostumat fer lo jurament lo dia de la entrada per
 15 salvetat dels privilegis, * usos e consetuts atorgats a la present ciutat e territori de aquella, com a conregnant ab la sereníssima reyna dona Juana sa mare, entenia a dissentir a dit jurament per via de suplicació en scrits. E per que los tractadors de part de sa magestat no volien consentir a dit
 20 dissentiment, per tant dits honorables consellers hagueren diversos colloquis y parers de doctors, per saber si perjudicaria la presentia dels consellers en dita jura, sens dissentir a aquella per via de suplicació. E seguí per lo dimenge, que comptaven a xiii. del present mes de febrer, que lo reverendíssim senyor cardenal de Tortosa vench a la present Casa de la Ciutat y comunicá ab dits honorables consellers sobre dita jura, dihent que, per
 25 via de dret, no trobava que fos perjudicial aquella ley que diu, «*qui tacet consentire videtur*», per ço que los doctós y fan exceptió *in casu qui agitur de vasallo ad dominum quare ob revereciam taciturnitas vasalli domino*

B. CXXXXII

totes les coses dessusdites ab incidents, deppendents y emergents de aquelles als dits honorables consellers y Consell ordinari presents y sdevenidors. E mes avant, per quant per relació dels dits honorables consellers en lo present Consell feta, ha constatat y consta al dit Consell que ab les luicions y reductions per los dits honorables consellers y clavari de la dita Ciutat lo present any de lur regiment fetes dels censals carregats sobre lo dret extraordinari de la farina, los quals per la major part eren stats venuts per los clavaris passats a rahó o for de xx.ª per mil, e de present stan a xxv.ª per mil, lo dit dret ha disminuít en sur de ccl. lls. dels carrechs que primer feyha, per tant e altrament lo dit e present Consell de cent jurats, loant, aprovant e confirmant tot ço e quant per los dits honorables consellers y clavari es stat fet circa les dites luicions e reductions de censals y encare les manleutes dels censals per lo dit clavari fetes al dit for de xxv.ª per mil per luir e quitar los dits censals de xx.ª per mil. a aquells qui no han volgut reduir al dit for de xxv.ª per mil, feu delliberació y conclusió que totes les dites despeses per causa de les dites festivitats, festes, serimonies, alegries e servey de argent

e altres coses dessús deliberades se havian a fer, sien pagades de les peccunies procehínts del dit dret extraordinari de la farina, fermant syndicat al honorable clavari de la dita Ciutat present y sdevenidor, ab auctoritat y decret del honorable regent la Vegueria de Barchinona, ab poder de vendre qualsevol censals morts, carta de gracia de reebre aquells mijançant, a for de xxv. per mil, o altre que millor porá, per indemnitat de la dita ciutat fins en aquelles quantitats de peccunia que seran mester axí per execució de les coses dessusdites com encara per luir y quitar los censals si alguns ni resten carregats sobre lo dit dret extraordinari de la farina, a rahó o for de xx.ª per mil y de fermar les cartes necessaries, axí, per les dites manleutes fahedores com encare per les manleutes dessusdites, fetes y fahedores per luició dels dits censals de xx.ª per mil, ab special obligació del dit dret extraordinari de la farina y general obligació de tots los altres drets y bens de la dita ciutat, ab scriptura de terç y altres cláusules en semblants contractes acostumades posar. »

El dia 18 d'agost del mateix any, fou tingut concell ordinari i següiren les deliberacions sobre el fet de la

loquente in presentia eius non nocet. E que será grand servey de sa magestat que no parassen en aqueix punt. E axí dits honorables consellers se reposaren molt ab lo parer del dit senyor cardenal, que ere conforme al parer de molts altres doctors. Segué lo dit senyor cardenal en la casa de xxx.
 5 en aquesta manera, ço es, dit senyor al recó ahont acostuma lo conseller en cap, a la part dreta lo senyor archebisbe de Tarragona, que venia ab ell, y a la part squerra mossén Carles Bellafilla, conseller segon, per indisposició del conseller en cap ; y los altres consellers, per son orde, isqueren-li a reebre'l fins a la porta de dita casa, e axí mateix lo tornaren acompanyar
 10 fins allí.

E ans de la entrada del dit senyor, los honorables consellers, seguint lo bon costum e prátiga antigada de la dita Ciutat, en companyia del veguer, cónsols de la Lotga e de alguns promens de tots estaments, per fer reverencia e besar la ma al dit senyor ajustats a la Casa de la Ciutat, partiren
 15 de la dita casa a cavall, exint fora la ciutat fins a l'albareda qui es pasada la riera de Sants, e allí saberen com lo dit senyor rey era ja vers Prohençana, qui estava bornajant lo cavall que cavalcave, sperant dits consellers, per ço que ere avisat, que allí dits consellers acostumaven de rebre son rey e senyor, dits honorables consellers cuytaren de anar allà hont lo dit
 20 senyor ere en la forma següent. Ço es, que's meteran devant primer los verguers dels cónsols ; après los vergués dels dits honorables consellers ; après lo honorable veguer ab lo conseller en cap e mossén Pere Girgós, ciudadá ; après lo conseller segon ab mossén Pere Lull ; après lo conseller terç e mossén Miquel Setantí ; après lo conseller quart ab lo cónsol ciudadá e lo sindich
 25 de Perpinyá e mossén Juan Bastida, ciudadá de Barchinona ; après lo quint conseller ab mossén Galceran Fivaller e lo cónsol merchader ; e après molts ciutadans, merchaders, artistes e menestrals. E axí en lo dit horde se encon-

vinguda de l'emperadriu, segons consta al f. 69 del mateix *Registre* :

« Primerament, en les alimares, castells y entremesos fahedors per demostració de la jocunditat y alegria que los poblats y habitants en la dita ciutat senten de la novella y beneventurada vinguda que la magestat del rey e princep, nostre senyor, dins breus dies se spera fer en la dita ciutat dossier, pali, cadafal cobert de draps, la composició, ordinació y execució dels quals castells y entremesos y altres coses dessusdites per lo Consell de cent jurats celebrat a x. del present mes de agost son stades remeses als dits honorables consellers y al present Consell, y sobre lo pensament hagut per los dits honorables consellers que per la dita rahó fossen fets los x. castells següents, ço es, Infern, Paradís, lo Juy, Assenció, sancta Cateryna y sanct Joan, los Sancts Pares, Adam y Eva, Bellem o los Reys y sanct Gem, y sien fetes sobrevestes y banderes noves als juglars y trompetes de la dita Ciutat. Los dits honorables consellers y Consell feren delliberació e conclusió que los dits x. castells sien posats en orda y a punt, y sien fets per la dita novella y beneventurada vinguda del rey e princep, nos-

tre senyor, après que sa altesa sie arribat dins la dita ciutat, la jornada que per los dits honorables consellers será apunctat ab lo Capítol de la Seu de dita ciutat per respecte de la processó que lo dit die se havia de fer axí com en lo dia de festa de Corpus e per semblants entrades de reys y reynes e princeps se acostuma fer y que los dits honorables consellers hagen potestat de variar e mudar los dits castells en altres que a ells seran millor vists, pus no excedexan lo nombre de x. castells ; e per lo semblant sien comprats los dits dossier y pali y sia fet lo cadafal cobert de draps en lo pla de Framenors y altres coses acostumades fer per la dita ciutat los dies de semblants entrades de reys o reynes e princeps en la dita ciutat segons per lo dit Consell de cent jurats es stal deliberat, y que per rahó de la dita processó y entrada sien fetes sobrevestes y banderes noves als juglars y trompetas qui acompanyaran la dita processó y entrada y los tabals de la dita ciutat sien reperats y adobats, remetent la execució de totes les dites coses y lo que mes avant per aquelles se havia de fer als dits honorables consellers. »

traren ab lo dit senyor poch après de Prohençana, qui venia ab capa de brocad, portand guió devant sa magestat. E de continent que lo dit senyor vahé los dits consellers en companyia dels demunt dits, axí com era a cavall, sens descavalcar, primer lo honorable vaguer, après lo conseller
 5 en cap e après tots los altres, per lur horde, se acostaren al dit senyor; e inclinats fins als colls de les mules, besaren la ma del dit senyor; e feta reverencia e besada la ma * al dit senyor, se'n vingueren ab lo dit senyor fins al dit monestir de Valldonzella, acompanyant-lo fins al pati del dit monestir ahont isqué la proffessó del dit monestir per a rebre lo
 10 dit senyor.

E axí, dilluns, que comptavem a XIII. del present mes, arribá lo dit senyor en dit monestir de Valldonzella hon atardá, lo qual monestir fou per la abadessa del dit monestir ampaliat e mes en bell horda; e allí lo dit senyor reposá aquella nit.

15 E per que era hora tarda, fonch provehit que aquelles c. antorchas, qui eran aparelladas per rahó de la entrada susdita, fossen a la Creu Cuberta; e axí fonch fet, que's meteran devant les antorches del senyor rey, e acompanyaren lo senyor rey fins a dit monastir, e après se meteran devant los honorables consellers qui's desaplegaren a Casa de la Ciutat de hont heren
 20 partits; e foren los qui aportaren les antorches menestrals y jovent de las confrarias, e fonch-los dat lo que ere acostumat; e fonch provehit per los honorables [consellers] e obrés de la present Ciutat que per rahó de la vinguda lo dit senyor en dit monestir, lo mestre de la artilleria, per demostrar la gran alegria que aquesta ciutat sent de la benaventurada vinguda de dit senyor,
 25 tingués la artilleria de la ciutat, ab copia de mascles, a punt en orde per a festivar dita vinguda; e axí fonch fet, que essent lo dit senyor a la Creu Cuberta, comenssá a desparar huns quants canons grossos e alguns mascles, e après, arribant a Valldonzella, despará tots los altres, que fonch cosa molt be consertada, e paregué be als miradors. E per aquella nit e per les
 30 dues altres següents, foren fetes grans alimares per tota la ciutat ab balls y falles per les places, que era gran demostració de jucunditat. E lo dit senyor entrá après de sopar en la ciutat a mirar les alimares.

E en la matexa nit, essent tornats los dits honorables consellers a la Casa de la Ciutat per a desaplegar-se e tornar-se'n a ses cases, sabent que totes
 35 les coses necesaries per la benaventurada entrada del dit senyor eren prestes, digueren a mi, dit Juan Lorens Calça, notari e scrivá dessús dit, que digués de part de dits honorables consellers al magnific micer Anthoni Augustí, vicecanceller del dit senyor, que per al sendemá, qui ere dimars, que comptavem a xv. del present mes, sa magestat poria entrar en la present ciutat.
 40 y que apuntás la hora que plagués a * dit senyor entrar a dita ciutat. E axí fonch dit per mi a dit magnific vicecanceller, lo qual de bon matí

B. CXXXXII

B. CXXXXII

parlá ab dit senyor, e apuntá hora de mig jorn del dia de dimars per a dita entrada.

E per la beneventurada vinguda del dit senyor e per be festivar aquella, los dits honorables consellers, feren fer crida ¹ per la ciutat hordonant e pregant a tothom generalment, que tres jorns fessen festa sens obrir o metre obradors, e fessen alimares als vespres, e que tothom escombrás e ampaliás los fronts de les cases, per hont lo dit senyor devia passar.

E per semblant, los dits honorables consellers, per dar horde en les cosas necessaries per lurs verguers, tremeteran a convidar molts notables ciutadans, mercaders, artistes y menestrals, que fossen lo dit dia de dimars e en la dita Casa de la Ciutat, a cavall, per acompanyar los dits consellers fins al Portal de sant Anthoni, ahont stava aparellada la grua ab lo cel, com devall aparrá mes largament.

E no resmenys, los honorables consellers ordonaren e faheren memorial de les persones qui devien entrevenir e esser hordonades en destruar lo cavall del dit senyor, e portar los bordons del pali e cordons, per fer la volta acostumada en semblants entrades, ço es del portal fins al cadafal que per part de la Ciutat era stat fet en lo pla de Framenós per lo jurament, e de dit cadafal fins a la Seu; e foren los següents.

¹ El text de la crida, consta en *Registre d'Ordinacions*, 1510-1518, f. 188, diu:

• Per rahó de la entrada del rey nostre senyor.

Ara oiats que us notifiquen los honorables consellers de la Ciutat de Barchinona a tothom generalment que la magestat del rey e princep don Carles, nostre senyor, ha deliberat lo dia present, a les onze horas ans de mig-jorn, entrar en la dita ciutat, e será la entrada de sa altesa per lo Portal de Sanct Anthoni e per lo carrer del Hospital fins al portal de Sancta Creu, e Rambla avall girará per lo dormidor dels Frares Menors e puirará sobre lo cadafal que es stat fet en la plaça devant lo dit monastir dels Frares Menors; e allí lo dit senyor sollempnament jurará e confirmará los privilegis e libertats de la dita ciutat e totes les altres coses que per los sereníssims reys de Aragó e comtes de Barchinona, progenitors y predecessors seus de digna recordació, son acostumats jurar; e allí mateix, devant lo dit senyor passaran los officis e confreres de la dita ciutat ab lurs panons e banderes, faents a sa magestat las submissions y reverencia a sa magestat pertanyents; e devallant del dit cadafal, lo dit senyor cavalcará e irá per lo carrer Ampla tot dret, girant per la via dels Cambis, passará devant la sglesia de Sancta Maria de la Mar, faent la volta del Born, e irá per lo carrer de Montcada; e passant per la capella den Marcús, tirarà Boria amunt, e devant la plaça del Palau real, per lo carrer dels Speciers, yrá tot dret a la plaça de Sanct Jaume, e de aquí girará per devant la Deputació fins a la porta del palau episcopal, ahont sa altesa descavalcará e será rebut per lo clero de la Seu processionalment, e entrarà en la dita Seu; y exint de aquella tornarà la via del palau episcopal, e per devant la Deputació a la plaça de Sanct Jaume, e per devant la Casa de la Ciutat e per lo carrer del Regomir fins al carrer Ample, de ont girará a la casa del reverendíssim archabisbe de Tarra-

gona, aont es apparellada possada per a sa real persona, E com per lo Consell de cent jurats sie stat deliberat que per la novella y beneventurada venguda de sa altesa sie feta bella festa e sollempnitat, segons a tal e tan gran rey, princep e senyor se pertany, per tant, los dits honorables consellers, denunciand les dites coses, pregunen y exorten a tots los poblats y habitants en la dita ciutat que lo dit die present e lo die de demá vullen festivar la dita entrada no obrint les portes de lurs botigues ni obradors e vestint-se quiscú com millor porá, e los qui portan dol lo dexten per los dits dos dies, e los qui tenen lurs cases per los locs dessusdits per ont lo dit senyor deu passar netegen e scombren los carrers e places de lurs encontrades y ampalien los enfronts de lurs cases dels millors draps que poran, y en la vesprada del die present y de demá facen alimares ab lurs focs, sons, balls y altras jocunditats y alegries honestas. E noresmenys, statuiren e ordenaren los dits honorables consellers y prohomens, y pregunen y exorten a tots los cónsols, prohomens y altres caps de officis y confraries de la dita ciutat que, encontinent, ab lurs penons y banderas sien a la plaça del Vi, e que tots los particulars dels dits officis y confraries haïen a seguir los panons y banderas de aquells segons seran ordenades, y star a ordinació dels dits cónsols, prohomens y altres caps e maiorsals lurs, sots ban de deu sols. y altres bans per ordinations de la dita Ciutat statuits y ordenats; e vindrá per lo carrer de les Polles, passants devant lo dit senyor, stant en lo dit cadafal dels Frares Menors, faents a la gran altesa sua les reverencias acostumades, e tirant per lo carrer Ample tornar-se'n han en los lochs de hont serán partits.

Fonc publicada la persent a xv. de febrer any mil dxxviii. per Joan Arbassar, corredor de la Ciutat, ab sis trompetas. •

Primo, al banch del fre.

Part dreta :

Part esquerra :

Mossén Carles Bellafilla, conseller se- Mossén Pere Lull, ciutadá.
gon, per indisposició del conseller
5 en cap.

Bordons.

Part dreta :

Part esquerra :

* Cordons.

B. cxxxxxiii.

Part dreta :

Part esquerra :¹

10 E hordonades dites coses, lo dimars demunt dit, que comptavem a xv.
del demunt dit mes de febrer, any MDXVIII., los dits honorables consellers
se ajustaren en la Casa de la dita Ciutat ab molts promens de tots estaments,
e ajustats, vers las xii. horas del mig jorn, partiren de la dita casa, pre-
ceints e anant-los devant xvii. trompetes ab juglás, qui aportaven les sobre-
15 vestes e panons novament fets per la Ciutat, fahent la via de la plaça de
sant Jaume, anant per lo Call e per la Bocaria, per lo carrer del Ospital
fins al dit portal de Sant Anthoni.

E estants los dits consellers en dit portal, enviaren lo correu de la Ciutat
a fer a saber a sa magestat com totes coses eren prestes, si a sa magestat pla-
20 hia entrar; e axí vers les tres hores après mig jorn, lo dit senyor arribá al
dit portal, acompanyat de molta nobleza, axí de flamenchs com d'espanyols.

E arribat lo dit senyor al camí real del portal de Sant Anthoni, les por-
tes del cel qui ere bastit sobre lo dit portal de Sant Anthoni, se obriren,
e lo cel aparegué en la forma dejús escrita, que eren tres archades, sobre
25 les quals, y en la sobirana al mig, era lo Deu; al costat de la part dreta, era
madona * santa Maria; e a la part esquerra sant Juan; e als costats, ço es,
a la hu de la part dreta, n'Elies, e a la part esquerra Enoch. E al segon
arch e mijá havia sis angels sonants istruments de corda, vestits los tres
ab camís blanchs, los altres tres ab camís e dalmáticas vermelles de la
30 Ciutat, y tots ab les cares y ales de angels. E en lo terç arch e jusá, eran
sis angels vestits de la mateixa manera dels altres sis dessús dits, e totes
les portes del cel y espalles eren pintades de strelles ab cherubins, a modo
de cel; e sonant los dits angells feyen una gran melodia.

B. cxxxxxiii.

¹ En el ms. restà en blanc l'espai destinat als noms dels que foren graduats.

E arribat lo dit senyor casi junt a la creu del portal, comenssá de abaxar la caxa qui hera bastida al cap de la grua, dins la qual havia IIII. personatges cantors, vestits com a angels, sens cares e ab ales, y al cap cabelleres e fermalls ab sobrevestes de tela blanca daurades, y comensaren a cantar la verba següent:

Domine, tua est potentia ; tuum est regnum, Domine ; tu es super omnes gentes. Domine, ad te sunt oculi nostri. Da pacem, Domine, et justiciam in diebus nostris.

E finida la susdita cantoria se trobaren devant lo susdit senyor, e feta per ells reverencia deguda, la hu dels dessusdits, *oracione soluta*, dix les paraules següents.

*Temporis brevitae exclusus ac regie celsitudinis tue magnitudine preteritus, prestantissime et clementissime princeps, explicare non possum ingentem incredibilemque leticiam, que in hoch quoque optatissimo maiestatis tue adventu, animos populi tui, iam pridem languentis et nimia expectatione defessos, hodie complectitur ; qui hactenus absente catolico rege suo hach justissimo domino tanquam, subblato sole in horrore et tenebris sentire visus est ; quare pro summa illa fide, quam illibatam semper intactamque majores nostri erga suos reges habuerunt et nobis erga maiestatem tuam observandam integre reliquerunt, celsitudinem tuam * supplices horamus uti hanch rem sub tuamque maiestatis tue imperio placidisime succumbit excipiat et ab injuria sceleratorum deffensam placatus omnium dissidiis tranquillissime componere dignetur. Dixi.*

B. CXXXXV

E acabada la susdita oració torná a muntar la susdita caxa, e tots junts, feta reverencia pertanyent, començaren a cantar les paraules següents.

Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes angeli quoniam confirmata est super nos misericordia ejus et veritas Domini manet in eternum.

E axí feta la dita cerimonia e recepció, los honorables consellers se trobaren en lo dit portal ab los panons e lo pali, e feta reverencia a dit senyor, se hordonaren en lo modo desús dit, e posaren lo dit senyor jus lo pali, e axí partiren del dit portal, tirant la via del carrer del Ospital ; e en lo portal major del dit ospital eren posats cadafals, e allí posats los ygnocents e orats ab mitres e en altres maneres.

E tiraren fins al portal de la Boqueria, e girant per la Rambla avall, e tirant per lo portal de Framenos, qui es devant la Dressana, e per lo Dormidor avall, arribaren al cadafal, qui era bastit al pla de Framenos, devant la casa dels de Muncada, lo qual ere cubert de draps vermells, e fonch envelopada la meytat de la dita plaça de draps vermells, grochs e blanchs.

E junts al dit cadafal, lo dit senyor descavalcá, e los honorables consellers e promens lo meteran al mig e se'n muntaren al dit cadafal, ahont era posat, a les espalles de la paret, un dosser del senyor rey, de brocad molt

rich, e empaliat lo enfront de draps de ras del dit senyor rey ; e allí fonch posade sobre lo cadafalet la cadira de la Ciutat ab los coxins de vellut vert, sobre la qual se assegué lo dit senyor.

* E asegut lo dit senyor rey en sa cadira real, poch après, per los frares
5 de Framenós, vestits tres ab diaca e sotdiaca, fonch aportada la Vera Creu, ab dos escolans devant portants ciris encesos ab canalobres e un missal, e muntats en lo dit cadafal, lo senyor archebisbe de Tarragona pres en ma sua lo dit missal e obrí aquell, e posá la dita Vera Creu sobre dit missal.

10 E lo dit senyor rey se levá de la dita cadira e posá los genolls sobre un coxí, e axí agenollat, posá ses mans sobre lo dit missal, e jurá sobre aquell e la dita Vera Creu tenir e servir constitucions, privilegis, usos e costums e altres libertats en aquesta ciutat per los antecessors reys atorgats.

E feta la dita jura, los consellers se levaren e besaren la ma al dit senyor, tots quatre hu après d'altre, per ço que mossén Strade ere indispost, 15 regraciant la prestació del dit jurament que fet avia.

E estant lo dit senyor en sa cadira, passaren totes les confraries de la ciutat ab lurs panons e alguns entremesos, sots l'orde següent.

Primo, lo garbelladors ab lur panó.

20 Item, marinés ab lur panó.

Item, barqués ab lur panó.

Item, revenedors ab lur panó.

Item, fflasaders ab lur panó.

Item. botés de fusta prima ab lur panó.

25 Item, matalafers ab lur panó.

Item, ostalers ab lur panó.

Item, perayres ab lur panó, lo qual panó portava un hom a cavall, molt ben vestit e abillat ; e lo cavall era enmantat de manta de drap de lana vert, fins en terra ; e tots los altres, com a comanadors de sant Juan, 30 portant un Crucifix, ab concert de certs cantors de bones veus.

Item, corredors de coll ab lur panó, ab cert entremés de omens nus a cavall.

Item, spasés ab lur panó, ab la representació de sant Pau, qui portava la gran spasa qui es de la Ciutat.

35 Item, ortolans ab lur panó, ab cert entremés de dos asens qui lauraven, e homens e dones que sembraven lavor d'espínachs, ab una [] rosegant fahents be lo dolent.

* Item, matrassés ab lur panó.

Item, fustés y mestres d'axa ab lur panó.

40 Item, texidors de drap de lana ab lur panó.

Item, cothoners ab lur panó.

B. CXXXXXV

B. CXXXXXW

Item, mercers ab lur panó, ab representació de sant Juliá cavalcant, anant a casá en companyia de altres de cavall, ab una tanca feta a forma de un bosch ab rama, del qual feren volá molta natura de ossells, ço es, coloms, tortres, gualles, musols e altres; e barretas de grana, tots en una
 5 manera vestits, ab cascavells a les cames, fahent lo ball de la tribalda, tots enramats de fulla d'aura.

Item, calsatés ab lur panó.

Item, blanquers ab lur panó.

Item, assahonadors ab lur panó.

10 Item, texidors de draps de lli ab lur panó.

Item, mestres de cases y molers ab lur panó.

Item, botés de fusta grossa ab lur panó.

Item, gerrés e ollers ab lur panó.

Item, fornés e flaquers ab lur panó, tots vestits de drap de lana blanca,
 15 ab barretas de grana cascú en son cap.

Item, farrés ab lur panó, ab representació de sant Oloy, qui anava sobre bestia ab cadira; devant ell anava la bibria de la Ciutat, qui lançava foch per la boca.

Item, pellissers ab lur panó.

20 Item, freners ab lur panó, vestits tots ab mantons de tela blanca sembrats de argenteria, ab capells e sombreros als caps.

Item, argenters ab lur panó, molt ricament vestits ab mantons e robes, tots de xaparia d'argent, ab barretas algunas totas de plata d'argent, e altres de draps ab joyells e fulles d'argent; e alguns portaven en lur coll
 25 cadenes de argent.

Item, sastres ab lur panó, ab tots los promens e molts d'altres, vestits ab robes rastrants de drap de lana, ab mánagues mantellines de vellut negre, portant en punys espervers, xurigués e altres.

*E passades totes les dites confraries, e feta per cascuna reverencia al
 30 dit senyor rey, ensemps ab los dits honorables consellers e promens, devallá del dit cadefal e muntá a cavall sus una mula que li fonch aparellada; e nava lo dit senyor vestit de una roba de brocad ras, turquesat, alforrada de taffatá [] ab barreta negra al cap, mija gorra ab un fermall; e axí a cavall, per los honorables consellers fou mes jus lo dit pali, que era
 35 de drap de seda carmesí, brocad d'or, lo qual novament fonch fet per causa de la dita entrada; e foren posats, axí en lo banch del fre com encara en los cordons, sots lo dessús dit orde. E axí lo dit senyor rey jus lo dit pali, a cavall, ab la espasa devant, la qual portava lo gran cavallerís major flamench, partí del dit cadafal, tirant per lo carrer Ample, ab les trompes
 40 e juglás de la Ciutat, fins a la carniceria del dit carrer, girant per los Cam-

bis la via de Santa Maria de la Mar, e per lo carrer de Muncada fins a la capella d'En Marcús, e per la Boria fins a la Cort del veguer. E quant lo dit senyor fonch devant la Cort, los presoners, qui eran detenguts presos, sentint lo dit senyor rey, cridaren a grans crits: «senyor, misericordia», per moltes vegades. E lo dit senyor, sentint los crits, volgué, que tots los presonés que no avien instancia de part, fossen deslliurats de pressó; e axí u feren. E fet lo dit acte, proseguint la volta, tirá vers la plaça de Sant Jaume, girant la via del palau episcopal. E quant lo dit senyor fou devant lo dit palau descavalcá, e fonch rebut per lo clero de la Seu ab lo reverendíssim senyor bisbe de gracia, vestit episcopalment, ab la creu e bandera de santa Eularia e ganfanons de la dita Seu, e tirá la via del portal major de la Seu, en lo qual portal, ço es, a la part dreta de aquell, fou aparellada una cadira cuberta de drap d'or, ab un coxí posat en terra, sobre lo qual coxí lo dit senyor rey posá los genolls e adorá la Vera Creu, la qual tenia lo dit senyor bisbe. E adorada la dita creu, lo dit senyor, jus lo pali, intrá dins la Seu, e intrant e passant per lo cor de la dita esglesia, tirá al altar major, e altre vegada adorá la dita Vera Creu en ma del dit senyor bisbe. E après, devallá a santa Eularia, e feu oració sens adoració de la Vera Creu; après axí de la Seu, e fora lo portal cavalcá, e ab lo ma*¹ horde del pali fonch acompanyat fins a la casa del archebisbe de Tarragona, qui es al carrer Ample, ahont li fonch aparellat lo seu palaci real, preceint totes les antorches de la Ciutat qui las aportavan los matexos de las confraries.

E feta reverencia a sa magestat, ab les trompetes e luminaria devant, acompanyat de molts, se'n tornaren a Casa de la Ciutat, e allí se desajustaren.

* Vegella de argent¹, tota deurada dins e defora, presentada a la cesárea magestat del senyor emperador don Carlos, rey e senyor nostre, per part de la present Ciutat, per los honorables mossén Miquel Setantí, maior cavaller, e mossén Galceran Fivaller, ciutedá e clavari de la dita Ciutat elets per lo Consell ordinari celebrat a xxii. del mes de agost del any mil cinch cents y denou, a xxvi. del dit mes e any.

Primo, un saler de argent, deurat, fet sobre una copa llavorada de massoneria e de letonets, e sobre lo dit saler era feta una pimentera que's hobia ab caragol, e sobre dita pimentera era la beneventurada madona sancta Eularia, cors sanct de la present ciutat, fet per n'Asteve Dalmau, argenter; pesá xiii. marchs, vii. onces, xii. argensos, a rahó de xv. liures per lo march, ço es, per argent, or e mans, val ccviii. lls., x. s., vii.

Item, dues bassines ho fonts de argent, deurades, e defora lavorades ab diverses obratges ab smalt al mig, ab senyal de la Ciutat; pesaren, ço es, la

¹ Cfr. *Registre de Deliberacions*, 1519, f. 44.

huna sobirana, que es cubertora de la font, XIII. marches, feta per en Gabriel Comolada, argenter, e l'altre que es la font pesá XIII. marches, v. onces, feta per en Francí Vidal, argenter, que per tot son XXVI. marches, v. onces; a rahó de XIII. lls. per march, valen CCCXXXXVI. lls., XVIII. s., VIII.

5 Item, quatre jarros de argent, deurats dins e defora, octavats, pesen, ço es, los dos fets per en Miquel Planes, argenter, VIII. marches, i. onça, III. argenços, e los altres fets per en Joan Nebot, argenter, VII. marches, VI. onces, XV. argenços; es per tot XVI. marches, onces, III. argenços, que a rahó x. lls. per lo march, valen CLX. lls., III. s., VII.

10 Item, quatre tasses grans y planes de argent daurat dins e defora, lisas, pesan, ço es, les dues fetes per dit Miquel Planes VI. marches, i. onça, e les altres dues fetes per dit Joan Nebot, VI. marches, que per tot son XII. marches, i. onça, que a rahó de VIII. lls., x. s. per march, valen CXV. lls., III. s., VIII.

15 Item, dos plats grans de tallar, de argent, daurats dins e defora, lisos, pesaren, fets per en Rafel Pelegrí, argenter, XVIII. marches, III. onces, XIII. argenços; a rahó de VIII. lls., x. s. per march, valen CLXXXVI. lls., v. s., XI.

20 Item, dotze scudelles gresalenques de argent deurat dins e defora, fetes per en Miquel Bleda, argenter, pesaren XXIII. marches, III. onces; a rahó de VIII. lls., x. s. per march, valen CCXXI. lls., XI. s., III.

Item, dotze plats petits de servici, de argent, lisos, deurat dins e defora, fets per en Joan Balaguer, argenter, pesen XXIII. marches, onces; II. argenços; a rahó de VIII. lls., x. s. per march, valen CCXXVIII. lls., III. s.

25 * Item, dos flasquos gallonats, ab les cadenas y les armes de la Ciutat a les dues parts quasi al mig dels costats, de argent deurat dins e defora, fets per en Joan Montiró, argenter, pesen XVIII. marches, VII. onces, VIII. argenços; a rahó de x. lls. per march, valen CLXXXXVIII. lls., VII. s., VI.

B. CXXXXIX v.º

30 Item, dos canalobres grans y lisos, de argent deurat dins e defora, fets per en Gabriel Rabaça, argenter, pesen x. marches, i.ª onça; a rahó de x. lls. per march, valen CI. lls., v. s.

Item, una copa, de argent deurat dins e defora, ab sobre cop, tota llavorada de massoneria e alt un home armat qui tenia lo scut ab les armes de la Ciutat, feta per en Joan Moragues, argenter de la Ciutat, pesa VIII. 35 marches, i.ª onça, VIII. argenços; a rahó de XII. lls. per march, valen LXXXXVIII. lls., v. s.

Item, una tassa de la salva, lisa y plana, de argent deurat dins e defora, feta per en Steve Dalmau, argenter, pesa II. marches, III. onces; a rahó de VIII. lls., x. s., valen XXIII. lls., xv. s.

40 Item, una ossera, feta sobre un bell peu quadrat, tot ab smalts de rugichlés e smaragdes, e un letonet sobre ell, del qual se'n puiaven quatre

grossas branquas fetes a manera de una S, que's venian a juntar ab un
 pern gran, rodó e cayrat, tot smaltat de rugiclés, e al mig un letonet, e del
 dit pern partien quatre branques de fullatges, sobre les quals stave assegut
 un bací gran rodó y gallonat, a les vores del qual havia coronetes, tot de ar-
 5 gent deurat dins e defora, feta per en Miquel Barril, argenter, pesa xxviii.
 marches, ii. onces, iiii. argenços, que a rahó de xv. lls. per march, valen
 ccccxxxviii. lls., iiii. s. v.

Suma universal del argent: ccvi. marches, xi argenços.

De la qual suma, deduits vi. marches, iiii. onces, que han pesat la tassa
 10 de la salva e una scudella e un plat de servici que foren levats de ordina-
 ció dels honorables consellers per no tenir facultat de donar sino cc. marches
 de argent. E axí restarian cc. marches, ii. onces, xi. argenços, que valen
 ii.^m cclxxvii. lls., xviii. s. viii.

CIV

* LA SOLEMNITAT E ORDINACIÓ DE LA CERIMONIA TINGUDA EN LAS EXEQUIES B. cl.
FETAS PER PART DEL SENYOR REY DON CARLES, PER LA ÀNIMA DE LA
CESSÀREA MAGESTAT DEL SENYOR EMPERADOR MAXIMIÀ, AVI DE DIT
5 SENYOR REY, AXÍ DE LAS VESPRES COM DEL OFFICI.

[1-2 març 1519]

Dimarç, que comptavem lo primer dia del mes de març del any
MDXVIII., lo senyor rey anà a les vespres e matines a la Seu en la forma
e manera dejús escrita.

10 Et primerament, partint lo dit senyor rey del seu palau, qui es en lo
carrer Àmple en les cases del archebisbe de Tarragona, ahont era arribada
tota la clerecia de la Seu e de les parrochies et tots los ordens, anave lo ba-
dell de la Seu ab gramalla de doll rossegant, ab la porra cuberta de drap
negre.

15 Aprés, venien totes les creus per son orde ab canalobres, ço es, primer la
creu de la Seu, aprés les altres de les parrochies e dels ordens, axí com
acustumen anar en processions, per llur orde.

20 Aprés, venien quatorze homens vestits de doll, ab capparó al cap, ab
entorxas enceses en la ma; e eren las dites entorchas ab bastons de teya,
a modo de Franca.

Aprés, venia tota la clersia de les parrochies per son orde, qui eren en
grand nombre, cantant salmps de morts.

Aprés, venien los ordens, ço es, primer los de la Mercé, tots sols, tant
de una part com d'altre.

25 Aprés, los del Carme ab los Agustins, de dos en dos ; aprés venien los de
Preycadors ab frares Menors, de dos en dos.

Aprés, venia la cleresia de la Seu, qui era en gran nombre, e tots salme-
jant salmps de morts.

30 Aprés los canonges de la Seu ab ses capes negres de folradures de pells
comunes, que acostumen de portar en lo yvern.

* Aprés, lo reverent bisbe de gracia, vestit episcopalment, ab diacha e sotsdiacha vestits ab capes e o dalmáticas de vellut negre. B. CL. v.º

Aprés, molts capellans strangers ab sobrepellissos, de diverses ordens, y alguns frares a la mescla, que's deya eran de la capella del seyor rey.

5 Aprés, venien alguns homens ab gramalles e capirons al cap, sens antorxas.

Aprés, venian los vestits de doll, ab los capirons posats al cap, e ab entorxas en la ma, fetes en la forma susdita, de teya, que eren be circa cc., de dues en dues, y eren estudiants y altres persones pobres que lo senyor
10 rey havia manat vestir de doll.

Aprés, vingueren alguns criats del senyor rey vestits de doll, de dos en dos; aprés, los patges del senyor rey, en cos de sayons de doll, de dos en dos.

Aprés, venian los continuos del seyor rey, flamenchs, ab gramalles e capirons de contray fayxat, y los capirons al coll e per les spatlles, ab mitjes
15 gorres negres, ab los colls acalats ab vetes negres, que eren en grand nombre.

Aprés, venien alguns spanyolls vestits de les meteixes gramalles, en grand nombre, entre los quals havia alguns reposters de mesa, ab sengles verguetes en la [ma]; y havia entre'lls alguns gentills homens ordonadós.

20 Aprés, venian, lo grand chancheller, ab tos los dell coll, y ab los secretaris y prothonotari del senyor rey, vestits de doll de la metexa sort.

Aprés, venien les trompetes ab capuços y capirons de doll, ab gorres negres, y ab les banderes embolicades per les trompes, sens sonar aquelles.

Aprés, venia un rey d'armas ab cota o sobrevesta de rey d'armes vestida, qui anave tot soll.
25

Aprés, venien xx. gentills homens vestits de dol ab les gramalles de la susdita sort, qui aportaven xx. banderes de sendat, y pintades de or de diverses colors ab les armes del imperi y altres senyories del emperador, ab sos standarts.

30 Aprés, venien dos reys d'armes, ab ses cotes vestides.

Aprés, venia lo cavall que lo senyor rey ha de offerir, qui era tot encubertat de cubertas rastrants de brocat, quasi de pell, molt rich, ab les armes dell imperi y la sella de acer, lo quall aportave per lo fre un grand senyor apellat []; e molts moços d'espuelas al entorn, qui ajudaven a portar les faldes cubertas qui restraven per terra.
35

* Aprés, venia un cavaller qui aportave la cota d'armes ab les armes dell imperi, tota de brocat de la sort del de les cubertes del susdit cavall, e aportáve-la ab una hasta crehuat, stesa. B. CL.I

Aprés, venia altre cavaller ab una spasa en la ma, del imperi.

40 Aprés venia altre cavaller ab lo ceptre del imperi.

Aprés, venia altre cavaller ab la mitra dell imperi.

Aprés, venia altre cavaller ab lo pom dell imperi.

Aprés, venien molts alabardés, e en mig d'ells los porters de maça, tots de doll.

Aprés, venia altre cavaller ab la bandera dell imperi, de brocat de la
5 sort de les cubertes del cavall, que ere doble y molt gran.

Aprés, venia el senyor rey a cavall ab mula e ab gramalla rastrant e ab caparó al cap, qui anave molt trist e plorant, ab molts moços.

Aprés, venia lo nuncio del Papa, a cavall, ab los embaxadors del rey de França, Inglaterra e de les comunes de Venecia e Florença, tots a cavall
10 ab gramalles de dol.

Aprés, venien molts e grans senyors spanyolls, entre los quals ere lo senyor duch de Sogorb y de Cardona, almirant de Castella, princep de Bisi-nyano, gran condestable y governador de Cathalunya, tots a la mescla sens orde.

15 En la forma susdita partiren del palau del senyor rey, qui es al carrer Ample a les cases del reverendissim archebisbe de Tarragona, e tiraren per lo carrer Ampla, girant per lo Regomir amunt, a la plaça de Sanct Jaume y a la Diputació, e devant lo palau episcopall e girant a la Seu entraren per lo portall major de aquella, y per lo cor.

20 E lo dit senyor rey se ascech a la cadira pontificall del bisbe, qui li ere preparada, cuberta de drap negre ab un dosser petit negre, e los altres grans senyors e criats se assegueren al entorn del capellardent ab banchs.

E lo nuncio e ambaxadors se asegueren en les altres cadires del cor dell
25 senyor rey, les quals cadires y debaix y a les spatlles totes eren cubertes de drap negre que no y havia res que no fos de doll, que senyallaven grand tristicie.

Lo capellardent ere bastit sobre quatre pilars en lo pati que es devant lo cor e los grahons de santa Eulalia.

30 * E sobre los pillars havie posades [] y cinch cercols, anant disminuint a modo de tiara, y al cap de tot feta la mitra del emperador, y de sobre tot una creu tota deurada, y los spays del cercol a cercol tot forrat de drap negre, e sobre aquell de brocat ras, y sobre los cercols havia canalobres de fusta, tots plens de ciris encesos, que ere cosa de veure, e a cada cantó de la dita
35 tiara havie unes canalobres de fusta concertades, en que cabien be passats LX. ciris petits, e a quatre parts de dita tiara havia ciris grossos qui devallaven per los cercols de dita tiara, encesos.

E debaix de dit tuguri era bastida una grand tomba, sobre la quall ere posat un rich drap de brocat de pell, que ere be de tir de ~~xxxx~~. canas,
40 estés sobre dita tomba, ab una creu de vellut carmesí qui ere al migs de dit drap, de larch y de través de dit drap, y en dit drap eren les armes del em-

perador, e sobre dit drap ere posat de bulto la statua y imatge del dit emperador, qui ere vestida ab una capa de brocat de sobre, ab son berret negre, y stave sobre coxins al cap y als peus.

E al entorn de dita tomba havia a cada part brandoneres ab entorxes
5 enceses.

E del cap del altar, y après anant per tots los costats fins al portal maior, eren bastides bigas, y per aquelles penjaven draps de ras de doll negres, y sobre aquells diverses peças de vellut steses al trevés, y sobre dites bigas ciris encesos.

10 E fonch feta una tanca qui seguia de les spatlles del cor fins alt a les scales de las portes del altar, ab sengles portes al mig qui eren guardades per alabardés del senyor rey, y fet un cadaffall sobre los grahons de sancta Eulalia, ab un cadaffallet petit prop les retxes, que havia de servir per la offerta del dit senyor en lo offici.

15 E stant lo dit senyor assegut en son loch dessus designat, per lo reverendissim seyor bisbe de Vich, qui ere vestit episcopallment, foren començades les vespres de morts al altar maior, e foren cantades per los xandres de la capella del dit senyor, qui staven en un cadaffall fet per ells al costat de la porta del altar maior, denant les capelles dels Innocents e de sancta
20 Bárbara.

* Y après de vespres, foren dites matines ben trossades *more romano*,
les quals finides, lo dit senyor se'n torná ab tots los senyors qui'l havien
acompanyat, precehints grans entorches denant sa magestat, al seu palau
de hont ere exit lo dit senyor.

B. CI,II

25 E foren posades les xx. banderes per lo tuguri, ordonades per los reys d'armes, per los cantons e per lo mig, e la sobrevesta e spasa e ceptre e altres coses que se han de offerir romangueren sobre la tomba.

E fonch grand nit com foren dits los officis, y molta gent vingué a veure lo dit tuguri, per ço que abans no havien dexat intrar la gent per que guar-
30 daven los alabardés les portes.

Dimecres, a II. del mes de març, any mill DXVIII. ¹, en lo matí envers VI. hores, fonch cantat un offici en la Seu per los cantors de la Seu, e celebrá la missa lo reverent bisbe de gracia; e après per lo reverent senyor bisbe napoletá ne fonch celebrada altra missa, ab xandres, de la Verge Maria; e quant
35 foren finits los dos dits officis eren circa de les nou hores, y los canonges y lo clero de la Seu ab la creu y ab les parrochias y ordens anaren al palau hont ere lo dit senyor rey, allí se ordonaren y partiren per lo mateix camí y en la mateixa forma que la nit passada eren vinguts a les vespres, y lo senyor rey, ab la mateixa cerimonia de las entorxas y ab lo cavall, excepta les banderes qui eren stades posades la nit abans al tuguri, com dalt appar.

40

¹ El manuscrit diu « any mill DXXXII ».

E junt a la Seu y assegut en sa cadira, per lo reverendissim cardenal de Tortosa fonch celebrada la missa per los xandres dell senyor rey.

5 E quant vench a la offerta, lo dit senyor se levá de la cadira, preceynt los reys d'armes ab los portés de maça, e s'en muntá en dit cadaffall, qui ere bastit sobre los grahons de sancta Eularia, y stant agenollat y ab un ciri encés en la ma, offerí y doná quatre ducats d'or en dita offerta, y stant aquí dit senyor, feren entrar lo cavall del emperador ab les cubertes de brocat rastrants, y passá per lo mig del cor y per lo cost del tuguri, y après fonch portat ab armonia lo ceptre al dit senyor, y per aquell fonch offert ;
10 y après, ab la meteixa cerimonia, lo pom, y après la sobreveste, après la spasa, après la mitre, e tot fonch offert per lo dit senyor, una cosa après altra.

E feta dita offerta, lo dit senyor se'n torná a seure, e tantost, fonch pujat a sermonar lo reverendissim senyor bisbe d'Elna « *de laudibus imperatoris* », e pres per tema [].
15

* E finida la missa, per lo dit senyor cardenall vestit pontificalment fonch feta absoluta sobre la tomba de dit senyor emperador, la qual finida, lo dit senyor se meté en un cortinatge que li ere allí prop aparellat, e se adreçá i's pentinà e levá lo capiró del cap i's posá una cadena de la religió del Tyson d'Oro ; e axí ab la gramalla, sens lo capiró al cap, se'n torná a son palau ; e tot hom a dinar, per que ere be circa de la una hora après mig jorn. E la Seu era plena de grand nombre de gent y alt y baix, si be eren stades les portes de la dita Seu tancades per los alabardés del dit senyor rey.
20

25 Los honorables consellers foren a la Seu per dita rahó, per quant lo senyor rey, lo dia abans, per lo seu maiordom, don Johan de la Cueva los havia tramés a dir que'ls pregave que vinguessen en dit servici, e axí hi foren de bon matí ab sos verguers ; y s'assegueren en un banch davant la porta de la sagrestia, al entrant de la porta qui es a la part de la sagrestia ; e no vingueren ab sa altesa, per que per semblants jornades no acostuma anar ningú a la part dreta ni squerra de sa magestat, maiorment
30 que venia sa magestat, com dalt apar, a cavall.

B. CLII v.º

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER PART DE LA CIUTAT PER B. CLIII
 ÀNIMA DE LA CESÁREA MAGESTAT DEL SENYOR EMPERADOR MAXIMIÁ,
 AVI PATERNAL DEL SENYOR REY DON CARLES.

5

[25 febrer-28 març 1519]

Divendres, a xxv. de febrer, any MDXVIII., los honorables consellers, sabent que lo sereníssimo rey e princep don Carles, nostre senyor, stave retret per lo doll que tenia de la mort de la cesárea magestat del sereníssimo emperador Maximiá, que s'era publicada en aquelles hores, acompanyat
 10 de alguns promens honrats de la present Ciutat, anaren a visitar lo dit senyor, notificant-li que ells, per part de la Ciutat, se dolien molt de la dita mort, participant de grand tristura com a vertaders membres de la cesárea magestat, y que staven prests de fer lo que per sa altesa los fos manat. E dit senyor los respós que los agrahia molt la visita, essent cert de la
 15 molta voluntat que aquesta Ciutat li tenia, y los pregava molt, que axí en los suffragis com en altres coses de pregaries acostumaven de fer, per part de dita Ciutat, per los reys y princeps y altres persones conjunctas a reys passats fossen fetas per la ánima de dit emperador, per ço que los ho tindria a senyallat servey. E dits honorables consellers, oyda dita res-
 20 posta, prengueren comiat de dit senyor. E tornats a Casa de la Ciutat, feren aplegar promenia per aconsellar-se del que deurien fer per dita rahó, y axí ajustats en la casa de xxx., digueren a mi, Johan Llorens Calça, notari scrivá de la casa del racional de la Ciutat de Barchinona, que mirás los *Libres de les Cerimonies*, per veure si semblant cas se fos seguit en lo passat, que
 25 havent de fer lo rey capellardent, la Ciutat per si ne fes aprés altre. E de fet pusí, yo Johan Llorens Calça, obra per execució; y mirant diversos anniversaris de reys y germans de reys y encara de infantas, assenyalladament lo anniversari fet per part de la Ciutat per la ánima de la illustra senyora infanta dona Beatriu, muller relictá del illustríssimo senyor infant don
 30 Enrich, honcle del seyor rey en Ferrando, que es continuat en lo quart *Libre*

de Cerimonies, en cartes cv., no tobavem semblant cas ésser-se seguit en lo passat, y per ço, per esser nou, era necessari nou pensament e nova delli-beració. E axí's seguí, que dits honorables consellers ab los honrats pro-mens hagueren diversos colloquis sobre lo present aniversari fahedor per
 5 part de la Ciutat per la ánima del dit sereníssimo emperador, y havent sentiment que sa altesa ho volia molt, y que per semblant havia scrit a la ciutat de Saragoça de Aragó sobre lo mateix aniversari, delliberaren tenir Consell de cent jurats, e que aquell delliberás lo fahedor.

E axí, dimarç, que comptavem primer die del mes de març, any mill
 10 DXVIII., se tench lo dit Consell de cent jurats, en lo quall proposá mossén Carles Bellafilla y feu la delliberació següent:

* Lo present Concell de cent jurats, entesa la proposició per los hono-
 rables consellers en aquell feta sobre lo que per la magestat del rey e prin-
 cep, nostre senyor, es stat dit e significat als dits honorables consellers,
 15 que la altesa sua pendria a servey que per suffragi de la ánima de la cesárea magestat del sereníssimo senyor emperador Maximiliano, avi paternal del dit rey e princep, nostre senyor, sien fets aniversari, exequies e altres coses per morts de semblants prínceps, reys e senyors acostumades fer per la dita ciutat, feu delliberació y conclusió, que per servey de la prefata cathólica
 20 magestat del rey e princep, nostre senyor, en la Seu de la dita ciutat o altre sglesia o monastir que als dits honorables consellers será vist, sien fets los dits aniversari y exequies ab la luminaria y segons per semblants anni-versari y exequies reals la dita Ciutat te acostumat, ab aquella menor des-pesa que's poran fer, a coneguda dels dits honorables consellers. Emperó,
 25 que per star la dita Ciutat tan admesa y enderrocada, no sien fetes ni pagades per la dita Ciutat gramalles algunes de doll ni altres als dits hono-rables consellers ni altres qualsevol oficials ni persones, per relevar la dita Ciutat de les despeses que per lo dit pagament de les dites gramalles se haurien de fer. E que les despeses per les coses dessús delliberades fahedo-
 30 res se paguen de aquell dret extraordinari que parrá als dits honorables consellers esser mes expedit, remetents la execució de les coses desús dites als dits honorables consellers¹.

E los dits honorables consellers ensemps ab los honorables obrés e clavari de la dita Ciutat, seguint la delliberació susdita, per donar orde
 35 en les coses necessaries, feren venir a n'Anthoni Carbonell, fuster, per dar orde en lo cadafall y capellardent fahedor en la Seu sobre los grahons de sancta Eularia, en la forma acostumada, y prengueren apuntament ab dit Carbonell que per totes coses de mans e fusta y claus per fer dit cadafall y capellardent en la dita Seu sobre dits grahons de sancta Eularia, cobrant
 40 ell emperó tota la dita fusta dell cadafall, per ço que pertany tot als obrés

B. CLIII v.º

¹ V. *Registre de Deliberacions*, 1518-1519, f. 14.

de la Seu; y fonch apuntat ab dits obrés, que per rescat de dit capellardent e de tota la fusta que a ells los pertany per dit aniversari, la dita Ciutat pach v. lls., s. E axí fonch apuntat, que pagant dites sinch lliures lo dit Carbonell cobre les bigues y altre fusta dell cadaffal, e lo capellardent rest a la dita Ciutat.

5 E aximeteix, fonch fet apuntament per lo honorable mossén Galceran Fivaller, clavari de la dita Ciutat, ab los de la sagrestia de la Seu, que de la cera grossa qui cremava entorn del capellardent, que los ciris grossos que sie donat lo delme a la dita sagrestia, e que la cera del capellardent ab los
10 VIII. ciris grossos negres qui creman, sinch al dit capellardent e III. als III. canalobres del altar, que sia tot de la dita sagrestia.

* E perquè lo drap imperial era de cost e la Ciutat havia agudes moltes
despeses per rahó de les despeses fetes per la novella vinguda del dit senyor,
fonch mallevat un drap imperial del que feu la Ciutat per lo aniversari fet
per la ánima del sereníssimo senyor don Ferrando, de immortall memoria ;
15 en lo quall fossen sobreposats set senyals dell emperador sobre los set senyals
del dit rey don Ferrando. E foren contents de dexar-lo graciosament, sens
que la Ciutat fos hobligada de fer-ne altre, y encara, per conclusió del venerable
capitoll de la Seu, fonch dextat lo sobrecel, que fonch fet per part de
la dita Ciutat per la ánima del dit rey don Ferrando ; en lo quall fonch posat
20 al mig un grand senyall del emperador, fet de nou per dita rahó ; de modo
que per part de la Ciutat, per dit aniversari no fos fet sino VIII. tovallons
deurats y argentats ab los senyals de la Ciutat y del emperador, com es
acustumat ; e mes los VIII. senyals del emperador, ço es VII. per lo drap
imperial e un grand per lo sobrecel. E la dita Seu sia tinguda de pagar la tela
25 dels quatre tovallons, per ço que en la cerimonia susdita, feta per part de la
Ciutat per mort de la illustre infanta, no foren fets sino III. tovallons molt
poch deurats. E per respecte que lo venerable capitol no ns feya gracia de
prestar drap imperial ni sobrecel, per ço fonch apuntat entre lo dit capitol
e lo dit clavari, que pagant lo dit capitol lo cost de la tela que entrarà en
30 los III. tovallons, la Ciutat haja de pagar tots los VIII. tovallons deurats
fets per dit aniversari ; e foren fets dits VIII. tovallons de les teles que eren
romases de la portallada de Sanct Anthoni, feta per la entrada del seyor
rey don Carlos, e axí fonch fet. E per dar compliment al dit aniversari
fou liurat al honorable mossén Galcerán Fivaller, clavari de la dita Ciutat,
35 un memorial del tenor següent.

B. CLIIIJ

Memorial del honorable mossén Galcerán Fivaller, clavari de la Ciutat,
per rahó del aniversari fahedor per part de la Ciutat per lo dit emperador,
avi paternal del dit senyor rey don Carlos.

Primerament, que done obra ab acabament que en Anthoni Carbonell,
40 fuster, o ha pres a scarada. Fet lo dit tuguri o capellardent, meta mans en

haver grans bigues o jasses, e fer-les posar sobre les graus de la capella de sancta Eulària, e sobre aquelles, postam; e que hi sien fets grahons per pujar. E dalt, a forma de lit, que hi sien posades posts, e sobre les posts que hi sien posats draps de peus, e sobre la taula o forma de lit que hi sien posats
 5 draps de ras, dels que la Ciutat te, axí que la tomba puxqua star sobre lo dit lit; e sobre la dita tomba sie posada tela blancha, e sobre aquella será posat lo drap d'or de brocad qui serví al illustríssimo don Ferrando de immortal memoria, prestat graciosament de la sacrestia de la Seu o dels sacristans de aquella, en los tovallons del qual drap prestat fassa fer per los pintors de
 10 la Ciutat VII. senyalls sobreposats de les armes del dit emperador. E fou feta la dita * presta del dit drap per les rahons ya dessus mencionades.

B. CLIII v.º

Item, que dejús lo dit tuguri o capella ardent sia fet e posat aquell sobrecel de tela bona de blau escur que la Ciutat feu per la ànima del sereníssimo don Ferrando, de immortal memoria; lo qual, la sagrestia, per delli-
 15 beració del venerable capitol, nos ha prestat, en lo qual sie posat al mig ab un senyal grand de les armes del dit emperador.

Item, que sien posats al entorn del dit sobrecel IIII. tovallons de la dita tela, e que hi sien pintats XXXX. senyals, ço es, XX. del dit emperador e XX. de la dita Ciutat.

20 Item, que lo dit sobrecel e tovallons sien fets e pintats en la forma demunt dita per en Gabriel Alamany e mestre Nicholau de Credensa, pintors de la Ciutat.

Item, que lo dit mossén clavari fasse fer al candeller CCL. ciris negres, cascú de pes de VI. onces, qui sien posats sobre lo dit tuguri.

25 Item. VIII. ciris negres, cascú de pes de III. lls., ço es, hu alt, al migch, e hu en cascun cantó del dit tuguri, e los de les IIII. onces estiguen en los canalobres dins lo altar maior; y item, que d'altra part fassa fer al dit candeler [] ciris o brandons de cera groga, cascú de pes de V. liures, ab un senyal de la Ciutat en cascú, ab paper sobreposat; los quals seran po-
 30 sats a les orles al costat del cors present, fahent-ne III. parts, ço es, una al cap vers lo altar, e una en cascun costat; e fet lo dit aniversari, de tots los dits ciris grans ne deu romandre a la Seu lo delme, e la resta que sia tornada al dit candeller.

Item, que sian fets XXIII. ciris petits de cera blancha per lo altar major, per ço que per dit capitol e clavari fonch apuntat que per lo die del dit
 35 aniversari lo argent sie posat en lo altar major, axí com lo die de les octaves de Corpore Xpisti; e als IIII. canonges qui aportaran los brandons.

Item, que sien fetes XXXX. liures de candeles de cera groga, cascuna va-
 40 lent II. dinés, per ço que sien donades a tots los canonges y capellans per la oferta. Perqué per rahó del senyor rey qui's trobá present en dit anni-
 versari no fonch feta oferta per los sseculars.

* E aximeteix, per rahó del dit aniversari, fou fet memorial als honorables misser Perot Ferrer e mossén Jaume Francesch Gili, mercader, l'any present obrés de la Ciutat, de les coses següents.

B. cl.v

E primerament, que los dits obrés ab gramallas y capirons al cap, sens
5 vestir dits caparons, preguen lo vicari del senyor bisbe, per ço com lo dit senyor bisbe no fos en la present Ciutat, que diumenge, que comptavem xxvii. del mes de març, any MDXVIII., après dinar del dit die, après vespres, e encara en la vesprada e lo dia après següent de matí, fahen sonar les campanes de la Seu e de les sglesies parrochials, e que les dites sglesies
10 parrochials vinguen lo prop dit dia en la dita Seu processionalment ab creu alçada per absoldre sobre lo dit cors present.

Item, que preguen los monestirs de homens e dones, e encara aquell de Valdonzella, que quant hoiran sonar les campanes de la dita Seu fassen sonar les llurs ; axí meteix, que lo dit dilluns per lo matí, quant hoiran
15 sonar les campanes de la dita Seu, que sonen les llurs. E que vinguen processionalment absoldre en la Seu sobre lo dit cors present.

Item, que preguen lo reverent bisbe de gracia don Pedro de Cardona que celebre la missa lo dia del dit aniversari, al qual per charitat li sia donat un duchat d'or.

Item, que lo dia del dit aniversari, los dits obrés per lo matí sien a la Casa de la Ciutat per ordonar e acompanyar los dits honorables consellers e altres qui aquí seran per rahó del dit aniversari.

Item, per lo dit dia comanen lo sermó a algun mestre en theologia que millor los sia vist.

E per quant los primers actes necessaris a la dita sepultura se han elegir personas, les quals, de part de la dita Ciutat, convidassen prelats, duchs, comptes, barons, nobles homens, cavallers, honorables ciutadans e mercaders de la dita Ciutat qui fossen a la dita sepultura, per ço los dits honorables consellers, diumenge, que comptavem xxvii. del dit mes de març, any
30 dessús dit MDXVIII., anomenaren he elegiren les xii. persones devall contengudes per exequir lo dit acte de convidar los prelats e altres demunt dits * per interessar a la sepultura del dit emperador lo dilluns següent, que comptavem xxviii. del dit mes de març, ordonat e assignat fer la dita sepultura ; los quals elegits e nomenats al dit acte foren vi. cavallers e vi. honorables ciutadans ; los quals cavalcant ab gramalles y caparons, sens vestir caparons, faessen lo dit convit, discorrent tota la ciutat per los carrers, e foren los següents :

B. cl.v v.º

Ciutadans: mossén Pere Lull, mossén Francí de Marimon, mossén Francesch Sanct Just, mossén Arnau Durall, mossén Perot Miquell, mossén
40 Francesch Buçot de Sitges.

Cavallers: mossén Pere de Sanct Climent, mossén Jaume Salba, mossén Galcerán Ferrer, mossén Johan Bisball, mossén Johan Pujades, mossén Miquell de Gualbes.

5 E feta la dita cerca y relació als honorables consellers, lo dit die del diu-
menge après mig jorn foren liurats los memoriala a les persones, següents,
pera convidar particularment a les persones següents.

Mossén Pere Lull, mossén Pere de Sanct Climent, mossén Francí de
Marimon, mossén Galceran Ferrer convidaren de part de la Ciutat a la
10 sereníssima senyora reyna, los reverents lo senyor cardenal y llegat apos-
tolich y lo senyor cardenal de Tortosa, pregant-los volguessen interessar
en dit aniversari a la Seu.

Mossén Francesch Buçot de Sitges, mossén Jacme Salba convidaren
les persones següents que volguessen interessar en dit aniversari a la Seu
y alguns a Casa de la Ciutat.

15 * A Casa: lo duch de Cardona, lo bisbe de Sigüença, lo duch de Sora, B. CLVI
mossé Dexebres, lo duch d'Alva, lo duch de Nájare, lo compte de Ganar,
mossé Defrenes.

A la Seu: lo duch de Sogorb, lo marqués de Brancaburch, lo compte de
Benavent, lo marqués d'Estorga, lo governador de Breça.

20 Mossén Johan de Gualbes, mossén Johan Bisbal convidaren les perso-
nes següents, que volguessen interessar en dit aniversari a la Seu.

A la Seu: Lo princep de Bisinyano, lo condestable de Castella, lo compte
de Golezano, lo compte de Camarata.

Lo duch de Bejar, lo marqués de Guilar y sa muller, lo compte de Haro.

25 Mossén Arnau Dusay, mossén Johan Pujades convidaren les persones
següents pera que volguessen interessar en dit aniversari a la Seu, y alguns
a Casa de la Ciutat.

30 A la Seu: Lo archebisbe de Tarragona, canceller; lo archebisbe de
Montreal, lo almirant de Castella, lo guovernador de Cathalunya, la comp-
tessa de Mófica.

Lo nuncio apostolich, lo bisbe de Burgos, lo compte de Porciano, lo grand
canceller de Burgonya, la duquessa de Cardona, la comptessa de Trevento.

Mossén Francesch Sanct Just, mossén Perot Miquell convidaren les per-
sones següents pera que volguessen interessar en dit aniversari a la Seu.

35 Lo bisbe de Badajoz, lo compte de Quirra, los embaxadors del rey
de Apollonia; los embaxadors dell emperador; los embaxadors del rey de
França; los embaxadors del rey de Inglaterra.

* Mossén Perot Ferrer, mossén Jachme Francesch Gili, obrés, convidaren les persones següents pera que volguessen interessar en dit aniversari a la Seu y part a Casa de la Ciutat.

B. CL,VI v.º

5 A la Seu : Lo bisbe d'Elna, lo bisbe Chefaló, lo deán de Briançon, lo prior de Sanct Johan de Castella, lo comanador maior de Santiago, lo prior de Cathalunya, los embaxadors de Venecia, los embaxadors de Génova, los embaxadors de Rodes, la comptessa de Palamós, dona Johana de Cardona, muller del governador.

10 A Casa la Ciutat : Lo bisbe de Leyda, lo bisbe de Vich, lo vescompte de Rocapartit y sa muller, lo vescompte de Canet y sa muller, lo veguer de Barcelona, los diputats de Cathalunya, los cónsolls de la Lotja, lo abad de Poblet, lo abad de Montserrat, lo abad de Sanctes Creus, lo abad Sampsó, lo abad de Solçona.

15 Aximetex los discrets en Pere Saragoça, notari sindich, e en Johan Lunes, notari çotsyndich de la dita Ciutat, anaren a convidar de part de la Ciutat als egregi y magnífics misser Anthoni Agostí, doctor en quiscun dret y vicecanceller del senyor rey, e mossén Luys Sanchiz, tresorer generall del dit senyor rey, pregant-los volguessen interessar en dit aniversari a la Seu.

20 E los verguers dels dits honorables consellers convidaren los sindichs de Leyda, de Gerona, de Perpinyá, de Manresa e altres universitats, pregant-los de part de la Ciutat volguessen interessar en dit aniversari per lo sendemá de bon matí a la Casa de la Ciutat per acompanyar los honorables consellers a la Seu.

25 Dilluns següent, que comptavem xxviii. del mes de març del dit any MD. e xviii., die assignat per celebrar lo dit capellardent, los honorables consellers, stants totes les coses necessaries a dita celebració ya en orde, se applegaren de bon matí a la Casa de la Ciutat, y aquí speraren los convidats que'ls acompanyassen a la Seu ; los quals applegats, partiren de dita
30 casa per anar a la Seu sots l'orde següent.

Primer trast : Lo senyor governador, lo reverendissim senyor archebisbe de Monreal, lo senyor duch de Cardona ; mossén Johan Carles de Bellafilla, conseller ; mossén Pere Gorgós ; lo senyor bisbe de Leyda ; mossén Jaumot Fivaller, veguer ; mossén Miquel Setantí, conseller ; lo senyor vescompte de Rochavertí ; mossén Pere Llull ; mossén Belleró, sindich de
35 Perpinyá.

CVI

* SOLEMNITAT DE LA CANONITZACIÓ DE SANCT ANTHONI DE FLORENÇA B. CI, VII

[12 maig 1527]

5 Diumenge, a XII. de maig del any MDXXVII., fou celebrada solemnitat de la canonització del gloriós sanct Entoni, arcabisbe de Florença, del orde de Preicadors, la qual solemnitat fonch feta en la forma següent, ço es, que lo dit dia los honorables conselés, ab diverços promens e omens de diverços staments ja justats en multitut gran dins la Seu, oiren aquí solemne ofici e sermó, lo qual feu lo reverent mestre Gaspar Esteve, mestre en 10 sacra theologia del dit orde de Preicadós ; e dix la misa lo reverent don Joan Mirales, arcabisbe de Tessalia ; e acabat lo dit ofici, per impediment de la pluja que en aquella ora fonch gran en la present ciutat, e ja avie alguns dies que alguna hora pluvia quescun dia, fonch prorogada la profeció per lo deprés dinar del matex dia, la qual se feu après dites vespres 15 e completes, e fonch de aquesta manera.

Que acabades dites completes, partiren de la Seu ab tot lo clero y ab los frares del dit orde que foren alí aplagats, los quals anaren mesclats ab lo dit clero per lur orde processionalment, precedent sis trompetes e trompadós trompants e los tres tabalers ab sobrevestes de las insignies de la 20 Ciutat, ab huna ymatge d'argent reprezentant la figura del dit gloriós sanct Entoni, la qual portava lo dit reverent don Joan Mirales en ses mants, sots un pali ab sis bordons, dels quals portava lo del mix part dreta mossén Joan Berenguer Aguilar, conseller en cap ; a la part escerra mossén Galceran Durall, conseller segon ; e al davant a part dreta mossén Bertran Dezvalls, conseller terç ; e a la part escerra mossén Joan Hubach, 25 conseller quart ; e al detrás mossén Bartomeu Calopa, conseller quint ; e a part scerra un ciudadá onrat de la dita ciutat. E proseguint la dita professó isqueren per lo portal major de la dita Seu, dreçant per lo palau episcopal, tirant dret a la plaça de Sanct Jaume e prenent per lo carrer dels Speciayses, ara vulgarment dit dels Calçaters, per la plaça del Blat, per la 30 plaça de la Boria, e per la volta dret camí entrant en la esglesia de Preicadors, ahont feren la converçació del dit sanct, y aquella dita, exint per l'altro portal, dreçá al carrer dels Mercaders per lo carrer d'en Avellá, tirá deíus lo Palau, e per la Corrobia, pessant per la plaça Nova, retorná dins la Seu.

CVII

* ORDINACIÓ E FORMA DE LA FESTA E CERIMONIA TINGUDA PER RAHÓ DE B. CLXIII
LA NOVA INTRADA DE LA SACRO CESSÁREA Y CATHÓLICA Y REAL, MA-
GESTAT DE LA SENYORA DONA ÍSABEL, EMPERATRIZ Y REYNA NOSTRA
5 SENYORA, MULLER DEL INVICTÍSSIMO SENYOR DON CARLOS, EMPERADOR
E REY NOSTRE SENYOR, VUY BENAVENTURADAMENT REGNANT.

[4 febrer-27 març 1533]

Per quant los honorables consellers reheberen letras de la cessárea ma-
gestat del senyor emperador y rey nostre senyor del tenor següent.

10 Lo rey.

Amats y fells nostres : Nos per la gran amor que tostemps havem
tingut y tenim an aqueixa ciutat, com se vulle que nostra determinació
era de detenir-nos poch dies y passar en Castella, cap de nostres regnes,
havent scrit a la sereníssima emperatriz y reyna, molt chara muller,
15 que vingue en aqueixa ciutat ab los illustrissims princep e infantes, nos-
tres fills, perquè, après de haver descansat en ella alguns dias, nostra
partida será pera Munçó, a celebrar Corts generals als regnes de Aragó,
Valencia, principat de Cathalunya e comtats de Rosselló y Cerdanya, y
entendre en tot lo que convengue al servey de Deu nostre senyor y a la
20 bona administració de la justícia, conservació, honra y augment de nostra
real corona y tranquil·tat de las provincias ; y jatsia que nos tenim cregut
que en tal cars no mancareu al que deveu, com a bons y leals vassalls nos-
tres, en rehebre, servir y obeir la dita emperatrís, nostra muller, com tos-
temp ho haveu acostumat, totavia per lo que toca al aposento de nostra
25 Cort y de la sua, y que aqueixa ciutat sia abundantment vituallada, scrivim
a nostre loctinent de aqueix principat, que de tot ne comunich ab vosal-
tres, encarregant-vos, que demés de donar-li entera fe y crehença, vos hajau
en totas las ditas cosas, com de vosaltres confiam, y mireu molt en tenir

la ciutat avituallada a rahonable preu, que nos ho rehebrem de vosaltres en accepte servici. * Data en Bolonya, a dos dias del mes de janer del any MDXXXIII. Yo el rey. Comalonga, locumtinens protonotarii. May, regens. In curia sigilli comunis III. Als amats y fells nostres los consellers de la
5 ciutat de Barchinona.

Per tant, los dits honorables consellers, volents, com es acostumat, preparar-se en rehebre la dita senyora emperatrís en sa próxima entrada, per ço com la dita senyora no sie stada encara en la present ciutat, per
10 llurs verguers faheren applegar prohomenia per comunicar sobre lo dit fet e après applegar Consell ordinari, lo qual deslberá que muntás a Consell de cent jurats. E axí, a quatre de mes de febrer del dit any MDXXXIII., feren convocar lo dit Consell de cent jurats per dispondre la festa de la dita recepció, e dar forma en haver peccunias per pagar les despesas fahedoras per causa de la dita benaventurada vinguda de la dita senyora emperatrís
15 y reyna, nostra senyora ; per lo qual Consell fonch deslberat que fos preparada festa a la dita senyora, tant quant pus solempnament se pugués fer e preparar, seguint la forma y ordinació que fonch tinguda en la entrada de la illustríssima senyora reyna dona Isabel, muller del illustríssimo senyor don Ferrando, de gloriosa memoria, per despesas de la qual recepció lo dit
20 Consell remés la executió de ditas cosas als dits honorables consellers e Consell de XXXII. y vuyt personas per lo dit Consell eletes, ço es, dues de quiscun stament ¹.

E los dits honorables consellers, lo dit dia, volents executar las cosas per lo dit Consell delliberadas, per llurs verguers faheren ajustar lo Consell
25 ordinari de XXXII. e la dita vuytena, per lo qual Consell fou feta electió de XII. personas qui haguessen carrech de pensar e apuntar la forma e manera de la dita festa fahedora, las quals XII. persones feren certs apun-
taments, los quals los honorables consellers e Consell de XXXII. e VIII. per-

¹ Diu el text de l'acord :

* Primerament, quant a la recepció faedora a la sacra cesárea magestat del emperador, nostron rey y senyor, lo qual dins breus dies se spere venir per mar ab gran exercit de galeres y naus de les parts de Ytalia y Ongria, los dits honorables consellers y Consell, attenent y considerant quant es deguda cosa que aquesta ciutat mostre gran jocunditat y alegría de la beneventurada venguda de sa cesárea magestat en tot temps, y precipuament per venir emperador coronat y tant victoriós, y encara per haver feta tanta mercé a aquesta ciutat de voler venir desembarcar en ella, y esser-se vist dins en ella la primera vista ab la sereníssima senyora emperadriu, princep y infanta, seguint los loables costums servats en aquesta ciutat, per tant et alias, usant de la facultat atribuida per lo Consell de cent jurats, faeren deliberació y conclusió que la dita recepció faedora al dit senyor emperador sia feta ab molta jocunditat y alegría, y que per

aquesta ciutat, com es acostumat, sie fet un pont de fusta, cubert de draps vermells, y al costat del dit pont un catafal de fusta, lo qual es stat demanat esser fet per la dita sereníssima senyora emperadriu, en lo qual se diu stará sa magestat en dit recebint ab les dames sues y altres de la dita ciutat, pali y alimares ab jocs, bulles y altres alegries honestes, y que los dits honorables consellers, si's apartia, tinguen facultat de fer fer del dit catafal fins al coliseu que és fa denant la casa del general, una lisa, per la qual sa magestat anirá desembarcant fins davant Lotge, ahont será rebut per lo clero de la Seu, ab la creu y processó, com es acostumat ; y que totes les despeses per açó faedores sien pagades de les peccunies del florí i mig florí, migençant que sien hagudes per via de vendes de censal mort, segons que por lo Consell de cent jurats es stat deliberat, remetent la executió de les dites cosas als dits honorables consellers. »

(Registre de Deliberacions, 1533, f. 19 v.º).

sonas, celebrat a sis del dit mes de febrer, MDXXXIII., hagueren per bons, los quals foren mesos en effecte segons monstrará l'orde dejús scrit.

E no contrestant que la dita senyora no hagués a fer jurament ne acte algú, los dits honorables consellers per be festivar aquella, executant las
5 cosas delliberadas, faheren fer un gran cadafal en la plaça de Frares Menors en la forma acostumada, davant la casa de Muncada, e faheren * envelar la dita plaça, metent antenas mes de la mijsa plaça, e posaren certas barre-
ras en aquella, per ço que las confraries, sens trepíx de bestias, poguessen
ab lurs panons e entremesos passar.

B. CLXIII

10 E com los dits honorables consellers fossen certs que la dita senyora havia de arribar en la vila de Molinderey lo dia del dimecres, que comptavem xxvi. del mes de març del dit any, seguint la práctica e bon costum de la dita ciutat, faheran electió de dos notables personas, hun ciutedá e un militar, qui lo die del dimars, que comptavem xxv. del dit mes de març,
15 anaren a la dita vila de Molinderey, per que en nom de la dita Ciutat fahessen reverencia a la dita senyora, bessant-li las mans, e recomenant-li la dita ciutat, regraciant-li lo gran treball que sa magestat havia pres per visitar la present ciutat, offerint fer per sa magestat tot lo que a la Ciutat sie possible. E foren les dites dos persones mossén [] e mossén [].

20 E noresmenys, los dits honorables consellers lo propdit die del dimars faheren fer crida ¹ per ben festivar la jornada de la dita intrada, ordenant, pregant e exortant a tothom generalment, que tres jorns continúos fessen festa sens obrir portas dels obradors, e que quiscú scombrás los carrers e en-
contrades de llurs cases, e que envelassen e empaliassen los enfronts de llurs
25 cases, hont la dita senyora devia passar, fahent alimaries en las tres nits.

Aprés, lo dimecres, que comptavem xxvi. del dit mes de març, la dita senyora partí de dita vila de Molinderey, ab delliberació de dormir aquella nit dins lo monastir de Valldonzella, fora de la present ciutat. E los dits honorables consellers, seguint les antigues prácticas de la dita ciutat, lo die
30 meteix, per llurs verguers feren convidar molts cavallers e ciutedans, lo veguer de Barchinona e balle, e los honorables cónsols de la Lotja ab lo stament mercantivol, per acompanyar-los a la exida e rebuda de la dita senyora.

E lo dit die, ajustats los dits consellers en la dita Casa de la Ciutat, en companya dels honorables veguer e balle de Barchinona e de alguns
35 cavallers e ciutedans, e encara dels demunt dits cónsols e stament * mercantivol, e de alguns artistes e menestrals, tots a cavall, partiren de la dita casa exint fora la present ciutat, ab llurs verguers davant, faheren la via de la albareda que es damunt la carniceria de Sans, e allí se aturaren. E

B. CLXIII v

¹ Consta aquesta crida en *Registre d'Ordinacions*, 1530-1538, f. 84, i està calcada damunt la crida, publi-

cada amb motiu de la vinguda del rei Carles el dia 15 de febrer de 1519, copiada més amunt.

poch après, sentint que la dita senyora se acostava, en companyia dels demunt dits, passant la dita albareda, exiren al encontre de aquella. E la dita senyora que venia acompanyada del reverendíssim cardenal de Spanya e de molts grans y nobles cavallers de Castella, Aragó y de altres parts, 5 vehent venir los dits honorables consellers ab llurs verguers davant, vérguers alçades, se retench aturant-se. E los dits consellers, stants a cavall sens dar peu a terra, se acostaren a la dita senyora, ço es, primer lo dit veguer, après, mossén Francesch Bosch de Vilassar, conseller en cap; e après los altres consellers, quiscú en son orde, e inclinant-se fins quasi als colls de 10 llurs mules, faheren reverencia, e besaren la mà a la dita senyora. E basada la dita ma, tots los dits consellers, ab tots los altres, voltaren e vingueren ab la dita senyora fins al dit monastir de Valldonzella.

E com foren al Coll Blanch, foren allí las cent antorxes que la Ciutat havia fetas preparar per rahó de la dita vinguda; las quals, jovent de las 15 confrarias anpradas per los dits consellers, exint de la dita ciutat, apportaren y havian ya encesas, y perquè era encara de dia las feren apagar, fins que foren al dit monastir de Valldonzella, ahont les ancengueren, y après acompanyaren ab les dites antorxes los dits honorables consellers fins a la present Casa de la Ciutat, ahont se desaplegaren, y desde allí a ses 20 cases, prenent quiscun conseller porció de la companya de ditas antorxas. E per causa de la gran cuyta que sa magestat se doná, y per no haver volgut detenir-se en Molinderey, com era costum y práctica antiquada dels gloriosos reys y reynas predecessors de sa magestat, no foren preparats los mascles ni altres coses que per demostració de la molta jucunditat concebuda en los coratges dels ciutadans y habitants en la present ciutat se 25 acordaven preparar, y era acostumat per lo passat en semblants entradas, y també fonch la causa que plagué a la divina bondat y clemencia donar-nos pluja tan desijada y tant necessaria, com era en lo temps que sa magestat arribá al Coll Blanch, que com dit es, las antorxes de la dita ciutat, per 30 esser encara * de dia y per la pluja, no-s ensengueren, ans fonch la dita senyora acompanyada per lo reverendíssim cardenal de Spanya y per los senyors consellers, anant, ço es, los quatre consellers mesclats ab los duchs, comptes y grans senyors venian ab la dita senyora, e lo conseller en cap a la ma squerra de la dita senyora, e lo dit reverendíssim cardenal, a la 35 part dreta de dita senyora fins al dit monastir de Valldonzella, lo qual monastir fonch mes a punt e ben ampaliat de molts e bells draps de ras per la abbadesa e covent del dit monastir, e allí la dita senyora reposá e stech fins lo divendres après següent.

E lo sendamá, que comptavem xxvii. dels dits mes e any, los honorables consellers, attenents que la sereníssima infanta []¹.

¹ El text resta interromput. En el ms. segueixen nou pp. en blanc.

CVIII

* ORDINACIÓ DE LA SEPULTURA DEL ILLUSTRÍSSIM E REVERENDÍSSIM SENYOR DON FEDERIQUE DE PORTUGAL, ARCHEBISBE DE ÇARAGOCA Y LOCTINENT GENERAL DE LA CESSÁREA MAGESTAT EN LO PRESENT PRINCIPAT DE CATHALUNYA Y COMPTATS DE ROCELLÓ Y Cerdanya. B. clviii

[5-8 gener 1539]

Per ço que en los successors pas la memoria de les cosas davall scrites, los quals, legint lo present acte las haien com a presents, e no sien meses en obliuó, los honorables mossén Luys Gibert, mossén Joanot Çalba, mossén Ramon Marquet, mossén Parot Axarrat e mossén Pere Soler, consellers l'any present de la ciutat de Barcelona, manaren a mi Joan Lorens Calça, notari e scrivá de la casa del rational de la dita ciutat, que la cerimonia de la sepultura del illustríssim e reverendíssim senyor don Federique de Portugal, archebisbe de Çaragoça y loctinent general de la cessárea magestat del rey nostre senyor en lo principat y comptats de Rosselló y Cerdanya, e tots los actes precehints e seguints aquella continuás sots degut orde de scriptura. Per tant yo, dit Joan Lorens Calça, he procehit en continuar las ditas cosas en la forma següent.

Ço es, que diumenge, a v. del mes de janer, any de la Nativitat de nostre senyor Deu Jesuxpist mil sinch cents trenta y nou, ans de las dotze horas del mig dia, passá de aquesta vida en l'altra lo dit senyor, retent l'ánima a son creador, après de haver presos devotament los sacraments de sancta mare Esglesia, segons de aquestas cosas foren certificats los dits honorables consellers per lo venerable sindich de la dita Ciutat, qui, de ordinació de dits consellers, quiscun dia visitava lo dit senyor. Aprés que's sabé la sua malaltia, pochs dias ans de las festas de Nadal proppassades, ultra que quiscuna semana una vegada los dits honorables consellers eran anats a visitar-lo, tots sinch consellers plegats, vestits de çamaras, ab sos verguers davant, sence prhomens, pera servir ab ell la cerimonia está continuada en lo *Libre de Cerimonias*, que quiscú de dits consellers te custuma

de esser feta per part de la dita Ciutat quant lo spectable governador està malalt, attés no's troba de loctinent general cerimonia continuada en lo dit *Libre de Cerimonias*¹. E per ço, encontinent * per llurs verguers faheren aplegar lo maior nombre de prohomens que pogueren, los quals foren de
 5 prest applegats en la casa del dit mossén Luís Gibert, conseller en cap, car per esser lo dia de diumenge no se aplegaren en la Casa de la Ciutat, en presencia dels quals prohomens per lo dit mossén Luís Gibert fonch nottificada la dita mort. E consultant si los consellers se vestirian de dol y per quins dias lo apportarian, l'orde de la cerimonia se havia de fer per rahó
 10 de la mort del dit senyor, en special sobre lo anar per lo sendemà, que era la festa dels Reys, per rahó de la qual festa quiscun any en semblant jornada los dits honorables consellers acostuman de anar a la yglesia parroquial del Pi, segons stá notat ab lo dit *Libre de Cerimonias*². E per los dits honorables prohomens fonch aconsellat y dit que quant en lo vestir-se de dol
 15 se servás lo metex se era servat en lo dol se posaren los honorables consellers en lo any MDXXIII., per la mort del illustre y reverent senyor don Anthonio de Súnyega, prior de Castella, y axí be loctinent general de sa magestat en los dits principats y comptats, lo qual dol apportaren per tres dias³; e que quant en la cerimonia de la festa del Pi, attés que per ordinació
 20 del dit llibre se trobava scrit, que en los dias de cerimonia lo conseller devia y era obligat deixar lo dol, encara que fos fresch de pare, mare, muller y fills, per aquella jornada, y après tornar-los a posar fins que cumplís lo termini prefigit, foren de parer que los dits honorables consellers se posacen gramalles de dol encontinent, lo qual aportacen après per tres
 25 dias següents; e per quant se era axí practicat, y convenia al carrech de la conselleria dar avís de la dita mort a sa magestat, y aquella devia esser suplicada per part de la dita Ciutat manás provehir de prompte convenient remey per la bona administració de la justicia, per tant, foren de parer que's devia despachar encontinent correu ab posta, a comunas despeses
 30 de la Ciutat y del General, pus axí se era practicat per la mort del dit don Anthonio de Súnyega, a sa magestat, y scriure los dits consellers a sa magestat de tot lo sobre dit. E axí fonch proveyt de continent, que lo sots sindich, de part dels dits honorables consellers, consulta ab los reverent y magnífichs depputats de Cathalunya sobre lo scriure y contribució de
 35 paga de dit correu, e feu relació lo dit sots sindich que los dipputats si's tenian dol, y encara o stimaren molt, y foren contents de contribuir en

B. CI.VIII v.^o

¹ Deu ésser referència al *Llibre de Cerimonies* compost en 1465, del qual en tenia un exemplar cada conseller durant l'exercici del seu càrrec. En l'exemplar que en 1647 fou d'Alvar Antoni Bossier, pot llegir-se el f. 21 v.^o: «Si lo governador será malalt los consellers lo deuen visitar una vegada la setmana, ab verguers denant, e fort sovint

trametre lo sindich o sotsindich per saber que fa ».

² Es al f. 18 v.^o de l'exemplar que fou d'Alvar Antoni Bossier.

³ V. *Manual de Novells Arçbis*, vol. III, Barcelona 1894, p. 354.

la mitat ; y axí fonch despachat lo dit correu per XXXX. ducats d'or, paguats per yguals parts per la Ciutat y General ¹.

* E lo dilluns següent, que comptavem sis del dit mes, los dits honorables consellers, de bon matí, foren a casa del dit mossén Ramon Marquet, conseller terç, la qual casa está mes prop de la dita yglesia del Pi, y fins a la dita casa anaren vestits de las gramallas de dol, las quals se despullaren allí, y prengueren las çamarras de grana, y ab aquellas, en la forma acustumada, anaren a la dita yglesia del Pi ; y allí oyren lo offici divinal y sermó, com es acustumat ; lo qual finit, tornaren a casa del dit mossén Marquet, y despullades las ditas çamarras, se tornaren a vestir las gramallas de dol, ab las quals los altres consellers anaren a llurs casas, proveynt primer per medi del dit sotsindich que la illustre dona Maria de Portugal, comtesa de Finças, neboda del dit senyor virey, quondam, la qual se trobava en casa del dit senyor, fos visitada per part dels dits consellers, y ab ella se sabés que's faria del cors de dit senyor, com y ahont soterrarian aquell. E axí de ordinació dels dits consellers y aná lo dit sotsindich, lo qual feu relació que la dita senyora o havia molt stimat, y li havia dit que lo dimecres següent lo cors ab professó seria apportat al monestir de Jesús, y allí acomanat per alguns dias.

Dimarts, après dinar, essent certificats los dits honorables consellers per lo dit sotsindich que en casa del dit senyor virey, quondam, tenian dol, y que per apportar lo dit cors ab cerimonia al dit monastir de Jesús, fora los murs de la present ciutat, acomanat aquell allí fins que'l portassen en Ciguença, ahont s'es dextat, ells dits consellers serian convidats per acom-

¹ La lletra tramesa al rei consta en *Registre de lletres closes*, 1537-1541, f. 72 v.º :

• Sacra, cesàrea, cathólica y real magestat :

No sens gran tristícia en nostros ánimos, scrivim la present per propri correu a les postes, ab la qual a vostra magestat cesàrea donam avis com a plagut a la divina bondat appellar al seu sant regne la ánima del illustrissimo don Phederich de Portugal, archabisbe de Çaragossa, qui en aquest seu principat y comtats presidia com a loctinent general de vostra magestat, lo qual, après de haver rebuts tots los sacraments de sancta mare Sglesia, com a fidelissim y catholich cristiá, lo die present, quasi en lo mig die, es passat de aquesta vida en l'altre, per la mort del qual y bona presidencia no es dubte se donará gran torb y demora molt la administració de la justícia, axí en lo civil com en lo criminal. E per quant lo carrech que aquest any per vostra magestat cesàrea tenim del govern y administració de aquesta vostra ciutat nos obligue mirar en totes coses que satisfassen principalment al servey de Deu y de vostra magestat, pau, tranquilat y repós de tots los poblats y habitants en los dits principats y comdats, y esser aquesta ciutat mestre y principal, y en la qual acostume precipament administrar la justícia per esser *comunis patria*, resselant que essent absent vostra magestat o loctinent general no's cometessen o seguissen alguns cassos inconvenients, en gran deservay de vostra magestat y dany dels poblats en los principat y comdats per haver

entre alguns cavallers principals algunes dissensions, diferencies y bandositats, dels quals a vostra magestat per nostres predecessors, axí a boca trobant-se present en aquesta ciutat, com ab lletres llurs après de la partida del dit illustrissimo archabisbe de Çaragossa quant aná a Perpinyá, fou donada noticia a vostra magestat ; supplicam per ço, quant humilment podem a vostra magestat cesàrea, que li sie placent, com sempre molt loablement te acostumat, tenir aquestos principat y comdats, y specialment aquesta ciutat, en special memoria y comendació, y provehir segons que mes prest li será de oportuno y condecet remey, affi que la justícia, axí en lo civil com en lo criminal, sie ab tot compliment administrada, e no prengue torb o demora algú, ni's pugue donar loch y temps e inconvenients que seguir se porien en molt deservay de Deu y de vostra magestat, car ultra que vostra magestat fará lo servey de nostre senyor Deu, lo que be te acostumat, será tenir aquesta sua terra en pau, tranquilat y repós ; noresmenys nosaltres ho reputarem a singularissima gracia y mercé a vostra cesàrea magestat, la imperial y reyal vida y stats de la qual nostre senyor Deu vulle longament guardar y prosperar al felicissimo regiment del sagrat imperi de Roma y altres regnes seus. De aquesta vostra ciutat de Barcelona, a sinc del mes de janer, any MDXXXVIII.

De vostra sacra, cessàrea, católica y reyal magestat humils vasalls qui les imperials y reyls mans y peus de aquella besen, los consellers de Barcelona .

panyar lo dit cors, y aquell volian aportar ab cerimonia, proveyren per medi de llurs verguers de applegar gran nombre de prohomenia, la qual applegada en la metexa casa del dit mossén Gibert, vingueren a la dita casa dos cavallers criats del dit senyor a convidar als dits honorables consellers a la dita sepultura per lo sendemà de matí a la casa del dit senyor, de part dels parents de aquella. E per ço, per lo dit mossén Luys Gibert, conseller en cap, fonch proposat, demanant als dits prohomens consell, quina cerimonia se devia fer al dit cors, attés, que no se'n trobava pràctica per lo passat, y encara si lo senyor governador seria convidat en dita sepultura, com anirian * y starian ab lo dit senyor. E per la maior part dels dits prohomens fonch dit que los honorables consellers devian anar, vestits de ses gramallas de dol, a la casa del dit senyor, y allí devian agraduar la cerimonia del modo següent, ço es, que preceycen davant lo dit cors dos verguers vestits de dol ab llurs caparons lançats per lo coll, y après anás lo dit cors, lo qual aportacen sos criats, attés que axí se observá en lo soterrar del cors del dit don Antonio de Súnegua en la ciutat de Gerona en lo dit any MDXXIII. a [] de novembre, y que après del dit cors anacen altres quatre prohomens, y après anacen dos altres verguers, y après los honorables consellers agraduats sots la forma acostumada per sos trasts; y açó apparia fahedor per conformar-se a la sepultura diu lo dit *Libret de Cerimonias*, que's acostumada de fer a donas de títol y de casa real¹, perquè a los mes baixos no van sinó dos prohomens davant y dos detrás, e après de reys, reynas, primogenits e de infants no's troba altra cerimonia mes honrada; e que per saber lo dit senyor governador si aniria y con staria, focen tramesos dos prohomens al dit senyor de part dels dits honorables consellers, e axí de continent, sence desplegar-se de allí dits prohomens, y anaren, ço es, los honorables mossén Perot Çalba, donzell, mossén Pere Joan de Sanct Climent, los quals tornaren resposta que lo dit senyor governador no stave dispost per anar a la casa, abans aniria a la yglesia de Jesús ab los doctors del real Consell. E que quant en lo star de dita yglesia, ell procuraria de estar de manera que los dits consellers ne serien contents. E oyda dita resposta, de continent per los dits honorables consellers foren elegits los vuyt prohomens per anar davant y detrás lo dit cors per lo sendemà, dia de la dita sepultura, y foren los següents.

Ço es, per anar davant : mossén Francesch Bosch de Vilaçar, ciutedá ; mossén Perot Çalba, donzell ; mossén Pere Joan de Santcliment, ciutedá ; mossén Galceran Llull, cavaller.

¹ Diu el *Llibre de Cerimonies*, f. 24 del mateix exemplar més amunt citat : « A sepultura de dona qui haie títol o sie de casa real van denant lo cors quatre pro-

mens, e darrera lo cors altres quatre; a abbadeses a o prioresses, dos denant e dos detrás; de algunes altres dones no es acostumat de anar denant ne detrás prohomens. »

Per anar detrás : mossén Miquel Dezpallau, donzell ; mossén Miquel de Vallseca, ciutedá ; mossén Berthomeu Gironella, ciutedá ; mossén Parot Vila, cavaller.

* E per quant per part del reverent y venerable capitol de la Seu era
 5 stat tramés als dits honorables consellers, pregant aquells volguessen comu-
 nicar-los los *Libres de Cerimonias* antichs, per veure si per lo passat se
 trobaria forma com anás la Seu ab las parroquias e monestirs, qui tots eran
 estats convidats per lo sendemá per a la dita sepultura ; per tant, los dits
 honorables consellers digueren a mi Joan Lorens Calça, notari e scrivá del
 10 rational de la dita casa, que los comunicás los dits libres, e axí o fiu, que
 aní a la Seu y trobí congregats, ço es, lo molt reverent vicari del senyor
 bisbe ab molts reverents canonges, qui tractaven sobre dit fet. E feta
 relació per mi Joan Lorens Calça als dits molt reverent vicari y capitul-
 15 lars en los *Libres de Cerimonias*, los quals fins al present any corrian
 quatre libres, recondits en la dita casa o archiu de la Ciutat de Barce-
 lona¹, no trobava práctica de cerimonia semblant a la fahedora per a
 mort de loctinent general, be que en altres cerimonias de reys y reynas
 se era practicat que la Ciutat per las parroquias e monestirs acompanya-
 ven lo cors la a ecclesiástica sepultura ab totas las creus, per lo dit
 20 molt reverent capitol e o per la maior part de aquell, attés, que hi agué
 diversos parers, fonch determinat per lo sendemá, que la Seu de bon matí
 anás acompanyar lo dit cors, y que totas las parroquias y monestirs se
 aplegacen a la dita Seu, y de allí partissen ab una sola creu de la Seu tant
 solament, dexant las altres creus en dita Seu, perque's fes alguna diferen-
 25 cia de dita sepultura de loctinent general a las seputurals de reys y de
 reynas, primogenits e infants, anant a la casa del dit senyor, y que acom-
 panyassen de allí fins a Jhesús lo dit cors, ahont se celebrás lo offici, y après
 la absolta general, com es acostumat ; e feta dita relació per mi, dit Calça,
 del dit delliber, los honorables consellers y prohomens se desplegaren y
 30 anaren a llurs casas, proveynt per llurs verguers fossen convidats los dits
 vint promens que de bon matí fossen a casa de mossén Joanot Çalba, con-
 seller segon, la qual casa está mes prop de la casa del dit senyor que las
 altres dels altres consellers.

Dimecres, que comptavem vuyt del dit mes de janer, de bon matí, los
 35 dits honorables consellers se aplegaren en casa del dit mossén Joanot Çalba,
 conceller, y speraren allí los dits vint prohomens, los quals, foren tantost aple-
 gats, se'n anaren a casa del dit senyor, ahont trobaren ja lo reverendissim
 senyor bisbe de Vich. E per quant se era seguit que per part del collector
 de la cambra apostólica, micer Joan Çolçona, se era fet impediment al cors

¹ Fa referència al *Llibre de les Solemnitats*, del qual, efectivament, corrien aleshores quatre volums, els dos primers dels quals són ara perduts.

del senyor, lo qual stava ja posat sobre lo fáetre o llit de morts, vestit de pontifical, en la * sala de la dita casa, y prest pera esser portat a ecclesiástica sepultura, que no ysqués de allí, fins que fos reintegrada la cambra apostólica de tots los bens del dit senyor virrey y dels dinés que havia

5 repartits y donats pochs dies abans que no morís ; per tant, se detingueren allí los dits honorables consellers y prohomens fins a les onze horas y mija ans del mig jorn, y entre tant se concertá lo dit fet. E axí fonch juncta la processó de la Seu, parroquias y ordens a la dita casa, y feta la absolta acostumada fer, tirá dita processó sots l'orde següent.

B. CLXI v.º

10 Primerament, anaven x. o XII. pobres de Jesu Xpist ab lums encesas.

Aprés, venia lo badell de la Seu ab sa vestidura de dol y verga alçada.

Aprés, venia la creu de la Seu, tota sola.

15 Aprés, venia grandissim nombre de preveras foresters y françosos ab sobrepeliços y lums encesos, de dos en dos.

Aprés, venian los preveras de las parroquias ab un ciriet quiscú en la ma, que foren ordenats de aquesta manera, que anaven tots a la mescla, excepto los de Sanct Just, que per esser la parroquia ahont es mort lo dit

20 senyor, anaven a ma dreta y los de Sancta Maria de la Mar a ma squerra, anant darrera de dits capellans, altres de las altrás parroquias que foren [].

Aprés, venian los frares de Jesús, molt devotament, ab ciris encesos, de dos en dos.

25 Aprés, venian los frares de la Mercé, de dos en dos, ab lums encesos.

Aprés, venian los frares del Carme a man dreta y los frares de Sanct Agustí a ma esquerra, variant ab l'orde Corpore Xpisti.

Aprés, venian los frares de Preycadors a man dreta y los frares de Fra-menors a ma squerra.

30 Aprés, venian los preveras beneficiats de la Seu, que foren [].

Aprés, venian los venerables canonges de la Seu, que foren [].

Aprés, venian tots los criats del dit senyor ab ses gramallas vestidas y aportant quiscú d'ells una entorxa encesa en la ma, que foren [].

Aprés, venian los dos verguers vestits de dol y caparons lançats al coll,

35 y ab las vergues alçades.

Aprés, venien los quatre prohomens sobredits ab sas gramallas.

Aprés, venia lo cors del dit senyor, lo qual aportaren los criats de sa casa, que foren XVIII. o XX.

* Aprés, venian los altres quatre prohomens ab ses gramalles.

B. CLXII

40 Aprés, venian tots los cantors de la capella del dit senyor virrey ab gramalles y caparons al cap, y entorxas encesas quiscú, que foren [].

Aprés venian los altres dos verguers en la matexa forma dels altres.

Aprés, venian los honorables consellers, los quals foren agraduats dins la casa del dit senyor virey per los honorables conseller segon, obrés y prohomens, com se acostuma, en la forma següent, ço es: mossén Luys
5 Gibert, conseller en cap, a ma dreta ; lo spectacle vescompte d'Evol y de Canet, a ma squerra ; lo reverendissim senyor bisbe de Vich, al mig ; après anava mossén Joanot Çalba, conseller segon, en mig ; don Anrich de Centellas, germá del compte de Quirra.

CIX

* ANNIVERSARI FET PER LA ÀNIMA DE LA SERENÍSSIMA SENYORA DONYA ISABEL, EMPERATRÍS Y REYNA, NOSTRA SENYORA, MULLER QUE FONCH DEL SENYOR DON CARLOS, EMPERADOR Y REY, NOSTRE SENYOR, VUY BE-
 5 NEVENTURADAMENT REGNANT. B. CLXIX

[13-16 maig 1539]

Dimars, a XIII. del mes de maig del any MDXXXVIII., lo spectable senyor don Pedro de Cardona, portantveus de general governador en lo present principat de Cathalunya, havent rebuda letra de sa magestat, enviá a demanar los honorables consellers, als quals comunicá la letra que sa magestat li
 10 havia feta, de VIII. de dit, perque sa magestat le-y cometia axí ne comunicás ab dits consellers, los quals, aprés de haver sabuda dita letra, applegaren prohomenes, y notificaren-los lo dit fet, y per los dits prohomenes foren aconsellats que fessen applegar lo Consell ordinari,¹ y que per esser la
 15 dita senyora emperatrís persona calificada, per las exequias suas se devie fer tot lo que per lo catholich rey don Ferrando, y per los altres reys y reynas precessors de sa magestat se's acostumat fer, remetent la execució de las ditas cosas, totas y sengles, als honorables consellers y al Consell de cent jurats de quin dret se pagarien las despesas sobre açó fahedores ; lo qual

¹ « Consell ordinari. Dimecres, a XIII. de maig, any MDXXXVIII, proposa Mossén Exerrat:

Entesa per lo present Consell la proposició per los honorables consellers en aquell feta sobre la molt trista e dolorosa nova per letres de la cesárea y cathólica magestat del senyor emperador y rey nostre senyor, dirigides al spectable portantveus de general governador en lo present principat, y a ells dits consellers per lo dit senyor governador mostrades y exhibides, ab les quals la prefata y cesárea magestat lo done avís de la mort de la sereníssima senyora emperatriu y reyna nostra senyora, que en gloria sie, de la qual mort tots los poblats y habitants en la present ciutat e vassalls de la prefata e cesárea magestat ab molta rahó deuen sentir molta tristícia e dolor en fer pregaríes e sacrificis a la divina bondat per la ànima de aquelles, lo dit Consell, attenant y considerant ab quant

gran rahó tots los poblats en la present ciutat deuen molt sentir-se de la mort de la dita sereníssima senyora emperatriu, e dolre-s e entristir-se de aquella y fer devotes pregaríes y oracions per la sua ànima, feu deliberació y conclusió que per la ànima de la dita senyora emperatriu y reyna nostra senyora sie fet per la present ciutat solemne anniversari y exequies e altres coses, segons que fou fet, e te acostumat fer aquesta ciutat per la mort de lo sereníssimo y cathólic rey don Ferrando e altres reys e reynes de gloriosa recordació, remetent la execució de les dites coses ab tots los incidents, dependents y emergents de aquelles als dits honorables consellers ab plena potestat. E que les despeses fahedores de hont se pagaran sien remeses y comeses, segons que lo present Consell remet y comet, al Consell de cent jurats. »

Registre de Deliberacions, 1538-1540, f. 22.

après, deslberá que attenent las cosas de la mort son cosas certas y ordinarias, y altres vegadas se era ja axí practicat, feu conclusió y deslberació, que totas les despesas fahedoras per las ditas exequies y capellardent sien pagadas del dret ordinari de la dita Ciutat.

- 5 Divendres, a xvi. de maig sobredit, los honorables consellers feren anominació dels xvi. prohomens que havian elegit pera tenir lo dol, ensempe ab los officials que acostumen haver dol, ço es, vii. ciutedans, vi. militars, hun mercader, hun artista e hun menestral, y foren los següents.

* Ciutedans : mossén Francesch Bosch de Vilassar, mossén Galceran Lull, mossén Pere de Sanct Climent, mossén Joanot de Ferrera, mossén Barthomeu Gironella, mossén Miquel de Vallsecca, misser Bernat Vilana, Andreu Miquel Mir, notari de Barchinona.

Militars : mossén Barthomeu de Guimerá, mossén March Anthonio de Camós, mossén Perot Çalba, mossén Miquel Dez Palau, mossén Ff. Miquel Bosch de Vilaguaja, mossén Perot Vila, Joan Ribera, mercader, Raphael Casals, perayre.

E tingueren lo dol y feren totas las cosas que se acostumaren fer en lo anniversari del rey catholich atrás posat, y axí be se feren los memorials al acostumat, excepto que en loch de ciris feren antorxes.

20 Agraduació :

I. Lo senyor governador ; mossén Luys Gibert, conseller en cap ; lo prior de Cathalunya ; don Antonio de Erill ; mossén March Antonio de Camós ; mossén Francesch Bosch de Vilassar.

25 II. Lo senyor veguer ; mossén Joanot Çalba, conseller segon ; don Pedro de Cardona ; fra Gaspar Ferrer ; mossén Barthomeu de Guimerá ; mossén Pere Joan de Sanct Climent.

* III. Mossén Ramon Marquet, conseller terç ; lo senyor balle ; lo baró de Lagostera ; don Joan de Erill ; mossén Perot Çalba ; mossén Joanot de Ferreras.

30 IIII. Mossén Perot Axerrat, conseller quart ; don Joan de Boxedors ; micer Hieronim Guinart, cónsol ; mossén Benet Pons, alcalde ; mossén Galceran Dez Torrent ; mossén Galceran Lull ; mossén Miquel Dez Palau ; mossén Barthomeu Gironella.

35 V. Mossén Pere Soler, conseller quint ; mossén Berenguerich de Vilagaya ; mossén Galceran Albanell ; mossén Hieronim Coll ; mossén Joan Bargalló, cónsol ; mossén Miquel de Vallsecca ; mossén Perot Vila ; mossén Luys Turell.

40 VI. Mossén Galceran Marquet ; mossén Francesch de Guimerá ; mossén Jordi Joan ; mossén Francesc Caçador ; mossén Joan Ribera ; mossén Andreu Mir ; mossén Raphael Casals.

B. CLXIX v.

B. CLXX

* Los officials qui hagueren gramalles, ultra los predits prohomens, foren los següents. B. CLXX v.º

De XXII⁶

Mossén Miquel Setantí, donzell ; mossén Benet Miró, cirurgiá : obrés.

5 Mossén Joan Miquel Pol, clavari ; misser Miquel Quintana ; misser Dionís de Clariana ; misser Joan Boquet, extraordinari : advocats.

Raphael Puig, scrivá maior del Consell ; Francesch Jonells ; Francesch Sunyer : scrivans jurats.

Anthoni Anglés, sindich ; Joan Lunes, sots sindich.

10 Jaume Lombart ; Joan Ferran : racionals.

Joan Lorens Calça, scrivá del racional.

De XVIII⁶

Miquel Cerdanya ; Barthomeu Negrell : verguers.

Pere Orsuya, correu ; Pere Reig, porter del clavari ¹.

¹ La relació de la solemnitat resta interrompuda, i en el llibre segueixen 8 ff. en blanc.

En *Registre d'Ordinacions*, 1538-1549, f. 15, hi ha la següent crida :

• De les exequies celebrades per la ánima de la sereníssima imperatriz.

Ara oiats totom generalment que us notiffiquen los honorables consellers de la dita ciutat de Barchinona, que com sie stat deliberat que demá, que será divendres y comptarem XXIII. del present mes de maig, sien fetes y celebrades en la Seu de la dita ciutat les exequies per la ánima de la sereníssima emperatriz y reyna senyora nostra de immortal memoria, e sie molt degut e pertinent aquelles sien fetes axí solemnement e complida com per

tal reyna e senyora se pertany, e aquesta ciutat te loablement acostumat, per tant los dits honorables consellers, denunciant la dita deliberació, preguen e exorten a tots los ciutadans, poblats e habitants de la dita ciutat que lo dit dia de demá vullen tenir les portes de lurs obradós tancades, e abstenir-se de lurs acostumats exercicis, venint a la dita Seu per honrar la dita solemnitat e fahent devotes oracions e pregaries a la clemencia divina que li placia collocar la ánima de dita senyora reyna en la sua sancta gloria.

Fonc publicada la present crida per mi Francesch Flor, corredor de la dita ciutat, per los lochs acostumats de la dita ciutat, a só de dos trompetas, a XXII. del mes de maig MDXXXVIII. »

CX

* LA SOLEMNITAT DEL ANNIVERSARI FET PER PART DE LA CIUTAT PER ÀNIMA
DE LA SERENÍSSIMA SENYORA PRINCESSA DONA YSABEL, MULLER QUE
ERA DEL SERENÍSSIMO SENYOR DON FELIP, PRINCEP E SENYOR NOSTRE.

B. CLXXVIII

5

[11-21 agost 1545]

Per ço que en los successors no pas la memoria de las cosas dejús scritas,
las quals los legints lo present acte las hagen com a presents e no sien me-
sas en oblit, los honorables mossén Galceran Rovira, ciutedá, mossén Bernat
10 Splugues, donzell, mossén Francesch Grau, ciutedá, mossén Francesch Xifré,
mercader, e mossén Jachme Roig, paller, consellers l'any present de la ciutat
de Barchinona, digueren a mi, Joan Lorens Calça, notari e scrivá de la casa
del racional de la dita Ciutat, que la cerimonia e solemnitat feta en lo
anniversari fet per part de la dita Ciutat, per la bona ánima de la sereníssima
15 princessa e senyora nostra, e tots los actes preceints e seguits aquella, con-
tinuás sots degut orde de scriptura ; per tant jo, dit Joan Lorens Calça, he
proceit en continuar las ditas cosas en la forma següent.

Dimars, que comptárem xi. del mes de agost del any de la Nativitat
de nostre senyor Deu Jhesu Xpist MDXXXXV. per lo matí, lo senyor vis-
rey enviá a demanar los dits honorables consellers, los quals anaren en-
20 continent a casa sua ab los mantos y capirons de grana, e juncts que foren
ab lo dit senyor, ell los doná una letra de sa altesa, e los nottificá la mort de
la dita senyora princessa, dihent-los volguessen fer per part de la Ciutat
lo que aquella loablement te acostumat, y que per star sa illustríssima
senyoria de partida per a Perpinyá, y desijaria trobar-se present lo die de
25 dit anniversari que per ço li farian * pler de donar la pressa que's pogués
en lo fahedor de dit anniversari. E los dits consellers responent que lo Con-
sell de la dita Ciutat ho havia a determinar y que ells lo farian aplegar
encontinent, se'n tornaren a la present Casa de la Ciutat, ahont per llurs
verguers feren aplegar prohomens per comunicar-los lo dit fet y la dita letra,

B. CLXXVIII

y haver-ne llur parer; y congregats que foren los dits prohomens, en presentia de tots fonch legida la dita letra dirigida als dits honorables consellers, Consell y homens bons de la dita ciutat, la qual es del tenor següent. Es a saber, lo sobrescrit:

5 A los magníficos, amados y fieles nuestros los consejeros, Consejo y hombres buenos de la ciutat de Barchinona.

Y lo dintre de dita letra es del tenor següent:

El principe.

Magníficos, amados y fieles nuestros: Estos dias, quando succedió el parto
 10 de la princessa, se dexá de scriuiros la nueva de su alumbramiento, assí por scusar las importunidades y vexaciones que se acostumbran de hazer con pedir albricias, como porqué pareció que se sustituiria con screvirlo al lugarteniente general en esse principado, al qual expresamente mandamos que os lo dixese de nuestra parte, y no fué por otra causa. Después sucedió
 15 lo del fallescimiento de la princessa, como havreys entendido, de lo qual havemos stado con la pena y tristeza que podeys considerar de una tan grande pérdida con que Nuestro Senyor fué servido de visitarme; a el doy muchas gracias por ello; y esta ha sido la causa de avisaros tan tarde, para que hiziéssedes las honras con la demostración y sentimiento que se acostumbra en essa ciudad y principado, os lo encargamos y que deys fe y crehencia al lugarteniente general en lo que de nuestra parte sobrello os dixere, que en ello seremos muy servido. De Valladolid a v. de agost de
 20 MDXXXV. Yo el principe. Perez, secretarius.

* E legida fonch la dita letra, los fonch comunicat lo que lo dit senyor
 25 loctinent los havia parlat. E per los dits prohomens foren aconsellats que encontinent devian fer applegar lo Consell ordinari, lo qual desliberaria lo fahedor. E encontinent, per los verguers fonch convidat lo dit Consell ordinari, lo qual applegat, fonch proposat en aquell tot lo dit fet, y legida dita letra, y après per aquell fonch desliberat, que attés y considerat que
 30 la dita senyora si haguere viscut nos havia de esser reyna y senyora per recta llinea, se devia com de present determiná se fes per las exequias de la dita senyora princesa, tot ço y quant se feu per las exequias de la emperatriz y nostra senyora en lo any MDXXXVIII. que morí, cometent als honorables consellers la execució de las ditas cosas, e al Consell de cent jurats
 35 de quin dret se pagaran las despesas sobre açó fahedoras¹. E per ço fonch

B. CLXXX

¹ • Consell ordinari [11 agost].

Entesa per lo present Consell la proposició per los honorables consellers en aquell feta sobre la molt trista e dolorosa nova per letres del sereníssimo princep e señor nostro a ells dits honorables consellers dirigides, fetes en

Valedolit a sinc del present mes de agost, ab les quals lo dit sereníssimo senyor nos fa assaber la mort de la sereníssima princessa, consort del dir senyor, que en gloria sia, de la qual mort tots los poblats e abitans en la present ciutat e vassals de la magestat cesárea, ab molta

encontinent manat cridar lo dit Consell de cent jurats a la tarda del dit die, e congregat que fou lo dit Consell de cent jurats, los honorables consellers qui vingueren ab gramallas de dol sens tenir los capirons al cap, feren, per l'orde acostumat, proposar en aquell lo sobre dit fet, y legir la dita letra del sereníssimo princep, nostre senyor, la qual legida, attés que ja per lo honorable Consell ordinari de xxxvi. era stat deslberat que per las exequies de la dita senyora princessa fos fet tot lo que's feu en las exequias de la sereníssima emperatrís y reyna, nostra senyora, com dalt es dit, lo dit Consell de cent jurats feu sobre lo dit fet la deslberació y conclusió que las ditas despeses fossen pagades dels drets ordinaris de la dita Ciutat, axí com se pagáran las despesas de las exequias de la dita senyora emperatrís¹.

Dimecres, a xii. de dit mes de agost, los honorables consellers, de bon matí, vingueren a la present Casa de la Ciutat per consertar las cosas fahedoras per a las ditas exequias. E de continent, proveyren per medi dels honorables obrés de la dita Ciutat, anants ab ses gramalles y capirons lançats per las spatlles, que lo revrent vicari del reverendíssimo senyor bisbe de Barchinona fos pregat, per * part de la dita Ciutat, volgués fer sonar las campanas de la Seu tres vegadas lo die, axí com en semblants exequias es acostumat, ço es, per lo matí, per lo mix jorn y per la vesprada. E que mes avant volgués proveyr, que totas las parrochias de la present ciutat, quant oyrian sonar las campanas de la dita Seu, sonassen llurs campanas.

B. CLXXX v.

rahó, deuen sentir molta tristícia e dolor en fer pregaries e sacrificis a la divina bondat per la ánima de aquella, lo dit Consell, hoida la dita letra en aquell legida, attenent y considerant ab quant gran rahó tots los poblats en la present ciutat deuen molt sentir-se de la mort de la dita sereníssima senyora princessa, e dolre's e intristir-se de aquella, y fer devotes pregaries y oracions per la sua ánima, feu deliberació y conclusió que per la ánima de la dita senyora princessa sia fet per la present Ciutat solemne aniversari y exequies e altres coses, segons que fou fet y acostumat fer aquesta Ciutat per la mort de la sereníssima senyora emperatrís y altres reys e reynes de gloriosa recordació, remetent la exequió de les dites coses, ab tots los incidents, dependents e emergents de aquelles, als dits honorables consellers, ab plena potestat; e que les despeses fahedores de hont se pagaran sien remeses y comeses, segons que lo present consell comet, al Consell de cent jurats. »

(*Registre Deliberacions*, 1545-1546, f. 32.^o)

¹ « Consell de cent jurats. [11 agost].

Lo present Consell de cent jurats, entesa la proposició per los honorables consellers en aquell feta sobre y de hont se pagaran les despeses fahedores sobre lo aniversari y exequies deslberades esser fetes per lo Consell ordinari, celebrat lo dia present per la ánima de la sereníssima princessa senyora nostra, que en gloria sia, axí e segons foren fetes per la sereníssima senyora y emperatrís y altres reys y reynes de immortal memoria, segons en dita deslberació se conté, y legida la letra de sa alteza feta als dits honorables consellers en lo present Consell, y attenent y considerat esser vist les dites despeses esser ordinaries y acostumades altres vegades esser pagades

del compte ordinari, y attenent dit compte ordinari basta be a pagar les pensions dels cónsols y altres carrecs a que es obligat, per tant et alias, feu deslberació y conclusió que del dit compte ordinari sien pagades dites despeses per dita causa fahedores. »

(*Registre Deliberacions*, 1445-1446, f. 33.)

« Per rahó de les exequies de la mort de la molt alta y sereníssima princessa.

Ara holats tothom generalment que us notifiquen los honorables consellers de la present ciutat de Barcelona que com sia stat determinat que demá, que será divendres, que comptarem vint y hu del present mes de agost, sien fetes e celebrades en la Seu de la dita ciutat les exequies per la ánima de la molt alta y sereníssima princessa senyora nostra, de immortal memoria, e sia molt degut e pertanyent aquelles sien fetes axí solemnement e complida, com per tal princessa e senyora se pertany, e aquesta ciutat te llohablement acostumat, per tant los dits honorables consellers, denunciant la dita deslberació, preguen y exorten tots los ciutedans, poblats e habitants de la dita ciutat que lo dit die de demá vullen tenir les portes de llurs obredors tancades, e abstenir-se de llurs acostumats exercis, venint a la dita Seu per honrar la dita solemnitat, e fahent devotes oracions e pregaries a la clemencia divina, que li placin collocar la ánima de la molt alta y sereníssima senyora princessa a la sua sancta gloria.

Fou feta y publicada la present crida per los lochs acostumats de la present ciutat de Barcelona per mi, Francisc Flor, corredor de dita Ciutat, ab so de dos trompetes feta a xx. de agost del any m^oxxxxv. »

(*Registre de crides*, 1538-1549, f. 128.)

E que los dits obrés anassen après per tots los monastirs, axí de homens com de donas, y ancara a aquell de Valldonzella, pregant-los de part de la Ciutat, que quant oyrian sonar las ditas campanas de la Seu sonassen llurs campanas. E axí fonch fet. Fonch emperó primer apuntat que, attés

5 que la festa de Nostra Senyora se havia de celebrar per lo dissapte vinent, que's festa de tanta alegria, com es notori a tots, que se devia allargar lo tocar de ditas campanas fins que passada fos la dita festa, y que los tochs comensassen lo diumenge a mix jorn, que será lo sendamá de dita festa.

E encontinent, los dits honorables consellers applegats dins l'ort de la present casa, feren venir los pintors de la Ciutat per fer pintar lo tuguri y los tovallons per lo capellardent, y attés que lo fill de mestre Nicolau de Credença havia ofert de posar l'or, argent, colors y mans per LX. ducats, fonch dit a Gabriel Alemany, pintor de la Ciutat, si per lo dit preu ho volia fer, que ells trovaben qui-u feya per dit preu, que era lo fill del dit Nicolau

15 de Credensa, y que per haver-ho ell fet altres vegadas li'n daven la fadiga, emperó, que si no-u volia fer per aqueix preu, lo certificaven que per esser ells bons administradors de la Ciutat, no podien fer altra cosa.

E per que lo dit Alemany no-u volgué fer, fonch donat a fer al dit Nicolau * de Credensa per lo dit preu de

20 LX. ducats, valents LXXII. lls., s. Dich.

LXXII. lls., s.

B. CLXXXI

E lo mateix dia y encontinent, se feren venir lo honorable en Barthomeu Guoday, candaler de cera, ab lo qual també tractaren sobre lo que costaria tota la cera del capellardent, de la qual, segons per lo antich sta disposat

25 que de tota la dita cera del capellardent y de las altrs brandoneras la sagrestia de la Seu se'n atura lo delme per composició, encara que en lo de la sereníssima emperatriz se pretengué per part de la sagrestia que tota la cera del tuguri se atura, y sols se aturá lo delme de la sera de

30 las brandoneras, emperó la veritat antigua es, que de tota la cera no ha sino lo delme, e la cera de la oferta es tota de la dita sagrestia. E per ço digueren los honorables consellers al dit Guoday, que ultra la dita cera del tuguri y de las brandoneras, havia de dar la cera que's despendrá per la oferta, y que restaria tota la dita cera de la

35 oferta a la dita sagrestia, y que la restant cera havia de dar axí en lo meteix nombre que se era feta per la dita sereníssima emperatris. E apuntaren ab ell, que fonch content en lo dit modo que li fossen dadas y pagadas

40 per tot cxxx. lls., s. E axí fonch conclós.

cxxx. lls., s.

* E lo mateix dia fonch apuntat ab mestre Joan Deu y Joan Fuster, brodadors, ciutadans de la dita ciutat, que per las mans, or, argent y seda del drap imperial se havia de fer per part
5 de la dita Ciutat per las ditas exequies, los fossen dadas LXXVIII. lls., s., jatsesia que fossen pagadas mes en lo drap de dita emperatrís, que foren cx. lls., s.

LXXVIII. lls., s.

E perquè se pugués efectuar lo dit drap, se pres dit die de la botigua de mossén Joanot y Pere Arles, es assaber vi. canas y mija brocat de pell, a rahó de XIII. lls. la cana.

LXXXI. lls., s.

E VIII. canas y mija de setí morat carmesí per las orlas de dit drap, en las quals han de
15 brodar los dits brodadors XIII. senyals, ço es, VII. de la dita princessa y set de la Ciutat, a rahó de III. lls. la cana.

XXVIII. lls., s.

E també se pres de la mateixa botigua per rahó dels senyalls del tuguri y dels tovallons, de
20 una part XVIII. canas y sis palms tafetá de grana, a rahó de I. ll., x. s. la cana.

XXVIII. lls., II. s. VI.

E d'altra part, una cana setí de grana per los senyalls de la Ciutat del drap imperial, a rahó VII. s. lo palm.

II. lls., XVI. s.

E per lo semblant, proveyren en dar orde que lo tuguri y capellardent fos fet com se acostuma, y axí se apuntá ab mestre Anthoni Carbonell, fuster de la Ceu, que per esser mort Anthoni Gual, fuster de la Ciutat, no foren los dos
30 com en lo de la sereníssima emperatrís, que per xxv. lls. se fes tot.

XXV. lls.

CCLIII. lls., VIII. s. VI.

* Es emperó ver, que per rahó de la dita festa de Nostra Senyora se prorrogá de metre ma en la fábrica de dit tuguri o capellardent fins a
35 passada la dita festa, e per servir l'orde antich, foren fets los memorials següents.

B. CLXXXI

Memorial del honorable mossén Galceran Carbó, menor, clavari de la Ciutat, per rahó del aniversari fahedor per part de la dita Ciutat per la sereníssima princessa, nostra senyora.

Primerament, que done obra ab acabament que lo fuster de la Ciutat, ensemps ab n'Anthoni Carbonell, fuster de la Seu, que acostumen de fer lo tuguri o capellardent en la dita Seu, metan mans en fer bastir dit capellardent sobre las graus de la capella de sancta Eulalia, e sobre grans
 5 bigues e jássenas e postam, e que·y sien fets grahons per pujar, e dalt a forma de llit que·y sien posadas posts, e sobre las posts que·y sien posats draps de peus, ço es, draps setzens negres, perquè per experiència s'es vist que los draps del racional que·y acostumavan de posar ne romanian tots plens de cera, y molt gastats; y amb los dits draps negres que·s logan,
 10 ne reix la Ciutat ab millor fayçó. E sobre la tomba e forma de llit, que·y sien posats draps de ras, axí que la tomba puixe star sobre lo dit llit, e sobre la dita tomba sie posada tela blancha, la qual acostuma de deixar la sagrestia de la Seu; e sobre aquella sie posat lo drap de brocad que la Ciutat fa fer per dita rahó. E si no pot esser fet, ne sia posat hu dels de
 15 la sagrestia de la dita ciutat, dels que la Ciutat li ha donats; e en los tovallons del qual drap, emprat de la dita segrestia, fassa fer al pintor de la Ciutat Gabriel Alemany XIII. senyalls sobreposats, ço es, VII. de la dita senyora princessa, e VII. de la Ciutat.

Item, que dejús lo dit capellardent sie fet e posat un sobrecel de tela
 20 bona, de blau scur, ab un senyall gran al mix, de la dita senyora * princessa, e quatre senyalls de la Ciutat, ço es, hu en quiscun cantó; en quiscú dels quatre senyalls hage un texell obrat de fulles d'or partit.

B. CLXXXII v.º

Item, sien posats al entorn del dit sobrecel quatre tovallons de la dita tela, y que·y sien pintats XXXX. senyalls, ço es, XX. de la dita senyora princessa e XX. de la Ciutat.
 25

Item, que fassa fer CVIII. senyalls petits de paper, ab las armas de la Ciutat, per posar en las antorxas de la dita Ciutat per las cent antorxas e per los VIII. ciris dels canalobres y cantons y mix del dit tuguri.

Item, que fassa fer VIII. senyalls grans de fusta y paper deurat, ço es,
 30 VIII. de la Ciutat als quatre cantons de baix, e quatre torretes dalt del dit capellardent, e hu de la dita senyora princessa alt a la sima del dit tuguri.

Item, que lo dit clavari fassa fer al candaler de cera cc. [] ciris negres, qui son de pes VI. onces, que sien posats sobre'l tuguri.

Item, VIII. ciris negres, quiscú de pes de III. lls., hu alt al mig, e hu en
 35 quiscun cantó del dit cimbori, e quatre que stiguen en los canelobres dins lo altar major. Item, que d'altra part fassa fer al dit candaler cent antorxas o brandons de cera grogua, ennegrits, quiscú de pes de V. lls., ab un senyall de la Ciutat en quiscú, ab paper sobreposat, los quals seran posats a las orlas, fahent-ne tres parts, una al cap vers lo altar, e una en quiscun costat. E
 40 fet lo dit aniversari, per avinença antiga, de tota la dita cera del dit tuguri ne deu romandre a la Seu lo delme, e la resta que sie tornada al dit candaler.

Item, que sien fets l. ciris petits de cera blancha per la oferta, quiscú de pes de vi. onces, que seran liurats als honorables consellers e altres persones honorables, que seran emprades per fer honor al dit aniversari; e als quatre canonges qui apportan * los bordons; e a quiscú sie posat un sisé
 5 de argent; e si hi será lo senyor loctinent general e altres persones de stat, com son duchs y comtes, que ls sie donat un ciri de una liura, y posat mix ducat o peça de or.

Item, que sien fetas xxxx. lls. de candelas de cera grogua, quiscuna valent dos dinés, per ço que sien donadas a totas las altres personas, axí
 10 de homens com de donas, ço es, a quiscú una candela ab un dobler dels que usen vuy en dia.

Item, que hage carrech de comprar los draps per fer las gramallas als honorables consellers e a las personas y officials a qui la Ciutat dona gramallas.

15 Memorial dels honorables mossén Joanot Malet, cavaller, e de mossén Perot Alphonso Vicens, cirurgiá, obrés de la Ciutat, per rahó del aniversari fahedor per la dita sereníssima princessa, nostra senyora.

E primerament, que los dits obrés, ab gramallas e capirons al cap, preguen lo reverent vicari del reverendissim senyor bisbe de Barchinona, que
 20 lo die del dijous, que será a xx. del present mes de agost, après dinar, e après vespres, e ancara en la vesprada, e lo divendres après següent dematí, fassa sonar las campanas de la Seu e de las iglesias parrochials; e que las iglesias parrochials vinguen lo dit die del divendres en la dita Seu procesionalment, ab creu alçada, per absoldre sobre lo dit cors present.

25 Item, que preguen los monastirs, axí de homens com de donas, y ancara aquell de Valldonzella, que quant oyran sonar las campanas de la dita Seu, sonan las llurs campanas, segons es acostumat en semblants anniversaris; e axí mateix, que lo dit die del divendres per lo matí, quant oyran sonar las campanas de la dita Seu, que sonen las llurs, y que * vinguen proces-
 30 sionalment absoldre a la Seu sobre lo dit cors present.

Item, que preguen lo reverendissim bisbe de gracia, que celebra la missa lo dit die del dit aniversari. Item, que ell meteix vulle pendre carrech de sermonar lo dit die del dit aniversari.

Item, que lo die del dit aniversari, los dits obrés per lo dit divendres sien de bon matí a la Casa de la Ciutat per ordenar y acompanyar
 35 los dits honorables consellers y altres qui aquí seran per lo dit aniversari.

E per quant lo dit honorable clavari stava impedit, per causa dels desafurs li havia fets pochs dies havia mossén Enrich Senmanat, entengueren los dits honorables consellers, per ajudar al dit clavari en totas las ditas
 40 cosas y altres davall scrites, que se sguardavan al offici de dit clavari.

B. CLXXXIII

B. CLXXXIII

Dijous, a XIII. del dit mes, los dits honorables consellers feren nominació dels XVI. prohomens, qui han de convidar y tenir lo dol ab ells, y acompanyar-los al dit aniversari, y foren los següents, ço es, lo conseller en cap, mossén Galceran Rovira, quatre, y quiscú dels altres consellers, III.

- 5 Mossén Perot Çalba, mossén Miquel Dez Palau, mossén Bernat Joan de Tamarit, donzells; mossén Joanot de Ferrera, ciutedá. Tots per part de dit mossén Rovira.

Mossén Luys Gibert, mossén Francesch Bosch de Vilassar, ciutedans; mossén Miquel de Corbera, donzell. Tots per part de mossén Bnt. Splugues.

- 10 * Mossén Galceran Llull, cavaller; mossén Joanot Terré, donzell; mossén Francesch Amat, ciutedá. Tots per part de mossén Francesch Grau.

B. CLXXXIIIJ

Mossén Pere Anthoni de Rocha Crespa, donzell; Miquel March, alias Aragonés, Pau Pons, mercaders. Tots per part de mossén Francesch Xifré.

- 15 Mossén Matheu Vidal y Dezplá, cavaller; Pau Vila, apothecari; Martí Serra, peller. Tots per part de mossén Jachme Roig.

Memorial dels oficials de la Ciutat que se han de vestir de dol.

Mossén Joanot Malet, cavaller, mestre Perot Alphonso Vicens, cirurgiá: obrés.

Mossén Galceran Carbó, menor, ciutedá, clavari..

- 20 Misser Miquel Quintana, lo qual per esser-se mort après de esser fet lo memorial y ans lo aniversari se fes, la sua gramalla se doná, com avall appar, a Francesch Martí, notari, scrivá de registre, misser Dyonís des Clariana: advocats ordinaris de la dita Ciutat.

Misser Joan Boquet, advocat extraordinari.

- 25 Raphael Puig, scriva del honorable Consell.

Joan Sauma, sindich.

Joan Lunes, sotsindich.

Joan Ribera, Pere Joan Ferrer, racionals.

Joan Lorens Calça, scrivá da la casa del racional.

- 30 Francesch Jovells, Francés Simenya, scrivans jurats de la scrivania maior.

Divendres, a XIII. de dit, los honorables consellers, per ço que lo dit die y los altres precedents eran vinguts a la present Casa de la Ciutat sens se aportar los capirons al cap, y la festa de la Assunpció de Nostra Senyora se celebrava lo dissapte següent, que era lo sendemá, no vingueren

- 35 * per lo després dinar a la dita casa, ans tractaren sobre lo anar a la processó que's fa quiscun any en semblant jornada de Nostra Senyora en la Seu, immediadament après del offici, si anirian o no a la dita Seu per lo matí, per rahó de dit dol; y los prohomens que allí se trobaren presents, no's recordaren de la dita cerimonia, y per ço no podian aconsellar be sobre

B. CLXXXIIIJ v.º

lo dit fet ; e perquè fonch dit per mi, Joan Lorens Calça, notari e scrivá de la casa del racional de la dita Ciutat, que la dita cerimonia stava continuada en lo *Libre de Ceremonias* que quiscú de dits consellers te, que per ço devia anar, axí ho determinaren de fer, attés, que per la mateixa rahó de dita
 5 solempnitat, havian sobresegut de fer lo tuguri o capellardent y los tochs, com dalt appar, anant per la dita rahó ab mantos y capirons de grana tant solament.

Dissapte, a xv. de dit, los honorables consellers, terç, quart y quint, per impediment dels altres dos que no stavan bons, foren dematí a la Seu al
 10 ofici divinal, y après apportaren lo talem en la processó en companya de tres prohomens honrats.

Diumenge, a xvi. del dit, al mix jorn, començaren los tochs de las campanas de la Seu y de las altres parrochias y monestirs de frares y monjas, de la present ciutat, y après a la vesprada del dit die, y après los dies següents, tres tochs quiscun die, fins al die del dit anniversari, que multipli-
 15 caren per lo matí fins acabar lo dit anniversari.

Diluns, a xvii. de dit, los honorables consellers, de bon matí, vingueren a la present Casa de la Ciutat, y no aportaren los capirons al cap, ans proveyren en lo matí, que per los lochs acostumats de la present ciutat, fos feta crida, notificant a tots los menestrals de la dita ciutat, que per
 20 lo dimars, dimecres y dijous següents no tinguessen paradas llurs portas, ans fessen feyna ab las portas mix ubertas per demostració del dit dol, lo qual los dits honorables consellers tindrian los dits tres dies en la present * Casa de la Ciutat ab la porta major tancada, sols uberta la portelleta ;
 25 e axí fonch feta dita crida per dos trompetas, y foren donats als dos trompetas y al legidor, que son tres, per logar-se bonas gramallas, tres reals a quiscú de ells, que per tot son xviii. s.

E lo meteix dia, per lo matí, fonch feta per alguns ciutedans alguna querimonia als honorables consellers sobre lo repartiment de las gramallas
 30 dels prohomens, per ço que havien elegits mes militars que ciutedans, com per lo passat fossen elegits mes ciutedans que militars, pregant-los ho volguessen remediar, attenant que en las darreras exequias fetas per la bona ánima de la sereníssima emperatriz e reyna nostra senyora, en lo any MDXXXVIII., la qual forma ara havian de seguir, com axí ho hagués desli-
 35 berat lo Consell de la dita Ciutat. E per los honorables consellers fonch respost que la veritat era que ells volien servir lo dit orde, y entenian a donar gramallas a tots los mes antichs ciutedans, y que havian trobats los impediments següents, ço es, de mossén Joanot Deztorrent, que es cónsol de Lotja, y per ço ha de esser en lo dit anniversari com a cónsol, y no com a
 40 prohóm ; mossén Galceran Carbó, no y pot esser per rahó dels deseximents en que estan ell y son fill ab Enrich Semmanat ; mossén Miquel de Vall-

B. CLXXXV

secca es veguer de Barchinona ; mossén Ramon Dusay es impedit per la dita rahó de dits deseximents com a cunyat de dit Enrich Semmanat ; e per ço, quasi forçats, han hagut a deixar lo dit orde ; emperó, provehiren y digueren a mi, sobredit Joan Lores Calça, notari y scrivá demunt dit, que
 5 fes menció del dit impediment,perqué en lo venidor, cessant dit impediment, se haje de servir lo acostumat per lo passat en semblants cerimonias, com es de molta rahó, car lo stament dels ciutedans es lo principal membre de la present ciutat.

E lo meteix dia, per ço que lo senyor loctinent general de sa magestat
 10 se trobava present en la ciutat, lo que no era stat en la cerimonia de la sepultura de la sereníssima emperatriz en lo any MDXXXVIII., per ço que era mort poch havia lo loctinent general, qui aquella hora era lo archebisbe de Çaragoça, ni en la cerimonia del serenissim rey don Ferrando en lo any MDXVI., no ni podia haver, per alguns fonch dit, * devian los dits honora-
 15 bles consellers visitar lo senyor loctinent, per ço los dits consellers consultaren sobre açó ab alguns prohomens, y tots digueren que, attés lo dol se feya per part de la Ciutat, y los consellers tenian lo dol en la present Casa de la Ciutat, y que per lo passat no'u trobaven en pràtica, que per ço no'y devian anar, que també havian entés los dits prohomens, que lo diŧ dupte
 20 era stat mogut per los dipputats, y que los havian aconsellat, que no'y devian anar a visitar lo dit senyor loctinent, attés lo dol se tenia en la present Casa de la Ciutat. E axí no anaren.

B. CLXXXV v.º

Dimarç, a XVIII. de dit mes, los honorables consellers, per lo després dinar, vingueren a la present casa a tenir lo dol, aportants los capirons
 25 al cap, acompanyats dels promens a qui eran stadas donadas las gramallas de la Ciutat, y també hi foren los oficials de la dita Ciutat, qui havian hagut dol per part de aquella. E per quant lo temps es de grandíssima calor, y també se havia tingut tracte ab los dipputats, que vinguessen a vistar los dits consellers tenint lo dol, y venint los dits dipputats apparia, que lo loch
 30 de seure los dits dipputats ab los consellers era loch cómodo la casa de cent jurats y no la casa o apartament de xxxvi, ahont se acostumava de tenir lo dit dol, tingueren lo dit dol en la dita casa de cent jurats, y allí vingueren lo honorable regent la vegaria de Barchinona, lo qual se assentá a la part dreta del conseller en cap, y après se assegueren alguns
 35 ciutedans antichs de la dita ciutat.

E perqué se sapia lo que's tractava per los qui eran anomenats per part de la Ciutat, que eran mossén Perot Çalba y mossén Galceran Llull, ab los anomenats per part dels dipputats, que eran misser Francí Solsona y mossén Semmanat de Sanctygna, es lo següent : * ço es, que venint a la
 40 present casa los dipputats, tots arreu sens algun mijá stiguen a la part hont seuhén los ciutedans, ço es, immediadament après del conseller en cap, a ma

B. CLXXXVI

squerra, començant lo dipputat ecclesiastich a seure junt ab lo conseller en cap, y après los altres depputats sens algun mijá, y après los oydors mesclats ab los prohomens. E après, en lo anar a la Seu desde la Casa de la Ciutat, que fessen una de dues maneres, o que en lo primer trast anás a la part dreta, lo qui preceyria al conseller en cap, y al mix lo depputat ecclesiastich, y a l'altre part squerra anás lo conseller en cap; e après, al segon trast, lo conseller segon a man dreta, y lo dipputat militar a part squerra, y al mix acullissen prohomens. E si axí no'ls apparia, que anassen tots los tres depputats après del primer trast, en lo segon trast, ab l'orde que ells se van, ço es, lo depputat militar a man dreta, lo ecclesiastich al mix, y lo deputat real a la squerra; e que quant fossen a la Seu, fessen ajuntar un banquet que fos capás de tres, y que al mix segués lo qui preceyria al conseller en cap, y a la part dreta lo conseller en cap, y a la squerra lo depputat ecclesiastich, ab los altres depputats après en dit banquet. E si volien que no-y hagués banquet, que al cap del banch segués lo president, y après lo conseller en cap, y après los depputats arreu, sens mijá algú, y après lo conseller segon ab lur orde. E per quant se dix que lo senyor Visrey dava loch als dits depputats a la part sua del evangeli, los depputats no acceptaren la dita oferta, de la qual se'n penadiren après, per lo que avall se dirá.

Dimecres, a XVIII. de dit, de bon matí, vingueren a la present Casa de la Ciutat, lo egregi misser Pere Guort, regent la Cancelleria, los magnífichs misser Francesch de Vallsecca, y lo thresorer, y comunicaren ab los dits honorables consellers sobre lo fet de anar a la Seu lo die del capellardent, dient que'ls apparia devian anar los consellers ab los del dol a casa del senyor loctinent general, attés que's trobava present en la present ciutat, lo que no era stat en las altres sepulturas del sereníssimo y catholich rey don Ferrando, en lo febrer MDXVI., ni en la de la sereníssima emperatriz, en lo maig 1539, per acompanyar-lo a la Seu. E per los honorables consellers fonch respost que los apparia cosa no decent, per que la Ciutat * feya la sepultura y no la feya lo senyor loctinent, y que no acostumava lo qui feya la sepultura anar a casa del senyor loctinent, ancara que lo dit loctinent anás a honrar la dita sepultura, abans tots los altres acostumaven anar a casa del dol, emperó que ells farien mirar per lo passat com se era practicat. E axí per mi, dit Joan Lorens Calça, foren mirats molts *Libres de Sepulturas fetas per part de la dita Ciutat*, y entre las altres, fonch atrobada una sepultura que fonch feta per part de la dita Ciutat per la ánima de la sereníssima reyna dona Eleonor, relict a del sereníssimo rey don Ferrando primer, en lo any M. ccccxxxvi., lo qual anniversari se feu tantost après que lo senyor rey de Navarra, germá y loctinent general del sereníssimo rey don Alphonso, qui aquelles horas regnava y era fill de la dita senyora, ne havia fet celebrar altre en

B. CLXXXV

la dita Seu, lo die de la sepultura de la dita senyora, al qual anniversari fet per part de la dita Ciutat fench convidat lo dit senyor rey de Navarra y loctinent general, e partí de sa casa, y aná a la Seu, e los consellers ab tot lo dol partiren de la Casa de la Ciutat y anaren a la dita Seu ; y essent tots allí, se
 5 celebrá lo dit anniversari, lo qual celebrat y feta la absolta, los consellers tots se llevaren del loch hont seyan y anaren allá hont era lo dit senyor rey de Navarra y loctinent general, y regraciaren-li molt la honor que havia feta a la Ciutat. E per ço fench dit als sobredits regent, thresorer y Vallsecca que la Ciutat no faria mes del que aquellas horas se feu ; e axí fench fet lo
 10 dit die del dit aniversari, com avall se dirá.

E per lo després dinar, los honorables consellers foren en la present casa per tenir lo dol, y allí vingueren, ço es ; lo balle de Barcelona, al qual, per esser stat conseller en cap de la Ciutat y prohóm antich, assegueren entre lo conseller segon y terç. Aprés vingueren los dos alcaldes, y assegueren lo
 15 primer y ciutedá entre ters y quart, y lo segon mercader aprés del quint conseller ; aprés vingueren los cónsols de la Lotja, y posaran aquellas horas lo cónsol ciutedá hont seya lo alcalde primer, y lo dit alcalde segué entre quart y quint, y lo cónsol mercader segué aprés del quint ab lo alcalde mercader. Aprés, vingué lo veguer, y assegueren-lo a la ma dreta del con-
 20 seller en cap, davant los prohómens antichs ; aprés, vingueren molts cavallers qui se agraduaren en llur loch.

* Dijous, a xx. de dit, los honorables consellers proveyren, essent en la present casa de bon matí, que fos feta una crida per los lochs acostumats de la present ciutat, pregant y exortant a tot hom generalment que
 25 per lo sendemá, que seria divendres y comptariem xxi. del dit mes, de matí, se celebraria lo dit anniversari en la dita Seu, y que per ço pregaven y exortaven a tots los poblats en la dita ciutat que no volguesen entendre en llurs exercisis sinó que fossen de bon matí a la dita Seu, entrevenint en lo dit anniversari y supplicant a la divina magestat per la bona ánima de la
 30 dita sereníssima princessa, senyora nostra, que li placia collocar-la a la sua sancta gloria, amen.

E per lo semblant, proveyren que los honorables obrés, vestits de dol, tornassen a tots los monastirs de homens y de donas, que per a demá de bon matí, que's lo die assignat per a la celebració de dit anniversari,
 35 volguessen en llurs yglesias fer aquells sufragis y oracions per la ánima de la dita seyora que en semblants exequies fer han acostumat, y als monastirs dels homens, que demá de bon matí vinguessen processionalment a fer las absoltas sobre lo cors present en la dita Seu, com fer han be acostumat.

40 E axí meteix, foren fets los memorials per a convidar lo dit dia, deprés dinar, los prohómens anant a cavall, ab dol y ab caperons al cap, per tota

B. 61,xxxvii

la ciutat, y foren los següents, ço es, los XVI. prohomens sobredits, vestits, per part de la Ciutat de dol, y los dos advocats de la dita Ciutat; y partint de la Casa de la Ciutat, a cavall, ab los capirons al cap, tiraren la via de Sanct Jachme, per la Depputació, y isqueren a la plaça Nova; y de allí giraren
 5 per la Corrubia, davant mossén Gralla, y voltaran a la plaça de Sanctanna fins al cap del carrer Condal; y per lo dit carrer Condal passaren davant Junqueras y de las Magdalenas y davant Sanct Joan, y voltaran per lo cantó de mossén Ros, mercader; exiren al carrer dels Mercaders, y de allí a la Boria, per hont tiraren la via de la capella den Mercús, y per lo carrer
 10 de Muncada isqueren al Born, per hont tiraren fins al pla den Llull, y voltaren a man dreta, exint en lo carrer de Bonayre; y per allí isqueren davant Lotja y * entraren per lo carrer Ample, tirant tot dret per dit carrer Ample fins a Framenors, y tornaren per lo carrer de la Mercé, fins a la font del angell; y après giraren y se'n muntaran per la devallada del Forn de Viladecols fins davant la font de Sant Just, y voltaran
 15 per lo carrer de Sanct Just fins a la casa de mossén Bonaventura Gualbes, y exiren per lo Regomir fins al cantó del carrer den Gimnás, exiran a la carniceria den Sorts, y anaran a la pujada de Sanct Miquel, y per aquí pujaran y voltaran per la casa den Alemany, pintor, y la casa dels castells, exiren davant la casa de mossén Bellafilla, y tornaran a la Casa de la Ciutat.

E essent aquí, los honorables mossén Francesch Bosch de Villassar, ciutadà; mossén Matheu Vidal, mossén Perot Salba, donzells; mossén Joanot de Ferrera, ciutadà, anáran, de part de la Ciutat, a convidar per lo sendamá
 25 de matí al senyor loctinent general, suplicant a sa ilustríssima senyoria volgués esser a la Seu a la celebració de dit aniversari; y per los dits prohomens fonch donada rahó al dit senyor com los consellers, que son cap de dol, no acostumen de visitar algú, ans ells son visitats tenint lo dol. E per que en sa casa estava son fill, lo compte de Castanyeda, també fonch convidat per los dits per al dit aniversari.

E los honorables mossén Galceran Llull, mossén Miquel de Corbera, mossén Francesch Amat, mossén Bnt. Joan de Tamarit anaren per part de la dita Ciutat, a convidar las il·lustres senyoras la duquessa senyora de Cardona, relictà del senyor duch de Cardona, y la senyora duquessa de
 35 Soma, muller del senyor almirant de Nàpols.

E los honorables mossén Miquel Dezpallau, mossén Joanot Terré, mossén Pere Anthoni de Rochacrespa, y lo fill de mossén Luís Gibert, que serví per son pare, impedit de vellesa, en lo dit acte de convidar, tots anáran, per part de la dita Ciutat, * a convidar los reverendíssims bisbe de Bar-
 40 chinona y bisbe de Girona y bisbe de Elna, qui's trobaren presents en ciutat, per esser en lo dit aniversari.

B. CLXXXV

B. CLXXXV

E los honorables obrés, ab dos notaris de la casa, comprés llur scrivá, anaren a convidar, per part de la dita Ciutat, a la senyora comtessa de Quirra, y a la senyora dona Tuda de Sentellas, sa sogra, per que sien lo cap del dol, ensemps ab dona Aldonça de Cardona. E après, los depputats

5 de Cathalunya.

E lo sindich y sots sindich, ab dos altres notaris dels de la casa, anaren a convidar lo balle general, los cónsols de la Lotja, los alcaldes, lo prior de Cathalunya, los reverents abat del Stany, don Carles de Cardona, lo abat de Ripoll, lo vescompte de Rochabertí, lo mestre racional, lo gover-

10 nador de Manorcha, lo prior de Sant Miquel dez Fay, lo balliu de Mallorca y lo pabordre Sans y de Gualbes. E après, los metexos convidaren moltes noblas senyoras eran en la ciutat, ab un memorial los fonch donat apart. Divendres, a XXI. de dit mes de agost, die assignat per lo dit aniversari, los honorables consellers, ensemps ab los honorables obrés, y ab los

15 prohomens qui eran stats vestits per part de la dita Ciutat, foren de bon matí en la present casa, y alt a la casa de cent jurats ahont tenian lo dol, per la gran calor que feya, speraren los convidats, y poch après arribaren, y agraduats en lo modo davall scrit, partiren de la dita sala y anaren a la Seu.

20 Primer trast : lo senyor veguer ; mossén Bernat Splugues, conseller segon, per impediment del conseller en cap, impedit de puagre ; lo vescomte de Rochabertí ; lo abat de Ripoll ; mossén Luys Gibert, ciutedá ; mossén Matheu Vidal, cavaller.

Segon trast : mossén Francesch Grau, conseller ; mossén Joan de Junyent, ardiacha maior de Girona ; mossén Francesch de Rebolledo ; mossén Perot Vila, balle ; mossén Francesch Bosch de Vilassar ; mossén Perot

25 Çalba, donzell.

* III. trast : mossén Francesch Xifré, conseller ; mossén Galceran Llull, cavaller ; mossén Joanot de Ferreras, ciutedá ; mossén Joanot Deztorrent,

30 cónsol de la Lotja ; mossén Joanot Gualbes, alcalde.

III. trast : mossén Jaume Roig, conseller ; mossén Miquel Dezpalau, donzell ; mossén Francesch Amat, ciutedá ; mossén Pere Arles, cónsol de la Lotja ; mossén Bernat Cortés, alcalde ; mossén Joanot Terré, donzell ; mossén Miquel de Corbera, donzell.

35 v. trast : mossén Bernat Joan de Tamarit, donzell ; mossén Pere Anthoni de Rochacrespa, donzell ; mossén Francesch Ramon Ffivaller, donzell ; mossén Thomás Camps, mercader, prohom dels cónsols ; mossén Miquel Aragonés, mossén Dominguo Moradell, mercaders.

vi. trast : misser Dyonís de Clariana, micer Joan Boquet, advocats de la Ciutat ; mossén Honofre Muntmany, mossén Berenguer Cornet, mer-

40 caders ; mossén Pau Vila, apothecari ; Martí Serra, peller.

B. CLXXXVIII v.º

E junts foren a la Seu, tantost vingué lo senyor loctinent general, al qual no li isqueren a rebre los dits consellers com solien * per rahó que tenien lo dol, e encontinent començaren de dir la missa, la qual dix lo reverendissim bisbe de gracia, lo qual al mix del offici sermoná per ço que li era
 5 stat acomenat lo sermó ; y en lo principi del dit sermó arribaren serimonialment los dipputats del General de Cathalunya, ab sos ministres y officials endolats, los quals depputats, segons se sabé aprés, venian per ço que lo senyor loctinent los havia posats en sperança de seure al pedrís de la part del evangeli, prop de la cadira ahont seya sa illustríssima senyoria, y per ço
 10 havian deixat lo consert se tractava, o se era tractat, que vinguessen ab los dits consellers. E junts foren alt al altar maior, lo sermó pará, per ço com lo dit senyor stant ja assegut ab los officials de son real consell, com son lo canseller regent la Cancelleria, lo mestre racional y altres, los quals no volgueren donar loch als dits dipputats. E los dits depputats, ja recelants
 15 del que's seguí, per lo que havian sentit en la matinada ans de venir a la Seu, apportaren una requesta ordenada per via de supplicació, la qual aquí meteix, obtesa licencia de sa illustríssima senyoria, presentaren, y la feren legir per son notari, y feta dita protestació, se'n anaren de la Seu, que no's volgueren posar en lo cor, com havian stat sos predecessors en la sepultura
 20 de la sereníssima emperatriz y reyna, nostra senyora, en lo any MDXXXVIII. E anats se'n foren los dits depputats, lo sermó proseguí, y també aprés la missa ; la qual finida, y feta la absolta, los dits consellers assolas se llevaren de llur banch del dol y anaren allá hont era lo dit senyor loctinent, y li feren gracies per la honor havia feta sa illustríssima senyoria a la Ciutat
 25 venint al dit aniversari ; y açó feren per seguir lo exemplar havian trobat en lo aniversari de la reyna dona Elienor, fet per part de la dita Ciutat en lo any MCCCCXXXVI., com dalt es dit ¹. E fetas ditas gracias, los dits consellers se'n tornaren al dol, y de allí, ab la mateixa agraduació que eran vinguts, se'n tornaren a la Casa de la Ciutat. E axí hagué fi la cerimonia de
 30 tenir lo dol, que no'l tingueren pus en la present casa sino que anaren uns quants dies ab les meteixas gramallas, y aprés passats xxx. dies se feren unas samarras * de contray xxiiii.⁴ valenciá, folradas de vellut negre. Ver
 35 es, que la Ciutat no pagá si no lo dit contray, y lo que costava lo cetí negre que se acostumava posar en las altras sepulturas, y los dits consellers qui volgueren vellut, se pagaren la demasia. E per lo semblant feren cotas als verguers de dits consellers.

¹ Vide p. 64: La solemnitat del aniversari de la senyora reyna dona Alienor, relicta del senyor rey en Ferrando de bona memoria.

B. cl, xxxviii

B. cl, xxxix

CXI

* ORDINACIÓ PER RAHÓ DE LA SEPULTURA FETA PER LO ILLUSTRE E REVERENDISSIM SENYOR DON JOAN DE CARDONA, QUONDAM, BISBE DE BARCHINONA. B. cxc

[1-8 febrer 1546]

Diluns, lo primer dia del mes de febrer de l'any 1546, envers les tres hores après del mix iorn, lo illustre e reverendíssimo don Joan de Cardona, per la gratia de Deu bisbe de Barcelona, morí estant en la sua torra, dita vulgarment la torra Pallaresa, que's prop lo monestir de Sant Hieronim de la Murtra, dallá lo riu de Bessós, per so que lo mateix dia lo havia pres [], per ara a las VIII. horas hans del mix iorn, que may lo deixá perlar sino que's acabá. E stigué allí tot lo dit die ab lo sendemá, que era la festa de nostra senyora Canaler, dita de la Purificatió, e al vespre del dit die los seus criats lo apportaren así, en la nit, al palau episcopal.

E lo sendemá de dita festa, qu'era dimecres, a tres de dit mes, los honorables concellers de la present Ciutat, certificats per part del reverent capitol de la dita Seu, que li ferien cepultura, com ha cemblant prelat se pertany, y sabent que lo cos avian aportat, feren aplegar per lur vengudes consel de promenia, denuntiant-los dita mort, y pregant-los volguesen aconsellar sobre lo que la Ciutat devia fer, per so que trobaven per lo passat, que en las sepulturas de altres bisbes de Barcelona y de archabisbes de Tarragona, defuncts en la dita ciutat y soterrats dins la Seu de aquella, la Ciutat ha acostumat fer sarta solemnitat. E los dits promens, oides algunes serimonias per los passats fetes, y assenyaladament la del bisbe mossén Joan Soler, quondam, bisbe de Barcelona, * que's notada en lo present *Libre*, atrás en cartes 44, e també la cerimonia que ultimadament fonch feta al reverendíssim bisbe Garsia que morí en la present ciutat, també en lo mes de febrer, del any MDV., que fonch aportada del archiu de la Seu ¹, per que así en la present casa del racional no's troba continuada, y en tot conforme ab la sobredita del bisbe Soler,

¹ La cerimònia de l'enterrament del bisbe Pere García consta en *Exemplaria*, vol. I, f. 67 v.º, Arxiu Capitular de la Catedral.

aconsellaren, tots concordes, als honorables consellers, que ells devian fer lo semblant; la una, per complir ab lo que se's acostumat fer per lo passat, e l'altra, per que la persona de dit don Joan de Cardona era persona calificada y natural de la present ciutat.

5 Dijous, a quatre de dit mes.

E per so los honorables mossén Ramon Dusay, mossén Guillem Ramon Dezvals, ciutedans; mossén Matheu de Sant Climent, cavaller; mossén Joan Arles, mercader; e mossén Thomás Magarola, cirurgiaá, l'any present concellers de la present Ciutat, vestits ab lurs gramalles de dol e caparons al col,
 10 anaren, ab lurs vergés davant, al dit palau episcopal, e muntaren a la sala de aquell, en la qual lo cos del dit bisbe fonc posat en la forma següent, ço es, que la dita çala fonc enpaliada de draps de ras; e foren fets sinch altars, ço es, dos a quascuna part de la çala, e hu al cap de aquella, en los quals altars se celebraven misses; e en mig de la dita sala fonc fet un lit de pots,
 15 cubert de un drap imperiál, sobre lo qual fonc posat lo cos de dit illustrissim e reverendissim bisbe, vestit com si stigués en sa cadira catredal, ab sa mitra al cap, ab cara descuberta, e ab sa crosa als pits en vers la ma dreta. E per los reverents canonges y clero de la Ceu, quiscun die, se feien dos vegades absoltas sobre lo dit cos, e immediadament après de esser feta
 20 la una absolta de matí, se començava un offici cantat ab cantors, de requiem. E per lo semblant, les parroquies e monestirs de frares cotidiana-ment també, una volta de matí e altra després de dinar, tant quan lo dit cos stech en la dita sala, prosessionalment, vingueren allí, e feren absolutió alta davant lo dit cos; y no obstant lo plet tenia la parroquia de Sancta
 25 Maria de la Mar ab lo dit bisbe y capitol de la Ceu, no deixá de venir, y fer lo que dalt es dit. E stec lo dit cors en la dita çala axí descarat fins al disapte següent, que's feu la sepultura com aval se dirá.

* He en la dita sala los dits honorables concellers asseguts en un banc
 a la part dreta de la dita sala posat, oiren la missa cantada ab canteria
 30 de requiem, la qual se selebrá en lo altar posat al cap de la dita sala; e oida, comunicaren ab los parents del dit senyor bisbe, offerint aquels, per part de la dita Ciutat, si res los ocorria hauran menester de aquella. E tornats a la Casa de la present Ciutat, ab consell de notables promens, ciutedans y cavallers de la dita ciutat, deslberaren assí proceir, e procei-
 35 ren a la solemnitat de la dita sepultura en la forma següent.

E primerament, hordenaren e deslberaren que los honorables mossén Francesc Bosc de Vilasar, mossén Joanot Destorrent, mossén Parot Çalba, e mossén Miquel Dezpallau, vestits ab gramallas de dol, sense vestir-se caparons, de part dels dits honorables concellers, convidassen per a la Seu lo senyor
 40 loctinent per a la dita sepultura fahedora per lo disapte propvinent en la dita Seu.

B. cxci

E mes, deslberaren que los honorables mossén Luís Setantí, ciutedá, e mossén Ramon Marquet, cavallers, per lo semblant convidassen per a la dita sepultura en la Casa de la Ciutat los reverendíssimos bisbes de Vic, de Girona, de Sogorb y d'Elma.

5 E que los honorables mossén Nofre Pau, ciutedá, e mossén Miquel Bosc de Vilasar, cavaller, per lo semblant convidassen lo senyor almirant de Napsols en la dita Casa de la Ciutat, y la senyora duquessa de Soma, muller de aquell, a la Seu; lo senyor governador de Catalunya, en dita Casa de la Ciutat; la illustríssima duquessa relictà de Cardona, a la Seu, e lo
10 senyor compte de Castanyeda, fil del dit loctinent, en la dita Casa de la Ciutat.

E los honorables obrés de la present Ciutat, per lo semblant, convidassen los mestres en theologia següents, per anar en torn del cos del dit illustrísim e reverendíssim bisbe, que stava en lo dit palau episcopal, es assaber:

15 Lo provincial del monestir de Santa Catherina; lo custodi del monestir dels Frares Menors; lo prior del monestir dels Agustins; lo provincial del monestir del Carme, e tots los frares de tots los monestirs de la present ciutat per la dita sepultura, a la dita Seu.

E que lo venerable sindich de la dita Ciutat, en companyia del discret
20 en Francesch Jovels, notari, altre dels scrivans * jurats de la scrivania del honorable Consell de la dita Ciutat, per lo semblant, convidassen los diputats de Catalunya, a la Seu, lo veguer y balle de Barcelona, en la dita Casa de la Ciutat.

E los discrets en Francesc Sunyer y Francesc Martí, notaris y scri-
25 vants jurats de la dita scrivania, per lo semblant, convidassen lo prior de Catalunya e lo vescomte de Rocamartí en la dita Casa de la Ciutat.

E que los vergués dels honorables concellers, per lo semblant, convidas-
sen los cónsols de la Lotia, los barons, nobles, cavallers, ciutedans, merca-
30 dós de la present ciutat en la dita Casa de la Ciutat, y las mullers dels cavallers, a la dita Seu. E que lo capitol de la Seu e los parents e amics del dit senyor bisbe, fessen convidar a lur de part e per si matex.

Item, offeriren donar per la dita sepultura un drap acostumat donar
en semblants sepultures, ab senyals de la dita Ciutat, mas per so com en lo
temps de la dita sepultura no's trobás drap d'or semblants en la dita
35 ciutat, fonch manlevat de la segrestia de la Seu un drap imperial que fonch donat darrerament per part de la dita Ciutat per la sepultura de la sereníssima princessa senyora nostra, ornat de senyals de la dita Ciutat, e en lo qual foren posats vuit senyals de la dita Ciutat, de paper daurats, e fonch posat estés lo dit drap sobre un altre drap d'or ab senyals del dit illustre
40 e reverendíssim bisbe. Stave lo dit dtrap de la Ciutat de mix fins al cap; e lo del dit bisbe del mix fins als peus.

- E no resmeyns, fonc ordenat per los dits honorables consellers, que fossen fetes l. antorxes de cera groga, de pes quiscuna de v. liures, ab senyals de la dita Ciutat en quiscuna antorxa, las quals fossen aportades per pobres, acompanyant lo cos; e fonch donat a quiscun pobre sis dinés.
- 5 E de les dites sinquanta antorxes foren donades a la çagrestia de la dita Ceu cinc antorxes, e las restants xxxv. antorxas fossen restituides al candaler.

Divendres, a sinc del dit mes.

- * Los dits honorables concellers, [inseguint] la forma de la dita sepultura, ordenaren segons en semblants sepulturas es acostumat, ço es, que ordenaren, que al cap de dit lit portasen dos canonges de la Seu e dos mestres en theologia e dos honrats siutedans, e altres tants als peus; e per los costats del dit llit portassen solament ciutedans e cavallers. E son las personas següents.

B. cxci

15	A la part dreta del cap :	A la part squerra del cap :
	Lo ardiaca de la Mar.	Lo ardiaca de Vallés.
	Lo provincial o lo mes antich mestre en theologia de Preicadors	Lo custodi de Frares Menors o lo mes antich mestre en theologia
	Mossen Loís Gibert, ciudadá.	Mossén Matheu Vidal, donzell.
20	Als peus, a la part dreta :	Als peus, a la part squerra :
	Lo abat Coll.	Lo canonge Sorts.
	Lo provincial del Carme.	Lo prior de sant Agustí.
	Mossén Bosc de Vilassar.	Mossén Perot Çalba, donzell.
	Al costat dret :	Al costat squerra :
25	Mossén Miquel Despalau, donzell.	Mossén Galceran Llull, cavaller.
	Mossén Joan Lluís Llull, cavaller.	Mossén Bosc de Vilagaya.
	Mossén Joan Miquel de Bellafilla, ciutedá.	Mossén Galceran Ferrer, donzell.
	Mossen Ferrer de Gualbes.	Mossén Loís Setantí, ciutedá.
30	Micer Dionís de Clariana, advocat.	Mossén Guillem Oliver, ciutedá.
	Mossén Ramon Xpristofol Çarrovera, ciutedá.	

E lo matex dia los honorables concellers proveiren que los qui havian de convidar lo senyor loctinent y los d'altres, que anassen a convidar. E

axí, entre los altres qui avien convidat lo senyor loctinent, feren relació als dits concellers com lo dit senyor avia respost que havia presa dit die medesina, y que per lo sendemá havia de curar-se per indisposició corporal, y per ço creya no esser en dita cepultura.

- 5 E per quant per part del egregi misser Pere Arnau Gort, regent la Cancelleria, y dels doctors del real Consell, eran stats consultats los dits consellers sobre lo hanar los diputats a la dita sepultura s'erán concordes del loc hont ceurien, per tant * tingueren per be dits concellers de enviar a mi, Joan Lorens Calça, notari e scrivá del present racional de la Ciutat, als dits diputats
- 10 per saber ab ells si anirien a la dita sepultura, y anant, haont desliveraven seure, faent-los tanbé saber la resposta que lo senyor loctinent havia feta als qui per part de la Ciutat lo avian convidat a la dita cepultura. E de fet, jo, dit Joan Lorens Calça, aní a la Dipputatió encontinent, y expliquí als deputats lo sobre dit, e per els fonc respost que agraian molt als dits
- 15 concellers lo avís de la dita resposta del dit senyor loctinent, y que lo mateix havia enviat a ells, y que per ço responian que lo senyor loctinent no venia a la dita sepultura, que ells tenian ia son loc alt al altar, a la part de la epístola per ço que en lo dit cas los dits concellers acostumen de seure a la part del avengeli ab los del dol, si emperó lo senyor loctinent hi anava
- 20 en dita sepultura y los dits concellers volien seure al cor, desús la trona, com es la costum de seure ells stant en lo cor, que ells dits diputats seurién també en lo cor, a la part de la cadira episcopal, al costat de dita cadira, que's davant la dita trona, y que axí poria la cosa remediarse, si als dits consellers los plauria; proveint, que lo sindich del dit General
- 25 vingués a Casa de la Ciutat per sentir lo parer de dits concellers, als quals fonch feta per mi, dit Joan Lorens Calça, resposta de lo que dits diputats havian respost. E aquella oida, los dits honorables consellers digueren al dit sindic del General, que allí era vingut ab mi, que per lo deprés dinar, ne aplegarian promenia, y de lo que serian aconsellats ne tornarian res-
- 30 posta als dits deputats.

B. CXCH v.º

- E axí, per lo deprés dinar, aplagaren promens, y notificar en tot lo sobre dit, que ab los dipputats s'era tractat, y per la maior part de aquells fonc dit y aconcellat, que los dits consellers no devian daxar lo loc alt del altar, enquara que lo virrey vingués allí, perquè en lo dit cars ells acostumen de posarse a la part de la epístola. E axí de fet, jo, dit Joan Lorens Calça, torní la
- 35 dita desliveratió als dits dipputats, los quals ne foren molt contens, per [que] havien sabut de sert, que lo dit senyor loctinent no vindria a la dita sepultura, y axí y auria loc per a tots alt en lo altar maior, que io que proveís de fer y posar banchs davant los padrisos, com se acostume. E axí se feu.
- 40 * Disapte, a sis del dit mes, assignat per a dita sepultura, los honorables concellers de Barcelona, de bon matí, foren a Casa de la Ciutat,

B. CXCH

y ab ses gramalles de dol, y s'en puiaren alt a la casa de sent jurats per a resebir los convidats a la dita sepultura ; y allà vingueren, ço es, primer lo illustre almirant de Napols, al qual isqueren los dits concellers, llevant-se del loc hunt ceyan, y anaren a la volta sua fins quasi a mija sala
 5 y assagueren-lo al costat del conceller en cap, preseint lo dit almirant, y après d'ell a la part dreta lo conceller en cap, y après los altres concellers. E après, vingué lo vescompte de Rocamartí, y cegué al costat de dit almirant, a la part squerra. E après, vingué lo honorable veguer de Barcelona, y segué en mig del conceller en cap y del almirant. E après, vingueren los
 10 reverents bisbes de Vic y de Girona, tots junts, als quals isqueren los dits concellers tant be quasi a mija sala, y volent-se aseura, se seguí contesa entre ells y lo dit veguer, perque lo dit vaguer volgué preseir als mes antichs de ells, y els digueren que no ls podia preseir veguer, si no loctinent o governador, après de la persona del rey ; e lo veguer respós dient, que pus alí no's
 15 trobava persona de official mes preminent [], que ell representava lo senyor rey, e los bisbes may volgueren donar loc, y vist aso, los honorables concellers deslberaren haver-ne parer de alguns promens antics que alí ce trobaren, los quals digueren, que fossen mirades las agraduacions antigues per veure si lo dit cas s'aja seguit. E axí de fet, fonc apportat lo *Libre de*
 20 *les agraduacions*, y fonch ja trobat, que en cavalcadas de Ninou y altres serimonias se era seguit ya cemblant cas, que anant a trasts, anave lo veguer a man dreta, y lo bisbe qui preseia, en mix, y lo conseler en cap, a ma esquerra ; y axí fonc allí deslberat, que pus era hora ja de anar a la sepultura, que se agraduás de aquexa manera, y axí's feu
 25 del modo següent.

Primo. Lo senyor veguer ; lo senyor bisbe de Vic ; lo senyor almirant de Napols ; mossén Ramon Duzay, conceller en cap.

2.^o * Lo senyor bisbe de Girona ; mossén Guillem Ramon Desvals, conceller segon ; lo vescomte de Rocamertí ; mossén Loís Gíbert, ciutedá.

B. CXCIII w

3.^o Mossén Matheu de Sanct Climent, conceller terç ; lo abat de Sant Culgat ; lo balle de Barcelona ; don Joan de Boxadós ; mossén Francesch Bosch de Vilasar ; mossén Mateu Vidal, donzell.

4.^o Mossén Joan Arlés, conceller quart ; lo abat de Sant Miquel de Cuxá ; mossén Joan Destorrent, cónsol de Lonja ; mossén Perot Çalba, donzell ; mossén Loís Setantí, ciutedá.

5.^o Mossén Thomás Magarola, conceller quint ; mossén Pere Arlés, cónsol ; mossén Bosc de Vilaguaya, donzell ; mossén Galceran Lull, cavaller ; mossén Joan Miquel de Bellafilla, ciutedá ; mossén Miquell Despalau, donzell.

5 6.^o Mossén Galceran Ferrer, donzell ; mossén Bernat Gomis, promens dels consellés ; mossén Thomás Cams, y molts altres mercadés.

E ab lo demunt dit horde partiren de la present Casa de la Ciutat y anaren al palau episcopal, e pujaren alt hont stava lo cos davant la porta
 10 de la capella de dit palau, e iunts foren allí, y esperaren que la processó de la Ceu vingués aquí ; y se ordená de aquesta manera, que la graduació sobredita se mudá en açó, que en loc del veguer se posá lo governador, que era allí ab lo dol per esser parent del dit bisbe, y lo illustre comte de Castanyeda arribá allí y se posá en lo segon trast, * y se posaren en son
 15 loc don Carles de Cardona, abat del Astany y prior de Sancta Ana, y don Bernat de Cardona, abat de Gerri, y també dels promens sobredits se'n mundaren alguns, que anaren entorn del cos, com aval se dirá. E fet asó, la processó partí del dit palau episcopal, anants primés los pobres qui aportaven les l. antorxas de la Ciutat, encesas ; après, venian los criats
 20 del dit senyor bisbe ab antorxes enceses en la ma y vestits de dol ; après, venian la creu de la Ceu y totes las altres creus dels monastirs y de las parrochies ; après, venian los capellans de las parroquies ; après, venian los frares dels monastirs ab lur orde acostumat ; après, venian lo clero y canonges de la Ceu ; après, venian alguns capellans ab sos sobrepellissos
 25 vestits, y hantorxes enceses en les mans ; après, venian los sobredits, qui acompanyaven lo cos ab l'orde sobreposat, lo qual cors aportaven bas-taxos qui staven desús lo lit, que era gran, y ben alt ; y après, venian altres capellans ab sobrepellissos vestits, y antorxes enceses en les mans ; y après, venian los verguers dels concellers ; y après los honorables concellers ab
 30 l'orde sobredit ; y los del dol se mesclaren après ab los qui acompanyaven los dits concellers. E lo [curs] de dita professó fonc, que tiraren exint del dit palau [episcopal] per lo carrer de la Diputació, per lo Regomir, isqueren al carrer Ample, y per lo dit carrer tiraren als Cambis Vells, devant Sancta Maria de la Mar, per lo cap del Born, per lo carrer de Muntcada, davant
 35 la capella den Marcús, per la plaça de la Llana, per la Boria y per la plaça del Blat y per la plaça del Rey, e tiraren en la Seu per lo portal maior, y posaren lo dit cos sobre el cadafal li havian fet en lo cor, deíus lo capel-ardent ; y los concellers y los del dol se'n puiaren alt al altar maior, y sa-gueren, com stava apuntat, a la part del avengeli, per no esser-hi lo senyor

B. cxciii

loctinnet. E los dipputats eran ia allí, y ceien a la part de la epístola; e iunts foren en lo dit altar, començá lo offici cantat, y per esser tart proveiren que no y hagués sermó, lo qual stava ia praparat, y bo e dita la dita missa y la absolta, los honorables concellers y los del dol, ab l'orde que
 5 heren vinguts, se'n tornaren al palau episcopal y dexaren los del dol y se'n tornaren a la present Casa de la Ciutat, y allí se desaplagaren * que era ia tocada una hora après de mitiorn. *Anima eius et omnium fidelium defun-*

B. CXCIJ w

Diluns, a VIII. del dit mes, los honorables concellers vingueren de bon
 10 matí a la present Casa de la Ciutat ab gramalles de dol, per anar al palau episcopal y pendre los del dit dol, per anar a la Seu a las mices del senyor bisbe, com era prátiga en semblants misses del dit senyor bisbe de Barcelona. E per quant tingueren avís que lo senyor virey volia repertir lo poc blat havian descarregat de la nau de mossén Agullana, que era
 15 vingut de Sicilia per comte de la dita Ciutat, per las personas qui per la gran necessitat era en la ciutat li demanaven los fes donar forment, com acostumave lo dit senyor fer-ne venir de Urgell, y repertir-lo per los pobres, lo que venia ab gran dany de la ciutat, qui devia donar lo dit poc forment als flaqués per tenir las plaças proveidas de pa; per tant, anaren tots al dit
 20 senyor loctinent y remediaren lo dit fet, y per so no pogueren esser en dites mices, en les quals no agueren falta sinó per dita rahó; per so s'es posat assí per memoria del venidor.

ÍNDIX

	<u>Pàgs.</u>
INTRODUCCIÓ.	XI
I. — Com lo senyor rey Alfonso vingué de Napols, y de les grans y solempnes festes que li foren fetes assí en Barcelona. [3-10 desembre 1423].	I
II. — En lo qual se conté com lo senyor rey y los consellers posaren stepes a XII. galeres y com ne beneyren dues. [21 desembre 1423-13 agost 1424].	9
III. — En qui's conté la preparació que la Ciutat feu de defensar-se per tenir nova del stol de Genovesos, nostros enemichs. [22-24 desembre 1424].	11
IV. — [Nota dels arreus lliurats tots els anys per la festa del Corpus, i ordinacions de la processó.] [Any 1424].	12
V. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [22 juny 1424].	22
VI. — Compra e enderrocament del alberch d'en Johan Ballaró, si- tuat al cap de la plaça del Born. [8 juliol 1424].	24
VII. — Rench de junyr tengut per lo senyor rey don Alfonso. [6 agost 1424].	27
VIII. — La nova de la senyora regina, relictà del senyor rey en Ferrando, la qual se dix esser passada de aquesta vida e no fou ver. E lo preparatiu, lo qual se feu per la sollemnitat, lo qual se devie fer si la dita nova fos vera. [21 octubre 1424].	30
IX. — Sollemnitat feta per la translació del cors de la senyora infanta Ysabel, filla del senyor rey en Pere e muller de don Jayme d'Urgell. [7 novembre 1424].	33

	<u>Pàgs.</u>
X. — [Ordinacions per la festa de Corpus.] [7 juny 1425].	34
XI. — [Ordinacions per la festa de Corpus.] [30 maig 1426].	36
XII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [3 juny 1428].	38
XIII. — Lo terratremol qui començá en Barchinona e en altres parts del principat de Cathalunya digmenge en la nit a [II.] de març any MCCCCXXVII. [2 març 1427-2 febrer 1429].	39
XIV. — [Ordinació per la festa de Corpus.] [26 maig 1429].	41
XV. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [15 juny 1430].	42
XVI. — La solemnitat que la ciutat de Barchinona feu en la sepultura del molt reverent mossén Francesch, quondam patriarcha de Jherusalem e administrador de la esgleya de Barchinona. [18 desembre 1430].	43
XVII. — [Ordinacions per la festa del Corpus.] [31 maig 1431].	46
XVIII. — Ordinació de la sepultura de la senyora reyna dona Yoland. [4-9 juliol 1431].	47
XIX. — La sollemnitat feta per lo senyor rey quant feu metre lo estan- dard, a VI. de setembre, any MCCCCXXI. En la qual armada muntá lo dit senyor. E mossén Ramón de Perellós hi entrevench com a capitá general de les mars. [6 setembre 1431].	57
XX. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [19 juny 1432].	59
XXI. — [Ordinació de la festa del Corpus.] [11 juny 1433].	60
XXII. — La sollemnitat que la ciutat de Barchinona feu en la sepultura del reverent mossén Andreu, quondam, bisbe de Barchinona. [15-18 juliol 1433].	61
XXIII. — [Ordinació de la festa del Corpus.] [16 juny 1435].	63
XXIV. — La solemnitat del aniversari de la senyora reyna dona Alienor, relicta del senyor rey en Fferrando de bona memoria. [20-25 gener 1436].	64

XXV. — La solemnitat, la qual se feu de la benedicció de les banderas devall designades, per raó de la armada que deuen fer contra genoveses. [23 abril 1436]	75
XXVI. — La solemnitat del aniversari fet per la senyora reyna per ánima del compte de Ffoix. [25 maig 1436]	78
XXVII. — [Ordinació per la festa de Corpus.] [7 juny 1436]	80
XXVIII. — De la venguda que la senyora reyna feu al Concell de la Ciutat. [15 març 1437]	82
XXIX. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [30 maig 1437]	85
XXX. — [Capítols concordats entre els Consellers de la Ciutat i els cónsols i prohoms dels cotoners per l'entremés de Sant Sebastiá i esmenes posteriors.] [15 novembre 1437-17 abril 1439]	87
XXXI. — De la venguda que la senyora reyna feu al Consell de la Ciutat. [4 juny 1438]	90
XXXII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [12 juny 1438]	93
XXXIII. — La solemnitat del aniversari del senyor infant don Pedro, frare del senyor rey vuy benaventuradament regnant, e fou fill del senyor rey en Fferrando, de bona memoria. [25 novembre-15 desembre 1438]	95
XXXIV. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [4 juny 1439]	104
XXXV. — La solemnitat del aniversari fet per part de la Ciutat per ánima de la senyora infanta, muller del senyor infant don Enrich, frare del senyor rey vuy benaventuradament regnant. [24 octubre-13 novembre 1439]	106
XXXVI. — De la entrada del egregi don Johan de Clevas, germá de la senyora princessa de Navarra e fill del duch de Clevas, que feu en Barchinona, e del acolliment e collació que los honorables consellers li faheren. [10-14 gener 1440]	114
XXXVII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [26 maig 1440]	123
XXXVIII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [15 juny 1441]	126
XXXIX. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [21 maig 1442]	128

	<u>Pàgs.</u>
XI. — De la bona nova que hagueren los honorables consellers de la entrada que lo senyor rey fou per força d'armes en la ciutat de Nàpols. [26-28 juny 1442].....	131
XL.I. — De la venguda que lo molt reverend pare en Xpist e senyor, lo senyor en Dalmau, per la gracia de Deu, arcabisbe de Ceragoça feu a la Casa de la Ciutat de Barchinona per la rahó devall designada. [29 gener 1443].....	133
XLII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [20 juny 1443].....	136
XLIII. — De la benaventurada concordia feta e seguida entre nostre Sant Pare Papa Eugeni e lo senyor rey. [20-25 juliol 1443].....	139
XLIV. — Del anniversari o cors present que fou fet per lo noble mossén Bnt. Galceran de Pinós, vescomte d'Illa e de Canet. [4 març 1444].....	144
XLV. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [11 juny 1444].....	146
XLVI. — Memorial de la sepultura qui's fou al cors de la nobla dona Beatriu, que fou muller del noble mossén Loys de Mur, senyor del Albi, e filla del noble mossén Ramon Alamany de Cervelló, quondam, lo qual memorial es estat fet per tant com foren fets en la dita sepultura alguns abusos, dels quals devall se farà menció, a fi que no puxen esser trets a consecuencia, ans en aquell cas los honorables qui ladoncs seran consellers hi proveesquen, segons deuran per rahó. [26-27 juny 1444].....	148
XLVII. — La sollemnitat del anniversari fet per la ciutat de Barchinona en la Seu de aquella per ànima de la senyora reyna de Portugal, germana del molt alt senyor rey, lo qual anniversari fou celebrat dissabte a x. dies de abril, any MCCCCXLV. [31 març-10 abril 1445].....	150
XLVIII. — Sollempnitat feta en lo anniversari de la senyora reyna de Castella, germana del molt alt senyor rey. [10-16 abril 1446]....	156
XLIX. — Anniversari fet per los parents, domestichs e familiars del reverent mossén Simon, quondam, bisbe de Barchinona, en la Seu de Barchinona per ànima del dit reverent bisbe, lo qual finí sos derrers dies en la ciutat e Cort de Roma. [13 abril 1443]	159

	<u>Pàgs.</u>
L. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [27 maig 1445].....	161
L.I. — Anniversari fet per ànima del senyor infant don Henrich, mestre de Sanct Jhago, germà del molt alt senyor rey. [28 juny-14 juliol 1445].....	163
L.II. — [Capitulació amb el pintor Tomàs Alemany per l'entremés de Sant Sebastià i els cavalls cotoners.] [Any 1446].....	167
L.III. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [16 juny 1446].....	170
L.IV. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [8 juny 1447].....	172
L.V. — [Ordinacions pels draps imperials de les cerimònies funeraries de la Seu.] [30 octubre-14 desembre 1447].....	175
L.VI. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [23 maig 1448].....	177
L.VII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [12 juny 1449].....	180
L.VIII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [4 juny 1450].....	182
L.IX. — Memorial de la bandera de la Ciutat quant fou, del portal de Sant Anthoni, on ere stada posada per la ost convocada contra Englesola, retornada a la plaça de Sanct Jacme e a la Casa de la Ciutat. [26 novembre 1450].....	185
L.X. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [24 juny 1451].....	187
L.XI. — De la venguda que la senyora reyna feu a la Casa del Consell de la Ciutat de Barchinona. [20 juliol 1451].....	189
L.XII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [8 juny 1452].....	191
L.XIII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [31 maig 1453].....	193
L.XIV. — Lo orde del cavalcar que feren los honorables consellers lo jorn de sant Johan del mes de juny del dessusdit any MCCCCLIII.	196
L.XV. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [20 juny 1454].....	197
L.XVI. — La solemnitat del anniversari fet per part de la Ciutat per ànima del senyor rey de Castella, cosin germà e cunyat del	

	<u>Pàgs.</u>
senyor rey Alfonso vuy benaventuradament regnant. [30 juliol-4 setembre 1454].....	199
LXVII. — De la entrada del inclit senyor don Johan, rey de Navarra, germá del molt alt senyor rey Alfonso, vui benaventuradament regnant, com a loctinent del dit senyor, feta en Barchinona vinent de les parts del regne d'Araguó. [4 octubre 1454]....	208
LXVIII. — [Crida per la Lliga del rei contra els Turchs.] [20 març 1455]...	210
LXIX. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [5 juny 1455].....	213
LXX. — Entrada del comte de Ffox. [10-24 novembre 1455].....	216
LXXI. — Solemnitat de la canonització de sanct Vicens Ferrer, [1 febrer 1456].....	218
LXXII. — [Ordinació de la festa de Corpus.] [27 maig 1456].....	220
LXXIII. — [Estrella.] [juny 1456].....	222
LXXIV. — Solemnitat de la Croada. [5-18 setembre 1456].....	223
LXXV. — Entrada de la infanta, muller del infant don Enrich, quon- dam. [20 setembre 1456].....	227
LXXVI. — Translat de la letra que mossén P. Dusany ha tramesa als molt honorables deputats de Cathalunya, del terratremol que es stat en la ciutat e per lo reyalme de Nàpols. [9 desembre 1456]...	228
LXXVII. — [Ordinació per la festa de Corpus.] [15 i 16 juny 1457].....	229
LXXVIII. — De la armada feta per la Ciutat, de III. naus, I. balnear e II. galeas. [7 agost 1457].....	232
LXXIX. — Memorial com la bandera isqué vers la vila de Caules de Munt- buy, per tant com en Castellbell, donzell, fortívolment s'en havia manade de la dita vila de Caules la dona [na Isabel], muller del honorable en Johan Romeu, quondam, ciutedá, qui fou filla del honorable en Bnt. Splugues, quondam, scrivá del Consell de la dita Ciutat. [14 octubre 1457].....	235

- LXXX. — Vaxella d'argent presentada per part de la Ciutat al illustre don Karles, primogenit d'Aragó, etc., fill del serenissim senyor lo senyor don Johan, rei d'Aragó, etc. [25 abril 1461]..... 237
- LXXXI. — Cepulture del illustre don Karles, primogenit d'Aragó y fill del molt alt e molt excellent senyor lo senyor rey en Johan, benaventuradament regnant. [22 setembre-5 octubre 1461]..... 239
- LXXXII. — Jhs. Ma. Festa feta per la intrada del illustra don Fferrando, fill primogenit e lochtinent general en lo principat de Cathalunya del molt alt e molt excellent senyor, lo senyor rey don Johan, beneventuradament regnant, e de la serimonia deiús descrita, en la qual en tot e per tot fuy present jo Johan Mayans, scrivá dels honorables racionals de la present Ciutat. [13 novembre 1461-6 febrer 1462]..... 254
- LXXXIII. — Intrada del reverent mestre de Rodes, notade per mi Johan Nuyans, scrivá del honorables racionals, en la qual fuy present. [4 desembre 1461]..... 262
- LXXXIV. — Axida de la bandera de la Ciutat. [1-16 juny 1462]..... 265
- LXXXV. — La solemnitat que la Ciutat de Barchinona feu en la sepultura del reverent mossén Johan Soler, quondam, bisbe de Barchinona. [10-15 novembre 1463]..... 268
- LXXXVI. — Letra tramesa per lo illustríssimo senyor don Pedro de Portugal, rebuda a XIII. de noembre 1463..... 272
- LXXXVII. — Solempnitat de la entrada del senyor rey en Pere, net del comte d'Urgell. [21-26 gener 1464]..... 274
- LXXXVIII. — Letra patent tramesa per lo senyor rey a tots e sengles, etc., segons se conté devall, perdonant a tot hom qui a ell se volrá reduhir. [4 març 1464]..... 278
- LXXXIX. — Sollempnitat feta per la mort del senyor rey en Pere quart, qui en l'any MCCCCLVI. morí en la vila de Granollés. [27 juny-8 juliol 1466]..... 280

	<u>Pàgs.</u>
XC. — Solemnitat de la festa feta per la intrada del illustra senyor don Johan, duc de Calabria, etc., lochtinent general del molt alt e molt exellent senyor, lo senyor rey en Renat, beneventuradament regnant. [28-31 agost 1467].....	286
XCI. — Intrada del illustra don Alfonso, fill del illustríssimo rey de Napols e duch de Calabria. [18 juliol-6 agost 1477].....	294
XCII. — Ordinació de la sepultura del illustríssimo senyor lo senyor rey don Johan, rey e senyor nostro. [10 gener-4 febrer 1479]...	301
XCIII. — Ordinació e forma de la festa e serimonia feta per la ciutat de Barchinona al illustríssimo senyor rey en Fferrando, fill del illustríssimo senyor don Johan, rey d'Aragó, de gloriosa memoria. [1 juliol-14 setembre 1479].	320
XCIV. — Ordinació de la nova intrada de la illustríssima senyora reyna dona Elisabet, muller del illustríssimo senyor rey en Ferrando, benaventuradament regnant, venint de les parts de Castella. [18 juny-5 agost 1481].....	328
XCV. — La solemnitat del aniversari fet per part de la Ciutat per ànima de la illustre senyora infanta dona Beatriu, muller relicte del illustríssimo senyor infant don Enrich, oncle del senyor rey en Fferrando, vuy beneventuradament regnant. [11 octubre-novembre 1490].....	343
XCVI. — La sepultura del illustre príncep de Portugal. [Any 1490]	351
XCVII. — La solemnitat de la sepultura feta per part de la Ciutat per ànima de la excellentíssima senyora dona Isabel, reyna relicta de Castella, mara de la sereníssima senyora reyna nostra, e sogre del sereníssimo e potentíssimo senyor rey nostre, vuy benaventuradament regnant. [26 setembre 1496]	352
XCVIII. — Iesus Christus. Memorial de les coses fetes per la sereníssima senyora princesa, muller del sereníssimo senyor don Joan, príncep nostre, ço es, per la ambaxada es stada feta per visitar-la per casusa de les noccs novament fetes en la ciutat de Burgos, en Castella. [25-26 abril 1497].....	353

XCIX. — La solemnitat de la sepultura feta per part de la Ciutat per ànima del sereníssimo senyor don Joan, príncep nostre, fill del sereníssimo e potentíssimo senyor don Ferrando, vuy beneventuradament regnant. [12-27 octubre 1497].....	355
C. — Ordinació de la solemnitat feta per part de la Ciutat en lo aniversari celebrat en la Seu de Barcelona per la ànima del ilustríssimo e católico senyor, lo senyor don Ferrando, rey e senyor nostre de immortal memoria. [29 gener-21 febrer 1516].....	360
CI. — Assí será continuada la cerimonia y la receptió feta al revendíssimo senyor fray Egidio, del orde dels Augustins, cardenal y legat apostolich del nostre sanct pare Papa Leó X ^o en las parts d'Espanya. [12-15 juny 1518].....	381
CII. — [Visita a la Casa de la Ciutat del vescomte Cabrera, almirall de Castella]. [2 gener 1519].....	390
CIII. — Ordinació e forma de la festa e cerimonia feta per la ciutat de Barchinona al ilustríssimo senyor rey don Carlos, net del ilustríssimo don Ferrando, rey de Aragó de gloriosa memoria. [27 gener-17 març 1519].....	391
CIV. — La solemnitat e ordinació de la cerimonia tinguda en les exequies fetas per part del senyor rey don Carlos, per la ànima de la cessàrea magestat del senyor emperador Maximiá, avi de dit senyor rey, axí de las vespres com del offici. [1-2 març 1519].....	403
CV. — La solemnitat del aniversari fet per part de la Ciutat per ànima de la cessàrea magestat del senyor emperador Maximiá, avi paternal del senyor rey don Carles. [25 febrer-25 març 1519].	408
CVI. — Solemnitat de la canonització de sanct Anthoni de Florença. [12 maig 1527].....	415
CVII. — Ordinació e forma de la festa e cerimonia tinguda per rahó de la nova intrada de la sacro cessàrea y cathólica y real magestat de la senyora dona Isabel, emperatriz y reyna nostra senyora, muller del invictíssimo senyor don Carlos, emperador e rey	

	Pàgs.
nostre senyor, vuy beneventuradament regnant. [4 febrer-27 març 1533].....	416
CVIII. — Ordinació de la sepultura del illustríssim e reverendíssim senyor don Federique de Portugal, archebisbe de Çaragoça y loci- nent general de la cessárea magestat en lo present principat de Cathalunya y comptats de Rocelló y Cerdanya. [5-8 gener 1539].....	420
CIX. — Anniversari fet per la ánima de la sereníssima senyora donya Isabel, emperatrís y reyna, nostra senyora, muller que fónch del senyor don Carlos, emperador y rey, nostre senyor, vuy beneventuradament regnant. [13-16 maig 1539].....	427
CX. — La solemnitat del anniversari fet per part de la Ciutat per ánima de la sereníssima senyora princessa dona Isabel, muller que era del sereníssimo senyor don Felip, príncep e senyor nostre. [11-21 agost 1545].....	430
CXI. — Ordinació per rahó de la sepultura feta per lo illustre e re- verendíssim senyor don Joan de Cardona, quondam, bisbe de Barchinona. [1-8 febrer 1546].	445

IMP. ELZEVIRIANA
I LLIB. CAMÍ, S. A.
TORRES AMAT, 9

